UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Epistolarvm Innocentii III. Romani Pontificis Libri Vndecim

Innozenz <III., Papst>

Parisiis, 1682

Epistolarvm Sive Regestorvm Inncoentii III. Romani Pontificis Liber Primvs. De Legitima Svi Electione: quae ut fausta reipublicaeque salutaris existat, omnes Deum orare jubet.

urn:nbn:de:hbz:466:1-20006

Visual Library

EPISTOLARVM SIVE REGESTORVM INNOCENTII III. ROMANI PONTIFICIS LIBER PRIMVS.

DE LEGITIMA SVI ELECTIONE: quæ ut fausta reipublicæque salutaris existat, omnes Deum orare jubet.

Epist. 1. INEFFABILIS sapientia conditoris sic omnia quæ alto consilio simul ab æterno providit, per labentium temporum vices mirabili quadam dispositione dispensat, ut nec error in ordine, nec in opere sit defectus; cùm divina scriptura testante cuncta fecerit in numero, pondere, & mensura. Licèt ergo nihil in terra sine certa causa propriáque ratione disponat, imperfectum tamen conditionis humanæ non solùm in causis operum deficit perscrutandis, verùm etiam in ipsis causarum operibus vix sufficit admirari. Quod utique considerans Apostolus exclamabat: *O altitudo divitiarum sapientiæ & scientiæ Dei! Quàm incomprehensibilia sunt judicia ejus, & investigabiles viæ ejus!* Quamvis enim universæ viæ Domini misericordia & veritas, & omnia opera ejus judicia sunt, testante Propheta; usque adeo tamen successus hominum humiliationem & exaltationem eorum dextera Domini, licèt justa, occulta tamen ratione procurat, ut causa nobis non modici stuporis existat, quòd in regimine potestatis juniores quandoque senioribus anteponit; ut juxta Prophetam, filij nascantur pro patribus, qui super omnem terram principes constituti, dominici nominis recordentur; sicut de nobis ipsis à Domino factum est, & est mirabile in oculis nostris. Sanè felicis memoriæ Cœlestino patre ac prædecessore nostro VI. Id. Ian. viam universæ carnis ingresso, & in Lateran. basilica (sicut moris est) honorificè tumulato, fratres nostri, videlicet Episcopi, Presbyteri, & Diaconi Cardinales, & nos ipsi cum eis, simul in unum secessimus, ut tanto licentiùs & tutiùs de substitutione Pontificis tractaremus, quanto tractatus ipse majorem deliberandi copiam & amplioris circumspectionis consilium requirebat. Cùm-

que Missarum solemnibus in honorem sancti Spiritus celebratis requisitæ fuissent omnium voluntates, ad insufficientiam nostram oculos extenderunt (humano forsan æstimantes arbitrio, in sacculo Benjamin scyphum argenteum invenire); licèt plures ex ipsis ætatis, ordinis, & meriti ratione potuissent ad tantæ dignitatis apicem digniùs evocari. Cujus siquidem dignitatis onus cùm insufficientia nostra penitùs recusaret, utpote nostris debilibus humeris importabile, sub illius tamen confidentia & exemplo qui infirmitatem beati Petri trina priùs negatione probatam, post trinæ confessionis vocem in gubernatione suarum ovium confirmavit, quod personæ nostræ multiplex imperfectio denegabat, in ipsius contulimus voluntatem, fratrum nostrorum acquiescentes instantiæ; ne reluctatio diuturna dissidij pareret detrimentum, aut dispositioni divinæ videretur aliquatenus obviare; sperantes quòd ille qui dat omnibus affluenter & non improperat, qui nouissimum fratrem, virum utique secundùm cor suum, in Regem de postfœtantes assumpsit, de lapidibus suscitabit filium Abrahæ, vocans ea quæ non sunt tanquam ea quæ sunt; ut infirma eligens, fortia quæque confundat. Nos igitur ecclesiasticæ provisionis solicitudinem assumentes, & non modicum confidentes de vobis, quos nobis Dominus ad tantæ difficultatis onus leviùs perferendum solicitudinis nostræ voluit esse participes, universitatem vestram rogamus, monemus, & exhortamur in Domino, quatenus insufficientiam nostram vestris orationibus apud Dominum adjuvetis; & circa commissam nobis & vobis dominici gregis custodiam diligenter & utiliter vigilantes, defectum nostrum humiliter supplere velitis, & injunctam nobis ecclesiastici oneris gravitatem vigilanti studio comportare. Nos enim vos tanquam principalia membra Ecclesiæ honorare intendimus, & in necessitatibus vestris, quantum Dominus permiserit, adjuvare. Datum Laterani quinto Id. Ianuarij.

Epist. 2. Vt in religione catholica & Romanæ Ecclesiæ observantia permaneat.

IN eundem modum ILLVSTRI FRANCORVM REGI, *usque ad verbum illud*, assumentes, ac considerantes quantum regnum Franciæ in Ecclesiæ semper permanserit unitate, tibi tanquam speciali Ecclesiæ Rom. filio literarum nostrarum primitias duximus destinandas; serenitatem regiam rogantes, monentes, & exhortantes in Domino, & in remissionem tibi peccaminum injungentes, quatenus sanctam Rom. Ecclesiam matrem tuam taliter revereri & honorare procures, ut inclytæ recordationis L. patris tui vestigia in ipsius devotione sequaris, & nobis ad apostolicæ sedis gubernationem Domino disponente assumptis humiliter & devotè, sicut decet Principem Christianum, assistas. Nos enim in his quæ ad honorem tuum spectant, quantum cum Domino possumus, libenter intendimus, & circa personam regiam paternæ gerimus caritatis affectum.

Epist. 3. Vt pro recenti electo Pontifice Deum orent.

IN eundem modum ABBATIBVS, Prioribus, & aliis Religiosis in regno Franciæ constitutis, *usque ad verbum illud* ac considerantes nos ex propria infirmitate deficere, nisi suffragiis vestris & piis precibus apud Dominum adjuvemur, universitatem vestram rogamus, monemus, & exhortamur in Domino, quatenus apud eum, à quo speramus dirigi gressus nostros, assiduis orationibus vestris instetis, ut nos ad laudem nominis sui, & Ecclesiæ incrementum, commissam nobis solicitudinem taliter implere concedat ut & nos retributionis æternæ præmium mereamur, & populus nostræ gubernationi commissus in lege mandatorum ejus per nos verbo proficiat & exemplo. Nos enim vos tanquam speciales Ecclesiæ filios, per quos nomen Domini digniùs & excellentiùs prædicatur, tanto ampliùs intendimus in vestris necessitatibus adjuvare, quanto in majorem Ecclesiæ redundaret injuriam, si jura vestra quorumlibet * patemur occupari.

* temeritate

PARISIENSI EPISCOPO.

Epist. 4. Vt Illustrem Francorum Regem moneat & inducat ad recipiendam Reginam uxorem suam, quam ejecerat.

CVm omnia orta occidant, & aucta senescant, ne operum Domini primitiæ penitùs deperirent, posuit Deus sementem juxta species suas in aliquibus creatorum; ut quæ secundùm cursum temporis deficerent, in seipsis in sua semente proficerent, & in reparatione sui generis uberiùs profilirent. Sic etiam, ne homo ad imaginem Dei factus, & tam volucribus cœli, quàm pis-

cibus maris, & universis animantibus quæ moventur super terram, munere divino prælatus, in sterilem cinerem sterilis ipse rediret, formata muliere in auxilium ejus de latere dormientis, audivit: *Crescite & multiplicamini, & replete terram.* Cùm ergo ex tunc Adæ posteritas sibi invicem jungi consueverit fœdere nuptiali, usque adeo in hoc ipsi cooperata est & post lapsum parentis dextera conditoris, ut juxta illud evangelicum, *Quod Deus conjunxit, homo non separet*, non humanæ adinventioni sed divinæ auctoritati potiùs ascribatur matrimonij sacramentum. Per quod, licèt inter homines contrahatur, significatur tamen in Christo conjunctio Ecclesiæ ac animæ fidelis ad ipsum juxta illud Apostoli: *Hoc autem dico magnum sacramentum in Christo, & in Ecclesia* Vnde, quantum in nobis est, Ecclesiæ filiis debemus summo studio præcavere, ne si quis impiè agens in seipsum partem sui corporis, quia scindere omnino non potest, à se forsan avellere attentarit, animam suam à divinæ bonitatis amplexibus efficiat alienam, & propter hoc totam Ecclesiam tanto ampliùs sibi reddat offensam, quanto minùs providè figuram desponsationis ejus ad Christum, quantum in ipso fuerat, maculavit. Hæc autem non ad instructionem tuam, quem divinæ legis notitiam plenius novimus obtinere, sed ut intentionis nostræ vehementiam exprimamus, præsentibus literis duximus explicanda. Qui quanto carissimum in Christo filium nostrum Philippum Francorum Regem Illustrem puriùs diligimus, & speciali quodam privilegio intendimus ampliùs honorare, tanto infra nos ipsos fortiùs contristamur, quòd carissimam in Christo filiam nostram Francorum Reginam illustrem, quantum in eo fuit, à se minùs licitè nixus est amovere. Ad cumulum præterea nostri doloris accedit, quòd cùm universi progenitores ejus veri fuerint religionis Christianæ cultores, (inter quos illustris memoriæ L. quondam Rex Franciæ pater ejus præ ceteris sui temporis præcipuus divinæ fuit legis amator) regia serenitas, quam ipsi vellemus non minùs in observantia mandatorum Domini quàm regni hereditate succedere, contra salutem & famam suam dictam Reginam à consortio thori remotam in remotis partibus regni Francorum, licèt inter religiosas privatas tamen personas, vitæ suæ cursum implere compellit. Licèt autem felicis recordationis Celestinus Papa prædecessor noster apud eum non potuerit obtinere ut Reginam ipsam in gratiam & benevolentiam suam receptam ad regni consortium revocaret; Nos tamen non de meritis nostris sed divina potiùs miseratione sperantes, & de puritatis tuæ solicitudine confidentes, quem literaturæ, honestatis, & consanguinitatis intuitu esse credimus in ejusdem Regis oculis gratiosum, precum nostrarum primitias, per te ipsi ex parte nostra porrectas, ab ipso confidimus tanto libentiùs admittendas, quanto ampliùs de ipsius sumus salute soliciti, & per hujus apostolicæ petitionis effectum non tam nostris commodis quàm integritati sui nominis consuletur. Rogamus igitur fraternitatem tuam, monemus, & exhortamur in Domino, ac per apostolica tibi scripta mandamus, quatenus eundem Regem ex parte nostra diligentiùs moneas & inducas, & in remissionem ei peccatorum injungas, ut prædictam Reginam in plenitudinem gratiæ regalis admissam, maritali studeat affectione tractare; ut ad mentem reversus, in laudem Domini cum Petro decantet: *Nunc scio verè quia misit Dominus angelum suum, & tulit me de manu Herodis*, illius scilicet qui, sicut olim animam pueri, ejus hactenus sanguinem sitiebat. Verendum siquidem ei credimus, ne præter offensam divinam, & humanam infamiam, irreparabilem etiam jacturam incurrat. Cùm enim ex ea quam contra interdictum Ecclesiæ superduxit, legitimam nequeat sobolem procreare, si fortè (quod absit) unicus ejus filius rebus eximeretur humanis, regnum ejus ad extraneos deveniret. Qui quoniam eidem Reginæ sui negavit corporis potestatem, ipsius promerentibus culpis, multis angustiis irruentibus nunquam optata potuit felicitate gaudere, sed præter alias afflictiones tota Gallicana provincia famis fuit sterilitate percussa, & nisi quantocius resipiscat, flagellum Dei contra se potest graviùs formidare. Quòd si forsan (quod absit) salubribus monitis tuis, quæ sæpius iterari volumus apud ipsum, acquiescere non curarit, quantumcunque nobis molestum existat eum in aliquo molestare, id

non poterimus, sicut nec debemus, sub dissimulatione transire. Huic autem studio tanto diligentiùs debes insistere, & intentione omnimoda imminere, quanto creatori ampliùs tua in hac parte solicitudo placebit; & gloriosius etiam tibi erit, si per tuam instantiam fuerit Domino faciente completum quod non potuit per aliquorum prudentiam seu diligentiam hactenus adimpleri. Datum Laterani.

STRIGONIEN. ARCHIEPISC.

Epist. 5. De dilatione voti sui pro negocio regni Vngariæ.

NOn est dicendus voti transgressor, qui, quod vovit, de auctoritate sedis apost. justa tamen ex causa distulerit adimplere. Sanè significavit nobis cariss. in Christo filius noster Henricus Vngariæ Rex illustris, quòd cùm in regni turbatione consilium & auxilium tuum sibi senserit hactenus profuisse utilitati ejus non modicùm derogaret, si Hierosolymam (sicut ex voto teneris) regno pergeres impacato. Cùm igitur nobis immineat de honore ipsius Regis & statu regni Vngariæ solicitè cogitare, fraternitati tuæ per apost. scripta mandamus, quatenus non priùs iter arripias Hierusalem adeundi, quàm regnum ipsum fuerit tranquillitati pristinæ faciente Domino restitutum, vel super hoc receperis ab apost. sede mandatum. Datum Laterani.

EIDEM.

Epist. 6. De reformatione monasterij de Telequi.

CIrca reformationem monasteriorum & augmentum eorum tanto potiùs tenemur esse soliciti, & ipsorum gravaminibus præcavere, quanto ad nos specialiùs pertinet & plantare religionem in Dei Ecclesiis, & fovere plantatam. Verùm ad audientiam nostram noveris perveniss quòd monasterium de Telequi ad tantam dissolutionem ordinis & temporalium rerum exinanitionem per Prælatorum est incuriam devolutum, ut nec statutus in eo regularis ordo servetur, nec fratres ibidem ad Dei servitium deputati, congruè possint de ipsius redditibus sustentari. Volentes igitur ut idem monasterium in statum pristinum tuo studio reformetur, illud solicitudini tuæ, quandiu nobis & successoribus placuerit, duximus committendum; per apostolica tibi scripta mandantes, quatenus taliter ipsius reparationi studeas imminere, ut divini nominis cultus in eo de die in diem potiùs augeatur, & fratrum necessitatibus vitæ necessaria congruè ministrentur. Datum Laterani.

ABBATI SANCTI MARTINI.

Epist. 7. De conspiratione facta cõtra Henricum Regem Vngariæ.

EX literis quas cariss. in Christo filius noster Henricus Vngariæ Rex illustris ad sedem apostolicam destinavit, nobis innotuit quòd contra serenitatem regiam cum nobili viro A. Duce fratre ipsius temerè conspirasti, cui etiam adhuc diceris inhærere. Cùm igitur felicis memoriæ Celestinus Papa prædecessor noster sub pœna excommunicationis universis in Vngaria constitutis curaverit inhibere, ne dicto Duci contra salutem regiam consilium darent aliquod, vel juvamen; nos tibi, quem publica fama contra ipsius prædecessoris nostri prohibitionem (sicut dicitur) venisse demonstrat, salutationis alloquium denegantes, ad nostram duximus præsentiam evocandum; per apostolica tibi scripta mandantes, quatenus usque ad festum exaltationis sanctæ crucis proximè venturum nostro te conspectui repræsentes, ad objecta sufficienter & rationabiliter responsurus. Datum Laterani.

FERRARIENSI EPISCOPO.

Epist. 8. De observatione constitutionum factarum ab ipso in monasterio de Nonantula.

CVm Ecclesiæ per orbem usquequaque diffusæ ab apostolica sede tanquam à suo capite magisterium recipiant & doctrinam, & stabilitatis debitæ munimine roborentur, expedit nobis, qui ad ipsius regimen sumus, licèt insufficientes, Domino disponente vocati, ut sic ad universas Ecclesias nostræ considerationis aciem extendamus, earúmque commodis & profectibus imminere curemus, quòd, illo auxiliante qui est omnium bonorum largitor, debitus illarum status per aliquorum insolentiam perturbari non possit, nec contrariis casibus subjacere, sed tam temporalibus quàm spiritualibus semper proficiant institutis. Audientes sanè, sicut tuarum nobis tenor aperuit literarum, studium & diligentiam, quam circa relevationem Nonantulanensis monasterij, quod multorum afferitur debitorum onere præ-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

gravatum, & tam in temporalibus quàm in ſpiritualibus non modicùm imminutum, impendere procuraſti, multa fuimus exultatione repleti; ſolicitudinem tuam magnis in Domino laudibus commendantes, quam & ipſius Abbatis nuncius in præſentia dilectorum filiorum P. tituli ſanctæ Cæciliæ Preſbyteri & G. ſanctorum Coſmæ & Damiani Diaconi Cardinalium, quos ei conceſſimus auditores, laudabiliter commendabat; aſſerens tamen quòd idem Abbas contra ordinationem tuam in nullo venerat, aut venire volebat. Nos igitur ratum habentes & firmum quod circa quaſi deſperatam curationem ſupradicti monaſterij à te laudabiliter ſtatutum eſſe dignoſcitur, præſentium tibi auctoritate mandamus, quatenus conſtitutionem in eodem monaſterio per tuam prudentiam factam irrefragabiliter facias obſervari, contradictores, ſicut expedire videris, eccleſiaſtica cenſura compeſcens. Verùm quia præfatum monaſterium de negligentia & gravi culpa præſidentis Abbatis ad horribilem diminutionem & inopiam aſſeritur devolutum; ut omnis occaſio ſcandalorum tollatur de medio, & locus ille recepto peroptato reformationis ſolatio valeat aliquando reſpirare, volumus atque mandamus ut ſi prædictus Abbas, ſicut tuis literis intimaſti, ordinationem tuam impedivit aliquatenus, vel turbavit, præſertim cùm manifeſtè ſit de dilapidatione ſuſpectus ac etiam infamatus, eum uſque ad perſolutionem debiti à monaſterio ipſo localiter & ab ipſius adminiſtratione amoveas, & in cella quæ eſt Paduæ, facias in neceſſitatibus provideri. Quod utique ſi ipſe adimplere fortè contempſerit, eum ad id omni contradictione, appellatione, & excuſatione ceſſante, per cenſuram eccleſiaſticam auctoritate noſtra compellas. Dextrariis autem, & aliis equis, quos idem Abbas habere dignoſcitur, in manibus tuis receptis, & venalitati ſuppoſitis, ut de illorum precio pars debiti, prout expedit, perſolvatur. Præterea noveris ad noſtram audientiam perveniſſe quòd poſtquam N. monachus præſentium lator ad Romanam Eccleſiam iter arripuit veniendi, prætaxatus Abbas in contemptum apoſtolicæ ſedis & noſtrum, eum officio beneficióque pro ſua voluntate ſuſpendit, & adminiſtratione, quam habebat in cella quæ eſt apud Ferrariam, eundem ſua temeritate privavit. Quod utique grave admodum & moleſtum ferentes, fraternitati tuæ per præſentia ſcripta mandamus, quatenus, ſi verum eſt quod aſſeritur, officium, & beneficium, necnon & adminiſtrationem, quam idem monachus priùs noſcitur habuiſſe, illi auctoritate noſtra reſtituas, & facias pacifica poſſeſſione gaudere. In expenſis etiam moderatis, quas veniendo ad Romanam Eccleſiam feciſſe perpenditur, de bonis monaſterij eidem facias provideri. Datum Laterani iij. Nonas Februarij.

ILLVSTRI REGI VNGARIÆ.

Epiſt. 9. De transferendo monaſterio quod B. quondam Comes de Bichor ædificare incepit, ad loca tutiora.

EAm de ſerenitate regia fiduciam obtinemus, ut quæ à nobis poſtulat, juſtè poſſe credamus & honeſtè compleri. Eapropter cariſſime in Chriſto fili tuis precibus annuentes, monaſterium illud, quod B. quondam Comes de Bichor ædificare incepit, & morte præventus conſummare non potuit, in locum tutiorem & magis idoneum transferendi, ſi de aſſenſu dioceſani Epiſcopi fieri poterit, liberam tibi concedimus auctoritate apoſtolica facultatem. Nulli &c.

NOBILI VIRO A. DVCI.

Epiſt. 10. De proſecutione voti Regis Vngariæ patris ſui defuncti.

LIcèt univerſis liberum ſit arbitrium in vovendo, nec neceſſitas in votis locum habeat, ſed voluntas; uſqueadeo tamen ſolutio neceſſaria eſt poſt votum, ut ſine propriæ ſalutis diſpendio alicui reſilire non liceat ab his quæ ſponte ac ſolenniter repromiſit. Accepimus ſiquidem quòd cùm inclitæ recordationis B. quondam Rex Vngariæ pater tuus ageret in extremis, & de ſua penitùs convaleſcentia deſperaret, votum quo voverat Domino Hieroſolymitan. provinciam in forti manu & brachio extento, corde tamen humili, & humiliato ſpiritu, viſitare, ſub interminatione maledictionis paternæ commiſit tuæ fidei exequendum; & tu intellecta pia voluntate parentis, aſſumpto crucis ſignaculo, te id impleturum ſine dilatione qualibet promiſiſti. Verùm eodem patre tuo ſublato de medio, cùm Hieroſolymitanum inter te accipere ſimulaſſes, aſſumptæ peregrinationis oblitus, quam contra inimicos crucis dirigere debueras, in fratrem tuum & regnum

Vngariæ convertisti aciem bellatorum, & multa contra serenitatem regiam malignorum usus consilio commisisti. Nos autem, quos diebus istis ad pontificatus officium, licèt immeritos, Dominus evocavit, tam paci regni Vngariæ quàm tuæ volentes saluti consulere, nobilitatem tuam rogamus, monemus, & exhortamur in Domino, ac per apostolica tibi scripta præcipiendo mandamus, quatenus postpositis ceteris solicitudinibus, usque ad festum exaltationis sanctæ crucis proximè venturum, debitum acceptæ crucis exolvens, propositum iter arripias, & humiliter prosequaris; ne si onus tibi à patre injunctum, & à te sponte susceptum, occasione qualibet detrectaris, paterna te reddas successione indignum, & hereditatis emolumento priveris, cujus recusaveris onera supportare. Sciturus ex tunc anathematis te vinculo subjacere, & jure quod tibi, si dictus Rex sine prole decederet, in regno Vngariæ competebat ordine genituræ, privandum, & regnum ipsum ad minorem fratrem tuum appellatione postposita devoluendum. Datum Laterani iv. Kal. Februarij.

HIEROSOLYMITANO PATRIARCHÆ & suffraganeis ejus.

Epist. 11. De promotione Domini nostri Papæ, & negocio terræ Sanctæ.

REx Regum, & Dominus dominantium, qui prodigia facit in cœlo sursum, & in terra deorsum, omnipotentiæ suæ jugiter operatur indicia, Ecclesiam suam per varias substitutiones Pontificum mirabiliter innovans, & nova semper prole fœcundans; & sic senium ejus sua virtute consumens, ut his qui fideliter in ipsius regimine militaverant, ad æternæ felicitatis bravium evocatis, filios suscitet in parentes, & in novam infantiam rubiginem transferat vetustatis. Inter cetera siquidem incomprehensibilia divinæ dispositionis judicia & investigabiles vias ejus, magnæ miserationis esse credimus argumentum, quòd sic à tædio solicitudinum & curarum momentaneæ mortis compendio prædecessores pro meritis repensurus absolvit, ut egenum de pulvere suscitatum & pauperem erectum de stercore sedere faciat cum principibus, & solium Petri, quo nihil est inter homines glorioſius, obtinere; ut post vespertinos fletus lætitia matutina succedat, & Ecclesia super parentis obitu de substitutione filij consoletur; sicut diebus istis de nobis à Domino factum est, & est mirabile in oculis nostris. Sanè felicis memoriæ Celestino patre ac prædecessore nostro V I. Idus Ianuarij viam universæ carnis ingresso, & in Lateran. basilica honorificè tumulato, tanta fuit inter fratres nostros super Pontificis substitutione concordia, ut eo cœlitus ipsorum desideriis aspirante qui facit utraque unum & concurrentes parietes in se angulari lapide copulavit, omnes universaliter unum saperent, & idem singulariter postularent, nos in Summum Pontificem ipso die depositionis ejusdem prædecessoris nostri unanimiter assumentes. Nos autem in eo ponentes spem nostram qui beatum Petrum in gubernatione suarum ovium confirmavit, & apostolis repromisit, dicens, *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi*, ecclesiasticæ solicitudinis onus, licèt insufficientes, assumpsimus, non de nostris meritis, sed divina potiùs miseratione sperantes, quæ vocat ea quæ non sunt tanquam ea quæ sunt, & perficit laudem ex ore infantium & lactentium. Attendentes igitur quàm alto divinitatis consilio Deus Rex noster ante secula salutem in medio terræ dignatus est operari, solvens in ea septem libri signacula, quem nemo potuit aperire, nisi Leo de tribu Iuda, vos, qui terram ipsam suscepistis ab eo spiritualiter gubernandam, specialiter per literarum nostrarum primitias duximus visitandos; monentes attentiùs & exhortantes in Domino, ut flagellum, quo vos & in vobis totam Ecclesiam Dominus visitavit, patienter & humiliter supportantes, id nostris & vestris meritis imputetis, qui peccatorum nostrorum clamoribus indignationem ejus nunquam desistimus provocare. Certos enim nos prophetica reddit auctoritas, quòd si ambulassemus in lege Domini, & veram spei nostræ fiduciam posuissemus in eo qui respicit terram, & facit eam tremere, tangit montes & fumigant, unus nostrum mille & duodena millia hostium effugasset. Vt igitur dolor noster & vester in lætitiam & tristitia in gaudium convertatur, immolemus Domino super aram cordis intentionem, & super altare corporis opera nostra; quæ sua sunt, non quæ nostra, quærentes. Nisi

enim piis orationibus, & noſtris & veſtris actibus indignatio fuerit divina placata, nec reſiduum terræ nativitatis ejus tueri poterimus, nec inſultus hoſtium ſuſtinere; quinimmo reſiduum locuſtæ brucus aſſumet, & fient noviſſima deteriora prioribus. In jejunio igitur, & fletu, & planctu, in operibus pietatis, in caritate non ficta, in corde contrito, & humiliato ſpiritu, revertamur ad Dominum Deum noſtrum; qui pius eſt, & miſericors, & præſtabilis ſuper malitia; commiſſos nobis populos verbo pariter & exemplo ad pœnitentiam invitantes; ut noſtris operibus & intentione placatus, non det hereditatem ſuam in opprobrium & in dominium nationum; ne fortè conſentiant adverſarij noſtri, & dicant: *Manus noſtra excelſa, & non Deus, fecit hæc omnia.* Nos enim propoſitum gerimus & habemus in votis, quantum ille permiſerit à quo ſperamus dirigi greſſus noſtros, ad ſubventionem veſtram efficaciùs laborare, & liberationi Hieroſolymitanæ provinciæ, ſi datum fuerit deſuper, ſolicitiùs imminere. Datum Laterani.

Epiſt. 12. *IN eundem ferè modum* MAGVNTIN. ARCHIEPISCOPO, & Epiſcopis de regno Alemanniæ in ultramarinis partibus conſtitutis, *uſque in finem.* Rogamus inſuper, & fraternitatem veſtram monemus, & exhortamur in Domino, ac per apoſtolica ſcripta mandamus, & in remiſſionem vobis injungimus peccatorum, quatenus ſcutum fidei & ſalutis galeam aſſumentes, prælium Domini ſtudeatis viriliter & efficaciter præliari, de cœlo auxilium & noſtrum etiam ſubſidium expectantes. Credimus etenim, & pro certo tenemus, quòd ſi corda veſtra pœnitentiæ fuerint medicina purgata, & non in multitudine ac fortitudine veſtra ſpem poſueritis, ſed in Deo, Philiſtæos Iſraëlitæ fugabunt, & in loricatum Goliam David inermis in funda & lapide prævalebit. Datum Laterani.

DVCI LAVANNIÆ, LANTGRAVIO Duringiæ, & aliis de regno Alemanniæ in ultramarinis partibus conſtitutis.

Epiſt. 13. Vt ſint ferventes in ſervitio Iesu Chriſti. QVanta ſit circa genus humanum benignitas conditoris, primæ creationis opera, & recreationis miracula, quæ in fine ſeculorum dextera Domini voluit operari, immo etiam univerſa quæ in cœlo ſunt & in terra, teſtantur; cùm hominem ad imaginem ſuam creatum, divinitatis ſuæ voluerit eſſe participem, omnia ſubjiciens ſub pedibus ejus, oves, & boves univerſas, inſuper & pecora campi; & tandem, ut ruinam noſtram repararet, poſt lapſum proprio filio ſuo non pepercerit, ſed pro nobis omnibus tradiderit illum in crucis altario immolandum, & cum iniquis eum permiſerit reputari. Vnigenitus ſiquidem Dei filius, ut hominem perditum ad regna cœleſtia revocaret, à dextra patris in inferiores partes terræ deſcendens, exinanivit ſemetipſum, formam ſervi accipiens, & ſe uſque ad mortem humilians, pro nobis crucis non dubitavit ſubire tormentum. Quid igitur retribuemus Domino pro omnibus quæ retribuit nobis? Sanè nec tribulatio, nec anguſtia, nec fames, nec nuditas, aut gladius, ab ipſius nos debebit aut poterit caritate divellere, ſi exuberantiam beneficiorum ejus circa nos miſericorditer habitam internæ conſiderationis oculis attendamus. Quinimmo ſecundùm Prophetam calicem ſalutaris ſervus accipiet, & nomen Domini invocabit. Hoc vos diligentiùs attendentes, ut illud evangelicum impleretis, *Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me*, aſſumpto crucis ſignaculo ad vindicandam injuriam IESU Chriſti Hieroſolymam petiviſtis ad nationes illas inhumanas & barbaras in digito Dei fortiùs edomandas, quæ illorum etiam ſævitiam (quod peccatis noſtris aſcribimus) ſunt in nos ſæviendo tranſgreſſæ quibus Propheta imprecando declamat: *Deus venerunt gentes in hereditatem tuam &c.* uſque *ſepeliret.* Rogamus igitur diſcretionem veſtram, monemus attentiùs, & hortamur in Domino, & in remiſſionem vobis injungimus peccatorum, quatenus aſſumpti laboris gravitatem ſtudeatis taliter adimplere, prælium Domini præliantes, ut veſtris exigentibus meritis, de cœlo vobis auxilium miniſtretur. Cùm enim abnegatis deſideriis carnis, Domino propoſueritis in puritate cordis & corporis militare, caven dum vobis exiſtit, ne contra votum à vobis in terra veſtræ nativitatis emiſſum, in terra peregrinationis veſtræ, ubi ſteterunt pedes Domini, per immiſſionem malorum angelorum con-

sensu pravi operis veniatis, & per hoc modicum fermenti totam massam corrumpens, eum vobis reddat offensum sine quo nec residuum terræ nativitatis Domini tueri poteritis, nec incursus hostium sustinere. In eo igitur & non in vestra multitudine confidentes qui docet manus vestras ad prælium & digitos vestros ad bellum, qui conterit bella, qui currum & exercitum Pharaonis projecit in mare, state in fide, viriliter agite, Philistinorum aciem expugnantes. Nos enim &c. ut suprà. Datum Laterani.

ELECTO ET DECAN. ET MAG. NICOLAO de Levennes Can. Cameracen.

Epist. 14. Super cognitione causæ quæ inter Præmonstratensem & Prumiensem Ecclesias vertitur super possessionibus de Hanapia. *Vide infrà epist. 62. hujus libri.*

IN nostra præsentia constituti dilecti filij magistri Iac. & N. Atrebaten. procuratores Prumiensis Ecclesiæ, ex parte Abbatis & conventus de rato literas exhibentes, contra Præmonstratensem Ecclesiam proposuere querelam, asserentes quòd cùm causa quæ inter ipsas Ecclesias super possessionibus de Hanapia vertebatur, dilectis filiis G. Præposito S. Gereonis, R. & S. magistris Colonienſ. ab apostolica sede commissa fuisset, ipsi in possessionem rerum, de quibus vertebatur quæstio, Prumiensem Ecclesiam induxerunt. Præmonstraten. verò appellatione interposita recedentes, ipsam non fuerunt infra biennium prosecuti. Propter quod Prumienses circa finem biennij confirmationem possessionis suæ à sede apostolica impetrarunt. Elapso verò biennio, ad I. quondam Cameracensem Episcopum & dilectum filium Abbatem sancti Bartholomæi, pro Præmonstratensi Ecclesia fuit commissio impetrata. Sed memorato Episcopo viam universæ carnis ingresso, per ipsos non fuit quæstio terminata. Prædicti autem Prumienses subsequenter à felicis recordationis Celestino prædecessore nostro ad dilectum filium Abbatem sancti Victoris & bonæ memoriæ P. Cantorem Parisien. literas impetrarunt, in quibus continebatur expressum, quòd ipsi factum Colonienſium judicum facerent observari. Sed quia prædictus Cantor tunc temporis sedem apostolicam personaliter visitabat, in illius mandati non fuit executione processum. Tandem verò Præmonstratenses causam eandem venerabili fratri nostro Episcopo & dilectis filiis Cantori Atrebaten. & Abbati sancti Bartholomæi Noviomen. obtinuere committi: qui post inhibitionem prædictorum Abbatis sancti Victoris & Cantoris Parisiensis, & post appellationem à procuratore Prumien. Ecclesiæ legitimè interpositam, dictos Præmonstraten. causa rei servandæ in possessionem rerum, de quibus erat controversia, induxerunt. Ceterùm dilecti filij Abbas Calmoltensis, Gervasius & Robertus Canonici, & nuncij Præmonstratensis Ecclesiæ, ex parte Abbatis & Conventus Præmonstratensis, literis de ratihabitione exhibitis, è contra pro suâ Ecclesia proponere curaverunt, quòd antequam supradicti judices Colonien. sententiam pro Ecclesia Prumien. proferrent, eò quòd propter quasdam minas in præsentia judicum factas, & eorum officio non repressas, advocatum coram ipsis habere non poterant, & quia ad extraprovinciales judices trahebantur, ad sedem apostolicam appellarunt. Cujus appellationis suffragio illam dictam dicunt sententiam non tenere: tum quia jidem judices, lite nondum contestata coram eis, absente parte adversa, de proprietate dederunt sententiam: tum quia Præmonstraten. ad prosecutionem appellationis infra biennium specialem nuncium direxerunt. Præterea præfati Cameracensis Episcopus & Abbas sancti Bartholomæi, quibus causa fuerat delegata, partibus legitimè citatis, præsentibúsque earum procuratoribus legaliter ordinatis, ab eisdem Præmonstraten. testes ad infirmandam dictam sententiam receperunt. Quorum attestationem Episcopus & Cantor Atrebaten. & Abbas sancti Bartholomæi Noviomen. auctoritate suffulti, de mandato apostolico sententiam Colonien. judicum revocantes, judicaverunt Præmonstratenses possessionem rerum, de quibus fuerat litigatum, debere, sicut ante litem possederant, quietè & pacificè possidere. Nolentes igitur ut ejusdem causæ decisio ulteriùs prorogetur, prædictorum omnium inquisitionem & decisionem canonicam vestræ duximus experientiæ committendam; per apostolica vobis scripta districtè præcipiendo mandantes, quatenus partibus ad vestram præsentiam convocatis, & inquisita super præmissis & aliis omnibus quæ inter se super eodem negocio

duxe-

duxerint proponenda diligentiùs veritate, tam principalem quàm incidentes quæstiones, sublato appellationis obstaculo, fine canonico terminetis, facientes quod exinde duxeritis statuendum per censuram ecclesiasticam inviolabiliter observari. Si qua verò partium legitimè citata præsentiam vestram adire, vel judicio parere contempserit, vos nihilominus, quantum de jure poteritis, & probationes præsentis partis recipere & in causæ cognitione ac decisione procedere non tardetis. Nullis literis obstantibus, si quæ apparuerint præter assensum partium à sede apost. impetratæ. Quòd si omnes &c. Datum Lateran. ij. Nonas Feb.

P. BASILICÆ XII. APOSTOLORVM & B. Tituli sancti Petri ad vincula Presbyteris Card. ap. sedis Legatis.

Epist. 15. Super colligationibus factis cum Episcopis & Consulibus civitatum Thusciæ. *Vide infrà epist. 34. & 35. hujus libri.*

CVm apostolica sedes quasi lucerna super candelabrum sit disposita, nec civitas possit abscondi, quæ supra montem est constituta; nos, qui ei, licèt immeriti, præsidemus, diligenti debemus cura satagere, quatenus luceat lux nostra coram hominibus, ut videntes opera nostra bona, glorificent patrem luminum, à quo bona cuncta procedunt. Nos enim debemus esse sal terræ. Quòd si sal evanuerit, in quo salietur? Ad nihilum valet ultra, nisi ut foras emissum, ab hominibus conculcetur. Absit igitur à sedis apostolicæ puritate, ut, cùm Deus virgam peccatoris non dereliquerit super sortem justorum, ad colligationes illicitas cum operantibus iniquitatem declinet: quin potiùs dissolvat colligationes impietatis, solvat fasciculos deprimentes. Sanè cùm dilectus filius Prior sancti Fridiani nobis & fratribus nostris tractatum illum, quem cum Episcopis & Consulibus civitatum Thusciæ habuistis, & verbis exposuisset, & ostendisset in scriptis, non modica sumus admiratione commoti; cùm forma colligationis hujusmodi in plerisque capitibus nec utilitatem contineat, nec sapiat honestatem. Immo cùm Ducatus Thusciæ ad jus & dominium Ecclesiæ Rom. pertineat, sicut in privilegiis Ecclesiæ Rom. oculata fide perspeximus contineri, nullam inter se sub nomine societatis colligationem facere debuissent, nisi salvo per omnia jure pariter & auctoritate sacrosanctæ Rom. sedis, quæ disponente Domino cunctorum fidelium mater est & magistra. Cùm & illud debuissent attendere, quòd infirmum erit penitùs ædificium quod super hoc fundamentum non fuerit stabilitum. Quocirca discretionem vestram rogamus attentiùs, & exhortamur in Domino, quatenus, sicut viri prudentes & providi, ad profectum & honorem tam Ecclesiæ Rom. quàm Thusciæ solicitiùs intendatis. Et ut vobis nostræ voluntatis propositum elucescat, dilecto filio N. latori præsentium super his quæ vobis ex parte nostra duxerit proponenda, indubitata fide credatis. Nos enim firmum gerimus in voto propositum, à quo nec mors nec vita nos poterit separare, fideles & devotos Ecclesiæ de corde puro, conscientia bona, & fide non ficta diligere, & contra malignas opprimentium insolentias apostolicæ protectionis clypeo defensare. Datum Lateran.

CAPITVLO S. ANASTASIÆ.

Epist. 18. Vt electus per potentiam laicalem intrusus cassetur, & alius de licentia apostolica deligatur.

EX illo singularis excellentiæ privilegio quod unigenitus Dei filius IESUS Christus Apostolorum principi Petro concessit, sanctorum patrum postmodum instituta manarunt, ut majores causæ ad sedem apostolicam perferrentur; quatenus quid super eis deberet statui, circumspecta ipsius responsio declararet. Cùm igitur in Ecclesia vestra, quæ sub obedientia sedis apostolicæ perseverans, Græcorum hactenus & ritum servavit & linguam, per laicalem potentiam præter nostram auctoritatem & electionem vestram non tam Latinus quàm barbarus sit intrusus; Nos de fratrum nostrorum consilio intrusionem ipsam irritam decernentes, ne diutiùs pastoris solatio vestra careret Ecclesia, vobis humiliter postulantibus secundùm statuta Canonum & antiquam ejusdem Ecclesiæ consuetudinem liberam concedimus licentiam eligendi; per apostolica vobis scripta mandantes, quatenus talem vobis in pastorem electione canonica præferatis, qui non minùs prodesse desideret & noverit, quàm præesse. Datum Lateran. viij. Id. Februarij.

CAPVANO, REGINENSI, & Panormitano Archiepiscopis.

Epist. 17.

HIs scriptum est in eundem ferè modum ut suprà, usque ad verbum il-

lud eligendi. Vnde fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus, quatenus ad hoc diligenti solicitudine laboretis, ut dictus intrusus à memorata removeatur Ecclesia, & ab ipsius Capitulo electio possit in ea canonica liberè celebrari. Datum Laterani V. Id. Februarij.

ILLVSTRI ROMANORVM Imperatrici semper Augustæ.

Epist. 18. Vt in ipsa electione impedimentum non præstet.

SI creditas tibi regendorum populorum habenas laudabiliter moderari defideras, & concessam tibi à Domino terrenæ jurisdictionis potentiam benigniùs exercere, ei necesse habes ut servias, cui servire regnare est, & per quem gressus tui semper in melius dirigentur. Verùm si eum tota intentione dilexeris, eam te oportet solicitè venerari & conservare in statum debitæ libertatis, sub cujus capite læva ejus, & quam dextera ejus (sicut in Canticis legitur) amplexatur; cujus zelus comedit eum, & injuria non modicùm provocat ad vindictam. Cùm autem ex illo singularis excellentiæ privilegio &c. *ferè in eundem modum ut suprà usque ad verbum* eligendi. Ideóque serenitatem tuam rogamus, monemus, & exhortamur in Domino, ac in remissionem tibi injungimus peccatorum, quatenus nullius impedimenti obstaculum interponas, quò minùs electionem possint canonicam celebrare, cùm ad eum solùm haberi debeat in electione respectus, cujus ministerio qui assumitur, alligatur. Datum Laterani V. Idus Februarij.

PARISIEN. EPISCOPO.

Epist. 19. Vt liceat Presbytero Michaëli in sacerdotij officio ministrare, non obstan. quòd ad evitandum lepræ periculum, virilia sibi fecit abscindi. *C.* Ex parte. *De corpore vitiatis.*

EX parte dilecti filij Michaëlis Presbyteri fuit in audientia nostra propositum, quòd cùm sibi sentiret lepræ periculum imminere, de consilio medici virilia sibi fecit abscindi, ut posset à tam gravis infirmitatis vitio liberari; & ut provideremus ei super executione sui officij, à nobis humiliter postulavit. Quoniam igitur canones sanctorum patrum hujusmodi à sacri altaris administratione non prohibent, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus, quatenus, si rei veritas ita se habet, & memoratus Michaël aliàs idoneus est, ut sui officij ministerium exequatur, nullius contradictione vel appellatione obstante, auctoritate fretus apostolica liberam ei tribuas facultatem. Datum Laterani iv. Idus Februarij.

EPISCOPO ET ABBATI S. Lupi Trecensis.

Epist. 20. Vt recepta à G. Presbyt. canonica purgatione de crimine homicidij sibi objecto, ipsum absolvat, si legitimus accusator non comparuerit, & crimen notorium non existit.

ACcedens ad præsentiam nostram G. Presbyter lator præsentium tam relatione sua, quàm literis quorundam Abbatum, nostro apostolatui demonstravit, quòd cùm inter ipsum & quendam alium Clericum quæstio verteretur, & idem Clericus adversarius suus ad diem assignatam sibi ad præsentiam judicum properaret, & fuisset in itinere interemptus, venerabilis frater noster Senonen. Archiepiscopus habens eundem Presbyterum suspectum super occisione Clerici memorati, licèt contra illum nullus apparuerit legitimus accusator, & ipse paratus esset canonicè suam innocentiam demonstrare, in eum tamen suspensionis officij sententiam promulgavit. Quoniam igitur, sicut justum non est ut culpabiles absolvantur, sic esset à juris tramite alienum, si puniret judicij severitas innocentes, discretioni vestræ præsentium auctoritate mandamus, quatenus si contra prædictum Presbyterum super homicidio legitimus non comparuerit accusator, & crimen notorium non existit, vos ab eo canonica purgatione recepta, latam in eum suspensionis sententiam de auctoritate sedis apostolicæ relaxetis, nec permittatis eum super prædicto homicidio ulteriùs indebitè molestari. Si verò de homicidio confessus fuerit legitimè vel convictus, vos ei, sublato contradictionis & appellationis obstaculo, pœnam canonicam infligatis. Quòd si ambo, tu frater Episcope &c. Datum Laterani iv. Non. Februarij.

ARCHIEPISCOPO & Archid. Tranensi.

Epist. 21. Super transactione habita inter Episcopum & Canonicos Vestanenses, de quadam episcopali capella, & rebus aliis.

SIgnificantibus dilectis filiis Vestanen. Canonicis, nostris est auribus intimatum quòd cùm Vestanen. Episcopus fuisset olim ab ipsis in præsentia Celestini bonæ memoriæ prædecessoris nostri super ecclesiastica dilapidatione conventus, & de causa ipsa extitisset plurimùm disceptatum, ad transactionem de utriusque partis assensu postmodum venientes, promisit dictus Episcopus thesaurum Ecclesiæ, videlicet capellam episcopalem quinquaginta uncias

auri & ampliùs valentem, & pannos sericos octo, cum privilegio ecclesiasticę libertatis restituere, & quædam alia adimplere; sicut in authentico scripto in præsentia prædicti prædecessoris nostri exinde confecto, & auctoritate sedis apostolicæ confirmato, pleniùs continetur. Quam transactionem non curavit prædictus Episcopus postmodum observare, nec præfatum thesaurum, sicut promiserat, restituere; immo deteriora prioribus agens, duas Ecclesias sancti Iohannis & sancti Iacobi, quas dilectus filius Petrus Vestanensis Archidiaconus diù in pace possederat, contra tenorem prædictæ transactionis monasterio Trimitan. dicitur concessisse, & Clericos suos officiis & beneficiis, prætermisso juris ordine, spoliasse, manibus in eos sæpe violenter injectis. Cùmque hæc & alia à prædicto Archidiacono coram dilecto filio P. sanctæ Mariæ in via lata Diacono Cardinale, tunc apostolicæ sedis Legato, proposita fuissent contra Episcopum memoratum, & in ejus præsentia utraque parte præsente causa diutiùs agitata, ad hanc transactionem voluntariè devenerunt, ut Vestan. Episcopus ante omnia primam transactionem apud sedem apostolicam factam studeret modis omnibus observare, & thesaurum memoratum Ecclesiæ suæ restituere non differret, prædictásque Ecclesias Trimitanensibus injustè concessas vel ipse revocaret, vel Archidiacono prædicto ad eas daret consilium & auxilium revocandas. Res etiam sancti Nicolai idem Episcopus B. Primicerio & L. sacerdoti dimitteret de cetero procurare, & quartam decimationum fabricis Ecclesiæ deputatam suis usibus de cetero minimè applicaret. Quæ si non faceret, foret dictus Episcopus divino officio alienus; prout in instrumento coram eodem Cardinale confecto apertiùs continetur. Cùm autem nec primam nec secundam transactionem minimè præfatum Episcopum observare memorato prædecessori nostro ipsi Canonici intimassent, addentes etiam quòd in cœna Domini Ecclesia Vestanen. dimissa ad Sipontinensem Ecclesiam se ad conficiendum chrisma transtulerat, & ibidem illud existente secum in altari Lavellen. Episcopo tunc excommunicato confecerat, eum antedictus prædecessor noster pontificali officio & ecclesiastica administratione suspendit; dans ei firmiter in mandatis, ut in festo sancti Lucæ præteriti anni se suspensum suo conspectui præsentaret, super prædictis criminibus plenariè responsurum. Quod si non faceret, sciret in se perpetuæ depositionis sententiam proculdubio proferendam. Episcopus siquidem mandatum apostolicum vilipendens, nec venit, nec pro se curavit mittere responsalem, suspensionem apostolicam & prædicti Cardinalis interdictum contemnens penitùs observare. Proponitur insuper Episcopus memoratus de Clericis in curia imperiali deposuisse querelas, & contra sæpedictum Archidiaconum falsas literas confinxisse, occasione quarum ipsum archidiaconatus beneficio & loco nequiter multo tempore spoliavit. Quoniam igitur hæc non sunt à nobis clausis oculis transeunda, prædictorum inquisitionem vestræ discretionis examini duximus committendam; per apostolica vobis scripta mandantes, quatenus vocatis ad præsentiam vestram qui fuerint evocandi, inquiratis de præmissis diligentiùs veritatem, & omnia in scriptis fideliter redigentes, nobis eadem vestris signata sigillis mittere non tardetis. Datum Laterani.

MEDIOL. ARCHIEPISC.

Epist. 22. Vt liceat ei illos in Ecclesia sua ad diaconatum & sacerdotium promovere, qui à Summo Pontifice ordinem susceperunt.

PAstoralis officij debitum nos invitat, & ipse rationis ordo deposcit, ut ea solicitudine utilitatibus Ecclesiarum intendere debeamus, quòd ipsis Ecclesiis ordo debitus conservetur, & Clerici earum ministerio deputati, sicut ab eis stipendia militiæ clericalis accipiunt, ita eis obsequia militiæ clericalis impendant. Inde est quòd, sicut ex tenore tuarum literarum accepimus, Mediolanensis Ecclesia tam in capite quàm in membris, occasione Clericorum illorum qui ab ipso Romano Pontifice ordinem receperunt, adeo est ministrorum solatio destituta, ut paucos Clericos in eadem Ecclesia valeas invenire, quos ad diaconatus & presbyteratus possis officium promovere. Verùm quia fraternitas tua suppliciter à nobis expetiit ut ipsius Ecclesiæ necessitatem solicitudine paterna pensantes, tibi deberemus licentiam indulgere manus posse illis ordinationis imponere; super hoc tuæ fraternitati taliter duximus respondendum, quòd ipsius Ecclesię

necessitate pensata, si aliqui fuerint de supradictis Clericis, quiad hoc videantur idonei, & spontanea voluntate per tuum ministerium voluerint ad sacros ordines promoveri, eos auctoritate nostra tibi liceat ordinare. Alioquin illos quos ad officium illud magis idoneos ac necessarios fore cognoveris, nobis per tuas literas significare curabis. Nos enim deliberato consilio respondebimus quid tibi super hoc fuerit faciendum. Datum Laterani XII. Kal. Martij.

IVRAMENTVM FIDELITATIS exhibitum Domino Innocentio, successoribus ejus, & Romanæ Ecclesiæ, à Petro præfecto urbis, Oddone de Palumbaria, Oddone de Monticillo.

Epist. 23. *Vide infrà epist. 372. hujus lib.*

ALtera die post consecrationem Domini Innocentij Papæ III. Petrus Vrbis præfectus in consistorio Lateranensis palatij publicè juravit ei & successoribus suis atque Romanæ Ecclesiæ fidelitatem contra omnem hominem, & recepit ab eo investituram præfecturæ per mantum; ac deinde fecit ei ligium hominium inter manus ipsius, qui donavit ei cuppam argenteam in signum gratiæ. Consecratus est autem idem Dominus Innocentius Papa III. eadem die solenniter in apostolica sede, qua beatus Petrus Apostolus in episcopali fuit cathedra collocatus. Eadem die fecerunt ei fidelitatem Oddo de Palumbaria, & Oddo de Monticillo.

SPIREN. ARGENTIN. ET Vvormacien. Episcopis.

Epist. 24. Pro liberatione Salernitani Archiepiscopi.

QVantæ præsumptionis & temeritatis existat in rectores Ecclesiæ manus injicere violentas, in Evangelio Dominus protestatur, qui se in ministris suis affligi asseruit, & in Apostolorum principe alibi se perhibuit iterum crucifigi. Hoc etiam pœnæ qualitas manifestè declarat, cùm excommunicationis sententia in ipso actu feriat delinquentes, si non solùm in fratres & coëpiscopos nostros, sed etiam in minoris ordinis Clericos violentiam præsumpserint operari. Ne autem solos violentiæ hujus auctores aliquorum præsumptio crederet esse punitos, facientes & consentientes pari pœna plectendos canonica censura condemnat; eos etiam delinquentibus favere interpretans, qui cùm possint, manifesto facinori desinunt obviare. Quod bonæ memoriæ C. Papa prædecessor noster hactenus diligenter attendens, auctores & fautores captionis & detentionis venerabilis fratris nostri Salernitani Archiepiscopi excommunicationis nunciasset vinculo innodatos, nisi per imperiales nuncios sæpe fuisset ei ac firmiter repromissum quòd idem Archiepiscopus sine dilatione qualibet libertati pristinæ redderetur. Ne autem detentio ejus nobis de cetero imputetur, si circa liberationem ejus inventi fuerimus negligentes, fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus, & districtè præcipimus, quatenus nobilem virum Vuicel. de Berc. ex parte nostra diligentiùs moneatis, ut eundem Archiepiscopum à detentionis suæ carcere absolutum ad nos cum honore remittat; nobilitatem ejus gratiarum actionibus prosequentes, quòd circa eum spiritum compassionis exhibuit, & quantum licuit, solatium ei humanitatis impendit. Quòd si (quod non credimus) ad monitionem vestram, & venerabilis fratris nostri Sutrini Episcopi, & dilecti filij Abbatis sancti Anastasij, quos ad hoc specialiter destinamus, eum dimittere fortè noluerit, excommunicatum ipsum publicè nuncietis; & si qua forsan ab aliquibus Ecclesiis beneficia possidet, ea ipsi per censuram ecclesiasticam auferri mandantes, totam terram ejus, immo totam diocesim, in qua idem Archiepiscopus detinetur, vel ad quam translatus fuerit detinendus, supponatis sententiæ interdicti. Nos enim dilectis filiis Capitulo Maguntin. dedimus in mandatis, ut sententiam vestram faciant inviolabiliter observari. Volumus autem nihilominus, & mandamus, ut universis Alemanniæ principibus in remissionem suorum criminum injungatis, ut solicitudinis suæ studium efficaciter interponant, quòd eis mediantibus Archiepiscopus ipse liberè ad nos quantocius revertatur; significantes eis quòd si id (quod absit) impletum non fuerit, in totam Alemanniam interdicti cogemur sententiam promulgare. Quòd si omnes &c.

SVTRINEN. EPISCOPO ET Abbati S. Anastasij.

Epist. 25. Pro reconciliatione Philippi Ducis Suevia.

CVm ei simus divina providentia in Ecclesiæ Romanæ regimine substituti, qui à Domino, ut delinquenti-

& liberatione Archiepiscopi Salernitani.

bus non solùm septies, sed & septuagies septies indulgeret, audivit, & majus gaudium esse noverimus angelis Dei super conversione peccatoris unius, quàm supra nonaginta novem justos, qui non indigent pœnitentia, Evangelio protestante, eos qui à se anathematis jugum excutere cupiunt, ut ad ecclesiasticam redeant unitatem, ex pastoralis officij, ad quod vocati sumus, debito recipere benignè tenemur, & receptos misericordiæ gremio confovere. Intellexi-mus siquidem tam per te frater Episcope, quàm per alios, quorum relationibus fidem non modicam adhibemus, quòd nobilis vir Philippus Dux Sueviæ, qui propter invasionem ac detentionem patrimonij beati Petri & nostri excommunicationis fuerat vinculo innodatus, Ecclesiæ reconciliari desiderat & restitui ad ecclesiastica sacramenta, ac super his, pro quibus notatus fuerat, satisfactionem omnimodam exhibere. Licèt autem superioris sententiam minor relaxare non possit, & propter hoc Dux ipse ad sedem esset apostolicam destinandus, ut ab ea quæ ipsum vinculis excommunicationis involvit absolutionis beneficium obtineret; sperantes tamen quòd per ipsius studium venerabilis frater noster Salernitan. Archiepiscopus de longævæ detentionis ergastulo liberetur, laborem itineris ipsi sub ea conditione duximus remittendum, si nostram super hoc, sicut bonæ memoriæ Celestino Papæ prædecessori nostro per te frater Episcope obtulit, impleverit voluntatem. Ideóque discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus, quatenus eodem Archiepiscopo libertati pristinæ restituto, & recepto à Duce juxta formam Ecclesiæ juramento quòd super omnibus, pro quibus ab Ecclesiæ fuit communione amotus, mandatis apostolicis, omni dolo & excusatione postpositis, debeat obedire, munus absolutionis ipsi auctoritate freti apostolica impendatis. Quòd si forsitan eundem Archiepiscopum vel non potuerit vel noluerit absolvere, seu etiam fortè distulerit, ad Ecclesiam Romanam accedat, à nobis juxta Ecclesiæ consuetudinem absolvendus.

EISDEM.

Epist. 26. Pro liberatione nobilis mulieris Sibiliæ, filij & filiarũ ejus, & aliorum captivorum regni Siciliæ detentorum in Teutonia.

INter cetera quæ Dominus in nobis mirabiliter & misericorditer operatur, magnæ reputandum est miserationis indicium, cùm eis pœnam accelerat temporalem, quibus ultio debebatur æterna, sicut in regno Siciliæ diebus nostris intelligimus accidisse. Cùm enim Siciliæ populus & ceteri de eodem regno effeminati, ocio & pace nimia dissoluti, de suis divitiis gloriantes, sese in voluptatibus corporis lasciviùs exercerent, ascendit in altum fœtor eorum, & traditi sunt ob multitudinem peccatorum suorum in manibus persequentium. Vsque adeo autem in eos, quod dolentes dicimus, furor exarsit hostilis, ut quidam eorum turpi morte damnati, in tribulatione cordis & corporis animas exhalarent, quidam membrorum mutilatione deformes fierent abjectio plebis, & ludibrium populorum; majores verò ipsorum compedibus, & nobiles manicis ferreis alligati, captivi & exules in Teutonia macerentur; reliquis hereditates suas in extraneis transferri videntibus, & domos suas subjici alienis. Verùm ne compassionis nostræ solatium, qui patientibus ex susceptæ administrationis debito compati volumus & tenemur, penitùs subtrahatur, quibus ipse Dominus jam videtur ex parte placatus, venerabilibus fratribus nostris universis Archiepiscopis, & dilectis filiis Nobilibus viris Marchionibus, Ducibus, Baronibus, & aliis Alemanniæ principibus dedimus in mandatis ut dilectam in Christo filiam nostram nobilem mulierem Sibiliam, filium ac filias ejus, & ceteros de regno Siciliæ, qui in Teutonia detinentur, à detentionis suæ vinculis absolutos, ad nos liberos, excusatione & dilatione cessante, remittant. Inde est quòd discretioni vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus si mandatum nostrum fortè non fuerit adimpletum, vos in detentores eorum excommunicationis sententiam proferatis, & terras eorum, immo totam diocesim, in qua nobiles ipsi tenentur, vel ad quam fuerint fortè translati, interdicto subdatis; neutram relaxaturi sententiam, donec ipsi libertati fuerint pristinæ restituti. Dilectis etiam filiis Capitulo Magunt. per apostolica scripta præcipiendo mandamus, ut sententiam, quam vos propter hoc contigerit promulgare, ratam habeant, & faciant inviolabiliter observari.

RAVENNAT. ARCHIEPISC. & suffraganeis ejus.

Epist. 27. Ut Carsendino subdiacono Domini Papæ Legato in Exarchatu Raven. & comitatu Brittinorij diligenter assistant.

NVsquam meliùs ecclesiasticæ consulitur libertati, quàm ubi Ecclesia Rom. tam in temporalibus quàm spiritualibus plenam obtinet potestatem. Cùm enim apostolica sedes mater sit Ecclesiarum omnium & magistra, tanto fortiùs subjectos suæ temporali jurisdictioni populos ab Ecclesiarum & ecclesiasticorum injuriis cohibet, quanto ampliùs in ejus injuriam & Ecclesiarum omnium præjudicium redundaret, si Ecclesias in ejus patrimonio constitutas non servaret in statu debitæ libertatis. Cùm igitur inter cetera quæ nos & fratres nostros inducunt ut Exarchatum Ravennæ, Marchiam, & Thusciam ad dominium nostrum, ad quod pertinent, revocemus, secuturam exinde immunitatem Ecclesiarum vestrarum non modicùm attendamus; vos negocium ipsum tanquam speciale ac honori vestro plurimùm profuturum deberetis assumere, & ad implendum nostræ beneplacitum voluntatis efficaciter laborare. Cùm ergo dilecto filio Carsendino Subdiac. nostro in Exarchatu Ravennæ & Comitatu Brittinorij hujusmodi specialiter injunxerimus legationis officium, sperantes quòd ad illud utiliter adimplendum vestro non modicùm studio adjuvetur, fraternitati vestræ per apost. scripta mandamus, atque præcipimus, quatenus ei taliter in his, quæ vobis ex parte nostra proposuerit, adesse curetis, ut honori apost. sedis & nostro deferre, & Ecclesiarum vestrarum libertatem videamini utiliter procurare; scituri quòd sicut gratum habebimus & acceptum, si studium & diligentiam vestram operis experientia in instanti articulo commendarit, sic molestè feremus, si solicitudo vestra in hac necessitate reperta fuerit defecisse.

REMEN. SANCTÆ SABINÆ Cardin. & Senonen. Archiepiscopis, & Episcopo Meldensi.

Epist. 28. Super consolatione Comitissæ Campaniæ de morte filij sui.

COmpati patientibus, & dolentibus pium est condolere; ut qui ex diversis rerum eventibus solam habent dolendi materiam, in fraterna compassione remedium consolationis inveniant, & saltem ex humanitatis solatio valeant recreari, dum in eorum restauratione, quæ doloris fomitem subministrant, spes nulla videtur eis penitùs superesse. Illis verò præcipuè compassionis oportet spiritum adhiberi, quæ pro sexus muliebris fragilitate in adversis faciliùs emerguntur, & difficiles ad consolationem præ spiritus infirmitate resurgere, majori videntur in his & aliis auxilio & consilio indigere. Cùm igitur dilecta in Christo filia nobilis mulier M. Comitissa Campaniæ in morte filij sui bonæ memoriæ Comitis Henrici dolorem, nec immeritò, cum interna spiritus commotione conceperit, & vehementiùs affligatur, nos mentis afflictione non ficta compatientes eidem, cùm mortis hujus dispendium non solùm in ejus damnum converti debeat & dolorem, verùm etiam in multiplex totius Christianitatis incommodum ex præsenti periculo imminente redundet, fraternitati vestræ per ap. scripta mandamus, quatenus dolorem ipsius piæ consolationis verbis & commonitionibus lenientes, ipsam & possessiones ejus, tanquam dati ei tutores à nobis, ab incursu molestantium auctoritate apostolica defendatis, nullatenus permittentes ut in his quæ ad dotem ejus noveritis pertinere, injuria seu violentia ei ab aliquo inferatur, sed possessionem ejusdem dotis ipsi contra quoslibet temerarios præsumptores pacificam conservetis. Si qui verò jamdictæ Comitissæ aliquam super his injuriam inferre præsumpserint vel gravamen, vos eos, si necesse fuerit, ut à sua præsumptione desistant, per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compellatis. Quòd si omnes &c. Datum Lateran. V. Kal. Martij, pont. nostri anno I.

FERENTINATI EPISCOPO.

Epist. 29. Consultatio super causa matrimonij inter L. virum & P. mulierem, quæ primò juraverat, & aliam postmodum desponsavit. *Cap.* Sicut. *De sponsal. & matrimonii.*

SIcut ex literis tuæ fraternitatis accepimus, cùm L. parochianus tuus P. mulierem se ducturum in conjugem in manu patris ejusdem P. jurantis quòd eam ipsi traderet in uxorem, proprio juramento firmarit, nec per virum steterit, sed per mulierem potiùs, quò minùs matrimonialis inter eos solennitas sit secuta, quatuor postmodum vel quinque annis elapsis idem L. G. mulierem per verba de præsenti, ut ejus consanguinei asserunt, desponsavit: propter quod frater prædictæ P. suam deposuit in tua præsentia quæstionem. Quia verò

quid super his agendum sit nostro postulas responso edoceri, fraternitati tuæ taliter respondemus, quòd si tibi constiterit quòd idem L. P. mulierem per verba de futuro, G. verò per verba desponsaverit de præsenti, imposita ei pœnitentia competenti, quia primam fidem irritam fecit, nisi forsan in juramento suo certum terminum, infra quem dictam P. duceret in uxorem, præfixerit, nec per eum steterit quin ad statutum terminum matrimonium consummarit, secundum contractum legitimum judices, & ad illud servandum eum, si opus fuerit, ecclesiastica districtione compellas; nisi forsan aliud quid obstiterit, quod ipsum debeat impedire. Quòd si fortè per verba sponsalitia de futuro cum utraque contraxit, juramentum primum, sicut licitè factum est, ipsum servare compellas, de secundo ei pœnitentiam injuncturus. Quòd si de his tibi non constat ad plenum, tamdiu adhuc cognoscas de causa, donec super his sufficientiùs instruaris. Quod enim in attestationibus, quas ad sedem apostolicam destinasti, de compaternitate habetur, non facit ad causam; cùm neuter contrahentium sit illa persona, qua mediante inter parentes eorum compaternitas est contracta. Datum Lateran. V. Kal. Martij, pontificatus nostri anno primo.

CANONICIS ARGENTINEN.

Epist. 30. Super quæstione cujusdam præbendæ, quæ inter Arnulfum & F. sancti Thomæ Præpositum vertitur.

CVm partes inter se super mota quæstione conveniunt, vel altera renunciat quæstioni, ad hoc solum exigitur officium judicis, ut quod à partibus fit, faciat inviolabiliter observari, ne cui contra compositionem aut cessionem per se factam liceat ulteriùs prosilire. Sanè cùm dilecti filij Arnoldus nuntius & concanonicus vester, & F. Præpositus sancti Thomæ, ad nostram præsentiam accessissent, super præbenda, de qua per dilectum filium P. tt. sanctæ Cæciliæ Presbyterum Car. tunc apostolicæ sedis Legatum idem Præpositus fuerat investitus, in nostra & fratrum nostrorũ audientia disceptarunt. Cùmque nos auditis quæ hinc inde proposita fuerant, de communi consilio fratrum nostrorum sententiam formare ac ferre vellemus, dictus Præpositus ad nos humiliter & devotè accessit, & jus, si quod sibi competeret in eadem præbenda, in manibus nostris spontaneus resignavit. Nos igitur Ecclesiæ vestræ volentes in posterum paci & tranquillitati consulere, recepta resignatione ipsius, ei super eadem præbenda perpetuum silentium imposuimus, & vos & Ecclesiam vestram ab impetitione ipsius super eam præsentium auctoritate reddimus absolutos. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ absolutionis infringere &c. Datum Laterani V I. Nonas Martij, pontificatus nostri anno primo.

TERRACONEN. ARCHIEP. & Sacrisiæ Vicenst.

Epist. 31. De confirmatione R. electi sancti Benedicti de Bages, & irritatione intrusi per potentiam laicalem.

AD universalis Ecclesiæ solicitudinem, licèt insufficientes, Domino disponente vocati, de grege nobis commisso solicitam curam debemus gerere, & tanquam pastores sedulis, faciente Domino providere ne ovis morbo infecta incurabili, oves ceteras suo cogat contagio morbo simili laborare. Nostris siquidem auribus ex multorum relatione ac plurium literis innotuit Prælatorum, quòd bonæ memoriæ.. quondam Abbate sancti Benedicti de Bages de carnis ergastulo, sicut Domino placuit, ad meliora vocato, Conventus ejusdem monasterij pars major & sanior vota in dilectum filium R. nunc Abbatem ejusdem monasterij transtulerunt. Verùm suadente illo cujus est proprium pacem turbare, duo ejusdem loci monachi à ceterorum fratrum voluntate unanimi secedentes, accersitis sibi secularibus viris, B. ipsius monasterij monachum in Abbatem non sunt veriti nominare: qui laicali & ipsorum potentia fretus, prædictum R. ad audientiam dilecti filij G. sancti Angeli Diaconi Cardinalis, qui tunc in partibus illis legationis fungebatur officio, appellavit. Et cùm idem Cardinalis, quæ utraque pars coram ipso proposuit, diligentiùs audivisset, & super eisdem inquisisset diligentiùs veritatem, prædictam electionem sæpenominati R. ratam habuit, & eam auctoritate, qua fungebatur, apostolica confirmavit. Idem quoque Cardinalis tranquillitati ejusdem monasterij desiderans providere, ac inter fratres materiam extinguere jurgiorum, pro pacis bono Præpositurum ejusdem monasterij supradicto intruso contulit, & eam ab eodem Abbate ipsi, quoad viveret, concedi præcepit, & juramentum fecit impendi ne ipsum ab

eadem Præpositura ullo tempore sine causa rationabili amoveret. Dictus autem Præpositus unde humiliari debuerat, in elationem erectus, obedientiam, quam Abbati ex præcepto Cardinalis debebat impendere, ipsi exhibere contempsit; immo domos, homines, & cetera bona ejusdem monasterij occupans, ea in usus proprios & illicitos transfundere non veretur, à monastica etiam professione ac fratrum consortio se reddens penitùs alienum; nullis quoque beati Benedicti obtemperans institutis, non se tantùm, verùm etiam totum monasterium dissolutione ac enormitate suæ vitæ gravi compellit infamia laborare. Quia igitur timendum est ne pars corrupta synceram contaminet, nisi falce fuerit apostolica resecata; discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus, quatenus si prædicta veritate nituntur, prædictum Præpositum ab administratione Præposituræ remotum, ut Abbati suo existat obediens, sicut debet, per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compellatis. Nullis literis obstantibus harum mentione non habita à sede apostolica impetratis. Datum Laterani VI. Nonas Martij.

COLOCEN. ARCHIEPISCOPO.

Epist. 32. Confirmatio super quibusdã Ecclesiis Præposituræ Colocen. Ecclesiæ de Capituli consensu collatis.

IVstis petentium &c. *usque ad verbum illud* assensu. Ecclesias sanctæ Mariæ de Ioth, sancti Mauritij de Both, & Ecclesiam de Vnta, quas Præposituræ Colocen. Ecclesiæ de consilio & assensu tui Capituli contulisti, sicut providè factum est, & Præpositus Colocen. eadem justè possidet & quietè, auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Decernimus ergo &c. Datum Laterani.

HVG. COMITI ET MARSVCTO Pisanis Canonicis.

Epist. 33. Super quæstione cujusdam pignoris, quæ inter R. & Gallicianum Pisanos vertitur.

SIgnificante dilecto filio Rubeo cive Pisano, ad nostram noveritis audientiam perveniſſe, quòd cùm domum suam cum horto Galliciano Pisano civi pro ducentis quinquaginta duabus libris pignori obligasset, & promisisset, cautione præstita juramenti, quòd nisi domum ipsam statuto inter eos termino recolligeret, eundem creditorem ulteriùs super ea minimè molestaret, infra statutum tempus per certum & fidelem nuncium, prout ei videbatur, creditori mutuatam pecuniam remisit: quam idem nuncius, infideliter agens, sicut ei injunctum fuerat, non persolvit. Cùmque postmodum prædictus R. ab Imperatore captus pariter & detentus, multa pericula sustinuerit & labores, nec dicto G. satisfacere potuerit, ut debebat, nunc per Dei gratiam libertati pristinæ restitutus, paratus est pecuniam reddere creditori; licèt ipse prorsùs eam recusaret recipere, quia ei non fuit statuto termino persoluta. Cùm igitur pactum legis commissoriæ sit in pignoribus improbatum, &, quantum in eo fuit, prædictus Rubeus juramenti debitum adimpleverit, cùm per eum quem certum & fidelem nuncium sperabat, pecuniam remiserit termino constituto, & dum in imperiali fuit captione detentus, satisfacere non potuerit creditori; devotioni vestræ præsentium auctoritate mandamus, quatenus, si præmissis veritas suffragatur, prædictum creditorem, ut sorte sua contentus existat, pensionibus præfati pignoris computatis in sortem, & domum ipsam & hortum præfato Rubeo omni postposita dilatione resignet, per censuram ecclesiasticam pacto vel tali juramento nequaquam obstante, admonitione præmissa, sublato contradictionis & appellationis obstaculo, compellatis. Datum Laterani.

POTESTATI ET CONSILIARIIS Viterbiensibus.

Epist. 34. Quòd in tractatu habito inter ipsos, Perusinos, & Rectores Thusciæ sine mandato apostolico non procedant. *Vide supra epist. 15. itémque epistolam sequentem.*

DIlectis filiis Consulibus Perusin. qui nos super tractatu illo consuluerant quem ipsi vobiscum cum rectoribus Thusciæ habuerunt, literis nostris dedimus in responsis, ut quia tractatus ille, quem rectores inter se inierant, minùs debitè ad honorem, utilitatem, & profectum Ecclesiæ pertinebat, & nos dilectis filiis B. Basilicæ duodecim Apostolorum & P. tituli sancti Petri ad vincula Presbyteris Cardinalibus, qui tractatum illum nobis pleniùs expressérunt, nostrum & fratrum nostrorum significaveramus beneplacitum voluntatis, tamdiu ipsi Consules Perusini supersederent his quæ dispositа fuerant consummandis, donec literas nostras reciperent mandatum super hoc apostolicum pleniùs continentes. Ideóque sicut Perusinis ipsis per literas significavimus, ita nunc discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus, atque præcipimus, quatenus

quatenus super tractatu illo nullatenus procedatis priùs quàm super hoc literas receperitis speciales nostræ intentionis & propositi expressivas; cùm & vos nostrum super hoc debuissetis consulere beneplacitum voluntatis. Datum Laterani.

P. BASILICÆ XII. APOSTOL. & B. Sancti Petri ad vincula Presbyteris Cardinalibus, apostolicæ sedis Legatis.

Epist. 35. Super eodem.

SVper negocio societatis Thusciæ per dilectum filium Priorem sancti Fridiani nostram & fratrum nostrorum vobis aperuimus voluntatem; ad cujus executionem negocij vos dare credimus operam efficacem. Quocirca discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus, quatenus si rectores Thusciæ ad id exequendum, quod per dictum Priorem vobis significavimus, induxistis, ut Pisani id ipsum pariter recipiant & observent moneatis attentiùs; & nisi vobis paruerint, interdictum minimè relaxetis. Si verò prædicti rectores adhuc non sunt voluntatem nostram, quam per sæpefatum Priorem significavimus, executi; quia satis videretur austerum, si Pisan. civitas occasione societatis illius, quam nos, sicut nostis, conduximus totaliter approbandam, tamdiu interdicto ecclesiastico subjaceret; volumus & mandamus ut ab ejusdem civitatis civibus cautione recepta quód quæ pro honore & exaltatione Ecclesiæ & libertate eorum ordinaverimus suscipiant & observent, interdictum sine dilatione qualibet relaxetis. Si autem super his debitam habere non poteritis cautionem, quia civitas ipsa, sicut dicitur, nunc temporis quasi videtur rectore carere, qui plenam in ea exercere valeat potestatem, spe bonæ promissionis quam nobis ejusdem civitatis nuncij fecerunt quòd nostro Pisani cives debeant parere mandato, honesta sicut videritis occasione concepta, in eadem civitate divina officia appellatione remota detis licentiam celebrandi. Ita tamen quòd si postmodum rectores Thusciæ mandatum nostrum susceperint & servaverint, civitas ipsa interdicto subjaceat nisi & ipsa celeriter susceperit curaverit & servare. Datum Laterani.

EPISCOPO ET Capitulo Tragurien.

Epist. 36. Quòd B. Presbyter non teneatur ad observantiam habitus monachalis, ex eo quòd cùm gravi ægritudine laboraret, à quodam monacho indutus est habitu monachali. Cap. Sicut tenor. *De regularibus.*

SIcut tenor vestrarum literarum nobis aperuit, cùm P. lator præsentium in sacerdotali esset officio constitutus, & tanta rerum temporalium indigentia laboraret, quòd nec sibi nec suis progenitoribus seu fratribus in necessitatibus propriis posset aliquatenus providere, proprij corporis laboribus & maris periculis multis se non dubitavit exponere, ut de suo labore & acquisitione honesta suam & suorum posset indigentiam relevare. Contigit autem post hæc quòd ipse longè à vestra civitate consistens, tam gravi cœpit ægritudine laborare, quòd extra se positus desperaret de vita præsenti; & dum in tali esset articulo constitutus, à quodam simplici monacho indutus fuit habitu monachali, & ad monasterium deportatus. Deinde paucis diebus elapsis, cùm jam esset in principio suæ convalescentiæ, deposuit habitum, & de licentia ejusdem loci Abbatis monasterium dereliquit; & cupiens progenitorum suorum indigentiis subvenire, à vobis suppliciter postulavit, ut posset, sicut priùs, in sacerdotali officio ministrare, & vobiscum pariter conversari. Quid autem super his vobis fuerit faciendum, sacro apostolicæ sedis oraculo humiliter petitis edoceri. Nos igitur vestræ consultationi taliter duximus respondendum, quòd licet ista duo inter se repugnantia videantur, ut scilicet quisquam sit extra se positus, & de præsenti vita desperet, si tamen eo tempore quo positus extra mentem asseritur, indutus fuit habitu monachali, cùm alienatus non sentiat, ac per hoc non valeat consentire, præfatum Presbyterum denuncietis ab observatione monastici ordinis absolutum, nisi postquam mentis suæ factus est compos, voluntate spontanea professionem fecerit monachalem. Datum Laterani.

MEDIOLAN. ARCHIEPISCOPO.

Epist. 37. Super quæstione quæ inter ipsum & monasterium sancti Donati de Scozula. Cap. Ad hoc. *De sequestr. possess.*

AD hoc unxit nos Deus oleo lætitiæ præ consortibus nostris, ut diligamus justitiam, & odiamus iniquitatem. quod tunc laudabiliter adimplemus, cùm via regia incedentes, non declinamus ad dexteram, neque ad sinistram aliquatenus deviamus, sed justè quod justum est persequentes, nec pau-

peris personam attendimus, nec honoramus vultum potentis quia non est personarum acceptio apud Dominum; dum etiam merita subtili examinatione discutimus, & precum attendimus qualitatem, ut cuilibet reddamus jus suum, & preces, quæ rationi non consonant, rationabiliter repellamus. Veniens siquidem ad apostolicam sedem dilectus filius Abbas de * Scozula nobis & fratribus nostris exposuit, quòd cùm M. quondam Mediolanensis Archiepiscopus prædecessor tuus super causa quæ inter ipsum & monasterium sancti Donati de Scozula diutiùs fuerat agitata, post multas commissiones tandem obtinuisset venerabili fratri nostro * Veronensi Episcopo Romanæ Ecclesiæ Card. literas destinari, & ipse judex delegatus partibus in sua præsentia constitutis super judicio possessorio, partim pro monasterio, partim pro Archiepiscopo sententiam protulisset, procuratore ipsius monasterij quæstionem de proprietate postmodum intentare volente, pars Archiepiscopi dilationes & inducias sæpius postulavit. Cùmque sæpenumero idem Archiepiscopus præfato Veron. per literas direxisset quòd ipsius judicium nullatenus declinaret, utraque parte apud Novariam coram nuncio ipsius Episcopi, qui ad hoc missus fuerat, existente, Archiepiscopus jurisdictionem delegati judicis opposuit expirasse; asserens causam possessionis tantùm & non proprietatis fuisse commissam; & quia super possessione pronunciaverat, semel functus suo officio, super quæstione proprietatis deinceps cognoscere non valebat. Et his allegatis, prædictus Archiepiscopus appellavit. Ad hæc pars monasterij contra proposuit quòd causa quæ inter Archiepiscopum & monasterium vertebatur, fuerat memorato Episcopo absolutè & indistinctè commissa, & sic continentiam causæ dividi non debere dicebat. Adjecit etiam, quòd cùm Archiepiscopus toties postulaverit dilationem & locum à judice, in quo ante illum super illa proprietatis quæstione respondere deberet, eum postea recusare nequivit, vel aliquatenus appellare; præsertim quia absente parte adversa, sicut est prælibatum, ipsemet eundem judicem postulaverat, & in rescripto apostolico fecerat appellationis remedium adhiberi. Has nimirum rationes cùm judex pleniùs advertisset, actorem legitima citatione præmissa in possessionem, quæ fuerat per ipsum Episcopum eidem Archiepiscopo adjudicata, usus consilio virorum prudentum, mitti decrevit; à qua tamen Archiepiscopus monasterium postmodum violenter ejecit. Cùmque dilectus filius G. tunc Prior, nunc verò Abbas ejusdem monasterij, & G. nuncius adversæ partis, super hoc ad sedem apostolicam accessissent, bonæ memoriæ C. Papa prædecessor noster supradictis omnibus per dilectos filios nostros Hug. tt. sancti Martini Presbyterum & G. sanctæ Mariæ in Aquiro Diacon. Cardinales, quos eis auditores concesserat, pleniùs intellectis, per bonæ memoriæ Al. Albanen. Episcop. sic suum interpretatus fuit rescriptum, quòd tam causa possessionis quàm proprietatis fuerat judici delegato commissa, & quòd idem judex ob dictas rationes ab Archiepiscopo non potuisset etiam per appellationis obstaculum recusari. Volens igitur idem prædecessor Archiepiscopo & Abbati sine justitiæ læsione deferre, prælibatam possessionem apud venerabilem fratrem nostrum Vercellen. & bonæ memoriæ Novarien. Episcopos pro suæ voluntatis arbitrio sequestrari præcepit; venerabili fratri nostro Regin. & felicis recordationis tunc Mutinen. Episcopis per apostolica scripta præcipiens ut partes ad suam præsentiam convocarent, & nullius contradictione vel appellatione tam super principali quàm super incidenti obstante, de causa proprietatis infra duos menses pleniùs cognoscentes, eam debito fine deciderent, & possessionem ei parti postmodum resignarent quæ obineret de proprietate triumphum. Cùmque literæ ipsæ ad dictos Mutinen. & Regin. Episcopos pervenissent, partibus in ipsorum præsentia constitutis, procurator Archiepiscopi cautionem obtulit, ut contumaciam, si qua præcesserat, expurgaret: quam procurator monasterij recipere noluit, nisi possessionis sequestratione præmissa, & salvo jure quod ei ex commissione hujusmodi competebat, ut à se tanquam à possessore peteret in judicio. Cùmque procurator Archiepiscopi è contrario responderet quòd ab eo peti, velut à possessore, deberet; disceptatione protracta in longum terminus expiravit, infra quem Episcopi memorati de proprietate cognoscere debuissent.

* Strogula. *In Tertia Compilat. cod. tit. c. 1.*

* Vercellensi. *In Tertia Compil. & in decretal. Gregorij IX.*

Ceterùm nuncius monasterij iterum ad Ecclesiam Romanam accedens, per Archiepiscopum stetisse asseruit quòd nec possessio sequestrata fuerat, nec super proprietate processum in causa. Propter quod dictus prædecessor noster venerabili fratri nostro Bobien. Episcopo per apostolica scripta mandavit, ut possessione cum fructibus perceptis ex ipsa monasterio restituta, audirent postmodum si quid haberent partes inter se invicem quæstionis. Qui cùm Abbatem juxta tenorem mandati apostolici in possessionem, quam Veronen. adjudicaverat, per suum nuncium mandasset induci, Hugo de Camerario ipsum Abbatem ex ea violenter ejecit: qui cum suis complicibus tam nuncium Episcopi, quàm Abbatem, & monachos armata manu fugavit, & navi, cujus vehiculo illuc accesserant, igne combusta, cellas monasterij deprædatus, Conversis pluribus verberatis, domos extra claustri ambitum constitutas cum quibusdam animalibus & quodam homine non erubuit concremare. Quod postquam ad ejusdem prædecessoris nostri audictiam nuncio ipsius Abbatis referente pervenit, venerabili fratri nostro Ferrarien. Episcopo districtè præcipiendo mandavit, quatenus partibus convocatis, & possessione cum fructibus à tempore sententię per dictum Veronen. prolatæ perceptis ex ipsa monasterio restituta, de proprietate cognoscerent, & eo in adjudicata sibi possessione indemni servato, quod justum esset statueret, & faceret auctoritate apostolica, sublato appellationis obstaculo, firmiter observari. Eos autem qui se apostolicis mandatis opponerent, vel monasterium super possessione alterius molestarent, per sententiam excommunicationis appellatione remota compescerent, & dictum Hugonem & ejus complices, donec monasterio de ablatis omnibus & illatis injuriis satisfacerent competenter, & cum literis ejus apostolico se conspectui præsentarent, nunciaret excommunicatos, & faceret ab omnibus evitari; nisi tu frater Archiepiscope hanc in ipsos districtionem, prout tibi mandatum fuerat, exerceres. Dictus verò Ferrarien. receptis super hoc literis apostolicæ sedis, sicut ex literis ejus accepimus, admonitione præmissa, in Hugonem de Camerario & complices ejus, te infra statutum terminum eum excommunicare nolente, excommunicationis sententiam promulgavit; & cùm tu legitimè citatus ab ipso, nec accederes, nec sufficientem mitteres responsalem, sed absentiam tuam verbis & literis excusares, salva quæstione proprietatis, possessionem monasterio restituendam pronunciavit; & cùm Abbatem in eam per nuncium suum feciſſet induci, idem Abbas ab ea dejectus fuit te frater Archiepiscope, Hugo de Camerario, & dilectis filiis Consulibus Mediolanen. mandantibus per violentiam armatorum. Propter quod idem Abbas postulabat à nobis, ut sententiam restitutionis toties latam pro eo deberemus auctoritate apostolica confirmare, & possessione sibi cum fructibus restituta, faceremus eum absque molestatione gaudere. Verùm dilectus filius Passaguerra procurator tuus & socij ejus petitionem Abbatis non esse admittendam ea præsertim ratione dicebant, quòd Abbas ipse in literis, quas ad Bobien. & Ferrarien. Episcopos à sede apostolica impetravit, veritatem suppresserat, & expresserat falsitatem. Suggesserat enim Veronensem Episcopum salva quæstione proprietatis super possessione promulgasse sententiam, cùm non nisi causa rei servandæ Abbatem decrevisset in possessionem induci. Tacuit etiam veritatem, cùm de satisdatione coram dictis Reginen. & Mutinen. Episcopis oblata per Archiepiscopum nullam fecit apud sedem apostolicam mentionem. Nos igitur super his & aliis quæcunque fuerunt hinc inde proposita, cum fratribus nostris Archiepiscopis & Episcopis apud sedem apostolicam constitutis consilio maturo, intelligentes quòd dictus Veronen. Abbatem in possessionem causa rei servandæ solummodo decrevisset induci, sicut erat consentaneum rationi, utpote coram quo super proprietate lis non fuerat contestata, & quòd per eundem M. quondam Archiepiscopum non stetisset quin satisdationem infra annum oblatam præstiterit, & contumaciam, si qua præcesserat, expurgarit, attendentes etiam Abbatem ipsum per suppressionem veritatis & falsitatis expressionem literas ad Bobien. & Ferrarien. Episcopos impetrasse; non sententiantes, quia lis coram nobis contestata non fuit, sed respondentes Abbati, petitionem ejus juxta formam præscriptam non esse admittendam respondi-

mus, & ipsum scriptis carere mandavimus quæ per mendacium impetravit, in eum statum causæ continentiam reducentes, in quo fuerat, cùm dictus prædecessor noster causam proprietatis Mutinen. & Regin. commisit; mandato sequestrationis penitùs revocato. Sententiam tamen excommunicationis in Hugonem de Camerario & complices ejus prolatam volumus & mandamus usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari; non tam quia fuit à delegato prolata, quàm quòd per delegatum extitit postmodum confirmata. Ne autem monasterio in suo videamur jure deesse, moderatas expensas, ex quo Veronen. ipsum in possessionem induci decrevit usque ad tempus satisfactionis oblatæ propter hoc factas, ipsi restituendas esse censemus, & à te sufficientem præberi standi judicio cautionem. Sententiam autem à dicto Veronen. ex majori parte pro Mediolanen. Ecclesia, partim pro monasterio promulgatam, quæ rationabiliter lata est, & ab utraque parte recepta, ratam habemus; & si quid ex his quæ monasterio adjudicata fuerunt, ipsi non sunt hactenus resignata, ipsi restitui cum perceptorum fructuum integritate mandamus. Nulli ergo omnino hominum liceat hujus nostræ diffinitionis paginam infringere &c. Datum Laterani vj. Nonas Martij.

VNIVERSIS EPISCOPIS per Marchiam constitutis.

Epist. 38. De confirmatione sententiæ latæ per Legatos Ro. Curiæ contra Marcoualdum.

ET zizania non avellere ante messem evangelica doctrina præcipimur, & malos usque ad sententiam tolerare canonica institutione monemur. Verùm & zizania in manipulos colligata comburere debemus post messem, & iniquos post sententiam evitare. Hoc siquidem attendentes, licèt Marcoualdus multa contra libertatem ecclesiasticam & Ecclesiæ patrimonium præsumpsisset, eum tamen excommunicare distulimus; ne si admonitio non præcederet, ad proferendam sententiam non zelo rectitudinis, sed ex odio moveri potiùs videremur. Ceterùm cùm dilecti filij nostri C. tituli sancti Laurentij in Lucina & I. tituli sanctæ Priscę Presbyteri Card. apost. sedis Legati de mandato nostro Marchiam fuissent ingressi, & dictum Marcoualdum per suas literas attentiùs monuissent ut ab Ecclesiarum incendio, villarum & castrorum devastatione, quæ in eorum oculis perpetrabat, desisteret, & exercitum dimitteret, cujus occasione tota ferè Marchia vastabatur, nec ipse eorundem Legatorum monitis paruisset, in eum propter contumaciam excommunicationis sententiam protulerunt. Nos igitur, quod ab eisdem Card. factum est, ratum habentes, ac volentes inviolabiliter observari, præsertim cùm plura subsint quare fuerit excommunicationis sententia feriendus, utpote qui fidem Ecclesiæ multoties præstitam violavit, qui patrimonium Ecclesiæ invadere ac detinere præsumpsit, & illud sæpe commonitus restituere non curavit, fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus, quatenus tam eum quàm complices ejus excommunicatos publicè nuncietis, & faciatis per vestras dioceses nunciari. Nos enim prædecessorum nostrorum statuta sequentes, ac attendentes quòd magis oporteat Deo servire quàm hominibus, omnes qui eidem Marcovaldo fidelitate sunt vel sacramento astricti, apostolica auctoritate à sacramento absolvimus; & ne ipsi fidelitatem observent, modis omnibus prohibemus; cum fidelitatem, quam aliqui Christiano Principi juraverunt Deo ejúsque sanctis adversanti & eorum præcepta calcanti, nulla mandentur auctoritate servare. Omnes autem qui ei post denunciationem ipsam divina præsumpserint officia celebrare, usque ad mandatum nostrum suspensionis præcipimus sententiæ subjacere. Ideóque præsentium vobis auctoritate mandamus, quatenus omnes qui ei juramenti vel fidei tenebantur religione astricti, denuncietis & denunciari faciatis per sedem apostolicam absolutos.

LAVDEN. EPISCOPO.

Epist. 39. Super quæstione cujusdam Præbendæ quæ inter Novariense Capitulū & Iacobum clericum vertitur. Cap. Cùm ecclesiasticæ. De exceptionib.

CVm ecclesiasticæ provisionis officium, ad quod sumus, licèt immeriti, Domino disponente vocati, nos juxta verbum Apostoli sapientibus & insipientibus constituerit debitores, sic nos convenit perlatas ad apostolatus nostri notitiam quæstiones subtili indagatione discutere, & eas judicio vel rationabili mediante concordia terminare, & quas per nos non possumus, aliis de auctoritate nostra committere diffinienda, quòd nullus in conspectu sedis apostolicæ sui juris se conqueri valeat su-

ſtinuiſſe defectum, & nos, ſicut ex cura tenemur ſolicitudinis paſtoralis, juſta judicare & juſtitiam diligere videamur. Pro quæſtione ſiquidem quæ inter dilectos filios Novarien. Capitulum & Iacobum Clericum ſuper præbenda Novarienſis Eccleſiæ vertebatur, tam nuncij Capituli quàm idem Iacobus ad ſedem apoſtolicam acceſſerunt: & dum in noſtra & fratrum præſentia foret utraque partium conſtituta, pro ipſo Iac. taliter fuit in noſtro auditorio allegatum, quòd cùm olim de mandato bonæ memoriæ F. tt. ſancti Marcelli Preſbyteri Card. tunc apoſtolicæ ſedis Legati de primò tunc vacatura in Novarienſi Eccleſia præbenda fuerit inveſtitus, eidem ſtallo chori & loco Capituli aſſignatis, & ad eandem poſtmodum filius dilecti filij Saxonis Vulgamini nobilis civis Romani de auctoritate apoſtolicæ ſedis admiſſus, qui ſuper poſſeſſione & fructibus præbendæ ipſius à conſanguineis prædicti Iacobi moleſtias ſuſtinuit & preſſuras, de quibus fructibus inter ipſum Iac. & præfatum nobilem amicabilis tandem compoſitio intervenit, quia ſuper præbenda ipſa eidem Iac. ſilentium fuerat impoſitum, ut de ea movere non poſſet ulterius quæſtionem, placuit tandem bonæ memoriæ C. prædeceſſori noſtro, præfati Iacobi conſideratis laboribus & expenſis, præbendam Novarienſis Eccleſiæ, quæ fuerat magiſtri B. de Suno, ad preces quorundam Cardinalium eidem conferre, & ipſum de eadem manu propria per annulum inveſtire; Novarien. Capitulo diſtrictè præcipiendo, quatenus ipſum Iac. electione, quam de pluribus perſonis in Novarienſi Eccleſia in Canonicos aſſumendis, & conſtitutione, quam de fructibus fecerant præbendarum, quæ omnia idem prædeceſſor noſter de fratrum conſilio irritaverat, alienatione etiam, obligatione, vel aſſignatione ejuſdem prębendę nequaquam obſtantibus, in fratrem & Canonicum nomine dictæ præbendæ ſine qualibet difficultate poſtpoſita appellatione reciperent, & eundem in ipſius præbendæ poſſeſſionem inducerent corporalem; ſtallum ei in choro & locum in Capitulo aſſignantes. alioquin ſcirent dilecto Præpoſito ſancti Gaudentij Novarienſis ſubdiacon. noſtro & R. Canonico de Gorgozula ab ipſo prædeceſſore noſtro datum firmiter in mandatis, ut ipſi ea exequi per diſtrictionem canonicam appellatione poſtpoſita non tardarent. Quæ omnia in ejuſdem prædeceſſoris noſtri literis manifeſtè perſpeximus contineri. Cùmque dicti Canonici mandata apoſtolica & prębepta ſurdis auribus pertranſirent, præfati executores auditis quæcunque ex parte Canonicorum fuere propoſita, & in ſcriptis redacta, receptis, poſt multas admonitiones & dilationes poſtulatas ab eis, habito prudentium virorum conſilio, exceptiones Canonicorum non eſſe admittendas decernentes, juxta tenorem mandati apoſtolici ſtallum ipſi Iac. in choro & locum in Capitulo aſſignarunt; & unus executorum, R. ſcilicet de Gorgozula, de mandato & voluntate alterius eum in corporalem præbendæ poſſeſſionem induxit, & ſupradictos Canonicos poſt admonitiones plurimas, niſi mandato apoſtolico infra dies quindecim obedirent, vinculo excommunicationis aſtrinxit; ſicut in inſtrumentis, quæ nobis exhibuit, continetur. E contrario verò Novarien. Canonici reſpondentes, exceptiones quamplurimas allegabant, quibus ipſum Iac. à perceptione præbendæ repellere omnimodis intendebant, dicentes quòd per literas, quas à prædicto Cardinali F. impetraverat ipſe Iac. de præbenda poſt appellationem legitimè interpoſitam fuerat inveſtitus; & præfatus prædeceſſor noſter, quod de eo per Cardin. factum fuerat irritavit, & quòd poſt caſſationem factam contra prohibitionem apoſtolicam fructus præbendæ auctoritate propria invadere non expavit. Inſuper etiam inveſtituram præbendæ & executionis literas à prędeceſſore noſtro per falſam ſuggeſtionem obtinuit, quia ſe beneficiatum in alia Eccleſia non expoſuit, nec dixit quòd ad illas duas præbendas, quæ in Novarien. vacabant Eccleſia, quarum una fuerat magiſtri R. & alia magiſtri P. nunc Novarienſis Epiſcopi, tunc Canonici, unus ſacerdos, & alius qui proximò deberet in preſbyterum ordinari, conceſſo duobus arbitrio ante generalem illam ordinationem factam, in Novarienſi Eccleſia electi fuerant concorditer, & admiſſi. Vtrinque præterea multa alia fuere propoſita, quæ literis pręſentibus non juſſimus admiſceri. Volentes igitur cuique ſuam juſtitiam conſervare illæſam, quia de præmiſſis nobis certitudo dari non poterat,

ut decebat, factum ipsum fraternitati tuæ de fratrum nostrorum consilio duximus committendum; per apostolica tibi scripta mandantes, quatenus partibus ad tuam præsentiam convocatis, nisi infra duos menses legitimè tibi constiterit prædictos sacerdotem & alium qui proximò debebat in Presbyterum ordinari, ante ordinationem illam generalem de sedis apostolicæ auctoritate cassatam, ad illas duas præbendas electos canonicè & admissos, auctoritate nostra, sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo, ceteris exceptionibus non obstantibus, ipsum Iac. faciatis præbendæ illius, de qua per præfatum prædecessorem nostrum noscitur investitus, pacifica possessione gaudere; præsertim cùm exceptionem illam, quòd præfatus Iac. in alia Ecclesia beneficium possideret, ei non possent opponere, qui varia beneficia in diversis Ecclesiis obtinebãt. Illos autem censura ecclesiastica appellatione postposita compescatis qui mandatis nostris in hac parte se duxerint temeritate qualibet opponendos. Quòd si legitimè vobis constiterit præbendam illam, de qua proponitur investitus, alij priùs, sicut dictum est, canonicè collatam fuisse, vos ei super eadem præbenda omni contradictione & appellatione cessante perpetuum silentium imponatis; attentiùs provisuri quòd taliter hac vice mandatum apostolicum exequamini, quòd ad nos ulteriùs querela eadem non feratur. Testes autem qui nominati fuerint, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint, quò minùs testimonium perhibeant veritati, tum ad id per censuram ecclesiasticam appellatione remota compellas. Nullis literis obstantibus præter assensum partium à sede apostolica impetratis. Datum Laterani V. Non. Martij.

LAVDEN. EPISCOPO.

Epist. 40. De quæstione cujusdam præbendæ quæ inter Novariense Capitulum & Albertum Siccum vertitur.

CVm illius vicem, licèt non suffragantibus meritis, geramus in terris de cujus vultu prodit judicium, & vident oculi æquitatem, si delatas ad nos controversias judicio justo dirimimus, vel mediante concordia terminamus, officij nostri debitam prosequimur actionem, & gratum Deo exhibere dignoscimur famulatum. In præsentia siquidem nostra tam dilecti filij nuncij Novarien. Capituli, quàm Iacobus Siccus pro fratre suo Alberto Sicco, super controversia quæ inter ipsos vertebatur de præbenda Novariensis Ecclesiæ, constituti, suas in nostro & fratrum nostrorum proposuerunt auditorio quæstiones. Et primò fuit pro ipso Alberto Sicco taliter allegatum, quòd cùm olim præfatus Iacobus pro fratre suo ad Romanam Ecclesiam accessisset, felicis recordationis Celestino Papæ prædecessori nostro humiliter supplicavit ut bonæ memoriæ tunc Novarien. Episcopo daret suis literis in mandatis, ut si majorem partem Canonicorum in Albertum fratrem suum cognosceret consentire, ipsum in fratrem & Canonicum ab eis omni contradictione vel appellatione postposita recipi faceret & haberi, & præbendam ei, cùm se offerferret opportunitas, assignaret. Cujus petitioni præfatus prædecessor noster annuit, & Episcopo, juxta quod postulaverat, suas literas destinavit: qui visis literis, & convocato Capitulo, cognoscens majorem partem Canonicorum in prænominatum Albertum unanimiter consentire, eidem Alb. stallum in choro & locum in Capitulo assignavit: qui Alb. in eadem Ecclesia stetit, cantavit, & legit, & cum aliis divina officia celebravit. Super electione & institutione cujus taliter facta dilectus filius Obizo de Castello subdiaconus noster Novarien. Canonicus ad curiam Romanam accedens, ab eodem prædecessore nostro confirmationem obtinuit; sicut in literis ejus manifestè perspeximus contineri. Cùmque magister Hugo de Racaneto ejusdem Ecclesiæ tunc Canonicus, in Calabria factus fuisset Episcopus tempore procedenti, ipso Iac. & fratre suo promotionem suam penitùs ignorantibus, dilectus filius Io. Torniellus subdiaconus noster fuit de præbenda præfati Hugonis per prædictum prædecessorem nostrum ad preces imperiales & quorundam Cardinalium investitus. Postmodum verò Novariensi Episcopo viam universæ carnis ingresso, cùm venerabilis frater noster P. Novariensis Episcopus, tunc Canonicus, in eiusdem Ecclesiæ Pontificem fuisset assumptus, possessionem præbendæ ipsius præfatus Iacobus credens fratri suo de jure competere, de voluntate & assensu ipsius Episcopi & quorundam Canonicorum cum quibusdam aliis introivit, & anseres & pullos de proventibus ipsius præbendæ

acceptos deportavit ad propria, & cum amicis suis sine cujuslibet contradictione comedit. Cùm autem prefatus Iohannes Torniellus reversus ad propria, super investitura sibi facta præbendæ jam dictæ à sede apostolica literas reportasset, idem Iacobus pro fratre suo, quia præbenda ipsa primò vacaverat, cum ipso Iohan. litigare incepit; & sic ambo pro facto ipso ad sedem apostolicam accesserunt. Cùmque postmodum hæc omnia præfato prædecessori nostro per quosdam Cardinales intimata fuissent, ipse deliberato consilio ipsum Iacobum nomine fratris sui de præbenda, quæ fuerat magistri P. nunc Novarien. Episcopi, tunc Canonici, ad majorem ejus quod factum fuerat firmitatem per annulum investivit, & literas super hoc concessit eidem, præsentibus quibusdam Novarien. qui factum ejus conabantur omnimodis impedire; Novariensi Capitulo districtè præcipiens, ut quod ipse fecerat non præsumerent ratione qualibet immutare. Præterea dilectis filiis Ricardo Hyporien. & magistro Marescotto canonicæ Gualteri præpositis Romanæ Ecclesiæ subdiacon. dedit ipse prædecessor noster firmiter in mandatis, ut Novarien. Canonicos ad executionem mandati nostri per censuram ecclesiasticam appellatione remota compellerent. Qui partibus convocatis, & rationibus hinc inde auditis, ut investitura ejusdem prædecessoris nostri rata haberetur & firma, & inviolabiliter servaretur, sententialiter præceperunt; licèt prefati Canonici illi sententiæ obedire noluerint, & parere. E contra verò nuncij Novarien. Ecclesiæ allegationes prædictas suis allegationibus modis quibus poterant repellebant, dicentes ipsum Alb. post appellationem interpositam ab ipso Episcopo institutum, & literas apostolicas veritate tacita impetratas, & quòd ad suggestionem falsi investituram & executionem ab ipso prædecessore nostro præbendæ obtinuerat memoratæ: quia se habere aliud beneficium in honorabili Ecclesia non exposuit, nec quòd esset alius ad eandem præbendam admissus canonicè, intimavit. Dicebant enim ipsi nuncij, quòd cùm in Novarien. Ecclesia duo tantùm essent Presbyteri, & duæ tantùm præbendæ vacarent, quarum una fuerat magistri B. de Suno, & altera magistri P. nunc Novarien. Episcopi, tunc Canonici, unus sacerdos, & alius qui proximò deberet in Presbyterum ordinari, concesso duobus arbitrio in Novarien. Canonicos electi sunt ad illas duas præbendas concorditer & admissi. Allegationes etiam aliæ fuerunt ab utraque partium recitatæ, quas literis præsentibus non duximus inserendas. Volentes igitur, prout tenemur, cuique suam justitiam conservare, discretioni tuæ de fratrum nostrorum consilio factum ipsum duximus committendum, per apostolica tibi scripta mandantes, quatenus convocatis ad præsentiam tuam partibus, si infra duos menses legitimè præfatus Alb. in vestra poterit præsentia comprobare se possessionem nominatæ præbendæ, de qua fratrem suum Iac. nomine suo prædecessor noster per annulum postmodum investivit, de assensu prædicti Episcopi & quorundam Canonicorum ante institutionem præfatorum Presbyteri & alterius qui proximò debebat in Presbyterum ordinari accepisse, vel hoc etiam non probato nisi prælibati Canonici legitimè demonstraverint institutionem duorum illorum, sacerdotis videlicet, & alterius, in præfatis præbendis canonicè factam ante generalem illam ordinationem, quam prædictus prædecessor irritam censuit & inanem, tu ipsum Alb. aliis exceptionibus non obstantibus facias præbendam eandem sublato contradictionis & appellationis obstaculo pacificè possidere; præsertim cùm exceptionem illam, quòd dictus Alb. beneficium in alia honorabili Ecclesia possideret, ei non possent opponere qui varia beneficia in diversis Ecclesiis obtinebant. Illos autem censura ecclesiastica sublato appellationis impedimento compescas qui se mandato nostro in hac parte duxerint temeritate qualibet opponendos. Si verò præfatus Alb. legitimè non probaverit se possessionem illius præbendæ, qualem præscripsimus, accepisse, & memorati Canonici electionem sacerdotis & alterius ad illas præbendas generalem ordinationem canonicè probaverint præcessisse, tu ei super eadem præbenda perpetuum silentium contradictione & appellatione cessante imponas; attentiùs provisurus quòd taliter hac vice mandatum apostolicum exequaris, quòd ulterius ad nos querela eadem non feratur. Testes autem qui nominati fuerint, si se

gratia, odio, vel timore subtraxerint, quò minùs testimonium perhibeant veritati, ad id per districtionem ecclesiasticam appellatione remota compellas. Datum Laterani III. Nonas Martij.

G. LVNEN. EPISCOPO ejúsque successoribus canonicè substituendis in perpetuum.

Epist. 41. Super concessione & confirmatione Abolen. monasterij, ad Romanam Ecclesiam pertinentis.

AMpla divino munere manus apostolicæ sedis hos humiliat, hos exaltat; his superflua subtrahit, aliis necessaria subministrat. Ipsa etenim, tanquam mater omnium generalis, cùm personarum merita, & temporis & loci qualitatem attendat, hos onerat, hos honorat; immo sæpius honorem oneribus & onus honore compensans, & onerat honoratos, & oneratos honorat. Hac siquidem ratione inducti, specialem gratiam, quam ad personam tuam tuis exigentibus meritis & Lunen. Ecclesiam propter te gerimus, attendentes, ac volentes ipsius Ecclesiæ utilitati consulere, de communi fratrum nostrorum consilio monasterium Abolense, quod ad jurisdictionem sedis apostolicæ pertinebat, cum pertinentiis suis tibi & per te ipsi Ecclesiæ concedimus, confirmamus, & præsentis scripti privilegio communimus, tam te ipsi prodesse quàm præesse volentes; ut honorem quem super hoc tibi exhibemus attendens, onus & provisionem ipsius monasterij taliter exequaris, quòd in temporalibus & spiritualibus per tuum studium, actore Domino, reformetur; nec tu aut successores tui privilegium amittere debeatis, si concessa vobis abusi fueritis potestate. Decernimus ergo &c. Salva sedis apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum &c. Datum per manum Rainaldi Domini PP. Notarij, Cancellarij vicem agentis, XVII. Kalend. Aprilis, Indict. prima, incarnationis Dominicæ anno M. C. XCVIII. pont. verò Domini Innocentij PP. iij. anno I.

ABBATI ET CONVENTVI Monasterij Abolen.

Epist. 42. Vt Episcopo Lunen. debeant obedientiam & reverentiam exhibere.

AMpla divino munere manus &c. *ut supra ferè in eundem modum usque ad verbum* reformetur. Quocirca universitati vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus ipsi tanquam Episcopo vestro reverentiam & obedientiam de cetero exhibentes, salubria monita & præcepta ipsius irrefragabiliter ac sine qualibet contradictione servetis. Datum Laterani.

KNESNEN. ARCHIEPISCOPO & suffraganeis ejus.

Epist. 43. Vt impugnatores B. Ducis Poloniæ, nisi ab ipsius molestatione desistitent, ecclesiastica censura percellant.

APostolicæ sedis benignitas, sicut ex debito pastoralis officij ad omnes fideles generaliter affectum caritatis extendit, sic eos, quos circa servitium suum & Christianitatis honorem devotiores invenerit, speciali tenetur patrocinio confovere. Vnde fidem & devotionem dilecti filij nobilis viri Bolezlai Ducis Poloniæ sanctæ Romanæ Ecclesia, cujus sumus regimini, sicut Domino placuit, deputati, manifestis jamdudum experta indiciis, meritò ipsum brachiis specialis dilectionis amplectitur, & in justis petitionibus ejus inveniri gaudet facilis & benigna. Sanè cùm pluries, sicut accepimus, apostolicum receperit fraternitas vestra mandatum, ut memoratum Ducem, quem sicut catholicum Principem & Ecclesiæ Romanæ filium specialem quadam dilectionis prærogativa complectimur, ab impugnatoribus suis auctoritate curaretis apostolica defensare, sibíque contra hostium suorum violentos insultus ecclesiasticæ defensionis clypeum indulgere, nondum tamen, sicut nobis intimatum est, commodum aliquod de literis apostolicis reportavit, nec prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum jussiones, quæ super hoc sæpius emanasse noscuntur, effectus est debitus subsecutus. Quare meritò de inobedientia potestis & negligentia reprehendi. Quia igitur in eo loco nos clementia divina constituit, ut suam cuilibet debeamus justitiam conservare; fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus, & districtè præcipimus, quatenus universis Poloniæ Ducibus ex parte nostra curetis districtiùs inhibere, ne præfatum Ducem in persona vel rebus offendere præsumant quomodolibet, vel turbare, aut ei super his quæ in præsentiarum rationabiliter possidet, aut in futurum justis modis poterit, Deo propitio, adipisci, molestiam inferre audeant indebitè, vel gravamen. Quòd si commonitionibus vestris acquiescere fortè noluerint, vos eos ad hoc per excommunicationis sententiam auctoritate nostra sine appellationis obstaculo compellatis. Nos enim

senten-

sententiam, quam in ipsos propter hoc ratione prævia tuleritis, ratam habebimus, ipsamque faciemus auctore Domino usque ad satisfactionem congruam firmiter observari. Provideatis autem, ut quilibet vestrum tamdiu faciat eandem sententiam per suam diocesim observari, donec mandatum nostrum celeri fuerit executione completum. Datum Laterani VIII. Idus Martij.

VVORMACIEN. EPISCOPO.

Epist. 44. Vt festum conversionis beati Pauli celebret, & faciat per suam diocesim solenniter celebrari.

CVm post evangelicam veritatem Ecclesia Dei apostolica præcipuè doctrina resplendeat, & beatus Paulus ad instructionem gentium & fidem catholicam propagandam præ ceteris apostolis laborarit, miramur non modicùm, & movemur, quòd, sicut nostris est auribus intimatum, festum conversionis ejus in diocesi tua non colitur, licèt passionis anniversarium ibi solenniter recolatur; cùm non minùs conversio ejus, quàm passio, sit christicolis omnibus veneranda. In conversione siquidem Saulum ab impugnatione fidelium revocavit dispensatio IESU Christi, in passione verò Paulum ob prædicationis officium Neronis crudelitas interfecit. Ibi dextera Domini fecit virtutem, hîc tyranni gladius intulit passionem. Ibi Dominus animam persecutoris salvavit & corpus, hic servus nequam apostoli prędicantis corpus sine animæ læsione peremit. Præterea non paucioribus ejus conversio contulit, quàm passio profuisset; cùm plures sint, ad quos prædicationis ejus sonus exiverit, quàm qui ejus exemplo subierint passionem. Nobis enim vivendo profuit, sibi contulit patiendo. Nobis etiam jam conversus, ut similes ejus essemus, exceptis vinculis, cupiebat. Sibi autem dissolvi, & esse cum Christo, affectabat ardentiùs moriturus. Nec ipsius fuisset passio glorioſa, nisi sancta conversio præcessisset Cùm igitur ob ipsius merita ex antiqua Ecclesiæ institutione festum conversionis ejus à fidelibus recolatur, & turpis sit omnis pars suo toti non congruens, nec deceat à capite membra discedere; fraternitatem tuam monemus & exhortamur in Domino, ac per apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus juxta consuetudinem apostolicæ sedis, cujus magisterium imitari teneris, festum conversionis ejusdem apostoli & tu ipse observes in posterum, & facias per totam Wormacien. diocesim solenniter celebrari, in honorem ipsius apostoli divinis laudibus diligentiùs & solicitiùs vacaturus. Datum Laterani Nonis Martij.

VNIVERSIS PRESBYTERIS per decanatum de Sparnon. in Carnoten. diocesi constitutis.

Epist. 45. De confirmatione privilegij eisdem concessi ab Episcopo Carnoten.

CVm prælati Ecclesiarum ad id quod pium & canonicum est, discreta consideratione trahuntur, cùm frequenter detur usus proclivior in pejora, & libenter audimus, & eis in his favorem apostolicum indulgemus. Quoniam igitur ex publico instrumento venerabilis fratris nostri Reginaldi Carnoten. Episcopi nobis manifestè innotuit quòd ab omnibus violentiis, talleis, & exactionibus vos perpetuò absolvisset, & super hoc suum vobis privilegium indulsisset, ne contra juris ordinem in aliquem vestrum aliquando suspensionis sententiam promulgaret, nec res alicujus vestrum occuparet aliqua ratione, nisi fortè decederet intestatus, & hoc idem sit per venerabilem fratrem nostrum Senonen. Archiepiscopum & dilectos filios Capitulum Carnoten. Ecclesiæ confirmatum, prout in instrumentis eorum noscitur plenius contineri; ad postulationem vestram, ut ab indebito cesset gravamine, robur confirmationis apostolicæ duximus apponendum, & ad majorem rei evidentiàm ipsius authenticum confirmationi nostræ de verbo ad verbum mandavimus inserendum. *Raginaldus Dei gratia Carnoten. Episcopus omnibus ad quos literæ istæ pervenerint, perpetuam in Domino salutem. Cùm hucusque nostris & prædecessorum nostrorum Episcoporum Carnoten. temporibus presbyteri episcopatus Carnoten. talleis & exactionibus oppressi fuerint indebitè & gravati, hoc etiam in oculis omnium videatur omni bono dissonum, & saluti animæ contrarium, proborum hominum sano consilio utentes, & saluti animæ nostræ providentes, universos presbyteros in decanatu de Sparnone constitutos ab omni vi, violentia, talleis, & exactionibus perpetuò absolvimus. Ita etiam quòd nullus presbyterorum decanatus de Sparnone, nisi ordine judiciario, suspendi poterit, nec res alicujus saisientur, nisi ipsum intestatum (quod absit) viam universæ carnis ingredi contigerit. Si quis autem huic nostræ constitutioni obviare seu contraire*

præsumpserit, subjaceat excommunicationi. Quod ut ratum firmúmque permaneat, præsentem paginam in testimonium fecimus annotari, & sigilli nostri auctoritate in testimonium roborari. Datum Carnoti anno gratiæ M. C. LXXXXV. X. Kalend. Novembris. Hanc ergo constitutionem, & indulgentiam ejus, sicut superiùs annotata est, ne debeatis ulteriùs indebitè aggravari, auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti pagina communimus. Nulli ergo &c.

In eundem modum universis presbyteris decanatus Brajolen. universis presbyteris Archidiaconatus Pissiacen. universis presbyteris decanatus de Rupeforti, universis presbyteris decanatus de Corbavilla, universis presbyteris decanatus de Alneolo, universis presbyteris Dunen. Archidiaconatus, universis presbyteris decanatus Particen. universis presbyteris decanatus Drocen. & universis presbyteris decan. Bruerolen.

ARCHIPRESBYTERO ET Canonicis Perusinis.

Epist. 46. De confirmatione constitutionis inter se mutuo assensu factæ.

AD tollendas lites illas, quas fraternum plerunque odium comitatur, per quas etiam quies profectúsque claustralium impeditur, speciali solicitudine intendere nos oportet; quanquam generaliter omnium fidelium amplecti pacem & quærere ex injuncto nobis pastoralis curæ officio teneamur. Ea siquidem consideratione diligenter inducti, cùm ad notitiam nostram super observatione ordinis in Ecclesia vestra vobis divisis adinvicem, & propter hoc ad sedem apostolicam laborantibus, quæstio pervenisset, dilectum filium G. sancti Adriani Diaconum Cardin. vobis designavimus auditorem. Mediante itaque ipsius vigilantia studiosa inter vos super discordia illa per Dei gratiam amicabiliter convenistis, & certam inde constitutionem mutuo consensu formastis, quę futuris temporibus à vobis & successoribus vestris perpetuò debeat conservari. Eam autem nobis fecimus recitari, & auditam auctoritate curavimus apostolica confirmare, rationabilem ipsam & sine pravitatis vitio cognoscentes. Unde ad majus indicium firmitatis constitutionem eandem præsenti scripto duximus inserendam. Est ergo in ipsius vestræ compositionis principio constitutum, ut in Ecclesia vestra sint octo regulares Canonici & professi, duo alij clerici, qui in subdiaconatus vel acolytatus officio tam interiùs, quàm exteriùs, sufficiant deservire; in quorum servitio nullus omnino laicus admittatur. Prædictorum autem octo major Archipresbyter erit, alius Ordinarius, sequens Camerarius fiet; ita quòd Archipresbyter inter omnes prælationis officium obtinebit, utpote cùm sit penes eum omnis circa domum ipsam auctoritas, & ipso præsente cuncta cessent officia, & per eum, cum assensu tamen omnium fratrum, vel majoris partis, cùm necesse fuerit, disponatur. Ordinarius verò claustrum debet ex officio custodire, signare diligenter, & auscultare à singulis lectiones: quia nullus debet legere, nisi lectio, quæ legenda est, priùs ab eo fuerit auscultata. Divina officia in Ecclesia temperabit, & qua voce utendum sit, servato moderamine providebit. Religionem faciet observari, vices Archipresbyteri in ipsius absentia suppleturus. Excessus quoque, si qui essent, (quod absit) in Capitulo referet; & cum consilio fratrum, absente Archipresbytero, pœnitentiam super his imponet. Libros debet nihilominus custodire. Hæc omnia quæ præmisimus, si utrumque istorum abesse contigerit, per tertium debet sine recusatione suppleri. Camerarius siquidem omnia debet recipere, & etiam ei convenit resignari quicquid ad manus devenerit aliorum. Ipse verò, quod cuique opus erit, juxta facultates domus providè dispensabit. Mancias, & alia quæ fuerint necessariò danda, intus & foris, cum consilio Archipresbyteri sine murmure tribuet. quo absente, recipiet hospites, & eis hilariter ministrabit. Cùm autem fuerit Archipresbyter eligendus, eligentur priùs à Capitulo tres de ipsis fratribus bonæ opinionis & vitæ; quorum unus sit presbyter, alius diaconus, tertius subdiaconus: qui exquisita seorsum, & per scripturam, fratrum omnium voluntate, illum eligent, & in sede constituent, in quem majoris & sanioris partis vota concurrent. Quo facto, eidem habenti regulam beati Augustini præ manibus, tribuent omnes obedientiæ manum. Erit autem talis electus, qui vel sit sacerdos, vel possit ad sacerdotium promoveri. Ipse verò Archipresbyter Ordinarium & Camerarium, priùs tamen assensu fratrum omnium vel sanioris partis requi-

sito, seperatim instituet; & ipse Camerarius per unamquamque hebdomadam super datis & receptis reddet coram Archipresbytero & fratribus in Capitulo rationem. Novitios quidem ad regularis ordinis observantias aspirantes Archipresbyter cum consilio fratrum vel sanioris partis recipiet. Sublato verò illo quod de professione dicitur, ad mandatum nostrum, cùm subintelligatur non positum, & expressum soleat vitium generare. Ceterùm novitij claustrum ingressi, in ultimo chori debent per manum Archipresbyteri institui, ibíque debent per octo dierum numerum residere. Postmodum, si sacerdos fuerit, in ultimo sacerdotum stallo; si verò diaconus, in ultimo sui ordinis ponendus erit; & ita de ceteris statuetur. Præterea circa necessitates fratrum ita fuit de consensu mutuo dispositum & statutum, ut videlicet quisque Canonicorum duas habeat interiùs breves camisias, & duas bracas, sine quibus nunquam jaceat, & unam exteriorem camisiam cum pellicia: quæ duo usque ad talos pertingant. Cortibaldum insuper, subaros quoque in hyeme, sotulares habeant in æstate, caligas tam lineas, quàm laneas, & scafones similiter habeant duplicatos, capas nigras singuli de mantellario habeant, vel nadivo, pelles agninas albas. Duobus linteolis in lecto, & uno coopertorio sint contenti. Non tamen contra ordinem erit, si Archipresbyter, sicut aliis plus laborat, & plus oneris sustinet, plus consequatur honoris. Camerarius verò, qui nova dat vestimenta Canonicis, vetera recipiat in traditione novorum. Sanè mensura panis & vini reservanda est Archipresbytero, & Capitulo distinguenda. Scilicet Archipresbyter pro duobus Canonicis portionem habebit: qui etiam à Camerario eleemosynam dandam recipiet, habens cum Camerario ipse donandi usque ad viginti solidos facultatem. Sine assensu verò communi, vel majoris partis, prædictam ei summam excedere non licebit. Præterea nulli Clericorum licitum erit stare in refectorio vel choro præsente conventu, nisi capa vel toga regulariter induatur: in quibus duobus locis continuum convenit silentium conservari: ad quæ loca ipsis præsentibus nulli patebit laicorum ingressus. Sine licentia quidem Archipresbyteri, vel ordinarij, si præsentes fuerint, claustrum exire alicui Canonico non licebit: quibus absentibus, sufficit tantùm ut ab eo, qui major erit, licentia requiratur. Nunquam autem licebit alicui Canonico scholas adire. Nec in hoc excusabit eum licentia expetita, immo sequetur excommunicatio præsumentem, nec pòst ad locum suum vel officium admittetur. salva tamen apostolicę sedis auctoritate. Ceterùm cùm Archipresbyterum vel quemlibet de fratribus ad aliquem locum traxerint negocia certa domus, de manu Camerarij expensas recipient: quarum ei residuum (si forte aliquid superfuerit) resignabunt. Archipresbyter, cùm ad aliquem locum ire voluerit, fratris, quem elegerit, societatem habebit. De exitu fratrum à claustro, quod regula præcipit, observetur; ut videlicet ille eat, cui Archipresbyter duxerit injungendum. Dictum etiam fuit, quòd quisque fratrum & etiam Camerarius faceret hebdomadam suam, nisi necessitas justa impediat; & tunc officium suum per aliquem de fratribus exequatur. Ad hæc, servientes laicos, qui sunt vel pro tempore necessarij erunt, removere, vel recipere, ad officium Camerarij pertinebit: quibus etiam mercedem, præmissa in omnibus auctoritate & consilio Archipresbyteri, pro recepto vel recipiendo servitio solvet; & illi devotè fratribus servient, qui devotiùs & cum majori reverentia studebunt, tanquam majori & digniori, Archipresbytero famulari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ constitutionis & confirmationis infringere &c. *usque ad verbum* contraire. salva in omnibus sedis apostolicæ auctoritate. Si qua igitur &c. Datum Laterani Nonis Martij.

LITERÆ CONSVLVM & populi Montisbelli.

Epist. 47. De fidelitate Romanæ Ecclesiæ facienda.

SAnctissimo patri ac Domino I. Dei gratia Summo Pontifici, Petricius, Azius, Sandonus, & Henrigerus Consules Montisbelli, cum omni populo ipsius Castri, debitam fidelitatem cum omnimoda reverentia. Ea nos vestræ paternitatis beatitudo ex temporum mutatione noverit collegisse quæ profectò vobis gaudium portant cum honore, dummodo ad ipsa clementer oculum elevare dignemini. In archivio igitur sanctæ Romanæ Ecclesiæ credimus ex majo-

rum memoria fore jam antiquatum, qualiter ad ejus dominationem Castrum nostrum pervenerit ; & ideo non est opus insinuare quod luce clariùs constat, nec unquam ab aliquo negari poterit, quòd non fuerit de Comitatu Comitissæ Matildis. Sed prævalente adversùs Ecclesiam Dei publica olim potestate, dominationem suam in ipso Castro Ecclesia non valuit exercere. Nunc verò, quia omnipotens Deus sic disposuit ut tempore vestro filiorum dispersiones ad sinum catholicæ matris redeant, patris imperium per omnia servaturi ; hinc est quòd unanimes uno voto omnes quærimus & diligenter petimus dominium vestrum, vestræque sanctitati tanto devotiùs fidelitatem facere cupimus, quanto indubitanter vos credimus spiritum Dei habere, atque ideo accepisse potestatem ut omnia in statum rectitudinis vestra sapientia reducatis ; facta in præsumptoribus vindicta, & ligatis in compedibus qui contra catholicam Romanam Ecclesiam ausi sunt minùs justo pugnare. Commendamus itaque misericordię vestrę Castrum, Ecclesias ipsius, clerum, & omnem populum ; rogantes cum omni humilitate, quatenus ad ista, quæ postulamus, mora sublata respondere dignemini. Quòd si placet de latere vestro mittere cui vestra debeamus vice intendere, illius concordiæ sumus & esse volumus ut facta fidelitate vobis dominationem Castri juxta vestrum mandatum assignemus ; ea videlicet ratione, ut cum omni integritate tam nova quàm vetera nostra jura serventur illæsa, nec aliquando imminui nobis debeant, vel in pejus aliquatenus commutari. Illud attendat sanctitas vestra, quòd pro fortitudine loci multi nobiscum confœderari cupiunt ; sed nulli dare responsum volumus, donec à misericordia vestra nuncium recipiamus.

MARSICANEN. EPISCOPO.

Epist. 48. Super causa matrimonij inter B. virum & O. mulierem, quam priùs desponsavit, & aliã duxit postmodũ in uxorem. Cap. 2. De spons. & matrim. in Tertia Cõpilat.

SIgnificasti nobis per literas tuas quòd cùm B. vir O. mulierem priùs carnaliter cognitã desponsasset, eã postmodum non cognovit, immo ipsa ad partes alias transeunte, sibi aliam copulavit, ex qua filios & filias jam suscepit. Verùm quia eadem O. ad te reversa, vel virum ipsum sibi restitui postulat, vel alij dari licentiam cõtrahendi, & tu, quid super his fieri debeat, nostris quæris literis edoceri ; fraternitati tuæ taliter respondemus, quòd si dictus vir eam desponsavit per verba de præsenti, ad ipsam cogendus est de jure redire. Quòd si forsan in desponsatione ipsius verbis usus est de futuro ; imposita utrique pœnitentia de fide mentita, mulieri eidem nubendi cui voluerit in Domino liberam tribuas facultatem. Datum Laterani VIII. Kalend. Martij.

ABBATI ET FRATRIBVS S. Prosperi Reginen.

Epist. 49. Vt omnes alienationes, seu obligationes, quas Guido quondam ipsius monasterij Abbus fecerat, irritæ sint & inanes.

OFficio nostro plurimùm expedire dignoscitur conservationi Ecclesiarum, & maximè earum quæ juris beati Petri existunt, solicita meditatione intendere ; & ne jura earum diminui valeant, vel per occupationem illicitam deperire, vigilem nos convenit curam & solicitudinem adhibere. Hac itaque ratione inducti, & officio nostro, quo specialiùs monasterio vestro, quod beati Petri juris existit, in suo jure adesse tenemur attentiùs, provocati, omnes alienationes, seu obligationes, quas Guido quondam Abbas monasterij vestri post primum juramentum, quod de non alienando in electione sua præstitit, & etiam in schismate de possessionibus prælibati monasterij quocunque titulo fecit in præjudicium ipsius Ecclesiæ, ad exemplar felicis recordationis Alexandri, Lucij, & Cel. prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum irritas & frivolas esse decernimus, & auctoritate apostolica viribus penitùs carere censemus. Datum Laterani XV. Kalend. Aprilis.

Super hoc etiam scriptum est Consulibus Reginen. ut possessionum prædictarum detentores ad restitutionem earum tradita sibi potestate compellant.

ANTIOCHEN. PATRIARCHÆ.

Epist. 50. Quia Apamien. electum in Tripolitan. Ecclesiam sine licentia Domini PP. transtulit, ipse à confirmatione Episcoporum à Domino PP. suspenditur quousque ab eo aliud statuatur. Extat in Tertia Collect. lib. 1. Tit. V.

CVm ex illo generali privilegio, quod beato Petro & per eum Ecclesiæ Romanæ Dominus noster indulsit, canonica postmodum manaverint instituta continentia majores Ecclesiæ causas esse ad sedem apostolicam perferendas ; ac per hoc translationes Episcoporum, sicut depositiones eorum, & sedium mutationes, ad summum apostolicæ sedis antistitem de jure pertineant, nec super his præter ejus assensum ali-

quid debeat attentari, miramur non modicùm & movemur quòd tu, prædecessoris tui exempla secutus, qui motu propriæ voluntatis Mamistan. in Tharsen. dicitur transtulisse, La. quondam Apamien. electum in Tripolitan. Ecclesiam transtulisti. nec tibi sufficit dicti prædecessoris tui præsumptionem solummodo imitari, immo etiam in injuriam nostram, ipsius transgressus excessum, novo quodam mutationis genere parvificasti majorem, & magnum quodammodo minorasti, episcopare Archiepiscopum immo potiùs dearchiepiscopare præsumens, cùm dictus prædecessor tuus dictum Archiepiscopum de Tharsen. Ecclesia in Ecclesiam transtulerit similis dignitatis. Licèt enim dictus L. nondum fuisset in Archiepiscopum consecratus, confirmationis tamen munus receperat, & archiepiscopalia, quantum ei licuerat, ministrarat; sicut ipsius nobis relatione innotuit, qui se Valenien. Episcopum, cùm in nostra esset præsentia constitutus, asseruit confirmasse. Ne igitur perpetrandi similia ceteris audacia præbeatur, si tantus excessus relictus fuerit impunitus, te ab Episcoporum confirmatione duximus suspendendum, quousque super hoc aliud statuamus; sciturus quòd hoc nos ab exauditione petitionis, quam pro venerabili fratre nostro Archiepiscopo Mamistan. porrexeras, revocavit. In ceteris autem, quantum cum honestate potuimus, te curavimus exaudire. Datum Laterani XVI. Kalend. Aprilis.

DICTO TRIPOLITAN. Episcopo.

Epist. 51. Quia in Apamien. Ecclesia in Archiepiscopatu electus in Tripolitan. se fecit transferri, à pontificalis officij executione suspenditur.

CVm ex illo &c. *ut suprà, usque ad verbum illud* movemur quòd cum in Apamien. Ecclesia in Archiepiscopum fuisses electus, & confirmatione suscepta, quantum tibi licuerat, archiepiscopalia ministrasses, sicut ex tua nobis relatione innotuit, qui olim apud sedem apostolicam constitutus, venerabilem fratrem nostrum Valenien. Episcopum te confessus es confirmasse, in Tripolitanam te transferri fecisti, novo quodam promotionis genere non promotus, sed potiùs minoratus. Ne igitur perpetrandi similia ceteris audacia præbeatur, si tantus excessus relictus fuerit impunitus, te ab executione pontificalis officij duximus suspendendum, donec super hoc aliud statuamus. Datum Laterani.

SVESSION. EPISCOPO.

Epist. 52. De concessa sibi licentia recipiendi jus patronatus cujusdam capellæ à P. Præposito Compendiensi.

IVstis petentium &c. *usque ad verbum illud* assensu. Recipiendi appellatione remota jus patronatus à dilecto filio P. Præposito Compendien. in capella quam in Castro de novo construxit, sicut illud ipse tibi potest justè conferre, liberam tibi concedimus auctoritate apostolica facultatem. Nulli ergo &c. Datum Laterani XIII. Kalend. Aprilis.

EIDEM.

Epist. 53. Vt capellam sibi à Præposito Compendien. collatam dedicare valeat, & de parochia disponere cum licentia Episcopi Atrebaten.

PRopositum est nobis quòd cùm in Castro Compendien. una tantum parochia fuerit ab antiquo, ea jam in tantum excrevit, quòd in tres valet dividi competenter, ex quarum quilibet plures etiam possunt vivere sacerdotes. Propositum est insuper nobis, quòd dilectus filius P. Præpositus Compendien. capellam quandam apud idem Castrum construxit propriis redditibus, & ditavit, quam per te tanquam per diocesanum Episcopum petit solenniter dedicari. Vnde fraternitati tuæ auctoritate præsentium indulgemus, ut liceat tibi sub. appellationis obstaculo secùndùm Deum & canonica instituta tam de parochia illa disponere, quàm dedicare capellam, si à venerabili fratre nostro Atrebaten. Episcopo, cui super hoc scribimus, licentia fuerit tibi collata. Datum Laterani VIII. Kalend. Aprilis.

ATREBATEN. EPISCOPO.

Epist. 54. Vt si ei constiterit quòd parochia Castri Compendien. ad Episcopum Suessionen. pertineat, disponendi de ipsa liberam ei tribuat facultatem.

EX parte venerabilis fratris nostri Suessionen. Episcopi apostolicis est auribus intimatum, quòd cùm in Castro Compendien. &c. *ut suprà usque ad verbum illud* sacerdotes. Verùm cùm in eadem parochia una sola sit constructa Ecclesia, & in ea unus solus Presbyter institutus, & ad eam non modica conveniat populi multitudo, contingit aliquando quòd propter penuriam sacerdotum plerunque parochiani defectum in spiritualibus non modicum patiuntur. Volentes igitur parochianis ipsis in hoc solicitudine paterna consulere, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus, quatenus si parochiam ipsam ad dictum Episcopum constiterit pertinere, disponendi de ipsa secundùm Deum & canonica instituta liberam ei tribuas au-

ctoritate apostolica, remoto appellationis & contradictionis obstaculo, facultatem. Datum Laterani VIII. Kalend. Aprilis.

BVRDEGALEN. ARCHIEPISC.

Epist. 55. De sententia lata pro Canonicis Lemovicen. per Dominum Celestinũ, & de ipsius revocatione veritate cognita per eundem, & quod Dominus Innocen. præcipit executioni mandari quod factum est per Dominum Celestinum.

CVm felicis recordationis Celestinus Papa prædecessor noster bonæ memoriæ R. Petragoricen. Episcopo dederit in mandatis, ut si S. quondam Episcopus & Canonici Lemovicen. dilectum filium nostrum Guid. Marnoli Presbyterum infra viginti dies post susceptionem literarum suarum in Canonicum & fratrem nollent recipere, ipse sublato appellationis obstaculo id exequi non tardaret; eisdem Canonicis præceptum illius & commonitionem ipsius Episcopi contemnentibus, termino viginti dierum elapso, cùm dictus Episcopus ad Ecclesiam Lemovicen. mandatum præfati prædecessoris nostri executurus accederet, quidam Canonici Lemovicen. cum quibusdam Clericis, & aliorum canonicorum servientibus, & laicorum multitudine juxta portas civitatis suæ, in illum & ejus socios irruentes, in quodam cœmiterio præfatum G. Presbyterum & quosdam alios in facie ipsius Episcopi nimis turpiter & inhonestè tractarunt, & duris verberibus affecerunt, & ablatis eis equitaturis, donec longè à civitate expulerant, ingenti clamore fuerunt ipsos cum lapidibus insecuti, & P. subd. usque ad effusionem sanguinis in capite percusserunt. Episcopus verò reversus ad propria, prædictum G. Presbyterum de Lemovicen. canonica juxta mandatum apostolicum solenniter investivit; & idem prædecessor noster investituram ipsam ratam & firmam habens, auctoritate curavit apostolica confirmare. Verùm cùm idem Presbyter cum literis ab eodem prædecessore nostro super investitura concessis ad propria remeasset, Aldovin. Bruschare ipsius Ecclesiæ Canonicus contra ipsum à Capitulo destinatus, adversùs eum multa proponens, à præfato antecessore nostro Ecclesiam ipsam per indulgentiam sedis apostolicæ ab ipsius impetitione obtinuit prorsùs absolvi. Ceterùm quoniam idem prædecessor noster postmodum multorum relatione cognovit quòd ea quæ contra præfatum Presbyterum fuerant allegata, à veritate penitùs discreparant, venerabili fratri nostro Bituricen. Archiepiscopo sub omni districtione præcepit ut non obstante indulgentia illa, vel alia, si quam in ipsius Presbyteri præjudicium impetratam esse constaret, universos Canonicos Lemovicen. Ecclesiæ publicè singulis festivis diebus nunciaret, omni dilatione, excusatione, contradictione, occasione, & appellatione postpositis, tamdiu excommunicationis, & eorum Ecclesiam interdicti sententiæ subjacere, donec præfatum Presbyterum ad canonicam Ecclesiæ suæ, de qua est auctoritate apostolica per supradictum Episcopum investitus, admitterent, & permitterent illum eam in pace tenere: alioquin illos tam excommunicatos, quàm ab officiis beneficiisque suspensos, pœnam de contemptu debitam recepturos, ad sedem apostolicam nullius contradictione vel appellatione obstante transmittere non tardaret. Illos verò, qui in sæpedictum Presbyterum & prædicti Episcopi socios manus temerarias injecerunt, tamdiu anathemati subjacere, & omniũ officiorum ac beneficiorum, sublato appellationis diffugio, auctoritate suffultus apostolica, extorres decerneret, donec eidem Episcopo, & eorum sociis, ab illis foret de illatis injuriis plenariè satisfactum, & cum literis ipsius Archiepiscopi veritatem rei plenariè continentibus venirent ad sedem apostolicam absolvendi. Prædictus autem Archiepiscopus eos officio beneficióque suspendit, & Ecclesiam Lemovicen. supposuit interdicto. quam sententiam ipsi Canonici servare penitùs contempserunt. Nos igitur quod super hoc factum est, ratum habentes & firmum, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus, & districtè præcipimus, quatenus juxta præscriptam formam ultimam transmissam Archiepiscopo memorato, sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo, in prædicto negocio procedere non omittas; procuratori præfati Presbyteri ejus nomine sine cujuslibet interpositione personæ stallum in choro, & in Capitulo locum assignans. Nullis literis obstantibus dicto G. præsente, & respondere parato, in harum præjudicium à sede apostolica impetratis. Datum Laterani XVII. Kalend. Aprilis.

HVBALDO PISANO Archiepiscopo, ejusque successoribus canonicè substituendis in perpetuum.

Epist. 56. De confirmatione Turitanen. Calaritan. & Arbonen. provinciarum primatus.

SI sua cuique jura illibata servamus, & eos qui in Ecclesia Dei pro injuncto sibi officio & devotione syncera plus aliis elaborant, dignæ retributionis vicissitudine diligentiùs ac specialiùs honoramus, quod nostrum est juxta commune debitum, sicut debemus, exequimur, & apostolicæ sedis honorem integrè custodimus. Proinde cùm felicis memoriæ prædecessor noster Innocentius Papa de discordia & guerra, quæ inter Pisan. & Ianuen. civitates extitit, multas hominum clades & Christianorum captivitates innumeras provenisse considerans, utriusque partis saluti tam spiritualiter quàm temporaliter paterna solicitudine studuerit providere, atque pro bono pacis, & recompensatione episcopatuum, quos utique à prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus Ecclesiæ Pisanę concessos in insula Corsicæ à prædecessore tuo bonæ memoriæ Archiepiscopo Vberto accepit, in Galluren. judicatu duos episcopatus, Galtelin. videlicet & Civitaten. & Populonien. episcopatus, sibi ejusque successoribus, & per eos Ecclesiæ Pisan. concesserit, & metropolitico jure subjecerit; Nos, qui in sedis apostolicæ administratione, licèt indigni, disponente Domino sibi successimus, eandem concessionem, antecessorum nostrorum bonæ memoriæ Adriani, Alexandri, Clementis, & Celestini Papæ vestigiis inhærentes, auctoritate apostolica confirmamus, & ratam manere censemus. Prædecessorum quoque nostrorum vestigiis inhærentes, vobis primatus honorem Turritan. provinciæ confirmamus. Ad majorem etiam honoris cumulum Pisan. civitatis, ut Pisan. Ecclesia cum universo ejusdem civitatis populo in fidelitate atque devotione sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ jugiter perseveret, & in ipsa quotidie augmentetur, pro devotione quoque & honestate tua frater Vbalde Pisane Archiepiscope, personam tuam & per te Pisan. Ecclesiam ampliori munere volumus decorari. Tibi ergo tuisque successoribus primatum super Calaritan. & *Arbonen. provincias datum concedimus, & auctoritate sedis apostolicæ confirmamus; ita quidem ut eos ad Concilium vocandi, excessus eorum corrigendi, & in doctrina apostolica confirmandi, atque cetera omnia, quæ ad jus primatus pertinent, in eos exercendi habeatis liberam facultatem. Veruntamen supradictarum duarum provinciarum Archiepiscopos ad Concilium non vocabitis Pisas, sine conscientia Rom. Pontificis. Super Turritan. verò provinciam, dignitatem primatus, sicut à prædecessoribus nostris Ecclesiæ Pisan. concessum est, habeatis. Legationem quoque Sardiniæ à prædecessore nostro Papa Vrbano prædecessoribus tuis concessam, & felicis memoriæ Innocentij, & sanctæ recordationis Eugenij, atque Anastasij, & Celestini Romanorum Pontificum privilegiis in perpetuum roboratam, tibi tuisque successoribus præsentis scripti pagina confirmamus, & confirmationem ipsam ratam & inconvulsam perpetuis temporibus decernimus permanere. Denique ut Pisan. civitas, quæ favore cœlestis numinis de inimicis Christiani nominis victoriam frequenter obtinuit, & eorum urbes plurimas subjugavit, ampliùs honoretur, equo albo cum *nacho albo in processionibus utendi, & crucem, vexillum scilicet dominicum, per subjectas vobis provincias portandi, & per spacium illud Wlteran. episcopatus, quo de Pisan. episcopatu ad Populonien. transitur, tibi tuisque successoribus licentiam damus. Pallij quoque usum fraternitati tuæ concedimus, ut videlicet eo secundùm consuetudinem Pisan. Ecclesiæ perfruaris, & in consecrationibus trium Episcoporum in Corsica, Alerien. videlicet, Adiacen. & Sagonen. ac prædictorum duorum in Sardinia, & Populonien. Episcopi, quorum Metropolitanus existis. Si qua igitur in futurum &c. Datum Laterani.

Vide Acta Innocentij II apud Baron. ad an. 1132. §. 6.

Intelligit Vrbanum II.

**Vghell.* navo,

**Apud Vghellii,* Albarensem.

VICENTIN. EPISCOPO.

Epist. 57. Vt feuda, & beneficia interfectoribus Vicentin. Episcopi per sententiam sublata non restituantur eisdem, nec alia conferantur. Cap. Ad aures, de pœnis.

AD aures apostolatus nostri pervenit quòd cùm quidam parochiani tui ausu diabolico bonæ memoriæ I. quondam Vicentin. Episcopum prædecessorem tuum nequiter peremissent, feuda & beneficia, quæ à Vicentin. Ecclesia obtinebant, ipsis per sententiam fuerunt cum multa deliberatione sublata. Quia igitur majori etiam sunt animadversione plectendi, nos bonæ memoriæ Celestini Papæ prædecessoris nostri vestigiis inhærentes, tam tibi quàm successoribus tuis *inhibemus, ne alicui

**In quarta Collectione Cap. apud*

Gregorium IX. legitur, auctoritate apostolica prohibemus.

ex prædictis malefactoribus, aut eorum heredibus, prædicta beneficia restituantur ulteriùs, seu de novo eis alia quælibet conferantur. Si quis autem (quod non credimus) contra hoc aliquid attentaverit, ipsum auctoritate apostolica decernimus officij beneficiique sui dignitate carere. Quòd si aliquæ literæ aliquando super hoc apparuerint impetratæ, quæ totius facti non contineant veritatem, illas penitùs vacuamus. Volumus etiam ut præsens pagina sub Sacristæ Ecclesiæ Vicentin. custodia deponatur, & Episcopo Vincentin. qui pro tempore fuerit, annis singulis ostendatur. Nulli ergo &c. Datum Laterani XII. Kalend. Aprilis.

ZAMOREN. EPISCOPO.

Epist. 58. De relaxione sententiæ quam Legatus Ecclesiæ Rom. in ipsum & Ecclesiam tulerat Zamoren.

PRæter debitum officij pastoralis, quod nos omnibus constituit debitores, personam tuam tanto ampliùs diligimus, & synceriùs amplexamur, quanto ampliùs es præditus scientia literarum, & tam in canonico quàm civili jure peritus. Hoc siquidem attendentes, cùm ad sedem apostolicam, dum adhuc bonæ memoriæ Cel. Papa prædecessor noster viveret, accessisses, ab excommunicationis sententia, quam dilectus filius noster G. sancti Angeli diacon. Card. in te, dum in partibus Hispaniæ legationis fungeretur officio, tulerat, te & Ecclesiam Zamoren. absolvimus; & pœnam, si quam ex eo quòd celebraveras post interdicti & excommunicationis sententiam, quam in te post appellationem interpositam eundem Cardinalem tulisse dicebas, merueras, tibi & Ecclesiæ tuæ de sedis apostolicæ benignitate remisimus, & cum plenitudine gratiæ nostræ te ad propria duximus remittendum. Datum Laterani VII. Kalend. Aprilis.

SANCTÆ MARIÆ & sancti Petri Decanis, & VV. Cancellario Laudunensi.

Epist. 59. De causæ cognitione, quæ inter Archidiac. Laudunen. & magistrum R. Balbum super donatione Ecclesiæ de Ascheri.

CVm accessissent ad apostolicæ sedis præsentiam dilecti filij E. presbyter, & T. clericus, pro quæstione quæ vertebatur inter dilectos filios H. archidiaconum Laudunen. & magistrum R. Balbum super donatione Ecclesiæ de Ascheri, eis dilectum filium nostrum I. tituli sancti Stephani in Cælio Monte Presbyterum Cardin. concessimus auditorem: in cujus fuit præsentia ex parte præfati magistri R. & sacerdotis ab eo præsentati taliter allegatum, quòd cùm Ecclesia prædicta vacaret, cujus donatio dictis R. Canonico & H. Archidiacono Laudun. pertinebat, Archidiaconus eam cuidam puero, nondum vigesimum annum attingenti, contulit, memorato magistro penitùs reclamante. Cùmque idem magister Archidiaconum memoratum rogasset ut in personam idoneam convenirent, ipse archidiaconus propositum mutare nolens, Ecclesiam eandem prælibato E. presbytero contulit, qui in ea posset personaliter deservire; & ne super hoc in præjudicium suum aliquid fieret, ad sedem apostolicam appellavit. E contra pro parte adversa nuncius respondebat, quòd præfatus Archidiaconus præfatam Ecclesiam, in suo Archidiaconatu positam, tanquam ipsius loci Archidiaconus, & patronus, cuidam subdiacono literatura & moribus commendando concessit. Et ferè super Ecclesia ipsa, quantum est in narratione negocij, una erat partis allegatio utriusque. Cùm igitur juxta sacrorum canonum instituta illi sint in domo Domini præferendi, qui majoribus studiis & meritis adjuvantur, nec infra ætatem legitimam constitutis animarum cura tribui debeat vel committi; discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus, quatenus, si legitimè vobis constiterit jus patronatus ejusdem Ecclesiæ ad illos duos communiter pertinere, ac præfatum Archidiaconum reclamante jam dicto magistro R. Ecclesiam memoratam illi, qui nondum ætatis suæ annum vigesimum attigisse proponitur, contulisse, vos ejus penitùs ordinatione cassata, sæpenominatam Ecclesiam, non obstante contradictione vel appellatione cujuslibet, memorato E. sacerdoti, (de quo nobis à multis laudabile testimonium perhibetur) si idoneus est, auctoritate apostolica assignetis, & faciatis ipsum eandem pacificè possidere, ducentes in statum pristinum quicquid post appellationem ad sedem apostolicam legitimè interpositam temerè noveritis attentatum; nullis obstantibus literis, si quæ apparuerint à sede apostolica præter assensum partium impetratæ. Datum Laterani ix. Kal. Aprilis.

Leo I. in epist. ad Anastasium Thessalon.

LVCEN.

LVCEN. EPISCOPO, Abbati de Melon. & Petro Iohanni Archidiac. Astoricen.

Epist. 60. Super causæ cognitione quæ inter Aurien. Episcopum & Abbatem Cellæ novæ vertitur, quem dicebat sibi lege diocesana subjectum.

CVm dilecti filij F. Aurien. Decanus nuncius venerabilis fratris nostri Aurien. Episcopi, & magister Robertus monachus Cellæ novæ & Abbatis sui nuncius, ad sedem apostolicam accessissent, nos eis dilectum filium P. sanctæ Mariæ in via lata diacon. Card. concessimus auditorem: coram quo fuit ex Episcopi parte propositum, quòd cùm idem Episcopus Abbatem sibi lege diocesana subjectum vocasset ad synodum, ipse non solùm non accessit ad ipsum, immo etiam sancti Petri & sanctæ Columbæ Prioribus & Archipresbytero Cauci in Aurien. dioceſi constitutis prohibuit, ne ad ipsius Episcopi synodum accedere attentarent, licèt etiam vocarentur. Cùmque dictus Episcopus, ut saltem humiliter Abbatem ad bonum obedientiæ revocaret, & vinceret in bono malum, ipsi mandasset ut eum ad statutum terminum in monasterio expectaret, licèt Episcopus illuc, juxta quod promiserat, accessisset, Abbatem non reperit, & portas monasterij clausas invenit, nec ad monachos ei aditus est concessus. propter quod Abbatem suspendit, & monasterium interdixit. Verùm cùm nec propter hoc Abbas ipse à suo contumaciæ proposito resiliret, nec latas in se ac monasterium sententias observaret, in eum excommunicationis sententiam promulgavit, quam dictus Episcopi nuncius à nobis petiit confirmari. Ceterùm nuncius partis adversæ petitionem ejus non esse admittendam proposuit: quia licèt monasterium ipsum infra metas Aurien. dioceſis sit constructum, liberum tamen semper extitit, & ab omni jurisdictione ac jugo Aurien. Ecclesiæ à tempore suæ fundationis exemptum. Præterea si Episcopus aliquam in eo (quod verum non erat) jurisdictionem haberet, quia tamen Abbas ab omni gravamine priùs ad sedem apostolicam appellarat, sententiam in eum & monasterium postmodum latam, nullam idem nuncius obtinere asseruit firmitatem. Conquestus est etiam idem nuncius ex parte Capituli Cellæ novæ, quòd dictus Episcopus Abbatem eorum adeo circumvenit, quòd contra immunitatem ipsius Ecclesiæ ipsis nescientibus ei obedientiam repromisit. Nos igitur super prædictis per memoratum Cardinalem instructi, quia causa ipsa in nostra non poterat præsentia terminari, utpote cùm nuntius monasterij super procuratione vel ratihabitione literas non haberet, eam vestro duximus examini committendam; discretioni vestræ per apostolica scripta mandantes, quatenus si vobis constiterit Abbatem ipsum ad sedem apostolicam super hoc antè quàm Episcopus in eum suspensionis vel excommunicationis & in monasterium interdicti sententias tulerit, legitimè appellasse, vel monasterium esse à jurisdictione ipsius Aurien. exemptum, eo non obobstante quòd Abbas ab Episcopo (sicut dicitur) circumventus, præter fratrum suorum assensum ei obedientiam repromisit, cùm fraus & dolus ei patrocinari non debeant, sententias illas judicetis appellatione remota penitùs non tenere: alioquin faciatis eas per censuram ecclesiasticam inviolabiliter usque ad satisfactionem congruam observari. Quòd si forsan Abbas ipse in exemptionis probatione defecerit, nec legitima se poterit præscriptione tueri; licèt probet se ante prædictas sententias appellasse, nihilominus tamen monasterium ipsum Aurien. judicetis Ecclesiæ subjacere, in cujus dioceſi est fundatum. Similiter eo in appellationis probatione deficiente, si vobis de exemptione vel legitima præscriptione constiterit, tam Abbatem quàm monasterium ab ejusdem Episcopi & Ecclesiæ ipsius super hoc impetitione penitùs absolvatis, & faciatis quod decreveritis per censuram ecclesiasticam inviolabiliter observari, in mandato apostolico subl. appellationis obstaculo procedentes. Quòd si omnes &c. Datum Lateran. vij. Kalend. Aprilis.

SENONEN. ARCHIEPISCOPO.

Epist. 61. De irritatione cujusdam indulgentiæ, quam Episcopus Carnoten. à Domino Celestino in ipsius Archiepiscopi præjudicium impetraverat. Vide infrà lib. 2. epist. 60. & Tertiam Collect. lib. 1. Tit. IV. cap. 1.

OVanto excellentiùs personam tuam speciali prærogativa meritorum & sacrarum scripturarum intelligentia divina bonitas illustravit, tanto efficaciùs in his quæ honestatem seu æquitatem continent, tibi favorem apostolicum volumus impertiri, & te in justis petitionibus exaudire. Ex continentia siquidem literarum tuarum, quas audita promotione nostra per nuntium tuum nobis dirigere festinasti, apostoE

latui nostro patenter innotuit quòd venerabilis frater noster Carnoten. Episcopus quadam indulgentia quasi à sede apostolica impetrata, quam de conscientia bonæ memoriæ C. prædecessoris nostri vix credimus emanasse, contra te uti præsumit: per quam tibi subtrahitur jurisdictio absolvendi eos qui ab ipso sunt excommunicationis vinculo innodati, nisi priùs sub examine dilectorum filiorum Columbensis & sancti Germani de pratis Abbatum discussum fuerit utrum ipsi excommunicati de jure sint absolvendi. propter quod honori tuo & dignitati Ecclesiæ tuæ non modicum præjudicium generatur. Volentes igitur tuis & Ecclesiæ tuæ gravaminibus, prout convenit, obviare, præfatam indulgentiam penitùs irritantes, nullas vires habere decrevimus, quominus in hoc jus metropoliticum valeas exercere; dantes prædictis Abbatibus firmiter in mandatis, ut auctoritate illius indulgentiæ vel aliquarum literarum super hoc directarum ad eos, procedere de cetero non præsumant. Datum Lateran. nono Kalend. Aprilis.

ELECTO, DECAN. ET magistro Nicolao de Levennes Canon. Cameracen.

Epist. 62. Vt in literis transmissis eisdem de causæ cognitione quæ inter Præmonstraten. & Prumien. Ecclesias vertitur super possessionibus de Hanapia, subsequens clausula præcedenti clausulæ præponatur. Cap. Causam quæ. de Rescriptis.

CAusam quæ inter Præmonstraten. & Prumien. Ecclesias super possessionibus de Hanapia vertitur, discretioni vestræ commisisse meminimus fine canonico terminandam. Sed quia in literis illis animadvertimus fuisse insertum quòd si alterutra partium legitimè citata præsentiam vestram adire vel judicio parere contemneret, vos nihilominus præsentis partis probationes recipere, & quantum de jure possetis, in causæ cognitione ac decisione procedere minimè tardaretis; Nos volentes ut clausula illa *quantum de jure poteritis*, quæ antequam de probationum receptione mentio fieret, fuerat inserenda, clausulam illam de probatione receptionum præcedat, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus, quatenus ipsam intelligentes ibidem, in eadem causa juxta tenorem literarum illarum procedere non tardetis; attentè proviso, ut si literarum auctoritate priorum in eodem negocio legitimè est processum, firmum & stabile perseveret. Alioquin, si occasione clausulæ memoratæ aliquid constiterit in alterutrius partis præjudicium attentatum, id viribus decernimus carituram. Volentes nihilominus, & mandantes, ut in decisione ipsius negocij (sicut præmissum est) tam super principali quàm super incidentibus quæstionibus appellatione remota canonicè procedatis. Nullis obstantibus literis præter assensum partium à sede apostolica impetratis. Quòd si omnes &c. Datum Lateran. xiij. Kalend. Aprilis.

ARMACHANO ARCHIEPISC.

Epist. 63. Quòd mulieri post partum actura gratias non est Ecclesiæ aditus denegandus. Cap. 1. De purificatione post partum.

VOlens fraternitas tua per responsionem apostolicam edoceri, humiliter à nobis expetiit, utrum mulieres statim post partum debeant Ecclesias ingredi, vel ab earum ingressu per dies aliquot abstinere. Licèt autem secundùm legem Mosaïcam certi dies determinati fuissent, quibus mulieres post partum à templi cessarent ingressu: quia tamen lex per Moysen data est, gratia & veritas per Iesum Christum facta est; nos sanctorum patrum vestigiis inhærentes, taliter tibi duximus respondendum, quòd postquam umbra legis evanuit, & illuxit veritas evangelij, si mulieres post prolem enixam actura grâtias Ecclesiam intrare voluerint, nulla proinde peccati mole gravantur, nec Ecclesiarum aditus est eis aliquatenus denegandus, ne pœnam illis in culpam convertere videamur. Si tamen ex veneratione voluerint aliquandiu abstinere, devotionem earum non credimus improbandam. Datum Laterani.

AVERSAN. EPISCOPO.

Epist. 64. Vt quicquid in Ecclesia vel dioceſi Aversan. in promissionibus vel concessionibus præbendarum & beneficiorum factum est per potentiam laïcalem, cassetur.

FRatribus & Coëpiscopis nostris in his quæ rationabiliter & honestè requirunt, apostolicum libenter impertimur assensum, & commissarum eis Ecclesiarum necessitatibus utiliter providemus. Eapropter venerabilis in Christo frater, tuis precibus annuentes, ac sequentes Canonum instituta, quicquid in Ecclesia vel dioceſi Aversan. in promissionibus vel concessionibus præbendarum & beneficiorum per laïcalem impressionem factum fuit, præsentium auctoritate cassamus, & nullam obtinere decernimus firmitatem. Nulli ergo &c.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ABBATI LVCÆ, Magistro Gerardo, G. Archipresb. sancti Severini procuratoribus Ecclesiæ Salernitan. Abbati Barch. Caputaquen. Ecclesiæ præceptori.

Epist. 65. Vt quicquid in Ecclesia vel dioecesi Salern. Archiepiscopo in vinculis detento in concessionibus præbendarum, beneficiorum, Ecclesiarum attentatum est per potentiam laicalem, cassetur.

INcumbit nobis ex officij debito pastoralis ut quæ in ecclesiasticæ libertatis præjudicium attentantur, infringere debeamus, & in statum debitum revocare. Ea propter venerabilis fratris nostri Salernitani Archiepiscopi consulentes honori, quicquid in Ecclesia vel dioecesi Salernitana in concessionibus præbendarum, beneficiorum, Ecclesiarum, & aliis ecclesiasticis per Iohannem principem & magistrum Gerardum, qui memorato Archiepiscopo detento in vinculis locum ejus invadere per laicalem potentiam attentarunt, occasione intrusionis factum est vel statutum, præsentium auctoritate cassamus, & carere decernimus robore firmitatis. Datum Laterani.

ABBATI ET MONACHIS de Galdo.

Epist. 66. Vt liceat eis monasterium & habitationē circumpositam ad tutiora loca transferre.

QVæ pro religiosorum locorum necessitate peruntur à nobis, animo gratanti concedimus, & honesta petentium desideriis favorem apostolicum gratiùs impertimur. Quia igitur in medio pravæ ac perversæ nationis positi, graves à vicinis vestris molestias & gravamina non modica sustinetis; ac volentes eorum nequitiam fugiendo vitare, licentiam postulastis à nobis ad loca tutiora monasterium & habitationem circumpositam transferendi; vestris precibus inclinati, liberam vobis super hoc concedimus auctoritate apostolica facultatem, ut in majori quiete monasticæ professionis officium exequi valeatis. Nulli ergo &c. Datum Laterani.

PICTAVEN. EPISCOPO.

Epist. 67. Super correctione monasterij, tam in capite, quàm in membris.

LIcèt Ecclesiarum omnium cura nobis immineat generaliter, ad illos tamen specialiùs nos convenit aciem nostræ considerationis extendere, in quibus ab antiquo disciplina constituta dignoscitur ordinis regularis, & per aliquorum insufficientiam à religionis observantia proponuntur, quod non convenit, declinasse. Dilectus siquidem filius magister B. Prior de Azaico pro se & quibusdam aliis monachis sancti Maxentij in audientia nostra proposuit, quòd cùm olim in eodem monasterio multa inordinata existerent, per bonæ memoriæ W. Pictaven. Episcopum & dilectum filium N. tunc Eleemosynarium Cellen. nunc Abbatem. Aureæ Vall. judices à sede apostolica delegatos fuerunt quædam pro reformatione ipsius monasterij constituta, quæ se dilectus filius Abbas ipsius monasterij observaturum præstita fide promisit, sed postmodum non sicut promiserat observavit; immo (quod deterius est) quosdam monachorum juramento, quosdam etiam fide sibi astrinxit, ut in nulla causa adversantes eidem, suæ in omnibus pareant voluntati. Præterea Prioratus & Obedientias, quibus præesse monachi consueverant, sibi retinet & appropriat, redditus eorum in usus proprios expendendo, & cùm in iis & multis aliis (prout dicitur) modum religionis excedat, religiosum statum ipsius monasterij minuit & immutat. Adjecit etiam quòd idem Abbas pluries monachis de seculari potestate minas incutiens & terrores, proposuit coram eis quòd Prioratibus monasterij faceret per secularem potentiam violentiam irrogari. Postmodum verò Prioratus de Azaico, qui Conventui in pane quotidiano deservit, fuit à laicis occupatus. quod prædicti monachi ex Abbatis voluntate asserunt contigisse. Verùm dilectus filius magister W. de Mercato scriptor noster, procurator ejusdem Abbatis, non esse vera quæ de jamdicto Abbate dicebantur, omnimodis asserebat, ac prædictum magistrum B. Priorem de Azaico absque Abbatis licentia ad sedem apost. accessisse. Quia verò super præmissis non potuimus elicere veritatem, causam ipsam de utriusque partis assensu vestro duximus examini committendam; per apost. vobis scripta præcipiendo mandantes, quatenus ad monasterium ipsum pariter accedentes, inquiratis ab universis & singulis monachis & aliis etiam quos videritis expedire, de præmissis diligentiùs veritatem, & solum Deum habentes præ oculis, quæ tam in capite quàm in membris inveneritis corrigenda, auctoritate apost. appellatione postposita corrigatis, & statum ipsius monasterij in me-

De Obedientiis monasteriorum vide Sirmondū ad Goffrid. lib. 4. epist. 7.

lius auctore Domino reformetis; ut & solicitudo vestra appareat commendanda, & idem monasterium regularibus proficiat institutis; præfato Abbati districtiùs inhibentes, ne per laicalem potentiam monachos suos vel Prioratus monasterij lædere qualibet temeritate præsumat, vel eis per se, quominus monasterij justitiam prosequantur, molestias irrogare. Volumus enim firmiter, & mandamus, ut quæ in eodem monasterio secundùm Deum corrigenda vel statuenda duxeritis, faciatis auctoritate nostra, sublato contradictionis vel appellationis obstaculo, per censuram ecclesiasticam inviolabiliter observari. Ad hæc, volentes indemnitati prædicti magistri B. qui negociis monasterij sui accepta licentia à Cap. ad sedem noscitur apost. laborasse, sicut convenit, præcaveri, præsentium vobis auctoritate mandamus, quatenus si quid super Prioratu suo de Azaico, postquam iter arripuit, inveneritis immutatum, auctoritate nostra cessante appellatione in statum debitum reducatis. Si verò vobis de illicita juramentorum præstatione constiterit, ea denuncietis auctoritate apost. non tenere. Testes autem &c. *usque ad verbum* cogatis. Nullis literis obstan. præter assensum partium &c. Quòd si omnes, tu frater Episcope &c. Datum Laterani pridie Nonas Aprilis.

LAVDEN. EPISCOPO.

Epist. 68. Vt literas cassationis super electione canon. in Ecclesia Novarien. in judicio non recipiat.

CVm Iacobus judex Novarien. apud sedem apost. constitutus id obtinuisset à nobis quod à bonæ memoriæ C. Papa prædecessore nostro nunquam meruerat obtinere, scilicet quòd causa ipsius sub certa forma tuo committeretur examini, fine debito terminanda, receptis literis super causa ipsa ad dilectum filium Iohannem notarium & subdiaconum nostrum accessit, & literas cassationis super electione canonicorum in Eccl. Novarien. facta sibi petiit transcribendas concedi. Postmodum verò ipsis literis eidem notario nostro contra promissionem suam minimè restitutis, sine licentia nostra, qui ei nec fuimus in aliquo nec esse volumus onerosi, & dicti notarij conscientia minùs honestè recessit. Ne igitur dicto notario nostro, immo nobis in ipso impune se gaudeat illusisse, fraternitati tuæ per apostol. scripta mandamus, quatenus prædictæ cassationis literas nec recipias in judicio, nec in aliquo sine speciali mandato nostro ipsarum auctoritate procedas. Datum Laterani.

TRECEN. EPISCOPO.

Epist. 69. Quòd liceat ei votum redimere per alium religiosum. Cap. Magnæ de voto & voti redemptione.

MAgnæ devotionis indicium & synceræ in Christo tuæ fidei esse credimus argumentum, quòd, ut novissima tua Domino consecrares, nec senectutis jam imminentis incommoda, nec discrimina viæ, nec dubia fides & constans inconstantia pelagi terruerunt, quin pro salute animæ tuæ ac libertate Trecen. Eccl. & devotione terræ Nativitatis Domini, Hierosolymitanam provinciam disponeres visitare. Cùm enim Trecen. Ecclesia, sicut ex tua relatione didicimus, contra ecclesiasticam libertatem indebitis gravaretur angustiis & pressuris, nec per alium quàm per H. quondam Campaniæ Comitem, tum in ultramarinis partibus constitutum, afflictionibus ejusdem Ecclesiæ posse crederes de facili subveniri, confisus de liberalitate ipsius, quem, si ad eum accederes, tibi super necessitatibus Eccle. tuæ credebas humiliter provisurum, præter consilium carorum tuorum ad ipsum proposuisti accedere, ac in signum peregrinationis & devotionem terræ orientalis crucem Dominicam assumpsisti. Licèt autem ut non vacuus in conspectu Domini appareres, sed aliquos tecum manipulos in aream Domini cum exultatione deferres, sermonem ad populum feceris, ut aliqui tecum assumpto crucis signaculo subirent itineris gravitatem, vix unus inter omnes apparuit qui verbum tuum reciperet & impleret. Tu verò ut laudabile propositum fine clauderes meliori, viam aggressus, cùm Placentiam pervenisses, super morte ipsius Comitis tristes recepisti rumores. Propter familiam tamen dissimulato mœrore progressus in Thusciam, quosdam familiares tuos obvios habuisti, qui te volebant invitum etiam ab itinere revocare, asserentes iter tuum nec tibi nec ultramarinis partibus expedire, cùm Gallicanis omnibus exinde redeuntibus, terra illa defensanda in Teutonicorum manibus remansisset. Quamvis autem * super morte ipsius Comitis immensam tristitiam conce-

* *in Tertia Collect.* audita.

pisses, & præcipuam intentionem tuam esse conspiceres jam frustratam, noluisti tamen sine consilio apostolicæ sedis, quæ disponente Domino cunctorum fidelium mater est & magistra, ad propria remeare. Ingressus igitur postmodum Vrbem, & in nostra præsentia constitutus, intentionis tuæ propositum ac statum Trecen. Ecclesiæ nobis humiliter expressisti, nostrum & fratrum nostrorum consilium cum devotione requirens. Venerabilis etiam frater noster Senonen. Archiepiscopus Metropolitanus tuus statum Trecen. Ecclesiæ, ac dispendium quod ex absentia tua incurrere poterat, semel & iterum nobis per suas literas intimavit. Propter quod dispposuimus deliberare cum fratribus nostris an cum eadem Trecen. Ecclesia misericordiam faceremus, te ad gerendam ipsius solicitudinem remittentes, an, sicut tenebaris ex voto, te iter arreptum perficere pateremur, & utrum horum tam saluti tuæ quàm terræ orientali potiùs expediret. Et quidem tria præcipuè duximus in hoc negocio attendenda; quid liceat, quid deceat, quid expediat: quid liceat secundùm æquitatem, quid deceat secundùm honestatem, quid expediat secundùm utilitatem. Sanè non videbatur licitum ut contra votum & tam laudabile propositum venires, cùm vox clamet prophetica: *Vovete, & reddite Domino Deo vestro*; ut primum ad consilium, secundum verò ad imperium referatur. & in evangelio: *Reddite quæ sunt Dei, Deo.* Votum enim istud non est dubium esse Dei, cui te obligaveras in vovendo. Sed nec decere quomodolibet videbatur, cùm sit scriptum in evangelio: *Nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retro, aptus est regno Dei.* & in Genesi uxor Loth, quæ retro respexit, in salis statuam legatur fuisse conversa. & in Actibus Apostolorum Anania & Saphira, qui abierunt retrorsum, sancto Spiritui mentientes, à conspectu Apostolorum principis mortui scribantur successivè delati. Præterea non videbatur aliquatenus expedire, cùm ex absolutione tua, si fieret, scandalum posset laicorum mentibus generari, dicentium: Vbi est Deus Clericorum? & hoc exemplo credentium se ad voti observantiam non teneri, quod viderent per Ecclesiarum rectores apostol. sedis auctoritate deponi. per quod grave dispendium terræ orientali contingeret provenire. Quod enim agitur à prælatis, facilè trahitur à subditis ad exemplum, juxta quod Dominus inquit ad Moysem in Levitico: *Si sacerdos, qui est unctus, peccaverit, facit delinquere populos.* Verùm ætatis jam in te senescentis defectus, & canicies, quæ vix labores & dolores suos tolerare poterit etiam in quiete, in contrarium allegabantur. Ecclesiæ Trecen. suspiria, cui vinculo pastoralis solicitudinis es alligatus, sine *ipsius assensu votum peregrinationis emittere forsitan non debueras, & dicti Metropolitani tui, qui nos, ut Trecen. Ecclesiæ misereremur, solicitè invitabat, instantia, nos in partem contrariam non modicùm inducebant. Ipsum etiam votum, quod ex sui forma sanctum & honestum erat, ex persona voventis minùs licitum videbatur: quæ licèt pennas habeat, quibus satagat advolare, ita tamen astrictæ sunt nexibus præsidentis, ut liberum non habeant absque ipsius permissione volatum. Cùm enim juxta sacrorum canonum instituta Clericus absque Episcopi sui licentia peregrinari non debeat, & Episcopus non minùs immo potiùs sedi apostolicæ sit astrictus, videri poterat quòd absque ejus generali vel speciali licentia votum peregrinationis, qua te tamdiu absentares, emittere non deberes. Minùs etiam votum ipsum terræ orientali videbatur expediens, quæ plus pugnatorum subsidium quàm clericorum, quos & officium & dissuetudo reddit imbelles, ministerium in instantis articuli necessitate requirit. Quamvis enim orationibus tuis & aliorum terra illa vehementer indigeat; quia tamen jam impletum est verbum Dei dicentis, *Veniet hora, & nunc est, quando neque in monte hoc neque in Hierosolymis adorabitis patrem.* & infrà: *Spiritus est Deus, & eos, qui adorant eum, in spiritu & veritate oportet adorare.* videri poterat quòd non minùs in Ecclesia tua quàm in terra orientali proficeres piis orationibus apud Deum in his quæ pro liberatione ipsius justè ac humiliter postulares. Et utinam cum Moyse posses in montem ascendere, ut te manibus extensis orante, Iosue pugnans in solitudine Ama-

* f. cujus.

lechitas in ore gladij superaret. Credebatur etiam quòd terræ orientali magis accederet, si quod in tuis & tuorum clericorum procurationibus fueras impensurus, secundùm alicujus religiosi arbitrium transferretur in subsidium bellatorum. Cùm igitur in lege veteri, in qua non minùs præceptum Domini obligabat quàm votum hodie obligat in Ecclesia, primogenita, quæ Domino mandabantur offerri, quædam redderentur Domino, ut primogenita Levitarum, quædam redimerentur, ut aliarum tribuum, quædam commutarentur in aliud, sicut primogenitum asini, quod ove commutabatur; ex hoc attendentes quòd votum etiam commutari possit in opus aliud pietatis, præsertim cùm bonæ memoriæ Alexand. Papa prædecessor noster votum peregrinationis etiam redimi posse vel in aliud commutari responderit requisitus; non curantes quid os iniqua loquentium loquatur, dum tamen non recedamus à tramite veritatis, cùm secundùm Apostolum gloria nostra sit testimonium conscientiæ nostræ, & scandalum non curantes, præsertim quia non in tenebris sed in luce procedimus; de illius auctoritate securi qui cùm audisset à discipulis, *Nonne scis quia Pharisæi audito hoc verbo scandalizati sunt?* respondit: *Sinite illos. cæci sunt & duces cæcorum.* & juxta Apostolum: *Si hominibus placerem, Christi servus non essem.* tibi pro te & sex famulis tuis de communi fratrum nostrorum & tam Archiepiscoporum quàm Episcoporum & aliorum prudentium consilio, quos per Dei misericordiam multos nobiscum præsentes habuimus, licentiam concedimus votum peregrinationis taliter commutare, ut omnes expensas, quas fueras in eundo, morando, & redeundo facturus, alicui religioso committas in necessarios usus terræ illius sine diminutione qualibet transferendas. Sic enim & orientali provinciæ, quæ plus tuis quàm te in articulo necessitatis instantis indiget, tua subventione proficies, & Trecen. Ecclesiæ tua præsentia & regimine utiliùs providebis; ac per hoc animæ tuæ salubriùs consuletur. Laborem etiam laboribus recompenses, solicitiùs instando vigiliis, devotiùs vacans orationibus, & jejuniis fortiùs te exercens, ac super grege tuo vigilans solicitudine pastorali. Ad hanc autem indulgentiam tibi de benignitate sedis apostolicæ faciendam id etiam specialiter nos induxit, quòd iter tuum jam non videbatur ultramarinæ provinciæ fructuosum, à qua ferè omnes Gallici remearant. Et cùm pro salute animæ tuæ ac libertate Trecen. Ecclesiæ per dictum Comitem assequenda præcipuè votum peregrinationis emiseris, eo sublato de medio, quia cessaverunt causæ, facilius cessare potuit & effectus. Nulli ergo &c. Datum Laterani Idibus Martij.

Cap. 1. de voto & voti redempt.

*LEODIENSI EPISCOPO, Abbati * de Bron. & Præposito Trajectensi.*

* *f.* S. TRUDON.

Epist. 70. Vt inquirant contra Archiepiscopum Trevirensem, super objectis criminibus: & si culpabilis erit, suspendant.

CVm irreprehensibilem deceat esse Pontificem, & is, cui animarum cura committitur, tanquam lucerna super candelabrum, doctrina & exemplo omnibus debeat elucere; quoties ad apostolatus nostri notitiam de fratribus coëpiscopis nostris aliqua perferuntur quæ modestiam non sapiant pastoralem, & famam boni nominis labefaciant quomodolibet vel denigrent, dolemus admodum, & turbamur, & ad ea diligentiùs indaganda, & animadversione debita corrigenda, apostolicæ solicitudinis intendimus apponere medicinam. Sanè cùm de venerabili fratre nostro Treveren. Archiepiscopo dilectus filius major Treveren. Decanus ad apostolicam accedens præsentiam, multa quæ à maturitate noscuntur pontificalis officij aliena felicis recordationis Celestino Papæ prædecessori nostro & aliis fratribus suggessisset, licèt per eundem prædecessorem nostrum ipse Archiepiscopus vocatus fuerit & citatus, ut ad Romanam Ecclesiam de objectis accederet responsurus, venire tamen distulit & neglexit, nec sufficientes curavit dirigere responsales; cùm etiam ipse Archiepiscopus prædictum Decanum ad Romanam Ecclesiam appellaverit, & ab eo fuerit appellatus, & ab utroque appellationis prosequendæ terminus constitutus. Quia verò sæpedictus Decanus in expectando apud nos moram feciisse dignoscitur longiorem, & pro sua & Ecclesiæ Treveren. consequenda diutiùs justitia laborasse; ne videremur clausis oculis præterire, & sic

de nostri possemus executione officij reprehendi, si super his quæ contra prædictum Archiepiscopum opponebantur, non faceremus inquirere solicitiùs veritatem, & eum de contemptu, quem apud sedem apostolicam habere dignoscitur, non curaremus animadversione debita castigare, inquisitionem ipsius negocij vestræ duximus experientiæ committendam; discretioni vestræ per apostolica scripta mandantes, quatenus convocatis ad præsentiam vestram partibus, & auditis quæ contra prædictum Archiepiscopum præfatus Decanus proponere voluerit & probare, utriusque partis probationes & allegationes vestro sigillo signatas nostro apostolatui transmittatis; præfigentes utrique parti terminum competentem, quo omni dilatione & excusatione postposita, nostro se curent conspectui præsentare. Si verò supramemoratus Archiepiscopus in termino ei à vobis præfixo ad præsentiam nostram personaliter accedere non curaverit, vos eum ex tunc auctoritate nostra denuncietis publicè, sublato appellationis obstaculo, officio beneficióque suspensum, & faciatis latam in eum suspensionis sententiam per censuram ecclesiasticam inviolabiliter observari. Si autem inter cetera quæ jam dictus Decanus contra Archiepiscopum proposuerit memoratum, legitimè probaverit quòd ipsum & E. socium, postquam iter arripuerunt ad sedem apostolicam veniendi, jamdictus Archiepiscopus expoliaverit, vel fecerit spoliari, vos taliter ablata ipsi Decano & socio suo omni postposita faciatis dilatione restitui, & ipsum Archiepiscopum ab officio pontificali suspensum ad nostram præsentiam dirigatis. Nullis literis obstantibus harum mentione non habita &c. Quòd si omnes, tu frater Episcope &c.

ZAMOREN. EPISCOPO, Abbati Saltus Noval. & Priori sancti Marci.

Epist. 71. Vt restituta Legionensi Ecclesiæ archidiaconatus possessione, causam jure finiant.

CVm, sicut audivimus, inter Legionen. & Lucen. Ecclesias olim super archidiaconatu de Tria Castella in præsentia felicis recordationis Lucij Papæ III. prædecessoris nostri præsentibus nunciis utriusque partis causa diutiùs agitata fuisset, tandem Legionen. Ecclesiæ fuit adjudicata possessio, datis executoribus qui eam in possessionem illam corporaliter inducere non differrent. Cùmque in possessionem prædicta Ecclesia fuisset inducta, venerabilis frater noster Lucensis Episcopus partem possessionis illius fructúsque perceptos sibi retinere præsumpsit, licèt sententiæ fuisset insertum quòd facta restitutione plenaria, de causa proprietatis Legionen. Ecclesia responderet. Nuper verò idem Lucen. Episcopus ad dilectum filium G. sancti Angeli diac. Card. tunc apostolicæ sedis Legatum accedens, ad quosdam ignotos & remotos ab Ecclesia Legionen. judices literas impetravit: ad quorum citationem cùm Legionen. nuncij accessissent, latam per Ecclesiam sententiam allegarunt, & nolentes, nisi facta restitutione plenaria, respondere, sedem apostolicam appellarunt, ne contra præfatam sententiam posset aliquid attentari. Duo verò ex ipsis judicibus nihilominus procedentes in causa, possessionem archidiaconatus adjudicare Lucen. Ecclesiæ temerè præsumpserunt. Ecclesia verò Lucen. expulsis ministris Legionen. Ecclesiæ, suos ministros & quosdam milites in possessionem induxit, qui recipientes Ecclesias, & pro sua voluntate bona diripientes earum, fructus ex illis injustè percipiunt, Canonicos Legionen. ad possessionem nullatenus accedere permittentes. Quia igitur quod per sedem est apostolicam diffinitum, nullius volumus temeritate quassari, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus, quatenus si vobis constiterit præfatam Legionen. Ecclesiam auctoritate apostolica fuisse in possessionem inductam, vos amotis detentoribus ejus ipsam Ecclesiam Legionen. non obstante temeritate judicum prædictorum ab ipso Card. delegatorum, per censuram ecclesiasticam in possessionem dicti archidiaconatus plenariam, sicut in authentico instrumento dicti prædecessoris nostri insertum esse vobis constiterit, auctoritate apostolica sublato appellationis obstaculo corporaliter reducentes, causam postmodum audiatis, & appellatione remota fine debito terminetis. Provideatis quoque solicitè, ne * latam à prædicto prædecessore nostro sententiam quilibet temerè violare præsumat. Nullis literis obstantibus harum mentione non habita &c. Quòd si omnes &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum XV. Kal. Maij.

ALIFANO EPISCOPO.

Epist. 72. Quòd Clericos præsumentes ipsum ad tribunal seculare trahere, possit per excommunicationis sententiam coërcere.

IVstis petentium *&c. usque ad verbum illud* assensu. Vt clericos tuos, qui contumaces aut inobedientes extiterint, qui etiam in ecclesiasticis causis & beneficiis conferendis te per appellationem præsumpserint ad judicium trahere seculare, nisi ad monitionem tuam ab his præsumptionibus duxerint desistendum, tibi eos liceat per excommunicationis sententiam cohercere, auctoritate tibi præsentium indulgemus. Præterea, si quid vacante sede usque ad tempus consecrationis tuæ in præjudicium tuum fuit in Alifana Ecclesia temerè attentatum, liberum tibi sit legitimè revocare. Datum Romæ.

MAGISTRO ET FRATRIBVS Hospitalis Hierosolymitani.

Epist. 73. Vt Ecclesiæ Tripolitanæ Ecclesiam de Nephin unà cum decimis, juxta decretum Pontificis resignent.

EA quibus apostolica sedes manum diffinitionis apponit, illius volumus firmitatis stabilitate fulciri, ut nulli liceat in scrupulum quæstionis deducere quod tantæ sedis est auctoritate statutum. Sanè venientibus ad præsentiam nostram dilectis filiis nostris S. Priore sancti Michaëlis & Aimerico canonico Tripolitan. nunciis ipsius Ecclesiæ Tripolitanæ, & super Ecclesia de Nephin. & decimis suis, ac tribus casalibus, quæ occasione literarum bonæ memoriæ C. Papæ prædecessoris nostri vos occupasse temerè asserebant, contra vos proponentibus quæstionem, tam ipsis quàm nunciis vestris eis se opponentibus venerabilem fratrem nostrum P. Portuen. Episcopum & dilectos filios Guid. tt. sanctæ Mariæ transtyberim presbyterum & G. sancti Angeli diaconum Card. concessimus auditores: in quorum præsentia cùm ab utraque parte fuisset diutiùs allegatum, & ex fideli relatione nobis super causæ meritis nuda veritas appareret, post deliberationem habitam inter fratres nostros super his diligentem, de consilio eorundem decrevimus Ecclesiam Tripolitan. in eum statum possessionum integrè reducendam, quam habuit antequam per venerabilem fratrem nostrum Nazarenum Archiepiscopum & dilectum filium Abbatem Montis Oliveti destinatum à venerabili fratre nostro Patriarcha Hierosolymitan. occasione mandati prædecessoris nostri, prædictarum rerum possessio vobis adjudicata fuisset. Ideòque vobis per apostolica scripta districtè præcipiendo mandamus, quatenus juxta quod est sententiatum à nobis, possessionem tam Ecclesiæ de Nephinis, quàm aliorum quæ superiùs sunt expressa, cum integritate fructuum ex eis ab illo tempore perceptorum, memoratæ Tripolitan. Ecclesiæ, contradictione, occasione, & appellatione cessantibus, pacificè resignantes, nullam ei super eadem possessione violentiam præsumatis aut injuriam irrogare; ne in causa proprietatis propter rebellionem vestram jacturam possitis incurrere graviorem. Noveritis autem nos venerabilibus fratribus nostris Tyrensi Archiepiscopo & Episcopo Sidonien. mandasse, ut si ultra mensem possessionem illam (quod non credimus) contra sententiam nostram præsumpseritis detinere, ipsi vel alter eorum (si ambo nequiverint interesse) auctoritate nostra suffulti prædictam Ecclesiam de Nephinis, cum prædictis omnibus, non obstante contradictione vel appellatione cujuslibet, Ecclesiæ Tripolitan. assignent, & eam in corporalem possessionem omnium prædictorum inducant, quoslibet contradictores, aut nostræ sententiæ obviantes, per severitatem ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Nullis literis obstantibus, præter assensum partium à sede apost. impetratis. Datum Lateran.

ANAGNINO EPISCOPO.

Epist. 74. Quòd liceat ei pro emptione Castri, Ecclesiæ bona cum voluntate Capituli, pignori supponere.

AD universalis Ecclesiæ regimen Domino disponente vocati, sic Ecclesiarum commodis & profectibus volumus (prout debemus) efficaciter providere, quòd tam in temporalibus quàm spiritualibus proficere valeant, & statum semper debeant recipere meliorem. Inde est quòd cùm in desiderio habeas & proposito Anagnin. Ecclesiam juxta officij tui debitum in possessionibus ampliare, & justis modis ejus utilitatibus imminere, gratum nobis & acceptum existit, & votis tuis super hoc volumus patrocinium apostolicum impertiri. Quia igitur Castrum Acuti pro Ecclesiæ tibi commissæ utilitatibus comparare laboras, & tam tuæ quàm ipsius Ecclesiæ facultates non sufficiunt ad pretium exolvendum; ut in præsenti articulo cum toto tuo Capitulo, vel majori

jori & saniori parte de possessionibus ipsius Ecclesiæ valeas pignori obligare, auctoritate præsentium liberam tibi concedimus facultatem. Nulli ergo &c. Datum Lateran.

ADFM. PICTAVEN. EPISCOPO.

Epist. 75. De confirmatione electionis suæ in Episcopum Pictavensem.

CVm justus Dominus justitiam diligat, & vultus ejus videat æquitatem, nos, quos ipse gratuito cœlestis gratiæ dono vicarios suos esse voluit & Apostolorum principis successores, sicut ipse ambulavit, ambulare oportet, diligentes justitiam, & injustitiam persequentes: ne si in contrarium, quod absit, fortè fecerimus, illud nobis valeat coaptari: *Væ qui dicitis bonum malum, & malum bonum; ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras.* Cùm enim justitia & judicium sit correctio sedis hujus, quam licet insufficientibus meritis obtinemus, si judicium non fecerimus inter virum & virum, aut si attenderimus in judicio vultum potentis ad injustitiam declinantes, pronuntiabunt labia nostra iniquitatem: quoniam secundùm Prophetam *pronuntiabunt & loquentur iniquitatem omnes qui injustitiam operantur.* & infructuosæ poterimus ficulneæ comparari, quam evangelicus paterfamilias succidi mandavit, & terram conquestus est inutiliter occupare. Hoc nos & fratres nostri volentes cautiùs evitari, cùm I. Dolen. monachus, carissimi in Christo filij nostri R. illustris Regis Angliæ & G. Pictaven. Decani ac fautorum ejus procurator, assistentibus sibi Subdecano & magistro Vu. de Talebore Canonico Pictaven. ex una parte, & dilecti filij Vv. Succentor, magister Rainaldus, Ioannes Aëris, I. Arnaldi, I. Emen. Ioannes Butember. Lucas Montis Maurilij, Guid. Haimo, Henr. & Ric. Canonici Pictaven. ex altera, super electione tua ad sedem apostolicam accessissent, audientiam eis in consistorio publico duximus concedendam; ut tanto pluribus judicij veritas innotesceret, quanto causæ meritum ad plurium notitiam deveniret. Propositum fuit autem pro electione in præsentia nostra, quòd bonæ memoriæ Vv. prædessore tuo viam vniversæ carnis ingresso, tam Personæ quàm universi Canonici Pictaven. cùm de Pontificis substitutione tractarent, vota sua in sex de Canonicis unanimiter contulerunt, juramento à singulis corporaliter præstito quòd eum, in quem illi pariter convenirent, in electum reciperent, & obedientiam ei ac reverentiam exhiberent. Cùmque infra sex mensium spatium dicti electores inter se convenire minimè potuissent, venerabili fratri nostro Burdegalen. Archiepiscopo ad Capitulum evocato, & compromissione in ejus præsentia innovata, dictum Archiepiscopum omnes humiliter rogaverunt, ut quem illi sex eligerent pro Capitulo, reciperet, & electionem ejus sine dilatione qualibet approbaret. Electores igitur singuli sub debito olim præstiti juramenti, fide interposita in manu dicti Archiepiscopi firmiter promittentes quòd secundùm Deum, quem de gremio Ecclesiæ pastorali regimini magis idoneum existimarent, eligerent, secedentes in unum, in te concorditer convenerunt; & cum concordiam suam dicto Archiepiscopo nunciassent, ipse quod factum fuerat approbavit. E contra verò pars adversa proposuit quòd revera in sex Canonicos fuerat ab omnibus compromissum: ita tamen quòd meliorem clericum de gremio Pictaven. Ecclesiæ cum pace ipsius Ecclesiæ ac Principis infra certum diem eligerent, ac tamdiu electionem, quam facerent, occultarent, donec habita pace Principis Decanus electum in Capitulo nominaret. Sed cùm electores ipsi inter se minimè convenirent, à compromisso singulos absolverunt. Et licèt prima compromissio in dicti Metropolitani fuerit postmodum præsentia innovata; quia tamen in die compromissionis, sicut eis injunctum fuerat, nullatenus elegerunt, eorum auctoritas expiraverat. propter quod ulteriùs eos nec potuisse nec debuisse procedere asserebat. Fuit etiam ex eadem parte subjunctum quòd cùm die compromissionis, ut dictum est, non fuisset in electione processum, electores ipsi ad celebrandam electionem diem alterum statuerunt: in quo, quoniam ad Capitulum non venerunt, dictus Decanus apostolicæ sedis audientiam appellavit. Sed ipsi appellationi minimè deferentes, extra civitatem in loco secreto, non vocatis Decano & aljis, elegerunt. propter quod Decan. & fautores ejus in venerabilem fratrem nostrum Nannetensem Episcopum convenerunt. Ceterùm pars Ecclesiæ, quòd sicut superiùs est expressum,

in electione processerit, voluit in continenti probare; decretum producens in medium quorundam etiam ex eis qui videbantur parti alteri consentire, manibus roboratum; & quorundam Abbatum proferens literas, quæ quo Decan. Cantor, Subdecan. & magister Vv. de Talebore in electione ipsa post publicationem ejus se consentire confessi fuerant, continebant. Adjecit etiam quòd cùm electores ipsi die innovatæ compromissionis in te unanimiter convenissent, & electio ipsa fuisset per eundem Archiepiscopum approbata, Archiepiscopus ad Capitulum veniens, quod factum fuerat, tacito tamen nomine tuo, Canonicis intimavit: qui se id gratum habere unanimiter responderunt, & ut electio non publicaretur eadem die, ab Archiepiscopo postularunt, dantes ei osculum pacis quòd ab electione ipsa nullatenus resilirent, immo eam omnes & singuli defensarent. Quia verò postmodum propter contradictionem Comitis infra civitatem Pictaven. te non audebant publicè nominare, in locum tutum & idoneum convenerunt, quod in civitate fecerant publicantes. Vnde cùm in die innovatæ compromissionis electores convenerint, & nisi per Decanum & partem suam stetisset, quod fecerant parati fuerant publicare, ac cùm ex literis eorundem Abbatum constiterit quòd Decan. Cantor, Subdecan. & magister Vv. de Talebore electioni se post publicationem etiam confessi fuerint consentire, exceptiones ad adversa parte propositas sibi asseruit nullum præjudicium generare. Præterea Subdecan. & magister Vv. in ipsa quæstionis examinatione ad fratrum concordiam sunt reversi. Verùm Vv. de Helemosina dilecti filij O. Pictaven. Comitis procurator præfato I. monacho assistenti proposuit quòd quia electio ipsa post appellationem nec in statuto termino nec assignaro loco fuerat celebrata, & quoniam assensus Principis non fuerat postulatus in ipsa, & persona tua Principi erat ex certa ratione suspecta, erat penitùs irritanda. Ad quod fuit ex altera parte responsum quòd non per eam steterat quò minùs certo loco & tempore electio publicata fuisset, quæ ante appellationem fuerat celebrata, & quòd assensus Principis non erat de consuetudine Pictaven. Ecclesiæ aliquatenus postulandus; qui te & fratres tuos, non ut hostes, sed ut devotos suos in Pictavia tolerarat. Nos igitur auditis quæ hinc inde proposita fuerant, electionem fuisse canonicam cognoscentes, & de persona idonea celebratam, eam de communi fratrum nostrorum consilio per sententiam confirmavimus, & te sequente die ministerio proprio in Episcopum curavimus consecrare. Ne igitur super his aliqua in posterum dubietas oriatur, sententiam ipsam auctoritate apost. confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. Datum Laterani viij. Idus Aprilis.

Vide veteres schedas monasterij Coronæ apud Besly. in Hist. Episcopor. Pictav. num. 67.

ZAMOREN. EPISCOPO.

Epist. 76. Vt sine titulo ordinato clerico provideatur. Cap. Cum secundùm Apostolum. de prabendis & dignitat.

CVm secundùm Apostolum, qui altario servit, de altari vivere debeat, & qui ad onus eligitur, repelli non debeat à mercede; patet à simili ut clerici vivere debeant de patrimonio IESU CHRISTI, cujus obsequio deputantur, ut ipsa nominis ratio persuadet. Cùm enim à cleros, quod est sors, vel hereditas, Clerici appellentur, quia in sui ordinatione vel assumuntur in hereditatem Domini, vel assequuntur hereditatem in ipso, ut verè possint psallere cum Propheta, *Dominus pars hereditatis meæ*, dignum est ut Ecclesiæ stipendiis sustententur, in qua & per quam divinis obsequiis ascribuntur. Licèt autem prædecessores nostri ordinationes eorum qui sine certo titulo promoventur, in injuriam ordinantium irritas esse voluerint & inanes; nos tamen benigniùs agere cupientes, tamdiu per ordinatores vel successores ipsorum provideri volumus ordinatis, donec per eos ecclesiastica beneficia consequantur; ne fortè clamores Clericorum pauperum, quos in aures Domini Sabaoth credimus introire, indurata facie negligere videamur. Inde est quòd cùm dilectus filius * Bernardus lator præsentium, à G. bonæ memoriæ prædecessore tuo, sicut asserit, in officium fuerit subdiaconatus nullo præsentante promotus, nec ullum sit ecclesiasticum beneficium assecutus; fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus, quatenus si eum * cum dilectis filiis I. Decano, N. magistro scholarum, & Helia Canonicis Zamoren. quibus examinationem ipsius duximus committendam, idoneum esse repereris, & ecclesiastico beneficio non

* *In tertia Collectione & apud Gregorium IX. legitur*, dil. f. G. Later.

* *In tertia Collectione & apud Gregorium hæc habentur*: mandamus qua. si eum dil. f. quibus ex, ip. de

committendâ, te citato legitimè ut per te ipsum vel idoneum responsalem interfis, & tam super idoneitate personæ, quàm etiam super quantitate ac qualitate beneficij proponere tibi liceat quicquid rationabiliter duxeris proponendum, idoneum esse reperierint, & eccles. &c.

indignum, tamdiu ei vitæ necessaria congruè subministres, donec per te in Zamoren. Ecclesia vel in alia fuerit competens beneficium ecclesiasticum assecutus; sciturus pro certo quòd si per examinationem illorum fuerit repertus idoneus, & tu ei juxta mandatum nostrum neglexeris providere, cùm hoc nobis per eorum literas innotuerit, ad id exequendum te per districtionem ecclesiasticam compellemus. quia sicut nolumus injusta præcipere, sic cùm justa præcipimus, volumus efficaciter exaudiri. Datum Laterani III. Nonas Aprilis.

DECANO ASTORICENSI.

Epist. 77. Vt sit decessorum suorum jus atque privilegiis contentus, nec gravet suum Capitulum.

Dilecti filij Capitulum Astoricen. nobis intimare curarunt quòd cùm tu olim ad apostolicam sedem accedens, assereres dignitatem Decanatus de novo fuisse in Astoricen. Ecclesia institutam, & ideo in ambiguo remanebat quid ad tuum officium pertineret, rescriptum ab eadem sede super hoc reportasti quòd in hac ambiguitate Astoricen. Ecclesia consuetudinem suæ Metropol. sequeretur, ubi ex speciali consuetudine Decanus multis se gaudet privilegiis decoratum. Vnde quia eadem Astoricen. Ecclesia dignitatem Decanatus à longis retro temporibus noscitur habuisse, licèt qui eo fungebatur honore promoveretur aliquando & destitueretur pro Episcopi & Capituli voluntate, nec Decani sed Prioris nomine vocaretur, secundùm consuetudinem ferè omnium Ecclesiarum Hispaniæ, quæ tunc temporis ibi vigebat; cùm etiam alius Decanus ibidem fuerit institutus, Decanus re ac nomine appellatus, literas illas per falsi suggestionem & suppressionem veri asserunt impetratas; nec te debere per illas aliquod commodum reportare, sed carere potiùs taliter impetratis. Eapropter per apostolica tibi scripta præcipiendo mandamus, quatenus, si vera sunt quæ dicuntur, eo jure illáque potestate, quibus antecessores tuos usos fuisse constiterit, maneas omnino contentus; nec amplius de cetero in præjudicium Episcopi vel Capituli præsumas exigere; immo si quid fortè amplius recepisti, penitùs id in pace dimittas. Quòd si fortè nostro mandato acquiescere nolueris, noveris nos ven. fratri nostro Episcopo & dilectis filiis Abbati de Carrazedo & Decano Zamoren. injunxisse ut te ad prædicta moneant & inducant, & si opus fuerit, per censuram ecclesiasticam, appellatione remota, justitia mediante compellant. Datum Laterani vj. Kalend. Aprilis.

Illis scriptum est super hoc.

MAGDEBVRGEN. ARCHIEPISC.

Epist. 78. Vt à laicis intrusum amoveat, aliúmq; Pragensem Episcopum canonicè eligi curet.

EX parte Pragen. Ecclesiæ in audientia nostra fuit propositum quòd cùm H. quondam Pragen. Episcopus fuisset viam universæ carnis ingressus, D. Clericus in eorum Ecclesia præter electionem Capituli per laicalem potentiam se intrusit, licèt nec mores nec vita ei ad obtinendum tantum officium suffragentur. Volentes igitur eidem Ecclesiæ paterna solicitudine providere, fraternitati tuæ per apost. scripta mandamus quatenus ad locum idoneum evocatis qui propter hoc fuerint evocandi, si tibi constiterit de prædictis, memoratum Clericum ab eadem Ecclesia omni contradictione & appellatione postposita prorsùs amoveas, & ab officio beneficióque suspensum, ad nostram non differas præsentiam destinare. Canonicis etiam Pragen. eligendi sibi Pastorem idoneum juxta formam canonicam concedas auctoritate nostra liberam facultatem. Sciturus nos dilecto filio nobili viro Duci Boëmiæ per apost. scripta mandasse ut tibi super his viriliter & potenter assistat, & prædictam Ecclesiam non patiatur ab eodem Clerico teneri diutiùs occupatam. Datum Laterani vj. Idus Aprilis.

Canonicis etiam ipsius Eccl. scriptum est ut illo amoto per Archiepiscopum, ad canonicam electionem procedant.

AVXITAN. ARCHIEPISCOPO.

Epist. 79. Vt Clerici qui se à laicis intrudi curant, puniantur.

QVanto modernis temporibus, inimico humani generis suggerente, malitia hominum solito plus excrevit, tanto solicitiori diligentia nos providere oportet ut ea quæ in Ecclesia Dei minùs ordinatè & contra normam ecclesiasticam attentantur, deliberatione provida corrigantur. Ad audientiam siquidem apostolatus nostri pervenit quòd Clerici tuæ provinciæ nimiæ aviditatis fervore succensi, in Ecclesiis, quas propter insufficientiam suam, cùm sint minùs idonei, per Prælatos obtinere non possunt, per seculares potestates quasi vio-

lenter faciunt se intrudi. vnde fit ut Ecclesiæ ipsæ, quæ ad ordinationem Prælatorum liberè pertinere solebant, laicali servituti subdantur, & irreparabile detrimentum incurrant. Nos igitur, prout officij nostri debitum exigit, volentes ipsarum Ecclesiarum gravaminibus providere, talia de cetero fieri auctoritate apost. inhibemus, fraternitati tuæ præsenti pagina indulgentes ut illos qui hactenus attentarunt talia, vel deinceps attentaverint, possis appellationis sublato diffugio, si Prælati eorum post tuam commonitionem id exequi negligenter omiserint, canonica censura punire, & amovere ab ipsis Ecclesiis, si quos inveneris Ecclesias obtentas taliter obtinere. Datum Laterani xv. Kalend. Aprilis.

AVXITAN. ARCHIEPISCOPO.

Epist. 80. Vt vagi monachi ad cœnobium revocentur. Cap. Quanto. De officio ordinarij.

QVanto devotio religiosorum virorum studiosiùs mandatis divinis inniteret, & creatori suo placere per opera sanctæ conversationis intendit, tanto humani generis inimicus ad seductionem eorum suæ fraudis malignitate laborat, & variis modis eis præstat materiam excedendi, & animas eorum inextricabili laqueo nititur irretire. Ad audientiam siquidem nostram noveris pervenisse quòd monachi, Canonici, & alij regulares in tua provincia constituti, cùm deberent potiùs in claustro juxta regularia constituta divinis obsequiis vigilare, de Obedientiis & redditibus, quorum curam gesserunt, pecunia congregata, claustrum abhorrentes, per curias Principum & potentum discurrere non verentur, & muneribus suis illorum sibi gratiam & favorem acquirunt, ac de eorum familiaritate confisi, in Conventu suo graves dissensiones commovent, & ceterorum humilitatem in spiritu arrogantiæ contemnentes, mandatis Prælatorum suorum inobedientes & contumaces existunt, & contra illorum prohibitionem secularium negotiorum solicitudinibus se immergunt. Quoniam igitur propter hoc ordo religionis non modicùm enervatur, fraternitati t. per apost. scripta mandamus quatenus quoscunque tales inveneris, nisi ad commonitionem tuam resipuerint, ut proprium suum in manibus Prælatorum suorum sine difficultate resignent, convertendum in utilitatem domus secundùm Abbatis consilium, & regularem vitam observent, si Prælati eorum post tuam commonitionem id exequi negligenter omiserint, per suspensionem officij & beneficij appellatione remota compellas. Datum Laterani xiv. Kalend. Aprilis.

trij tui consilium. *Verbum præferre malumus lectionem Tertiæ Collectionis.*

In editione Colon. legitur, secundùm arbi-

AVXITAN. ARCHIEPISCOPO.

Epist. 81. Vt hæreticis obsistat, & gladio coërceat.

INter cetera quæ naviculam beati Petri fluctuantem in mari concutiunt diversarum turbine procellarum, illud animum nostrum graviùs affligit, quòd licentiùs & perniciosiùs solito contra orthodoxæ fidei disciplinam ministri diabolicæ prævaricationis insurgunt, juxta quod beatiss. Apostolus Paulus doctor gentium exprimit in eulogio epistolæ suæ. Simplicium animas miserabiliter illaqueant, & post se trahunt in damnationis interitum; ac superstitiosis & fictitiis adinventionibus sacrarum scripturarum intelligentiam pervertentes, Ecclesiæ Catholicæ unitatem rescindere moliuntur. Quoniam autem pestis hujusmodi erroris (sicut ex tua & plurium assertione cognovimus) in partibus Vasconiæ ac circum positis terris fortiùs invalescit; per tuam & aliorum coëpiscoporum tuorum industriam huic morbo tanto efficaciùs volumus obviari, quanto magis est timendum quòd pars syncera trahatur, & tali contagione, quæ paulatim, velut cancer, irrepit, mentes fidelium inquinentur corruptelæ vitio generalis. Ideóque fraternitati tuæ præsenti pagina indulgemus, per apo. scripta firmiter injungentes, quatenus ad extirpandas hæreses universas, & eos qui sunt hac fæce polluti de provinciæ tuæ finibus excludendos, modis quibus poteris, operam tribuas efficacem; in ipsos, & omnes illos, qui cum eis aliquando commercium aut manifestæ suspicionis familiaritatem contraxerint, sublato appellationis obstaculo eccl. districtionis exercendo rigorem, & etiam (si necesse fuerit) per Principes & populum eosdem facias virtute materialis gladij coërceri. Datum Laterani Kalend. Aprilis.

AVXITAN. ARCHIEPISCOPO.

Epist. 82. Vt habentes plures dignitates, retenta una, reliquas resignare cogatur.

DIgnitates & cetera beneficia ecclesiastica pia fidelium devotione constituta fuerunt, certis assignanda personis, ut per ipsas personas in Ecclesiis devotum servitium jugiter impendatur. Verùm quidam, qui rectam & piam ordinationem Ecclesiæ prævaricare mini-

mè pertimeſcunt, in diverſis Eccleſiis plures ſibi archidiaconatus vel alias dignitates uſurpant. propter quod Eccleſiæ debitis defraudantur obſequiis, & ex hoc in eis non leve ſcandalum generatur. Eapropter, venerabilis in Chriſto frater, tibi auctoritate præſentium indulgemus, quatenus illos, quos plures archidiaconatus, dignitates, vel perſonatus in eadem Eccleſia per totam Auxitan. provinciam habere conſtiterit, ſi Prælati eorum poſt tuam commonitionem id exequi negligenter omiſerint, data illis optione quem maluerint retinendi, reliquis poſſis appellatione remota privare, ipſóſque, ſi ſuper hoc contumaces apparuerint, per cenſuram eccleſiaſticam coërcere. Datum Laterani Kalend. Aprilis.

Scriptum eſt autem eidem Archiepiſcopo in eundem modum contra eos qui plures abbatias habent.

VNIVERSIS ARCHIEPISCOPIS, Epiſcopis, & aliis Eccleſiarum Prælatis, ad quos literæ iſtæ pervenerint.

Epiſt. 83.

NE promotionis noſtræ primitias Domino negaremus, cui univerſa opera noſtra conſecrare tenemur, ſtatim poſt electionem noſtram tam pauperum quàm aliorum apud ſedem apoſtolicam exiſtentium petitionibus intendere cœpimus, & eorum negotia promovere; ne ſi otio tanto tempore vacaremus, corpus & animus ex otioſitate torperent. Verùm quoniam inſolitum fuit hactenus ut ſub dimidia Bulla ad tot & tam remotas provincias literæ apoſtolicæ mitterentur, & ex hoc literæ ipſæ diutiùs quàm vellemus poſſent ex alicujus dubitatione ſuſpendi; ut quorum intereſt parcamus laboribus & expenſis, univerſas literas, quæ ab electionis noſtræ die uſque ad ſolennitatem conſecrationis ſub Bulla dimidia emanarunt, parem cum illis firmitatem obtinere decernimus quæ in Bulla integra diriguntur. Nulli ergo &c. Datum Laterani iij. Nonas Aprilis.

ARCHIEPISCOPO, PRÆPOSITO S. Andreæ, & Scholaſtico S. Petri Colonien.

Epiſt. 84. Vt fraudulenta privataque beneficiorum permutatio reſcindatur. Cap. Cùm univerſorum. De

CVm univerſorum fidelium ab ipſo Domino IESU Chriſto paſtoralis nobis ſit cura commiſſa, ſolicitudini noſtræ dignoſcitur expedire, ut ſic debeamus quoſlibet in ſuis rationibus confovere, quòd aliorum jura in conſpectu Eccleſiæ diſpendium non ſuſtineant, ſed firma & illibata debeant permanere. Intelleximus ſiquidem dilecto filio Giſleberto Canonico S. Iohannis in Leodio referente quòd cùm ipſe & Lambertus Clericus, ducti quadam animi levitate, de permutatione præbendarum ſuarum inter ſe tractare cœpiſſent, quia utilitatem utriuſque imminere credebant, * tamen idem L. Clericus occaſione dictæ permutationis, præbenda ejuſdem G. quam in Eccleſia ſanctæ Mariæ Namurcen. habebat, cuidam ſuo conſanguineo aſſignata, præbendam S. Bartholomæi, quam ſæpedicto G. repromiſerat, nequaquam voluit reſignare; & ſic idem G. (ut aſſerit) ſua ſpe remanſit omnino fruſtratus. Cùmque ſuper hoc in præſentia venerabilis fratris noſtri Leodien. Epiſcopi fuiſſet diutiùs litigatum, tandem idem L. ſedem apoſtolicam appellavit; & cùm dictus G. ad noſtram præſentiam non ſine magno periculo & labore acceſſiſſet, idem L. nec venit, nec pro ſe curavit ſufficientem mittere reſponſalem. Cùm igitur deceptis & non decipientibus jura ſubveniant, fraus etiam & dolus nemini debeant patrocinium impertiri; licèt ipſi per ſe de jure non poſſent eccleſiaſtica beneficia permutare; ut tamen ſimplicitati venia tribuatur, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus ſi vobis conſtiterit prætaxatum G. taliter fuiſſe deceptum, ab ipſa Namurcen. præbenda, quam diù dicitur poſſediſſe, amoto conſanguineo ipſius L. vel quolibet alio illicito detentore, eandem ſublato appellationis obſtaculo G. faciatis reſtitui memorato, & eundem ipſius pacifica poſſeſſione gaudere. Nullis literis &c. Quòd ſi omnes, tu frater Archiepiſcope cum eorum altero &c.

rerum permutatione.

** In tertia Collect. & apud Gregor.* tandē.

MEDIOLANEN. ARCHIEPISC.

Epiſt. 85. De citatione Paſſaguerræ cauſidici ad dicendam cauſam Romæ.

BEnevolentiam, quam circa Mediolanen. Eccleſiam & civitatem gerimus, in minori quondam officio conſtituti in opere demonſtravimus, & noſtræ intentionis affectum oſtendimus in effectu. Nuper etiam divino munere ad ſummi pontificatus officium evocati, inter ipſa noſtræ promotionis exordia volentes Eccleſiæ Mediolanen. deferre, negocium ejus, quod ex majori parte fuerat immutatum, in debitum ſtatum reduximus: in quo uſque adeo viſi fuimus ejuſdem Eccleſiæ juſtitiæ providere, ut

Passaguerra causidicus tuus ad pedes nostros procidens, publicè in consistorio acclamaret: *Iustus es Domine, & rectum judicium tuum.* Ceterùm cùm postmodum juxta tenorem pronunciationis nostræ, dilecto filio Abbati de Scozula expensas restitui faceremus, licèt frequentes oblocutiones & detractiones ejusdem P. frequenter dissimulassemus, tandem coram fratribus nostris proponere detrahendo præsumpsit quòd eum in pronunciatione nostra injustè gravaremus, ac postmodum iniquitatem iniquitati ac præsumptionem præsumptioni apponens, à nobis illicentiatus, immo post interdictum nostrum abscessit. Licèt autem & peccatores simus, & nati de peccatoribus; illius tamen & vices agimus & locum tenemus qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus, qui habet in vestimento & in femore suo scriptum *Rex Regum, & Dominus dominantium*, qui dixit Apostolis: *Qui vos spernit, me spernit: & qui me spernit, spernit eum qui me misit.* Cùm ergo juxta canonicas sanctiones quædam sint culpæ in quibus culpa est relaxare vindictam; ne quis hujus temeritatis exemplo præsumat ponere os in cœlum, cùm ejus lingua transeat super terram; nos utique non nostram persequentes injuriam, sed zelum exercentes ecclesiasticæ disciplinæ, universa quæ idem P. pro se ac suis à sede apostolica impetravit, præsentium auctoritate cassamus; fraternitati tuæ per apostolica scripta mandantes, & sub obtentu gratiæ nostræ districtè præcipientes, quatenus ea cassata denuncies & carere prorsùs robore firmitatis. Ad hæc, districtè tibi præcipiendo mandamus, ut nisi dictus P. infra quindecim dies pòst susceptionem præsentium satisfaciendi nobis de tanto excessu in manu tua juratoriam præstiterit cautionem, vel infra quindecim alios dies iter arripuerit ad sedem apostolicam veniendi de tanto nobis satisfacturus excessu, ex tunc eum singulis diebus Dominicis & festivis, pulsatis campanis, & candelis accensis, facias tam per civitatem Mediolanen. quàm per totam diocesim excommunicatum publicè nunciari; taliter super hoc mandatum apostolicum impleturus, ne culpa ipsius in te possit meritò retorqueri. Datum Romæ apud S. Petrum Idibus Aprilis, pontificatus nostri anno primo.

ARCHIEPISCOPO SENONEN.

Epist. 86. Vt decretum privilegij & exemptionis Cleri à talleis & exactionibus observetur.

APostolicæ sedis requirit auctoritas ut quæ confirmationis ipsius nomine fulciuntur, firma debeant & illibata persistere, nec possint alicujus temeritate cassari. Vnde cùm venerabilis frater noster Episcopus Carnoten. Presbyteros in sua dioceſi per Carnoten. Pissiacen. & Drocen. archidiaconatus constitutos ab omnibus violentiis, talleis, & exactionibus duxerit absolvendos, eisdem concedens quòd in aliquem ipsorum nullam præter juris ordinem suspensionis sententiam promulgaret, nec res alicujus occasione aliqua occuparet, nisi fortè decederet intestatus, sicut tam in suo quàm tuo authentico perspeximus contineri, & nos, ut ab indebito illorum gravamine conquiescat, duxerimus confirmandum; fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus idem factum, sicut ratione prævia est statutum, tam nostra quàm tua facias auctoritate servari; eundem Episcopum, sive alios, si qui fortè contra confirmationem nostram temerè duxerint veniendum, per censuram ecclesiasticam monitione præmissa, cessante appellatione, compescens. Datum Romæ apud sanctum Petrum xviij. Kalend. Maij, pontificatus nostri anno primo.

Vide suprà epist. 45.

ARCHIEPISCOPO SENONEN.

Epist. 87. Vt ipse illos instituat quos Carnotensis instituere recusabat.

AVdivimus quòd venerabilis frater noster Episcopus Carnoten. ita quandoque sequatur motum propriæ voluntatis, quòd cùm ad vacantes Ecclesias in sua dioceſi personæ idoneæ præsentantur, ipse, licèt eis nihil de jure possit objicere, eas tamen instituere contradicit. Cùm ergo per te, qui ejus Metropolitanus existis, ipsius velimus suppleri defectum, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus si idem Episcopus personas idoneas à dilecto filio Pissiacen. Archidiacono canonicè præsentatas admittere post trinam commonitionem tuam factam diligenter eidem, malitiosè fortè distulerit, tu nostra fretus auctoritate, sublato appellationis obstaculo, eas instituere non omittas; ita tamen quòd nullum ex hoc Episcopo in posterum præjudicium generetur. Datum Romæ apud sanctum Petrum xviij. Kalend. Maij, pontificatus nostri anno primo.

RECTORIBVS THVSCIÆ.

Epist. 88. Quòd arcè Assisij aliásque terras nolint ab Ecclesia alienare.

MIrari cogimur & moveri quòd ea de nobis profana quadam facilitate sentitis quæ filij de patre, Christiani de Apostolico sentire non debent: qui licèt peccatores simus, & nati de peccatoribus, illius tamen vices exercemus in terris qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus; qui cùm sit dominus omnium, habens in vestimento & in femore suo scriptum *Rex Regum & Dominus dominantium*, in nobis honoratur, cùm honoramur; & contemnitur, cum contemnimur; ipso testante, qui ait: *Qui vos spernit, me spernit: & qui me spernit, spernit eum qui misit me.* Vos enim non solùm sentire sed etiam dicere jam præsumitis quòd nos in fraude procedentes & dolo, cum C. quondam Duce Spoleti convenimus, sub quodam simulationis velamine satagentes arcem Assisij & aliam terram ad nos fallaciter revocare, ut eam ipsi C. restituere valeamus. per quod non modicum murmur & scandalum contra Romanam Ecclesiam inter societatem Thusciæ suscitastis, sicut ex literis dilectorum filiorum P. Basilicæ xij. Apostolorum & B. tt. sancti Petri ad vincula Presbyterorum Card. Legatorum nostrorum accepimus, qui manifestè fatentur quòd ex hoc nota nobis infidelitatis & levitatis ascribitur. Sanè si puritatem intentionis & solicitudinis diligentiam, quam in hoc facto gessimus, rectiùs velitis advertere, liquidò videbitis (cùm non in tenebris sed in lumine ambulemus) quòd patrimonium Ecclesiæ non ad opus alterius, sed ad ejus dominium & profectum Italiæ intendimus perpetuò revocare. Si nobis non creditis, vel operibus credite, quæ manifesta sunt indicia veritatis. Cùm enim excommunicationis sententiam latam in præfatum C. confirmaverimus & fecerimus inviolabiliter observari; licèt idem C. pro satisfactione nuncios & literas ad nos frequentiùs destinarit, vix tandem concessimus ut non nobis sed fratribus nostris ejus nuncij loquerentur: in quorum præsentia juravere quòd dictus C. illis mandaverat, nec mandatum postea revocaverat, ut in animam ejus jurarent quòd tam de persona quàm de terra mandatis nostris omnimodis obediret. Remissum est tandem ad illum, ut adhuc certiùs noscere-

Vide Notas ad Agobardum pag. 119. & seq.

tur, si quod nuntij sui fecerant, ratum haberet, & vellet efficaciter adimplere. Quo firmiùs promittente, venerabilem fratrem nostrum O. Ostien. Episcopum & dilectum filium G. sancti Adriani Diac. Card. Narniam destinavimus; qui publicè coram multis Episcopis, & Consulibus civitatum, assistente populo Narnienſi, juramentum ejus super evangelium, crucem, & reliquias corporaliter præstitum receperunt. nec sic eum voluerunt absolvere, nisi priùs universam terram, quam ipse tenebat, plenariè restitueret, & universos, qui ei tenebantur, à debito fidelitatis absolveret. quod ipse fideliter adimplevit, restituens civitatem Fulginatem, & Interamnem, & aliam terram, quam ipse tenebat; universos à juramento suæ fidelitatis absolvens, & faciens eos nobis hominium exhibere. Cùmque nuncios suos cum Senescalco nostro dirigeret, ut nobis arcem Assisij restitueret, contradicentibus Assisinatibus, & Perusinis etiam impedimentum præstantibus, quod intendebat non potuit adimplere. Ecce culpam aliorum in Rom. Ecclesiam retorquetis; & nobis detrahitis, ut eos aliquatenus possitis excusare. Novit ille qui nihil ignorat quòd ità se veritas habet, & ad hoc intendimus ut quos à jugo duræ conditionis eripuimus, sub apostolicæ protectionis dextera teneamus; quæ verè de se dicere potest: *Jugum meum suave est, & onus meum leve.* Manifestum est hujus veritatis indicium quod contra Marcualdum pro multis incendiis, deprædationibus, vastationibus Ecclesiarum statuimus, & jugiter procuramus, sicut vos credimus non latere. Vobis igitur in his quæ salutem continent & honorem, consulere cupientes, mandamus atque præcipimus quatenus omni scrupulo dubitationis & suspicionis sepositò, de nobis quæ sinistra sunt non credatis; qui (novit Deus) in puritate procedimus, volentes Ecclesiæ patrimonium ad honorem ipsius & profectum Italiæ non alienis tradere, sed nobis ipsis perpetuò conservare. Quòd autem tractatum illum, quem præfati Cardinales vobiscum habuerant, nos & fratres nostri non duximus totaliter approbandum, ex eo tantùm noveritis processisse, quòd in ipso quædam intelleximus contineri quæ non sapiunt ecclesiasticam honestatem; & sicut jura nostra nobis servari volumus

illibata, sic aliorum jura volumus illibata servare. Si verò factum vestrum cupitis apost. protectionis munimine roborari, sine quo validum esse non potest, ne si fortè ventus tempestatis insurgat, diruat ædificium quod super arenam invenerit fabricatum, cùm eisdem Cardinalibus tractatum ipsum ad honorem & profectum Ecclesiæ, commodum & defensionem vestram, taliter moderemini, ut eum honestè possimus & rationabiliter acceptare; ne si fortè secus egeritis, cùm tempus tentationis advenerit, sine sedis apostolicæ patrocinio subsistere non possitis, & contingat novissima vestra fieri deteriora prioribus; ut gladius vos devoret, quem timetis. Scituri quòd interdictum positum in civitate Pisana duximus relaxandum; ita tamen quòd cùm tractatus ipse juxta consilium nostrum à vobis fuerit moderatus, nisi Pisani pariter in hoc vobiscum convenerint, in eos interdicti sententia revocetur. Datum Romæ apud sanctum Petrum xvj. Kalend. Maij, pontificatus nostri anno primo.

In eundem ferè modum Consulibus & populo Perusinis. In eundem modum Consulibus & populo Assisinatibus. In eundem ferè modum P. Basilicæ XII. Apostolorum & B. tt. sancti Petri ad vincula Presbyteris Cardinalibus.

PETRO CANONICO sancti Hilarij Pictaven. nepoti quondam magistri Aimerici de Partiniaco.

Epist. 89. Præbenda sui avunculi in Ecclesia S. Hilarij Pictavensis donatur.

PLenitudinem potestatis, quam ab eo qui est pater misericordiarum accepimus, cum eis debemus potiùs dispensare cum quibus misericorditer est agendum: qui si fortè (quod absit) misericordes, sicut & pater noster misericors est, in hujus dispensationis officio non essemus, meritò nos tangeret inter alios dispensatores Apostolus, de quibus illam quæstionem inducit: *Iam quæritur inter dispensatores, ut fidelis quis inveniatur.* Vnde tanto cautiùs agere nos oportet, quanto ea quæ sub hujus considerationis intuitu statuuntur à nobis, stabilitate volumus persistere firmiori. Defuncto siquidem nuper in Vrbe bonæ memoriæ magistro Aimerico de Partiniaco avunculo tuo, misericordia moti fuimus erga te, quem vidimus omni consilio & auxilio destitutum, & audivimus in Cancellaria nostra fuisse fideliter conversatum. Vnde nos propter hoc ad provisionem tuam vehementiùs excitati, ad desolationis tuæ remedium præbendam, quam idem avunculus tuus in ecclesia S. Hilarij Pictaven. olim habuerat, sicut de plenitudine potestatis nobis concessa licebat, tibi misericorditer duximus concedendam, te per annulum propriis manibus solenniter investientes de ipsa. Vt igitur quod super præbenda ipsa de te factum est, robur in posterum obtineat firmitatis, & ne temeritate cujuslibet valeat immutari, investituram ipsam auctoritate tibi apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Decernimus ergo &c. Datum Romæ apud S. Petrum xv. Kalend. Maij, pontificatus nostri anno primo.

G. ARCHIDIACONO, Cantori, & Cancellario Tornacen.

Epist. 90. De collatione cujusdam præbendæ in Ecclesia Antuerpiana.

SIcut ex literis dilectorum filiorum Præpositi & Capituli Antuerpien. nobis innotuit, cùm bonæ memoriæ C. Papa prædecessor noster eis dederit in mandatis ut L. clericum in Canonicum Ecclesiæ suæ reciperent & in fratrem, stipendium ei ecclesiasticum assignantes, ipsi attendentes quòd literæ illæ fuerant veritate tacita impetratæ, utpote quia idem L. plura habebat ecclesiastica beneficia, de quibus honestè poterat sustentari, quorum in ejusdem prædecessoris nostri literis mentio non fiebat, præbendam vacantem Gulielmo Clerico nullum habenti ecclesiasticum beneficium contulere. Verùm dictus Lambertus accedens ad eorum Ecclesiam, in ea nomine dictæ præbendæ per quosdam Abbates, quos secum duxerat, petiit installari. quod quia obtinere non potuit, tam ipsos Præpositum & Canonicos quàm dictum G. ad sedem apost. appellavit, & eos postmodum coram officialibus venerabilis fratris nostri Remensis Archiepiscopi vocari fecit ad causam. sed coram eis statuto termino noluit comparere. Cùmque post hæc ad dilectos filios sancti Remigij & sancti Nicasij Abbates & Decanum Remensem idem L. literas super hoc apostolicas impetrasset, & ipsi vices suas dilecto filio nostro magistro Sigerio Cameracen. Archidiacono commisissent; quia ipse nec de causa cognoscere nec exceptiones admittere voluit, dictus

dictus G. ad apostolicæ sedis audientiam appellavit. Cùm autem G. procurator ejus ad nostram præsentiam accessisset, B. Clericus ex partè præfati L. se ei adversarium esse proposuit. Vnde eis dilectum filium nostrum G. S. Mariæ in Aquiro Diaconum Cardinal. concessimus auditorem: ex cujus postmodum relatione cognovimus quòd cùm idem B. pluries vocatus ad causam fuisset, multoties à præsentia dicti Cardinal. discessit contumax, & tandem à præsentia nostra se penitùs absentavit. Ne igitur causa ipsa remaneat diutiùs indecisa, discretioni vestræ per apostol. scripta mandamus quatenus si vobis constiterit de præmissis, quicquid in ejusdem G. & Capituli post appellationem ad nos legitimè interpositam præjudicium fuerit forsitan attentatum, in irritum revocantes, quod de ipso G. canonicè factum est, appellatione remota ratum haberi faciatis & firmum, & mandetis irrevocabiliter observari, & dictum L. à molestatione ipsius monitione præmissa per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescentes, faciatis eundem G. ipsius præbendæ (sicut justum fuerit) pacifica possessione gaudere. Nullis literis obstantibus harum mentione non habita &c. Quòd si omnes, duo vestrum &cet. Datum Romæ apud sanctum Petrum Idibus Aprilis, pontificatus nostri anno primo.

EPISCOPO ALIFANO.

Epist. 91. Quòd pro tẽpli reparatione aliquid locare queat.

IVstis petentium &c. *usque ad verbum illud* complere. Sanè quia, sicut nobis exponi fecisti, pro reparatione Ecclesiæ tuæ multorum teneris onere debitorum oppressus, nos tuis gravaminibus providere volentes, auctoritate tibi præsentium indulgemus ut tenimentum quod Petrus Iudicis Gulielmi nunc mortuus olim habuisse proponitur, si absque præjudicio juris alieni fieri potest, sub locatione debita secundùm approbatam Ecclesiæ tuæ consuetudinem tibi liceat retinere. Nulli ergo omnino &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum XVII. Kalend. Maij, pontificatus nostri anno primo.

DILECTO FILIO *fratri Rainerio.*

Epist. 92. De revocandis incestis nuptiis, & servando fœdere pacis.

AVctor novi & veteris testamenti Dominus DEUS noster, ut confunderet fortia, humilia frequenter elegit in veteri synagoga, in Patriarchas & Reges de postfœtantes assumens, & in nova Ecclesia gentium in Apostolos eligens piscatores. Qui cùm Ecclesiam sponsam suam prole multiplici fœcundarit, ponens filios ejus sicut novellas olivarum in circuitu mensæ suæ, nos, quos ipse, licèt immeritos, erexit de stercore, & de pulvere suscitavit, & Petri voluit solium obtinere, quamvis majoris auctoritatis viros, utpote cui tanquam capiti universa membra Ecclesiæ obsequuntur, in partes Hispaniarum ad pacem inter Principes reformandam & dissolvendas colligationes iniquitatis destinare possemus, tibi tamen exemplo ejus qui elegit humilia, hoc onus solicitudinis duximus injungendum; ut humiles humiliter foveas, & punias fortiùs contumaces. Sanè ad audientiam nostram pervenit quòd cariss. in Christo filius noster Rex Castellæ illustris Regi Legionensi, qui eum secundo gradu consanguinitatis contingit, filiam suam, neptim illius, ne copulare dicamus, supponere incestuosè præsumpsit, ponens carnem brachium suum, ac credens per ipsum persecutionem effugere imminentem; non attendens quòd maledictus homo qui spem suam ponit in homine, & quòd non est consilium contra Deum. Vnde nos eorum utrique dedimus in mandatis ut tam turpem contractum, abominabilem in conspectu Domini, & judicio fidelium detestandum, omni dilatione & excusatione postpositis revocent, & universas colligationes impietatis dissolvant, quas inter se sub hujus incestus specie inierunt. Accepimus etiam quòd Rex Navarrorum treugas cum dicto Rege Castellæ initas fregit, & castella fidelitatis per violentiam occupavit. propter quod à dilecto filio nostro G. S. Angeli Diacono Cardin. tunc apostol. sedis Legato excommunicationis in personam ejus & in terram interdicti promulgata fuit sententia. Ideóque discretioni tuæ per apostol. scripta mandamus quatenus dictos Castellæ & Legionen. Reges ad revocandum contractum tam illicitum juxta

formam mandati nostri moneas diligentiùs & inducas; & si super hoc (quod non credimus) fuerint contumaces, in personas eorum excommunicationis & in terram interdicti sententias non differas promulgare; facturus eas usque ad satisfactionem congruam inviolabiliter observari. Super eo autem quod de Rege Navarræ dictum est, inquiras diligentiùs veritatem; & si sic inveneris, ut superiùs est expressum, latam in eum & terram ejus sententiam per totam Hispaniam publicari facias, nec eam, nisi sufficienti satisfactione recepta, relaxes. Quòd si forsan in eum vel regnum ejus dicta non fuit sententia promulgata; nihilominus tamen, si cum Sarracenis contra Christianos & præcipuè contra dictum Regem Castellæ, sicut dicitur, conjuravit, anathematis eum severitate percellas; & terram ejus usque ad dignam satisfactionem subjicias interdicto. Volumus etiam nihilominus & mandamus ut si dicti Castellæ & Legionen. Reges ad mandatum nostrum & commonitionem tuam dictum contractum illicitum retractarint, eos, ut aliter inter se & cum Rege Portugaliæ honestè conveniant, & ceteros Reges, ut inter se pacis studeant fœdera reformare, (super quo te præcipuè volumus esse solicitum) per excommunicationis & interdicti sententiam, appellatione remota, cogere non omittas. Sciturus nos universis Archiepiscopis & Episcopis Hispaniarum dedisse firmiter in mandatis ut quicquid super prædictis, quicquid etiam contra Sarracenos duxeris statuendum, recipiant humiliter & observent. Nos enim sententiam quam propter hoc incontumaces duxeris proferendam, ratam habebimus, & faciemus auctore Domino inviolabiliter observari. Verùm quoniam sæpedictus Cardin. in dictum Legionen. Regem & Astoricen. Salamantin. Legionen. & Zamoren. Episcopos excommunicationis sententiam promulgavit, & terram ipsius Regis supposuit interdicto; volumus nihilominus & mandamus ut tam à dicto Rege quàm Episcopis ipsis standi mandatis apostolicis sufficienti cautione recepta, latam in eos excommunicationis & interdicti regni Legionen. sententiam, appellatione postposita, nostra fretus auctoritate relaxes, si cognoveris quòd super illicita copula nostris velit obedire mandatis. Quamvis enim dictos Episcopos punire graviter de rigore possemus, de mansuetudine tamen eos duximus tolerandos. Venerabilem autem fratrem nostrum Zamoren. Episcopum volumus pro absoluto haberi, utpote cui apud sedem apost. constituto munus fecimus absolutionis impendi. Datum Romæ apud S. Petrum XVI. Kalend. Maij, pontificatus nostri anno primo. *Vide supra epist. 58.*

FRATRI RAINERIO.

Epist. 93. De eodem ferè argumento.

PEr alias literas tibi mandasse meminimus ut ab illustri Rege Legion. sufficienti cautione recepta quòd apostol. mandatis obediat, si cognoveris quòd super incestuosa copula nostro debeat parere mandato, munus ei absolutionis impendas, & interdictum promulgatum in terram ipsius apost. fretus auctoritate relaxes. Nos autem id ad majorem cautelam discretioni tuæ duximus committendum, ut tam in absolutione ipsius, quàm in relaxatione interdicti, sicut videris expedire procedas. Datum Romæ apud S. Petrum XI. Kalend. Maij, pont. nostri anno primo.

AQVEN. ARCHIEPISCOPO, & Suffraganeis ejus.

Epist. 94. Ut contra hæreticos Commissariis apostolicis auxilio sit.

CVm unus Dominus IESUS CHRISTUS unam sibi sponsam, Ecclesiam videlicet ex gentibus congregatam, elegerit, non habentem maculam, neque rugam, quæ ipsi tanquam capiti suo in unitate fidei deserviret, miramur plurimùm atque dolemus quòd quidam tunicam inconsutilem scindere molientes, diversas sibi Ecclesias, immo potiùs Sathanæ synagogas, confingunt, doctrinam evangelicam, apostolicam, & propheticam depravantes, & ad defensionem sui erroris in suæ salutis perniciem pervertentes: qui iniquitatem suam justitiæ specie palliantes, ut salutentur in foro, & vocentur ab hominibus Rabbi, & soli recta sapere ac justè vivere videantur, magisterium Ecclesiæ Romanæ refugiunt, & novis adinventionibus auditorum corda seducunt, trahentes post se simplices & indoctos; ut cœci cœcis ducatū præbentes, tam duces quàm ducti, immo seductores potiùs & seducti, in perditionis foveam dilabantur. Ipsi etenim, ut occultiùs virus suę iniquitatis transfundāt in plures, fel draconum in aureo calice Babylonis

propinant, justitiæ vultum prætendunt, & studentes simulatis operibus caritatis, eos ampliùs circumveniunt quos ad religionis propositum viderint ardentiùs aspirare; illum sui erroris imitantes magistrum, qui sub umbra dormit in secreto calami & locis humentibus, qui fluvium absorbet, & non miratur, habet enim fiduciam quòd Iordanis influat in os ejus. Hi sunt sanè caupones qui secundùm Prophetam aquam vino commiscent, qui tetenderunt arcum, & paraverunt sagittas in pharetra, ut sagittent in obscuro rectos corde, destruere molientes quæ Spiritus sanctus in scriptura perfecit. Quos Apostolus ad Timotheum prophetico spiritu describens, *Novissimis*, inquit, *temporibus discedent quidam à fide, attendentes spiritibus erroris, & doctrinis dæmoniorum, in hypocrisi loquentium mendacium, & cauteriatam habentium conscientiam; habentes quidem speciem pietatis, virtutem autem ejus abnegantes. & hos devita.* & infrà: *Erit tempus cùm sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coacervabunt sibi magistros prurientes auribus. & à veritate quidem auditum avertent. ad fabulas autem convertentur.* Inter quos in provincia vestra quosdam, qui Valdenses, Catari, & Paterini dicuntur, & alios quoslibet quibuscunque nominibus appellatos, in tantum jam accepimus pullulasse, ut innumeros populos sui erroris laqueis irretierint, & fermento corruperint falsitatis. Cùm igitur ad capiendas hujusmodi vulpes parvulas, quæ demoliuntur vineam Domini Sabaoth, species quidem habentes diversas, sed caudas adinvicem colligatas, quia de vanitate conveniunt in id ipsum, ut virga Moysi maleficorum phantasmata devoret, dilectum filium fratrem Rainerium, virum probatæ vitæ & conversationis honestæ, potentem divino munere in opere & sermone, ac cum eo dilectum filium fratrem Guidonem, virum Deum timentem, & studentem operibus caritatis, ad partes ipsas duxerimus destinandos; fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus, & districtè præcipimus, quatenus eos benigno recipientes & tractantes affectu, taliter eis contra hæreticos assistatis, ut per ipsos ab errore viæ suæ revocentur ad Dominum; & si qui fortè converti non poterunt, ne pars syncera trahatur, de vestris finibus excludantur; ut terra vestra hujusmodi ministris sathanæ penitùs effugatis, verbum prædicationis vestræ gratanter recipiat, & ferat fructum temporibus suis. Ad hæc, sub eadem vobis districtione præcipimus ut omnia quæ idem frater Rainerius contra hæreticos, fautores, & defensores eorum duxerit statuenda, recipiatis humiliter, & inviolabiliter observetis. Nos enim tam ea quæ statuerit contra eos, quàm sententiam quam in contumaces tulerit, faciemus auctore Domino inviolabiliter observari. Ad hæc, nobilibus viris Principibus, Comitibus, & universis Baronibus & Magnatibus in vestra provincia constitutis præcipiendo mandamus, & in remissionem injungimus peccatorum, ut ipsos benignè recipientes pariter & devotè, eis contra hæreticos tam viriliter & potenter assistant, ut ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum, potestatem sibi traditam probentur laudabiliter, exercere, & si qui hæreticorum ab errore suo commoniti noluerint resipiscere, postquam per prædictum fratrem Rainerium fuerint excommunicationis sententia innodati, eorum bona confiscent, & de terra sua proscribant. & si post interdictum ejus in terra ipsorum præsumpserint commorari, graviùs animadvertant in eos, sicut decet Principes Christianos, ut arca fœderis præcedente cum tubis, ac Iosue sequente cum populis, utrisque pariter conclamantibus, muri corruant Iericho, fiátque perpetuum anathema; ita quòd si quis de illo vel regulam auream furari præsumpserit, cum Achan filio Carmi lapidibus obruatur. Dedimus autem dicto fratri R. liberam facultatem ut eos ad id per excommunicationis sententiam & interdictum terræ appellatione remota compellat. nec volumus ipsos ægrè ferre aliquatenus vel molestè si eos ad id exequendum tam districtè compelli præcipimus, cùm ad nil amplius intendamus uti severitatis judicio, quàm ad extirpandos hæreticos, qui non nobis substantiam temporalem sed spiritualem vitam surripere moliuntur. Nam qui fidem adimit, vitam furatur. Iustus enim ex fide vivit. Scribimus etiam universo populo vestræ provinciæ, ut cùm ab eisdem fratribus R. & G. fuerint requisiti, sicut ipsi mandaverint, contra hæreticos accingantur; illis qui pro conservatione fidei Christianæ in tanto dis-

crimine, quod Ecclesiæ imminet, ipsis astiterint fideliter & devotè, illam peccatorum suorum indulgentiam concedentes, quam beati Petri vel Iacobi limina visitantibus indulgemus. Dedimus etiam eidem fratri R. firmiter in mandatis ut omnes qui hæreticis, postquam ab eo excommunicati fuerint, receptaculum præstare & in mercimoniis vel cohabitatione participare præsumpserint, vel eos in sua perversitate fovere, excommunicationis sententiam solenniter non differat promulgare, & pari eos cum hæreticis pœnę subjacere decernat. Nos autem auctore Domino sententiam ipsam usque ad satisfactionem congruam servari sine refragatione qualibet faciemus. Datum Romæ apud sanctum Petrum XI. Kalend. Maij, Pont. nostri anno I.

In eundem modum Narbonen. Archiepiscopo & Suffraganeis ejus. Scriptum etiam super hoc Auxitano Archiepiscopo & Suffraganeis ejus. Viennen. & Suffraganeis. Arelaten. & Suffraganeis. Ebredunen. & Suffraganeis ejus. Terraconen. & Suffraganeis ejus. Lugdunen. & Suffraganeis ejus. & omnibus Principibus, Baronibus, Comitibus, & universis populis in ipsorum diocesum provinciis constitutis.

VNIVERSIS ARCHIEPISCOPIS & Episcopis, & aliis Ecclesiarum, Prælatis.

Epist. 95. Vt religiosos nec ipsi perturbent, nec perturbantes ferant. Vide infrà epist. 97. & lib. 12 epist. 104.

His præcipuè Prælati Ecclesiarum favorem suum debent efficaciter exhibere qui spiritu Dei ducuntur, & vacant assiduè operibus caritatis; ne si forsan eorum non fulciantur auxilio, vel in religione tepescant, vel affectum eorum effectus debitus non sequatur. Sanè, sicut multorum veridica relatione didicimus, Hospitale S. Spiritus, quod apud Montem Pessulanum dilecti filij fratris Guidonis solicitudo fundavit, inter cetera novæ plantationis Hospitalia & religione fulget & majoris hospitalitatem caritatis exercet; sicut hi qui eorum eleemosynas sunt experti, pleniùs didicere. Ibi enim reficiuntur famelici, pauperes vestiuntur, necessaria ministrantur infirmis, & magis indigentibus major consolatio exhibetur; ita ut magister & fratres ipsius domus non tam receptores dici debeant quàm ministri indigentium, & illi soli egeant inter pauperes, qui pauperibus necessaria caritativè ministrant. Cum igitur dictis fratribus de benignitate sedis apost. duxerimus indulgendum ut in locis quæ ipsis à fidelibus offerentur, de consensu vestro eis sine præjudicio vicinarum Ecclesiarum cœmeteria ad opus fratrum & familiæ suæ tantùm & oratoria fabricent, universitatem vestram rogamus, monemus, & exhortamur in Domino, ac per apost. vobis scripta mandamus, quatenus si qui fidelium in parochiis vestris domos aliquas vel possessiones eis obtulerint devotionis obtentu, eos non impediatis quò minùs sine præjudicio vicinarum Ecclesiarum & vestro in eis Ecclesias erigant, & ad opus fratrum & familiæ suæ tantùm cœmeteria construant, immo potiùs construendi utraque ipsis licentiam concedatis, cùm constructa fuerint dedicationem Ecclesiis & cœmeteriis benedictionem sine difficultate qualibet collaturi, & in oratoriis ipsis ad præsentationem eorum sine vestro & vicinarum Ecclesiarum præjudicio sacerdotes idoneos instituere nullatenus differatis, qui correctioni vestræ subjaceant, & per vos amoveantur, si ratione suorum excessuum fuerint amovendi. Mandamus præterea vobis, ut cùm ab eis fueritis requisiti, singuli vestrum de malefactoribus eorum in sua provincia constitutis eis exhiberi faciant justitiæ complementum; malefactores ipsos ad hoc per censuram ecclesiasticam, monitione præmissa, si necesse fuerit, compellentes. Datum Romæ apud S. Petrum X. Kalend. Maij, Pont. nostri anno I.

ARCHIEPISCOPO TRANEN. Iuvenat. & Bitontino Episcopis.

Epist. 96. Vt ablata Ecclesiæ bona restitui curent.

Sicut ex literis tuis, frater Archiepiscope, & venerabilis fratris nostri Hydrontini Archiepiscopi, necnon & conquestione lachrymabili dilectorum filiorum Abbatis & fratrum S. Mariæ de Ponte Brundusij nuper accepimus, Nicolaus Diaconus, Gaufred. & Vnfredus Cattepani fratres ejus, Rogerius filius Gaufridi, Rogerius Pirunteus Iudex, & Isaac, & filij ejus, Conversan. Nicolaus Veteranus, Vrsus, Iacobus, Salvadeu, Andreas Presbyteri, Iaconus Riccardi sanctorum, Iaconus, Rogerius de Hydrunto, cum suis complicibus tam Clericis quàm laicis, eos à monasterio suo

per violentiam expulere, res ipsorum & aliorum etiam sibi commissas exinde asportantes. Cùm igitur id monasterium nostri specialiter juris existat, nos ejus oppressioni paterno compatientes affectu fraternitati vestræ per apost. scripta mandamus quatenus prænominatos Diaconum & alios tamdiu auctoritate nostra excommunicatos publicè nuncietis, donec ablata conquerentibus restituant universa, & super tantis excessibus satisfacturi, ad plenum nostro se conspectui præsentarint. Volumus etiam ut donec iidem fuerint restituti, in vicinis monasteriis eisdem faciatis in necessariis provideri. Datum Romæ apud S. Petrum XIV. Kalend. Maij.

GVIDONI FVNDATORI Hospitalis sancti Spiritus, ejusque fratribus tam præsentibus quàm futuris regularem vitam professis in perpetuum.

Epist. 97. De confirmatione & ptivilegiis ejusdem. *Vide supra epist. 95.*

REligiosam vitam eligentibus &c. *usque ad verbum illud* annuimus, & præfatum Hospitale S. Spiritus apud Montem Pessulanum constructum, in quo divino estis obsequio mancipati, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus. In primis siquidem statuentes ut fratres inibi commorantes secundùm rationabiles institutiones tuas pertuò Domino debeant famulari. Præterea quascunque possessiones &c. *usque ad verbum* vocabulis. Locum ipsum in quo præfatum Hospitale situm est, cum omnibus pertinentiis suis, domos, vineas, terras, hortos, & omnia quæ in territorio Montis Pessulani & in locis circum adjacentibus possidetis. Domum quam habetis in Massilia, cum omnibus suis pertinentiis. Domum quam habetis in villa quæ dicitur Amillau, cum omnibus pertinentiis suis. Domum quam habetis in loco qui dicitur Clap de mala vetula, cum omnibus pertinentiis suis. Domum quam habetis in villa quæ dicitur Mesols, cum omnibus pertinentiis suis. Domum quam habetis in burgo sancti Juliani de Bridi, cum omnibus pertinentiis suis. Domum quam habetis in villa quæ dicitur Bragaac, cum omnibus pertinentiis suis. Domum quam habetis in argenteria de Chacers, cum omnibus pertinentiis suis. Domum quam habetis in civitate Trecen. cum omnibus pertinentiis suis. & domum quam habetis in urbe Roma juxta S. Mariam Transtyberim, cum domo quæ est in loco qui dicitur S. Agatha in introitu urbis Romæ, cum omnibus pertinentiis suis. Statuentes ut omnes domos, quas in præsentiarum justè habetis, vel in posterum rationabiliter poteritis adipisci, prædicto Hospitali S. Spiritus Montis Pessulani, & procuratores earum tibi fili G. & successoribus tuis perpetuò subjacere debeant & humiliter obedire, & correctionem tuam & successorum tuorum recipere humiliter & servare. Liceat insuper vobis in domibus vestris, sine præjudicio vicinarum Ecclesiarum, cum consensu diocesani Episcopi construere cœmeteria ad opus fratrum vestrorum & familiæ tantùm, & oratoria fabricare: in quibus ad præsentationem vestram instituantur per diocesanum Episcopum capellani, & amoveantur per eum cùm deliquerint, vel aliter etiam corrigantur. Liceat quoque vobis liberas & absolutas personas è seculo fugientes &c. Prohibemus insuper ut nulli fratrum vestrorum, post factam in loco vestro professionem, fas sit absque procuratoris sui licentia &c. Chrisma verò & oleum sanctum &c. per diocesanum Episcopum sine pravitate & exactione aliqua vobis præcipimus exhiberi. Obeunte verò te nunc ejusdem loci magistro &c. Decernimus ergo &c. Salva sedis apostolicæ auctoritate, & diocesani Episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica &c. Cunctis autem &c. Datum Romæ apud S. Petrum per manum Rainaldi Domini Papæ Notarij, Cancellarij vicem agentis, IX. Kalend. Maij, indictione prima, incarnationis Dominicæ anno M. C. XCVIII. Pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno I.

* *CLVGIEN EPISCOPO.*

* *In tertia Collectione* Flugiacensi. *Epist. 98.* Vt ultra antiquum numerum receptis Canonicis Ferrariensibus faciat provideri de excrescentibus fructibus. *Cap.* Cùm M. Ferrarien. *De Constitutionibus.*

CVm M. Ferrarien. Canonicus, F. W. B. & G. Canonicorum Ferrarien. & magister G. Ferrarien. Capituli procuratores ad sedem apostolicam accessissent super quæstione quam de præbendis & redditibus habebant ad invicem, dilectum filium nostrum S. Mariæ in Cosmedin Diaconum Cardin. eis concessimus auditorem: coram quo dictus M. pro se & quatuor sociis suis proposuit quòd Ferrarien. Canonici, ut eo amplius suos redditus augmentarent,

quo proventus Ferrarien. Ecclesiæ, qui dividi consueverant inter plures, in usus cederent pauciorum, quatuordecim præbendas tantùm, præter id quod mensæ communiter deputarunt, in eadem Ecclesia contra antiquam consuetudinem statuere. postmodum verò contra constitutionem ipsam voluntariè venientes, dictos quinque in Canonicos recepere, nullis præbendis assignatis eisdem. & licèt eorum redditus non modicùm fuerint augmentati, nondum tamen eis voluere ex superexcrescentibus redditibus providere. Verùm dictus magister * G. procurator partis adversæ asseruit quòd olim de communi tam Canonicorum quàm tunc Ferrarien. Episcopi voluntate quatuordecim præbendarum numerus in Ferrarien. Ecclesia provida fuerat deliberatione statutus, & apostolicæ protectionis præsidio roboratus. Tandem verò cùm una in eadem Ecclesia præbenda vacasset, ad multam quorundam instantiam duos ad eam, ac postmodum ad preces venerabilis fratris nostri V. Ferrarien. Episcopi dictum M. & quendam alium sine præjudicio dictæ constitutionis in Canonicos recepere; ita quòd ipsi de canonica nihil perciperent, donec primi duo præbendas essent integrè assecuti. Cùmque per Canonicorum industriam procuratum fuerit ut ex possessionibus, quas eadem Ecclesia tempore longo possedit, plures eis redditus solverentur, superexcrescentes redditus communi mensæ, quæ minùs sufficiens fuerat, communiter deputare. quod dicti quinque postmodum petiere contra Capituli constitutionem in beneficium assignari. Quia verò super his plena nobis, sicut idem Cardin. asseruit, exhiberi non poterat certitudo, causam ipsam tuo duximus examini committendam; mandantes quatenus cùm in constitutione prædicta & confirmatione sedis apost. vel fuerit vel esse debuerit (sicut consuevit) expressum, *nisi in tantum excrescerent Ecclesiæ facultates quòd pluribus possint sufficere competenter*; & cùm iidem Canonici in derogationem suæ constitutionis ad vacaturas præbendas quatuor receperint ultra numerum constitutum ab antiquis Canonicis præbendas cum integritate percipientibus consuetas, superexcrescentes redditus prædictis Canonicis appellatione remota facias assignari: ita tamen quòd si ex eis pares cum aliis potuerint sortiri præbendas, quod superfuerit in communes Canonicorum usus, sive ut priùs statuerant, sive aliter, prout meliùs videbitur, convertatur. revocatis in irritum omnibus quæcunque ab alterutra partium in præjudicium alterius post motam quæstionem coram Episcopo Ferrarien. circa præbendas vel possessiones fuerint innovata. Nullis literis obstantibus præter assensum partium &c. Datum Romæ apud S. Petrum XII. Kalend. Maij.

* *In tertia Collect. legitur*: Verùm dictus magister G. ex adverso proposuit quòd.

ILLVSTRI REGI Portugaliæ.

Epist. 99. Vt centum Bizantios & quatuor uncias auri Romanæ Ecclesiæ debitas persolvat. *Vide i. frà lib. 14. epist. 59. lib. 15. epist. 14. & Baronium ad an. 1179. §. 24.*

SErenitatem regiam volumus non latere nos in regestis bonæ memoriæ Lucij II. Rom. Pontificis reperisse quòd recolendæ mem. Alphonsus pater tuus quatuor auri uncias annuatim Romanæ Ecclesiæ constituit censuales, ad quarum solutionem se & heredes suos in posterum obligavit. Ceterùm cùm idem pater tuus usque ad tempora felicis memoriæ Alexandri Papæ prædecessoris nostri Ducis esset nomine appellatus, ab eodem meruit obtinere ut tam ipse quàm ejus heredes regio nomine vocarentur. Vt autem idem pater tuus sacrosanctam Rom. Ecclesiam matrem suam honore debito præveniret, & ut devotionem, quam circa ipsam habebat, ostenderet in effectu, centum Bizantios annuatim Romanæ Ecclesiæ constituit censuales: quos post susceptionem regij nominis nec ipse solvit, nec tu postmodum solvere curavisti. Cùmque id felicis recordationis Celestino Papæ prædecessori nostro relatum fuisset, magistro Michaëli tunc Ecclesiæ Rom. Notario, quem ad partes Hispaniæ destinaverat, per suas dedit literas in mandatis, ut te ad exolvendum censum annuum monere diligentiùs & inducere procuraret, & si opus esset, auctoritate fretus apostolica compellere non differret. Tu autem eidem, prout tibi placuit, respondisti quòd dictus pater tuus præfato Alexandro antecessori nostro pro annuali censu decem annorum mille aureos miserat; & cùm nondum illi decem anni essent expleti, ipsos centum aureos iterum solvere minimè tenebaris, licèt illos eidem prædecessori nostro non pro censu, sed ex devotione, quam ad eum habebat, liberaliter donavisset. Rogamus igitur regiam serenitatem, mone-

mus, consulimus, & hortamur, per apostolica scripta mandantes, quatenus prædictum censum dilecto filio fratri Rainerio persolvere non postponas. Alioquin noveris nos eidem dedisse firmiter in mandatis ut te ad solutionem illius diligenter moneat & inducat, & sicut expedire viderit, appellatione remota compellat. Datum Romæ apud S. Petrum VIII. Kalend. Maij, pontificatus nostri anno I.

CAPELLANIS S. IOANNIS de Perficeto.

Epist. 100. Vt Episcopo & Archipresbytero non negetur visitationis procuratio.

SIgnificavit nobis dilectus filius Archipresbyter sancti Iohannis de Perficeto quòd quia in sententia à bo. memoriæ Celest. Papa prædecessore nostro prolata, qua statutum est ut venerabili fratri nostro Bononien. Episcopo parochiam suam causa confirmationis puerorum, prædicationis, & correctionis annis singulis visitanti procurationem exhibeat, de vobis non fit mentio specialis, ei non vultis in exhibitione procurationis ipsius subsidium aliquod exhibere; licèt in aliis quæ dicto Episcopo exhibet, & in his quæ apostolicæ sedis Legatis impendit, certam ei portionem de consuetudine impendatis. Cùm igitur eidem Episcopo ob communem profectum dioceſim visitanti communis procuratio debeatur; discretioni vestræ per apostol. scripta mandamus atque præcipimus quatenus dicto Archipresbyt. eam portionem in expensis, quas in procuratione ipsius fecerit, impendatis, quam ei consueviſtis in aliis etiam exhibere, & de subtractis hactenus ei, ut tenemini, satisfacere non tardetis. Alioquin noveritis nos venerabili fratri nostro Ferrarien. Episcopo dedisse firmiter in mandatis ut vos ad id monitione præmissa, si justum fuerit, per censuram ecclesiasticam appellatione remota compellat. Datum Romæ apud sanctum Petrum X. Kalend. Maij, pontificatus nostri anno I.

Illi scriptum est super hoc.

ARCHIEPISCOPO, ET Abbati S. Petri foris portam, & magistro Borno subdiacon. nostro Archidiacono Viennensi.

Epist. 101. Vt si Abbas Casæ Dei jus eligendi Abbatem

CVm dilectus filius Abbas Casæ Dei, sicut ex ejus insinuatione dicimus, H. quondam Faverniacen. Abbate viam universæ carnis ingresso, prout ad eum de jure spectabat, vellet ipsi monasterio consulere in Abbatem, dilectum filium M. monachum Casæ Dei Priorem Vallistransversæ præfecit eidem cœnobio in pastorem. Cui cùm ad mandatum ipsius Abbatis pars monachorum ipsius monasterij, sicut proponitur, debitam impenderet obedientiam & honorem, reliqui tamen, qui Gillebertum nomine, tunc in laicali habitu positum, sibi à prædicto Abbate Casæ Dei in Abbatem præfici postulavere, institutioni prædictæ, cùm obtinere non possent ullatenus quod volebant, nixi sunt contraire, asserentes jus electionis ad Faverniacen. Capitulum pertinere, dum tamen in personam quæ esset de Casæ Dei Capitulo convenirent. Super quo cùm ab eisdem fuisset ad sedem apostol. appellatum, præfatus G. per laicalem potentiam de administratione abbatiæ post appellationem interpositam fuit investitus; & taliter institutus, monasterium ipsum detinet occupatum. Cùmque memoratus M. ab Abbate Casæ Dei institutus, & L. Faverniacen. professus prosecuturi appellationem emissam pro parte Casæ Dei ad sedem apost. accessissent, & inter eos & Hugonem, qui procuratorem Favern. Capituli se gerebat, tempore felicis record. Celest. Papæ prædecessoris nostri quæstio fuisset diutiùs agitata, post promotionem nostram volentes causam ipsam fine debito terminari, eis ven. fratrem nostrum Iohannem tt. S. Clementis Viterbien. & Tuscanen. Episcopum & dilectum filium G. S. Georgij ad velum aureum Diacon. Cardin. concessimus auditores. In quorum præsentia cùm multa fuissent proposita, & pro parte Casæ Dei super dubiis probationes oblatæ, quia dictus Hugo, ut legitimè posset stare in judicio, mandatum sufficiens inventus est non habere, causa ipsa remansit hactenus indecisa. Ideóque ejusdem causæ cognitionem & decisionem de fratrum nostrorum consilio vestræ discretionis examini plenariè committentes, per apostol. vobis scripta mandamus quatenus partibus ad vestram præsentiam convocatis, si vobis constiterit electionem Faverniacen. Abbatis ad Abbatem Casæ Dei legitimè pertinere, quod per eum super electione jam dicti rationabiliter factum esse noveritis, sublato

Faverniacensem habet, per ipsum electus confirmetur.

contradictionis & appellationis obstaculo, auctoritate apostolica confirmetis, & prædicto G. vel alio quolibet illicito detentore amoto, faciatis ipsum abbatiam prædictam per censuram eccle. appellatione remota pacificè possidere. Nihilominus quoque volumus & mandamus ut monachis Faverniacensibus, tam illis qui Abbati Casæ Dei obediunt in hac parte, quàm aliis, de bonis monasterij, donec causa finem debitum fortiatur, faciatis sicut expedit provideri. Si qui verò se temerè duxerint opponendos quò minùs mandatum apostolicum impleatur, à temeritate sua per censuram eccle. appellatione postposita compescatis. Alioquin causam audiatis, & eam appellatione remota fine debito terminetis, facientes quod decreveritis per censuram eccle. à partibus firmiter observari. Testes autem &c. eadem districtione appellatione remota cogatis. Nullis literis obstantibus præter assensum partium à sede apostolica impetratis. Quòd si omnes &c. tu frater Archiepiscope cum eorum altero &c. Datum Laterani.

Decanum & Capitulum Laudunense M. Petrum in Canonicum recipere.

CAPITVLO SPOLETANO.

Epist. 102. Vtrum meretricem ducere possit post mortem uxoris, cui vivente uxore adhæserat. Cap. Significastis. *De eo qui duxit in matr. quam poll. per adult.*

SIgnificastis nobis per literas vestras quòd cum P. civis Spoletanus quandam mulierem duxisset legitimè in uxorem, ea relicta cuidam meretrici adhæsit; & cùm ab ejus contubernio ad torum non posset legitimum revocari, vos in eum excommunicationis sententiam protulistis. Verùm cùm medio tempore uxor ipsius viam fuisset universæ carnis ingressa, meretricem, cui adhæserat, desponsavit. Propter quod à nobis requiritis, quid sit vobis in hoc articulo faciendum. Nos igitur inquisitioni vestræ secundùm formam canonicam respondentes, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus, quatenus, nisi alter eorum in mortem defunctæ uxoris fuerit machinatus, vel ea vivente fidem sibi dederint de matrimonio contrahendo, matrimonium illud legitimum judicetis, excommunicato munus absolutionis, si petierit, juxta formam Ecclesiæ impensuri. Datum Romæ apud S. Petrum viij. Kalend. Maij.

ARCHIEPISCOPO SENONENSI.

Epist. 105. Vt compellat

INter cetera quibus ad universalis Ecclesiæ gubernationem instruimur, ille cujus gratia non meritum nostrum ad ejusdem regimen nos provexit, mirum & mirabile nobis suæ benignitatis reliquit exemplum; in eo videlicet quòd sicut de beato Petro, cujus sumus, licèt immeriti, successores, à Domino factum esse videmus, infirma mundi elegit, ut fortia quæque confunderet, misericorditer prævidens quòd qui secularium pondus ante suam vocationem sustinuerat passionum, fragilitatem humanæ conditionis expertus, fratribus suis melius compati sciret & commodius misereri, dum sibi conscius, de se haberet evidens in similibus argumentum. Hæc verò ante nostros oculos proponentes, postquam dilectus filius noster magister P. de Cassaneto seriem negocij sui nobis exposuit, paterna super eum moti fuimus pietate: cujus factum, cùm ex certitudine rei, quam nos, dum olim minori fungeremur officio, tractaveramus, in parte plenioris fidei testimonium adjuvaret, ad succurrendum ei, & labores ipsius inutiles relevandos, animi studium solicitioris assumpsimus; ne miseranda ipsius afflictio, quæ jam ei perplexitatem dubiam minabatur, sedem apostolicam expertem esse solitæ misericordiæ ac remedij debiti causaretur. Tibi siquidem satis credimus esse notum qualiter facta resignatione à dilecto filio Vv. de Bochar in quodam Canonico Laudunen. de præbenda ejusdem Ecclesiæ, quæ per commutationem præbendarum dilecto filio H. tunc Siclinien. Canonico à bonæ memoriæ Decano Remen. auctoritate apostolica assignari debebat, prædictus magister per venerabilem fratrem nostrum Laudunen. Episcopum de præbenda fuit investitus eadem, & tam in choro quàm in Capitulo per dilectos filios Decanum & Canonicos Laudunen. adhibitis solennitatibus debitis juxta Laudunen. Ecclesiæ consuetudinem institutus. Super quo cùm inter ipsum & dictum H. controversia suborta fuisset, & appellatio ad sedem apostolicam interjecta, licèt idem magister cum magnis laboribus & expensis ad eandem sedem accedens, post diutinam expectationem, quæ sub intemperie periculosi temporis imminente ipsum tædio multo & diversarum persecutionibus incommoditatum affectum ferè usque ad extrema deduxit, suum negocium contra memoratum H. pro suo desiderio compleviſſet; eo tamen post-

postmodum causa infirmitatis absente, ad instantiam sæpefati H. tunc apud apostolicam sedem præsentis per bonæ memoriæ C. Papam prædecessorem nostrum de fratrum consilio omnia retractata fuere. Sícque ipse magister sua spe frustratus omnino, post destitutionem suam sedem apostolicam fuit iterum adire coactus; nullum sibi videns remedium supereſſe, nisi ejus desolationi multiplici sedes apostolica duceret misericorditer providendum. Propter hæc igitur, & alia multa, quæ causam ejus favorabilem reddiderunt, nos circa ipsum paternum gerentes affectum, prædictis Decano & Canonicis Laudunen. mandando districtè præcipimus, ut eundem magistrum, qui per dictum Episcopum in eorum Ecclesia institutus fuisse dinoscitur, & per ipsos in fratrem admissus, salvo eo quod de Præfato H. sedes apostolica sententialiter diffinivit, non obstante contradictione vel appellatione cujuslibet, Canonicum habeant tam in choro quàm in Capitulo, & in aliis, quæ ad Canonicum pertinent, fraterna eum caritate tractantes. Præterea ipsis firmiùs inhibemus, ne aliquem in Canonicum recipere aliquo modo præsumant, donec antedictus magister præbendæ beneficium in præfata Ecclesia plenariè sit adeptus. Vnde fraternitati tuæ per apost. scripta præcipiendo mandamus, quatenus si memorati Decanus & Canonici mandatum nostrum neglexerint adimplere, tu eos ad receptionem ejus, prout dictum est, faciendam, sub. appellationis obstaculo, per districtionem ecclesiasticam, monitione tamen diligenti præmissa, compellere non omittas; quoslibet qui mandato apostolico se duxerint opponendos, eadem censura compescens. Noveris autem quòd quia nolumus ut idem Episcopus occasione alicujus promissionis seu cujuslibet auctoritate rescripti à sede apostolica impetrati, ad eludendum mandatum nostrum se valeat excusare, ipsi districtè præcipimus, ut donec idem magister in eadem Ecclesia fuerit præbendæ beneficium assecutus, nulli alij præbendam modo quolibet assignare præsumat. Quod si fortè præsumpserit, id irritum decernimus penitùs & inane. Decet enim ut quia præbendam ei, quam de jure non potuit, assignavit, eam, quam de jure potest, assignet, ne præbendam illi fraudulenter visus sit assignasse. Datum Romæ apud sanctum Petrum x. Kalend. Maij Pontificatus nostri anno primo.

In eundem ferè modum Episcopo Laudunensi. In eundem ferè modum Decano & Capitulo Laudunen.

ABBATI, ET CONVENTVI S. Benedicti in Edera.

Epist. 104. Vt in alio ordine monachorum legitimè ad sacros ordines promotus, ministrare non prohibeatur.

ACcedens ad præsentiam nostram dilectus filius Iohannes monachus vester, humiliter nobis exposuit quòd cùm olim in minori constitutus ætate se ad vestrum ordinem transtulisset, postmodum infirmitate coactus egrediens, ad aliam religionem de consilio se transtulit saniori, in qua omnes ordines se asserit assumpsisse. Verùm quia utrum in illis ordinibus officium suum exequi debeat, vos audivimus dubitare; per apostolica vobis scripta mandamus, quatenus nisi aliud canonicum impedimentum obsistat, eundem monachum in suo permittatis officio liberè ministrare. Datum Romæ apud sanctum Petrum x. Kalend. Maij, Pont. nostri an. primo.

ARCHIEP. MONTIS REGALIS.

Epist. 105. Vt omnia de bonis Ecclesiæ illicitè alienata, revocentur.

QVæ in monasteriorum & religiosorum locorum præjudicium attentantur, in statum convenit debitum revocari; nec firmitatem debent aliquam obtinere, quæ in enorme damnum ipsorum minùs licitè præsumuntur. Eapropter, venerabilis in Christo frater, Ecclesiæ tuæ volentes utilitati consulere, auctoritate tibi præsentium indulgemus ut quæ in Ecclesia tua & in omnibus pertinentiis ejus illicitè alienata inveneris, tibi liceat legitimè revocare. Nulli ergo &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum x i. Kalend. Maij &c.

EIDEM.

Epist. 106. Ne res & bona Ecclesiæ alienẽtur, præsertim quæ sunt de mensa Episcopi. *Cap.* Possessiones. *De rebus ecclesiæ alienandis, vel non;*

POssessiones ad mensam tuam vel Capituli pertinentes alienare non debes, aut Ecclesias, in quibus consueverunt monachi ministrare, Clericis vel laicis assignare personis. ideóque fraternitati tuæ auctoritate præsentium districtiùs inhibemus, ne possessiones, casalia, vel Ecclesias, quæ non consueverunt in beneficium assignari, alicui petenti concedas, immo potiùs Ecclesiam sancti Clementis de Messana, quam Gerardo Teutonico, & sancti Sepulchri Eccle-

siam similiter de Messana, quam Falconi Canonico, & beneficium quod Thomæ filio I. Ferrarij in grave præjudicium Ecclesiæ tuæ diceris contulisse, ad priores usus non differas, appellatione postposita, revocare. Datum Romæ, ut suprà.

VVALTERO ROTHOMAGENSI Archiepiscopo.

Epist. 107. Vt Clerici ad residentiam personalem apud suas Ecclesias compellantur.

CVm scriptum sit, *Qui non laborat, non manducet*, incongruum credimus & indignum ut Clerici Ecclesiis illis non serviant, quarum amplis redditibus sustentantur. Significasti siquidem nobis, quòd quidam Canonicorum Rothomagen. Ecclesiæ, qui redditus ex ea percipiunt & præbendas, in ipsa residentiam non faciunt quam deberent. propter quod eadem Ecclesia debito fraudatur obsequio servitorum. Eapropter, venerabilis in Christo frater, tuis precibus annuentes, ad faciendam eos residentiam, sicut jus & Ecclesiæ consuetudo deposcit, per censuram ecclesiasticam compellendi liberam tibi concedimus auctoritate apost facultatem. Nulli ergo omnino hominum &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum x. Kalend. Maij, Pont. nostri anno primo.

EIDEM.

Epist. 108. De permutationis cujusdam cum Anglorum Rege initæ confirmatione.

CVm emergentium litigia quæstionum vix possint sine alterutrius litigantium læsione judicialiter diffiniri; si quando partes inter se super mota quæstione honestè conveniunt, tanto libentiùs compositioni eorum præsidium apostolicum impartimur, quanto per hoc neutrum lædimus, & ampliùs utrumque juvamus. Intelleximus siquidem tam ex literis tuis, quàm carissimi in Christo filij nostri Ricardi Angliæ Regis illustris, & plurium aliorum, quòd super discordia quæ inter te & eundem Regem super villam Andeliaci cum Rupe ac Insula mota fuerat, regia serenitas evangelicum illud attendens, *Qui se humiliat, exaltabitur*, & *Quanto major es, humilia te in omnibus*, humiliavit magnificentiam suam, & severitatem regiam passus est emolliri, ut ad honorem ejus cui servire regnare est, amicabilem tecum compositionem iniret, & in utilitatem Rothomagen. Ecclesiæ molendina quæ habuit apud Rothomagum, cum villis de Diepa, & Boteilles, & manerio de Lovers, cum omnibus pertinentiis & libertatibus suis, & ministerio de Lovers, & foresta de Alihermont, sicut in authentico ejusdem Regis confecto exinde pleniùs continetur, tecum perpetuò commutaret. Nos igitur permutationem ipsam, sicut amicabiliter facta est, & ab utraque parte recepta, & authentico ipsius Regis exprimitur, auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Ad majorem autem hujus nostræ confirmationis evidentiam, authenticum ipsum de verbo ad verbum nostris duximus literis exprimendum. quod tale est. Ricardus « Dei gratia Rex Angliæ, Dux Normanniæ, Aquitaniæ, Comes Andegaviæ, Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Prioribus, Comitibus, Baronibus, Iustitiariis, Senescalcis, Vicecomitibus, Præpositis, Ministris, Ballivis, & omnibus fidelibus suis, salutem. Cùm sacrosancta Ecclesia sponsa sit Regis Regum, & unica dilecta illius per quem Reges regnant & Principes gubernacula possident, tanto ampliorem ei volumus devotionem & reverentiam exhibere, quanto certiùs non regiam tantùm, sed omnem à Domino Deo esse credimus potestatem. Vnde, sicut venerabilis Rothomagen. Ecclesia, quæ inter universas terrarum nostrarum plurima celebritate dinoscitur enitere, pro rerum necessitate vel temporum nostris ducit utilitatibus opportuna diligentia consulendum, sic nos ejusdem matris nostræ commodis & augmentis digna compensatione dignum ducimus respondere. Sanè villa Andeliaci, & quibusdam aliis adjacentibus locis, quæ erant Rothomagen. Ecclesiæ, minùs sufficienter firmatis, inimicis nostris in terram nostram Normanniæ per eadem loca patebat ingressus, per quæ incendiis & rapinis necnon & aliis hostilitatis sævitiis in eandem terram nonnunquam licentiùs grassabantur. Quocirca venerabili patre Vvaltero Archiepiscopo & Capitulo Rothomagen. debitum habentibus ad nostra & prædictæ terræ nostræ damna respectum, facta est hæc permutatio inter Eccle. Rothomag. & Archiepiscopum Rotho. Vvalterum ex una parte, & nos ex altera parte, de manerio de Andeli in hac forma. Scilicet, quòd idem Archiepiscopus de conscientia & voluntate Domini Papæ Celestini III. & de assensu Capituli Rothomagen.

» Ecclesiæ & coëpiscoporum suorum & cleri ejusdem archiepiscopatus, concessit & in perpetuum quietum clamavit nobis & heredibus nostris prædictum manerium de Andeli, cum novo castello de Rupe, & cum foresta, & cum aliis omnibus pertinentiis & libertatibus suis, exceptis Ecclesiis & præbendis & feodis Militum, & excepto manerio de Fraxinis, cum pertinentiis suis. Quæ omnia idem Archiepiscopus Ecclesiæ Rothomagen. & sibi & successoribus suis retinuit, cum omnibus libertatibus & liberis consuetudinibus suis & cum omni integritate sua in perpetuum; ita quòd tam Milites, quàm Clerici, & omnes homines, tam de feodis Militum, quàm de præbendis, sequentur molendina de Andeli, sicut consueverunt & debent; & moltura erit nostra. Archiepiscopus autem & homines sui de Fraxinis molent ubi idem Archiepiscopus volet; & si voluerint molere apud Andeli, dabunt molturas suas, sicut alij ibidem molentes. In escambium autem prædicti manerij de Andeli cum pertinentiis concessimus & in perpetuum quieta clamavimus Ecclesiæ Rothomagen. & prædicto Archiepiscopo & successoribus suis omnia molendina quæ nos habuimus Rothomagi, quando hæc permutatio facta fuit, integrè cum omni sequela & moltura sua, sine aliquo retenimento eorum quæ ad molendina pertinent, vel ad molturam, & cum omnibus libertatibus & liberis consuetudinibus quas solent & debent habere. Nec alicui alij licebit molendinum facere ibidem ad detrimentum prædictorum molendinorum. & debet Archiepiscopus solvere eleemosynas antiquitus statutas de eisdem molendinis. Concessimus etiam eis villam de Diepa, & villam de Boteilles, cum omnibus pertinentiis & libertatibus & liberis consuetudinibus suis; exceptis eleemosynis constitutis in manerio de Diepa à nobis & antecessoribus nostris; quarum summa est trecentæ & septuaginta duæ libræ, quæ debent solvi per manum prædicti Archiepiscopi & successorum suorum his quibus assignatæ sunt. Concessimus etiam eisdem manerium de Loviers, cum omnibus petinentiis & libertatibus & liberis consuetudinibus suis, cum ministerio de Loviers; salvis ad opus nostrum venatione nostra, & destructione foresta: ita tamen quòd non sit in

*reguardo. Concessimus etiam eis totam foresta de Aliermont, cum feris, & omnibus aliis pertinentiis & libertatibus suis, sicut eam habuimus. Hæc autem omnia in escambium prædicti manerij de Andeli cum prædictis pertinentiis data habebunt Ecclesia Rothomagen. & prædictus Archiepiscopus & successores sui in perpetuum, cum omnibus libertatibus & liberis consuetudinibus suis, sicut prædictum est. Homines autem prædicti Archiepiscopi de prædicto escambio habebunt omnes libertates & liberas consuetudines quas habuerunt homines de Andeli dum manerium ipsum esset in manu ipsius Archiepiscopi. Hæc etiam omnia, quæ idem Archiepiscopus in hoc escambio recepit, vvarantizabimus nos & heredes nostri Ecclesiæ Rothomagen. & prædicto Archiepiscopo & successoribus suis in perpetuum contra omnes homines; ita quòd si aliquis escambium aliquod est recepturus pro aliquo prædictorum quæ memoratus Archiepiscopus hic recepit, nos vel heredes nostri faciemus illud escambium, & Ecclesia Rothomagen. hæc omnia prædicta in perpetuum pacificè possidebit. Nos autem, quantum Rex potest, excommunicamus & concedimus quòd incurrat indignationem omnipotentis Dei quicunque contra hoc factum venerit. Testibus his, Huberto Cantuariensi Archiepiscopo, Iohanne Vvigornensi, Hugone Coventrensi, Savarico Bathoniensi, Henrico Bajocensi, Garino Ebroicensi, Lisiardo Sagiensi, Vvillielmo Lexoviensi, Vvillielmo Constantiensi Episcopis, Vvillielmo Abrincensi Electo, R. sanctæ Trinitatis de Monte Rothomagensis, Regino sancti Vvandregisili, Victore S. Georgij, Arturo Vlterioris-Portus, Osberto de Pratellis, Hugone de Augo, Guillelmo de Cornavilla Abbatibus, Iohanne Comite Moretonij, Othone Comite Pictavensi, Balduino Comite de Albemarle, Radulfo Comite Augi, Vvillielmo Marescallo Comite de Strigoill, Vvillielmo filio Radulfi Senescalli Normanniæ, Roberto de Torneham Senescallo Andegavensi, Vvillielmo de Humeto Constabulario Normanniæ, Giliberto filio Renfredi, Hugone Bruno, Gaufrido de Leziniaco, Vvillielmo de Rupibus, Radulfo Camerario de Tancarvilla, Vvillielmo Marcello, Radulfo * Teissim, Gaufredo de Say, Roberto de Ha-

* *Apud Radulfum Diceto* revvardo.

* *Apud Duchesnium* Texon.

» recourt, & multis aliis. Datum per ma-
» num Eustachij electi Helien. tunc agen-
» tis vices Cancellarij, apud Rothoma-
» gum, anno ab incarnatione Domini
» M. C. XCVII. XVI. die Octobris regni
» nostri anno VIII.] Nulli ergo omnino hominum &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum per manum Rainaldi Domini Papæ Notarij, Cancellarij vicem agentis, VI. Kalend. Maij, Indictione I. Incarnationis Dominicæ M. C. XCVIII. Pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno primo.

ATREBATEN. TORNACEN. & Morinen. Episcopis, & electo Camerac.

Epist. 109. De electionis negotio super electione Præpositi Sicilinien. terminando. *Cap.* Cùm illius. *De sent. & re judicata. in Tertia Collect.*

CVm illius vicem, licèt immeriti, geramus in terris, cujus virga regni virga esse dignoscitur æquitatis, delatas ad apostolatus nostri notitiam quæstiones sic nos convenit examinatis diligentiùs causarum meritis justo judicio diffinire, quòd in nostri non appareamus executione officij negligentes, & cuique, prout tenemur, suam videamur justitiam conservare. Sanè licèt tempore felicis record. C. Papæ prædecessoris nostri quæstio inter dilectam in Christo filiam nobilem mulierem uxorem quondam Philippi Comitis Flandriæ & Capitulum Sicilinien. Ecclesiæ super electione Præpositi fuerit diutiùs agitata, & super causa ipsa rescripta sæpe apost. emanassent; noviſſimè tamen utriusque partis nuncij ad sedem apostolicam accedentes, post ejusdem prædecessoris nostri obitum, suas proposuere in nostro audirio quæstiones. Et primò quidem dilectus filius magister Egidius, præfatæ Comitissæ procurator & nuncius, pro ea taliter allegavit: Quòd cùm obeunte G. quondam Siclin. Præposito Siclinien. Præpositura vacaret, ipsa, ad quam terra illa jure dotalitij ex dono prædicti Com. fuerat devoluta, sicut idem Comes à longis retroactis temporibus, cùm Siclinien. Præpositura vacavit, in eadem Ecclesia Præpositum dignoscitur elegisse, uti suo jure cupiens, virum idoneum, literatum, & honestum, qui non habebat alium personatum, magistrum * C. in Præpositum Siclinien. elegit, & ad Siclinien. Ecclesiam destinavit; rogans & postulans à Canonicis Eccle. memoratæ, ut ei jus suum conservantes illæsum, illum, quem ad eos destinaverat, recipere in Præpositum non different. Quem cùm in Ecclesia Canonici residentes admittere penitùs recusassent, ipsa Comitissa jus suum & electionem, quam fecerat, sub apostolica protectione constituit, & ad Romanam Ecclesiam appellavit. Postea verò cùm de communi assensu Capituli Ecclesiæ memoratæ fuerit interposita appellatione prohibitum, ne quis ab eis nominaretur in Præpositum, nisi communi deliberato consilio, (sicut in literis quorundam Canonicorum ejusdem Ecclesiæ manifestè conspicitur contineri) quinque tantùm Canonicorum dilectum filium Iohannem de Bitunia, qui septem alias habere dicitur prælaturas, aliorum assensu minimè requisito, qui erant absentes, & qui residentes in eadem Ecclesia erant apud Siclinium non vocatis, nullúmque assensum ipsi electioni præbentibus, in Præpositum elegere & installavere. contra cujus installationem ex parte Comitissæ iterato fuit ad sedem apostolicam appellatum. Verùm cùm causa eadem tibi frater Atrebaten. Episcope & tuis conjudicibus fuisset ab apostolica sede commissa, & ab examine vestro neutra partium appellassет, prædictus Iohannes de Bitunia ignorante parte altera nuncium suum latenter ad sedem apostolicam destinavit, & se simplicem Clericum, Iohannem scilicet de Bitunia, dolosè faciens appellari, & falsò significans violentiam per Comitissam Siclini. Canonicis irrogatam, & de interpositis appellationibus ab eadem Comitissa mentione non habita, se asserens electum canonicè in Præpositum, à præfato prædecessore nostro ad venerabilem fratrem nostrum Episcopum & dilectos filios Decanum & Præpositum Suessionen. literas impetravit: quibus datum est in mandatis, ut eandem Comitissam denunciarent excommunicationis vinculo detineri, & tamdiu ab omnibus evitandam, donec Ecclesię Siclinien. & passis injuriam de ablatis omnibus & irrogatis injuriis satisfaceret competenter, & de speciali esset mandato sedis ap. absoluta. Qui etiam solicitè providerent, ut si electionem Præpositi ad dictos Canonicos ex legitimis eorum assertionibus cognoscerēt pertinere, sæpenominatæ nobili & cuilibet laicæ personæ perpetuum silentium imponerent, & facerent Præpositum ipsum collatæ sibi canonicè dignitatis, appellatione remota, pacifica possessione gaudere. Iudices autem ipsi nulla causæ

Vide cap. Cùm jamdudum. *De præb. & dign. Clericor.*

**In edit. Colon. hoc loco ponitur E. sed infrà, & in Tertia Collect. C.*

cognitione præhabita, vel etiam citatione præmissa, tenorem mandati apostolici præfatæ Comitissæ cum suis literis direxerunt; eidem districtè mandantes, quatenus Præposito, Ecclesiæ, & Canonicis Siclinien. de illatis injuriis cum plenaria damnorũ restitutione satisfaceret competenter; scitura quòd donec quod mandaverat adimpleret, & de speciali esset mandato apostolico absoluta, ipsam & officiales suos & alios bonorum Siclin. Eccl. invasores pro excommunicatis haberent: Et vobis fratres Tornacen. & Morinen. Episcopi, ut hoc denuncietis omnibus, auctoritate dederunt apostolica in mandatis. Post hæc verò cùm prefata Comitissa ab eisdem citata judicibus procuratorem suum ad præfixum sibi locum & terminum destinasset, licèt se excommunicatione crederet non teneri, sufficientem tamen obtulit cautionem quòd Ecclesiæ pareret judicio vel mandato, ut absolutionis beneficium mereretur. Quod cùm ab ipsis judicibus non posset aliquatenus obtinere, & usque ad productiones testium fuisset in causa ipsa processum, & judices testes ex parte Comitissæ productos admittere noluissent, mandato prædecessoris nostri minùs rationabiliter inhærentes, (in quo continebatur expressum, ut si electionem Præpositi ad jamdictos Canonicos ex legitimis eorum assertionibus cognoscerent pertinere, prænominatæ nobili & cuilibet laicæ personæ perpetuum silentium imponerent, & facerent Præpositum ipsum collatæ sibi canonicè dignitatis, appellatione remota, pacifica possessione gaudere) procurator ejusdem Comitissæ ab eorum manifestis gravaminibus sedem apostolicam appellavit. Ipsi verò judices nihilominus contra Comitissam sententiam protulere: à quorum sententia, sicut & priùs, ad Romanam fuit Ecclesiam appellatum. Tandem verò dilectis filiis sancti Quintini & Roien. Decanis & Cantori Peronen. fuit causa eadem à Se. apost. delegata. Quorum judicium, quia sicut & primi judices prædictam Comitissam satisfare volentem absolvere & testes suos admittere recusarunt, quia unus ipsorum judicum advocati adversæ partis patruus vel avunculus dicebatur, & alter, cùm causa ipsa sub eorum examine tractaretur, à prædicto Iohanne de Bitunia Duacen. præbendæ donationem recepit, procurator sæpefate Comitissæ penitùs recusavit, & ab eis tanquam à suspectis antè, post sententiam sedem apostolicam appellavit. Et quoniam priores & posteriores judices in causa ipsa tam inordinatè processerant, postulabat eadem Comitissa ut quicquid factum esset per eosdem judices, & in ejus foret præjudicium post appellationem legitimè interpositam attentatum, irritum fieret & inane; præsertim cùm commissio illa ad Suessionen. judices veritate nosceretur tacita impetrata. Econtra verò dilectus filius magister Robertus adversæ partis procurator & nuncius respondebat quòd cùm defuncto G. Siclinien. Præposito fratres ejusdem Ecclesiæ de successoris electione tractarent, & primo die non potuissent in personam idoneam convenire, tandem prædictum I. de Bitunia in Siclinien. Præpositum unanimiter elegerunt, & installarunt; ne quid in præjudicium electionis eorum fierer, sedem apostolicam appellantes. Glericus etiam Comitissæ, qui præsens aderat, nihilominus Romanam Ecclesiam appellavit. Ipse autem Iohannes de Bitunia electus taliter in Præpositum, omnium hominum ad Præposituram pertinentium in pace recepit homagia, & eodem die fructus Præposituræ quietè habuit, & sine contradictione percepit. Præfata verò Comitissa Flandriæ cùm sæpius suas literas ad Siclinien. Capitulum direxisset, ut magistrum C. Clericum suum eligerent in Præpositum, & non posset ab eis quod postulaverat obtinere, per se & ministros suos ad res Canonicorum & illius quem elegerant & ad personas eorum manus extendit, personas malè tractavit, & bona diripuit violenter. Cùm autem ad venerabilem fratrem nostrum Remen. Archiepiscopum sanctæ Sabinæ Cardin. tanti excessus quæstio deveniisset, & eam & fautores ejus excommunicationis sententia innodasset; quia tandem in manu ejusdem Archiepiscopi de illatis injuriis & ablatis rebus promisit satisfacere competenter, ab excommunicatione extitit absoluta. Verùm quia postmodum non servaverat quod promisit, ab eodem Archiepiscopo fuit eadem sententia innodata, de excommunicatione ipsius circumpositis Episcopis literis destinatis. Cùmque super his omnibus ad prædictum prædecessorem nostrum quæstio delata fuis-

set, ipse prædictis Suessionen. judicibus causam ipsam (ut prædictum est) terminandam commisit: qui secundùm quod in mandatis receperant procedentes, utriusque partis receptis testibus, cognoscentes jus electionis ad Siclinien. Capitulum pertinere, dictam electionem auctoritate apostolica confirmavere, & præfatam Comitissam denunciavere excommunicationis sententiæ subjace. Cùm verò præfata Comitissa nuncium ad sedem apostolicam direxisset, & de utriusque partis assensu prædictis sancti Quintini & Roien. Decanis & G. Cantori Peronen. causa eadem fuisset cognoscenda commissa; ipsi, auditis diligenter quæ hinc inde fuere proposita, de prudentium virorum consilio prædictorum judicum sententiam approbavere, eam auctoritate apostolica confirmantes. Propter quod idem magister Robertus cum instantia supplicabat, ut quod erat per priores judices sententiatum & approbatum, nihilominus à secundis nostra quoque confirmaretur auctoritate, & res Canonicorum & dicti electi, quas prædicta Comitissa per se & fautores suos occupaverat, faceremus cum integritate restitui, & de injuriis satisfieri competenter. Nos igitur, quibus ex susceptæ incumbit administrationis officio diligere justitiam, & odire iniquitatem, cum fratribus nostris utriusque partis allegationes & rescripta diligentiùs intuentes, cognovimus evidenter commissionem ad Suessionen. judices per precum mendacia impetratam, cùm ipsius Iohannis suppressum fuerit nomen cujuslibet dignitatis, & interpositæ appellationis à Comitissa vel ab alio nulla in eis mentio haberetur, & mendax precator carere debeat impetratis. Præterea non est aliqua ratione credendum quòd idem prædecessor noster sine causæ cognitione præfatam Comitissam voluerit excommunicatione notari, vel ei super jure suo perpetuum imponi silentium; cùm merita causarum, partium assertione pandantur. Item ipsi judices Suessionen. videntur in rescriptis quæ perspeximus discordare; cùm in literis, quas posterioribus judicibus direxere, se asserant utriusque partis receptis testibus ad sententiam processisse, & in rescripto prolatæ sententiæ se non utrinque, sed ex parte Canonicorum recepisse testimonia fateantur. Ex præmissis itaque & aliis rationibus tam priorum quàm posteriorum judicum inordinatas sententias cognoscentes, quicquid super causa ipsa occasione prædictarum commissionum ordinatum dignoscitur vel statutum, de fratrum nostrorum consilio decernimus non tenere; ad illum statum idem negocium reducentes, quem ante commissionem primam dignoscitur habuisse. Vt autem utrique parti sua debeat justitia respondere, causam ipsam duximus secundùm formam canonicam committendam. Nulli ergo &c. Datum Romæ apud S. Petrum.

REMEN. ARCHIEPISCOPO, Cardinali S. Sabinæ.

Epist. 110. De eodem argumento.

SIcut officij nostri debitum & solicitudo requirit justè prolatas sententias apostolico muniminè roborare, sic ejusdem officij ratione compellimur eas super quibus inordinatè processum esse dignoscitur, ad viam rectitudinis revocare, & irritare penitùs quæ videntur contra sanctiones canonicas attentata. Sanè cùm inter dilectam in Christo filiam nobilem mulierem quondam uxorem Philippi Comitis Flandren. & Siclinienſe Capitulum super electione Siclinien. Præpositi olim quæstio suborta fuisset, & super causa ipsa quamplures commissiones à sede apostolica emanassent, novissimè utriusque partis nunciis in nostra & fratrum nostrorum præsentia constitutis, & utriusque partis rescriptis & allegationibus diligenter inspectis, de fratrum nostrorum consilio quicquid super causa ipsa occasione prædictarum commissionum à sede apostolica obtentarum ordinatum dignoscitur vel statutum, decrevimus non tenere; ad illum statum idem negocium reducentes, quem ante commissionum literas dignoscitur habuisse. Volentes igitur utrique parti, prout tenemur, in sua justitia providere, causam ipsam de nunciorum utriusque partis assensu tuæ duximus experientiæ committendam; per apostolica tibi scripta mandantes, quatenus ad tuam præsentiam partibus convocatis, solum Deum habens præ oculis, qui justitiam diligit & affectat, omni personarum acceptione sepposita, audias quæ hinc inde proposita fuerint diligenter, & causam eandem appellatione remota decidas, faciens quod decreveris

per censuram ecclesiasticam à partibus firmiter observari. Testes cogantur appellatione remota. Nullis literis obstantibus præter assensum partium &c. Datum Romæ apud S. Petrum III. Kalend. Maij.

CANTVARIEN. ARCHIEPISC.

Epist. III. Ne in læsionem aliarum Ecclesiarum novam capellam ædificare pergat. *Vide infrà epist. 432. 580. & segq.*

QVanto personam tuam sinceriori caritate diligimus, tanto majori dolore turbamur, quotiens ea de tuis audimus operibus, quæ pontificali derogant honestati. Cùm enim Cantuarien. Ecclesia, cui præesse dignosceris, inter Anglicanas Ecclesias celebris habeatur, & inter alias consueverit religione florere; nos & fratres nostri grave gerimus & molestum quòd, sicut dilecti filij nostri Prior & Conventus ejusdem Ecclesiæ humili nobis conquestione monstrarunt, tu ad ipsius desolationem Ecclesiæ satagis multipliciter & laboras in constructione novæ capellæ de Lamhee, contra prohibitiones felicis recordationis Vrbani & Clementis Romanorum Pontificum bonæ memoriæ B. prædecessori tuo factas, post appellationes multiplices ad sedem apostolicam interpositas in magnum Cantuarien. Ecclesiæ præjudicium propria temeritate procedens, & de bonis ejusdem Ecclesiæ Canonicos instituens in eadem. A cujus siquidem constructione capellæ, si eam quam debes Roma. Ecclesiæ reverentiam & obedientiam exhiberes, & commissæ tibi Ecclesiæ provisionem & solicitudinem gereres quã teneris, tibi & honori tuo meliùs consulens, penitùs destitisses, nec super eo procedere studuisses quod prædecessori tuo sic districtè cognosceres à sede apost. interdictum. Cùm igitur diminutionem Cantuariensis Ecclesiæ, sicut nec debemus, nolimus aliquatenus sustinere, prædictorum prædecessorum nostrorum vestigiis inhærentes, de fratrum nostrorum consilio fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus, & districtè præcipimus, quatenus omni mora & excusatione postpositis, etiamsi ab Ecclesia tua absens fueris, aliquatenus nonobstante, quicquid post appellationes tam tempore prædecessoris tui quàm tuo ad sedem apostolicam interpositas, vel inhibitiones antecessorum nostrorum, in opere actum capellæ dignoscitur memoratæ, infra triginta dies post susceptionem præsentium tuis expensis non differas demoliri; in irritum prorsùs revocans & deducens quicquid de instituendis Canonicis vel aliis circa capellam* ipsam factum est, vel enormiter innovatum. Clericos præterea qui in capella ipsa post inhibitiones apostolicas divina officia celebrarunt, tamdiu ab officio & beneficio teneas pro suspensis, donec super hoc satisfecerint competenter universis operibus demolitis quæ apud eandem capellam facere præsumpsere, & universa quę post appellationem in prædictorum fratrum sunt attentata gravamen, de exeniorum videlicet, Ecclesiarum, & aliorum invasione, quæ ante appellationem habuerant, in statum pristinum appellatione remota reducas; sententias excommunicationis & interdicti, quas in quosdam ipsorum fratrum temerè diceris promulgasse, publicè nuncians non tenere; ac de cetero circa statum ipsius monasterij contra prohibitionem nostram hujus occasione negotij non præsumas aliquid innovare; illicitos invasores villarum, possessionum, & reddituum prædictorum fratrum usque ad satisfactionem idoneam vinculo excommunicationis astringens. Si verò (quod non credimus) mandatum nostrum infra statutum terminum neglexeris vel distuleris adimplere; quia justum est ut ei obedientia subtrahatur qui sedi apostolicæ negligit obedire, venerabilibus fratribus nostris suffraganeis tuis per scripta nostra mandamus ut tibi reverentiam seu obedientiam non impendant. Quod si fortè ab eis vel eorum aliquo contra prohibitionem nostram tibi feceris aliquam obedientiam & reverentiam exhiberi; scias te ex tunc ab episcopali dignitate suspensum, & tamdiu ipsi sententiæ subjacere, donec satisfacturus de contemptu, nostro te conspectui repræsentes. Non autem distinguimus utrum in loco à nostris prædecessoribus interdicto vel alio in prædictæ capellæ constructione & Canonicorum institutione processeris in Ecclesiæ Cantuarien. præjudicium & gravamen eadem contradictionis causa durante; nisi quòd ex hoc magis credimus eidem Ecclesiæ derogari, quòd in remotiori loco prior fabrica est translata. Datum Romæ apud sanctum Petrum v iij. * Kalend. Maij, pontificatus nostri anno primo.

** Apud Gervasium* perperam. *Apud Hoved.* prædictam.

Epistola Vrbani III. & Clementis III. pro hac causa, edita sunt in Chronico Gervasij monachi Cantuar. pag. 1507. 1528. 1530. 1537. 1542.

Vide Roger. de Hoveden ad an. 1198.

** Apud Roger.* Idus.

Scriptum est super hoc in eundem ferè modum universis suffraganeis Cantuarien. Ecclesiæ.

VNIVERSIS CHRISTI fidelibus ad quos literæ istæ pervenerint.

Epist. 112. Meretrices ducere in uxorem, pium & meritorium est. *In secunda Collectione & apud Gregor. Constitutio ista tribuitur Clementi III.*

INter opera caritatis quæ imitanda nobis auctoritate sacræ paginæ proponuntur, sicut evangelica testatur auctoritas, non minimum est errantem ab erroris sui semita revocare, ac præsertim mulieres voluptuosè viventes, & admittentes indifferenter quoslibet ad commercium carnis, ut castè vivant, ad legitimi thori consortium invitare. Hoc igitur attendentes, præsentium auctoritate statuimus ut omnibus qui publicas mulieres de lupanari extraxerint, & duxerint in uxores, quod agunt, in remissionem proficiat peccatorum. Datum Romæ apud sanctum Petrum tertio Kalend. Maij, pontificatus nostri anno primo.

ABBATI CLVNIACEN.

Epist. 113. Omnes alienationes Balmensium monachorum revocátur, & ipsi Abbati Cluniacensi subjiciuntur.

CVm à nobis petitur &c. *usque ad verbum illud* assensu. Venditiones & alienationes quæ factæ sunt ab excommunicatis & rebellibus monachis Balmen. Ecclesiæ Cluniacen. apostolica auctoritate subjectis, irritas penitùs nunciamus; districtiùs inhibentes ne quis eis sub prætextu cujuslibet obligationis aliquid credere, vel in aliquo obedire præsumat. Præterea feudatos, qui Balmen. Ecclesiæ fidelitatis juramento tenentur, ab illa fidelitate, quantum ad hoc ut monachos illos contra jurisdictionem Cluniacen. monasterij tueantur, decernimus absolutos. Volumus autem, atque præcipimus, ut tibi vel nunciis tuis fidelitas ab eisdem feudatis & obedientia debita nomine Balmen. monasterij impendatur. Nulli ergo &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum.

ARCHIEPISCOPO BISVNTIN. & suffraganeis ejus.

Epist. 114. Vt Cluniacensibus ad corrigendos Balmenses & subjiciendos auxilio sint.

CVm Balmen. monasterium cum omnibus pertinentiis suis ex culpa & delicto monachorum ejusdem cœnobij Cluniacen. Ecclesiæ apostolica sit auctoritate subjectum, quia ejusdem monasterij monachi præceptis apostolicis inobedientes & Ecclesiæ Cluniacen. rebelles existunt, dilectis filiis Comitibus & Baronibus per Bisuntin. provinciam constitutis dedimus nostris literis in mandatis, ut monachis ipsis rebellibus & excommunicatis exclusis, qui in terris eorum domos habent monasterio Balmen. subjectas, ipsas cum appenditiis suis à Cluniacen. Ecclesia faciant potestate sibi concessa pacificè possideri. Et super hoc venerabili fratri nostro Matisconen. Episcopo per scripta nostra mandavimus, ut Comites & Barones ipsos (si mandatum nostrum neglexerint adimplere) ad hoc per excommunicationis sententiam in personas, & interdicti in terras eorum de nostra fretus auctoritate, cessante appellatione, compellat. Quocirca fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus, quatenus sententiam, quam dictus Matisconen. Episcopus in Comites & Barones memoratos & terras eorundem tulerit, observetis, & faciatis appellatione remota per vestras dioceses inviolabiliter observari. Datum Romæ apud sanctum Petrum.

EPISCOPO ET PRIORI S. Petri Matisconensis.

Epist. 115. Ejusdem argumenti.

INauditam sævitiam Balmen. monachorum, quam olim in magistrum O. Ecclesiæ Rom. nuncium præsumpserunt iidem monachi nequiter exercere, discretioni vestræ fore credimus non ignotam, cùm ex ipsorum nequitia & pœna, quam exinde sustinuisse noscuntur, id jam pervenisse credamus ad exteras regiones. Sanè sacrosancta Romana Ecclesia, quæ Ecclesiarum omnium caput est & magistra, licèt semper consueverit juxta Prophetam misericordiam & non judicium exercere, tamen quia ex offensa illorum honor prædictæ Ecclesiæ lædebatur, maximè cùm factum fuerit in aperto, ne aliis præberetur materia similia perpetrandi, & ipsi de impunitate possent quomodolibet gratulari, in ipsos juxta excessum eorum sententiam promulgavit. Cùm enim Balmen. monasterium per fratres inibi congregatos odore bonæ opinionis & religionis decore florere debuerit; quia veterem hominem cum suis actibus sequebantur, in peccatis eorum diabolo suadente contabuit. unde tam in spiritualibus quàm temporalibus miserabiliter fuerat imminutum. Ceterùm cùm placuit altissimo ut tantis malis finem imponeret, & locum

cum ipsum ad suum servitium misericorditer revocaret, facies eorundem fratrum implere ignominia voluit, ut per hoc suum nomen inquirerent, & ad viam rectitudinis inviti etiã * remanerent. Inde est quòd felicis recordationis Eugenius Papa prædecessor noster prædictum Balmen. monasterium cum omnibus pertinentiis suis Cluniacen. Eccle. subdidit, & ab ea in perpetuum statuit possidendum. quod tam ipse quàm felicis recordationis Vrbanus & Celestinus prædecessores nostri privilegiorum suorum munimine confirmarunt. Verùm quia ejusdem monasterij monachi venerabilis fratris nostri Bisuntin. Archiepiscopi, sicut dicitur, favore subnixi, præceptis apostolicis inobedientes & Ecclesiæ Cluniacen. rebelles existunt; discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus, atque præcipimus, quatenus prædictos monachos, si ad commonitionem vestram Cluniacen. Ecclesiæ obedire noluerint, auctoritate nostra nuncietis excommunicationis sententiæ subjacere, & faciatis tanquam excommunicatos ab omnibus arctiùs evitari. Vbertum insuper, & Leobaudum, & alios, si qui fortè munus absolutionis obtinuere ab apostolica sede, atque Hay. dictum Priorem Iusanen. monasterij, quandiu Cluniacen. Ecclesiæ inobedientes extiterint, sublato appellationis obstaculo, ejusdem excommunicationis vinculo astringatis. Volumus præterea, si quid per eos contra dictorum privilegiorum tenorem in præjudicium Cluniacen. Eccle. à sede apostolica fuerit impetratum quomodolibet, nullius penitùs existere firmitatis. Quòd si ambo &c. tu frater Episcope &c. Datum Romæ apud S. Petrum.

* remearent.

PRÆPOSITO ET FRATRIBVS S. Iuvenci de Papia.

Epist. 116. Vt Carnelum Clericum recipiant in Canonicum.

PLerunque contingit ut intentionem suam adinventionibus & suggestionibus falsis ita pallient petitores, quòd auditor benevolus ad impendendum quod postulant seductus, fraudulentis persuasionibus inclinatur. Veruntamen apostolicæ sedis auctoritas, si quando taliter comperit se delusam, in auctorum pœnam fraudis & malitiæ suæ commenta retorquet, & illi paterno affectu provident in cujus gravamen credebantur & injuriam introduci. Hoc autem ea ratione inducimus, quia vos receptis literis & precibus felicis memoriæ Celestini Papæ prædecessoris nostri pro receptione dilecti filij Carneli Clerici, nuntium proprium ad ipsius præsentiam direxistis, falsò ei per ipsum (ut apparet ex sequentibus) suggerentes quòd Ecclesia vestra, tam onere paupertatis quàm Clericorum numero prægravata, non sufficeret illum admittere, nec posset ei ullatenus providere. Cùmque per dilectum filium nostrum Hug. tt. sancti Martini Presbyrum Cardinalem, quem super hoc dederat auditorem, auditis gravaminibus, quibus vos premi falsò idem nuncius asserebat, essetis ad tempus à jamdicti petitione Clerici benigniùs absoluti, vos in elusionem mandati sui sex in vestrum consortium admisistis; nec gravavit vos senarius numerus, quos ad interventum apost. sedis unius receptio irrationabiliter molestabat. Quia igitur ex hoc facto satis manifestè apparet quòd contra preces apost. sedis doli & astutiæ clypeo vos armatis, nolumus quòd absolutio memorata prædicti Clerici receptionem impediat, quam fraudulenta falsáque suggestio procuravit; cùm omnino fuerit suggestioni vestræ contrarium quod per vos postmodum in sex Canonicorum receptione feciſtis. Ideóque discretioni vestræ per apostol. scripta mandamus, atque præcipimus, quatenus jamdictum C. Clericum non obstante absolutione per surreptionem obtenta, ob reverentiam beati Petri & nostram, sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo, in fratrem vestrum & Canonicum liberaliter assumatis; stallum in choro, locum in Capitulo, & beneficium sicut uni ex aliis Canonicis ei sine difficultate qualibet assignantes. Alioquin noveritis nos dilectis filiis magistris M. Præposito Canonicæ, Gualtero subdiacono nostro, Martino & Opizo Canonicis S. Michaëlis majoris Papien. nostris literis districtiùs injunxisse ut inquirant super præmissis diligentiùs veritatem; & si rem noverint ita esse, vos ad receptionem ejus & ad assignationem beneficij sublato appellationis obstaculo ecclesiastica districtione compellant; quoslibet, qui mandato apostol. se duxerint opponendos, eadem districtione compescentes. Non enim est verisimile quòd tunc unius tantùm receptio

vestram gravasset Ecclesiam, quæ gravata in ampliori numero non apparet. Datum Romæ apud sanctum Petrum XIII. Kalend. Maij, pontificatus nostri anno primo.

Scriptum est illis super hoc.

BITVRICEN. ARCHIEPISCOPO.

Epist. 117. Quòd Episcopos ad aliam Ecclesiam trãsferre absque licentia Papæ non liceat.

NE si universis universa licerent, par videretur in singulis jurisdictio singulorum, & ex hoc Petri navicula sine remige fluctuaret, Dominus noster eam ad humani corporis similitudinem figuravit, ponens Romanam Ecclesiam caput ejus, & ad suum & ipsius obsequium ceteras secundùm varia officia dignitatum ei pro membris adaptans; non ut omnia membra eundem actum haberent; sed dum permanerent in unius corporis unitate, sic ad implendam legem Christi alter alterius onera supportaret ut capiti suo, in quo est plenitudo sensuum, suis vicibus deservirent, nec ejus sibi officium alicujus præsumptionis audacia usurparent. Hujus autem Domini & magistri omnium magisterium sancti patres diligentiùs attendentes, majores Eccl. causas, utpote cessiones Episcoporum, & sedium translationes, sine apost. sedis licentia fieri vetuere; ut ea quæ sola obtinet plenitudinem potestatis, de his disponeret, nec liceret alicui de episcopatu ad episcopatum sine ipsius auctoritate transire. Quod venerabilis frater noster Turonen. Archiepiscopus minùs quàm honori suo expediret attendens, posuit quodammodo sedem suam ad aquilonem, & pacis thalamum violavit, magistrum V. de Chymeleio, qui in Abrincen. Ecclesia electus fuerat, & per Metropol. suum postmodum confirmatus, in ea diutiùs ministraverat, in Andegaven. Ecclesiam transferre præsumens, & in ipsa Episcopum præter auctoritatem sedis apostolicæ consecrare; cùm dubium esse non debeat quòd post electionem & confirmationem episcopatui Abrincen. sacramentali conjugio fuerit alligatus, ac propter hoc, secundùm Apostoli verbum, quærere solutionem non debuit, nisi tantùm ab eo quem illius constat esse Vicarium qui dicit in evangelio: *Quod Deus conjunxit, homo non separet.* Vnde idem quoque magister de Chymeleio hujus non est credendus præsumptionis immunis, qui sponte passus est taliter se transferri. Ne igitur tanta præsumptio remaneat impunita, & ex hoc accrescat aliis audacia delinquendi; fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus, quatenus, licèt hoc factum videatur esse notorium, quod etiam ipsius Archiepiscopi nuncij non præsumpsere in nostra præsentia diffiteri, ad abundantiorem tamen cautelam inquisita diligentiùs veritate, si verum est quod asseritur, dictum Archiepiscopum à confirmatione & consecratione Episcoporum, memoratum vero V. à pontificalis officij executione, donec super hoc aliud statuamus, omni contradictione & appellatione cessante, auctoritate nostra suspendas. Inquiras præterea solicitiùs veritatem, si venerabilis frater noster Rothomagen. Archiepiscopus dictum V. ut sic transiret, absolvit; quamvis hoc ipsum non videatur aliqua posse tergiversatione celari, cùm ipsius nobis literæ fuerint præsentatæ, per quas eum liberum & absolutum ad regimen Andegaven. Ecclesiæ transmittebat. Et si præmissis veritas suffragatur, eundem Archiepiscopum pari pœna cum alio percellere non omittas; ne sit immunis à pœna, qui non est alienus à culpa. Sicut enim aliorum jura volumus illibata servare, sic jura nostra nolumus violari; cum caritas exigat ordinata, ut post Deum primò nos ipsos, ac deinde proximos diligamus. Illud autem in defensionem erroris & excusationem excessus nemo debet inducere quod sanctæ memoriæ Pelagius Papa constituit, inquiens inter cetera: Si consecrandi Episcopi negligentia provenerit ut ultra tres menses Ecclesia viduata consistat, communione privetur, quousque aut loco cedat, aut consecrandus se offerre non differat. Quòd si ultra quinque menses per suam negligentiam retinuerit viduatam Ecclesiam, nec ibi nec alibi consecrationis donum percipiat; immo Metropolitani sui judicio cedat. cùm rectè intelligenti dubium esse non debeat quin in alio casu loquatur; ne fortè quod est statutum ad pœnam, trahatur ad gratiam, si per hoc Metropolitano liceret eum quem electum in Episcopum confirmaverat, ut ad majorem episcopatum transiret, absolvere. Sed & hujusmodi cessio, quæ potiùs est dicenda dejectio, non fit sine Romani Pontificis concessa licentia, cujus fines nemini licet excedere: qui per illam

Vide Marcam lib. 7. De Concordia c. 26. §. 8.

constitutionem Metropolitanis indulsit ut eos qui consecrari contempserint, post præfinitum tempus ex illius constitutionis licentia possint dejicere, ut nusquam de cetero valeant consecrari. Nec dicitur Eccle. viduata, quasi sponsum non habeat; sed quia cùm sponsus ejus nondum sit consecratus, adhuc quoad quædam quasi viri manet solatio destituta. Ne verò novum aliquid super hoc statuere videamur, quod contra venerabilem fratrem nostrum Patriarcham Antiochenum & L. Tripolitanum dictum Episcopum in simili casu sedes statuit apostolica, præsentibus literis fideliter duximus exprimendum. ANTIOCHENO Patriarchæ &c. Cùm ex illo &c. *Extat suprà numero LI.*] L. dicto Tripolitano Episcopo. Cùm ex illo &c. *Extat suprà numero LII.*] Datum Romæ apud S. Petrum V. Kalend. Maij.

EPISCOPO, CANTORI, & magistro P. de Corbolio Parisiensi Canonico.

Epist. 119. Vt Bernardus de Insula in Canonicatu Tornacensi per illos defendatur.

CONfirmationis nostræ manum in his quæ per prædecessores nostros non sine maturitate consilij novimus instituta, necnon & ex eorum auctoritate pariter & mandato sortita sunt effectus debiti complementum, non tantùm libenter apponimus, verùm etiam in eos qui ad institutiones hujusmodi eludendas in contradictionis & rebellionis aculeum eriguntur, graviter, sicut tenemur, insurgimus ad vindictam; ut sic rebellium & superborum contumacitas elidatur, & Ecclesiæ Romanæ institutio, submoto cujuslibet temeritatis obstaculo, sua gaudeat libertate. Tenor siquidem literarum dilecti filij H. Decani Parisiensis, quas felicis recordationis Celestino Papæ prædecessori nostro tanquam nobis directas accepimus, nos instruxit, quòd mortuo in Vrbe bonæ memoriæ magistro Henrico de Sognies Canonico Tornacen. Ecclesiæ, præbendam ejus dilecto filio Bernardo Clerico de Insula de sedis apost. benignitate concessit, eúmque de ipsa per annulum propria manu investiens, præbendam ipsi confirmavit eandem, super quo tam venerabili fratri nostro Tornacen. Episcopo quàm dilectis filiis Decano & Capitulo Tornacen. districtè præcipiendo mandavit ut factum suum in hac parte irrefragabiliter observantes, præfatum Bernardum in suum Canonicum admitterent & in fratrem; inhibens etiam illis ne ad præbendam illam aliquem alium in fratrem assumerent. Scripsit tam præfato Decano quàm bonæ memoriæ P. Cantori Parisiensi cum districtione præcepti, ut eis in hujus mandati executione cessantibus, ipsi auctoritate apostolica suffulti, nonobstante contradictione vel appellatione cujuslibet, quæ præmissa sunt exequi non tardarent, atque ipsum in possessionem præbendæ illius corporaliter inducentes, facerent eum nihilominus possessione quieta & integra fructuum perceptione gaudere. Eos insuper qui institutioni ejus ac investituræ tam solemniter factæ se ducerent opponendos, per districtionem ecclesiasticam sublato appellationis obstaculo compescentes, si quid fortè interim in ipsius Clerici præjudicium de illa fuisset præbenda statutum, penitùs irritarent. Verum memoratus Decanus, sicut ei de ipsius rescripti auctoritate licebat, solus executioni horum diligenter insistens, non semel sed sæpius suis literis destinatis eo ordine, quo decebat, Episcopum & Capitulum attentè commonuit, ut præceptum apostolicum quantocius adimplentes, dictum B. qui de præbenda Tornacen. vacante per manum apostolicam, sicut dictum est, investituram acceperat, in choro & in Capitulo tam liberaliter quàm libenter admitterent, & præbendæ fructus ex integro absque omni difficultate conferrent. Episcopus verò, licèt sæpe tam literis quàm viva voce commonitus ab eo, ut decuit, semper exhibuit se rebellem, nullatenus volens institutioni apostolicæ consentire. Sed tamen Parisiis veniens, cùm prædictus B. vehementer instaret, præsente te frater Episcope, necnon & dilecto filio Abbate sanctæ Genovefæ procuratore ipsius Episcopi Tornacensis, cum multis aliis religiosis & honestis personis, post multas altercationes & rationes hinc inde propositas, de communi consilio magistrorum prudentium & jurisperitorum, qui vocati ad litem convenerant decidendam, cùm allegationes prædicti Episcopi nullam vim aut vigorem haberent, sæpefatum B. auctoritate apostolica sententialiter in corporalem præbendæ illius possessionem induxit; eo modo laborans quòd Decanus ipse totúmque Capitulum Torna-

cen. eundem Clericum in fratrem & Canonicum suum communiter receperunt, & adhibitis solennitatibus quæ debent in admittendis Canonicis adhiberi, stallum in choro & locum in Capitulo ei libenter assignarunt: ita quòd statim & deinceps, sicut & reliqui, juxta consuetudinem Ecclesiæ, plena & integra perceptione fructuum est gavisus. Et ut mandatum apostolicum ex ordine compleretur, idem executor quicquid circa Hulvinum ipsius B. adversarium vel alium ab Episcopo vel quolibet alio fortè fuisset in ejus præjudicium attentatum, cum ipso Capitulo Tornacen. penitùs irritavit; solo Episcopo in sua rebellione contumaciter perdurante. Nos igitur quod ab eodem Decano auctoritate apostolica providè super his omnibus est statutum, debitum volentes effectum sortiri, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus, & districtè præcipimus, quatenus si idem Episcopus vel Hulvin. sive alius prænominatum B. Canonicum Tornacen. super illa præbenda, quam ipse tam solenniter est adeptus, post monitionem vestram duxerint impetendum, aut possessionem præbendæ qualibet occasione turbandam, eos per severitatem districtionis ecclesiasticæ omni contradictione & appellatione cessante compescere nullatenus omittatis; nihilominus facientes ut prænominatus Episcopus suum in hoc velit adhibere consensum. Nolumus enim, sicut nec fieri convenit, ut apost. sedis institutio tam solemniter celebrata, & tot tantorúmque virorum approbationibus & sententia unanimi roborata, temeritate seu contradictione quorumlibet infirmetur, aut factum, quod de tanti consilij maturitate ac provida consideratione processit, in recidivæ quæstionis scrupulum relabatur. Nullis literis obstantibus harum mentione non habita &c. Quòd si omnes &c. tu frater Episcope cum eorum altero &c. Datum Romæ apud S. Petrum III. Kalend. Maij, pontificatus nostri anno primo.

LAMECEN. EPISCOPO, & G. monacho quondam Episc. Lamecen. & Priori de Ecclesiola.

Epist. 119. Vt causam inter Bracarẽsem Archiepiscopũ & Canonicum S. Martini de Castro, de exẽptione institutam, definiant.

CVm venissent olim ad apostolicam sedem N. Canonicus S. Martini de Castro, nobis exposuit quòd bonæ memoriæ quondam Bracaren. Archiepiscopus de consilio fratrum & Canonicorum suorum assensu, Illustris quoque Portugal. Regis A. & uxoris ejus M. Reginæ precibus inclinatus, Ecclesiæ sancti Martini de Castro privilegium exemptionis indulsit, & eam ab omni jure episcopali prorsùs absolvit. Propter quod possessionem quandam in villa de Molas, & duo casalia in terra de Regaldos, ex quibus tantundem vel eo ampliùs percipiebat Ecclesia, dictus Archiepiscopus in recompensationem accepit; sicut in privilegio continetur, quod per sedem apostolicam fuit postmodum confirmatum; ita quòd eadem Ecclesia Ecclesiæ Romanæ certum censum annis singulis exhiberet. Verùm è contra venerabilis frater noster Archiepiscopus Bracaren. asseruit quòd eadem Ecclesia, cùm adhuc parochialis existeret, & postmodum cùm per I. quondam Bracaren. Archiepiscopum facta esset canonica regularis, jura episcopalia Bracaren. Ecclesiæ persolvebat. Tandem verò Canonici ejusdem Ecclesiæ dicto Archiepiscopo duo casalia conferentes, relaxationem juris episcopalis pro parte quadam impetrarunt ab eo. Sed dissensione postmodum super hoc exorta, iidem Canonici casalibus prædictis receptis, jura episcopalia memorato Archiepisc. & successori ejus diutiùs persolverunt. Adjecit etiam idem Archiepiscopus quòd ipse ab eadem Ecclesia, sicut ab aliis monasteriis Bracaren. diocesis, jura parochialia & procurationes annuas aliquandiu recepisset: quæ cùm sibi præsumpsissent postmodum denegare, post primam, secundam, & tertiam commonitionem, suspensionis in Priorem & in monasterium interdicti sententiam promulgavit, ac postmodum tam Priorem quàm Conventum, quia sententiam ipsam servare nolebant, excommunicationi subjecit. Cùmque postmodum coram dilecto filio G. sancti Angeli Diac. Cardinale, qui tunc in partibus illis legationis officio fungebatur, quæstio super hoc fuisset aliquandiu agitata, & tandem * venerabili fratri nostro Priori sanctæ Crucis ex ipsius delegatione commissa, pars adversa lite pendente ad apostolicam sedem accedens, veritate tacita confirmationem prædicti privilegij impetravit. Allegabat etiam idem Archiepiscopus ex privilegio taliter im-

* Legendum, dilecto filio nostro

petrato nullum debere sibi præjudicium generari, & se ante omnia debere restitui, cùm eum jure consueto Prior & Canonici auctoritate propria spoliassent. Quia verò nobis ad plenum non constitit de præmissis, discretioni vestræ per apost. scripta mandamus, quatenus partibus convocatis, audiatis hinc inde proposita, & quod justum fuerit inter eos appellatione postposita statuatis, & faciatis quod decreveritis auctoritate nostra firmiter observari. Quòd si omnes &c. duo vestrum &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum.

ARCHIEPISCOPO MEDIOLAN.

Epist. 120. Vt Cancellariã dignitatem in Ecclesia Mediolanensi vacantem, subdiacono Pontificis conferat.

IN his quæ non solùm ad spiritualia, verùm etiam ad secularia pertinent, te credimus adeo eruditum, ut satis inter bonum & malum discernere debeas, & agnoscas quibus inter devotos & fideles tuos ad majoris renumerationis stipendia tenearis. Vnde (quod absit) tanto majori appareres reprehensione notandus, si merita tuorum bene viventium absque remuneratione debita sub dissimulationis oculo pertransires, quanto minorem in his excusationem tuæ providentia circumspectionis admittit. Sanè, si velles etiam, diffiteri non posses quantum dilectus filius Henricus Subdiaconus noster pro te tam apud sedem apostolicam quàm aliàs fideliter laboraverit & devotè: pro quo tanto confidentiùs preces nostras pro ipso tibi duximus porrigendas, quando justiori causa, quæ ad id efficaciter nos invitat, ipsas credimus adjuvari; cùm eas, quas tanquam primitias tibi dirigimus, apud te mereri speremus audientiam cum effectu, & si etiam secus eligeres faciendum, nulla rationabilis tibi excusatio superesset, ad provisionem dicti subdiaconi cõgrua oportunitate se temporis ingerente. Inde est quòd cùm, sicut audivimus, Cancellariæ dignitas per annum & ultra jam in Ecclesia Mediolanen. vacaverit, licèt jurisdictio conferendi eam ad nos juxta Lateranen. statuta Concilij pleno jure sit devoluta, cum nec per te infra sex menses, nec per Mediolanen. Capitulum infra sex alios fuerit ordinata; nos tamen tibi tanquam fratri carissimo deferre volentes, devotionem tuam rogamus affectuosiùs, & monemus, per apostolica tibi scripta præcipiendo mandantes, quatenus eidem subdiacono, qui tam per se quàm per consanguineos suos tibi & Ecclesiæ tuæ plurimùm esse poterit fructuosus, & ad ipsius executionem officij probatur idoneus, quem nos etiam quadam prærogativa speciali diligimus, dictam Cancellariam sine cujuslibet difficultatis obstaculo, tam nostrarum precum intuitu, quàm ipsius meritorum & probitatis obtentu, non differas assignare; ita ut ipse in hoc bonitatis tuæ dulcedinem valeat experiri, nósque in nostrarum exauditione precum tuæ probare possimus devotionis affectum. Quòd si postquam literas nostras receperis, ad eludendum mandatum nostrum in præjudicium juris canonici, quod nobis competit ex Lateran. statuto Concilij, de ipsa Cancellaria (quod non credimus) aliquid duxeris statuendum, nos id irritum decernimus penitùs & inane; sícque auctore Domino faciemus idem mandatum efficaciter adimpleri, quòd ad consummationem præsentis negotij, quæ de ipso non fictè incepimus, finis congruus subsequatur. Datum Romæ apud sanctum Petrum.

EPISCOPO ET CLERO Placentin.

Epist. 121. Vt Palavicinũ compellat ad restituendum ablata Cardinali S. Mariæ. *Vide epist. seq.*

QVi monitis acquiescere nolunt, & mandatis apostolicis obedire, nec ad obediendum minis etiam inducuntur, canonicæ severitatis in se debent experiri rigorem, ut effectus ab eis obtineat quod interminatio non potuerat obtinere. Sanè cùm olim Consulibus & populo Placentinis dederimus in mandatis ut V. Palavicini filium, & socios ac fautores iniquitatis ipsius, commorantes in vestro districtu, ad restitutionem eorum quæ dilecto filio nostro P. Sanctæ Mariæ in via lata Diacono Cardinali, cùm de provincia legationis suæ rediret, violenter abstulerant, tradita sibi potestate compellerent; alioquin Ecclesiam Placentinam subjiceremus Ecclesiæ Ravennati; ac si nec sic mandatis apostolicis obedirent, episcopali dignitate tam Placentin. quàm Parmen. Ecclesiam privaremus: quia quod mandabatur adimplere hactenus distulerunt, ne mendacij arguamur, recedere non possumus à tramite veritatis, aut non concludere in effectu quæ prædiximus comminando. Eapropter eorum contumaciam attendentes, præsentium auctoritate

Vide infrà epist. 340.

de consilio fratrum nostrorum statuimus, ut nisi infra quindecim dies post receptionem præsentium, mandatum quod per alias eis literas fecimus curaverint adimplere, Ecclesia Placentina Ecclesiæ Ravennati subjaceat, & vos venerabili fratri nostro Archiepiscopo Ravennati respondeatis, & ipsius non præsumatis mandatis & admonitionibus contraire, donec nobis & eidem Cardinali plenariè fuerit satisfactum; tam Placentin. quàm Parmen. Ecclesiam episcopali dignitate (dante Domino) privaturi, si nec sic nobis fuerit plenariè satisfactum. Ideóque per apostolica vobis scripta mandamus, & districtè præcipimus, quatenus eidem Archiepiscopo respondere curetis. Alioquin noveritis vos officio beneficióque suspensos. Mandavimus autem eidem Archiepiscopo, ut vos ad obediendum sibi per censuram ecclesiasticam, & aliter, si opus fuerit, appellatione remota compellat. Nos enim sententiam quam in vos, si contumaces fueritis, tulerit, ratam habebimus, & faciemus auctore Domino inviolabiliter observari. Carissimæ quoque in Christo filiæ nostræ C. Imperatrici, & tam Francorum quàm Anglorum Regi, & nobilibus viris T. Comiti & Baronibus Campaniæ, Duci Burgundiæ, ac Comiti Maurianen. firmiter præciendo mandamus, ut bona mercatorum Placentinorum & Parmensium quæ deinceps fuerint in terra eorum inventa, tamdiu apud se sub custodia fideli detineant, vel faciant in tuto deponi, donec nobis & eidem Cardinali fuerit plenariè satisfactum, & ipsi quid de his facere debeant, mandatum à nobis receperint speciale. Consules etiam Placentinos, nisi nobis juxta mandatum dilecti filij G. sanctæ Mariæ in porticu Diaconi Card. apostolicæ sedis Legati curaverint satisfacere infra terminum quem ipse eis ad satisfaciendum præfixerit, se noverint excommunicationis vinculo innodatos. Mandamus autem rectoribus Lombardiæ ut Consules ipsos & Potestatem Parmen. ad sua consilia non admittant, immo eos sicut excommunicatos arctiùs studeant evitare. Scribimus quoque universis Archiepiscopis, Episcopis, & aliis Ecclesiarum Prælatis in Lombardia constitutis, ut si Consules Placentini vel Potestas Parmen. in civitates vel quascunque terras Lombardiæ fortè devenerint, eis præsentibus in civitatibus vel terris ipsis divina prohibeant officia celebrari. Omnes autem literas, quæ pro eorum contumacia edomanda de mandato nostro super hoc negocio sunt confectæ, eidem Card. transmittimus, eis, ad quos diriguntur, nisi infra quindecim dies post susceptionem præsentium nobis juxta formam literarum quas idem Cardinalis ad vos primò detulit, ad plenum satisfactum fuerit, assignandas: ei dantes firmiter in mandatis, ut te frater Episcope & Clericos Placen. ad obediendum memorato Archiepiscopo, cui vos ex tunc decernimus usque ad dignam satisfactionem esse subjectos, per censuram ecclesiasticam appellatione remota compellat. Quòd si fortè Cardinalis memoratus in terra non fuerit, venerabilibus fratribus nostris Mediolan. Archiepiscopo & Episcopo Cuman. executionem hujus apostolici mandati committimus; ut ambo, vel alter eorum, si his exequendis *nequiverint interesse, sicut præmissum est, in ipsius executione apostolica fretus auctoritate procedat. Illud etiam relinqui nolumus incorrectum, quòd interdictum in civitate & diocesi positum non plenè (sicut dicitur) observatur, cùm auctoritate nostra prolatum fuerit, & à nobis postmodum confirmatum. Vnde vobis in virtute obedientiæ districtè præcipiendo mandamus, ut vos illud inviolabiliter observetis, & faciatis per vestram diocesim inconcussè servari; eos qui contravenire præsumpserint, officio beneficióque suspensos, ad sedem apostolicam tu frater Episcope transmissurus. Datum Romæ apud sanctum Petrum XI. Kalend. Maij, Pontificatus nostri anno primo.

* ambò

Scriptum est prædictis omnibus super hoc; juxta quod in eisdem literis continetur.

EPISC. ET CAPITVLO PARMEN.

OVi monitis &c. *ut suprà in eundem ferè modum usque ad verbum illud* compellerent. Alioquin Burgum sancti Domnini eximeretur à jurisdictione Parmensis Ecclesiæ, quia ipsi quod mandatur &c. *usque ad verbum illud* de consilio fratrum nostrorum Burgum S. Domnini ab Eccle. Parmen. usq; ad satisfactionem congruam eximimus potestate, tam vestram quàm Placen. Ecclesiã &c. *ut suprà usque ad verbum illud* satisfactum. Scribi-

Epist. 112. De eadem &c.

mus autem cariſſimæ in Chriſto filiæ C. Imperatrici &c. *uſque ad verbum illud* ſpeciale. Omnes autem literas quæ pro eorum contumacia &c. *uſque ad verbum illud* firmiter in mandatis ut Clericos in Burgo ſancti Domnini conſtitutos à jugo Eccleſiæ Parmen. abſolvat, & publicet tantùm Eccleſiæ Romanæ teneri. Quòd ſi fortè Card. memoratus in terra non &c. *uſque ad verbum illud* procedat. Ideóque per apoſtolica vobis ſcripta mandamus, & diſtrictè præcipimus, quatenus cùm idem Burgum ſancti Domnini à veſtra fuerit juriſdictione exemptum, nullam in Eccleſias vel Clericos ejus exercere præſumatis de cetero poteſtatem; ſub pœna excommunicationis vobis nihilominus inhibentes ne Huberto Palavicini filio aliquid de proventibus Parmen. Eccleſiæ impendatis, nec eum, vel ſuos, vel aliquos pro eo patiamini de ipſis aliquam uſurpare vel qualemcunque accipere portionem, contra quod hactenus egiſſe dicimini fraudulenter. Illud etiam impunitum relinquere nec poſſumus, nec debemus, quòd interdictum in civitate veſtra & dioceſi poſitum non plenè, ſicut dicitur, obſervatur, præſertim cùm auctoritate noſtra prolatum fuerit &c. *ut ſup. uſque in finem.* Datum ut ſuprà.

RAVENNATI ARCHIEPISCOP.

Epiſt. 123. De eadem &c.

CVm apud ſedem apoſtolicam poteſtatis reſideat plenitudo, non eſt admiratione ducendum, ſi penſatis ſubditorum meritis, nunc exaltat humiles, nunc deprimit contumaces. Sanè cùm ipſa mater ſit omnium generalis, ut in ſublimatione humilium ad obediendum provocet contumaces, & in contumacium depreſſione tam ſuperbis quàm humilibus audaciam ſubtrahat contemnendi, & manſuetos extollit, & deponit ſupercilium ſuperborum. Ideóque Placentinorum contumaciam attendentes, præſentium auctoritate ſtatuimus de fratrum noſtrorum conſilio & voluntate communi, ut Eccleſia Placentina Eccleſiæ Ravennati ſubjaceat, & venerabilis frater noſter Epiſcopus & Clerus Placentin. tibi obedientiam & honorem exhibeant, donec nobis & dilecto filio P. ſanctæ Mariæ in via lata Diacono Cardinali juxta tenorem literarum, quas eis direximus Placentiam, ſatisfactionem curaverint plenariam exhibere; auctoritate tibi apoſtolica indulgentes, ut eos ad obediendum tibi & reſpondendum (ſicut ſuperiùs eſt expreſſum) compellendi liberam habeas facultatem. Nos enim ſententiam, quam in eos propter hoc tuleris, ratam habebimus, & faciemus auctore Domino inviolabiliter obſervari. Nulli ergo &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum.

OVETEN. EPISCOPO.

Epiſt. 124. Ut ex Collegio Canonicorum iterum fiat monaſterium.

CVm à nobis petitur &c. *uſque ad verbum illud* effectum. Significaſti ſiquidem nobis, quòd cùm in Eccleſia ſancti Servandi inſtitutio Abbatis & monachorum ad te de jure pertineat, monaſterium ipſum converſum eſt in canonicam ſecularem, & cuidam Clerico in beneficium aſſignatum. quod tu, quantum in te fuerat, emendare intendens, monaſterium ipſum in priorem religionis ſtatum deſideras revocare. Eapropter, venerabilis in Chriſto frater, tuis precibus annuentes, ut Eccleſiam ipſam ad debitum religionis ſtatum reducas, inſtituendi ibidem Abbatem & monachos, ſicut ad te pertinet, liberam tibi concedimus auctoritate apoſtolica facultatem. Nulli ergo &c. Datum Romæ apud S. Petrum VI. Non. Maij.

FRATRI RAINERIO.

Epiſt. 125. Ut curet Ovotenſem Epiſcopum à Rege Legionen. ejectum reſtitui.

CVm venerabilis frater noſter Oveten. Epiſcopus interdictum, quod in regnum Legionen. apoſtolicæ ſedis auctoritate prolatum fuerat, & ipſe ſervaverit, & in ſua dioceſi fecerit obſervari, & propter hoc de regno Legionen. exilium coactus fuerit ſuſtinere, juſtum non eſſet aliquatenus vel honeſtum, ſi de receptione ipſius in abſolutione Regis & regni à te vel nullatenus vel nimis tepidè tractaretur. Ideóque diſcretioni tuæ per apoſt. ſcripta mandamus quatenus ſi juxta formam, quam tibi dedimus, Regem Legionen. duxeris abſolvendum, ex debito præſtitæ cautionis illi præcipias, antequam interdictum regni relaxes, ut non impediat quominus dictus Epiſcopus ſuæ reſtituatur dioceſi, & tam de damnis illatis, quàm de fructibus inde perceptis, recompenſationem ei exhibeat competentem, & ei faciat ablata cum integritate reſtitui. Noveris autem nos eidem Epiſcopo de ſpeciali gratia conceſſiſſe, ut cùm regni Legionen. relaxaveris interdictum, latam in ſuam dioceſim interdicti ſententiam & hacte-

nus obſervatam, per ſe vel nuncium ſuum auctoritate noſtra cum tuo conſilio valeat relaxare. Vnde nihilominus volumus & mandamus ut prædictum Epiſcopum non impedias quominus ſecundùm prædictam formam per ſe vel nuncium ſuum dioceſim Ovetenſem abſolvat. Datum ut ſuprà.

TERRACONEN. ARCHIEPISC.

Epiſt. 116. Ne intra ſeptennium proximè vacatura beneficia conferantur, ſed redditus convertantur in uſus creditorum.

IMminet nobis ex ſuſceptæ adminiſtrationis officio ut Eccleſiarum profectibus taliter intendere debeamus, quòd ipſi in ſtatu debito perſiſtentes, ſalubribus proficere valeant inſtitutis. Sanè ad noſtram noveris audientiam perveniſſe, quòd Eccleſia tibi commiſſa propter beneficia tam manſionariis quàm non manſionariis aſſignata, cùm ipſius redditus ad hoc ſufficere non valeant, jàm ferè ad nihilum eſt redacta. Volentes igitur ejuſdem Eccleſiæ profectibus paterna ſolicitudine providere, fraternitati tuæ per apoſt. ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus, ſi vera ſunt quæ dicuntur, de poſſeſſionibus ad menſam tuam pertinentibus infra ſeptennium nulli beneficium de novo aſſignes, niſi neceſſitas vel Eccleſiæ utilitas poſtulaverit, ut per hoc ſaltem reſpirare valeat ab onere debitorum. Datum Romæ apud S. Petrum v. Kalend. Maij.

PRÆPOSITO, DECAN. & Cap. Cameracen.

Epiſt. 117. Vt à deceſſore ſuo & à ſe inſtitutum recipiant in Canonicum. Cap. Propoſuit. De conceſſione prabendæ.

PRopoſuit nobis dilectus filius Thebaldus Preſbyter, quòd cùm bonæ mem. Celeſtinus Papa prædeceſſor noſter poſt preces, quas vobis pro receptione ipſius in fratrem & aſſignatione præbendæ ad donationem veſtram ſpectantis in Eccleſia veſtra proximò vacaturæ eidem facienda porrexerat, mandatum vobis apoſtolicum deſtinaſſet, & bonæ mem. Decanum Remen. executorem conceſſiſſet eidem, Decanus ipſe vos in executione mandati apoſtolici contumaces inveniens & rebelles, ipſum de præbenda primò vacatura in Eccleſia veſtra, quæ ad donationem Capituli pertineret, auctoritate apoſtolica inveſtivit; vobis præcipiens ut eum in Canonicum recipientes & fratrem, ipſi ſtallum in choro & locum in Capitulo conferretis; Eccleſiarum vobis introitu interdicto, ſi quod mandabat differretis infra triduum adimplere. Vos autem nec mandatum ejus exequi voluiſtis, nec ab Eccleſiarum ceſſaſtis ingreſſu; immo potiùs in eluſionem mandati apoſtolici, cauſa diffugij ad eundem Decanum appellaſtis; & cùm ipſe Decanus morte præventus in negocio ipſo ulteriùs non potuiſſet procedere, & præbenda, quæ ad donationem veſtram ſpectabat, in Eccleſia Cameracen. vacaſſet, eam alij aſſignaſtis, in eumdem Preſbyterum excommunicationis ſententiam promulgantes, quia literas ejuſdem Decani ſibi in teſtimonium reſervavit. Cùm autem propter hoc idem Preſbyter ad ejuſdem prædeceſſoris noſtri præſentiam acceſſiſſet, ſicut ex literis ejus nobis innotuit, ipſe quod ab eodem Decano factum fuerat, ratum volens haberi, collationem præbendæ factam à vobis penitùs irritavit, & eundem Preſbyterum ab excommunicationis vinculo abſolutum de ipſa manu propria per annulum inveſtivit. Licèt autem intentionis noſtræ non ſit inveſtituras de vacaturis factas, contra canonum inſtituta ratas habere, qui ſecundùm plenitudinem poteſtatis de jure poſſumus * ſupra jus diſpenſare; attendentes tamen quòd idem Preſbyter non de vacatura, ſed de vacante per prædeceſſorem noſtrum fuerat inveſtitus, utpote quæ poſt caſſationem conceſſionis à vobis factæ intelligebatur vacare; diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus atque præcipimus quatenus amoto ab eadem præbenda quolibet detentore, eam ipſi T. omni dilatione, excuſatione, & app. poſtpoſitis conferatis, & permittatis ab ipſo pacificè poſſideri, ei ſtallum in choro & locum in Capitulo cum plenitudine honoris canonici aſſignantes. Alioquin noveritis nos venerabili fratri noſtro Cathalanenſi Epiſcopo dediſſe firmiter in mandatis ut ipſe id auctoritate apoſt. exequatur; contradictores eccle. cenſura ceſſante appellatione percellens, ſi vos ſuper executione mandati noſtri deſides fueritis, vel remiſſi. Nos enim ſicut nolumus injuſta præcipere, ſic in juſtis præceptis nolumus pati repulſam, qui prompti ſumus omnem inobedientiam ſecundùm apoſt. verbum ulciſci. Nullis literis &c. harum tenore tacito &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum.

** In Tertia Collect. legitur, ſuper his.*

In eundem ferè modum Cathalanenſi Epiſcopo.

MA-

MATTHÆO ABBATI, & Conventui S. Spiritus de Arenulis.

Epiſt. 118. SAcroſancta Rom. Eccle. &c. *uſque ad verbum illud* ſuſcipimus. Ad indicium autem hujus noſtræ protectionis paginæ nobis noſtríſque ſucceſſoribus unum Bizantium annis ſingulis exolvetis. Nulli ergo &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum VI. Nonas Maij.

OXOMENSI, OSCENSI, & Dertuſen. Epiſcopis.

Epiſt. 119. Vt cauſam Archiepiſcopi & Capituli Terraconenſis contra monaſterium Rivipollenſe determinent. VEniens olim ad apoſtolicam ſedem Vvillielmus monachus Rivipollenſis, cauſam quæ inter venerabilem fratrem noſtrum Archiepiſcopum & dilectos filios Canonicos Terraconen. ex una parte, & monaſterium Rivipollen. ex alia, ſuper villa & honore de Centumcellis vertebatur, ad quoſdam obtinuit judices delegari. Verùm quoniam ipſe in falſitate Bullæ noſtræ fuit publicè deprehenſus, & ſuſpectus habetur ne præter literas quas à nobis obtinuit, aliquas alias ſub falſa Bulla in Hiſpaniam deſtinarit; fraternitati veſtræ per apoſt. ſcripta mandamus, quatenus nullis literis ſuper hoc impetratis obſtantibus, & revocato quicquid earum auctoritate eſt attentatum, audiatis cauſam, & eam fine debito terminetis, facientes quod ſtatueritis per cenſuram eccle. inviolabiliter obſervari; audituri nihilominus cauſam quæ inter Terraconen. Eccle. & monaſterium Rivipoll. ſuper caſtro de Analech vertitur, & fine canonico deciſuri. Datum Romæ apud ſanctum Petrum II. Nonas Maij.

PHILIPPO ILLVSTRI Regi Franciæ.

Epiſt. 130. De confirmatione fœderis inter ipſum Regem & Comitem Flandriæ. LIcèt ex injuncto nobis apoſtolatus officio cunctorum teneamur providere quieti & pacem inter ſingulos exoptare, quietem tuam & regni tui tantò ſpecialiùs conſervare volumus & debemus, & inter magnificentiam regiam & homines ſuos firmæ pacis exiſtere fœdera ſtudioſiùs affectamus, quanto perſonam tuam ſpecialiori diligimus in Domino caritate, & pacem tuam & regni tui ad Eccleſiæ commodum cognoſcimus efficaciùs redundare. Eapropter, cariſſ. in Chriſto fili, tuis juſtis precibus inclinati, & petitionibus tuis, quantum cum Deo poſſumus, gratum impertientes aſſenſum, felicis mem. Celeſtini Papæ prædeceſſoris noſtri veſtigiis inhærentes, compoſitionem factam inter ſerenitatem tuam & dilectum filium noſtrum Balduinum Comitem Flandriæ pro pace perpetuò ſervanda, ſicut rationabiliter facta eſt coram viris religioſis & prudentibus & ſcripto authentico roborata, & firmata pluribus juramentis, & ab utraque parte recepta, auctoritate apoſt. confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Ad majorem autem ipſius facti notitiam, authenticum prædicti Comitis de verbo ad verbum præſentibus literis apponi fecimus, & tranſcribi: cujus tenor talis eſt. EGO BALDVINVS Comes Fland. & Hainen. notum facio univerſis præſentibus pariter & futuris quòd ego conceſſi & juravi Domino meo ligio Philippo illuſtri Regi Franciæ, quòd omnibus diebus vitæ meæ bona fide & ſine fictione ipſum juvabo contra omnes homines qui poſſunt vivere & mori, præterquam de terra Hainen. contra Dominum meum Epiſcopum Leodicenſem, ſi ipſe vellet inquietare Regem Franciæ, vel Rex Franciæ eum, ſive contra Dominum Imperatorem de eadem terra; neque Regi Franciæ de hujuſmodi auxilio faciendo unquam deero, quamdiu idem Dominus meus Rex Franciæ rectitudinem mihi facere voluerit in curia ſua, & me facere judicari per eos qui me judicare debent in curia Regis Franciæ. & hoc faciam Domino meo Regi Franciæ aſſecurari per juramenta viginti hominum meorum de Hainen. quos elegerit Rex Franciæ in hunc modum. Ipſi jurabunt, & literas ſuas patentes Regi Franciæ inde dabunt, quòd mihi conſulent, & volent, & efficient ad poſſe ſuum bona fide, ut hanc conventionem teneam Domino Regi Franciæ integrè, & quòd ſi ab hoc reſiliero, in captionem Domini Regis Franciæ ibunt Pariſius infra quadraginta dies poſtquàm id ſciverint vel per ſe vel per ſubmonitionem Regis Franciæ, niſi infra eoſdem quadraginta dies Regi Franciæ emendatum fuerit; nec de captione Regis Franciæ exibunt, donec illud ſit emendatum. & quotieſcunque me continget ab hac conventione reſilire, toties Pariſius in captione Regis Franciæ ire & captionem ei tenere tenebuntur ad eundem modum qui prædictus eſt. Eandem ſecuritatem faciam fieri Domino

Acta hæc apud Compendium anno 1196. ut patet ex Rigordo.

Regi Franciæ contra omnes homines à quadraginta homin. de terra mea Fland. quam modo teneo, quos ipse Rex Franciæ elegerit. Et quàm cito ad me venerit per jus meum terra quam Comitissa uxor quondam avunculi mei Comitis Fland. Philippi tenet nomine dotalitij, à quadraginta hominum meorum illius terræ, quos Rex Franciæ elegerit, eandem securitatem fieri & præstari faciam Domino meo Regi Franciæ. Et quicunque morientur ex his qui hanc fecerint Regi Franciæ securitatem, heredes eorum eandem securitatem præstare Regi Franciæ faciam. Quicunque hominum meorum de utraque terra prædicta hujusmodi securitatem Domino Regi Franciæ facere noluerint, terras suas eis auferam, nec reddam, donec Regi Franciæ dictam fecerint securitatem. Et interim alios ad electionem Regis Franciæ faciam Regi facere illam securitatem. Ceterùm Dominum Remen. Archiepiscopum, & Atrebaten. & Cameracen. & Tornacen. & Morinen. Episcopos rogabo, & bona fide requiram, quòd quotiescunque me à prædictis conventionibus resilire contigerit, toties me excommunicent, & terram meam totam interdicto supponant, non obstante aliqua appellatione, donec id emendatum sit Regi Franciæ. Et literas meas patentes tam Archiepiscopo quàm dictis Episcopis dabo continentes me his concessisse quòd hanc justitiam possint in me exercere, non obstante appellatione, si à dictis conventionibus resiliero: & efficiam ad posse meum, quòd ipsi literas suas patentes super hoc dabunt Regi Franciæ. Ita etiam quòd quicunque successerint Remen. Archiepiscopo & memoratis Episcopis, ad idem faciendum super me & super terram meam Domino Regi Franciæ tenebuntur. Dominum Papam etiam & alios Summos Pontifices Domini Papæ successores rogabo per literas meas patentes, quas tradam Regi Franciæ, quatenus Domino Regi Franciæ suas super hoc confirmationis dent literas, & justitiæ in me & terram meam exercendæ, si ab his resiliero. Sciendum præterea quòd Domino meo Philippo Regi Franciæ & heredi suo quito feudum Bolen. & feudum Gumar. & feudum Osiaci, si quid in illis feudis habeo. Quæ omnia juravi, & sigillo meo rata firmavi.]Nulli ergo &c. Datum Romæ apud S. Petrum.

Scriptum est autem super hoc Vuillelmo Remen. Archiepiscopo & Suffraganeis ejus, ut apost. freti auctoritate dictam compositionem faciant, sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo, per excommunicationis in personas & interdicti sententiam in terras, inviolabiliter observari.

CISTERCIEN. ET CLAREVALL. Abbatibus.

Epist. 131. Vt per Archiepiscopum Rothomagensem, post interpositam à Philippo Gallorum Rege appellationem, attentata revocent.

Deferendum Regi quasi præcellenti cùm in generali testetur Apostolus, illi deferre specialiter volumus & deferri desideramus ab aliis quem certis novimus argumentis & fidei catholicæ integritate præcellere, & inter ceteros Reges in devotione Rom. Ecclesiæ proposito persistere firmiori. Hinc est quòd nos attendentes fidem & devotionem quam carissimus in Christo filius noster Philippus Rex Francorum illustris, non solùm circa Rom. Ecclesiam, verùm etiam circa Ecclesias universas, quasi ex liberalitate innata creditur exhibere, de venerabilis fratris nostri Rothomagen. Archiepiscopi discretione miramur; quia (sicut audivimus) cùm idem Rex super facto Andeliaci ab ipso Archiepiscopo tanquam à suspecto judice appellarit, ne aliquid posset in ejus præjudicium generari, nihilominus idem Archiepiscopus ipsum infestat, ejúsque terram in sua provincia constitutam ecclesiastico minatur supponere interdicto. Vnde nos Canonum statuta sequentes, si quid post appellationem illam rationabiliter interpositam in ejus præjudicium fuerit attentatum, irritum decernentes penitùs & inane, præfato Archiepiscopo mandavimus, districtiùs inhibentes, ne prædictum Regem de cetero propter hoc molestare aut in terram ejus sententiam promulgare præsumat, quamdiu coram vobis, qui neutri partium meritò debetis esse suspecti, parere voluerit æquitati. Quocirca discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus, quatenus si sæpedictus Archiepiscopus post appellationem illam, eodem Rege taliter juri stare parato, in prædictam terram aliquam in gravamen ipsius duxerit sententiã promulgare, vos nostra freti auctoritate illam denuncietis sublato appellationis obstaculo non tenere. Ne verò propter

Vide supra epist. 108.

loci distantiam eidem Archiepiscopo grave sit ad vestram presentiam pro consequenda justitia laborare, præsentium vobis auctoritate mandamus, ut quoties necesse fuerit, ad locum congruum accedatis, & sine personarum acceptione, justitia mediante, procedere non tardetis. Nullis literis obstantibus, si quæ apparuerint veritate tacita &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum.

ODONI TERDON. EPISCOPO.

Epist. 132. Quòd omnes religiosos sibi subjectos liceat ad observationē interdicti compellere, salvis privilegiis Romanorum Pontificum.

OFficij nostri debitum & solicitudo requirit ut fratres & coëpiscopos nostros in justis debeamus petitionibus specialiùs exaudire, nec eorum sententias, quas in contumaces & rebelles duxerint rationabiliter promulgandas, permittamus temeritate qualibet violari. Cùm igitur, sicut tua nobis insinuatio patefecit, multi religiosi tuæ diocesis contra generale interdictum à te positum divina non metuant officia celebrare, fraternitati tuæ auctoritate præsentium duximus indulgendum, ut liceat tibi omnes tuæ diocesis, salvis privilegiis & indulgentiis Rom. Pontificum, ad observantiam interdicti à te positi appellatione remota canonica districtione compellere. Nulli ergo &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum.

GRADENSI PATRIARCHÆ.

Epist. 133. Vt decimas à sibi subjectis parochianis recipiat, etsi hactenus sub aliis Episcopis habitarunt.

SI quando à fratribus & coëpiscopis nostris à nobis requiritur quod à tramite rationis non deviet, eorum postulationi facilem nos convenit præbere consensum; ut eò fortiùs circa injunctum sibi officium intendere valeant, & in nostra devotione persistere, quò se à nobis benigniùs ac celeriùs senserint exauditos. Inde est quòd cùm Ecclesiam sancti Achindani apud Constantinopolim te habere proponas, quidam suffraganeorum tuorum decimas à parochianis ejusdem Ecclesiæ, qui de tuis partibus ad eandem parochiam sæpe domicilia transferunt, ea occasione instanter requirunt, quia patres eorum, avi, sive proavi, decimas ipsis aliquando persolverunt, & ad ipsas decimas extorquendas nonnunquam suos vicarios transmittere non formidant; non attendentes quòd licèt ipsi parochiani eorum aliquando fuerint, ex quo se ad alienam parochiam transtulerunt, manum non licet cuiquam in messem mittere alienam. Ideóque nos indemnitati tuæ solicitè providere volentes, fraternitati tuæ præsentium auctoritate concedimus ut liceat tibi à parochianis præscriptæ Ecclesiæ tuæ beati Achindani, non obstante quòd eorum antecessores prædictis suffraganeis tuis, dum in ipsorum parochia permanebant, decimas persolverunt, liberè decimas percipere & tenere, nihilominus etiam jus conuentuale, quod in capellis Ecclesiæ prænominatæ tibi de jure competit, sine contradictione cujuslibet de auctoritate nostra valeas exercere. Nulli ergo &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum IV. Non. Maij, Pontificatus nostri anno primo.

ABBATI ET CONVENTVI Bellæ-Villæ.

Epist. 134. Quòd liceat ipsis cum consensu Episcopi, & sine detrimento alterius, oratoria extruere.

CVm à nobis petitur &c. *usque ad verbum illud* effectum. Vt igitur apostolici favoris obtentu religio vestra, Deo dante, grata in spiritualibus & temporalibus recipiat incrementa, statuimus ut vobis de concessione nostra sit licitum in locis in quibus competens fratrum numerus à vobis fuerit institutus, cum assensu diocesani Episcopi, sine detrimento juris alterius, oratoria sine cujuslibet contradictione construere, ubi fratribus morantibus cum familiis suis secundùm statuta ordinis vestri divina valeant officia ministrari. Datum Romæ apud sanctum Petrum Non. Maij, Pont. nostri anno primo.

EISDEM.

Epist. 135. De procuratione exhibenda fratribus S. Irenæi. *Cap.* Quanto. *De consuet.*

QVanto creatori vestro sub religionis habitu astricti estis devotiùs famulari, tanto solicitiùs nos convenit providere ne per immoderati oneris gravitatem aliquatenus possit in vobis monastici profectus ordinis impediri. Accepimus autem vobis significantibus quòd ab ipso domus vestræ fundationis primordio de fundatoris voluntate processit ut fratribus S. Irenæi procurationem unam annis singulis liberaliter exhiberet, cùm terras vel redditus non teneatis ab eis, propter quos hujusmodi procuratio ipsis debeat exhiberi. Verùm tunc temporis propter fratrum & servientium paucitatem domum vestram exhibita procuratio non gravabat, cùm fines levium non excederet expensarum. Sed nunc tantum ibi excrevit numerus servitorum & fratrum quòd ad facien-

dam procurationem vix modò quatuor marchæ sufficerent, quæ pro una sufficienter fieri consuevit. Vt igitur per apostolicæ solicitudinis curam vestris possit in parte ista gravaminibus provideri, auctoritate præsentium vobis indulgemus, ne ultra primam mensuram in procuratione ipsa sitis ulteriùs prædictis fratribus obligati; sed expensis illis quæ sufficere consueverant sint contenti; nisi fortè facultates Ecclesiæ vestræ in tantum excreverint, quòd sine gravamine, ampliato fratrum numero, ad solvendum debitum procurandi extendi possit quantitas expensarum. Nulli ergo &c. Datum ut suprà.

ABBATI ET CONVENTVI sancti Vedasti.

Epist. 136. Statuta & laudabiles cœnobij istius consuetudines Pontifex confirmat & approbat.

CVm à nobis petitur &c. *usque* vestris postulationibus inclinati, rationabiles consuetudines Ecclesiæ vestræ à bonæ memoriæ P. sancti Grisogoni Presbytero Cardin. tunc Legato sedis apostolicæ approbatas, & per M. quondam Abbatem sancti Vedasti de consilio majoris & sanioris partis Capituli redactas in scriptis, & tam sigilli ipsius quàm Card. ejusdem munimine roboratas, auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti pagina communimus; inhibentes ne vel tu, fili Abbas, vel tuorum quilibet successorum contra eas temerè veniat, nec vos, filij monachi, contravenienti aliquatenus pareatis. Adjicimus etiam ut, sicut in instrumento earundem consuetudinum continetur, curias & domos Obedientiarum, in quibus monachi consueverunt hactenus ministrare, nunquam ulli laico sub quocunque censu temerè concedere præsumatis, sed tam res Ecclesiæ vestræ quàm Obedientiarum ipsius per fratres vestros & monachos custodiantur, & fideliter pertractentur. Ad hæc, auctoritate vobis apostolica districtiùs interdicimus, ne obventiones caritatum, annuos etiam redditus refectioni fratrum & pauperum in anniversariis deputatos, in alios usus, nisi evidens Ecclesiæ necessitas vel utilitas exigat, præter communem assensum vel majoris partis consilij sanioris aliquatenus convertatis; sed tam dictæ obventiones, quàm & redditus ipsi, per Priorem & monachos, quos Capitulum ad hoc deputaverit, fideliter reserventur. Nulli ergo &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum 11. Nonas Maij.

GERARDO ABBATI & Conventui Virziliacensi.

Epist. 137. Veteres consuetudines laudabiles approbat, & nova iis privilegia confert.

QVamvis universa loca religiosa fovere ac diligere teneamur, illis tamen propensiorem curam impendere nos oportet quæ specialiter beati Petri juris existunt, & ad nostram nullo mediante provisionem pertinent & tutelam. Inde est quòd nos jura monasterij vestri volentes integra conservari, & contra molestationes indebitas vos & idem monasterium speciali communire privilegio libertatis, ad exemplar felicis memoriæ Vrbani, Clementis, & Celestini prædecessorum nostrorum, auctoritate apostolica prohibemus, ne ullus omnino Archiepiscopus, Episcopus, aut alius Ecclesiarum Prælatus, nisi de speciali mandato Romani Pontificis vel Legati ab ipsius latere destinati, in monasterium ipsum, Abbatem, vel aliquem fratrum vestrorum interdicti, suspensionis, vel excommunicationis sententiam promulgare præsumat. quod si fecerit, eam decernimus non tenere. Libertates præterea & immunitates & rationabiles ejusdem monasterij consuetudines hactenus observatas, tam in animarum cura Presbyteris Ecclesiarum Virziliaci, Asconij, sancti Petri, Castri insulæ, & Monterione committenda, & contrahendis matrimoniis, & legitimè dirimendis, & excommunicandis, vel absolvendis, suspendendis, destituendis, & restituendis Presbyteris, Clericis, & parochianis Ecclesiarum illarum, quàm in aliis negociis & sacramentis ecclesiasticis, ratas esse decernimus, & eas auctoritate apostolica vobis vestrisque successoribus confirmamus; districtiùs prohibentes, ne quis possessiones, jura, vel bona prædicti monasterij præter conscientiam sedis apostolicæ, cui specialiter est subjectum, quomodolibet alienare, vel antiquas & rationabiles ejusdem monasterij consuetudines, & hactenus observatas, violare præsumat. quod si à quoquam fuerit attentatum, omnino statuimus irritandum. Adjicimus etiam, ut si Ecclesiarum Prælati à vobis canonicè tertiò requisiti, manifestos malefactores vestros interdicere & excommunicare neglexerint, licitum sit vobis & successoribus vestris, ut eos candelis

accensis vice nostra excommunicetis, & interdicatis, nuncietisque excommunicationis & interdicti vinculo innodatos: quos tamdiu volumus sicut excommunicatos & interdictos ab omnibus evitari, donec de perpetratis excessibus satisfaciant competenter, & si delicti qualitas hoc exegerit, ad sedem apostolicam cum testimonio literarum Abbatis vel Capituli veniant absolvendi. Liceat insuper vobis, sicut à benignitate sedis apost. instantiùs postulastis, ut in solennitate, quam in translatione beatæ Mariæ Magdalenæ infra Quadragesimam annis singulis celebratis, ad gloriam Dei & laudem, ob solemnitatis ipsius reverentiam, *Gloria in excelsis Deo* ad Missas de festivitate ipsius in monasteriis vestris solemniter decantetis. Nulli ergo &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum.

EISDEM.

Epist. 138. De privilegio in fraudem aliorum, & quo privilegiati abuuntur, impetrato, revocando.

AD audientiam apostolatus nostri pervenit quòd Canonici Castri Centurij à sede apostolica indulgentiam impetrarunt ne pro injuriis à dominis ejusdem Castri vicinis Ecclesiis irrogatis, Castrum ipsum subjici valeat interdicto: cujus libertatis occasione prædicti domini malignandi materiam assumentes, vobis & Ecclesiis vestris damna plurima & injurias intulerunt, de quibus nullam potuistis consequi rationem. Ideóque præsentibus vobis literis indulgemus, ut præscripta indulgentia in præjudicium justitiæ & iuris monasterij vestri nullas vires obtineat in posterum vel effectum. Datum Romæ apud sanctum Petrum.

GERARDO ABBATI Virziliacensi.

Epist. 139.

CVm à nobis petitur &c. *usque ad verbum illud* assensu. Devotioni tuæ præsenti pagina indulgemus ut liceat tibi & successoribus tuis homines tuæ subditos potestati, civili judicio experiri coram te volentes, lite mota, juris ordine observato, ad judicium convocare, & cogere appellatione remota ad judicium quod justè tuleris observandum. Nulli ergo &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum X. Kalend. Maij.

ABBATI ET CONVENTVI Virziliacensi.

Epist. 140. Ne Prælati visitantes, multitudine ministrorum Ecclesias gravent. Cap. Cùm ad quorundam. De excess. Prælat.

CVm ad quorundam malitiam coërcendam in Concilio fuerit Lateranensi multa deliberatione statutum ut Archiepiscopi, Episcopi, Archidiaconi, Archipresbyteri etiam, & Decani, certum evectionis numerum & personarum in Ecclesiarum visitationibus non excedant; quia, sicut audivimus, quidam ex prædictis personis id in Ecclesiis vestris nequaquam observant, super eo commoditati vestræ salubriter duximus providendum. Ideóque discretioni vestræ præsentium auctoritate concedimus ut si prænominatæ personæ numerum evectionis & personarum in Concilio constitutum, cùm Ecclesias visitant, excedere fortè præsumpserint, & pro illis procurationem exegerint, liberum sit vobis auctoritate apostolica denegare. Et si propter hoc in Ecclesias vestras vel Clericos vestros aliquam sententiam promulgaverint, ipsam auctoritate apostolica decernimus non tenere. Nulli ergo &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum.

EISDEM.

Epist. 141. Concordiam super procuratione cum Comite Nivernen. approbat. De controversia quæ erat inter Comitem Nivern. & monachos Vezeliac. vide To. III. Spicilegij Dacheriani pag. 529. & seqq. 585. & seqq.

CVm à nobis petitur &c. *usque ad verbum illud* justis precibus inclinati, conventionem inter vos ex una parte & dilectos filios nostros nobilem virum Petrum Comitem Nivernen. & Agnetem uxorem ipsius ex altera, per solicitudinem venerabilis fratris nostri O. Hostien. Episcopi tunc apost. sedis Legati, mediante carissimo in Christo filio nostro Philippo Rege Francorum illustri unanimiter factam, super obligatione procurationum, quas ipse Comes in Pascha & festivitate sanctæ Mariæ Magdalenæ ab Ecclesia vestra accipere dicebatur, pro mille quingentis marchis argenti facta, sicut in eorundem Regis, Episcopi, Comitis, & Comitissæ, & bonæ memoriæ Archiepiscopi Senonen. & venerabilium fratrum nostrorum Eduen. Lingonen. Antisiodoren. & Nivernen. Episcoporum scriptis authenticis & testimoniis pro bono pacis & concordiæ continetur, auctoritate apostolica confirmamus & præsentis scripti pagina communimus. Præterea vobis districtiùs sub excommunicationis pœna vetamus, ne de pecunia ista liceat vobis vel succes-

soribus vestris aliquid relaxare. Decernimus ergo &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum.

SENONEN. ARCHIEPISCOPO, Eduensi, Lingonensi, Antisiodorensi, & Nivernen. Episcopis.

Epist. 142. Vt cõcordiam, de qua epistola præcedenti, Comitis heredes atque successores observare cogant.

VEstra novit universitas quæ conventio intervenerit inter dilectos filios nostros Girardum Abbatem & fratres Virziliacen. & nobilem virum P. Comitem Nivernen. atque Agnetem uxorem ipsius super obligatione procurationum quas ipse Comes à cœnobio Virziliacen. in Pascha & festivitate beatæ Mariæ Magdalenæ recipere dicebatur. Cùm igitur compositionem illam ad exemplar felicis memoriæ Celestini Papæ prædecessoris nostri, qui ejus processum plenè cognovit, auctoritate apostolica duxerimus confirmandam, fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus, firmitérque præcipimus, quatenus si prædicti Comes & Comitissa vel heredes eorum ab illa compositione resilierint, & non observaverint eam, quemadmodum in authenticis scriptis venerabilis fratris nostri Octaviani Hostien. Episcopi, tunc apostolicæ sedis Legati, & carissimi in Christo filij nostri Philippi Regis Francorum illustris, & eorumdem Comitis & Comitissæ & vestris evidentissimè continetur, vos eos auctoritate nostra suffulti ad observationem ejusdem conventionis & singillatim & communiter per excommunicationis & interdicti sententiam, sublato appellationis impedimento, cogatis. Volumus autem ut sicut vos ad hoc tenemini, ita & vestri successores ad idem in posterum teneantur. Datum Romæ apud sanctum Petrum.

ARCHIPRESBYTERO S. Andreæ de Pallian.

Epist. 143. Vt uxorem, quã maritus ob pravam suspicionẽ abjecerat, recipere cogat, & Clericum de suo crimine gloriantem suspendat. Cap. Quàm sit grave. *De excessibus prælatorũ.*

QVàm sit grave crimen in Clericis gloriari cùm malefecerint, & in rebus pessimis exultare, nullus sanæ mentis ignorat. Accepimus sanè (quod non sine dolore referimus) quòd cùm Riccius de Gerrone R. filiam suam cuidam Iohanni nomine tradiderit in uxorem, Petrus Diaconus Ecclesiæ sancti Petri, filius A. sacerdotis, non erubuit publicè profiteri se prædictam feminam carnaliter cognovisse. Vnde factum est quòd prædictus vir ad propria eam remitteret, cui fuerat matrimonialiter copulata. Quapropter per apostolica tibi scripta mandamus, quatenus si tibi constiterit de præmissis, omni contradictione & appell. cessante præfatum Clericum ab officio & beneficio suspendere non postponas, compellens virum ut uxorem suam recipiat, eique, sicut justum est, officium exhibeat maritale. Datum ut suprà IV. Idus Maij, pontificatus nostri anno primo.

BRIXINEN. ELECTO.

Epist. 144.

SI gratis factam tibi à sede apost. gratiam recepisses, nec ejus benignitate fuisses abusus, privilegium forsan non merereris amittere, dum non abutereris concessa tibi à sede apost. potestate. Cùm enim, sicut accepimus, bonæ memoriæ Celestinus Papa prædecessor noster tibi misericorditer indulsisset ut aliquandiu morareris in scholis, ut paginæ divinæ vacares, beneficij hujus ingratus, & indulgentiam ipsam indecenter interpretans, secularibus legibus adhæsisti, non attendens quòd secundùm Apostolum nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus. Quia igitur abusionem tuam non possumus æquanimiter sustinere, discretioni tuæ per apostol. scripta mandamus, & districtè præcipimus, quatenus omni mora & excusatione cessante, ad gerendam solicitudinem Ecclesiæ tibi creditæ revertaris; aliquem bene instructum in divina pagina, per quem proficere possis, tecum, si volueris, deducturus; ne fortè, sicut in annis, ita pariter & in actibus juvenem te ostendas. Datum Romæ apud sanctum Petrum.

DECANO, CANTORI, & I. Morelli Canonico Xantonen.

Epist. 145. Vt Villielmũ scriptorem Papæ curent in canonicatu Pictaviensi pacificè tueri.

NObis, nec immeritò, ad cumulum indignationis accedit, quòd multi apostolicæ sedis reverentiam minimè attendentes, in tantæ rebellionis aculeum eriguntur, quòd ad receptionem eorum etiam quos nostris servitiis insistere nobísque familiariter adhærere non dubitant, difficiles se ostendunt, gravitérque repugnant, ut mandata apostolica eludantur. quod tanto nobis cedit ad dedecus, tantóque acriùs nos commovet contra eos, quanto ignominiosius videretur, si propter remissionem ac tepiditatem nostram eorum infecta nego-

tia remanerent, quibus non solùm ad simplices preces nostras, verùm etiam nobis tacentibus deberet liberaliter provideri. Sanè (sicut ex literis venerabilis fratris nostri Episcopi & dilecti filij Archidiaconi Engolismen. accepimus) cùm ipsi à bonæ memoriæ Celestino Papa prædecessore nostro mandatum apostolicum recepissent ut dilectum filium magistrum Willielmum de Marcheio scriptorem nostrum Canonicum instituerent in Ecclesia Pictavensi, contradictores excommunicationis sententia percellentes, iidem mandatum illud fuerunt, prout decuit, executi. Nos autem quod ab eis rationabiliter factum est approbantes, venerabili fratri nostro Pictaven. Episcopo, tunc apud sedem apostolicam existenti, viva voce injunximus ut ipsum scriptorem illius canonicæ plena & pacifica faceret possessione gaudere. Ipse verò (quod grave gerimus plurimùm & molestum) propter contradictionem quorundam Canonicorum suorum, cùm nullum velit in suæ novitatis exordio molestare, id exequi prætermittit; licèt de ipsius scriptoris, ut asseruit, promotione lætetur. Nolentes igitur ut pro quorumlibet contradictione quod apostolica fuit auctoritate statutum, citra perfectionis terminos relinquatur, sed potiùs celeri compleatur effectu, per apost. vobis scripta mandamus, & districtè præcipimus, quatenus prædictum scriptorem nostrum Canonicam ipsam, quam auctoritate apostolica est adeptus, faciatis auctoritate nostra sublato contradictionis, occasionis, & appellationis obstaculo, plenè & pacificè possidere; quoscunque contradictores vel rebelles inveneritis, per districtionem eccle. appell. postposita compescentes. Insuper quia prædicti Canonici Pictaven. quandam proposuere ordinationem de Canonicis, ut dicitur, se facturos, prænominato Williel. prorsùs excluso; nos si quid in elusionem mandati apost. eo non admisso priùs fuerit attentatum penitùs irritantes, volumus nihilominus & mandamus ut ipsis auctoritate nostra curetis districtiùs inhibere ne in illa procedere ordinatione præsumant, donec mandatum nostrum de præfato Willielmo, secundùm formam præscriptam fuerit adimpletum: scituri quòd sicut gratum nobis plurimùm & acceptum existet, si mandatum nostrum per vos diligenti fuerit executioni mandatum, ita dolebimus, nec poterimus in patientia sustinere, si in executione illius negligentes inventi fueritis & remissi. Nullis literis obstantibus, si quæ apparuerint harum tenore tacito &c. Quòd si omnes, duo vestrum &c. Datum Romæ ut suprà II. Non. Maij.

A. PICTAVEN. ET R. Petragoricen. Episcopis, & Arnaldo Archidiacono Petragor. Ecclesiæ.

Epist. 146. Vt Cadunicnse deformatum monasterium instaurent. *Vide lib.* 2. *epist.* 144.

INsinuatio dilecti filij Ay. Abbatis Cadunien. nobis expositа patefecit, quòd cum ab antiquo abbatia Cadunien. non solùm pastorem, sed etiam habitum & regularem observantiam de Cistercien. ordine susscepisset, tam in temporalibus quàm in spiritualibus cœlestium donorum proficiens incrementis, tandem per quosdam indisciplinatos filios voluntatis propriæ sectatores, qui cervices suas indomitas ab illo jugo suavi & salutari minùs licenter excutere præsumpsere, ad tantæ desolationis miseriam peccatis exigentibus jam devenit, ut à malitia inhabitantium in ea (sicut testimonio plurimorum didicimus) defectum minetur pariter & ruinam. Volentes igitur tantæ dissolutionis materiam per vestram solicitudinem amputari, discretioni vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus ad locum pariter accedentes, quicquid corrigendum inveneritis, tam in capite, quàm in membris, auctoritate freti apostolica, solum Deum habentes præ oculis, corrigatis, & monitione diligenti præmissa, ut ad ordinem Cistercien. redeant, à quo formam religionis sumpserunt, ad emendationem ipsius loci, tam in capite, quàm in membris, prout expedire videritis, procedatis; quod statueritis facientes per censuram ecclesiasticam nullius contradictione vel appellatione obstante firmiter observari; solicitè satagentes ut conspirationes & vitium proprietatis radicitus extirpentur. In quo si quis monachorum moriens fuerit vel fratrum inventus, Christiana careat sepultura. Nullis obstantibus literis &c. veritate tacita impetratę. Quòd si omnes &c. duo vestrum &c. Datum ut suprà VI. Idus Maij.

EPISCOPO, ARCHIDIACONO Petragoricenſi, & R. Archipresbytero de Marmuntes in Petragoricen. dioceſi conſtitutis.

Epiſt. 147. Vt latam contra Abbates intruſos ſententiam tueantur atque defendãt.

DE commiſſo nobis ſtatu Eccleſiæ nos oportet eſſe ſolicitos; ut ſi forſan in ejus corpore ſit infectum quicquam morbi contagio, quod ſimplicitatem corporis valeat offuſcare, illud vel debitæ correctionis capiat medicinam, vel ne corruptione ipſius pars ſyncera trahatur, ab unitate corporis penitùs amputetur. Sanè dilectus filius A. Abbas Cadunien. in noſtra præſentia conſtitutus nobis expoſuit diligenter quòd cùm Cadunien. cœnobij commiſſum ſibi regimen aſſumpſiſſet, ne aliqua de commiſſis ovibus antiqui hoſtis verſutia ab ovili ſuo poſſet ſurripere, juxta vocem dominicam ad fratres ſuos converſus ſæpius hortabatur ut Domino in ſanctitate conſcientiæ & juſtitia coram ipſo ſervire ſtudentes, ſectatores eſſent bonorum operum, & propria, quæ juxta formam ſui ordinis eis habere aliquatenus non licebat, ad communem utilitatem Eccleſiæ reſignarent, & ad Ciſtercien. ordinem, de quo primum patrem acceperunt, voluntate unanimi ſe transferrent. Ceterùm quidam ex ipſis patris ſui monita contemnentes, & ea quæ ſalutem propriam continebant, ægro animo ſuſtinentes, in ipſum inſurgere præſumpſerunt, & diabolica inſtigatione ſeducti, & patrem & paſtorem pariter conſpiratione nefaria ab adminiſtratione abbatiæ nixi ſunt amovere. Tandem verò cùm idem Abbas ex iniquitate filiorum domui ſuæ timeret imminere periculum, in quoſdam Abbates monaſterij ſui ſubditos & ſubjectos ſimul cum parte altera, cautione juratoria interpoſita, ſuper querelis ſuis voluntariè compromiſit; tali tamen conditione adjecta, ut cum diſcretorum virorum conſilio & aliorum Abbatum filiorum & fratrum Eccleſiæ Cadunien. querelas ipſas judicio vel concordia terminarent. Verùm cùm ad ſtatutum arbitrij diem alterutra partium conveniſſet, dicto Abbate proponente contra monachos & probare parato quòd conſpirationem fecerant contra ipſum, & ipſis in jure confeſſis proprium ſe habere, ſupradicti arbitri excluſis viris honeſtis ex conſenſu partium juxta formam compromiſſi ad arbitrandum receptis, & non vocatis Abbatibus fratribus & filiis ad diem aſſignatum, ſententiam promulgarunt, & ipſos monachos nullam conſpirationem feciſſe penitùs aſſerentes, de propriis Abbati reddendis nihil pronunciavere. Vnde cùm idem Abbas ſe multipliciter gravari cognoſceret, tum quia probationem ſuam de conſpiratione nolebant admittere, & bonos viros & honeſtas perſonas excluſerant, tum quia de reſtituendis propriis nullam prorsùs fecerant mentionem, & Abbates fratres & filios ad arbitrandum non convocaverant, tam ſe quàm abbatiam ſuam apoſtolicæ protectioni ſuppoſuit, & à tam manifeſto gravamine ſedem apoſtolicam appellavit. Vnde proprio nuncio ad ſedem apoſtolicam deſtinato, bonæ memoriæ Celeſtino prædeceſſori noſtro facti ſeriem pleniùs explicavit: qui provida deliberatione Ademaro bonæ memoriæ Petragoricen. Epiſcopo dedit firmiter in mandatis ut perſonaliter ad cœnobium Cadunien. accedens, quod ibi ſtatuendum ſeu corrigendum cognoſceret, auctoritate apoſtolica nullius contradictione ſeu etiam compromiſſione prorsùs obſtante, tam in capite quàm in membris corrigeret, & extirpatis vitiis, virtutes ibidem inſerere laboraret; & ſi quid poſt appellationem ad ſedem apoſtolicam interpoſitam inveniret circa ſtatum ipſius Abbatis temeritate qualibet attentatum, illud in irritum revocaret. Cùm igitur memoratus Epiſcopus mandatum apoſtolicum recepiſſet, & juxta formam ipſius ad monaſterium Cadunien. accedere feſtinaret, Abbatem de Faëſia, quem ejecto paſtore proprio præſcripti monachi cum Abbate de Gundunio in eadem Eccleſia poſt appellationem ad ſedem apoſtolicam factam præſumptuosè intruſerant, caſſavit penitùs, & amovit tam ipſum quàm Abbatem de Gundunio, qui eum intruſerat, & fautores & electores ipſius excommunicationis vinculo innodavit. Quam ſententiam dicti Abbates & monachi obſervare penitùs contempſere. Vnde jamdictus A. Cadunien. Abbas compulſus eſt ad ſedem apoſtolicam laborare. Nos igitur latam à memorato Epiſcopo ſententiam in prædictos Faiſen. & Gundunien. Abbates, & alios eorum fautores, ſicut rationabiliter lata eſt, ratam habentes & firmam, præſentium vobis auctoritate

mandamus

mandamus quatenus ipsam tamdiu faciatis auctoritate nostra, nullius contradictione vel appellatione obstante, inviolabiliter observari, donec pastorem suum A. unanimi voluntate recipiant, & debitam sibi obedientiam & reverentiam impendentes, de perpetratis excessibus juxta disciplinam sui ordinis satisfecerint competenter; in irritum revocantes quicquid in prædicti Abbatis præjudicium post appellationem ad apostolicam sedem objectam constiterit immutatum; ipsos monachos auctoritate apostol. compellentes eidem Abbati satisfacere in expensis mutuatis, dum ad sedem apostolicam per suos nuncios & etiam in propria persona coactus est laborare. Nullis obstantibus literis harum tenore &c. Quòd si omnes &c. duo vestrum &c. Datum Romæ ut suprà VIII. Idus Maij, pont. nostri anno I.

VENERABILIBVS FRATRIBVS Archiepiscopis & Episcopis ad quos literæ istæ pervenerint.

Epist. 148. CVm in Ecclesiis dilectorum filiorum nostrorum Abbatis & fratrum Virziliacen. per eos capellani constituantur, qui debeant ipsis de temporalibus respondere, dignum est & consonum rationi, ut sicut ex consuetudine observatur, super his controversia mota ad judicium ab eisdem fratribus compellantur. Ideóque fraternitati vestræ præsentibus literis inhibemus ne capellanos ipsos, vel eosdem fratres, contra tenorem privilegiorum suorum in audientia vestra pro temporalibus subire judicium compellatis, vel si spontanei accesserint, in præjudicium memoratorum fratrum ullatenus admittatis. Sed si quid super his quæstionis emergat, coram eis secundùm ordinem juris experientes suam justitiam consequantur. Nulli ergo &c. Datum Romæ apud S. Petrum.

ARCHIEPISCOPIS, ET Episcopis, & aliis Ecclesiarum Prælatis, ad quos literæ istæ pervenerint.

Epist. 149. De immunitate & privilegiis monasterij beatæ Mariæ Virziliacensis. LIcèt universa loca religiosa fovere ac diligere teneamur, illis tamen propensiorem curam impendere nos oportet, quæ specialiter beati Petri juris existunt, & ad nostram nullo mediante provisionem pertinent & tutelam. Inde est quòd nos jura monasterij beatæ Mariæ Magdalenæ Virziliacen. volentes integra conservari, & contra molestationes indebitas fratres & idem monasterium speciali communire privilegio libertatis, ad exemplar fe. record. Vrbani, Clementis, Celestini prædecessorum nostrorum auctoritate apostol. prohibemus, ne quis vestrum in monasterium ipsum, Abbatem, aut aliquem de fratribus ejusdem monasterij interdicti, suspensionis, vel excommunicationis sententiam promulgare præsumat. quod si fecerit, eam decernimus non tenere. Libertates præterea & immunitates & rationabiles ejusdem monasterij consuetudines hactenus observatas, tam in animarum cura Presbyteris Ecclesiarum Virziliacensis, Asconij, S. Petri, Castri insulæ, & Monterione committenda, & contrahendis matrimoniis, & legitimè dirimendis, & excommunicandis, vel absolvendis, suspendendis, destituendis, & restituendis Presbyteris, Clericis, & parochianis Ecclesiarum illarum, quàm in aliis negociis & sacramentis ecclesiasticis, rata esse decernimus, & eas à vobis præcipimus inviolabiliter observari. Nihilominus etiam vobis præsentium auctoritate mandamus, quatenus subditos vestros, de quibus ad vos prædictorum fratrum fuerit perlata querela, ad necessitatem satisfactionis debitæ, contradictione & appellatione cessante, per excommunicationis & interdicti sententiam compellatis. Alioquin eis auctoritate apostolica indulsimus ut eos candelis accensis vice nostra excommunicent, & nuncient excommunicationis & interdicti vinculo innodatos: quos tamdiu volumus sicut excommunicatos & interdictos ab omnibus evitari, donec de perpetratis excessibus satisfaciant competenter. Præterea quoniam (ut audivimus) parochiani præfati monasterij, qui pro manifestis excessibus à memoratis fratribus quandoque sententiam ecclesiasticæ districtionis incurrunt, interdum ad alia loca se tranferunt, ut sic sententiam & justitiam fratrum eludant; districtè mandamus atque præcipimus ut eos qui taliter duxerint correctionem ecclesiasticam contemnendam, pariter & alios malefactores eorundem fratrum, qui vel à vobis vel ab ipsis aut ab aliis fuerint excommunicationis & interdicti vinculo innodati, cùm requisiti fueritis, per parochias vestras tamdiu sicut ex-

communicatos & interdictos faciatis ab omnibus evitari, donec iidem malefactores* satisfacere compellantur; & si delicti qualitas hoc exegerit, ad sedem apostolicam cum testimonio literarum Abbatis vel Capituli veniant absolvendi. Datum Romæ apud sanctum Petrum.

* *f.* satisfecerint competenter.

GERARDO ABBATI monasterij beatæ Mariæ Magdalenæ Virziliacen. ejúsque fratribus tam præsentibus quàm futuris, regularem vitam professis in perpetuum.

Epist. 150. De eodem argumento.

RElegiosis votis annuere & ea operis exhibitione complere, officium nos invitat suscepti regiminis, & ordo exigit rationis. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris justis postulationibus clementer annuimus, & præfatum monasterium S. Mariæ Magdalenæ Virziliacensis, in quo divino mancipati estis obsequio, ab illustris memoriæ Gerardo Comite ipsius loci fundatore & uxore ejus Bertha beato Petro Apostolorum principi propria devotione oblatum, apostolicæ sedis patrocinio communimus, & ad exemplar prædecessorum nostrorum piæ recordationis Leonis, Gregorij, Vrbani, Eugenij, Alexandri, Lucij, Vrbani, Gregorij, Clementis, & Celestini Romanorum Pontificum statuimus vt idem monasterium in nullo teneatur alicui nisi tantùm Rom. Ecclesiæ respondere, & illum vobis in Abbatem dari volumus & præponi quem fratres communi consensu vel fratrum pars consilij sanioris secundùm Dei timorem & beati Benedicti institutionem elegerint, & Romanus Pontifex providerit ordinandum, aut suggestione monachorum ejusdem loci consenserit ordinatum. Sanè consecrationem monasterij vestri & Ecclesiarum quæ sunt in circumadjacenti villa Castri insulæ, & Monterione, chrisma, oleum sanctum, benedictionem Abbatis, ordinationes monachorum & Clericorum, & cetera ecclesiastica sacramenta, vobis à quo malueritis catholico Episcopo suscipienda concedimus; qui apostolica fultus auctoritate quod postulatur indulgeat. Ecclesiæ verò ejusdem monasterij per diversas provincias constitutæ, & earum Altaria ab Episcopis, in quorum dioceſi sunt, consecrentur, cœmeteria benedicantur, sacerdotes & Clerici ordinentur, chrisma & oleum suscipiatur; siquidem gratiam atque communionem apostolicæ sedis habuerint, & ea gratis ac sine pravitate voluerint exhibere. Alioquin pro eorum susceptione catholica quem malueritis Episcopum adeatis; qui similiter apostol. fultus auctoritate, quod postulatur indulgeat. Porrò diocesano Episcopo in monasterio vestro, nisi fortè ab Abbate fuerit invitatus, nec stationes agere nec Missas liceat publicas celebrare, neque ullam in eodem cœnobio & circumadjacenti villa & in Ecclesiis Asconij, sancti Petri, quæ sunt in radice montis ipsius sitæ, & in Ecclesiis Castri insulæ & Monterione, dominationem exercendi vel interdicendi habeat potestatem. Mansuro in perpetuum præterea decreto penitùs prohibemus ne Abbatem vel monachos persona quælibet secularis ad curiam suam judicandos vel in causam ducendos vocet; nec Abbas, vel monachi, aut eorum homines ab Ecclesia, cui serviunt, judicandi coacti pro susceptione judicij curias Principum adeant aliquorum, neque per alicujus Principis potestatem Abbas cum hominibus Ecclesiæ Virziliacensis, si qua inter eos querela emerserit, in causam intret; nec aliquis eos adversùs Abbatem defendere audeat, vel tueri; nec burgenses vel homines Ecclesiæ Virziliacensis, præter Abbatem & monachos, quisquam Principum ad suam curiam judicandos, & distringendos, puniendósve ire compellat. Ad hæc, sæpedicto monasterio auctoritate apostolica confirmamus quæcunque prædictorum fundatorum seu quorumcunque fidelium legitima collatione aut aliis justis modis noscitur possidere, & quæcunque justè in futurum & canonicè largiente Domino poterit adipisci. Præterea quieti vestræ providentes, auctoritate apostol. interdicimus, & sub excommunicationis vinculo prohibemus, ut infra pertinentias monasterij vestri crucibus determinatas nullus hominum capere, invadere, seu bona sua auferre, sive assultum vel quamlibet offensionem facere, neque per alicujus Ducis vel Comitis auctoritatem quisquam sine licentia vestra in eodem monasterio Missas celebrare, & oblationes detinere præsumat. Nihilominus quoque prædecessorum nostrorum fe. mem. Vrbani, Eugenij, Alexandri, Lucij, Vrbani, Gregorij, Clementis & Celestini Roman.

Vide Notas ad Lupum Ferrar. pag. 367. 412. 449. & seq. & in Appendice pag. 10.

Pontificum vestigiis inhærentes, statuimus ut in Ecclesiis & capellis vestris per diversas provincias constitutis Presbyteri à vobis vel fratribus vestris eligantur ; ut Episcopis , in quorum dioceſi sunt, præsententur: à quibus, si idonei fuerint, curam animarum accipiant; ita quidem quòd de plebis cura teneantur Episcopis respondere ; de oblationibus verò, decimis , aliisque redditibus, sicut à prædecessoribus nostris vobis concessum fuisse dignoscitur, in curia vestra suam justitiam exequantur. quod si facere fortè noluerint, subtrahendi eis temporalia ipsa liberam habeatis auctoritate apostol. facultatem. Sententiam insuper super causa quæ inter vos & bonæ memoriæ Stephanum quondam Eduen. Episcopum vertebatur,à Domino Vrbano prædecessore nostro de communi consilio & assensu fratrum prolatam , & à felicis record. Clemente prædecessore nostro postmodum confirmatam , auctoritate apostol. concedimus & præsentis scripti pagina communimus. Quæ quidem sententia talis est. CONTROVERSIÆ quæ sub examine sedis apostol. terminantur , literarum debent memoriæ commendari, ne tractu temporis in recidivæ quæstionis scrupulum deducantur. Meminimus autem piæ memoriæ prædecessorem nostrum Lucium Papam venerabilibus fratribus nostris T. Portuen. & N. Albanen. Episcopis & nobis adhuc in minori officio constitutis injunxisse ut in causa inter venerabilem fratrem nostrum Eduen. Episcopum & monasterium vestrum diutiùs agitata , testes ipsius Episcopi audiremus, eo, sicut recolimus, patenter expresso , ut super his articulis , in quibus jus episcopale monasterij privilegia excludebant , nulla per testes inquisitio haberetur , sed super aliis , de quibus ab Episcopo quæstio contra monasterium movebatur. Testibus itaque præfato tenore receptis , & depositionibus eorum redactis in scriptis, fuit indulta commissio pro aliis testibus producendis , diffinitiva sententia apostol. sedis examini reservata. Proinde postea quæ acta sunt sub judicibus delegatis, tam Episcopi quàm monasterij procuratoribus statuto termino in nostra præsentia constitutis , post multa hinc inde proposita ab Episcopi procuratore quæsivimus ut quicquid peteret, scripturæ serie declararet. qui licèt antea per advocatum subjectionem monasterij cum aliis petiisset , tandem libello porrecto confessus est quòd nihil in corpore monasterij vendicaret , sed in Ecclesiis in villa circumadjacenti monasterio constitutis, clero & populo earundem & quibusdam aliis jus episcopale Domino suo restitui postulabat: quorum possessionem Eduen. Ecclesiam habuisse , & præter juris ordinem amisisse , sufficienter probatum esse testibus asserebat. & ideo attestationes aperiri cum instantia requirebat. E contra verò Virziliacenses nec litem fuisse super his quæ exempta sunt per privilegia contestatam , & se liberè usos suis privilegiis affirmabant. Nos verò privilegiis monasterij diligenter inspectis , villæ circumadjacentis Ecclesias, scilicet sancti Petri , sancti Christophori , sancti Stephani , sanctæ Marthæ, sanctæ Crucis , & sancti Iacobi, plena & pari cum monasterio gaudere reperimus libertate. Quia ergo , sicut dictum est, nostri non fuit prædecessoris intentio ut super his quæ in privilegiis eximuntur , vel haberetur quæstio , vel testimonium redderetur , attestationes omnes super his , si quæ sunt exhibitæ, duximus irritandas. Sanè libertatem monasterij ex ipsa procuratoris Episcopi confessione tenentes , & privilegiorum claram seriem in aliis , quæ licèt exempta in quæstionem deducebantur, attentiùs intuentes, procuratori Episcopi de consilio fratrum nostrorum super subjectione monasterij & omnibus quæ in privilegiis eximuntur , per diffinitivam sententiam silentium perpetuum ita duximus imponendum , ut in Ecclesiis supradictis , clero & populo earundem , & villa circumadjacenti nihil juris , nihil consuetudinis, nihil omnino quisquam , præter Romanam Ecclesiam, secundùm quod privilegia continent , quæ diligenter inspeximus , habeat potestatis. Veruntamen principalem super ipsis privilegiis quæstionem, si ea Episcopus non in parte sed totaliter tentaverit improbare , ipsi liberam reservamus. Decernimus ergo &c. *usque ad verbum illud* fatigare , aut de propriis animalibus , quæ in cellis ejus sunt, decimas exigere , sed omnia &c. salva in omnibus sedis apostolicæ auctoritate, & in illis Ecclesiis quæ exemptæ non sunt dioceſanorum Episcoporum cano-

nica justitia. Ad indicium autem tam jurisdictionis Romanæ Ecclesiæ, quàm libertatis vestræ, libram unam argenti nobis nostrísque successoribus annis singulis exsolvetis. Si qua igitur &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum per manum Rainaldi Domini Papæ Notarij, vicem agentis Cancellarij, III. Non. Maij, Indictione prima, incarnationis Dominicæ M C XCVIII. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ tertij anno primo.

VVILLIELMO REMEN. Archiepiscopo, sanctæ Sabinæ Cardinali.

Epist. 151. Vt electo Cameracēsi liceat resignare juri; & ut eligatur alius idoneus à Capitulo, intra mensem, vel instituatur auctoritate apostolica.

CVm illos qui ad prælationis officium evocantur esse deceat solicitos & attentos ut tanquam boni pastores vigilias noctis custodiant super grege sibi commisso, ne lupus rapiat vel dispergat, qui propter impedimentum cordis aut corporis aliquando ad hujus officij onus electi suam insufficientiam recognoscunt, & malunt prælationis officium resignare quàm velint sub eorum regimine gregem dominicum deperire, gratum exhibent Domino, sicut credimus, famulatum, & petitionibus eorum favor est apostolicus impendendus: quia tutius est in Ecclesia non præesse, quàm non prodesse, qui præsunt. Licèt autem occulta cordium ille solus intelligat qui renum est scrutator & cordium; quia tamen à nobis tam ex parte tua quàm dilecti filij Cameracen. electi extitit postulatum, ut si idem electus cujuspiam infirmitatis conscius, propter quam ad regimen ipsius Ecclesiæ insufficiens dignoscitur, vellet sine pravitate aliqua resignare, liceret tibi eandem recipere cessionem; volentes, quantum cum Deo possumus, Cameracen. Ecclesiæ providere, auctoritate tibi præsentium indulgemus, ut si electus ipse propter prædictam causam sine pravitate renunciare voluerit, resignationem ipsius apostolica auctoritate recipias, & ascitis tibi venerabilibus fratribus nostris Atrebaten. & Ambianen. Episcopis Canonicos prædictæ Ecclesiæ studiosiùs moneas & inducas ut infra mensem post admonitionem vestram, personam idoneam sibi communiter juxta sanctionem canonicam eligant in pastorem. Si verò in electione facienda omnes, vel major & sanior pars, non potuerint convenire; ut ab eadem Ecclesia dissensionis in electione amoveatur materia, per quam jamdudum plurima sustinuisse dignoscitur detrimenta, ex tunc tu pariter cum prædictis Episcopis, vel eorum altero, si ambos habere non poteris, non obstante contradictione vel appellatione cujuslibet, præficiendi ipsi Ecclesiæ personam idoneam in pastorem liberam habeas auctoritate apostolica facultatem. Nulli ergo &c. Datum Romæ ut suprà V. Idus Maij, pontificatus nostri anno primo.

EIDEM.

Epist. 152. Quòd novam Cathedram ipsi erigere liceat. Cœnobia tamē in illos usus nō convertantur, sed cœnobia permaneant.

CVm ad ecclesiastici honoris augmentum tuam solicitam cognoscimus voluntatem, tanto tibi propensiùs in Domino congaudemus, quanto personam tuam synceris caritatis brachiis amplexamur, & te tanquam præcipuum Ecclesiæ membrum in domo Domini desideramus evidentiùs elucere. Pervenit siquidem ad audientiam nostram, quòd cùm ad ampliationem divini cultus & honorem Ecclesiæ Gallicanæ in Castro tuo, quod Mosomum dicitur, in abbatia ejusdem Castri disposuisses novum episcopatum erigere, à felicis recordationis Celestino Papa prædecessore nostro super hoc licentiam postulasti: qui fratrum deliberato consilio, sicut in ejus literis continetur, tibi per scripta sua concessit, ut de assensu carissimi in Christo filij nostri Illustris Regis Francorum, de consilio etiam venerabilium fratrum nostrorum Atrebaten. & Ambianen. Episcoporum, illud apostolica auctoritate suffultus, nullius contradictione vel appellatione obstante, in hujusmodi negotio agere procurares quod ad honorem Dei & Ecclesiæ cognosceres pertinere; illos ecclesiastica districtione percellens qui tibi super hoc ducerent temeritate qualibet resistendum. Nos igitur ejusdem prædecessoris nostri vestigiis inhærentes, de fratrum nostrorum consilio, ut in prædicta abbatia juxta præscriptam tibi formam à prædecessore nostro episcopatum erigere valeas, vel si malueris in eodem Castro Cathedralem Ecclesiam, cui præficiatur Episcopus, fabricare, liberam tibi concedimus auctoritate apostolica facultatem: ita tamen quòd ab eodem monasterio

monachi nullatenus excludantur; ne fortè venire contra sanctiones canonicas videremus, quibus provida fuit deliberatione statutum, ut quæ semel Deo dedicata sunt monasteria, semper maneant monasteria; cùm & hodie generaliter statuatur ut ordo monasticus, qui in aliquo monasterio secundùm Deum & beati Benedicti regulam dignoscitur institutus, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Si verò prædictorum Episcoporum copiam habere non poteris, tu cum eorum altero juxta præscriptam formam in ipso negotio procedendi habeas potestatem. Nulli ergo &c. Datum ut suprà.

EIDEM.

Epist. 153. Quòd ipsi in novo suo episcopatu dignum aliquem virum præficere liceat.

CVm in ecclesia Dei ex dispositione divina locum obtineas digniorem, petitionibus tuis tanto libentius favorem apostolicum impertimur, quanto eas credimus ex maturiori deliberatione procedere, & personam tuam cognoscimus ad augmentationem ecclesiasticæ dignitatis solicitiùs aspirare. Cùm igitur tibi tam à felicis recordationis Celestino Papa prædecessore nostro quàm à nobis de fratrum nostrorum consilio sit indultum ut infra Castrum tuum, quod Mosomum dicitur, in abbatia ejusdem castri valeas episcopatum erigere, vel si malueris in eodem Castro aliam Cathedralem Ecclesiam, cui præficiatur Episcopus, fabricare; ut laudabile tuæ voluntatis propositum melior sequatur effectus, & ad exaltationem novi episcopatus studeas affectuosiùs & intendas, personæ tuæ, quam prærogativa dignitatis honorare volumus speciali, auctoritate præsentium indulgemus ut liceat tibi, quoad vixeris, personaliter in eodem episcopatu, eorum requisito assensu quibus Episcopus præficiendus extiterit, nullius contradictione vel appellatione obstante, personam idoneam instituere in Pontificem, qui populo sibi commisso præesse valeat & prodesse. Nulli ergo &c. Datum &c. ut suprà, VII. Idus Maij.

MAGISTRO GVISELIN. Subdiacono nostro, Cancellario Tornacen.

Epist. 154. Senectutis Cardinalis Remensis à Papa confirmatur.

CVm à nobis petitur &c. *usque ad verbum illud* effectum. Ad audientiam nostram siquidem te referente pervenit, quòd cùm felicis rec. Celestinus Papa prædecessor noster causam quæ vertebatur inter te & Laurentium Clericum de Brugis, super præbenda spectante ad magisterium scholarum sanctæ Mariæ in Brugis, venerabili fratri nostro Vvillielmo Remen. Archiepiscopo sanctæ Sabinæ Cardinali commisisset fine debito terminandam, ipse allegationibus utriusque partis auditis & cognitis, de prudentum virorum consilio te ab ipsius impetitione absolvit, super hoc perpetuum silentium imponens eidem. Nos igitur quod per eundem Archiepiscopum factum est volentes debitam firmitatem habere, præbendam ipsam, sicut justè possides & quietè, devotioni tuæ auctoritate apostolica confirmamus &c. Nulli ergo &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum I V. Non. Maij.

TORNACEN. EPISCOPO.

Epist. 155. Vt à decessoribus alienata revocet.

CVm Ecclesiarum omnium cura nobis immineat pastoralis, sic nos convenit circa utilitatem ipsarum attentiùs vigilare, ut quæ malè ordinata sunt in eis, in statum revocentur auctore Domino meliorem. Intelleximus siquidem per petitionem ex tua nobis parte porrectam, quòd redditus duodecim Altarium, qui ad mensam episcopalem specialiter fuerant deputati, quidam prædecessorum tuorum retroacto tempore minùs rationabiliter distraxere. Volentes igitur tibi & Ecclesiæ tuæ paterna solicitudine providere, ut redditus illos, qui in præjudicium tuum à mensa episcopali irrationabiliter sunt subtracti, tibi liceat appellatione remota legitimè revocare, fraternitati tuæ auctoritate præsentium indulgemus. Nulli ergo &c. Datum &c. ut suprà, V I. Non. Maij.

CANONICIS ECCLESIÆ beatæ Mariæ Tornacen.

Epist. 156. Vt fructus Altarium Vicariis æqualiter dividantur.

CVm à nobis petitur &c. *usque ad verbum* assensu; ut redditus, qui à diversis donatoribus ad usum Vicariorum Ecclesiæ vestræ, qui non sunt majoris altaris servitio deputati, per temporum vices proveniunt, colligantur in unum, & per ministros vestros inter eosdem Vicarios æqualiter dividantur, qui communi assensu Capituli, secundùm antiquam & rationabilem Ecclesiæ vestræ consuetudinem institui valeant, & similiter amoveri, liberam vobis auctori-

tate præsentium concedimus facultatem. Decernimus ergo &c. Datum &c. ut suprà, VIII. Idus Maij.

CANONICIS ET CLERICIS Tornacen. Ecclesiæ.

Epist. 157. CVm à nobis petitur &c. *usque ad verbum* postulationibus inclinati, ne coram alio judice trahamini, nisi per appellationem, in causam, quamdiu sub examine venerabilis fratris nostri Episcopi Tornacen. vel dilectorum filiorum Decani & Capituli vestri stare juri volueritis, præterquàm de nostro vel Legati nostri mandato, auctoritate vobis præsentium indulgemus. Liceat quoque vobis, cùm generale interdictum terræ fuerit, exclusis interdictis & excommunicatis, clausis januis, non pulsatis campanis, & suppressa voce, divina officia celebrare. Nulli ergo &c. Datum &c. ut suprà, IV. Idus Maij.

CANONICIS ECCLESIÆ beatæ Mariæ Tornacen.

Epist. 158. Quòd fructus majoris altaris possint dividere. CVm à nobis petitur &c. *usque ad verbum illud* assensu, ut redditus, qui per temporum vices à diversis personis ad usum vicariorum majoris altaris Ecclesiæ vestræ proveniunt, colligantur in unum, & per ministros vestros inter vicarios æqualiter dividantur, qui communi assensu Capituli, secundùm antiquam & rationabilem Ecclesiæ vestræ consuetudinem institui valeant, & similiter amoveri, liberam vobis auctoritate præsentium concedimus facultatem. Decernimus ergo &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum.

CANONICIS ECCLESIÆ beatæ Mariæ Tornacen.

Epist. 159. Confirmatio constitutionis cujusdam, super fructibus beneficij Yvonis. CVm à nobis petitur &c. *usque ad verbum illud* vestris postulationibus gratam convenientiam impendentes, institutionémque quam super fructibus beneficij, quod fuit olim Hyvonis de vinea, cujus etiam donatio ad vos nullo medio pertinebat, de voluntate & consilio venerabilis fratris nostri Stephani Episcopi vestri in Ecclesia vestra fecistis, videlicet ut fructus illi ad agenda communia negocia Capituli perpetuò debeant applicari, sicut ipsa institutio rationabiliter facta est, & hactenus observata, & in authentico exinde confecto pleniùs continetur, auctoritate apostolica confirmamus &c. Nulli ergo &c. Datum &c. ut suprà, II. Kalend. Maij, Pontificatus nostri anno primo.

ELECTO CAMERACENSI, sancti Auberti & sancti Gilleni Abbatibus.

Epist. 160. Vt injustam interdicti sententiam revocent. CVm in ecclesia Dei omnia fieri debeant ordinatè, non est à Prælatis Ecclesiarum ex impetu vel pro quæstu ad sententiam procedendum: sed ad hoc eò majori debent maturitate procedere, quò turpius & absonum magis existit de prolata temerè sententia quàm de ferenda minùs rationabiliter reprehendi: quorum alteri, primo videlicet, pœna ex præsumptione debetur, secundo verò venia pro ignorantia vel diligentia minori donatur. Sanè significantibus dilectis filiis Abbate & Conventu S. Vedasti Atrebaten. didicimus quòd si quando inter eos & venerabiles fratres nostros Episcopos, & dilectos filios Archidiaconos, in quorum parochiis aliqua eorum Obedientia vel capella consistit, super aliquo controversia vertitur, vel alicui ipsorum non satisfaciunt juxta desiderium postulantis, ipsi Ecclesias eorum in suis parochiis constitutas interdicto subjiciunt, & interdictum ipsum, nisi placati muneribus, non relaxant. Volentes autem Ecclesiæ sancti Vedasti paterna solicitudine providere, eisdem Episcopis & Archidiaconis per scripta nostra præcipiendo mandavimus, ne ejus Ecclesias sine manifesta & rationabili causa interdicto supponant, nec occasione secularium negotiorum aut quæstionum emergentium, seu causa lucri captandi, Capellanos in ejus Ecclesiis commorantes impediant quominus in Ecclesiis suis divina valeant officia celebrare. Quocirca discretioni vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus, si præfati Episcopi vel Archidiaconi forsan in Ecclesias eorundem Abbatis & Conventus sententiam interdicti minùs rationabiliter duxerint promulgandam, vos de sententia ipsa, appellatione postposita, cognoscatis, & eam post cognitionem, si talem ipsam inveneritis, auctoritate freti apostolica relaxetis. Nullis literis &c. harum tenore tacito. Datum Romæ apud sanctum Petrum II. Kalend. Maij, Pontificatus nostri anno primo.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ATREBATEN. EPISCOPO & Cameracen. electo.

Epist. 161. Vt concordia inita, & bona fide interposita tranſactio obſervetur.

VIris religioſis, & his præcipuè qui beati Benedicti regulam ſunt profeſſi, non credimus expedire, ut ocio clauſtrali poſtpoſito, contra inſtituta ſui ordinis diſcurrant per curias ſeculares, aut ſecularibus negociis involvantur. Inde eſt quòd nos dilectorum filiorum Abbatis & Conventus ſancti Vedaſti Atrebaten. religioni & honeſtati conſulere cupientes, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus, ſi nobiles viri Comes Aionien. & Betunen. Advocatus à compoſitionibus quas idem Comes cum eiſdem fratribus ſuper poſſeſſionibus de Haſpra. & pater præfati Advocati ſuper poſſeſſionibus de Saillis & earum appendiciis voluntate propria inierunt, temerè reſilire voluerint, eos ad obſervationem compoſitionum ipſarum, ſicut ſine pravitate factæ ſunt & ab utraque parte receptæ, à nobis etiam confirmatæ, monitione præmiſſa per diſtrictionem eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compellatis. Nullis literis &c. ut ſuprà. Datum ut ſuprà.

REMEN. ARCHIEPISCOPO ſanctæ Sabinæ Cardinali, & Abbati ſancti Remigij, & Decano Remen.

Epist. 162. Vt Noviomenſem Epiſcopum tertia decimarum parte contentum eſſe & vexatione monaſterij S. Vedaſti abſtinere jubeant.

SIgnificantibus nobis dilectis filiis Abbate & Conventu ſancti Vedaſti noſtro eſt apoſtolatui reſeratum, quòd Martinus quondam ejuſdem monaſterij Abbas tertiam partem decimationis de Moilaivis & de Ernaldmensnil ab R. quondam Noviomen. Epiſcopo recepit ad cenſum, & ei tantam ſe reddituturum promiſit annis ſingulis penſionem, quòd reliquæ duæ tertiæ cum illa tertia vix ſufficiunt ad ſolutionem ipſius, unde Eccleſia beati Vedaſti jacturam enormem dicitur incurriſſe. Propter quod venerabili fratri noſtro Noviomen. Epiſcopo dedimus in mandatis ut illa tertia parte decimationis prædictæ (ſicut juſtum eſt) de cetero ſit contentus, & Eccleſiam ipſam ſuper exactione præmiſſæ penſionis amodo non moleſter. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi ſupradictus Epiſcopus mandato noſtro parere noluerit, & præmiſſis veritas ſuffragatur, vos auctoritate noſtra ſuffulti memoratum Epiſcopum ſua tertia manere contentum, & ab Eccleſiæ ſupradictæ ſuper exactione penſionis illius moleſtatione ceſſare, ſicut juſtum eſt, monitione præmiſſa per diſtrictionem eccleſiaſticam appellatione remota cogatis. Si qua verò partium legitimè citata &c. facientes quod decreveritis &c. Nullis literis &c. ut ſuprà. Quòd ſi omnes &c. tu frater Archiepiſcope cum eorum altero &c. Datum ut ſuprà.

ELECTO CAMERACENSI, ſancti Auberti & ſancti Gilleni Abbatibus in Cameracen. dioceſi conſtitutis.

Epist. 163. Vt Epiſcopos per cenſuras compellant monaſterium S. Vedaſti contra ſuos adverſarios jure tueri.

VT loca religioſa & fratres in eis divinis obſequiis deputati violentiæ non ſubjaceant laicali, ſed inſtituta ſui ordinis colant potiùs in quiete, ſpecialis eſt eis gratia facienda; ne pro ſui juris defectu ſecularibus immiſceri negociis compellantur, & ad curias diſcurrere ſeculares. Hac igitur conſideratione inducti, dilectis filiis Abbati & Conventui ſancti Vedaſti Atrebaten. providere volentes, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus ſi de malefactoribus ſuis per dioceſanos Epiſcopos juſtitiam non potuerint obtinere, vos poſt trinam admonitionem eiſdem Epiſcopis factam, malefactores eorundem fratrum ad exhibitionem juſtitiæ per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compellatis, facientes quod decreveritis per diſtrictionem eccleſiaſticam inviolabiliter obſervari; nec ſententiam in eos latam à vobis, niſi damna & injurias paſſis priùs fuerit ſatisfactum, aliquis audeat relaxare. Volumus etiam nihilominus & mandamus ut cùm ab eodem Abbate & fratribus fueritis requiſiti, ad eorum monaſterium accedentes, quæ corrigenda fuerint in capite vel in membris, auctoritate freti apoſtolica corrigatis. Nullis literis &c. ut ſuprà. Quòd ſi omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum.

GRADEN. PATRIARCHÆ.

Epist. 164. Vt cauſam Archidiaconi Tarviſini contra Clericos de Quinto jure definiat.

COnſtituti in præſentia noſtra dilecti filij Iacobus & Olivierius nuncij Clericorum plebanatus de Quinto, & dilectus filius Archidiaconus Tarviſinus, pro cauſa quæ inter ipſos ex una parte & Archidiaconum memoratum ex alia ſuper jure ipſius archidiaconatus fuerat agitata, & tandem ad nos per

appellationem delata, diffinitioni ejus contrariis affectibus intendebant, & cùm vellent adinvicem litigare, dilect. filium G. SS. Cosmæ & Damiani Diaconum Card. ipsis concessimus auditorem. Cùmque partes in ejus essent præsentia constitutæ, prædicti nuncij pro ipsis & parte sua firmiter asserebant quòd causa eadem post tractatum diutinum amicabili tandem fuerat compositione sopita: quam quidem Archidiaconus juramento, Episcopus verò sub pœna mille librarum se promiserat firmiter servaturum. Ex adverso autem prædictus Archidiaconus proponebat quòd cùm videret partem adversam sibi super observatione compositionis factæ molestiam irrogare, bonæ mem. Clementi Papæ prædecessori nostro suam curavit proponere quæstionem: qui tandem ipsum à præstito juramento post causæ cognitionem absolvit, & licentiam ei dedit ut archidiaconatus sui jura, non obstante compositione illa, prosequi non cessaret; præsertim cùm eam præfatus Episcopus non servasset, & tam ipse quàm plebani socij ejus super hoc contra mandati apostolici formam eum plurimùm molestassent. E contra præmissi nuncij affirmabant quòd Episcopus suus contra compositionem non venerat, immo ipsi Archidiacono querenti respondebat quòd paratus erat facere quod deberet, sicut per instrumentum publicum ostendebatur, & quòd Archidiaconus contra juramentum licitum ac sponte interpositum nulla debuisset ratione venire. Et si fortè sibi esset aliquo modo (quod non credebant) indultum, priùs quæ contra compositionis formam præsumpserat, emendare penitùs tenebatur, quàm statueretur aliquid super negotio principali. Ceterùm cùm in præsentia Card. prædicti diutiùs litigassent, tandem auditis per eum quæ duxerant proponenda, fratrum nostrorum consilio habito diligenti, causam ipsum sub certa forma tuæ fraternitati duximus committendam, per apost. tibi scripta mandantes, quatenus utramque partem ad observationem compositionis prædictæ (quam licitam esse comperimus, & ideo juramentum pro ipsius observatione interpositum censuimus fore servandum) non obstante absolutione prædicta, quam credimus per subreptionem obtentam, per censuram ecclesiasticam sublato appellationis obstaculo compellere non omittas; in irritum apost. auctoritate reducens si quid contra compositionem prædictam per prædictum Archidiaconum cujuslibet auctoritate rescripti noveris immutatum. Si quid verò postmodum inter eos fuerit quæstionis, partibus ad tuam præsentiam convocatis audias, & illud appellatione remota debito fine decidas. Volumus præterea nihilominus & mandamus, quatenus Clericos & laïcos, qui occasione quæstionis prædictæ, quam cum Archidiacono habuerunt, excommunicationis, suspensionis, vel interdicti sunt vinculo innodati, secundùm Ecclesiæ formam absolvas; illos qui ipsis bona sua per violentiam abstulerunt, ad restitutionem eorum, sicut justum fuerit, ecclesiastica censura remota appell. compellens, & non permittas quòd ipsis super beneficiis suis gravamen vel aliqua molestia ab aliquo indebitè inferatur. Illos verò quos Ecclesias violasse & manus in Clericos temerarias injecisse constiterit, tamdiu facias sicut excommunicatos ab omnibus arctiùs evitari, donec passis injuriam &c & cum testimonio literarum &c. Datum ut suprà &c. IV. Idus Maij.

ARCHIEPISCOPIS ET ALIIS Ecclesiarum Prælatis, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, & aliis nobilibus viris, & universis Christi fidelibus ad quos literæ istæ pervenerint.

Epist. 161. Ut commissariis apostolicis contra hæreticos auxilio sint.

CVm ad capiendas vulpes parvulas, quæ demoliuntur vineam Domini Sabaoth, species quidem habentes diversas, sed caudas adinvicem colligatas, quia de vanitate conveniunt in idipsum, & hæreticos ab fidelium consortio excludendos, dilectum filium fratrem Rainerium, potentem divino munere in opere & sermone, & cum eo dilectum filium fratrem Guidonem, virum Deum timentem & vacantem operibus caritatis, ad partes vestras duxerimus destinandos, universitatem vestram rogamus, monemus, & exhortamur in Domino, & in remissionem injungimus peccatorum, quatenus eos benignè recipientes pariter & devotè, contra hæreticos ipsis potenter & viriliter assistatis, eis consilium & auxilium impendentes. Verùm quia frater Rainerius pro arduis Ecclesiæ negociis in Hispaniam de mandato processit

ceſſit apoſtolico, volumus nihilominus & mandamus ut vos fratres Archiepiſcopi & Epiſcopi, cùm à dicto fratre Guidone fueritis requiſiti, in hæreticos, quos ipſe vobis nominaverit, ſpiritualem gladium exeratis; laici verò bona eorum confiſcent, & eos ejiciant de terra ſua, & eorum paleas ſeparent à frumento. Omnibus autem qui pro conſervatione fidei Chriſtianæ in tanto diſcrimine quod Eccleſiæ imminet, ipſi aſtiterint fideliter & devotè, illam peccatorum ſuorum concedimus indulgentiam, quam beati Petri vel Iacobi limina viſitantibus indulgemus. Datum Romæ &c. ut ſuprà, 111. Idus Maij.

ABBATI SANCTI VEDASTI.

Epiſt. 166. Approbat ejus voluntatem, quòd ex collegio ſeculari factum olim cœnobium, ad collegium revocare laboret.

PIæ poſtulatio voluntatis effectu debet proſequente compleri; ne refrigeſcat caritas poſtulantis ex longioris moræ faſtidio, vel ex brevi etiam dilatione tepeſcat. Significaſti ſiquidem nobis quòd cùm Eccleſia ſancti Petri de Caſtro ſita juxta monaſterium tuum libera ſit, & ſicut ipſum monaſterium ab epiſcopali juriſdictione penitùs ſit exempta, & in ea olim eſſe conſueverint Canonici ſeculares, prædeceſſores tui, ut poſſeſſiones ipſius in ſuos uſus converterent, ut in ipſa facerent per monachos miniſtrari indulgentiam à ſede apoſtolica impetrarunt. Verùm quoniam in ea minùs ſolemniter Domino deſervitur, ad ampliandum ibidem cultum divini nominis Canonicos ſeculares, prout ibi quondam fuerant, in ea ordinare deſideras, & eis certos redditus aſſignare. Eapropter, dilecte in Domino fili, intentionem tuam laudabilem attendentes, auctoritate tibi præſentium indulgemus, ut de conſilio fratrum tuorum, vel majoris & ſanioris partis, in ea Canonicos ſeculares inſtituas, & tam de bonis monaſterij tui, quàm de his quæ ibi à fidelibus offerentur, redditus eis competentes aſſignes: ita tamen ut in nullo libertas illa depereat, quam ei prædeceſſores noſtri Romani Pontifices contulere. Nulli ergo &c. Datum Romæ &c. Idibus Maij, Pontificatus noſtri anno primo.

B. MAGISTRO SCHOLARVM & Valberto Canonico Tarviſinis.

Epiſt. 167. Epiſcopi trucidatores à ſolo Papa abſolvendi, excepto articulo mortis.

SVper eo de quo nos veſtra diſcretio requiſivit, videlicet quid faciendum ſit de his qui captioni bonæ memoriæ V. Bellunen. Epiſcopi, ex qua dignoſcitur à quibuſdam aliis crudeliſſimè interemptus, ſe diabolico inſtinctu interfuiſſe fatentur, ſi ad Eccleſiam redire voluerint, in qua ſint forma recipiendi ab ea, vobis taliter reſpondemus, quòd cùm tam enormè flagitium debita velimus ſeveritate punire, ne facilitas veniæ incentivum præbeat delinquendi, ſi communioni fidelium reconciliari deſiderant, ad ſedem apoſtolicam veniant abſolvendi, niſi fortè articulus mortis immineat, vel hoſtilitas impediat capitalis; quibus in utroque caſu, recepta ſecundùm formam Eccleſiæ ſufficientiſſima cautione quòd noſtris debeant obedire mandatis, abſolutionis beneficium noſtra auctoritate poteſtis impendere: ita tamen quòd opportunitate recepta, ſuſcepturi mandatum, ad ſedem apoſtolicam accedere non poſtponant. Provideatis autem attentiùs ne quid contra præſcriptam formam quomodolibet*attententis. Datum Romæ apud ſanctum Petrum.

* attentetur.

ARCHIEPISCOPO & Capitulo Turonen.

Epiſt. 168. Citantur ad audiendum ſententiam proferre in cauſa ipſorum contra Eccleſiam Dolenſem. Vide lib. 2. epiſt. 82. & ſeqq.

LIcèt in Ezechiele legatur *Animalia ibant, & non revertebantur*, tamen ſequitur in eodem, *Animalia ibant, & revertebantur*. Quamvis autem hæc vocum diſſonantia ſecundùm ſanum conſonet intellectum, & varias expoſitiones habeat myſticas & morales, poſſunt tamen per animalia munda, quæ ruminant & ungulam findunt, rectores Eccleſiæ non incongruè deſignari: qui diſcernendo fingunt ungulam, & ruminant meditando: qui dum aliqua ſtatuunt quæ poſtmodum non retractant, eunt, & non revertuntur; cùm verò aliquid ſtatuunt quod poſtmodum revocant conſilio ſaniori, eunt, & (ſicut de animalibus legitur) revertuntur. Vtinam autem prædeceſſores noſtri Romani Pontifices in diffinitione illius veteris, & nondum inveteratæ, ſed præ vetuſtate notiſſimæ quæſtionis, quæ inter Turonen. & Dolen. Eccleſias fuit diutiùs agitata, & adhuc ſub judice lis eſt,

animalibus quæ ibant, & non revertebantur, possent secundùm formam expositionis suprapositæ comparari; ut quod super ea statuerunt, taliter receptum fuisset à partibus & servatum, quòd nec causa ipsa in recidivæ contentionis scrupulum denuo devenisset, nec nos oporteret super ea cum partibus laborare. Sanè quamvis causa ipsa frequenter fuerit per sedem apostolicam diffinita, peccatis tamen exigentibus rediit malesana cicatrix in vulnus antiquum; hodiéque manent vestigia veteris quæstionis, & evidenter apparent ex damnis quæ utraque partium ejus occasione vehementer incurrit, sicut ipsi novistis, nec nos etiam ignoramus. Quòd si verum inspicimus, & attendimus causas controversiæ diuturnæ, per vos interdum stetisse videtur quò minùs legitimum finem acceperit quæstio toties suscitata. Nam (ut non longè petamus exemplum) cùm bonæ memoriæ Celestinus Papa prædecessor noster partes ad judiciũ citavisset, terminum eis certum præfigens, & eum postmodum de voluntate partium prorogasset, licèt dilectus filius I. Dolen. electus ad sedem apostolicam propter hoc in persona propria non sine multo gravamine accessisset, tu tamen frater Archiepiscope nec venisti, nec misisti ad nos idoneum responsalem, sed nuncios solummodo minùs sufficienter instructos pro sola dilatione petenda. Nolentes autem dictas Ecclesias hujus occasione discordiæ non sine magno utriusque dispendio diutiùs laborare, festum dedicationis beati Michaëlis proximò futurum pro peremptorio termino vobis & parti adversæ duximus præfigendum. Ideóque discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus, & districtè præcipimus, quatenus ad prædictum terminum, quicquid de te frater Archiepiscope quocunque modo contingat, per vos vel procuratores idoneos ad sedem apostolicam accedatis, nostræ dispositionis formam vel justæ diffinitionis sententiam recepturi. Cùm enim instantia nostra quotidiana sit omnium Ecclesiarum solicitudo continua, de plenitudine potestatis, quam super omnes Ecclesias ab ipso Iesu Christo suscepimus, ea cupimus consilio saniori disponere, sicut viderimus expedire, quæ ad pacem & utilitatem proveniant Ecclesiæ utriusque. Alioquin ex tunc in diffinitione ipsius causæ vel dispositione dante Domino procedemus. Datum Romæ apud S. Petrum Id. Maij, Pont. nostri anno primo.

In eundem ferè modum Bituricen. Archiepiscopo. Licèt in Ezechiele &c. *usque ad verbum illud* procedemus. Quocirca fraternitati tuæ per apostolica scripta præcipiendo mandamus ut supramemoratis Archiepiscopo & Capitulo Turonen. ex parte nostra districtè præcipias ut in termino sibi peremptorio constituto nostro se conspectui repræsentent, & literas nostræ citationis per tuos nuncios ipsis facias præsentari. Datum Romæ &c. ut suprà, XVII. Kalend. Iunij &c. Epist. 169.

ARCHIEPISC. TARENTASIEN. & Episc. Augusten. & Abbati Bonimontis.

Licèt injunctæ nobis administrationis officium profectibus nos admoneat intendere singulorum, & tanquam de commisso nobis grege rationem Domino reddituri cunctos ea facere exoptemus quæ ad vitam proficiant sempiternam, fratres tamen & coëpiscopos nostros, qui in partem sunt solicitudinis evocati, sic vellemus commissi eis officij executionem diligenter peragere, quòd non lucerna sub modio sed supra candelabrum posita videretur. Verùm cùm de ipsis ea nostris auribus referuntur quæ in infamiam pontificalis dignitatis redundant, dolemus admodum & turbamur: quia juxta divinæ legis sententiam, *si sacerdos, qui est unctus, peccaverit, facit delinquere populum.* Olim siquidem cùm venerabilis frater noster Lausannen. Episcopus felicis recordationis C. Papæ prædecessori nostro à Capitulo suo delatus fuisset in multis, idem prædecessor noster venerabili fratri nostro Maurianen. Episcopo & dilectis filiis Bellævallis & de Caritate Abbatibus apostolica actoritate præcepit ut ad Ecclesiam Lausannen. personaliter accedentes, quæ in eadem tam in capite quàm in membris digna correctione cognoscerent, studerent diligenti solicitudine emendare. Qui cùm die statuta Lausannam accessissent, & fecissent in præfati Episcopi & Capituli præsentia commissionis literas recitari, sicut in eorum literis perspeximus contineri, ipsum Episcopum & Capitulum ad compositionem amicabilem faciendam inducere studuerunt. Tunc Capitulum duo instrumenta exhibuit; quorum

Epist. 170. Committitur eis causa Episcopi & Capituli Lausannensis. *Vide infrà epist.* 334.

unum erat sigillatum septem sigillis arbitrorum, in quos tam Canonici quàm Episcopus compromiserant memorati; alterum verò erat sigillo jamdicti Episcopi consignatum, in quo se fatebatur reatum perjurij incurrere, si à facta compositione à jamdictis arbitris ratione qualibet ab arbitrio resiliret. Episcopus autem in præsentia delegatorum judicum, quòd compositionem illam non tenuerat, nec teneret, proposuit; asserens quòd Canonici antea à compositione resilierant, & emendationem, quam super quibusdam articulis præfati arbitri ei facere compromiserant, nondum potuerat obtinere; & ideo se non incurrisse reatum perjurij fatebatur, quia Canonici priùs compositionem infregerant, & compositionis chartam arbitri non curaverant emendare. E contra verò Canonici respondebant quòd nec ipsi à compositione resilierant, nec aliquid arbitri in compositione promiserant emendare. Licèt autem è contra Episcopus se probare promitteret quod dicebat, in præsentia tamen ipsorum judicum non probavit. Cùmque præfati Canonici super monetæ diminutione & exactione novi pedagij memoratum Episcopum convenirent, & peterent quod ab arbitris præceptum fuerat observari; respondit Episcopus memoratus, quòd moneta erat proculdubio diminuta, nec licuit arbitris super hoc aliquid arbitrari, cùm tanquam domino monetæ licitum ei sit eam pro suo beneplacito minuere & augere. & iste fuit unus de articulis in quibus emendationem arbitrij postulavit. Pedagium autem à quadraginta annis acceptum fuisse asseruit, & in gravamen inimicorum suorum se illud proposuit statuisse. Cùmque adjicerent Canonici antedicti, quòd præter illa quæ in * compositionis instrumento continebantur, alia vellent contra eundem Episcopum proponere & probare; respondit Episcopus quòd eos aliquatenus non audiret, quia non tenebatur coram ipsis judicibus respondere, cùm literæ commissionis non ex parte Capituli (sicut continebatur in eis) sed per falsam suggestionem fuerint impetratæ: quia P. de * Exchandens, qui eas impetravit, mandatum non habuit ut talia postularet. Ad quod P. ipse respondit quòd licèt cùm ad Romanam Ecclesiam accessit, non omnibus suum propositum revelaverit, sed quibusdam, postquam tamen rediit, commissionis literas omnibus qui aderant in Capitulo legit & exhibuit, & universis ipsæ literæ placuerunt. Et ideo asserebant Episcopum debere coram eisdem judicibus respondere; quia ratihabitio retrotrahitur, & mandato comparatur. Et quoniam eorum judicium noluit sæpefatus Episcopus subintrare, licèt ipsi judices in eadem Ecclesia multa digna correctione cognoscerent, & eam à statu pristino miserabiliter corruisse, & bona tã Episcopi quàm Capituli viderent plurimùm imminuta, in executione tamen mandati apostolici ultrà procedere noluere, negotium ipsum ad Romanam * Ecclesiam remittentes. Ad hæc, tam literis Capituli Lausannen. quàm religiosorum Abbatum, Comitum, & Baronum ejusdem diocesis, & aliorum multorum nostro apostolatui est suggestum, quòd idem Episcopus bona ipsius episcopatus dilapidando consumpsit, matrimonia non *jungenda conjungit, & divortia celebrat indiscretè; & cùm incontinentiæ laboret infamia, familiaritatem amplectitur iniquorum, justitiam denegat postulantibus, & quibuslibet contumeliosè respondet, in se non ostendens mansuetudinem pastoralem. Præterea contra eundem multa alia proferuntur, quæ longum esset literis præsentibus enarrare. Super quibus siquidem omnibus tanto dolemus vehementiùs & movemur, quanto eundem Episcopum, tanquam in Romana Ecclesia enutritum, & ab ea in pontificalis officij dignitatem assumptum, quantum cum Deo possumus synceriori caritate diligimus, & specialiùs amplexamur. Quoniam igitur quæ de præmisso Episcopo referuntur, sub dissimulatione transire non possumus, nec debemus, inquisitionem ipsius negotij de fratrum nostrorum consilio vestræ duximus experientiæ committendam; per apostolica vobis scripta districtè præcipientes, quatenus ad locum competentem pariter accedentes, & partibus convocatis, solum Deum habentes præ oculis, appellatione postposita, audiatis hinc inde proposita; & attestationes & allegationes utriusque partis discussas & examinatas canonicè, sub sigillis vestris nobis dirigere procuretis, præfigentes utrique parti terminum competentem, quo sufficienter instructæ, ad recipiendam sententiam nostro se conspectui repræsen-

* Curiam

* conjungenda

* *In epist.* 334. *pro* compositionis *legitur* arbitrij

* Iichandens

tent. Si verò præfati Canonici ab accusatione destiterint, & probare noluerint quod proponunt; vos, si præfatus Episcopus super his fuerit infamiæ nota respersus, purgationem ipsi canonicam indicatis, ut cum tribus Episcopis suam, si valet, innocentiam purgare non differat; & eam, si præstiterit, auctoritate apostolica admittentes, eum ab impetitione Canonicorum penitùs absolvatis, & ab objectis criminibus denuncietis insontem. Verùm si se non poterit juxta sanctiones canonicas expiare, vos eum suspensum ad nostram præsentiam sublato appellationis obstaculo transmittatis, ut in negocio ipso sicut expedire viderimus auctore Domino procedamus. attentiùs provisuri ut mandatum apostolicum ita prudenter ac diligenter exequi studeatis, ut nos devotionem & solicitudinem vestram possimus meritò commendare. Volumus autem nihilominus & mandamus ut eidem Episcopo districtiùs injungatis, ne bona Lausannen. Ecclesiæ hujus occasione negotij quomodolibet alienare præsumat, in quorum distractione dicitur hactenus satis enormiter excessisse. Si qua verò partium legitimè citata vestram præsentiam adire contempserit &c. Nullis literis obstantibus harum tenore tacito &c. Quòd si omnes &c. tu frater Archiepiscope cum eorum altero &c. Datum &c. ut suprà, Id. Maij.

PHILIPPO ILLVSTRI Francorum Regi.

Epist. 171. Vt repudiata pellice, legitimam uxorem recipiat.

LIcèt dextera Domini suam fecerit in nostra promotione virtutem, de terra suscitans inopem, & de stercore erigens pauperem, & illud nos voluerit dignitatis solium obtinere, ut non solùm cum Principibus, sed de Principibus etiam judicemus; cùm tamen conditionem humilitatis nostræ conspicimus, & de quo ad quid simus vocati pensamus, præter generale debitum pastoralis officij quod singulis nos constituit debitores, tibi & regno tuo specialiter nos fatemur teneri, in quo nos recolimus in studiis literarum ætatem transegisse minorem, ac divino munere quantecunque scientiæ donum adeptos, beneficiorum impensam multiplicem suscepisse. Ad cumulum autem hujus præcipuæ dilectionis accedit progenitorum tuorum grata memoria; quos, sicut Christianissimos Principes, nec ventus turbinis, nec impetus tempestatis ab Ecclesia Romana potuit aliquando separare, quin potiùs tanto ampliùs in ipsius devotione ferverent, quanto fortiùs in naviculam nostri piscatoris fluctus insurgerent, & mare tumultuosiùs ventorum incursibus fluctuaret. Vnde cùm in minori quondam officio constituti serenitatem regiam & regnum Franciæ speciali amplexati fuerimus dilectionis affectu, nunc ad apicem Summi Pontificatus, licèt insufficientes, assumpti, privatis affectibus, communibus supervenientibus causis, tam ardentiùs in regiæ serenitatis dilectione flagramus, ut occasionem nobis precemur à Domino indulgeri, per quam affectus interior prodeat in effectum, & prærogativa synceritatis, quam ad te gerimus, in opere pateat universis. Verùm quanto ampliùs celsitudinem tuam honorare cupimus, & ad profectum tuum ardentiùs aspiramus, tanto magis de tua sumus salute soliciti, & gravius ferimus, si nostræ caritatis affectus circa serenitatem tuam, te præsertim dante materiam, videretur (quod absit) refrigescere, vel tepere. Sanè quantum scandalum sit exortum ex superinductione illius quam post multiplices inhibitiones Ecclesiæ (quarum unam factam per bonæ memoriæ M. sanctor. Iohannis & Pauli Presbyterum Cardinalem, tunc apostolicæ sedis Legatum, & dilectum filium C. Subdiaconum & Notarium nostrum, cùm felicis record. Celestini Papæ prædecessoris nostri literas in tua fecere præsentia recitari, quę inhibitionem apertiùs continebant, ad te novimus pervenisse, & post datas & receptas epistolas venerabilibus fratribus nostris Suessionen. & Noviom. Episcopis, nunciis tuis propter hoc apud sedem apostolicam constitutis) superinducere voluisti, tibi credimus ex parte liquere. in quo ad discretionem veritatis non debet vincere sensualitas rationem. Nosti enim quòd morbus iste jam vicina corrumpit, & ad excusandas excusationes in peccatis factus es ceteris excusatio, & in nos & Romanam Ecclesiam detractionem non modicam suscitasti. Quantum autem ex hoc te ipsum læseris, ex eo manifestè perpenditur, quòd omnia tibi contraria successerunt, quæ priùs prospera succedebant, nec datum est tibi frui etiam pace diuturna, quin, etsi non corpus, mentem saltem solicitudo

Vide Maffonum in Annalibus.

Vide supra epist. 4.

gravis urgeret. quod tibi esse debet evidens argumentum quòd propter hoc divinam indignationem incurreris ; præsertim cùm superinductæ consanguinitas opponatur, cariſſimæ autem in Christo filiæ nostræ I. Reginæ Franciæ non nisi impedimentum fuisset affinitatis objectum. Vt igitur saluti tuæ consulas & honori, ut nos & Romanam Ecclesiam à labiis iniquis & lingua liberes detractrice, ut Dominum tibi reddas propitium, quem iratum tibi hactenus reddidisti; rogamus serenitatem regiam, monemus, & exhortamur in Domino, & in remissionem injungimus peccatorum, per apostolica tibi scripta mandantes, quatenus in te ipsum aciem tuæ considerationis reflectens, sic tuos actus dijudices, ut ab aliis non debeas judicari. Memor esto conditionis tuæ, & noviſſima juxta verbum sapientis attendens, quod scandalum in Ecclesia parit, quod nobis detractionem generat, quod in perniciem tuæ salutis vertitur, & in dispendium totius regni redundat, alios simili corrumpens exemplo, corrigas per te ipsum, superinductam de finibus regni Francorum removeas, & eam reducas in regnum & Reginam appelles ac facias appellari, mandans ei ab omnibus tanquam Reginæ deferri, quam à te minùs rationabiliter abjecisti. Quòd si postmodum usque adeo serenitatem tuam oriens ex alto respexerit, & cor tuum lux illa dignata fuerit illustrare quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, ut prædictam Reginam (quam ex testimonio plurium, quibus est religionis & dignitatis ratione credendum, miræ sanctitatis & honestatis audivimus esse) retineas in gratia conjugali, (præsertim cùm vix nobiliorem ducere possis, & id tibi plurimùm expedire noscatur) in his faciliùs & ad votum tuum celeriùs exequendis quæ serenitati tuæ diebus istis incumbunt, gaudebimus plurimùm, & in agendis tibi gratiarum actionibus assurgemus. Quod si forsan (quod absit) desuper datum non fuerit ; sicut de jure tenemur, juris tibi licentiam non negamus, quò minùs facta priùs restitutione audiamus & exaudiamus quod rationabiliter duxeris proponendum. Si autem (quod non credimus) nec famæ tuæ nec honori consuleres, nec mandatis nostris nec monitis obedires ; quantumcunque nobis molestum existeret te in aliquo molestare, contra te tanto ampliùs moveremur & manum curaremus apostolicam aggravare, quãto serenitatem tuam syncerius diligimus, & quos amamus, severiùs arguere intendimus & duriùs castigare ; cùm inspirante Domino immutabilem animum & inflexibile propositum habeamus nec prece nec pretio nec amore nec odio declinandi à semita rectitudinis ; sed via regia incedentes, nec ad dexteram declinabimus, nec deviabimus ad siniſtram ; sine personarum acceptione facientes judicium, quia non est personarum acceptio apud Deum. Non ergo posses, quantumcunque confidas de tua potentia, subsistere ante faciem, non dicimus nostram, sed Dei, cujus, licèt immeriti, vices exercemus in terris, cùm auctore justitiæ, qui est Veritas, pro justitia & veritate pugnante, inimici tui in te ac regnum Franciæ prævalerent, nec valeret temporalis tuus & exiguus potentatus divinæ ac æternæ repugnare omnipotentiæ majestatis. Facias, fili cariſſime, de necessitate virtutem, & nobis in hoc, immo creatori tuo, per quem vivis & regnas, humiliter satisfacias ; quatenus & ipsum tibi reddas propitium, & nos tibi constituas ampliùs debitores: sciturus pro certo, quòd nisi mandatum nostrum hac vice curaveris adimplere, non differemus ulteriùs quin officij nostri debitum exequamur. Datum &c. ut suprà XVI. Kalend. Iunij.

VVILLIEMO REMEN. Archiepiscopo, sanctæ Sabinæ Cardinali.

Epist. 172. Vt existat conservator privilegiorum Ecclesiæ S. Germani de pratis Parisiis.

PIa patrum prædecessorúmque nostrorum solicitudo se circa statum Ecclesiæ in sua integritate servandum mirabiliter exhibuit circumspectam, ut videlicet ipsas, quæ secularium turbationum fluctibus concutiuntur assiduis, protectione sedis apost. specialiter præmuniret, & cùm ipsa præsens omnibus adesse non possit, per convenientia instrumẽta eisdem indulta suæ potentiam auctoritatis extendens, perversorum malitiam coërceret. Sed cùm malitia hominum excreverit in immensum, nec modum sibi perversitas eorum effrænata imponat ; nos, quos eidem sedi gratia divina præfecit, qui prædecessorum nostrorum mandata seu institutiones solvere non venimus, sed implere, juxta ma-

litiam temporis in his esse rigidiores oportet. Inde siquidem est quòd cùm Ecclesia sancti Germani de pratis Parisiensis, quæ Romanæ sedis filia devota & specialis existit, privilegiorum, indulgentiarum, confirmationum, & libertatum plura obtinuerit à Romanis Pontificibus instrumenta, quibus Prælati Ecclesiarum & quamplures alij minimè deferentes, ea infringere ipsisque temerè obviare non dubitant, sicque libertatibus sibi concessis uti plenè non valeat, & in pluribus sustineat detrimentum, te conservatorem eorum quæ ad ipsius Ecclesiæ tranquillitatem à sede apostolica sunt indulta specialiter duximus concedendum. Quocirca fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus, quatenus si quos indulgentiis, confirmationibus, privilegiis, seu quibuslibet aliis instrumentis apostolicæ sedis, seu aliis immunitatibus à quibuscunque monasterio sancti Germani de pratis prævia ratione concessis, per quæ libertas debet ecclesiastica integra conservari, temerè inveneris obviantes, eos per censuram ecclesiasticam, monitione præmissa, sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo, quemadmodum videris expedire, à sua temeritate compescere non moreris, ipsiúsque jura monasterij sancti Germani studeas illibata servare. Nullis literis &c. harum mentione non habita &c. Datum &c. ut suprà V. Idus Maij.

ROBERTO ABBATI S. GERM. Parisien. ejúsque fratribus, tam præsentibus, quàm futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Epist. 175. Quòd eos recipiat sub protectione apostolica, veteráque privilegia, non paucis additis, confirmet.

IN eminenti apostolicæ sedis specula ad hoc sumus licèt immeriti disponente Domino constituti, ut justas petitiones debeamus libenter admittere, & eis studeamus effectum utilem indulgere. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris justis postulationibus annuentes, monasterium beati Germani de pratis, in quo divino mancipati estis obsequio, quod propriè beati Petri juris existit, ad exemplar felicis memoriæ Paschalis, Innocentij, Lucij, Eugenij, Anastasij, Alexandri, Lucij, Vrbani, Clementis, & Celestini, prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum, sub beati Petri & nostra protectione susçipimus, & presentis scripti pagina communimus. in primis siquidem statuentes ut ordo monasticus, qui secundùm Deum & beati Benedicti regulam in eodem monasterio noscitur institutus &c. *usque ad verbum illud* observetur. Præterea quascunque possessiones &c. *usque ad illud* illibata permaneant. Per præsentis itaque privilegij paginam vobis vestrísque successoribus in perpetuum confirmamus ut quæcunque libertas, quæcunque dignitas, privilegio beati Germani, scriptis Childeberti, Clotharij, atque aliorum Regum Francorum vestro monasterio collata est, eidem permaneat illibata. Ad hæc, volentes te, dilecte fili Roberte Abbas, & monasterium tuum honoris & gratiæ privilegio decorare, ad instar dictorum prædecessorum nostrorum Alexandri & Celestini usum mitræ, & annuli, atque sandaliorum tibi & per te successoribus tuis de consueta sedis apostolicæ benignitate duximus indulgendum. Præcipimus autem ut chrisma, oleum sanctum, consecrationes altarium, ordinationes, & quæcunque vobis ex pontificali sunt ministerio necessaria, à nullo catholico Episcopo vobis vestrísque successoribus denegentur. Sanè Missas, ordinationes, stationes, ab omni Episcopo vel clero Parisien. Ecclesiæ in eodem monasterio præter voluntatem Abbatis vel congregationis fieri prohibemus; nec habeant potestatem aliquid ibi imperandi; sed nec divina officia ipsis interdicere, nec excommunicare, nec ad synodum vocare, aut Abbatem aut monachos, Presbyteros, aut Clericos Ecclesiarum ipsius loci, tribuimus facultatem. Adicimus etiam ut in parochialibus Ecclesiis, quas extra Burgum beati Germani tenetis, Presbyteri per vos eligantur, & Episcopo præsententur; quibus, si idonei fuerint, Episcopus animarum curam committat, ut ei de plebis cura, de rebus verò temporalibus ad monasterium pertinentibus, vobis respondeant. quod si facere fortè noluerint, subtrahendi eis temporalia, quæ à vobis tenent, liberam habeatis auctoritate apostolica facultatem. Auctoritate etiã apostolica statuimus, & vobis de consueta clementia & benignitate sedis apostolicæ indulgemus, ut nullius legationi, nisi à latere Romani Pontificis specialiter fuerit delegatus, subjacere vel subesse amodo debeatis; nec alicui liceat obtentu legationis ab apostolica sibi sede

Vide can. IV. Cœcilij Clarom. in Additione ad lib. 6. De Concordia Sacerd. & Imp. cap. 31.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

indultæ vos vel succeſſores veſtros, ſeu monaſterium veſtrum, vel Eccleſias quæ infra Burgum beati Germani ſunt, ulla interdicti vel excommunicationis ſententia prægravare, vel ſuper vos aut ſuper dictas Eccleſias juriſdictionem aliquam exercere, niſi ſpecialiter hoc fuerit à Romano Pontifice illi mandatum. Præterea compoſitionem quæ inter monaſterium veſtrum & bonæ memoriæ Guidonem quondam Senonen. Archiepiſcopum ſuper procurationibus quas à vobis in quibuſdam villis petebat, rationabiliter interceſſit, ſicut providè ac ſine pravitate facta eſt, & recepta, & hactenus obſervata, atque in inſtrumento exinde confecto plenariè continetur, ratam habentes, auctoritate apoſtolica duximus confirmandam. Ad majorem autem evidentiam compoſitionis ipſius reſcriptum illud de verbo ad verbum huic privilegio duximus inſerendum: cujus tenor talis eſt: IN NOMINE ſanctæ & individuæ trinitatis. Guido Dei gratia Senonen. Archiepiſcopus omnibus ad quos præſentes literæ pervenerint, in Domino ſalutem. Notum fieri volumus univerſis præſentibus pariter & futuris quòd diſcordia quæ erat inter nos & Fulconem Abbatem ſancti Germani de Pratis & ipſam Eccleſiam, de procurationibus quas ab eis petebamus in Emāt, & Balneolo, & ſancto Germano juxta Muſteriolum, in præſentia Domini Philippi Francorum Regis ita terminata eſt. In hoc ſiquidem quitavimus Fulconi Abbati & Eccleſiæ ſancti Germani in perpetuum procurationes quas in prædictis locis petebamus ab eis, tali modo quòd Abbas & ſucceſſores ſui nobis & ſucceſſoribus noſtris vel noſtris certis nunciis pro procurationibus illis reddent ſingulis annis octo libras Pariſien. apud Emant in octavis Paſchæ. Et ſi nos vel ſucceſſores noſtri venerimus ſemel in anno ad Emant, vel Balneolum, vel ad villam quæ dicitur ſanctus Germanus, Abbas & ſucceſſores ſui, aut ille qui domum tenebit, recipient nos & ſucceſſores noſtros, & vivemus ibi nos & ſucceſſores noſtri nocte una ſumptibus noſtris propriis: infra quod ille qui domum tenebit, non tenebitur aliquid dare nobis vel ſucceſſoribus noſtris, præter hoſpitium, niſi hoc de gratia facere voluerit. Et ſi nos vel ſucceſſores noſtri ſemel recepti fuerimus in uno prædictorum locorum, non tenebuntur monachi recipere nos ſive ſucceſſores noſtros in aliquo illorum trium eodem anno. Nos autem fecimus quitari jamdictæ Eccleſiæ & Abbati medietatem decimæ lanæ à Presbyteris qui ſunt in Eccleſiis ſancti Germani per archiepiſcopatum Senonen. conſtitutis, ſcilicet Emant, Balneolo, villa quæ dicitur ſanctus Germanus juxta Muſteriolum, Matriolis; & Preſbyteri dictarum Eccleſiarum aliam medietatem ejuſdem decimæ habebunt. Nuncij autem Abbatis ſancti Germani facient fidelitatem Preſbyteris qui in dictis Eccleſiis erunt, & Preſbyteri per nuncios ſuos nunciis Abbatis, de dicta decima communiter & fideliter quærenda & inter ſe dividenda. Quod ne valeat alicujus oblivione deleri, vel malitiosè perverti, ſigillo noſtro fecimus id confirmari; aſtantibus Eccleſiæ noſtræ Perſonis, Salomone Decano, Manaſſe Archidiacono, Wilielmo Theſaurario, Gaufrido Præcentore. Teſtes hujus rei ſunt Stephanus Abbas ſanctæ Genovefæ, & Canonici illius Hugo, Almaricus, Milo; Abbas ſancti Remigij Senonenſis, Magiſter Anſellus de Cancellaria, Ogerius de Avons. Actum apud Fontem Blaudi anno ab incarnatione Domini M C XCI.] Deinde prohibemus ut monaſterij veſtri monachos, ubicunque de mandato Abbatis habitaverint, nullus præter Rom. Pontificem vel Legatum ab ejus latere miſſum abſque ſpeciali mandato apoſtol. ſedis, vel præter Abbatem, ad quem cura & cuſtodia eorum pertinet, excommunicet, aut interdicat. Obeunte verò &c. *uſque ad verbum illud* eligendum. Electus autem vel à Romano Pontifice vel à quo maluerit catholico Epiſcopo munus benedictionis accipiat. Sanè novalium &c. Apoſtolica inſuper auctoritate vobis duximus indulgendum, ut infra parochias Eccleſiarum ad jamdictum monaſterium pertinentium nullus oratorium, capellam, vel Eccleſiam ædificare, aut cœmeterium facere, ſine dioceſani Epiſcopi & veſtro conſenſu audeat; niſi fortè Templarij vel Hoſpitalarij fuerint, quibus hoc apoſtolicæ ſedis privilegiis indultum fuiſſe noſcitur. Paci quoque & tranquillitati veſtræ pontificali volentes proviſione proſpicere, præſenti privilegio duximus ſtatuendum, ut ſi quis terras ad vos de jure ſpectantes, in quibus portionem habetis vel campos, donatio-

ne, aut venditione, seu quolibet alio alienationis titulo in aliam Ecclesiam vel religiosa loca transtulerit, Ecclesiis illis vel locis religiosis ultra annum & diem eas sine assensu vestro non liceat retinere; sed juxta consuetudinem Gallicanarum Ecclesiarum talibus personis precio seu dono concedant, quæ vobis & monasterio vestro jura vestra cum integritate persolvant. Decernimus ergo &c. salva sedis apostolicæ auctoritate. Si qua igitur &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum per manum Rainaldi Domini Papæ Notarij, Cancellarij vicem agentis, II. Idus Maij, Indictione prima, incarnationis Dominicæ Anno M C XCVIII. Pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno primo.

HVGONI ABBATI Sancti Dionysij, ejúsque fratribus tàm præsentibus, quàm futuris, regularem vitam professis in perpetuum.

Epist. 174. Quòd eorum jura privilegiáque confirmet.

EFfectum justa postulantibus indulgere & vigor æquitatis & ordo postulat rationis; præsertim quando petentium voluntates & pietas adjuvat, & veritas non relinquit. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris justis postulationibus clementer annuimus, & præfatum monasterium sancti Dionysij, quod specialiter beati Petri juris existit, in quo divino estis obsequio mancipati, ad exemplar felicis recordationis Zachariæ, Stephani, Leonis, Alexandri, Paschalis, Calixti, Innocentij, Eugenij, & Lucij, Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti pagina communimus. In primis siquidem statuentes ut ordo monasticus, qui secundùm Deum & beati Benedicti regulam &c. *usque ad verbum* observetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona &c. *usque ad verbum* permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipsum in quo prefatum monasterium situm est, cum omnibus pertinentiis suis, donationem præbendarum in Ecclesia sancti Pauli. In episcopatu Parisien. Ecclesiam sancti Leodegarij, Ecclesiam sancti Martini in strata, cellam beatæ Mariæ prope Corbolium, super fluvium Essonæ sitam, cum appendiciis suis, Eccle. de Trembleiaco, monasterium beatæ Mariæ de Argentolio, quod situm est super fluvium Sequanam, cum pertinentiis suis. In archiepiscopatu Rothomagen. Ecclesiam S. Petri de Calvomonte cum tribus capellis sibi adjacentibus, scilicet S. Mariæ, sancti Iohannis, & capella de Calloël. Ecclesias de Cergiaco, quæ nec synodum nec circatam persolvunt. Ecclesiam de Busiaco, Ecclesiam de Sagiaco, Ecclesiam de Cormeliis, Ecclesiam de Caiz, Ecclesiam de Monte Gerulfi, Ecclesiam de Ablegiis, Ecclesiam de sancto Claro, Ecclesiam de Monte Genvoldi. In Normania verò Ecclesiam de Mo. Renniaco, Ecclesiam de Liliaco, Ecclesiam de Floriaco, Ecclesiam de Bernevalle, Ecclesiam de sancto Martino, Ecclesiam de Fregellis. In episcopatu Carnoten. Ecclesiam de Trapis. Concessionem etiam patronatus Ecclesiæ beatæ Mariæ de Medonta cum omnibus possessionibus & appendiciis suis à carissimo in Christo filio nostro Philippo illustri Rege Francorum vobis providè factam, ita quòd decedentibus Canonicis ejusdem Ecclesiæ, loco eorum vestri monachi ordinentur, per quos gratiùs in eadem Ecclesia Deo servitium assiduè impendatur. In episcopatu Aurelianen. Ecclesiam de Toriaco, Campum manerij, villare Vendrous, villam Mevi, Fiens, Luins. Ad hæc, compositionem illam quam bonæ memoriæ Henr. quondam Sylvanecten. Episcopus super diversis querelis quæ inter vos & nobilem virum Wiliel. de Melloto, tam in talliis, quàm in corveis, & terris censualibus, & quibusdam aliis vertebantur, statuit observandam. Concessionem vobis & per vos monasterio vestro factam à bonæ memoriæ Guidone quondam Senonen. Archiepiscopo & ejus antecessoribus de Ecclesiis de Bella, de sancto Lupo, de Iosanvilla, de Ver. de Firiaco, de Grandipute, de sancto Audoëno. Præsentationem etiam Presbyterorum in eisdem Ecclesiis. Concessionem similiter vobis factam à bonæ memoriæ Rog. quondam Cameracen. Episcopo & ejus antecessoribus Gualchero, Odone, Nicolao, de Ecclesia de Foreſt, Altari de Solemio, Altari de Vernuilo, cum decimis & omnibus appendiciis eorum. Portionem cujusdam decimæ de Rw. Item compositionem quam jamdictus Sylvanecten. Episcopus super controversia quæ inter vos & Albertum de Monte-Omorio de quadam

viatura

viatura & quibusdam pravis consuetudinibus vertebatur, statuit observandam. Concessionem quoque cœnobio vestro factam à venerabili fratre nostro Philippo Belvacen. Episcopo, tam de personatu, quam de præsentatione in Ecclesiis sacerdotum, videlicet Ecclesiam sancti Martini de Colle, Ecclesiam de Asneriis, Ecclesiam de Villiaco, Ecclesiam de Ciris, Ecclesiam de Croi, Ecclesiam de Morentiaco, Ecclesiam de Masliers, Ecclesiam de Nosaico, Ecclesiam de Murno, & Ecclesiam de Buxorta. In pago Meten. cellam novam cum omnibus appendiciis suis, videlicet Hulspere, Asminge, Emelingas, Ecclesiam de Fulcrepa, salinas, ac patellas salinarum apud Massaltien. In episcopatu Laudunen. Altare de Cadursa, Altare de sancto Gaberto, Altare de Pirolis, Altare de Seiriaco, cum capella sancti Dionysij quæ est apud Ribomontem. In Iusavalle, Altare de Sorbeis, Altare de Altrepia, Altare de Rosbes, Altare de Rocheniis, Altare de Serenis fontibus. Ex dono illustris memoriæ Ludovici quondam Regis Francorum, quicquid in villa de Trapis habebat, præter annualem hospitationem, quando ibidem jacuerit, & talliam, quam apud Gergiacum in Wlcasin. & apud Cormelias vobis donavit. Ex dono bonæ memoriæ Gaufredi Carnoten. Episcopi, Altaria de Monarvilla & de Tubrido. Ex dono Alvisij bonæ memoriæ quondam Atrebaten. Episcopi, Altare de Anechin. Ex dono illustris memoriæ Eduardi scilicet & Will. quondam Regum Angliæ, Deherstiam super fluvium Sabrinæ sitam, Tantoniam, Molam, cum appendiciis suis. Ad hæc, Comitatum Wlcassini, qui juris beati Dionysij est, quem illustris memoriæ Ludovicus quondam Rex Francorum per Sugerium quondam Abbatem sancti Dionysij in beneficium & feudum suscepisse cognoscitur, quoniam is possidet cujus nomine possidetur, tibi tuisque successoribus confirmamus. Vicariam quoque & omnimodam justitiam ac plenariam libertatem juxta villam sancti Dionysij, sicut subscriptis terminis destinguitur, à fluvio videlicet Sequanæ, à molendino quod vulgò appellatur Bajart, usque ad supremum caput villæ quæ vocatur Albervillare, quam præfatus Rex juris esse beati Dionysij recognoscens, eidem monasterio restituit, vobis nihilominus confirmamus.

Præterea omnimodam potestatem, omnémque justitiam, & universas consuetudines nundinarum jamdicti ipsius Regis liberalitate vobis concessas, ut perpetuis eas quietè obtineatis temporibus, confirmationis nostræ munimine roboramus. Ad hæc, refutationem pravæ consuetudinis quam Burcardus de Monte-Morentiaco in vineis vestri monasterij in Diogilo villa sitis habebat, & rotagici terræ suæ. Similiter compositionem initam inter monasterium vestrum & Ecclesiam sancti Exuperij Corbolien. in præsentia bonæ memoriæ Iohannis quõdam Carnoten. Episcopi super integritate præbendæ ejusdem Ecclesiæ. Ad exemplar insuper felicis memoriæ Innocentij & Anastasij Roman. Pontificum prædecessorum nostrorum, compositionem super controversia, quæ quondam inter monasterium vestrum & monarium sancti Michaëlis vertebatur, sicut in eorundem Romanorum Pontificum * plenariè continetur, auctoritate apostolica confirmamus. Has siquidem compositiones omnes, seu refutationes, sicut absque pravitate factæ sunt, receptæ, & in scriptis authenticis continentur, & etiam hactenus sunt servatæ, apostolico munimine roboramus. Sanè novalium vestrorum &c. Liceat quoque vobis Clericos &c. Prohibemus insuper &c. Discedentem verò &c. Auctoritate quoque apostolica prohibemus, ne aliquis Abbas monasterij ipsius terras, redditus ad ipsum spectantes, parentibus suis aut aliis, domos, vel etiam ea quæ de caducis proveniunt, aut ministeria domus, nisi illa tantùm quæ sunt servientium Clericorum, dare præsumat, nec pecuniam ultra centum libras sine assensu totius Capituli vel majoris & sanioris partis mutuò susçipere audeat. Nulli quoque monachorum quicquam sine consensu Abbatis ab aliquo mutuò recipere liceat. Is autem qui ministerium domus habuerit, ultra centum solidos mutuò non accipiat, præter Abbatis consensum. Statuimus etiam ut Abbas sigillum proprium habeat, sicut est de consuetudine hactenus observatum. In parochialibus autem Ecclesiis quas habetis, liceat vobis sacerdotes eligere, & diocesano Episcopo præsentare; quibus, si idonei fuerint, Episcopus animarum curam committat; ut ei de spiritualibus, vobis autem de tempora-

* *f.* privilegiis

libus debeant respondere. Iustitias etiam aut officia laicorum, quæ bonæ memoriæ W. quondam Abbas ejusdem monasterij ad manus suas ab omnibus in burgo sancti Dionysij commorantibus legitimè revocavit, de cetero aliis assignari, regulares etiam consuetudines à predecessoribus vestris & à vobis hactenus observatas aliqua levitate mutari, nisi de tua sive tuorum fuerit providentia successorum cum consensu Capituli vel majoris & sanioris partis, auctoritate apostolica prohibemus. Novas præterea & indebitas exactiones ab Archiepiscopis, Episcopis, Archidiaconis, seu Decanis, vel aliis Ecclesiarum Prælatis omnino vobis fieri prohibemus. Chrisma verò, oleum sanctum, consecrationes Altarium, seu Basilicarum, ordinationes Clericorum, seu monachorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, à quocunque malueritis suscipiatis Episcopo; siquidem catholicus fuerit, & gratiam apostolicæ sedis habuerit, & ea vobis gratis & absque aliqua pravitate voluerit exhibere. Inhibemus insuper ut infra fines parochialium Ecclesiarum vestrarum nullus sine diocesani Episcopi & vestro assensu capellam vel oratorium ædificare præsumat. salvis privilegiis Romanæ Ecclesiæ. Missas sanè publicas celebrari, aut stationes in eodem monasterio, præter Abbatis voluntatem, fieri prohibemus. Sed nec interdicere, nec excommunicare, nec ad synodum vocare vel Abbatem, vel ipsius loci monachos, Episcopis aut Episcoporum ministris permittimus facultatem. Apostolica etiam auctoritate vobis duximus indulgendum, ut non nisi Legato à latere Romani Pontificis destinato, legationis obtentu teneamini respondere. Porrò tam tibi quàm tuis successoribus licentiam indulgemus, in gravioribus negotiis sedem apostolicam appellare, nec appellantes ante negotij finem læsio ulla contingat, quatenus auctore Deo in sanctæ religionis studiis quieti ac seduli permanere possitis. Cùm autem generale interdictum terræ fuerit &c. Sepulturam verò &c. Libertates insuper, dignitates &cet. Obeunte verò &c. *usque ad verbum* eligendum. Electus autem, vel à Romano Pontifice, vel à quo maluerit catholico Episcopo munus benedictionis accipiat. Decernimus ergo &c. salva sedis apostolicæ auctoritate, & in prædictis Ecclesiis diocesanorum Episcoporum canonica justitia. Si qua igitur &c. Datum ut suprà &c. II. Idus Maij.

ABBATI ET CONVENTVI S. Dionysij.

Epist. 175. Ne Beneficia nõdum vacantia, vel petãtur, vel etiam conferantur.

EX parte vestra fuit in audientia nostra propositum quòd quidam Clerici, quorum vita & conversatio ignoratur, Ecclesias, præbendas, & beneficia nondum vacantia sibi contra decretum Lateranen. Concilij conferri volentes, vestrum monasterium intendunt multipliciter aggravare. Nos igitur volentes eidem cœnobio vestro super his paterna in posterum solicitudine providere, auctoritate vobis præsentium indulgemus, ut salva sedis apostolicæ auctoritate, à talium impetitione maneatis penitùs absoluti. Nulli ergo &c. Datum ut suprà.

ABBATI ET CONVENTVI Cistercien.

Epist. 176. Vt pro segravissimis omnium Ecclesiarum negotiis occupato Deũ orent.

DVm non solùm quid in Summo Pontifice, verùm etiam in quolibet Episcopo requiratur, advertimus, & gravitatem officij pastoralis & prætériti temporis attendimus libertatem, & ferè prorsùs in insufficientia nostra deficimus, & in eo solo, cujus vices in terris gerimus, confidentes, de nostris meritis non speramus. Quamvis enim variis simus negotiis occupati, utpote quibus omnium Ecclesiarum solicitudo semper incumbit, aliquando tamen in nos ipsos nostræ considerationis aciem reflectentes, dum priorem statum præsenti conferimus, & utrumque ad alterum rationis lance pensamus, servos servorum (prout in compendio salutationis literarum nostrarum apponitur) nos esse agnoscimus; qui non solùm de nobis, sed de omnibus omnino fidelibus tenemur Deo reddere rationem. Cùmque susceptæ regiminis onus, quod est debilibus nostris humeris importabile, cogitamus, illud propheticum posse nobis credimus coaptari: *Veni in altitudinem maris, & tẽpestas demersit me.* Et utinã illud nobis coaptari non valeat: *Exaltatus autẽ, humiliatus sum, & confusus:* ne fortè simus ex illis, de quibus inquit scriptura: *Dejecisti eos dum allevarentur.* Quem enim sanæ mentis & intelligentiæ plenæ non terreat verbum illud Apostoli ad Timoth. in sua loquẽtis

epistola: *Oportet Episcopum irreprehensibilem esse, sobrium, prudentem, pudicum, ornatum, hospitalem, doctorem, non vinolentum, non percussorem, sed modestum, non litigiosum, non cupidum, suæ domui bene præpositum.* Nam (ut difficultatem capitulorum sequentium taceamus) quis se poterit irreprehensibilem exhibere, cùm secundùm Iohannem Apostolum, *si dixerimus quia peccatum non habemus, nosmetipsos seducimus, & veritas in nobis non est*; cùm & de illo qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus, dictum fuerit: *Ecce homo vorax, potator vini, publicanorum & peccatorum amicus*; & alibi seductor & habens dæmonium appellatus fuerit, & cum impiis deputatus; cùm etiamsi actus nostros in observatione mandatorum suorum ille dirigeret, nec nos permitteret declinare ad dexteram vel sinistram, à quo bona cuncta procedunt, refrænare tamen non possemus os iniqua loquentium, vel cavere nobis à labiis iniquis & lingua dolosa. Quia igitur non de nostra virtute confidimus, sed de universalis Ecclesiæ prece speramus; universitatem vestram rogamus, monemus, & exhortamur attentiùs, quatenus præter communem orationem, quæ pro nobis fieri consuevit, insufficientiam nostram vestris orationibus specialiùs adjuvetis, puras manus sine disceptatione levantes ad Deum de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta, petentes ut quia non sunt in homine viæ ejus, ipse qui pro nobis factus est homo, dirigat gressus nostros in semitis suis, ut vestigia nostra nullatenus moveantur; sed ipse qui dat omnibus affluenter & non improperat, gratiam suam in nobis multiplicet, motus interiores deponens, & actus exteriores modificans; quatenus ea semper & meditemur interiùs, & exteriùs operemur, quæ ad laudem nominis ejus, ad salutem animæ nostræ, necnon & profectum totius Ecclesiæ debeant provenire; nec nobis sed sibi det gloriam, qui est gloriosus in sanctis; concedens nobis per suam misericordiam ineffabilem, quòd sic transeamus per bona temporalia, ut non amittamus immo potiùs consequamur æterna. Datum &c. XII. Kal. Iunij, Pont. nostri anno primo.

Scriptum est autem super hoc Abbati & Conventui Clarævallensi, Abbati & Conventui S. Victoris Parisiensis, Abbati & Conventui Præmostratensi.

ARDMACHAN. ARCHIEPISC.

Epist. 177. Vt post acceptã Episcopi Rathobotensis resignationem, electionem alterius cõfirmet. **Leg.* Ratphpoten. *ut patet ex Hoved. ad an.* 1171.

PEr alias literas tuæ fraternitati mandasse meminimus, ut venerabilem fratrem nostrum * Rathoboten. Episcopum ad recipiendam curam suæ diocesis, quam aliter quàm debuerat resignarat, compelleres; & si forsan eam postmodum in tuis manibus auctoritate sedis apostolicæ resignaret, Ecclesiæ ipsi in personam faceres electione canonica provideri. Verùm ne personam dilecti filij fratris G. reprobasse forsitan videamur, si idem Episcopus resumptam curam pastoralis officij spontaneus voluerit in tuis manibus resignare, & Clerici ejusdem Ecclesiæ ipsum in Episcopum canonicè duxerint eligendum, confirmandi electionem ipsius & eum in Episcopum consecrandi tibi licentiam non negamus. Datum Romæ &c. XV. Kal. Iunij.

P. PRESBYTERO CANONICO S. Michaelis majoris Papien.

Epist. 178. Quòd confirmetur sententia lata per Cardinalem S. Mariæ in causa P. & Iacobi clerici Papiẽsis.

CVm tam tu quàm dilectus filius Iacobus Clericus Papien. pro controversia Ecclesiæ sancti Michaëlis præbendæ, quæ inter te & ipsum vertebatur, in nostra esseris præsentia constituti, vobis dilectum filium P. sanctæ Mariæ in via lata Diaconum Card conceíssimus auditorem: ante cujus præsentiam taliter fuit ex parte ipsius I. allegatum, quòd olim Streuva quondam Præpositus & Canonici dictæ Ecclesiæ de communi consensu & voluntate unanimi septem Clericos in Canonicos elegerunt, inter quos ipse in sexto loco fuit ab eis nominatus canonicè & electus. Cùmque procedente tempore duo ex ipsis electis obiissent, & de Canonicis ipsius Ecclesiæ unus in Præpositum fuisset assumptus, & duo viam universæ carnis intrassent, & primò vacatura præbenda deberet ipsi assignari, & ipse Præpositus ad jam vacantem præbendam eum recipere recusaret, ipse cognoscens quòd præbendam ipsam tibi conferre volebat, ne tua electio & receptio fieret, sedem apostolicam appellavit, & curavit quantum potuit fortiùs inhibere, & ad Romanam accedens Ecclesiam, ad dilectos filios B. majoris Ecclesiæ & magistrum I. sancti Romani Præpositos Papien. literas impetravit: qui cognito per testes idoneos & quosdam Canonicos Ecclesiæ memoratæ de

electione ipsius, stallum ei in choro & locum in Capitulo & refectorio assignarunt. Sed quia in literis apostolicis de præbenda, quæ jam tibi collata fuerat, mentio non fiebat, iterum ad apostolicam sedem accessit, & ad dilectum filium Abbatem sancti Petri in cœlo aureo & prædictum Præpositum sancti Romani literas reportavit, ut ipsi causam audirent, & eam appell. rem. fine canonico terminarent. Qui utriusque partis rationibus auditis, ac testibus quos ipse I. produxerat receptis, & attestationibus publicatis, pro eo sententiam promulgarunt; quam postulabat auctoritate apostolica confirmari. E contra verò tu taliter respondebas, quòd cùm felicis memoriæ Vrbanus Papa prædecessor noster duos vellet Clericos in præfata Ecclesia ordinare, ipsi ad mandatum apostolicum declinandum sex de nobilibus civitatis Papien. ad vacaturas præbendas, quæ non essent sacerdotales, in Clericos nominarunt. Postmodum verò quidam de fratribus ejusdem Ecclesiæ, consanguineus I. antedicti, Præpositum qui tunc erat & quosdam de fratribus rogavit attentè ut eum post dictos sex electos in Clericum nominarent: qui, pluribus de fratribus irrequisitis qui præsentes erant, *Fiat*, sicut dicitur, responderunt. pro quo dicebas ejus electionem aliquam non fuisse; quia quamplurium fratrum præsentium non fuit requisitus assensus, cùm electio consensum vel saltem requisitionem fratrum exigat singulorum. Dicebat etiam dilectus filius Præpositus tuus, in ejusdem Cardinalis præsentia constitutus, quòd à felicis recordationis Celestino Papa prædecessore nostro idem I. per falsam insinuationem & tacitam veritatem ad prædictos Præpositos Papien.* obtinuit, per quam se non esse cogendum præfato I. respondere in præsentia ipsorum judicum allegavit; quia pro eodem negocio specialem nuncium ante citationem ad sedem apostol. destinarat, & quoniam ipsi judices tam ipsam exceptionem, quàm alias, quas proponebat, admittere noluerunt, ipse sedem apostolicam appellavit: qui appellatione contempta ante litis contestationem pro ipso I. sententiam protulerunt: quam ideo non tenendam dicebat, quia post appellationes legitimè interpositas, & non servato fuit juris ordine promulgata. Post modicum autem temporis sæpedictus I. contra te, qui tam per Præpositum quàm Canonicos prædictæ Ecclesiæ vacantem præbendam canonicè fueras assecutus, literas ad prædictos Abbatem & Præpositum impetravit: quorum tu nolens judicium subintrare, quia unus eorum consanguineus erat I. antedicti, & alter super eadem causa tertiò judex fuerat delegatus, sedem apostolicam appellasti: qui, licèt morte prædecessoris nostri eorum jurisdictio expirasset, sententiam tamen contra te protulerunt; quam, sicut post appellationem à suspectis judicibus & mandato expirato irrationabiliter latam, auctoritate postulabas apostolica infirmari. Prædictus itaque Cardinalis, auditis hinc inde propositis & diligenter inspectis de mandato nostro, habito prudentum virorum consilio, cognoscens præfatam electionem contra Lateranen. Concilium celebratam, canonicam non fuisse, cùm in ea fratrum præsentium assensus non fuerit requisitus, & ideo si quid ex ea vel ob eam factum fuit aliquo modo vel secutum, nullius debebat existere firmitatis, eundem I. nihil juris in præbenda quam postulabat habere sententiando decrevit, & te & Ecclesiam prædictam ab impetitione ipsius occasione electionis prædictæ penitùs liberavit. Nos verò ejusdem Cardinalis sententiam approbantes, eam auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. ut suprà XV. Kalend. Iunij.

* commissionē.

ABBATI S. DIONYSII.

Epist. 179. De electionis sui in Abbatem confirmatione apostolica.

LAudabilis vita in tuo degentium monasterio, quam ille à quo cuncta bona procedunt per morum consonantiam mirabiliter ordinavit, se nobis exhibet plurimùm in Domino commendandam; & ex eo quòd in ordinationibus Ecclesiæ tuæ cum maturitatis multæ consilio in voluntate unanimi fit processus, quem in factis suis exulans tanquam peregrina dissensio cordium non perturbat, vehementer inducimur ut eorum concordiæ noster concurrat assensus, & quæ rite aguntur favore apostolico prosequentes, apponendo manum nostræ confirmationis, eadem approbemus. Sanè per literas dilectorum filiorum Conventus ejusdem monasterij sancti Dionysij nobis innotuit

manifestè, quòd in electione tua tanta concordia fuerit animorum, ut ab eo qui fidelium mentes unius efficit voluntatis, omnium vota in unum directa fuisse credantur. Vnde nos paci & tranquillitati Ecclesiæ tuæ plurimùm congaudentes in Domino, eorúmque petitioni clementiùs annuentes, ipsam electionem de te canonicè celebratam, auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. Datum &c. ut suprà, XII. Kalend. Iunij, Pont. nostri anno primo.

AGRIGENTIN. EPISCOPO.

Epist. 180. Quòd ipsi liceat monasteria transferre ad loca tutiora.

IN his quæ pro religiosorum locorum reparatione requiris à nobis, & quæ postulas pro statu ecclesiastico conservando, tanto libentiùs assensum tibi apostolicum impertimur, quanto ad id ampliùs pastoralis officij debitum nos inducit. Significasti siquidem nobis quòd quædam monasteria in tua dioceſi constituta, tempore seditionis inter Sarracenos & Christianos exortæ, depauperata, quædam negligentia Abbatum deserta, quædam verò omnino destructa fuerunt, quæ ad tutiora desideras loca transferre. Insuper in reditu tuo possessiones quasdam & decimas ad mensam Clericorum Agrigentinen. Ecclesiæ pertinentes invenisti alienatas ab ipsa, quas intendis ad usum ipsius de auctoritate sedis apost. revocare. Eapropter, venerabilis in Christo frater, tuis precibus annuentes, fraternitati tuæ auctoritate apost. indulgemus ut monasteria ipsa cum dignitatibus suis ad loca tutiora cum consilio Metropolitani tui transferre, possessiones & decimas & alia tam mobilia quàm immobilia illicitè alienata à mensa Ecclesiæ, ad eam tibi liceat legitimè revocare. Nulli ergo &c. Datum &c. ut suprà, IV. Idus Maij.

ABBATI ET CONVENTVI Sancti Germani Antisiodoren.

Epist. 181. Indulgetur iis quòd sacrum chrisma & oleum atque consecrationes aballo catholico Episcopo accipere liceat, si Antisiodorensis gratis impartiri nolit.

EX multiplicitate querelarum vestrarum, quas adversùs fratrem nostrum Antisiodor. Episcopum propositas à vobis audivimus, ipsum monasterio vestro usque adeo arbitramini infestum, ut per eum (sicut dicitis) sine difficultate non possitis pontificalia percipere sacramenta. Nos autem, quibus imminet universorum necessitati prospicere, volentes vobis ex ministerio susceptí regiminis providere, ne pro duritia ipsius Episcopi defectum in talibus incurratis, præsenti vobis scripto duximus indulgendum ut si memoratus Episcopus à vobis humiliter requisitus, chrisma, oleum sanctum, consecrationes altarium, seu basilicarum, benedictionem Abbatis, & ordinationes monachorum qui fuerint ad ordines promovendi, gratis & sine pravitate vobis indulgere noluerit, vel malitiosè distulerit, liceat vobis alium, quem malueritis, catholicum adire Pontificem: qui auctoritate nostra fretus, vobis, quod postulatur, indulgeat. Indulgemus etiam vobis, ut si quando homines monasterij vestri vinculo tenentur excommunicationis astricti, pro eorum absolutione præfatus Episcopus vel quilibet alius potestatem non habeat pecuniam extorquendi. Et si in eos, quia propter hoc pecuniam non exsolvunt, ecclesiastica fuerit sententia promulgata, eam decernimus auctoritate apostolica non tenere. Nulli ergo &c. Datum &c. ut suprà, XVII. Kalend. Iunij.

LINGONEN. EPISCOPO.

Epist. 182. Quòd controversiam inter ipsum & suum Capitulum exortam gravatè audierit, & utrique parti certum agendi terminum præfigit.

LIcèt juxta testimonium veritatis necesse sit ut veniant scandala, quia tamen secundùm idem *Væ homini illi per quem scandalum venit*, dolemus non modicùm, cùm inter viros ecclesiasticos, qui pacem evangelizare tenentur, seditionis alicujus materia pullulat, litigiosorum incentiva subcrescunt, cùm in Ecclesiæ corpore omnia debeant in vinculo pacis & unitate tractari. Quamvis autem super quorumlibet ecclesiasticorum virorum discordia plurimùm doleamus, majori tamen dolore concutimur, cùm vel pater in filios, vel filij seditionem suscitant in parentem, & illos discordia dividit quibus ad unius Ecclesiæ obsequium deputatis deberet esse cor unum & anima una. Sanè cùm tu Lingonen. Ecclesiæ caput existas, dilecti autem filij Decanus & Canonici Lingonen. sint membra ipsius ac tua, tanto vos vellemus adinvicem caritatis vinculo coüniri, ut vicissim vestra onera portaretis, & tu membris dolentibus condoleres, & ipsi suis tibi vicibus in unitate spiritus deservirent. Verùm (sicut accepimus) inimico homine superseminante zizania, tanta inter vos discordia est suborta, ut dictis Canonicis te coram venerabili fra-

tre nostro Lugdunen. Archiepiscopo super dilapidatione & insufficientia in causam trahentibus, tu apost. sedis audientiam appellaris, festum beati Lucæ proximò futurum terminum appellationi prosequendæ præfigens; quem iidem Canonici ad Dominicam qua cantatur *Jubilate Deo* proximò præteritam, sicut eorum continebant literæ, coarctarunt. Nos igitur utrique partium deferre volentes, ne sub intemperie aëris & caloris distemperantia cogamini ad sedem apostolicam laborare, fraternitati tuæ sub peremptorio per apostolica scripta mandamus, quatenus hinc ad festum beati Michaëlis proximò futurum apostolico te conspectui repræsentes, Canonicorum responsurus objectis, & propositurus si quid proponere volueris contra ipsos; nisi forsan interim inter vos pacis possint fœdera reformari. Scias autem nos partem adversam ad eundem terminum citavisse; ita ut illi quorum nomina per tuas nobis literas expressisti, personaliter ad nos accedant, his quæ proposueris responsuri. Ad hæc, tibi fortiùs inhibemus, ne occasione hujus discordiæ bona Ecclesiæ tuæ dilapidare præsumas. Datum ut suprà.

ATREBATEN. ET SYLVANECT. Episcopis.

Epist. 183.

PIa patrum prædecessorúmque nostrorum solicitudo. *Require superiùs epistolâ* CLXXII. *Et sicut scriptum est pro Ecclesia S. Germani de Pratis, ita scriptum est pro monasterio sancti Dionysij in Parisiensi diœcesi constituto.*

ABBATI ET CONVENTVI sancti Germani Antisiodoren.

Epist. 184. Quòd excommunicatio Episcopi Antisiodorensis injusta, & contra juris ordinem inflicta, non obliget. *Vide Gesta Abbatum S. Germ. Antis. c. 13.*

GRavis ex parte vestra fuit in auditorio nostro querela proposita, quòd venerabilis frater noster Antisiodoren. Episcopus & Presbyteri ejusdem diœcesis homines vestros absque manifesta & rationabili causa, non servato juris ordine, excommunicationi subjiciunt pro suæ arbitrio voluntatis. Volentes igitur gravamini vestro paterna solicitudine providere, si prædictus Episcopus & Presbyteri in homines vestros excommunicationis sententiam absque manifesta & rationabili causa, & juris ordine non servato, duxerint promulgandam, eam decrevimus non tenere, & vos auctoritate apostolica divina eis officia celebretis. Nulli ergo &c. Datum &c. ut suprà, XVII. Kalend. Iunij.

EISDEM.

Epist. 185. Quod liceat Archiepiscopum Senonensem pro justitia adire, si Antisiodorensis eam administrare negligat.

CVm venerabilis frater noster Antisiodoren. Episcopus usque adeo (sicut dicitis) sit vobis infestus, ut de parochianis suis malefactoribus vestris per eum justitiam non possitis habere, nobis imminet providendum, ne pro defectu juris monasterium vestrum violentiis pateat & incursibus malignorum. Eapropter, dilecti filij, præsentibus vobis literis indulgemus, ut ad venerabilem fratrem nostrum Senonen. Archiepiscopum pro coërcendis ipsis malefactoribus vestris recursum habere possitis, qui defectum ipsius Episcopi de auctoritate nostra debeat in hac parte supplere. Nulli ergo &c. Datum ut suprà.

EPISC. ET DECAN. MATISCON.

Epist. 186. Eis committitur causa Ecclesiæ Eduensis & cœnobij Balmensis.

EXposita nobis Eduen. Ecclesiæ petitio continebat, quòd cùm olim felicis recordationis Celestino Papæ prædecessori nostro depositum fuisset de Balmen. monachis quæstionem, de terris & Ecclesiis in valle Polliniaci constitutis, & idem prædecessor noster causam ipsam venerabili fratri Cabilonen. Episcopo & dilecto filio Abbati de Firmitate commisisset fine debito terminandam, à præfatis tandem monachis fuit ab eisdem judicibus appellatum. Ille verò qui Abbas ipsius monasterij dicebatur, ad prosequendam appellationem accedens, semel se tantùm apostolico conspectui præsentavit, & de appellatione facta mentionem faciens, illicentiatus recessit. Cùmque nuncius Eduen. Ecclesiæ ad appellationem prosequendam ad sedem apostolicam destinatus apud eam fuisset longo tempore commoratus, idem prædecessor noster peremptoriè citavit monachos antedictos, eis sub excommunicationis pœna præcipiens ut ille qui se gerebat Abbatem, cum aliquibus ipsius monasterij monachis in festo beati Lucæ proximè præterito ab ejus præsentiam sufficienter instructi accederent, ut Eduen. Ecclesiæ plenariè responderent, & satisfacerent Romanæ Ecclesiæ de contemptu. Ipsi verò licèt juxta formam mandati apostolici non venissent, quidam tamen monachorum ad Romanam Ecclesiam accesserunt, quos nuncius præfatæ Eduen. Ecclesiæ invenit

apud ſedem a poſtolicam commorantes, qui de ſuo negocio diffidentes, ante cauſæ diſcuſſionem, ut magis aggravarent Eduen. Eccleſiam, receſſerunt, & ad venerabilem fratrem noſtrum Bellic. Epiſcopum & dilectum filium Abbatem de Balerna & Priorem Boniloci per ſubreptionem, præfato nuncio Eduen. Eccleſiæ ignorante, literas (ut dicitur) reportarunt. Poſtmodum verò cùm præfato nuncio Eduen. Eccleſiæ ſe quidam Balmen. monachus oppoſuiſſet, eis dilectos filios I. tt. ſancti Stephani in cœlio monte Preſbyterum & G. ſancti Adriani Diaconum Cardinales conceſſimus auditores. In quorum præſentia cùm aliquandiu litigaſſent, & ſua ſcripta eiſdem Cardinalibus tradidiſſent, monachus ipſe illicentiatus receſſit & noluit ſententiam expectare. Cùm igitur cuique ſimus in ſua juſtitia debitores, & nolimus aliquem de fraude ſua commodum reportare; diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus convocatis ad veſtram præſentiam partibus, ſi vobis conſtiterit Eduen. Eccleſiam à præfatis monachis prædictis terris & Eccleſiis præter juris ordinem ſpoliatam, vos ei auctoritate noſtra prędictas terras & Eccleſias cum fructibus inde perceptis, non obſtante contradictione vel appellatione cujuſlibet, reſignetis; prædictis literis nequaquam obſtantibus, quas etiam morte præfati prædeceſſoris noſtri credimus expiraſſe. Poſt reſtitutionem verò integram ablatorum & expenſarum quas Canonici Eduen. Eccleſiæ in appellatione monachorum proſequenda, quam ipſi monachi proſequi non curarunt, ſe rationabiliter feciſſe probabunt, audiatis ſi quid emerſerit quæſtionis, & illud ſine debito appellatione poſtpoſita terminetis. Quòd ſi ambo &c. tu frater Epiſcope &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum, Idibus Maij, Pontificatus noſtri anno primo.

Iunge caput *Cùm pro.* De conceſſ. præb. in Tertia Collectione.

CAPITVLO MEDIOLANENSI.

Epiſt. 187. Vt præbendam & domum Epiſcopo Terdonenſi ſuo collegæ reſtituant.

SYnceritatem eorum qui ferventiores in Eccleſiæ devotione perſiſtunt, Eccleſia Romana ampliori benignitate conſuevit amplecti, & juxta meritorum ſuorum prærogativam eis debiti honoris gratiam impertiri. Inſinuavit ſiquidem nobis venerabilis frater noſter O. Epiſcopus Terdonen. quòd cùm bonæ memoriæ Celeſtinus prædeceſſor noſter eidem per apoſtolicam indulgentiam conceſſiſſet ut beneficia quæ habebat quando fuit ad officium pontificale vocatus, ei liceret uſque ad triennium poſſidere, & auctoritate illius indulgentiæ præbendam quam in Eccleſia veſtra fuerat aſſecutus, integrè poſſediſſet, ita quòd in electione Archiepiſcopi veſtri ſicut unus Canonicorum vocem habuit, & in venditionibus aliiſque negociis Mediolanen. Eccleſiæ, ipſius tanquam Canonici fuit requiſitus aſſenſus, & in inſtrumentis etiam manum ſubſcriptionis appoſuit; vos, ſuper quo de prudentia veſtra miramur, poſt appellationem ab ipſo Epiſcopo ad nos interpoſitam, ex quo etiam iter arripuit ad ſedem apoſtolicam veniendi, non expectantes terminum in ipſa indulgentia præfinitum, cùm ipſe (ſicut aſſerit) non renunciaverit indulgentiæ, in contemptum Eccleſiæ Romane præſumpſiſtis de ipſa præbenda in ejus præjudicium ordinare, & eam cuidam Clerico aſſignaſtis, ac domum ejus non eſtis veriti occupare. Nos ergo (ſi verum eſt quod aſſeritur) revocantes in irritum quicquid per vos contra formam præſcriptæ indulgentiæ in præjudicium ejus noſcitur attentatum, vobis per præſentia ſcripta mandamus atque præcipimus quatenus tam præbendam quàm domum ei reſtituere minimè differatis, & antequam præſcriptus terminus compleatur, cùm interim non intelligatur vacare præbenda, ſuper ipſa nullum ei gravamen vel moleſtiam irrogetis; ſed eum plena & quieta permittatis illius poſſeſſione gaudere. Alioquin noveritis nos venerabili fratri noſtro Vercellen. Epiſcopo dedidiſſe firmiter in mandatis ut ipſe auctoritate noſtra ſine appellationis obſtaculo quæ præmiſimus exequatur. Datum &c. VIII. Kalend. Iunij, Pontificatus noſtri anno primo.

Illi ſcriptum eſt ſuper hoc.

ARCHIEPISCOPO SENONEN.

Epiſt. 188. Vt cogat Epiſcopum Eduenſem cum Abbate Flaviniac. initam concordiam obſervare.

CVm olim dilectus fil. G. Abbas Flaviniacen. pro injuriis & gravaminibus quæ ipſi ven. fra. noſter Epiſcopus Eduen. intulerat, ad ſedem apoſtolicam acceſſiſſet, & ibidem non ſine diſpendio, ſi fortè aliquis adverſarius appareret, diutiùs expectaſſet, tandem nuncij ejus poſt moram diutinam advenerunt: qui

cùm parati fuissent adinvicem litigare, facta compromissione hinc inde legitima in venerabilem fratrem nostrum O. Ostien. episcopum convenerunt, eodem post multam deliberationem arbitrij sententiam proferente, quam ipse Episcopus in scriptum de utriusque partis assensu redegit, pœna hinc inde statuta, si quis ab arbitrio resiliret, sicut in scripto authentico ejusdem Episcopi continetur. Inde est quòd eidem Episcopo Eduensi mandamus ut sententiam illam arbitrij absque refragatione qualibet studeat observare. Si enim contra eam (quod non credimus) temerè ipsum venire contingeret, nullatenus dissimulare possemus quin eum ad observationem illius, vel ad solutionem pœnæ statutæ, prævia ratione cogeremus invitum. Vnde fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus, quatenus diligenter inquiras utrum prædictum arbitrium à partibus observetur, & per quam & ex qua causa stare cognoveris quominus ipsum observetur arbitrium, & secundùm formam ipsius fiat restitutio ablatorum, nobis non differas intimare; atque in irritum appellatione postposita revocans si quid in præjudicium ipsius Abbatis vel Ecclesiæ suæ post iter ad sedem apostolicam arreptum, & post appellationem ad sedem apostol. interpositam, temerè inveneris attentatum, non permittas ipsos indebitè molestari. Verùm quia antequam idem Abbas iter arripuisset ad sedem apostolicam veniendi, tam eum quàm obedientes ei excommunicasse prædictus Eduen. Episcopus dicebatur, & terram ejus suppositisse sententiæ interdicti, licèt eædem sententiæ latæ minùs legitimè viderentur, cùm ipse Abbas priùs ad sedem apost. (ut asserit) appellasset, per dictum tamen Ostien. Episcopum, ad majorem cautelam, munus ei fecimus absolutionis impendi. Datum Romæ &c. XI. Kalend. Iunij.

Scriptum est autem Eduen. Episcopo ut ipsam sententiam arbitrij absque refragatione qualibet studeat observare.

HVGONI ABBATI Virziliacen. Ecclesiæ.

Epist. 189. Confirmat electionem ipsius, hortatúrque ut magno & forti animo tantum opus aggrediatur.

CVm status Ecclesiarum & rigor monasticæ ac canonicæ disciplinæ ex majori parte pendeat ex prælatis, utpote qui probitatis vel pravitatis exemplo vel informant subditos, vel corrumpunt, cùm aliquis ad officium prælationis assumitur, per quem committenda ei Ecclesia in spiritualibus possit & temporalibus suscipere incrementum, gaudemus plurimùm, & electioni canonicæ apostolicum libenter impertimur assensum. Significarunt siquidem dilecti filij Prior & Conventus Virziliacen. per literas suas, & iidem dilecti filij, monachi, & nuncij eorum sua nobis relatione monstrarunt, quòd G. quondam ipsorum Abbate viam universæ carnis ingresso, volentes suæ Ecclesiæ filiali solicitudine providere, in te vota sua unanimiter contulerunt, patrem te sibi & fratribus suscitantes, qui eis utiliùs & meliùs præsis & prosis, cùm te non aliunde vocatum, sed de ipsis eisdem unanimi cognoveris electione assumptum. Circa commendationem quoque personæ plurimùm institerunt, asserentes per eosdem nuncios & literas quòd talis existas qui & temporalia utiliter dispensare noveris, & spiritualia laudabiliter ministrare, & per quem possint proficere vita pariter & doctrina. Præterea venerabilis frater noster Senonen. Archiepiscopus per literas suas & electioni canonicæ testimonium perhibuit, & personam idoneam esse asseruit ad officium abbatiæ. Nos igitur super forma electionis nunciis & literis ipsorum, super idoneitate verò personæ fidem dicto Archiepiscopo adhibentes, quem credimus nihil nobis contra conscientiam suggesturum, quod ab ipsis canonicè factum est auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Hortamur autem ut in eo confidens qui aperit ora mutorum, & linguas infantium facit disertas, solicitudinem, ad quam ipsius es providentia evocatus, assumens, talem te subjectis exhibeas, ut te non tam prælatum quàm patrem experiantur, & sic se in bonis à te foveri congaudeant quòd circa correctionem excedentium rigorem in te vigere sentiant monasticæ disciplinæ. Datum ut suprà.

ARCHIE-

ARCHIEPISCOPO & Archidiac. Senonen.

Epist. 190. Clericus, qui casu puerum occiderat, absolvitur.

EXposuit nobis dilectus filius M. Presbyter de Stabulis, quòd cùm olim invitatus à quibusdam pueris, de manu unius eorum arcum receperit & sagittam, & eam dirigere voluerit in arborem quæ obstabat, manu errante sagitta eadem discurrens per aërem, puerum quendam valde distantem modicùm vulneravit in capite; propter quod idem puer creditur postmodum expirasse. Quod cùm idem Presbyter bonæ memoriæ G. prædecessori tuo, frater Archiepiscope, sponte curasset humiliter confiteri, ipse pœnitentiam & contritionem ipsius attendens, super beneficio Ecclesiæ de Stabulis, quam in archidiaconatu tuo fili Archidiacone adeptus fuerat, misericorditer dispensavit, ut ipsum, quoad viveret, possideret; mandans eidem ut ad sedem apostolicam accederet, mandatis super officio apostolicis pariturus. Quia verò in hoc non ex voluntate, sicut asserit, sed casu deliquit, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus si verum est quod asserit, factam cum eo misericordiam attendentes, quod à dicto Archiepiscopo factum est ratum habentes & firmum, eum super beneficio prædicto propter hoc nullatenus molestetis, aut patiamini ab aliis molestari. Datum &c.

TRECEN. EPISCOPO.

Epist. 191. Ut plura beneficia habentes, resignare coganturi & quòd Clericos suos, quando publica salus postulat, ad majores ordines suscipiendos compellere queat.

INjuncti nobis officij ratione compellimur, & caritatis debito provocamur, fratribus & coëpiscopis nostris in suis justis petitionibus favorem apostolicum impertiri: ut qui specialiter in partem nostræ solicitudinis sunt vocati, tanto commissum sibi officium liberiùs exequantur, quanto se & jura sua majori viderint sedis apostolicæ benignitate juvari. Eapropter, venerabilis in Christo frater, tuis justis precibus benigno concurrentes assensu, ad exemplar prædecessorum nostrorum felicis memoriæ Lucij & Clementis Romanorum Pontificum auctoritate tibi præsentium indulgemus ut Clericos tuæ dioceses, qui contra statuta Lateranen. Concilij pravæ cupiditatis ardore plures Ecclesias vel ecclesiastica beneficia detinere contendunt, cùm de proventibus unius ipsi congruè valeant sustentari, ad canonicum valeas reducere moderamen. Clericos verò Ecclesiæ tuæ, quos necessitas postulaverit ad sacros ordines promoveri, secundùm privilegium M. prædecessori tuo & successoribus tuis à felicis record. Alexandro Papa prædecessore nostro indultum, liceat tibi, si idonei fuerint, nec de canonica poterint institutione repelli, ad eosdem ordines suscipiendos secundùm canonum instituta compellere, vel si inobedientes fuerint, animadversionis ecclesiasticæ sententia cogere; nisi contra hoc alicui fuerit sedis apostolicæ auctoritate indultum ut ad suscipiendos ordines non cogatur. Et quia Trecen. Ecclesia tuæ provisioni commissa, tuo debet moderamine gubernari, nec ullus in messem tibi creditam falcem debet ausu temerario mittere, præsentium auctoritate statuimus ut nulli subditorum tuorum liceat, post appellationem ad te rationabiliter factam, parochianos tuos excommunicatione percellere, vel commissas tibi Ecclesias supponere interdicto. Quod si præsumptum fuerit, sententiam decernimus non tenere; & si non præcedente appellatione sententia talis ab aliquo subditorum tuorum fuerit irrationabiliter promulgata, sententiam talem valeas, prout justum fuerit, relaxare. Nullis literis institutioni canonicæ præjudicium facientibus à sede apostolica impetratis. Datum Romæ apud sanctum Petrum.

SENONEN. ARCHIEPISCOPO & Trecen. Episcopo.

Epist. 192. Ne quid in proprium commodum & successorum detrimentum Canonici constituant.

CVm omnes unum corpus simus in Christo, singuli autem alter alterius membra, non debent majores minoribus aut seniores junioribus invidere; sed omnes qui in una Ecclesia uni Domino famulantur, pari gaudeant libertate; cùm pondus & pondus, mensura & mensura, utrumque abominabile sit apud Deum, & evangelicus paterfamilias pari mercede primos vineæ suæ operarios remuneraverit & extremos. Verùm ad audientiam apostolatus nostri pervenit quòd dilecti filij Trecen. Canonici, propriis inhiantes commodis, & aliorum profectibus invidentes, nouum fecerunt in Trecen. Ecclesia constitutum, ut eis tam in præsentia sua quàm absentia redditus suos ex integro percepturis, qui in eadem Ecclesia post illam institutionem fuerunt vel de cetero fue-

rint instituti, redditus ex ea in absentia non percipiant, sed tunc solùm cùm in ea fuerint residentes; cùm secundùm Trecen. Ecclesiæ consuetudines omnes in hoc consueverint esse pares. Statuerunt etiam ut cùm singulis præbendis annexæ sint vineæ, ipsis suas, dum vixerint, possidentibus, vineæ decedentium ad successores non transeant, sed proventus earum inter singulos dividantur. Cùm igitur quod quisque juris in alterum statuit, ipse debeat uti eodem, & sapientis dicat auctoritas, *Patere legem quam tuleris*, fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus antiquos Canonicos junioribus & juniores in perceptione fructuum tam præbendarum quàm vinearum coæquetis antiquis, secundùm priorem consuetudinem usque ad tempus prædictæ institutionis servatam, vel secundùm rationabilem institutionem deinceps observandam, illos per districtionem eccle. percellentes, si qui duxerint renitendum. Nullis literis &c. harum tenore &c. Quòd si ambo &c. alter vestrum &c. Datum &c.

TRECEN. EPISCOPO.

Epist. 193. Initiæ concordiæ confirmatio apostolica.

IVstis petentium &c. *usque ad verbum* assensu. Compositionem super abbatia Belliloci quoad vixeris ordinanda, inter te ex una parte & dilectos filios Aleſmum Abbatem Calmontensem, Robertum & Gervasium Canonicos Præmonstraten. nomine Abbatis & totius Conventus Præmonstraten. apud Ecclesiam Romanam agentes ex altera, per dilectum filium S. tt. sanctæ Praxedis Presbyterum Cardinalem de mandato apostolico celebratam, sicut sine pravitate qualibet facta est, & ab utraque parte recepta, & in ejusdem Cardinalis authentico plenius continetur, auctoritate apostolica confirmamus. Nulli ergo &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum.

XANCTONEN. EPISCOPO.

Epist. 194. Vt Prior de Prato dilapidator deponatur.

INter ea per quæ status Ecclesiæ vacillat, sepius est causa potior incuria, seu pernicioſa negligentia Prælatorum. Nam cùm fortè caput est languidum, est necesse quòd membra langueant: & infecta morbi contagia nec fomentum medendis capiunt, nec pristinæ possunt de facili restitui sanitati. Sanè dilecti filij pauperes Canonici de Prato apostolatui nostro significare curarunt, quòd cùm Petrus nunc Prior ipsorum olim in Grandimoten. Ecclesia sub religionis habitu per annos plurimos permansisset, arctam tandem devitans regulam, ad ollas carnium redire voluit, & oblitus voti quod fecerat, ad Canonicos se transtulit regulares, & in ipsa Ecclesia de Prato voluit eligi in Priorem. Cùmque domus sibi dominium commissum jam esset à fratribus, debacchatur in gregem subditum, nec illorum bona distrahere pertimescit, sed solus fugiens fratrum mensam atque collegium, ab illorum quidem consortio se reddit sæpius alienum. Vnde quisque passim ad libitum impune potest excedere, & sic perit honestas ordinis, per quam locus olim floruerat, & vilescit quod carum omnibus religionis hospitalitatisque gratia præpollebat. Adjecerunt insuper quòd cùm domus bona deficerent, plures ibidem canonicare præsumpsit. Laicos etiam contra approbatam Ecclesiæ consuetudinem multos intrudere non expavit; sed quod ab eis fuerat elargitum non transfundit in usus fratrum egentium, sed malè acquisita juxta motum propriæ voluntatis expendit. Nolentes igitur ut arbor sterilis occupatam diutiùs terram detineat, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus de veritate prædictorum inquirere non postponas; & si rem noveris ita esse, ipsum ab administratione Prioratus amoveas, & prædictis Canonicis eligendi personam idoneam auctoritate nostra liberam tribuas facultatem; dictúmque Priorem, ut ad claustrum prædictum redeat, per censuram ecclesiasticam appellatione cessante compellas; & cùm antiqua sit ipsius Ecclesiæ consuetudo, & approbata, ut in singulis officiis singulæ personæ ponantur, quæ ordinanda videris auctoritate nostra disponas. Nullis literis veritati & justitiæ præ. &c. Datum ut suprà, 11. Idus Maij &c.

XANCTONEN. ET MAG. P. Petragoricen. Archidiac.

Epist. 195. Ejusdem ferè argumenti.

INter ea *ut suprà usque ad verbum* sanitati. Insinuantibus siquidem nobis dil. filiis monachis de Brantomo nostro fuit apostolatui declaratum, quòd cùm Abbati suo domus dominium &c. *usque*

ad verbum facultatem ; *excepto quòd ubi superiùs dictum est* canonicare, *hic dicitur* sine fratrum assensu monachare ; & cùm antiqua sit ipsius Ecclesiæ &c. *usque in finem ut suprà.* Nullis literis &c. *ut suprà.* Datum &c. VI. Kalend. Iunij.

ABBATI ET FRATRIBVS Præmonstratensibus.

Epist. 196. Vt disciplina monastica observetur, & quòd Pontifex eam non velit turbare.

VSque adeo nos & prædecessores nostros flagrans religionis vestræ fama respersit, ut odore syngeræ opinionis vestræ in Domino delectati, super his quæ à vobis in communi Abbatum vestri ordinis Capitulo statuuntur, nisi vel honori nostro vel justitiæ apertiùs obviarent, nullatenus dubitemus quin ad ea secundùm Deum & statuta vestra rectè ac rationabiliter procedatis. Sanè cùm prædecessores nostri Romani Pontifices ordini vestro privilegium indulserint speciale & speciali semper gratia vos fuerint prosecuti, in his quę ad correctionem fratrum vestrorum pertinent vos non intendimus aggravare quominus in delinquentes exerceatis liberè canonicam disciplinam. Præsentatæ siquidem nobis fuerunt ex parte vestra binæ literę, à sede apostolica diversis temporibus impetratæ : in quarum primis bonæ memoriæ Celestinus Papa prædecessor noster sententiam quam in Balduinum & Hugonem ejus socium tuleratis ratam habens & volens inviolabiliter observari, vobis mandabat ut neutrum eorum admitteretis ad consortium vestrum, præter mandatum sedis apostolicæ speciale ; nisi forsan in tantum ad vos in corde contrito & spiritu humiliato accederent, quòd eorum postulatio vobis videretur misericorditer admittenda. In aliis verò universitati vestræ mandavit ut memoratum Balduinum, nulla facta mentione de ordinis disciplina, in vestrum consortium admittere nullatenus differretis. Quia verò (sicut vestræ literæ continebant) in ejectione prædictorum B. & H. & fautorum eorum exulavit à vobis scandalum, & pax inter vos & concordia plena regnavit ; ne ex receptione talium concordia vestra turbetur, quid de his vel aliis quos secundùm statuta vestri ordinis à vestro consortio amovistis, vel duxeritis in posterum amovendos, statuendum fuerit, vestræ discretioni relinquimus ; ne per nos rigor vestri ordinis enervetur. Ad hæc, vobis auctoritate apostolica indulgemus, ut si pro receptione alicujus, qui à vobis ejectus fuerit, literas vobis apostolicas duxerimus destinandas, eum nullatenus recipere teneamini, nisi literis nostris expressum fuerit, salva ordinis disciplina. Datum &c. ut suprà, v. Idus Maij.

P. ABBATI PRÆMONSTRAT. & ejusdem ordinis Abbatibus.

Epist. 197. Confirmatur constitutio, quòd Præmonstratenses non debeant uti mitra & chirothecis.

QVæ in favorem religionis ad subtrahendam dissolutionis materiam sunt providè instituta, firma debent & illibata servari, & ne infringi valeant, apostolico præsidio communiri. Significasti siquidem nobis quòd communi consilio Abbatum vestri ordinis statuistis quòd nullus Abbatum vestrorum mitra vel chirothecis utatur, ne forsan ex ipsis supercilium elationis assumat, aut sibi videatur sublimis, cùm his uti se viderit quæ Pontificibus & majoribus Ecclesiarum Prælatis à sede apostolica sunt concessa. Nos igitur institutionem ipsam, sicut à vobis providè facta est & recepta, auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti pagina communimus ; statuentes ut si qua forsan Ecclesia laxioris ordinis vestram voluerit regulam profiteri, hujusmodi pontificalibus, etiamsi ea priùs habuerit, ulteriùs non utatur, immo potiùs humilitatem servet, & in ea statuta vestri ordinis imitetur. Præsenti quoque institutioni adjicimus quòd nullus fratrum vestrorum ad apostolicam sedem accedens, vel recedens ab ipsa, vel aliàs, incedat in habitu seculari, nisi evidens hoc necessitas postularit. Inhibemus præterea ne quis contra statuta generalis Capituli, sive in habitu, sive in uniformitate officij, seu etiam in temporalibus, temerè venire præsumat. quòd si quis præsumpserit, regulariter puniatur. Nec aliquis assumat honorem, ad quem fuerit forsan electus, sine licentia vel præcepto illius cui obedire tenetur, nisi fortè ipse sibi eam malitiosè præsumpserit denegare, ut tandem pro licentia obtinenda majori liceat supplicari. Nulli ergo &c. Datum &c. IV. Idus Maij.

P. ABBATI PRÆMONSTRAT. & ceteris ejusdem ordinis Abbatibus.

Epist. 198. Confirmatur constitutio quòd Præmonstratenses con-

CVm à nobis petitur &c. *usque ad verbum* effectu. Significastis siquidem nobis quòd ad implendum illud apostolicum *Ab omni specie mala abstinete*

versas recipere non teneantur, nec bona sua alienare possint.

vos, ad reprimendum os loquentium iniqua, qui detractionibus gloriantur, & opinionem justorum nituntur multipliciter infamare, olim in communi Capitulo statuistis, & postmodum sub interminatione gravis pœnæ sæpius innovastis, ut nullam de cetero in sororem recipere teneamini, vel conversam, præsertim cùm ex hoc aliquando incommoda fueritis multa perpessi. Nos igitur institutionem ipsam, sicut de communi consilio Abbatum ad commune Capitulum convenientium providè facta fuit, auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti pagina communimus. Ad hæc adjicimus, ne aliquis Abbas vel Conventus possessiones Ecclesiarum vestri ordinis præter assensum generalis Capituli vendere audeat, vel sine patris Abbatis licentia commutare. Nulli ergo &c. Datum &c. III. Idus Maij.

DECANO, CANTORI, & magistro P. Canonico. Remen.

Epist. 199. Vt ablatum contumeliosè equum Abbati restitui curent.

SIgnificarunt nobis dilecti filij Abbas & fratres Præmonstraten. quòd cùm dilectus filius Hugo de Petraponte Archidiaconus Laudun. in promotione ipsius Abbatis palefridum ab eo obtentu cujusdam pravæ consuetudinis exegisset, quia super hoc ei acquiescere recusavit, conversum quendam ipsius de equitatura, cui insedebat, deponere, & eam secum abducere per violentiam non expavit. Vnde nos eidem Archidiacono per literas nostras mandavimus ut similia de cetero non præsumat, immo de hoc ipso eidem Abbati satisfactionem exhibeat competentem. Ideóque discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus, si dictus Archidiaconus ea quæ præmissa sunt adimplere noluerit, tam eum quàm alios, qui pro benedicendis, installandis, vel deducendis ad sedem tam Abbatibus quàm aliis ecclesiasticis personis palefridum vel aliud exigere vel extorquere præsumpserint in posterum vel hactenus præsumpserunt, nisi ad commonitionem vestram à sua præsumptione destiterint, & de perceptis taliter satisfecerint competenter, excommunicationis censura appellatione postposita percellatis, & sicut excommunicatos faciatis ab omnibus arctius evitari. Quòd si omnes, duo vestrum &c. Datum Romæ &c. IV. Idus Maij.

Scriptum est autem ipsi Archidiacono super hoc.

VNIVERSIS ARCHIEPISCOPIS & Episcopis, in quorum parochiis grangiæ Præmonstraten. ordinis sitæ sunt.

Epist. 200. Ne procurationis prætextu contra apostolica privilegia Præmonstratenses graventur.

SI veri Christianæ religionis amatores & cultores essetis, religiosis viris in personis vel rebus nullam molestiam inferretis, quorum potiùs teneremini gravaminibus obviare. Verùm conquerentibus dilectis filiis Abbate & fratribus ordinis Præmonstraten. nostris est auribus intimatum, quòd licèt in eorum privilegiis inhibitum sit expresè, ne quis Archiepiscopus vel Episcopus, nisi in manifestâ necessitate, in eorum grangiis hospitetur, quidam vestrum in singulis grangiis eorundem fratrum in suis diocesibus constitutis procurationes exigunt annuatim: quæ si eis aliquando fortè negantur, ministri eorum de animalibus eorundem fratrum prædas violenter abducunt, quas vel pignori obligant, vel alienant omnino; nec fratribus ipsis restituunt, donec pro requisita procuratione certa pecunia persolvatur: qui ut avaritiam suam & exactionem excusent, frivolas exigendæ procurationis causas assignant; vel quòd in grangiis ipsis decimæ colligantur; vel quòd Canonici qui parochialem Ecclesiam in vicinis locis obtinere noscuntur, aliquando commorantur in grangiis; vel quòd in eis claustrum sororum habetur; quæ potiùs ex accessu vestro materiam dissolutionis accipiunt, dum confabulantur cum Clericis, & per officinas discurrunt, quàm doctrinam recipiant salutarem. Quia verò causæ hujusmodi frivolæ sunt, nec earum occasione fratres ipsos in exhibendis procurationibus credimus esse cogendos; fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus, & districtè præcipimus, quatenus fratres ipsos contra indultam sibi à sede apostolica libertatem nec in prædictis nec in aliis aggravetis, nec exactiones aliquas ipsis imponere præsumatis. Alioquin non poterimus sub dissimulatione transire quin eorum indemnitati contra exactiones vestras paterna solicitudine consulamus. Datum Romæ &c. ut suprà.

EPISCOPO, DECANO, & Archidiacono Sueſſionen.

Epiſt. 201. Vt ob turpe & illicitum juramentum puniatur, nec tamen ſervare debeat.

SIgnificavit nobis dilectus filius Abbas ſancti Eligij Noviomen. quòd cùm olim monaſterium ſancti Eligij Abbatis eſſet regimine deſtitutum, omnes fratres ipſius monaſterij de ſubſtituendi Abbatis electione tractantes, ſacramento firmarunt quòd quicunque aſſumeretur ad officium abbatiæ, tres tantùm Obedientias modicas & exiles in manu ſua teneret, ſingulos monachos inſtituens in ſingulis reliquarum. Poſtmodum autem in Abbatem aſſumptus, cùm quoſdam monachos ratione ſuorum exceſſuum à conceſſis ſibi Obedientiis intenderet amovere, aliis reſiſtentibus non ſolùm eos Obedientiis non privavit, immo potiùs ſervato priori juramento in veritatis verbo promiſit quòd nullum de cetero, niſi de conſilio & aſſenſu duorum Obedientiariorum & trium vel plurium aliorum, conceſſa ſibi Obedientia ſpoliaret, nec ad venerabilem fratrem noſtrum Remen. Archiepiſcopum ſanctæ Sabinæ Cardin. nec ad apoſtolicæ ſedis audientiam appellaret ſuper injuriis quæ ſibi à monachis inferrentur. Qui tamen poſtmodum de conſilio quorundam monachorum, licèt non habito præfato numero, Præpoſitum ejuſdem monaſterij ab officio ſuo amovit, in quo minùs utiliter miniſtrabat. Quia igitur hæc ſub diſſimulatione tranſire non poſſumus, nec debemus; diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi vobis conſtiterit de prædictis, tam Abbati quàm monachis pœnam debitam infligatis, & impoſita eis de læſione fidei pœnitentia competenti, quod illicitè juravere, eos cogatis appellatione remota nullatenus obſervare. Quòd ſi omnes &c. tu frater Epiſcope &c. Datum ut ſuprà, Idibus Maij.

P. ABBATI PRÆMONSTRAT.

Epiſt. 202. Vt diſſoluti atque rebelles monachi puniantur, ſervetúrque monaſtica diſciplina.

INter cetera deſideria cordis noſtri & hominis interioris affectus, hoc præter divinam gratiam quaſi præcipuè affectamus, ut temporibus noſtris meliùs religio Chriſtiana proficiat, & inſtituta regularia per nos de die in diem ampliùs convaleſcant. Multum enim Chriſtianæ fidei deperiret, ſi rigor monaſticæ ac canonicæ diſciplinæ enervaretur per incuriam Prælatorum, aut diſſolveretur (quod abſit) per negligentiam noſtram, qui tenemur errata corrigere & bene acta fortiùs roborare. Accepimus ſiquidem quòd cùm Petrus Rufus, Rainaldus de Ribemonte, Iohannes de Leeris, Arnulfus Delier Canonici ſancti Martini Laudunen. contra Abbatem ſuum nequiter conjuraſſent, & eum ſuper dilapidatione domus nixi fuiſſent multipliciter infamare, qui eam pro majori parte relevaverat ab onere debitorum, derecta eorum malitia per fratres quiexteriores Obedientias procurabant, ipſos cenſuiſti per abbatias Præmonſtraten. ordinis dividendos. Verùm ipſi correctionem tuam nullatenus admittentes, immo iniquitate iniquitati addita hoc fecerunt ut quidam eorum fautores coram te & aliis Abbatibus Præmonſtraten. ordinis in Abbatem ſuum per violentiam irruentes, manus in eum injicerent violentas, & uſque ad effuſionem ſanguinis eum inhoneſtè ac turpiter pertractarent: qui cùm poſtmodum non inveniſſent qui eos contra te in hac malitia tueretur, ad te (ſicut videbatur) cum humilitate reverſi, poſtulatam veniam acceperunt. Sed quidam eorum in priori propoſito perdurantes, quibuſdam rebus monaſterij furto ſublatis, fugam latenter arripere præſumpſerunt. Quia verò dubitas ne ſuper receptione talium te aliquatenus moleſtemus, & propter hoc ſeriem facti nobis duxiſti per tuos nuncios exprimendam, quid de his & ſimilibus ſit agendum tuæ diſcretioni relinquimus; ne per nos religionis veſtræ rigor depereat, vel in aliquo minoretur. Datum Romæ ut ſuprà, IV. Idus Maij.

VNIVERSIS ABBATIBVS & Præpoſitis Præmonſtraten. ordinis in Saxonia & confinio Saxoniæ conſtitutis.

Epiſt. 203. Vt omnes Abbates atque Præpoſiti Præmonſtratenſes juxta regulæ conſtitutionem certis temporibus Præmonſtratũ veniant, nullo privilegio excuſante.

IN eo ſumus loco & officio conſtituti ut viros religioſos manutenere ac defendere teneamur, nec patiamur regularia inſtituta per aliquorum inſolentiam enervari. Accepimus ſiquidem quòd à prima plantatione religionis veſtræ generalis inſtitutio emanavit ut Abbates & Præpoſiti veſtri ordinis certis temporibus conveniant Præmonſtratum; ut ſi qua forſan vel in inſtitutionibus veſtris vel perſonis fuerint corrigenda, de communi Abbatum & Præpoſitorum conſilio corrigantur, & reformentur in melius quæ viſa fuerint reformanda,

Verùm vos contra hanc tam generalem & necessariam constitutionem temerè venientes, ad generale Capitulum non accedistis, nec vultis communibus institutionibus vestri ordinis obedire, asserentes vos à sede apostolica exemptionis privilegium impetrasse. quod tamen non profertis aliquatenus in commune. Quia igitur hoc in dissolutionem ordinis non est dubium redundare, universitati vestræ per apostolica scripta mandamus, & districtè præcipimus, ut cùm in privilegiis generali Capitulo Præmonstraten. ab apostolica sede indultis contineatur expressè ne quis ordinem ipsum professus contra communia instituta privilegium impetrare præsumat, vel impetratum audeat retinere, privilegio, quod vos à sede Romana obtinuisse asseritis, non utamini, immo potiùs ad commune Capitulum statutis temporibus accedatis, ut inde recipiatis correctionem unde formam religionis & ordinis accepistis. Alioquin noveritis nos dilectis filiis Abbati Præmonstraten. & ceteris Abbatibus ejusdem ordinis in generali Capitulo convenientibus Præmonstratum dedisse firmiter in mandatis, ut si ad commonitionem ipsorum venire contempseritis Præmonstratum ad generale Capitulum celebrandum, vos excommunicationis sententia appell. re. percellant, & faciant sicut excommunicatos ab omnibus arctiùs evitari. Venerabilibus etiam fratribus Archiepiscopis & Episcopis in Saxonia & in confinio Saxoniæ constitutis districtè præcipiendo mandavimus, ut si post commonitionem vobis factam ab ipsis inventi fueritis contumaces, cùm à præfatis Abbate & generali Capitulo Præmonstraten. super hoc fuerint requisiti, vos excommunicationis censura nihilominus appellatione remota percellant, & Ecclesias vestras sententiæ interdicti subjicere non postponant. Datum Romæ &c. III. Idus Maij.

Illis scriptum est super hoc.

ARCHIEPISCOPIS, EPISCOPIS, Abbatibus, Prioribus, & ceteris Ecclesiarum Prælatis.

Epist. 204. Vt Præmonstratenses monachos ab injuriis & contumeliis defendant.

NOn absque dolore cordis & plurima turbatione didicimus quòd ita in plerisque partibus ecclesiastica cēsura dissolvitur, & canonicæ sententiæ severitas enervatur, ut viri religiosi, & hi maximè qui per sedis apostolicæ privilegia majori donati sunt libertate, passim à malefactoribus suis injurias sustineant & rapinas, dum vix invenitur qui congrua illis protectione subveniat, & pro fovenda pauperum innocentia murum se defensionis opponat. Specialiter autem dilecti filij nostri Abbas & fratres Præmonstraten. & ceteri ordinem ipsorum professi, tam de frequentibus injuriis suis, quàm de ipso cotidiano defectu justitiæ conquerentes, universitatem vestram per literas petierunt apostolicas excitari; ut ita videlicet eis in tribulationibus suis contra malefactores eorum prompta debeatis magnanimitate consurgere, quòd ab angustiis quas sustinent & pressuris vestro possint præsidio respirare. Ideóque universitati vestrę per apostolica scripta mandamus, atque præcipimus, quatenus illos qui in aliquem de prædictis fratribus instigante diabolo manus violentas injecerint, sive possessiones, vel res, seu domos Præmonstraten. aut aliorum fratrum ipsius ordinis vel hominum suorum irreverenter invaserint, aut ea quæ prædictis fratribus è testamento decedentium relinquuntur contra justitiam detinuerint, seu in ipsos fratres contra apostolicæ sedis indulta sententiam excommunicationis aut interdicti proferre præsumpserint, vel decimas laborum seu nutrimentorum suorum spretis privilegiis apostolicæ sedis extorserint, si laici fuerint, publicè candelis accensis excommunicationis sententia percellatis; Clericos autem, Canonicos, sive Monachos, appellatione remota, ab officio & beneficio suspendatis, neutram relaxaturi sententiam, donec prædictis fratribus plenariè satisfaciant, & hi præcipuè qui pro violenta manuum injectione vinculo fuerint anathematis innodati, cum diocesani Episcopi literis ad sedem apostolicam venientes, ab eodem vinculo mereantur absolvi; nisi fortè monachi vel Canonici regulares per Abbates vel Priores suos post satisfactionem congruam, secundùm ordinis disciplinam, fuerint absoluti. Villas autem in quibus bona prædictorum fratrum seu hominum suorum per violentiam detenta fuerint, quandiu ibi sunt, interdicti sententiæ supponatis. Datum Romæ &c. Idus Maij &c.

Scriptum est super hoc in eundem ferè modum pro fratribus militiæ Templi.

SYLVANECTEN. EPISCOPO.

Epist. 205. Ne alicui dimidia præbenda conferatur, nec præbendæ secentur.

CVm in Turonen. Concilio inhibita sit sectio præbendarum, & de rigore juris redintegrari debeant officia decurtata, vix de tua possumus fraternitate sperare quòd præbendam aliquam ad preces nostras conferres alicui, qui ad duplex mandatum bonæ memoriæ Clementis Papæ prædecessoris nostri, quod prædicti Concilij erat auctoritate munitum, dimidiam præbendam dilecti filij magistri Aimerici noluisti aliquatenus integrare, immo vacantem præbendam, de qua juxta tenorem mandati apostolici dimidiæ debueras supplere defectum, alij in contemptum sedis apostolicæ contulisti. Ne igitur quod de prædicto magistro inceptum est, remaneat imperfectum, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus, atque præcipimus, quatenus de præbenda ad donationem tuam spectante, quam primò in Ecclesia tua vacare contigerit, non obstante investitura de non vacante contra statuta Lateranen. Concilij facta, ejusdem magistri dimidiam non differas integrare, nec aliquem de cetero ad dimidiam præbendam admittas. Alioquin tamdiu te noveris à præbendarum collatione suspensum, donec eidem magistro super integratione dimidiæ fuerit satisfactum. Dilectis etiam filiis Canonicis Sylvanecten. districtiùs inhibemus ne priusquam satisfiat eidem magistro, aliquem in Canonicum vel fratrem admittant, etiamsi contra statuta Lateranen. Concilij de vacatura fuerit investitus, vel stallum in choro vel locum in Capitulo vacaturæ nomine assecutus. Nullis &c. harum mentione &c. Datum Romæ &c. VII. Kalend. Iunij &c.

Illis scriptum est super hoc.

ILLVSTRI REGI ANGLIÆ.

Epist. 206. Quatuor Aureorum annulorum mysterium explicat. *Vide Odoricum Raynaldum ad an. 1198. §. 53.*

INter opes terrenas quas mortalis oculus concupiscit, quasi cariora desiderat aurum obryzum, & lapides pretiosos. Licèt autem his aliisque diutiùs excellentia regalis abundet, in signum tamen dilectionis & gratiæ, quatuor annulos aureos cum diversis lapidibus pretiosis tuæ magnitudini destinamus; in quibus te volumus spiritualiter intelligere formam & numerum, materiam & colorem, ut mysterium potiùs quàm donum attendas. Rotunditas enim æternitatem significat, quæ initio caret & fine. Habet igitur regalis prudentia quid in annuli forma requirat, ut de terrenis transeat ad cœlestia, de temporalibus ad æterna procedat. Quaternarius autem, qui numerus est quadratus, constantiam mentis insinuat; quæ nec deprimi debet adversis, nec prosperis elevari. quod tunc laudabiliter adimplebit, cùm quatuor virtutibus principalibus fuerit adornata, videlicet justitia, fortitudine, prudentia, temperantia. Intelligas igitur in primo justitiam, quàm exerceas in judiciis; in secundo fortitudinem, quam exhibeas in adversis; in tertio prudentiam, quam observes in dubiis; in quarto temperantiam, quam in prosperis non dimittas. Per aurum verò sapientia designatur. quia sicut aurum præeminet vniversis metallis, sic sapientia donis omnibus antecellit, Propheta testante, qui ait: *Requiescet super eum spiritus sapientiæ & intellectus &c.* Nihil est quod magis oporteat Regem habere. Vnde Rex ille pacificus Salomon solam à Deo sapientiam postulavit, ut populum sibi commissum sciret providè gubernare. Porrò smaragdi viriditas fidem, saphiri serenitas spem, granati rubicunditas caritatem, topatij claritas operationem significat, de qua Dominus ait: *Luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum qui in cœlis est.* Habes igitur in smaragdo quòd credas, in saphiro quod speres, in granato quod diligas, in topatio quod exerceas; ut de virtute in virtutem ascendas, donec Deum deorum videas in Sion. Datum Romæ apud S. Petrum, IV. Kal. Iunij.

EPISCOPO LEXOVIEN.

Epist. 207. Vt pensiones ad verum moderamen reducantur.

CVm à nobis petitur &c. *usque ad verbum* assensu, auctoritate tibi præsentium indulgemus ut ad debitum statum reducere possis appellatione postposita pensiones Ecclesiarum tuæ diocesis contra Lateranense Concilium augmentatas. Nulli ergo &c. Datum Romæ &c. XII. Kalend. Iunij, pont. nostri anno primo.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

EIDEM.

Epist. 208. Vt frustatoriæ appellationes nō recipiantur, & reliquæ debito tempore finiantur.

LIcèt sit appellantibus deferendum, ut sacrorum canonum approbant instituta, non tamen usque adeo relinquenda est appellantibus effrenata licentia motus judicis evadendi, ut ea quæ correctione indigent in aliorum & appellantium detrimentum remaneant incorrecta, vel alterius jus esse diutiùs oporteat in suspenso, aut ei debeat præjudicium aliquod generari. Sanè proposuisti nobis in nostra præsentia constitutus quòd cum multi plerunque de tua dioceſi adversarios suos sub examine tuo conveniant, iidem ad oppressionem eorum appellationes frustratorias interponunt, nec ipsas volunt prosequi ut tenentur. Quocirca fraternitati tuæ auctoritate præsentium indulgemus ut cùm à tuis subditis ad sedem apostolicam fuerit appellatum, licitum tibi sit competentem ei terminum ad prosequendam appellationem præfigere; infra quem si contempserit appellationem prosequi quam emisit, ex tunc in ipso negotio procedendi appellatione interposita non obstante, nisi appellans * impedimento fuerit impeditus, liberam habeas facultatem. Nulli ergo &c. Datum &c. XIII. Kalend. Iunij &c.

* legitimo

R. ET R. ARCHIDIACON. Bajocen. & H. Archidiacono Constantien.

Epist. 209. De cujusdam Decani audacia coërcenda; & ne absolvatur, nisi læsis priùs satisfecerit.

QVerela venerabilis fratris nostri Lexovien. Episcopi nobis exposita demonstravit quòd minor Decanus ven. fratris nostri Rothomagen. Archiepiscopi & Simon Capellanus ejusdem Ecclesiam sancti Candidi minùs reverenter intrantes, in Lucam Presbyterum non tantùm manus injecere violentas, verùm etiam ad sacra vestimenta manus sacrilegas extendere præsumpserunt, atque tam Ecclesiam ipsam quàm Clericos ejus aliis injuriis intolerabiliter molestantes, eandem parochiam contra justitiam invasere, corpora mortuorum in eorum præjudicium ad suam Ecclesiam deferentes. Quia igitur præter hæc enormia dictus Decanus quandam mulierem prægnantem pede taliter dicitur percussisse quòd ex eo fecit aborsum; discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus, quatenus si vobis constiterit de præmissis, prædictum Decanum ab officio beneficióque suspensum & Capellanum ipsum tamdiu appellatione postposita nuncietis ut excommunicatos ab omnibus arctiùs evitari, donec passo injuriam satisfecerint competenter, & cum vestrarum testimonio literarum ad sedem apostolicam veniant absolvendi. Nullis literis &c. Quòd si omnes &c. duo vestrum &c. Datum ut suprà V. Kalend. Iunij.

EPISCOPO EBROICEN. & Archidiacon. Lexovien.

Epist. 210. Vt à Rodulpho Milite constructam Ecclesiam consecrent, dedicentque.

DIlectus filius nobilis vir Radulphus de Rupetra Miles nobis humiliter fecit exponi quòd cùm in diversis Ecclesiis jus obtineat patronatus, in quadam capella sua de Rupetra, quæ est in suo proprio patrimonio constructa, de auctoritate nostra proposuit Canonicos instituere seculares; ita quòd redditus prædictarum Ecclesiarum, decedentibus earum Prælatis, ad eosdem Canonicos devoluantur. Quocirca discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus, quatenus inquiratis super præmissis diligentiùs veritatem, & prout id secundùm Deum videritis adimplendum, ejusdem nobilis propositum effectui mancipare curetis. Quòd si ambo &c. tu frater Episcope &c. Datum &c. IV. Kalend. Iunij &c.

ILLVSTRI REGI Navarræ.

Epist. 211. Vt Regi Anglorum quædam castella tradat. Vide infrà epist. 230.

CAriſſimus in Christo filius noster Rex Anglorum illustris transmissa nobis conquestione monstravit quòd quædam castella, videlicet castrum sancti Iohannis de Pedeportus & de Rochabrun, quæ bonæ memoriæ pater tuus in dotem cum filia sua liberaliter ipsi concessit, pro tua detines voluntate, & adhuc ea reddere contradicis. Vnde regiam magnitudinem rogamus attentiùs & hortamur, per apostolica tibi scripta mandantes, quatenus castella illa sine qualibet difficultate restituas conquerenti. Alioquin noveris nos venerabili fratri nostro Archiepiscopo Narbonen. scripsisse ut te ad restitutionem eorum per censuram ecclesiasticam monitione præmissa, cessante appellatione, justitia mediante compellat. Datum ut suprà.

PRIORI ET CONVENTVI Burgulien.

Epist. 212. Quòd Abbas ipsorum & cœnobij bona obligare nō possit.

QVanto per professionem monastici ordinis divinis estis obsequiis fortiùs obligati, tanto ea solicitiùs volumus removere quæ normam religionis & profectus spiritualis in vobis suscitatis dissensionibus poterant faciliùs impedire. Ideóque volentes quieti vestræ & indemnitati monasterij vestri benignitate apostolica providere, præsentium vobis auctoritate concedimus ut Abbas qui pro tempore fuerit, sine majoris & sanioris partis assensu vestrum, nisi manifesta & rationabilis causa emerserit, per quam sine manifesto & gravi monasterij detrimento id evitare non possit, domum vestram gravibus non possit debitis aggravare. Quod si fortè tentaverit, ad solvendum ea quæ contra formam nostræ concessionis acceperit, personas seu monasterium vestrum nullatenus eis volumus obligari quibus ante contractum debitum hæc forma nostræ concessionis innotuit. Nulli ergo &c. Datum Romæ &c. III. Kal. Iunij.

BRACHAREN. ARCHIEPISC. & Abbati de Burio.

Epist. 213. Vt causam Ecclesiæ S. Christinæ de Longos & Hospitalariorum ratione decimarum audiant.

EX conquestione dilecti filij P. Prælati Ecclesiæ sanctæ Christinæ de Longos nobis innotuit quòd cùm Menendus Miles quasdam possessiones suas infra parochiam ejusdem Ecclesiæ, in quibus prædecessor ipsius P. vineas plantaverat & domos construxerat in expensis Ecclesiæ supradictæ, cum aliis possessionibus suis domui Hospitalis cum ipsius prædecessoris assensu in Ecclesię maximum præjudicium contulisset, hac tamen conditione retenta, ut domos Hospitalis prænominatæ Ecclesiæ de omnibus possessionibus prælibatis deberet persolvere decimas annuatim, Hospitalarij, quamvis decimas ipsas Ecclesiæ diù persolverint sine lite, nunc eas eidem auferunt violenter, fulti potentia laicali. Quia igitur omnibus ad nos clamantibus tenemur justitiam exhibere; discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus, quatenus evocatis quos propter hoc noveritis evocandos, causam inter eos audiatis & appellatione remota mediante justitia terminetis. Nullis literis veritati & justitiæ &c. Quòd si ambo &c. tu frater Archiepiscope &c. Datum.

BITVRICEN. ARCHIEPISCOPO, Abbati S. Eparchij, & Decano Petragoricen.

Epist. 214. Vt causam inter Episcopum & Capitulum Engolismense, super numero Canonicorum, audiant. *f. similiter.

ACcedentes ad præsentiam nostrā, circa promotionis nostræ primordia, W. Presbyter & R. Diaconus, nuntij Engolismen. Capituli, proposuere* firmiter coram nobis quòd venerabilis frater Engolismen. Episcopus, cùm Ecclesiam ipsam per auctoritatem mandati apostolici ordinasset, gravatam illam attendens sterilitate temporis & longarum turbatione guerrarum, ipsam sufficienter ordinatam fuisse publicè recognovit, & super hoc promisit testimoniales literas se daturum, & quòd eis literas apostolicas, quarum occasione processerat, resignaret. Innotuit etiam nobis per literas bonæ mem. Clementis PP. prædecessoris nostri, quas in medium produxerunt, quòd tempore dilecti filij Iord. tt. sanctæ Prudentianæ Presbyteri Cardinalis, cùm ibi fungens legationis officio quosdam ad præbendam ipsius Ecclesiæ nominasset, idem Episcopus suo testimonio demonstravit Ecclesiam in facto illo multipliciter pregravari, cùm esset de personis idoneis sufficienter ornata. à quo tempore non est Canonicorum numerus imminutus, sed auctus. Per literas insuper venerabilis fratris nostri Burdegalen. Archiepiscopi ostendebāt quòd anno præterito, cùm dilectus filius Gregorius S. Angeli Diac. Cardinalis, tunc apost. sedis Legatus, de partibus Hispaniæ remearet, hoc idem ei fuit testificatus Episcopus, & ex tunc non fuerat Canonicorum numerus imminutus. Verùm cùm Episcopus post promissionem factam utrasque literas denegaret, à Capitulo requisitus, Canonici contra eum suspicionis materiam conceperunt; præsertim cùm ad eorum, sicut dicebant, audiētiam perveniisset ipsum cum Archidiacono de ordinanda Ecclesia literas alias à sede apostolica impetrasse. super quo ab eis sæpe commonitus, exprimere noluit veritatem. Vnde cùm propter hoc ad sedem apostolicam appellassent, statum Ecclesiæ protectioni apostolicæ supponentes, appellatione facta sæpius innovata, ad prosequendam eam dicebant se præfati nuntij ab eisdem Canonicis ad sedem ap. destinatos. Cùmque super gravaminibus prædictis & aliis, si quæ idem Episcopus

post appellationem & iter arreptum intulerat, postularent sibi à benignitate sedis apostolicæ remedium adhiberi, dilecti filij Cantor, Magister Hel. Bran. & Petrus Rossinol. Canonici ejusdem Ecclesiæ, necnon & ex alia parte dilectus filius I. Morelli procurator ejusdem Episcopi advenere: quibus primò dilectos filios I. tt. sanctæ Prudentianæ & S. tt. sanctæ Praxedis Presbyteros & G. sanctæ Mariæ in Aquiro & postmodum P. sanctæ Mariæ in via lata Diaconos Cardinales concessimus auditores: in quorum præsentia fuit præmissis ex parte Canonicorum adjunctum, quòd Dominica ultima ante Natale Domini, cùm in domo de Corona pro consecratione vener. fratris nostri Petragoricen. Episcopi dictus Archiepiscopus cum Xanctonen. & dicto Engolismen. Episcopis convenisset, ex parte Capituli sub eorum testimonio fuit iterum solenniter appellatum, & denunciatum, ante omnem citationem, quòd nuncios suos jam ad curiam destinassent; ideóque cùm hoc audiens Episcopus tacuisset, ipsum admisisse appellationem factam meritò crediderunt. Addebant insuper quòd tam ex parte sua quàm Ar. de Mairinac sub persona Archidiaconi postmodum primò mandaverat per literas ad certas causas Capitulum convocari, ut videlicet literas Domini Papæ continentes auctoritatem quam habebant de Ecclesia ordinanda, ostenderent, & tractarent de pace Ecclesiæ & Cantoris. Die autem statuta, post completorium, claustrum intrarunt, & fecerunt literas, in quibus pendebat sericum, recitari, quas dicebant se à sede apostolica recepisse: quarum copiam postulantes Canonici, habere nullatenus potuerunt; licèt personam legentis suspectam esse asserent, & nescirent an in bulla vel scriptura vel alio quolibet vitium continerent. Proposuerunt præterea coram ipsis quòd de primis literis, ordinatione facta per eas, mentionem aliquam non habebant, cùm ex hoc, etsi valerent aliàs, viribus carere deberent: quia in obtentu earum fuerat sedes apostolica circumventa, & etiam intervenerat fraus tacendi. Sed super hoc & aliis exceptionibus quas Canonici prætendebant, fuit eis audientia penitùs denegata. Vnde cùm propter gravamen istud iterum appellassent, & nulla ordinatione seu nominatione sciente Capitulo facta, prædicti Cantor & P. Rossinol. euntem ad domum suam Episcopum sequerentur, ab eo petierunt licentiam ad curiam veniendi, quia timebant eum velle contra Ecclesiam malignari; & in mane, audita Missa in majori Ecclesia, iter veniendi ad sedem apostol. inceperunt. Per hæc quidem & alia multa, quæ coram prædictis Cardinalibus firmiter proponebant, si quid factum erat postea contra ipsos, vel etiam antè, occultè ac sine conscientia sua, postulabant penitùs vacuari; proponentes ipsa de jure ullatenus non valere; attendentes quoque quòd quandiu ibi fuerant, communicaverat eis Episcopus, nec tunc venerat ad eorum notitiam quòd aliquam in eos sententiam promulgasset. Econtra verò præfatus procurator Episcopi proponebat quòd idem Episcopus videns tempore suo, propter defectum Canonicorum, servitium Ecclesiæ deperire, Capitulum sæpe monuerat ut cum eo de ordinanda Ecclesia convenirent. Sed Canonici lucrum proprium attendentes, & præcipuè Cantor, qui recipiebat de bonis Ecclesiæ in maxima quantitate, bonæ voluntati Episcopi resistebant. Quod cùm ad felicis memoriæ Celestini Papæ prædecessoris nostri notitiam pervenisset, desolationi Ecclesiæ paternis voluit affectibus providere, & tam eidem Episcopo quàm Archidiacono dedit firmiter in mandatis ut Ecclesiam tam in Canonicis quàm aliis ordinarent. Ipsi autem mandato susceptо fecerunt Capitulum evoçari; & licèt scriptum apostolicum coram omnibus legi fecissent, ad faciendam ordinationem Capitulum ipsum diligentiùs prænonendo, noluit tamen ullatenus consentire. Vnde cùm in defectu Canonicorum vellent mandatum apostolicum adimplere, tam Cantor quàm alij eis devotissimè supplicarunt ut quinque cum pace Ecclesiæ ordinarent: quorum supplicationibus pro vitando scandalo annuerunt; sed & duos ad eorum instantiam admiserunt, venerabilem videlicet fratrem nostrum Patriarcham Antiochenum, & nepotem ejus ab eodem Patriarcha vocatum, ut majorem possent institutorum numerum prædicare. Sed ipsi hoc in fraudem factum esse postmodum cognoscentes, dixerunt quòd non reputabant sufficienter ordinatam Ecclesiam,

immo electionem & nominationem, quam fecerant, apostolici auctoritate mandati tempore congruo effectui manciparent. Ceterùm processu temporis literarum aliarum auctoritas supervenit, ex quibus plenam facultatem habebant Ecclesiam ordinandi : quarum auctoritate vocati Canonici, & diligenter admoniti ut ordinandi consentirent, assensum præbere nullatenus voluerunt. Vnde ipsi cum magistro scholarum & supradicto I. Morelli, cum Villielmo Arnaldi, & magistro V. Testaldi, & quibusdam aliis Canonicis, quorum assensum habebant, ordinationem Ecclesię de personis idoneis & honestis, qui in prima ordinatione electi fuerant, secundùm facultates Ecclesiæ, auctoritate apostolica complevere ; ita quòd ordinati fuere de canonica per ejusdem Episcopi annulum investiti, & contradictores excommunicatione notati. Sed instituti statim se & canonicas suas & alia beneficia sub protectione sedis apostolicæ posuere, contra omnem hominem qui eos vellet impetere appellantes. Hæc autem institutio extra matricem Ecclesiam fuit facta, cùm eadem esset ob delictum Comitis interdicta. Postmodum verò Ecclesia absoluta, Episcopus in vigilia Circumcisionis Capitulum convocavit, & ei cum Archidiacono ordinationem factam & excommunicationem latam in contradictores denunciare curavit, & literas prædecessoris nostri, auctoritatem quam de Ecclesia ordinanda susceperant continentes, fecit ostendi, & publicè recitari. Sed & sequenti die, videlicet Circumcisionis festo, post celebrationem Missæ majoris, institutis præsentibus & procuratoribus absentium, stalla in choro & loca in Capitulo, præsentibus Clero & populo, qui ad festum convenerant, assignarunt, & in corporalem præbendæ possessionem miserunt. quare ipsos institutos asserit possidere. Verùm quia Canonici excommunicati in Ecclesia celebrabant, institutis accessum ad majus altare, libros, & alia ornamenta Ecclesiæ prohibentes, in eos fuit excommunicationis iterum lata sententia, & Ecclesia suppositia interdicto. Sed ipsi nihilominus ibi divina celebrare præsumunt. Cùm verò pars Canonicorum assertionem suam per instrumenta & testes vellet in continenti probare, & testes ejus essent salvis exceptionibus & jure partis adversæ recepti, & ideo peterent publicatis dictis testium negotium diffiniri, procurator Episcopi proponebat se in terra sua quædam capitula probaturum, videlicet quòd tempore ordinationis ordinari Ecclesia indigebat, & quòd Canonici ab Episcopo sæpe commoniti, ad ordinandum secum Ecclesiam convenire noluerant, quòd Episcopus & Archidiac. auctoritate ap. ordinaverant Ecclesiam de personis quæ Ecclesiæ debeant deservire & de aliis idoneis & honestis, & quòd illi qui fuerunt modo ultimo instituti, electi fuerant cum quinque primitus ordinatis, & quòd tam novis quàm antiquis residentibus secundùm consuetum cursum Ecclesiæ suppetunt facultates, & quòd omnes qui modò sunt ibi Canonici residentes, consuetum numerum non excedunt, & quòd facto suo plures de majoribus Ecclesiæ consensere, quòd & primum & secundum rescriptum fuerit Canonicis recitatum, & quòd contradictores post excommunicationem divina præsumpserunt officia celebrare. Vnde (sicut dicebat) sine ipsorum cognitione, absque præjudicio partis suæ, causa illa non poterat terminari. Nos igitur eandem vobis de fratrum nostrorum consilio committentes, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus inquiratis utrinque super præmissis omnibus diligentiùs veritatem, tam ex attestationibus quas vobis sub Bulla nostra transmittimus, quàm ex aliis quæ duxerint proponenda. Et si legitimis probationibus vobis constiterit post appellationem rationabiliter interpositam prænominatos Episcopum & Archidiaconum processisse, quod ab eis factum esse dignoscitur appel. cessante decernatis irritum & inane ; & nisi vobis constiterit rescriptum apostolicum fuisse subreptum, & præfatos Episcopum & Archidiaconum contra formam ipsius mandati præter juris ordinem processisse, dummodo suppetant Ecclesiæ facultates, & institutæ personæ sint utiles & idoneæ, nec excedant numerum consuetum, ordinationem ipsam omni contradictione & appellatione cessante auctoritate apostolica confirmetis : & si qui se duxerint opponendos, per censuram ecclesiasticam compescatis ; eos qui post excommunicationem divina dicuntur officia celebrasse, cùm vobis constiterit, nisi legiti-

nia præcesserit appellatio, pœna canonica percellentes; satagentes ut via regia procedatis; ita quòd in judicio vestro nulla sit personarum acceptio, sed juxta mandatum divinum justè quod justum est judicetis; ne fortè propter defectum justitiæ partes cogantur ulteriùs laborare. Ad hæc, volumus & mandamus ut tam indulgentiæ quàm mandati rescripta faciatis vobis in judicio resignari, ne occasione illorum Ecclesia ulteriùs prægravetur. Testes autem cogantur. Nullis literis &c. si quæ apparuerint præter assensum partium &c. Qnòd si omnes &c. duo vestrum &c. Datum Romæ &c. IV. Kalend. Iunij &c.

EGID. CANONICO VASTINEN.

Epist. 215. De causa ipsius contra Hugon. & pro ipso judicatur.

CVm super præbenda Vastinen. Ecclesiæ inter te ex una parte & Hugonem Capusum procuratorem & Canonicum Ecclesiæ Vastinen. ex altera quæstio verteretur, & propter hoc ad sedem accessissetis apostolicam, in præsentia venerabilis fratris nostri Octaviani Ostien. Episcopi, quem vobis dedimus auditorem, pro te fuit taliter allegatum, quòd à bonæ memoriæ Celestino Papa prædecessore nostro pro tua receptione in Ecclesia Vastinen. rogatorias primùm literas, secundò præceptorias & executorias impetrasti. Sed Canonici Ecclesiæ, ut evadere possent apostolicam jussionem, ad Rom. Ecclesiam nuncios destinarunt: qui de mandato præmisso tacita veritate, ut à tua de cetero essent impetitione liberi, & infra terminum neminem recipere cogerentur, indulgentiam impetrarunt. Tu verò denuo ad eosdem literas impetrasti, ut elapso spatio indulgentiæ, præbendam tibi conferrent, interim stallum in choro & locum in Capitulo sublato appellationis obstaculo assignantes; & super hoc ipso dilecti filij * de Domo Dei & de Oliveto Abbates & Prior Exoldunen executores fuerunt à sede apostolica deputati. Cùmque literas prædecessoris nostri & executorum, qui eis certum diem præfixerant ut mandatum apostolicum adimplerent, Priori & Canonicis præsentasses, sicut in executorum literis continetur, nec mandatum prædecessoris nostri exequi nec literas recipere voluere, appellationis obstaculum prætendentes. Ipsi verò executores juxta tenorem rescripti te investientes de præbenda, stallum in choro tibi & locum in Capitulo assignarunt; Canonicis comminantes quòd nisi præfixo eis tempore mandatum apostolicum adimplerent, eorum ex tunc contumaciam debita severitate punirent. Ceterùm cùm nec sic possent à sua pertinacia revocari, elapso tempore constituto excommunicationis in eos sententiam promulgarunt. quam & investituram tibi factam petebas humiliter confirmari. Verùm ex adverso fuit ab Ecclesiæ procuratore responsum, quòd quãdo tu præceptorias obstinuisti literas pro præbenda, Her. & A. de Curia Clerici, ut & ipsi Canonici fierent, literas detulerunt. Videntes ergo Canonici quòd super trium Clericorum receptione plurimùm Ecclesia gravaretur, quòd dictum A. Clericum in fratrem reciperent, eidem prædecessori nostro per P. Belin. Canonicum & nuncium Ecclesiæ intimarunt, & per indulgentiam, de qua præmissum est, ab impetitione tua & dicti Her. expressis vestris nominibus fuere penitùs absoluti. Postea verò tu executorias, ut dictum est, literas asportasti, quas procurator Ecclesiæ dicebat falsa suggestione obtentas. Priori etiam memoratæ Ecclesiæ de Vasten. alias præsentasti; contra quas appellans, cùm auctoritate obtentæ indulgentiæ ab impetitione tua sciret suam Ecclesiam liberatam, octavas Paschæ appellationi suæ terminum assignavit. Easdem etiam literas absente Priore quibusdam de Canonicis præsentasti; quas, cùm eorum non interesset, recipere noluerunt. Post paucos verò dies eorundem executorum literas in absentia Prioris Capitulo præsentasti. Consequenter verò iidem executores ad Ecclesiam venientes, domum Prioris intrarunt, & quòd executores ad hoc dati essent, & ordine debito vellent in facto procedere, coram paucis Canonicis edixerunt. Quibus Prior & indulgentiæ beneficium retulit, & quòd à parte ipsorum erat ad sedem apostolicam appellatum, ipsámque appellationem eis præsentibus innovavit. Alter etiam executorum, videlicet Abbas de Oliveto, prædecessoris nostri obitum quibusdam de Canonicis proponitur nũciasse. Vnde mandatum ad ipsos emissum cum mandatore dicebant penitùs expirasse, & post prædicta impedimenta executores contradicentibus omnibus Canonicis processisse. Ad hæc, proponebat ejusdem Eccl. procurator afflictionẽ ejus

**Fortè, de Curia Dei, quæ est Abbatia Ordinis Cisterc. in diœc. Aurelianensi, mater Oliveti.*

de Regum * discordia procedentem, & quòd nunc viginti quatuor sint in ea Canonici, cùm non nisi sedecim esse consueverint ab antiquo, nec redditus excreverint augumentato numero personarum. Vnde ne ad recipiendum aliquos cogerentur, suppliciter postulabant. Sanè cùm à dicto Episcopo Ostiensi hæc & similia essent nobis & nostris fratribus enarrata; nos volentes, quantum cum Deo & honestate possumus, facta prædecessoris nostri obtinere debitam firmitatem, illud etiam attendentes quòd beneficio indulgentiæ in Ecclesiæ favorem concessæ non sit per sequentes literas in gravamen Ecclesiæ derogatum, cùm pro stallo chori & loco Capituli nullum præjudicium Ecclesiæ generetur, investituram tibi factam ratam habentes, ita duximus sententialiter statuendum; ut tu sine contradictione vel dilatione qualibet stallum in choro & locum in Capitulo consequaris, post triennium ab indulgentiæ tempore numerandum præbendam integram habiturus. Nulli ergo &c. Datum &c. VII. Kalend. Iunij.

* id est, Regum Franciæ & Angliæ.

BESVENSI ABBATI.

Epist. 216. Quòd ipsi liceat aliquos ex aliis cœnobiis ad instaurandum suum evocare, & ex suo quosdam ad alia remittere.

CVm à nobis petitur &c. *usque ad verbum* assensu, auctoritate tibi præsentium indulgemus ut quia Besuensis Ecclesia pro incendio quod sustinuit ad tantam devenit inopiam, ut monachis & confratribus ibi manentibus vitæ saltem necessaria ministrare non potes, liceat tibi aliquos de monachis & confratribus tuis ad Obedientias Cluniacenses pro vitæ sustentatione transmittere, & aliquos de monachis Cluniacensibus, quos ad hoc magis noveris expedire, ad Ecclesiam tuam pro reformatione & conservatione ordinis sublato appellationis obstaculo convocare, donec Ecclesia tua dante Domino restauretur. Nulli ergo &c. VII. Kalend. Iunij.

BERGENSI EPISCOPO.

Epist. 217. Quòd mercatores Ecclesiæ decimas persolvere cogantur.

CVm à nobis petitur &c. *usque ad verbum* effectum. Sanè, sicut ex tua significatione comperimus, mercatores diocesana tibi lege subjecti, cùm eos negociationis causa in Islandiam transfretare contingit, decimas quas Ecclesia tua percipere ab antiquis temporibus consuevit, contra salutem suam detinent, eas reddere denegantes. Volentes igitur tibi & Ecclesiæ tuæ paterna solicitudine providere, fraternitati tuæ auctoritate apostolica indulgemus quatenus mercatores ipsos ad persolvendas consuetas & debitas decimas, si monitione præmissa noluerint, ecclesiastica districtione subl. appellationis obstaculo compellendi liberam habeas facultatem. Nulli ergo &c. Datum ut suprà, VIII. Kalend. Iunij.

ORCHAD. ET ROSMARCHN. Episcopis.

Epist. 218. De annatis & decimis promissisque eleemosynis Romanæ Ecclesiæ persolvendis.

DIlectus filius nobilis vir H. Catenensis & Orchadiensis Comes nobis significare curavit quòd ipse pro redemptione peccatorum suorum à tempore felicis memoriæ Alexandri PP. prædecessoris nostri denarium unum de qualibet domo in Comitatu Catenensi habitata annuatim statuit pro eleemosyna colligendum, & ob reverentiam beatum Apostolorum Petri & Pauli ad sedem apostolicam dirigere consuevit: quam visitationem nomine eleemosynæ annuatim ad opus Romanæ Ecclesiæ colligendam tam suo quàm bonæ memoriæ A. olim Catenen. Episcopi & aliorum nobilium illarum partium testimonio confirmavit. Cùm autem postea memorato A. Catenen. Episcopo viam universæ carnis ingresso, venerabilis frater noster I. in eadem Ecclesia fuisset in Episcopum institutus, prædictam eleemosynam irritare præsumens, eam ab his qui sunt in sua dioceси constituti, auctoritate propria interdixit exsolvi. Quocirca fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus si vobis constiterit de prædictis, præfatum Catenensem Episcopum, si monitione præmissa hoc facere neglexerit, ad satisfaciendum de eleemosynis subtractis hucusque, & ne eas reddi de cetero interdicat, sicut justum fuerit, auctoritate nostra, sublato appellationis obstaculo, per censuram ecclesiasticam compellatis. Quòd si ambo, alter vestrum &c. VI. Kalend. Iunij.

ARCHIEPISC. LVGDVNEN. & Abbati Athanacensi.

Epist. 219. Vt literæ apostolicæ, quæ surreptitiæ erant, impetratæ, revocetur.

DIlecti filij Canonici Matisconenses nobis per suas literas intimarunt quòd cùm olim Valterus de Berziaco eorum Concanonicus tempore bonæ memoriæ Celestini PP. prædecessoris nostri ad sedem apostolicam accessisset, licèt

fide interposita firmavisset quòd contra divisionem terrarum vacantium, quam dilectus filius Anninus ejusdem Ecclesiæ Decanus juxta suæ voluntatis arbitrium ordinaret, deberet nullatenus obviare, & tam pro hac quàm aliis multis causis perjurij reus existens, pro debitis Ecclesiæ, quæ retinuerat violenter, & fractura claustri, sententia excommunicationis teneretur astrictus, per suggestionem falsi, nulla facta super præmissis omnibus mentione, ab eodem prædecessore nostro quandam Obedientiam, quæ Præsteria nuncupatur, in salutis suæ perniciem obtinuit sibi dari, tam ab eo quàm à nobis confirmatione super hoc impetrata. Quia igitur id in grave præjudicium Ecclesiæ noscitur redundare, cùm de proventibus illius Præsteriæ illis qui assiduè in Ecclesia serviunt memorata consueverint necessaria ministrari; discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus si prędictas confirmationis literas per suppressionem veri & falsi suggestionem, ut suprà dictum est, vobis constiterit impetratas, nullatenus permittatis quòd dictus Galterus ex his fructum aliquem consequatur; quin potiùs tam Ecclesiam quàm Canonicos antedictos ab impetitione ipsius, quantum ab obtinendum Præsteriam illam, appellatione remota penitùs absolvatis; cùm secundùm canonicas sanctiones mendax precator carere debeat impetratis; in statum debitum revocantes si quid post appellationem ad nos legitimè interpositam in eorundem Canonicorum prejudicium temerè noveritis attentatum, & facientes quod exinde duxeritis statuendum per censuram ecclesiasticam inviolabiliter observari. Nullis literis veritati & justitiæ &c. Quòd si ambo &c. tu frater Archiepiscope &c. Datum &c. III. Kalend. Iunij.

*ABBATI DE IVGO DEI & Priori de * Seillin.*

* *In Tertia Collect. & ap. Gregorium* Silla. *Epist.* 220. Ne pro mortuorum sepultura & conjugum copulatione pecunia exigatur. *Cap.* Suam nobis, *De simonia.*

SVam nobis dilecti filij parochiani de Villafranca querimoniam destinarunt quòd Dalmasius capellanus eorum pro exequis mortuorum & benedictione nubentium minùs licitè pecuniam ab eis exigit & extorquet. quòd si fortè cupiditati ejus non fuerit satisfactum, ne possint mortuorum corpora sepeliri vel nubentium benedictio celebrari, fictitia eis impedimenta fraudulenter opponit. Quia igitur exactiones hujusmodi sacrorum canonum obviant institutis; discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus dictum capellanum, ut à tanta præsumptione desistat, & etiam pro excessu satisfaciat competenter, moneatis attentiùs, & efficaciter inducatis. Quòd si fortè vestris monitionibus noluerit obedire, ipsi appellatione remota pœnam infligatis. Datum &c. II. Kalend. Iunij.

DECANO VLIXBONENSI, Prioribus sancti Vincentij & de Alcobacia.

Epist. 221. Vt causam Episcopi Colimbrienfis & Militum Templi audiant.

EXposuit nobis venerabilis frater noster Colimbrien. Episcopus quòd cùm causa quæ inter eum & dilectos filios fratres militiæ Templi super Ecclesiis de Ega & de Rodina & Palumbario vertebatur, à bonæ memoriæ Lucio Papa prædecessore nostro venerabilibus fratribus Bracharen. Archiepiscopo & Episcopo Portugalen. fuisset à sede apostolica delegata, judices ipsi partibus convocatis & in eorum præsentia constitutis, sicut in literis eorum accepimus, dictis fratribus mandaverunt ut de prædictis Ecclesiis vel eidem Episcopo vigesimo die post receptionem literarum ipsorum justitiam exhiberent, vel ei tanquam diocesano suo jura episcopalia in integrum persolvere procurarent; prædictis Ecclesiis interdicto subjectis, & parochianis earum excommunicationis sententia innodatis, nisi dicti fratres mandatis parerent ipsorum, vel iidem parochiani eis non parentibus in prædictis Ecclesiis divinis officiis interessent, aut decimas eis, primitias, sive mortuaria solverent, vel in ipsis corpora mortuorum sepelirent. Verùm prędictis fratribus sententiam eorundem judicum nullatenus observantibus, à felicis recordationis Vrbano Papa prędecessore nostro primò ad Io. quondam Vicedominum Brixien. & magistrum Io. Bergomen. Subdiaconum apostolicæ sedis sub forma prędictis judicibus delegata, ac deinde ad venerabilem fratrem nostrum Tuden. Episcopum & dilectos filios de Reforio & Alcobatiæ Priores fuerunt literæ impetratæ: quarum auctoritate non fuit usque ad calculum sententiæ diffinitivæ processum, nec interdicti Ecclesiarum aut excommunicationis parochianorũ sententia relaxata.

Tandem verò cùm dilectus filius noster G. sancti Angeli Diaconus Cardinalis, tunc apostolicæ sedis Legatus, intrasset Hispaniam, eandem causam venerabili fratri nostro Episcopo & dilecto filio Archidiacono Vlixbonen. delegavit: qui priorum judicum sententiam confirmantes, interdicti & excommunicationis sententias in Ecclesias ipsas & earum parochianos latam à primis judicibus innovarunt, ac postmodum idem Cardinalis quod ab eis factum fuerat confirmavit. Quia verò nobis ad plenum non constitit de præmissis, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus recepta ab eisdem Templariis parendi coram vobis justitiæ legitima cautione, partibus convocatis inquiratis de prædicta sententia diligentiùs veritatem; & si eam inveneritis justè latam, faciatis mandari executioni, & usque ad satisfactionem à partibus per censuram ecclesiasticam inviolabiliter observari. eodem modo per omnia processuri, si forsan fratres ipsi noluerint quòd stent & pareant juri cavere. Alioquin partibus convocatis audiatis causam ex integro, & ipsam appellatione remota mediante justitia terminetis; non obstante privilegio in præjudicium Colimbrien. Ecclesiæ per subreptionem obtento. Quòd si omnes &c. duo vestrum &c. Datum Romæ &c. XII. Kalend. Iunij &c.

ABBATI DE ALCOBATIA, F. Menendi & P. Exod. monachis Alcobatiæ.

Epist. 222. Vt fratres S. Crucis reverentiam & episcopalia jura Colimbriensi Episcopo suo reddant, & quòd matrix Ecclesia, Cathedralis vocetur. Cap. Venerabili. De verbor. signif.

VEnerabili fratre nostro Colimbriensi Episcopo didicimus conquerente quòd cùm fratres sanctæ Crucis monasterium de Arganil sub protectione sua nuper receperint, quod suis prædecessoribus episcopalia jura consueverat ab antiquis temporibus exhibere, nunc quodam de Canonicis suis sine suo consensu ibi facto Priore, occasione cujusdam privilegij à bonæ memoriæ Clemente Papa prædecessore nostro veritate tacita impetrati, eidem Episcopo debitam obedientiam denegat exhibere; inde sumpta occasione, quòd per matricem Ecclesiam non Cathedralem intelligunt, sed Romanam.* Quia verò non est nostræ intentionis ut jura fratrum nostrorum temporibus nostris indebitè minuantur, causam ipsam vobis duximus committendam, per apostolica scripta mandantes quatenus si aliud vobis non occurrerit propter quod dictus Prior non debeat diocesano Episcopo respondere, eum ad præstandam dicto Episcopo debitam reverentiam, sicut prædecessores sui prædecessoribus Episcopi præstiterunt, appellatione remota per censuram ecclesiasticam compellatis. Nos enim per matricem Ecclesiam, Cathedralem intelligere volumus, non Romanam. non obstante privilegio in præjudicium Colimbrien. Ecclesiæ per subreptionem obtento. Quòd si omnes &c. duo vestrum &c. Datum Romæ &c. III. Kalend. Iunij.

* In tertia Collatione: Vnde quia non

EPISCOPO ET PRIORI Elborensi.

Epist. 223. Ejusdem ferè argumenti.

INnotuit nobis, venerabili fratre nostro Colimbrien. Episcopo conquerente, quòd cùm olim magna pars Colimbrensis diocesis ab inimicis crucis teneretur invasa, bonæ memoriæ Innocentius Papa prædecessor noster Lamecensem & Aurien sem Ecclesias Colimbrien si (sicut ex privilegio ejus apparet) concessit tamdiu detinendas, donec amissam partem diocesis rehaberet. Cùm autem A. quondam Rex Portugalliæ diocesim illam liberasset à manibus * paganorum, quandam partem ipsius dilectis filiis fratribus militiæ Templi, quandam verò monasterio sanctæ Crucis motu proprio assignavit, & in prædictis Ecclesiis Episcopos obtinuit ordinari. Ne igitur dicta Colimbrien. Ecclesia se doleat suo jure privatam, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus vocatis illis qui propter hoc fuerint evocandi, audiatis quæ hinc inde duxerint proponenda; & quod canonicum fuerit super his appellatione postposita statuatis, facientes quod statueritis firmiter observari. non obstante privilegio vel rescripto in præjudicium Colimbrien. Ecclesiæ per subreptionem obtento. Nullis literis veritati & justitiæ &c. Quòd si ambo, &c. tu frater Episcope &c. Datum II. Idus Maij.

* id est, Sarracenorum.

DECANO VLIXBONENSI, Priori & P. Frodiz Monacho de Alcobatia.

Epist. 224. Privilegium in grave detrimẽ-

INnotuit nobis, venerabili fratre nostro Colimbren. Episcopo intiman-

tum alterius impetratum revocatur. *Vide caput* Cùm olim propter. *De privil.*

te, quòd cùm M. quondam Canonicus sanctæ Crucis in Episcopum fuisset Colimbrien. assumptus, privilegium quoddam de consilio quorundam Canonicorum Ecclesiæ Colimbrien. monasterio sanctæ Crucis indulsit in non modicum ejusdem Ecclesiæ præjudicium & gravamen. Quia verò nobis non constat de præmissis, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus partibus convocatis inquiratis de præmissis diligentiùs veritatem; & si privilegium ipsum in grave dispendium Colimbriensis Ecclesiæ videritis redundare, quod illicitè factum est, auctoritate apostolica appellatione remota legitimè revocetis. non obstante privilegio in præjudicium Colimbriensis Ecclesiæ per subreptionem ab apostolica sede obtento. Datum Romæ &c. III. Non. Iunij.

DE SAZETA ET DE Manzenera Abbatibus, & P. Frod. monacho de Alcobatia.

Epist. 225. Vt Ecclesia Colimbriensis suo jure & privilegiis non spolietur.

QVerelam venerabilis fratris nostri Colimbriensis Episcopi ad nos delatam accepimus, quòd cùm carissimus in Christo filius A. Illustris Rex Portugalliæ partem territorij Colimbriensis & vicinorum castrorum in loco qui Alathen vocatur, & in sua proponitur dioceſi constitutus, jamdudum hominibus dederit incolendum, qui ei de regalibus responderent, fratres monasterij sanctæ Crucis in locis illis quasdam denuo Ecclesias construxerunt & construunt ex quibus episcopalia jura percipiunt, & reddere contradicunt; cùm in suis privilegiis habeatur quòd in illis tantùm villis, quas de novo ædificant, episcopalia jura valeant obtinere. Nolentes itaque prædictos fratres aliis injuriosos existere, causam ipsam vobis duximus committendam; per apostolica scripta mandantes quatenus partibus convocatis, audiatis quæ proponentur hinc inde, & quod canonicum videritis super his appellatione postposita statuatis, facientes quod statueritis firmiter obseruari. non obstante privilegio in præjudicium Colimbrien. Ecclesiæ per subreptionem obtento. Quòd si omnes &c. duo vestrum &c. Datum Romæ &c. VI. Kalend. Iunij.

DE ALCOBATIA ET DE SEIZA Abbatibus, & Priori de Alcobatia.

Epist. 226. Ejusdem argumenti cum præcedenti.

EXposuit nobis venerabilis frater noster Colimbrien. Episcopus in nostra præsentia constitutus, quòd Portugallen. Ecclesia flumen Dorij, quod Portugalen. dioceſim à Colimbrien. separat, & ab antiquo fuerat certus terminus utriusque, transgressa, magnam partem Colimbrien. dioceſis occupavit contra compositionem à bonæ memoriæ Bosone quondam Cardinale tunc apostolicæ sedis Legato apud Burgum in Concilio factam, & per sedem apostol. postmodum confirmatam. Volentes igitur Colimbriensi Ecclesiæ in suo jure adesse, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus venerabilem fratrem nostrum Portugalen. Episcopum ad restituendam illam partem dioceſis, quam præter justitiam detinet occupatam, cum fructibus inde perceptis, monitione præmissa, per censuram ecclesiasticam, sicut justum fuerit, appellatione postposita compellatis. Nullis literis veritati & just. &c. Quòd si omnes &c. duo vestrum &c. Datum Idibus Maij.

DE SAZETA ET DE Manzenera Abbatibus, & F. Menendi monacho de Alcobatia.

Epist. 227. Ejusdem argumenti.

INsinuavit nobis ven. fra. noster Colimbrien. Episcopus quòd cùm illustris Rex Portugalliæ fratribus sanctæ Crucis apud Castrum de Leirena in una tantùm Ecclesia jus concesserit patronatus, inconsulto dioceſano Episcopo in eodem loco construere alias motu proprio præsumpserunt, quas & per capellanos conductitios regunt, & in nullo pro ipsis volunt dioceſano Episcopo respondere. Easdem etiam Ecclesias privilegiis suis fecerunt inscribi, cùm ab episcopali jure nunquam fuerint de consensu Episcopi liberatæ. unde totum jus episcopale in oppido nominato sibi præsumunt temerè vendicare. Quia igitur nobis constare non potuit de præmissis, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus partibus convocatis &c. quod justum videritis super his appell. postposita statuatis &c. non obstante privilegio in præjudicium Colimbriensis Ecclesiæ per subreptionem obtento. Quòd si omnes &c. duo vestrum. Datum &c. VI. Kalend. Iunij.

ROTHO-

ROTHOMAGEN. ARCHIEPISC. & Suffraganeis ejus.

Epist. 228. Ab Episcopis suis excommunicati, non facilè sunt ab aliis absolvendi. Cap. Ad reprimendam. De officio ordinarij.

AD reprimendam malitiam perversorum pœnæ certæ sunt in canonibus institutæ; quas sicut latas interdum à vobis in subditos vultis inviolabiles observari, ita latas ab aliis debetis inviolabiliter observare. Inde est quòd universitati vestræ per apostolica scripta mandamus, quatenus sententias, quas venerabilis frater noster Lexovien sis Episcopus in subditos suos duxerit canonicè promulgandas, & vos ipsi servetis, & eas à vestris subditis * violari nullatenus permittatis. Tu verò, frater Archiepiscope, cùm excommunicationis sententia per appellationis non suspendatur objectum, si quis excommunicatus ab ipso de injusta tibi excommunicatione conquestus fuerit, ad ipsum, ei quasi coëpiscopo deferens, absolvendum secundùm Ecclesiæ formam remittas. Qui si fortè noluerit illum absolvere; tu, recepta juratoria cautione, absolutionis ei munus poteris exhibere: ita tamen quòd nisi legitimè tibi constiterit eum contra justitiam excommunicatum fuisse, ex debito sibi juramenti præcipias ut super eo, de quo fuerit excommunicatione notatus, eidem Episcopo satisfaciat competenter. Quod si facere fortè contempserit, eum in excommunicationis sententiam appellatione remota reducere non omittas. Datum &c. Kalend. Iunij.

* In tertia Collat. faciatis inviolabiliter observari.

LEXOVIENSI EPISCOPO.

Epist. 229. Ne coram suspectis judicibus, etiam delegatis, respondere teneatur.

CVm à nobis petitur &c. *usque ad verbum* assensu, auctoritate tibi præsentium indulgemus ut si fortè contigerit aliquam causam te vel tuos principaliter contingentem, judicibus Rothomagen. ex apostolica delegatione ad petitionem partis adversæ committi, coram eis, cùm tibi fuerint certa ratione suspecti, respondere minimè teneamini, nisi fortè in literis commissoriis hujus indulgentiæ expressa mentio habeatur. Nulli ergo &c. Datum Romæ &c. ut suprà.

In eundem modum scriptum est pro Rothomagen. Archiepiscopo.

REGI ANGLIÆ.

Epist. 230. Quæ honestè facere licuit, in iis se Regi gratificatum dicit, hortatúrque ad pacem servandam cum Rege Franciæ.

ECclesiam suam, quam per Salomonem Dominus & amicam & sponsam frequenter appellat, flori lilij eleganti quadam & quasi expressa similitudine coaptavit. Ait enim: *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias.* Lilium quidem quanto fortiores spinarum sustinet punctiones, tanto vim odoris copiosioris emittit; & quò plus lædi tur, redolere suaviùs comprobatur. Vnde sibi meritò comparatur Ecclesia sponsa Christi; quæ cùm tribulationibus multis impetitur, tunc potissimùm in soliditate fidei pro tuenda justitia roboratur, & in ipsis punctionibus adversitatúmque molestiis constantior & firmior invenitur. Nos verò, quos ad ejus regimen quanquam non suffragantibus meritis divina providit dispositio eligi & assumi, illam concepimus firmiter voluntatem, ut neque mors neque vita ab amplexu nos possit seu observatione justitiæ revocare. Sanè venientibus ad præsentiam nostram venerabili fratre nostro Lexovien. Episcopo & dilecto filio magistro Garnero nunciis tuis, petitiones quas nobis ex parte regia obtulerunt, syncero affectu, quantum cum Deo & honestate potuimus, curavimus promovere. Rogamus autem & monemus attentiùs serenitatem regiam, quatenus si fortè in aliquo effectus tuo desiderio non respondet, non nostræ unquam duritiæ imputetur, cùm honestis & justis petitionibus excellentiæ tuæ benigni semper & faciles proposuerimus inveniri, sed justitiæ potiùs, quam officij nostri debitum certos fines transgredi non permittit, ad quam tenendam firmiter & servandam in suarum primitiis literarum serenitas regia nos monuit & induxit. Ceterùm, super eo quod prædicti tui nuncij postularunt, ut nobilem virum filium Ducis Austriæ ad restituendam pecuniam quam pater suus in periculum animæ suæ ad te, dum redires ab obsequio Iesu Christi, pro redemptione tua violenter extorsit, & in ultima voluntate pœnitentia ductus per eundem filium suum tibi restituendam mandavit, auctoritate apostolica cogeremus; noveris nos eidem nostris literis injunxisse ut prædictam pecuniam sine difficultate qualibet restituere non omittat. alioquin venerabili fratri nostro

Vide infrà epist. 242.

Salzburgen. Archiepiscopo literis nostris injungimus ut ipsum ad restitutionem ejusdem pecuniæ faciendam moneat diligentiùs & inducat, & per severitatem ecclesiasticam appellatione remota compellat. Verùm quia circa personam nobilis viri Ducis Sueviæ quædam audivimus immutata, eidem ad præsens scribere cautela prohibente nequivimus ut juxta postulationem tuam pecuniam quam à te Henricus quondam Imperator frater ipsius contra Deum & periculum animæ suæ extorserat violenter, dum de transmarinis partibus remeares, deberet tibi restituere; præsertim cùm ejusdem fratris sui thesaurus ad eum esset ipso mortuo devolutus, & ipse vel heres sit, vel tutor heredis. Veruntamen scribimus venerabili fratri nostro Magdeburgen. Archiepisco, ut Ducem ipsum ad restituendam pecuniam ipsam moneat diligentiùs & inducat, alioquin tantam injuriam non poterimus sub dissimulatione transire quin in eundem Ducem & terram ejus sine cujusliber acceptione personæ nostri officij debitum & severitatem curemus ecclesiasticam, sicut justum fuerit, exercere. Insuper scribimus carissimo in Christo filio nostro Illustri Regi Navarræ, ut pecuniam & castella sancti Iohannis de Pedeportus & Roccabruna, quæ pater suus tibi cum filia sua concessit in dotem, sine aliqua difficultate restituat. alioquin venerabili fratri nostro Narbonen. Archiepiscopo, cui jam alia vice, si bene recolimus, super hoc scripsimus, nostris damus literis in mandatis ut ipse eum per censuram ecclesiasticam ad hoc monitione præmissa sublato appellationis obstaculo justitia mediante compellat. Ad hæc, cùm iidem nuncij à nobis cum instantia postulassent ut carissimum in Christo filium nostrum Philippum illustrem Franciæ Regem ad restitutionem castrorum illorum & terræ compellere deberemus quæ contra protectionem ab apostolica sede tibi concessam invaserat antequam de peregrinationis obsequio ad propria remeares, dilectus filius magister W. de sancto Lazaro nuncius ejusdem Regis se constanter pro eodem oppposuit; illum ad hoc asserens non teneri, cùm pactiones & conventiones solennes, quæ inter vos præcesserant, & hinc inde fuerant roboratæ, tua magnificentia non servasset, & per te fuissent primitus violatæ; maximè cùm sororem ipsius dimiseris, & aliam tibi curaveris matrimonio copulari; & quia post arreptum iter Hierosolymam adeundi, cùm acquisita quælibet deberetis habere communia, pecuniam à Rege Tancredo receptam & thesaurum de Cypro habitum tua sibi communicare noluerit magnitudo; immo in transmarinis partibus damna ei plurima & injurias irrogarat, suos Milites immo *consanguineos ab ipsius devotione & servitio subtrahendo. propter quod non sine confusione sua coactus fuerat ad propria remeare. Adjecit etiam quòd ubi restitutus fuisti propriæ libertati, cum eo super omnibus querelis voluntate spontanea transegisti. Quin potiùs, post pacem adinvicem factam, multa tibi castra de mera liberalitate donavit. E contra verò prædicti nuncij serenitatis tuæ nihilominus proponere constanter curaverunt quòd post fœdus priùs initæ & juramento firmatæ societatis, idem Rex Franciæ tibi primus injuriam intulisset, apud Messanam videlicet: ubi insurgentibus hominibus Tancredi Regis in tuos, de impendendo tibi auxilio requisitus, non solùm defecerat, sed etiam propria manu tres de hominibus tuis occiderat cum balista. Post quod factum cùm se pœnitudine duci assereret, inter vos pactio interceßit: in qua pro decem millibus marchis argenti, quas ei reddere promisisti, prædictus Rex à contrahendo cum sorore sua matrimonio te absolvit, & Gisortium cum Wlcassino tibi quietum in perpetuum omnino dimisit. Asserebant quoque de thesauro Cypri, & de pecunia à Tancredo habita, præterquam de dote sororis tuæ I. Illustris quondam Reginæ Siciliæ, eidem Regi, sicut de ceteris, ad voluntatem tuam plenissimè satisfactum: ita quòd cùm prædictus Rex Franciæ ab orientali terra discederet, sub juramento promisit quòd terram magnificentiæ tuæ tibi conservaret integram & illæsam in eo statu in quo fuerat quando Hierosolymitanum iter fueratis aggressi, quousque reversus ad propria moram quadraginta dierum in terra propria peregisses. contra quam promissionem eandem terram & castra non fuerat veritus

Epistola ad Archiep. Magdeburg. extat infrà num. 236.

Vide supra epist. 211.

* *Intelligo haud dubiè Henricum Comitem Trecassem.*

occupare. Super quibus conventionibus literas ejusdem Regis patentes apud tuam asserebant magnitudinem residere. Conventiones verò quas idem Magister V. de sancto Lazaro, persona tua libertati propriæ restituta, inter te ac prædictum Regem ultimò interveniſſe retulerat, iidem nuncij tui, si quæ fuerant, asserebant præfatum Regem Franciæ primitus violasse; cùm etiamsi qua tunc pacta subieras, spoliatus eadem subiisses. propter quæ ad ea dicebant nullatenus te teneri. Licèt itaque & hæc & alia multa pars utraque proponeret, quæ pro ipsis facere videbantur; quia tamen causarum merita partium assertione panduntur, & ipsi personam standi in judicio non habebant, non potuimus salva justitia in ipso negotio sine veritatis inquisitione procedere. Nos ergo juxta regiæ petitionis instantiam, propter has & alias necessitates quamplurimas, facultate nobis à Christo concessa, nacta quoque temporis opportunitate condigna, dispositis priùs quæ tam circa Vrbem quàm circa regnum Siciliæ necnon & aliud Ecclesiæ patrimonium fuerint disponenda, licèt multæ nobis & magnæ solicitudines ex diversis causis incumbant, si tamen ille nobis annuerit à quo speramus dirigi gressus nostros, partes vestras, (ut tamen nos ad promissionis debitum non ligemus) nisi aliud impedimentum occurrat, intendimus visitare; ut super his, & aliis, quæ toti Christianitati credimus profutura, deliberatione provida procedamus. Si verò desuper datum non fuerit, per Legatos nostros quod justum fuerit, sine personarum acceptione, favente Domino, statuemus. Illud autem serenitatem regiam nolumus ignorare, quòd quantumcunque nobis molestum existeret præfatum Regem Franciæ ac te ipsum in aliquo molestare, non poterimus aliquatenus sustinere quin vos ad pacem ineundam pariter & servandam per districtionem ecclesiasticam ratione prævia compellamus; non de nostris viribus confidentes, sed de illius omnipotentia cujus vices, licèt immeriti, exercemus in terris. Datum Romæ apud sanctum Petrum, II. Kalend. Iunij.

BITVRICEN. ARCHIEPISCOPO.

Epist. 231. Vt inquirat cõtra Engolismẽsem Episcopum, dilapidatorem Ecclesiæ suæ.

GRave nobis est admodum & molestum, cùm de aliquo fratrum & coëpiscoporum nostrorum aliqua in nostro auditorio proponuntur quæ in ipsis episcopale officium & integritatem famæ denigrare videntur; cùm semper velimus audire de singulis ea quæ ad perfectam curam pastoris pertinent, & ad commissi gregis commodum & salutem. Insinuarunt autem nobis dilecti filij quidam Engolismensis Ecclesiæ Canonici, quòd venerabilis frater noster I. Episcopus suus patrimonium episcopatus minùs utiliter administrans, dilapidavit multa de bonis mensæ suæ usibus deputatis, & per alienationes illicitas contra juramentum quo tenetur Ecclesiæ, possessiones episcopatus enormiter minuit & consumpsit. Proponebant insuper quòd multas Ecclesias post appellationem in synodis sæpius iteratam, præter assensum Capituli collegiis perpetuò assignavit, cùm id canonicis dissonet institutis. Alienata verò & dilapidata & Ecclesias episcopali ordinationi subtractas sub tua reservarunt præsentia exprimenda, ne prolixæ orationis series legenti pariter & scribenti fastidium importarent. Adjecerunt etiam quòd sit insufficiens, indiscretus, inutilis, appellationúmque contemptor, & quòd per suæ simplicitatis negligentiam sub ipsius regimine non solùm mensa & Ecclesia sua, verùm etiam tota diocesis admodum gravia sustinuit detrimenta. Pauca siquidem de pluribus exprimentes, dixerunt ipsum Episcopum indignis & minùs idoneis sacros ordines & ecclesiastica beneficia contulisse: ita quòd cùm olim ordines celebraret, & ventum esset ad Presbyteros ordinandos, in manuum unctione quidam inter Presbyteros consecrandos inventus est pollicem non habere. Minoribus, & nondum in sacris ordinibus constitutis, animarum curam dicitur commisisse, & etiam à pluribus ordinandis suscepisse ante datum ordinem juratoriam cautionem ne pòst ab eodem beneficium ecclesiasticum contra suam peterent voluntatem. Ad magnum autem indiscretionis suæ & insufficientiæ argumentum constanter fuit in audientia nostra propositum, quòd cùm olim idem Episcopus super ordinanda Ecclesia literas impetrasset, mo-

nachos albos & nigros & Priorem de Allavilla Canonicum regularem ordinavit in Ecclesia sua Canonicos. Quod factum tanquam ridiculosum sedes apostolica, cùm ad ejus venisset notitiam, revocavit. Præterea quendam nepotem suum, qui professus ordinem de Corona, ibi in sacerdotali officio & habitu regulari diù fuerat conversatus, extractum inde canonicavit in Ecclesia Cathedrali. Sed Abbas loci, tanquam discretus & providus, ipsum postmodum revocavit ad claustrum. In solennitatibus expressis à canone in majori Ecclesia non deservit. Confirmat Abbates, & tractat causas difficiles, sine Canonicorum assensu. Presbyteri & Clerici per ejus insufficientiam capiuntur. Bona ecclesiastica occupantur, & homines sibi & antecessoribus ejus debita & exhibita subtrahunt; & præterea jura quæ prædecessores sui in civitate hactenus habuerunt, ferè permisit penitùs deperire. Sententias quoque à sede apostolica confirmatas præsumpsit auct.* apostolica relaxare, & alia multa committere quibus correctionis debitæ manus celeriter convenit adhiberi. Ideóque fraternitati tuæ per apost. scripta mandamus quatenus vocatis ad præsentiam tuam qui fuerint evocandi, inquiras super præmissis omnibus & aliis quæ proposita fuerint, appellatione remota, diligentiùs veritatem; & quæ inveneris, fideliter redacta in scriptis nobis sigillo tuo signata mittere non postponas; præfigens partibus terminum competentem, quo cum ipso nostro se debeant præsentare conspectui, sententiam auctore Domino recepturæ; attentiùs provisurus quòd mandatum nostrum taliter executioni demandes, quòd tua fraternitas meritò possit & debeat commendari. Nullis literis &c. veritate tacita. Datum Romæ apud sanctum Petrum III. Kalend. Iunij.

* *Leg.* propria

ABBATI ET CONVENTVI Cariloci.

Epist. 232. *Cap.* Ex parte. *De temp. ordi.*

EX parte vestra nostro fuit apostolatui relatum quòd quidam monachus vester se ad nigros monachos transferens, & habitum nigrum ibidem assumens, ad sacerdotij ordinem in ipso habitu est promotus. Vnde quia in hoc articulo dubitatis utrum in assumpto taliter ordine debeat ministrare, nos hujusmodi dubietatis scrupulum enodantes, per apostol. vobis scripta mandamus quatenus nisi aliud canonicum ei videritis obviare, ipsum monachum officium sacerdotis exequi liberè permittatis. Datum Romæ apud sanctum Petrum.

ABBATI VNGIACEN.

Epist. 233. In causis Ecclesiæ & cœnobij, Ecclesiæ membra testantur.

TVnc libentiùs postulata concedimus, quando quod petitur ab æquitate non deviat, & petentis personæ gravitas morum & vitæ merita suffragantur. Postulasti siquidem à nobis, dilecte fili, de benignitate tibi sedis apostol. indulgeri, ut in causis Ecclesiæ tibi commissæ uti testimonio fratrum tuorum valeas, & eis habeatur fides, sicut consuevit testibus adhiberi. Nos ergo attendentes petitionem tuam institutis canonicis convenire, quæ in causis civilibus illos testes statuunt assumendos qui negocia ecclesiastica tractaverunt, & de quorum fide non potest aliquatenus dubitari, auctoritate tibi præsentium indulgemus, ut quoties Ecclesiæ tuæ videris expedire, in causis quæ non fuerint criminales, fratres & Canonicos Ecclesiæ tuæ inducere possis ut perhibeant testimonium veritati. Datum Romæ &c. Kalend. Iunij.

EDVEN. EPISCOPO, Vngiacen. & sanctæ Margaritæ Abbatibus.

Epist. 234. De restaurãdis cœnobiis, & reformãda monastica disciplina.

LIcèt bonæ memoriæ Clemens & Celestinus prædecessores nostri de tuæ, frater Episcope, discretionis honestate confisi, solicitudini tuæ dederint in mandatis ut tui episcopatus loca religiosa, quæ à sui status integritate collapsa cognosceres, & in quibus religionis observantiam attenderes diminutam, pontificali auctoritate corrigere non differres; ut tamen tuæ maturitatis correctio majorem obtineat firmitatem, auctoritatem nostram super hoc & favorem solicitè postulasti. Nos igitur consideration tuam dignis laudibus commendantes, & volentes abbatiam sancti Iohannis Eduensis, quæ in magnam dissolutionem religionis & ordinis collapsa ponitur, per tuæ discretionis industriam correctione debita reformari, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus, quatenus ad locum pariter accedentes, de statu monasterij plenam stu-

deatis elicere veritatem, & quæcunque in capite vel in membris tam circa ſpiritualia quàm temporalia de jure ſtatuenda & corrigenda videritis, auctoritate freti apoſtol. ſublato appellationis obſtaculo corrigatis, & faciatis quod à vobis ſtatutum fuerit ſine refragatione ſervari. Nullis literis veritati & juſtitiæ &c. Quòd ſi omnes &c. tu, frater Epiſcope, cum eorum altero &c. Datum &c. Kalend. Iunij.

VV. REMEN. ARCHIEPISCOPO, ſanctæ Sabinæ Cardinali, & Suffraganeis ejus.

Epiſt. 235. Vt per quoſdã falſarios confictas Bullas intercipiant. Cap. Dura ſæpe. *De falſariis. Vide infrà epiſt.* 262.

DVra ſæpe mandata & inſtitutiones interdum iniquas à ſede apoſtolica emanere multi arguunt & mirantur, & in hoc ei culpam imponunt in quo ſynceritas ejus, culpæ prorsùs ignara, per innocentiam excuſatur. Nos etenim circa majora negotia frequentiùs occupati, & curam univerſorum ex officio noſtro gerentes, per quod ſumus omnibus debitores, cùm omnibus apud nos inſtantibus in continenti ſatisfacere non poſſimus, quidam eò quòd à ſemita juſtitiæ oberrantes, aut ultra quàm permittit honeſtas ſuæ petitionis licentiam extendentes, exaudiri non poſſunt, in motum propriæ voluntatis irrumpunt, & ad ſua ingenia falſitatis & artes perditionis cum animi exquiſita malitia recurrentes, per falſæ aſtutiam ſpeciei candorem puritatis apoſtolicæ denigrare ac depravare nituntur. Ex cujus falſitatis ingenio quot & quanta mala proveniant, cùm per eam & innocentes quandoque damnentur, & rei ab objectis criminibus abſolvantur, necnon & apoſtolicæ ſedis lædatur auctoritas, ipſa rei evidens malitia proteſtatur. Licèt autem hujuſmodi falſitas aliquandiu poſſit cum operibus tenebrarum abſcondi; tamen quia per eam beatis Apoſtolis ſpecialiter infertur injuria, ille, à quo in perſona eorum Romana Eccleſia auctoritatem ſuper Eccleſias univerſas accepit, (unde & Bulla noſtra, per quam totius negotia Chriſtianitatis aguntur, capitum ipſorum charactere præſignatur) perniciem tanti ſceleris non patitur in tantum præjudicium eorum diutiùs occultari. Accidit enim nuper in Vrbe quòd quidam hujuſmodi falſitatis aſtutiam perniciosiùs exercentes, in ſuis fuere iniquitatibus deprehenſi; ita quòd Bullas tam ſub nomine noſtro quàm bonæ memoriæ Celeſtini PP. prædeceſſoris noſtri, quas falsò confinxerant, & quamplures literas Bullis ſignatas eiſdem invenimus apud eos, ipſóſque captos adhuc in carcere detinemus. Nos autem honori Romanæ Eccleſiæ & utilitati omnium paterna volentes ſolicitudine providere, de communi fratrum noſtrorum conſilio ſtatuimus, & ſub excommunicationis pœna & ſuſpenſionis ordinis & beneficij diſtrictiùs inhibemus, ne quis apud ſedem apoſtolicam de cetero literas noſtras niſi à nobis vel de manibus illorum recipiat qui de mandato noſtro ſunt ad illud officium deputati. Si verò * perſona tantæ auctoritatis extiterit, ut deceat eum per nuncium literas noſtras recipere, nuncium ipſum ad cancellariam noſtram vel ad nos ipſos mittat idoneum, per quem literas apoſtolicas juxta formam præſcriptam recipiat. Si quis autem in hac parte mandati noſtri tranſgreſſor extiterit; ſi laicus fuerit, excommunicationi ſubjaceat; ſi Clericus, officij & beneficij ſui ſuſpenſione damnetur. Verùm quia, ſicut à falſariis ipſis accepimus, tam ad partes veſtras quàm ad ceteras regiones per literas tranſmiſſas ab eis ſuæ iniquitatis falſitas multipliciter eſt diffuſa, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtrictè præcipimus, quatenus provinciale Concilium evocetis, in quo ſolenniter & generaliter ſtatuatis ut per ſingulas parochias publicè proponatur quòd ſi quis à ſede apoſtolica literas impetraverit, quarum tenor poſſit eſſe ſuſpectus, & eis uti voluerit, ut ſtatutam pœnam evadat, primò fiat collatio de falſa Bulla cum vera, & ſi eam invenerit falſitate notandam, Epiſcopo dioceſano, Abbati, vel Archidiacono loci eaſdem literas nos differat præſentare: qui, veritate comperta, illum qui tales literas reportavit, ſi laicus fuerit, excommunicationi ſubjiciat; ſi Clericus, eum ab officio beneficióque ſuſpendat. Ad hæc, adjicientes ſtatuimus ut generalem excommunicationis ſententiam promulgetis, quam per ſingulas parochias faciatis frequentiùs innovari, quòd ſi quis falſas literas ſe cognoſcit habere, infra quindecim dies literas illas aut deſtruat aut reſignet, ſi pœnam excommunicationis voluerit evadere; quam, niſi forſan in mortis articulo, ſine ſpeciali mandato noſtro à quocunque

Vide caput Ad falſariorum. *De falſariis.* **in Tertia Collect.* tantæ auct. aliquis extit.

nolumus relaxari; nec etiam si præsumpta fuerit contra hoc absolutio, quicquam habeat firmitatis; ne fortè post tempora nostra falsitas * interim occultata cuiquam valeat præjudicium generare. Ceterùm, ad majorem illius notitiam falsitatis habendam, ut fieri possit Bullæ falsæ cum nostra collatio, præsentibus literis unam deBullis falsis cum vera Bulla duximus appendendam; districtiùs injungentes ut quascunque literas inveneritis hac vel alia falsitate notandas, si quid actum fuerit occasione illarum, appellatione postposita irritetis; ita quòd hujusmodi falsitas nullo temporis spatio valeat excusari, & portitores earum tamdiu faciatis sub arcta custodia detineri, donec receperitis super hoc nostræ beneplacitum voluntatis. Datum Romæ apud sanctum Petrum XIV. Kalend. Iunij, pontificatus nostri anno primo.

* *In tertia Collect.* in tantum occulta

In eundem modum scriptum est super hoc universis Archiepiscopis & eorum Suffraganeis singulariter.

MAGDEBVRGEN. ARCHIEPISC.

Epist. 236. Vt Ducem Sueviæ cogat Angliæ Regi ablatam pecuniam restituere. *Vide suprà epist.* 230.

IN eo sumus officio disponente Domino constituti vt singulorum & omnium saluti consulere debeamus, & universis petentibus, tam majoribus, quàm minoribus, in executione justitiæ providere. Sanè quàm potenter & magnificè carissimus in Christo filius noster R. Illustris Rex Angliæ se ad obsequium Domini in partibus transmarinis habuerit, ita ut nec rebus suis pepercerit nec personæ, sed se ipsum multis & variis discriminibus pro exaltatione Christiani nominis exposuerit, quàmque graves & enormes injurias & jacturas ab H. quondam Imperatore pertulerit inde revertens, per totum ferè orbem fama notissima divulgavit. Quæ res tanto profundiùs Romanam tangit Ecclesiam, quanto injuriæ & gravamina Regi eidem illata in ejus ignominiam & injuriam noscuntur graviùs redundare. Quia igitur tam gravem Domino & apostolicæ sedi necnon & ipsi Regi injuriam irrogatam salva conscientia dissimulare non possumus, nec debemus; fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus, & districtè præcipimus, quatenus nobilem virum Ducem Sueviæ, ad cujus manus thesaurus præfati Imperatoris pervenit, & patrimonium ejus vel jure successionis vel saltem tutelæ nomine noscitur devenisse, diligenter admoneas & quàm efficaciùs poteris procures inducere ut eidem Regi de ablata pecunia satisfaciat competenter. alioquin noverit quòd nos tantam injuriam non poterimus sub dissimulatione transire, quin in eum & terram ejus nostri officij debitum, sicut justum fuerit, exequamur. Datum Romæ apud sanctum Petrum, II. Kalend. Iunij.

TARENTASIEN. ARCHIEPISC.

Epist. 237. De incendiariis absolvendis.

INter alias petitiones tuas postulasti nuper à nobis quòd circa incendiarios absolvendos, qui non possunt ad sedem apostolicam proficisci, tecum dispensare vellemus ut eis posses absolutionis beneficium impertiri. Nos ergo, quia personam tuam syncera caritate diligimus, auctoritate tibi præsentium duximus indulgendum ut illos incendiarios absolvere tibi liceat usque ad triennium qui propter ægritudines aut inimicitias capitales se non possunt nostro conspectui præsentare. Appellationibus quoque, quas parochiani tui vel diocesani Episcopi tuum volentes judicium declinare, frustatorie interponunt, nolumus te deferre. Nulli ergo &c. Datum Romæ &c. V. Kalend. Iunij, pontificatus nostri anno primo.

EVERARDO NITRIEN. Episcopo.

Epist. 238. Vt oblata Ecclesiæ bona teneat, & de prædiis quæ ipse colit, decimas non persolvat.

IVstis petentium &c. *usque ad verbum* assensu, Statuimus ut quascunque possessiones, quæcunque bona Ecclesia Nitrien. in præsentiarum justè & canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poterit adipisci, firma tibi & per te Ecclesiæ tuæ & illibata permaneant. Prædia quoque ad Ecclesiam tuam diocesana lege spectantia, quæ propriis laboribus excolis, à solutione decimarum eximimus; nec aliquis de laboribus tuis ausu temerario decimas exigere vel extorquere præsumat. Nulli ergo &c. Datum Romæ &c. Kalend. Iunij.

BVRGEN. ET PALEN. Episcopis.

Epist. 219. Qui spoliatus est, non potest aliis solvere antequam restituatur. Cap. Olim. De restitutione spoliatorum.

OLim vobis dedisse meminimus in mandatis ut venerabilem fratrem nostrum Oveten. Episcopum ad debitam restitutionem partis Zamoren. diocesis, quam tenebat, cum perceptis fructibus cogeretis, si dilectum filium fratrem Rainerium, priusquam super hoc mandatum apostolicum adimpleret, viâ ingredi contingeret omnis carnis. Verùm quia inanis est actio quam inopia debitoris excludit; fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus, quatenus non priùs Episcopum ipsum ad restitutionem fructuum compellatis, quàm ipse fuerit taliter restitutus ut restituere possit quod percepit de proventibus alienis. Non autem per hoc priores literas revocamus; sed eis in sua firmitate manentibus, coactionem ipsius Episcopi ad restitutionem fructuum taliter perceptorum differri volumus, donec id valeat adimplere. Datum Romæ &c. V. Kalend. Iunij.

In eundem modum Episcopo Palentino & Abbati de Spina scriptum est pro restitutione partis Salamantinæ diocesis detentæ ab eodem Episcopo Ovetensi.

LEXOVIEN. EPISCOPO.

Epist. 240. De officio Archiepiscopi ad suum Suffraganeum, & Suffraganei ad suũ Archiepiscopũ.

SIcut ea quæ pacem & concordiam nutriunt, pura debemus intentione perquirere; ita ex debito solicitudinis pastoralis illa tenemur ab ecclesiasticis viris studiosiùs extirpare, quæ seditionem excitant, & scandalum introducunt. Sanè cùm occasione illius indulgentiæ, quam de benignitate sedis apostolicæ cognoscendi venerabilis frater noster Rothomagen. Archiepiscopus per provinciam suam de innovatis post appellationem, appellatione remota facultatem habebat, inter te & ipsum gravis hactenus fuerit discordia excitata, præsertim cùm tu ipse per diocesim tuam hanc eandem gratiam de indulto consimili à sede apostolica meruisses, auditis gravaminibus & detrimentis tuæ propter hoc & Rothomagen. Ecclesiæ irrogatis, ad pacem & quietem vestram non potuimus non moveri; maximè cùm ex utraque indulgentia non modicum Romanæ Ecclesiæ præjudicium generetur. Ideóque ut per studium nostrum inter vos discordiæ fomes super hoc de cetero penitùs extinguatur, prædictam in utroque vestrum indulgentiam de communi fratrum nostrorum consilio penitùs vacuantes, statuimus vos esse ulterius, quoad hunc articulum, communi jure contentos. Ad hæc, ne propter hoc tu videaris ab ipsius subjectione subtractus, volumus ut sibi tanquam Metropolitano tuo debitam obedientiam exhibeas cum honore; ipse verò (sicut ratio mutuæ caritatis exposcit) tibi, ut fratri & cœpiscopo suo, paternam benignitatem ac dilectionem impendat. Ceterùm ut tu ipse non possis vel debeas ab ipso indebitè aggravari, de communi fratrum consilio tibi duximus indulgendum ut si fortè ad dictandam in te vel Ecclesiam tuam sententiam casu aliquo moveatur, trina semper admonitio competenti temporis spatio interjecto canonicè antecedat. Et si fortè ab imminenti duxeris gravamine appellandum, cùm appellationis remedium institutum sit ad præsidium oppressorum, nolumus post appellationem emissam, vel ante commonitionem expositam, contra personam vel Ecclesiam tuam aliquid attentari. Si verò vel ante commonitionem emissam, vel post appellationem rationabiliter interpositam, in te vel Ecclesiam tuam suspensionis, interdicti, aut excommunicationis dictus Archiepiscopus sententiam promulgaverit, illam decernimus non tenere, nec volumus personæ vel Ecclesiæ tuæ gravamen aliquod exinde seu præjudicium generari; nisi fortè (quod absit) tantum & talem excessum committeres, propter quem de jure communi tibi provocandi foret interdicta facultas. De personis autem & causis Lexovien. diocesis nil ampliùs statuat vel disponat, nisi quantum de jure communi sibi dignoscitur esse concessum, liberam tibi tuæ diocesis dispositionem & ordinationem relinquens, appellationis jure ad eum vel ad nos faciendum nullatenus impedito. Datum Romæ apud sanctum Petrum &c.

In eundem ferè modum scriptum est Archiepiscopo Rothomagensi.

* * † * *

LEXOVIEN. EPISCOPO.

Epist. 241. CVm occasione illius indulgentiæ quam de benignitate &c. *ut suprà usque ad verbum illud* contentos. Cetera ne propter hoc aliæ indulgentiæ, quas habes, videantur quomodolibet revocari; significatione tibi præsentium innotescat, quia nos prædictam tantùm indulgentiam, & non alias, revocamus. Datum &c. Kalend. Iunij.

NOBILI VIRO FILIO Ducis Austriæ.

Epist. 242. Imperat ut Regi Angliæ ablatam à patre pecuniã restituat. *Vide suprà epist.* 230. IN eo sumus officio disponente Domino &c. *ut suprà usque ad verbum* providere. Sanè quàm graves injurias & jacturas carissimo in Christo filio nostro R. Illustri Regi Anglorum à crucis obsequio revertenti Dux Austriæ pater tuus intulerit, nullum Christiani nominis professorem credimus ignorare. Quę res tanto profundiùs Romanam tangit Ecclesiam, quanto injuriæ Regi eidem illatæ in ejus injuriam & ignominiam noscuntur graviùs redundare, cùm ipsi Regi nondum fuerit satisfactum, licèt non credamus à tua memoria excidisse quòd (divina gratia inspirante) prædictus pater tuus suum recognoscens excessum, ablatam pecuniam ipsi Regi non solùm reddi præceperit, verùm etiam à te & ab aliis familiaribus suis & fidelibus, qui præsentes aderant, super solutione ipsius pecuniæ præstari fecerit corporaliter juramentum. Quia igitur tanti excessus injuriam clausis oculis præterire non possumus, nec debemus; nobilitatem tuam monemus & exhortamur in Domino, atque in remissionem injungimus peccatorum, quatenus tam tuæ quàm animæ patris tui saluti juxta præstitum à te providens juramentum, prænominato Regi pecuniam sine difficultate restituas antedictam, & de injuriis irrogatis satisfactionem congruam non differas exhibere. Alioquin noveris nos venerabili fratri nostro Salzburgen. Archiepiscopo dedisse firmiter in mandatis ut te ad hęc per excommunicationis sententiam in personam, & interdicti in terram, contradictionis occasione & appellatione cessantibus, monitione præmissa, compellere non omittat. Datum &c. III. Kalend. Iunij, pontificatus nostri anno primo.

Illi scriptum est super hoc.

GARNERO PRIORI Locheien.

Epist. 243. Quòd liceat ipsi terrarii quarundam firmã retinere, salvo Capitulo antiqua pensione. IVstis petentium &c. *usque ad verbum* effectu. Sanè (sicut nobis exponere curavisti) idem Prioratus tuus redditus sufficientes, de quibus pro loci & Prioratus nominis celebritate honestè valeas sustentari, non habet. Verùm cùm tam apud Corne. quàm Molernum & Murum eadem Ecclesia quædam jura & redditus habeat, videlicet hominum & terrarum, quæ voluntate Prioris & Capituli dantur ad firmam, & de firmariis frequenter ad alios firmarios transferuntur, de illis ipsi Ecclesiæ nullum provenit incrementum: quæ si apud aliquem perpetuò residerent, salva pensione quam Capitulum inde percipere consuevit, aliquod emolumentum posset exinde provenire. Vnde nos tam tuis quàm Ecclesiæ tuæ volentes intendere incrementis, duximus statuendum ut completo termino eorum qui prædictos redditus & jura ad firmam habere noscuntur, salva consueta pensione Capitulo ipsi reddenda, tibi & Priori, qui pro tempore fuerit, ea liceat retinere; nisi fortè redditus ipsi tantum per meliorationem accreverint, ut & ipse census debeat augmentari. Decernimus ergo &c. Datum II. Kalend. Iunij.

EPISCOPO ET CAPITVLO Engolismen.

Epist. 244. Canonici apud Ecclesiam non residentes, non possiant insistere quæ iis absentibus tractantur. AD audientiam nostram meminimus perveniſſe quòd quidam Ecclesiæ vestræ Canonici, licèt ibi non faciant mansionem, sed in locis aliis majori parte anni pro suæ voluntatis arbitrio sine rationabili causa morentur, vel etiam circumpositas circumeant regiones, tamen quoties de terrarum Ecclesiæ dispositionibus vel Canonicorum receptione tractatur, eandem sibi volunt sive in contradictione sive procuratione terrarum auctoritatem inter ceteros vendicare, quam illi qui circa Ecclesiam continuè demorantur & servitiis divinis assistunt. Vnde, quoniam plus emolumenti merentur accipere qui plus inveniuntur circa ministerium ecclesiasticum sustinere laboris, ad exemplar sanctæ recordationis Gregorij Papæ prædecessoris nostri, universitati vestræ præsentibus literis indulgemus ut si tales Canonici nullam rationem canonicam prętendentes

tendentes, rationabiles dispositiones Capituli vestri communi judicio celebratas, pro eo solo quòd præsentes non fuerint, attentaverint impugnare, vel contradictionem objecerint, cùm talia tractabuntur, objectionem eorum vel appellationem, si quam interposuerint, necesse non habeatis admittere, vel eis terrarum vestrarum Præposituras committere, quas Balias vulgariter appellatis, qui noluerint in personis propriis ministrare. Datum Romæ &c. VIII. Idus Iunij.

CANTVARIEN. ARCHIEPISC. & Lincolnien. & Vvigornien. Episcopis, & Abbati de Theoches.

Epist. 145. Vt ejecti ex cœnobio monachi, in pristinum statum restituantur.

SIcut ea quæ à prædecessoribus nostris provida fuerunt deliberatione statuta, nullatenus irritari volumus, vel infringi; sic quæ ab eis sunt per subreptionem obtenta in honestatis ecclesiasticæ detrimentum, corrigi volumus, & in statum redigi meliorem. Cùm enim, sicut accepimus, in Conventren. Ecclesia ferè à prima fundatione Christianæ religionis in Anglia ordo fuerit monasticus institutus, & in tantum in ea observantia ferbuerit regularis, ut ab apostolica sede privilegiari & ab inclytæ recordationis Regibus Angliæ dotari meruerit & ditari; dolemus plurimùm, quòd venerabilis frater noster Cestren. Episcopus, occasione quarundam literarum quas à bonæ memoriæ Clemente Papa prædecessore nostro ad falsam suggestionem, sicut dicitur, impetravit, dilectos filios M. Priorem & Conventum de eodem monasterio violenter ejecit, & Canonicos in eo instituit seculares. Cùm igitur id in monasticæ religionis injuriam & totius ecclesiasticæ disciplinæ redundet opprobrium, & vix credere valeamus quòd dictus prædecessor noster tantæ irregularitati, nisi circumventus, auctoritatem præstiterit aut favorem, de communi fratrum nostrorum consilio discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus, & in virtute obedientiæ districtè præcipimus, quatenus prædictis literis vel aliis privilegiis confirmationis, sive indulgentiæ, si quæ apparuerint à sede apostolica impetratæ, nequaquam obstantibus, absque dilatione qualibet seu causæ cognitione, cùm in manifestis ordo judiciarius minimè requiratur, amotis ab eodem monasterio secularibus Clericis qui in eo fuerunt per supradictum Episcopum instituti, monasticum ibidem ordinem reformetis, monachos ejectos exinde reducentes in illud. non obstante si dictus Episcopus, vel pars adversa, aut ejus nuncius, ante susceptionem literarum nostrarum, aut pòst, iter arripuerit ad sedem apostolicam veniendi, & I. monacho Cluniacen. vel quolibet alio illicito detentore amoto, dictum M. Priorem cum prædictis monachis & alias personas instituatis, qui beati Benedicti regulam debeant & desiderent observare. Memoratum verò Episcopum & universos detentores & spoliatores bonorum ejusdem Ecclesiæ ad eorum restitutionem & de damnis illatis congruam satisfactionem per censuram ecclesiasticam, cujuslibet appellatione vel contradictione cessante, cogatis. Volumus etiam nihilominus & mandamus ut omnes donationes Ecclesiarum, infeudationes, locationes, & alienationes possessionum ejusdem Ecclesiæ ab eo tempore factas nostra freti auctoritate cassetis; eos qui contra venire præsumpserint, sublato appellationis obstaculo censura canonica percellentes. Illos autem qui manus violentas in prędictos monachos temerè injecerunt, excommunicatos publicè nuncietis, & ab omnibus faciatis arctiùs evitari, donec injuriam passis satisfaciant competenter, & cum vestrarum literarum testimonio ad sedem apostolicam veniant absolvendi. Quòd si omnes &c. Duo vel tres vestrum &c. Datum Romæ III. Non. Iunij.

BVRDEGALEN. ARCHIEPISC. sancti Eparchij & Nantolien. Abbatibus.

Epist. 146. Committitur causa P. Engolismensis contra Ar. de Mairinac. super archidiaconatu Engolismensi.

COnquestus est coram nobis dilectus filius P. Engolismen. dictus Archidiaconus, quòd cùm venerabilis frater noster Engolismen. Episcopus, cujus nepos esse dignoscitur, archidiaconatum vacantem, quàm citò de morte bonæ memoriæ I. quondam Engolismen. Archidiaconi certus fuit, ei liberaliter contulisset, ex parte illius fuit ad sedem apostolicam appellatum, ne quid contra donationem sibi factam deberet præter juris ordinem immutari. Cùm autem postmodum Parisiis disciplinis scholasticis institisset, & rediens ad propria, vellet in concesso sibi archi-

diaconatus officio ministrare, Ar. de Mairinac Presbyter, qui ad hoc assumptus fuit in Canonicum Ecclesiæ Cathedralis ut ibi continuè in sacerdotali officio deserviret, non permisit eum prædictum archidiaconatum liberè obtinere, licèt privilegium donationis ostendere & donum sibi factum vellet tam vivis testibus quàm scriptis authenticis declarare. Vnde cùm vocatus esset à te, frater Archiepiscope, ut super hoc pareret justitiæ, causa dilationis frustratoria, ut dicitur, appellavit. Quia igitur plenè de præmissis non potuimus elicere veritatem, de assensu partium causam super his vobis duximus committendam; discretioni vestræ per apostolica scripta mandantes, quatenus partibus convocatis audiatis causam, & ipsam appellatione remota fine debito terminetis, facientes quod decreveritis per censuram ecclesiasticam firmiter observari. Testes appellatione remota cogantur. Nullis literis obstantibus præter assensum partium &c. Quòd si omnes &c. duo vestrum &c. Datum Romæ apud S. Petrum, Non. Iunij.

NIVERNENSI EPISCOPO, & S. Benigni Divionensis & Theoloci Abbatibus.

Epist. 247. Committitur iis causa Episcopi Eduensis contra Abbatē de Buxeria, super testamento & bonis cujusdam defuncti, quem Abbas monachum fuisse aiebat. Cap. Cùm dilectus. De success. ab intestato.

CVm dilectus filius Abbas de Buxeria ad nostram nuper præsentiam accessisset, & pro causa quam adversùs venerabilem fratrem nostrum Episcopum Eduen. habebat, ibidem diutiùs expectasset, tandem nuncius ejusdem Episcopi supervenit. Quibus volentibus adinvicem litigare, venerabilem fratrem nostrum I. Viterbien. Episcopum sancti Clementis Cardin. concessimus auditorem. Ipsis igitur in ejus præsentia constitutis, Abbas proposuit antedictus quòd cùm Archipresbyter de Alerio se ac sua ad participationem orationum monasterio de Buxeria pietatis intuitu obtulisset, quibusdam rebus suis usui suo simplici reservatis, de manu cujusdam fratris ejusdem cœnobij augmentationem coronæ in signum illius oblationis accepit; & quòd hanc concessionem hoc modo fecisset, & non suo nomine sed nomine monasterij possideret, & monasterio quicquid acquirebat acquireret, sæpe fuit in communi Capitulo protestatus. In hoc etiam publicè per viginti annos ferè idem Archipresbyter nullo contradicente vel reclamante permansit; ita quòd per publicam famam id omnibus notum fuerat. Nam Abbas de Buxeria qui pro tempore fuerat, & ipsi monachi rebus ipsius non secus quàm aliis rebus propriis monasterij sciente Episcopo Eduen. qui pro tempore erat, & in nullo penitùs reclamante, publicè utebantur. Id autem quod mente compoti dictus Archipresbyt. fecerat inter vivos, & in ultima voluntate mente sanus, licèt æger corpore, confirmavit. Cùmque idem Abbas & monachi res sic legitimè datas, & alias, quas Archipresbytero ipsi concesserant ad utendum, ad suum monasterium reducere vellent, prædictus Episcopus eis violentiam inferens, non solùm res Archipresbyteri, verùm etiam res ipsius monasterij occupavit: quas cùm in bona pace repeterent, ipse, ut in rebus illis ei posset grassandi materia plenior indulgeri, sedem apostolicam appellavit, in octavis beati Martini proximò præteritis suæ terminum appellationi præfigens. Econtra prædicti nuncius Episcopi allegavit quòd quando illa donatio facta fuit, Archipresbyter erat positus extra mentem; ita quòd cùm interrogatus fuisset à monachis, *Vis tu habitum suscipere monachalem?* & respondisset, *Volo*, statim interrogatus ab alio, *Vis tu esse asinus?* respondit similiter, *Volo.* sicque prædicti monachi eum ad suum monasterium deportarunt. quod idem nuncius se obtulit probaturum. Præfatus siquidem Abbas cùm ad assertionem partis suæ quosdam testes in continenti produceret, nos ipsos recipi fecimus & diligenter audiri: quorum attestationes cùm interloquendo decrevissemus publicari debere, quoniam super illis capitulis pars Episcopi nolebat testes producere super quibus idem Abbas testes produxerat, ipsæque fuissent in publico recitatæ, disputatione super attestationibus ipsis habita diligenti, multa fuere contra dicta testium allegata. Cùmque renunciatum fuisset à partibus, dictus Cardin. quæcunque fuerunt hinc inde proposita nobis & fratribus nostris fideliter recitavit. Quibus auditis & cognitis, sufficienter intelleximus esse probatum quòd dictus Archipresbyter agens in extremis, velut ultimam exprimens voluntatem, asseruit se ac sua monasterio de Buxeria contu-

lisse. Vnde cùm requisitus esset ut conderet testamentum, respondit se non posse testari, quia se & sua contulerat monasterio sæpedicto. Et licèt unus solus testis dixerit se vidisse quando præfatus Archipresbyt. se & sua obtulit monasterio; quia tamen alij testes dixerunt se audisse ipsum Archipresb. in Abbatis præsentia confitentem, & quod prædictum est atteſtantem, non tanquam sufficienter probantes, sed tanquam vehementer adminiculantes, assertionem Abbatis plurimùm adjuvabant. Quia verò pars Episcopi asserebat se velle probare quòd dictus Archipresbyter in extremis laborans, tanquam phreneticus alienatus erat à mente, unde non valuit quod expressit; nos super his & aliis quæ fuerunt hinc inde proposita cum fratribus nostris diligenti deliberatione præhabita, causam ipsam vobis sub hac forma duximus committendam; quòd nisi prædictus Episcopus legitimè comprobaverit sæpedictum Archipresbyterum suæ mentis compotem non fuisse cùm ultimam voluntatem expressit, super impetitione monasterij perpetuum ei silentium imponatur, & compellatur restituere monasterio quæcunque de bonis ipsius Archipresbyteri vel etiam monasterij occupavit. Si verò legitimè comprobaverit prædictum Archipresbyterum quæ super ultima voluntate præmissa sunt, alienata mente dixisse, ad faciendam ei nomine parrochialis Ecclesiæ, cujus administrationem gesserat, dum vixisset, restitutionem bonorum quæ ipsius Archipresbyteri fuerant, monasterium condemnetur, cùm idem Archipresbyter ab intestato decesserit; ipsique monasterio super impetitione Episcopi silentium imponatur. Nullis literis obstantibus præter assensum partium &c. Quòd si omnes &c. tu frater Episcope cum eorum altero &c. Datum Romæ &c. IV. Non. Iunij.

ABBATI SANCTI EVCARII, Decano & I. Canonico Treveren.

Epist. 248. Committitur illis causa litigantium super præbenda in collegio Verdunensi.

CVm P. Diaconus ad sedem apostol. accessisset super præbenda sanctæ Mariæ Magdalenæ in Verduno, de qua tempore bonæ memoriæ Celestini PP. prædecessoris nostri per delegatos ab eo executores fuerat investitus, coram dilecto filio nostro P. sanctæ Mariæ in via lata Diacono Cardinale, quem sibi & adversario dedimus auditorem, confirmationem volebat apostolicam obtinere. Vt autem rei veritas ipsi Cardinali plenius eluceret, progressum sibi negotij curavit, sicut contigerat, aperiri. Idem enim prædecessor noster dilectis filiis Præposito, Decano, & Capitulo sanctæ Mariæ Magdalenæ mandavit pariter & præcepit ut ipsum P. in fratrem reciperent & Canonicum, non obstante promissione alicui facta de beneficio non vacante: cui super hoc ipso Decanum Remensem, Archidiaconum Cathalaunensem, & Decanum Montisfalconis executores concessit, si mandato suo Capitulum non pareret. Ipso itaque Capitulo negligente mandatum apostolicum adimplere, dicto Archidiacono Cathalaunen. ante processum negotij sublato de medio, Remen. & Montisfalconis Decani ut eum reciperent infra triduum sub pœna suspensionis districtiùs mandavere. Quibus adhuc cessantibus obedire & sententiam observare, ipse P. ad executores rediens, Decanum Remen. reperiit expirasse. Interim verò contigit vacare præbendam in Ecclesia nominata, & Decanum in Remen. Ecclesia ordinari. Et quia nomen defuncti non fuerat literis executionis insertum, idem Decanus Remen. per literas, Decanus verò Montisfalconis viva voce Canonicos monuere ut mandatum apostolicum adimplerent. Sed cùm viderent se non posse proficere, ipse Decanus Remen. tanquam remotior alij Decano, qui erat propinquior, vices suas commisit, ut mandatum apostolicum effectui manciparet: qui prædictum P. de præbenda, quam vacare diximus, investivit, sibi stallum in choro & locum in Capitulo assignando; contradictores verò, & Præpositum nominatim, excommunicationis nunciavit sententiæ subjacere. Ipse verò die investituræ possessionem præbendæ habuit: ita quòd recepit stipendia, & in officio ministravit. Cùm autem postea sæpedictus Præpositus contra ipsum P. Decanum & alios * commoveret, suamque possessionem faceret perturbari, ipse hoc præsentiens, in præsentia ven. fratris nostri Verdunen. Episcopi se suáque omnia, & specialiter præbendam sibi collatam, cum stipendiis ejus, sub apostolicæ sedis protectione posuit, & ad Dominicam qua cantatur *Exurge*, terminum appellationi suæ præfixit. Exinde ad no-

* *f.* quæstionem moveret.

stram præsentiam veniens, cùm diutiùs expectasset, tandem quidam se Capituli nomine præsentavit: qui de procuratione sua literas quasdam ostendens, contra eum proposuit quæ sequuntur; quòd scilicet veritate tacita, & in excommunicatione positus, literas impetravit, & talibus Romana Ecclesia non consuevit ecclesiastica beneficia impertiri; & quòd unus solus de tribus executoribus mandatum apostolicum fuerit executus. propter quod, & quoniam executorem ipsum tanquam consanguineum ipsius P. suspectum habebat, ante executionem Capitulum ad sedem apostolicam appellavit. & quòd ipse P. de non vacante præbenda fuit, quia jam alij ex quo vacaverat collata fuerat, investitus. Cujus objectionibus responsum fuit taliter ex adverso, quòd si excommunicatus tunc temporis extitisset, quod penitus denegabat, hoc ab adversariis, qui ei ferè per biennium communicaverant, eúmque pro non excommunicato habuerant, non poterat allegari. Executorem autem non solum in executione processisse illa ratione dicebat; quia tam suis quàm alterius partibus fungebatur. Appellationem verò Capituli nullam dicebat, cùm fuisset inhibita in rescripto. Et licèt dicatur quòd ex secundo delegato & à suspecto judice liceat appellare, illud tantùm in judicibus & non in executoribus locum habet, à quibus appellari non potest, nisi modum executionis excedant. Quòd autem de vacante fuerit investitus, & per literas executoris se probasse dicebat, & in partibus illis, si opus esset, meliùs probaturum. Cùmque super his & aliis coram eodem Cardinale diutiùs litigassent, tandem habito prudentum consilio ita sententialiter diffinivit, ut si prænominatus P. probare poterit quòd priusquam præbenda vacavit, de ea vacante antè quàm alius fuerit investitus, ipsam de cetero possideat in quiete, nisi contrarium pars adversa probando poterit prævalere; vel quòd tunc temporis excommunicatus fuisset, & vitatus ab eis, quo literas impetravit. Nos ergo quod à prædicto Cardinali rationabiliter factum est, ratum habentes, per apostol. vobis scripta mandamus quatenus super præmissis articulis, utrum præbenda tempore investituræ vacaverit, & Clericus excommunicatus fuerit quando literas impetravit, & à Canonicis evitatus, inquiratis diligentiùs veritatem, & pro varietate probationum latam à Cardinale sententiam, auctoritate nostra freti, faciatis appellatione remota inviolabiliter observari. Si verò postquam idem Clericus appellationem legitimè interposuit, & iter arripuit ad sedem apostolicam veniendi, in ipsius præjudicium factum est aliquid de præbenda, sicut justum fuerit, in irritum revocetis. Nullis literis &c. præter assensum partium &c. Testes &c. cogantur. Quòd si omnes &c. duo vestrum &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum VIII. Idus Iunij.

FRATRI RAINERIO.

Epist. 149. Vt Portugalli & Castellæ Reges percussum & jurejurando confirmatum fœdus servare cogat.

REferente dilecto filio magistro scholarum Bracaren. Ecclesię nuncio & Clerico carissimi in Christo filij nostri S. Illustris Regis Portugalensis, nostris est auribus intimatum quòd cùm inter ipsum & illustrem Regem Castellæ pacis fœdera intervenerint, & utrinque fuerint juramentis ab ipsis Regibus & eorum vassallis corporaliter præstitis confirmata, nunc quidam homines pestilentes, qui gloriantur cùm malè fecerint, & exultant in rebus pessimis, inter eosdem Reges pro dilectione odium seminantes, ad rixas & contentiones eos inducere nequiter elaborant. Quia verò nemini licet juramenta, quæ honestatem continent, violare; discretioni tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus præfatos Reges & eorum homines, ut pacem adinvicem habeant & observent, sicut inter eos apparet per instrumentum publicum convenisse, solicitè moneas & inducas, &, si opus fuerit, per excommunicationis & interdicti sententias ad id eos appellatione remota compellere studeas, sicut videris expedire. Si quid autem contra formam pacis utrinque inveneris attentatum, per tuam solicitudinem appellatione remota facias emendari. Datum &c. ut suprà, Pontificatus nostri anno primo.

Scriptum est Regi Portugalensi super hoc.

NEOCASTREN. EPISCOPO.

Epist. 250. Quòd à decessoribus alienata revocare liceat.

SIgnificasti nobis per literas tuas quòd bonæ memoriæ G. prædecessor tuus, & qui secuti sunt eum usque ad tempora tua, * ad mensam pontificalem pertinentes in tuum & Ecclesiæ detrimentum quibusdam laicis minùs rationabiliter contulerunt, concessiones ipsas instrumentis publicis munientes; & ut auctoritate nostra quod ab eis perperam factum est, tibi corrigere liceat, suppliciter postulasti. Nos ergo attendentes quòd delictum personæ non debet in damnum Ecclesiæ redundare, fraternitati tuæ per apostolicas literas indulgemus, ut quod à jam dictis prædecessoribus tuis usque ad præsens in præjudicium Neocastren. Ecclesiæ minùs legitimè alienatum est, ad jus ipsius tibi liceat appellatione remota legitimè revocare. Nulli ergo &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum Nonis Iunij, Pontificatus nostri anno primo.

* *Addendum res, vel facultates, vel possessiones*

STRIGONIEN. ARCHIEPISC.

Epist. 251. Privilegia Ecclesiæ Strigon. confirmantur.

OVia te tanquam præcipuum sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ membrum & venerabilem fratrem diligimus, & totis in Christo visceribus amplexamur, tuis desideriis grato concurrentes assensu, petitiones tuas ea qua decuit affectione recepimus, & earum tenore pleniùs considerato, quantum cum Deo potuimus, curavimus executioni mandare; & devotionis tuæ fervorem, quem ad Romanam Ecclesiam & nos specialiter habere dignosceris, studiosiùs commendantes, tam privilegia Ecclesiæ tibi commissæ canonicè à prædecessoribus nostris indulta, quàm etiam indulgentias vel alia quælibet regalia scripta, salvis Romanæ Ecclesiæ privilegiis & indulgentiis, auctoritate apostolica illibata præcipimus & inconcussa manere. Nulli ergo &c. Datum &c. II. Non. Iunij.

FRATRI IOHANNI & aliis fratribus domus sanctæ Trinitatis Cervifrigidi.

Epist. 252. Data iis bona, in pios usus cõferenda, auctoritate apostolica confirmantur.

CVm à nobis petitur &c. *usque ad verbum* assensu, personas vestras, cum omnibus bonis tam ecclesiasticis quàm mundanis &c. *usque ad verbum* suscipimus. Specialiter autem domum sanctæ Trinitatis Cervifrigidi, quam carissima in Christo filia M. Comitissa Burgundiæ pro redemptione illorum qui armatura fidei communiti, pro lege Dei se murum defensionis hilariter opponentes, ab inimicis crucis Christi sæpius detinentur, & barbaricæ captivitatis jugum in fame & siti omnimodisque laboribus pro Christo sustinere lætantur, vobis caritativè contulit, locum quoque de Planels, cum Ecclesia ibidem fundata à nobili viro R. de Planels, ad idem opus vobis collata, domum etiam quam nobilis mulier Maria panateria in Parisien. dioceſi, videlicet in Burgo Reginæ, vobis ad hoc idem in perpetuam eleemosynam assignavit, cum omnibus ad ea spectantibus, sicut ipsa justè & pacificè possidetis, vobis & successoribus vestris auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti pagina communimus. Statuimus etiam ut domus vestræ præsentes atque futuræ, à statu illo in quo eas deliberatione provida ordinastis, videlicet ad redemptionem captivorum, vel ad observantiam vestri ordinis & institutionis, nullius præsumptione temeraria valeant immutari. Nulli ergo &c. Datum &c. XVII. Kalend. Iunij &c.

EPISCOPO ET ARCHIDIAC. Zamorensi, & Didaco Priori de Morerola.

Epist. 253. Vt causam Capituli Legionensis contra monasterium sancti Facundi cognoscant.

EX parte Legionen. Ecclesiæ fuit in auditorio nostro propositum quòd cùm olim inter ipsam & monasterium sancti Facundi super Ecclesiis de Burgo & Cauto quæstio verteretur, Abbas ipsius monasterij lite pendente ad apostolicam sedem accedens, à bonæ memoriæ Celest. PP. prædecessore nostro privilegium impetravit; in quo, veritate tacita, prædictas sibi fecit Ecclesias & multas alias confirmari. Sed privilegio ipsi magna pars fratrum nostrorum nec subscribere, nec consensum suum voluit adhibere. Volentes igitur eidem Ecclesiæ in sua justitia non deesse, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus tam super privilegio ipso quàm super memoratis Ecclesiis & aliis quæstionibus audiatis quę fuerint hinc inde propositа; & appellatione remota usque ad diffinitivæ sententiæ calculum procedentes, gesta omnia redacta in scriptis, & sigillis vestris im-

pressa, ad sedem apostolicam destinetis; statuentes partibus terminum competentem, quo recepturæ sententiam nostro se conspectui repræsentent. Si qua verò partium super principali vel incidenti duxerit appellandum; vos nihilominus, quantum de jure poteritis, servato tamen mandati nostri tenore, in ipsius inquisitione negotij procedatis. Quòd si omnes &c. tu frater Episcope &c. Datum Romæ &c. II. Non. Iunij &c.

ALFONSO AVRIEN. Episcopo.

Epist. 254. Statutũ aliquod novum confirmatur.

QVæ ad ampliandum cultum divini nominis à Prælatis Ecclesiarum providè statuuntur, firma debent & inconcussa servari, & ad obtinendum robur perpetuæ firmitatis apostolico præsidio communiri. Significasti siquidem nobis quòd ut in Ecclesia tua solenniùs Domino serviretur, de consilio Capituli tui sex præbendarum proventus provida deliberatione conferre duodecim portionariis statuisti qui debeant in eadem Ecclesia ad supplendum aliorum defectum continuè residere. Eapropter, venerabilis in Christo frater, tuis precibus annuentes, institutionem ipsam, sicut providè facta est & recepta, auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti pagina communimus. Nulli ergo &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum VIII. Idus Iunij &c.

CVPERSANO EPISCOPO & Archidiacono Oritan.

Epist. 255. Vt contra Episcopum Mutilensem, dilapidatorem, & aliorum criminum reum inquirant, & Archidiaconum, quem spoliarat, restituant.

DIlecto filio Hugone Mutilen. Archidiacono conquerente didicimus quòd cùm quondam Mutilen. Episcopus curam rerum Mutilen. Ecclesiæ olim ei Cantori & Thesaurario, præsente Capitulo, assignasset, venerabilis frater noster Mutilen. Episcopus eum, quia quandam mulam Ecclesiæ cuidam Clerico commodaverat, quæ ei fuit postmodum violenter ablata, ipsum post appellationem ad sedem apostolicam interpositam & per se verberavit, & fecit ab aliis verberari. Qui in granario postmodum jussu præcipitatus ipsius, manibus post terga ligatis, cippo fuit & compedibus ferreis alligatus: ubi, propter pœnæ alleviationem, Willielmo nepoti & Simoni genero ejusdem Episcopi decreta & eorum summam cum rebus aliis concessit invitus. Cùm autem de tam arcta custodia fuisset, sicut asserit, non humano sed divino potiùs auxilio liberatus, idem Episcopus eum ab officio beneficióque suspendit, & Willielmum nepotem suum in castro Massafro Archidiaconum, & quendam alium in Mutilen. Ecclesia in præjudicium juris ejus Archipresbyterum ordinavit, & eundem Archidiaconum Stephanus filius Alfaranæ, Bajulus civitatis, mobilibus spoliavit, & dominator civitatis immobilia auferens, eidem Archidiacono civitatis aditum interdixit. Proposuit etiam idem Archidiaconus gravia contra Episcopum memoratum, super electione non canonica, dilapidatione Ecclesiæ, & crimine simoniæ, ac quòd Episcopus ipse cujusdam manifesti adulteri & alterius falsarij familiaritate utatur. Verùm quia nobis non constitit de prædictis, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus partibus convocatis audiatis quæ fuerint hinc inde proposita, & receptis testibus, & attestationibus publicatis, & examinatis legitimè, gesta omnia redacta in scriptis, & sigillorum vestrorum munimine roborata, ad nos dirigere procuretis; statuentes partibus terminum competentem, infra quem, recepturæ sententiam, nostro se conspectui repræsentent. Interim autem Archidiaconum ipsum ad officium & beneficium & dignitatem archidiaconatus restituatis, si id de jure videritis faciendum. Eos autem qui in eum manus injecere temerè violentas, tamdiu excommunicatos denuncietis & mandetis ab omnibus evitari, donec passo injuriam & de ablatis omnibus & illatis injuriis satisfecerint competenter, & cum vestrarum testimonio literarum ad sedem apostolicam venerint absolvendi. Dictos præterea Episcopum, Willielmum, & Simonem ad restitutionem librorum & aliarum rerum, prout justum fuerit, monitione præmissa, per censuram ecclesiasticam, appellatione remota, cogatis. Testes autem &c. cogantur. Quòd si ambo &c. tu frater Episcope &c. Datum Romæ &c.

CONSVLIBVS ET POPVLO Beneven.

Epist. 256. Ne unius judicis testimonio credatur in causis. Cap. Cùm à nobis. De testibus.

CVm à nobis petitur &c. *usque ad verbum* assensu, & canonica & civilia jura sequentes, districtiùs inhibemus, ne unius judicis, quantæcunque fuerit auctoritatis, verbo credatur in causis, sive super testamentis, sive super quibuslibet aliis contractibus agitentur; nec scriptum eorum, nisi testium adminiculo fulciatur, eam obtineat firmitatem, quin ei possint & debeant duorum vel trium testium bonorum testimonia prævalere. salva in omnibus apostolicæ sedis auctoritate. Nulli ergo &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum IV. Idus Iunij.

CONSVLIBVS, IVDICIBVS, & populo Beneven.

Epist. 257. De palatio judicum & tabellionum statutũ confirmat.

IN dilectione civitatis vestræ ac vestra prædecessorum nostrorum volentes vestigiis inhærere, ut & vos in progenitorum vestrorum devotione, quam circa sedem apostolicam habuerunt, ferventiùs de cetero & fideliùs persistatis, quæ ad profectum vestrum proveniant sine honoris nostri dispendio gratis vobis & tam libenter quàm liberaliter indulgemus. Sanè exhibitum fuit quoddam scriptum in præsentia nostra, in quo capitula quædam erant expressa, quæ de communi omnium vestrum assensu nostris petebatis literis confirmari: de quibus nos quædam excepimus, quæ juxta votum vestrum vobis duximus concedenda. Cùm ergo à vobis sit communiter constitutum ut judices pro salario nihil accipiant ultra vigesimam litis, nec de subscriptione testamentorum vel aliis contractibus judices ipsi à civibus plusquam duos tarenos, aut notarij nisi unum; extra civitatem autem judices centesima, notarij verò ducentesima sint eorum quæ testamento legantur, aut quocunque modo veniunt in contractum, portione contenti; vestris precibus annuentes, id, sicut à vobis est communiter postulatum, concedimus, confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Præsenti quoque confirmationi adjicimus, ut si quando curia sub certo banno inhibuerit fieri assemblatas, hi qui contravenire præsumpserint, bannum sine diminutione persolvant; exceptis minister rialibus curiæ, quos juxta mandatum Rectoris, qui pro tempore fuerit, pro commodis civitatis volumus, cùm necesse fuerit, & Rector mandaverit, convenire. salva in omnibus sedis apostolicæ auctoritate. Nulli ergo &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum V. Idus Iunij, Pontificatus nostri anno primo.

ARCHIEPISCOPO & Capitulo Beneventan.

Epist 258. Vt Albertum Subdiaconum in Canonicum recipiant.

IN admirationem inducimur vehementem quòd apostolica mandata contemnitis; cùm pro eorum receptione preces vobis ab eo qui potestatis plenitudinem obtinet diriguntur, ex quibus non minus honoris Ecclesiæ vestræ accederet, quàm ex hoc utilitatis ipsis & commodi proveniret. Cùm enim bonæ memoriæ Celestinus Papa prædecessor noster te, frater Archiepiscope, apud sedem apostol. constitutum, per se duxerit exhortandum, & vobis, filij Canonici, preces, ac secundò communiter vobis mandatum apostolicum destinarit, ut dilectum filium Albertum Subdiaconum nostrum, dilecti filij nostri G. sancti Georgij ad velum aureum Diaconi Cardin. Clericum, reciperetis in Canonicum & in fratrem, vos implere id hactenus distuliſtis, cùm id etiam solius ejusdem Subdiaconi bonitatis intuitu debuissetis effectui mancipare. Nolentes igitur quod de ipso inceptum est relinquere imperfectum, rogamus discretionem vestram, monemus, ac per ap. vobis scripta præcipiendo mandamus, quatenus ipsum in Canonicum recipientes & fratrem, stallum in choro & locum in Capitulo appellatione postposita conferatis; & tu, frater Archiepiscope, conveniens ipsi vel nuncio ejus ipsius nomine beneficium sine dilatione assignes: mandatum apostolicum taliter impleturi quòd propter hoc denuo scribere non cogamur, aut implere per alios quod vos nolueritis effectui mancipare: scituri quòd sicut nolumus injusta præcipere, sic cùm honesta mandamus, cupimus celeriter & efficaciter exaudiri. Datum Romæ &c. Idibus Iunij &c.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

VALTERO ARCHIEPISCOPO & Capitulo Rothomagen.

Epist. 259. De reparanda Ecclesia decretum majoris & sanioris partis obtinet. Cap. Ex parte. De his quæ fiùt à maj. part. cap.

EX parte tua, frater Archiepiscope, apostolicis fuit auribus intimatum quòd ad restaurandam fabricam Rothomagen. Ecclesiæ tractatum communiter habuistis, te frater Archiepiscope postulante ut quilibet Canonicorum tecum pariter aliquam suorum reddituum portionem operi tam pio & necessario deputaret. Quia verò super hoc diversæ fuerunt inter vos, filij Canonici, & variæ voluntates ; ne tam laudabile opus ex vestra dissidentia negligatur, auctoritate præsentium duximus statuendum ut si qui vestrum ipsius Archiepiscopi & majoris & sanioris partis Capituli * futuris super hoc constitutionibus duxerint resistendum, obtineat sententia plurimorum. Nulli ergo &c. Datum Romæ apud S. Petrum V. Idus Iunij, Pont. nostri anno primo.

* *In Quarta Compilat.* statutis s. h. dux.

VALTERO ARCHIEPISCOPO Rothomagen.

Epist. 260. Vt audacter sua jurisdictione utatur, & Regum minas non pertimescat, Pontificis auxilio cõfisus.

ANxietate cordis & amaritudine premimur, cùm angustias, onera, & gravamina, quæ zelo justitiæ pro libertate Ecclesiæ manutenenda æquo animo & invicta fortitudine toleras, ad memoriam nostram reducimus, & meditatione sedula cogitamus. Veruntamen quòd in te perfectionem virtutis adimplens, non potuisti à tuæ constantiæ proposito amoveri, tuam super hoc prudentiam commendamus, & fortitudini tuæ plurimùm in Domino congaudemus. Nos autem fraternitati tuæ volentes patrocinium apostolicum impertiri, tam te quàm Ecclesiam regimini tuo commissam sub beati Petri & nostra protectione suscipimus. Verùm quia, sicut ex literis tuis nobis innotuit, carissimi in Christo filij nostri Philippus Francorum & R. Angliæ Reges illustres, dum inter se componerent, statuerunt super caput tuum quatuor Clericos eligendos, ad quos pertineat judicare utrum tenere vel non tenere debeat sententia quam in terram vel homines Regum ipsorum pro suis excessibus ordine canonico duxeris promulgandam ; (quam si judicaverint non tenere, ipsis Regibus sive ei in cujus terram vel homines sententiam tuleris, licebit bona tua & redditus occupare, donec lata sententia revocetur) fraternitati tuæ sub pœna officij & beneficij districtiùs inhibemus ne illi tam iniquæ conventioni auctoritatem præbeas vel assensum ; sed, sicut consueviſti, & antecessores tui fecisse noscuntur, tuæ jurisdictionis officium per tuam provinciam studeas exercere ; nósque sententiam ratam habemus, & habebimus, si quam in terras vel homines tuæ jurisdictioni subjectos hactenus canonicè promulgasti, vel amodo decreveris promulgare. Datum &c. ut suprà, III. Nonas Iunij.

VVIGORNIEN. EPISCOPO.

Epist. 261. De simoniacis puniendis. Vide caput Quamvis ad abol. De simonia, in secunda Collect.

QVamvis ad abolendam simoniacam pravitatem à prædecessoribus nostris varia emanaverint instituta, usque adeo tamen in quosdam Satanæ filios morbus ille irrepsit, ut adhuc, peccatis exigentibus, nec levi potuerit medicamine nec igne curari, quin eò potiùs iniquitatis semina pullularint, quò ampliùs solicitudo messorum ea visa est suffocare. Significasti siquidem nobis quòd in dioceſi tua in tantum simoniaca labes prævaluit ut quidam publicè fuerint ipsius contagio maculati, nec crimen suum aliqua possint tergiversatione celare. Eapropter, venerabilis in Christo frater, tuis precibus annuentes, eos quos tibi constiterit reos esse criminis memorati, appellatione frustratoria non obstante, canonicè puniendi liberam tibi concedimus auctoritate apostolica facultatem. Nulli ergo &c. Datum &c. VI. Idus Iunij.

EPISCOPO ET CANONICIS Oscensibus.

Epist. 262. Vt falsarius quidam punitur.

MIlle nocendi modos & dolositates multiplices suorum mentibus spiritus perditionis inspirat, immo etiam eos potiùs dejicere nititur, quos majori viderit religioni astrictos. Non autem de ipsius nobis est fraudibus conquerendum, qui à suæ creationis primordio mala semper meditatus est in corde suo, propositis justis invidit, & iniquis cogitationibus aspiravit ; sed de eo potiùs condolemus, cùm in eos prævalet qui religionis tenentur formam & habitum observare. Sanè cùm nuper in Vrbe quidam in falsitate Bullæ nostræ deprehensi fuissent, & falsariorum fraude detecta, tutum non esset aliquibus per eos sui cordis malitiam exercere, G. quondam

Vide suprà epist. 234.

quondam Sacrista Oscen. apud sedem apostolicam constitutus ad quendam notariorum nostrorum accessit, & se Sacristiæ renuntiasse officio in manibus nostris & eam denuo à nobis recepisse confingens, literas sibi super hoc fieri postulavit. Cùm autem notarius ipse, utpote qui pro novitate sua minùs instructus fraudes talium minùs noverat evitare, literas notatas secundùm arbitrium postulantis & redactas in grossam literam in nostra præsentia relegisset; nos, utpote quibus nihil super hoc propositum fuerat, literas illas falsas esse cognovimus, & per surreptionem obtentas. Cùm autem dictum G. constitutum in præsentia nostra, qualiter res processerat, curassemus de benignitate sedis apostolicæ convenire, quia se in infirmitate positum per quendam socium suum ad nos transmissum Sacristiæ renuntiasse asseruit, eum perpetuò decernimus esse privatum; ei super hoc, qui pro se confessus est Sacristiam sibi fuisse auctoritate apostolica restitutam, fidem nullatenus adhibentes, cùm id certo certiùs noverimus esse falsum. Ideóque discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus, & districtè præcipimus, quatenus eo ab officio Sacristiæ amoto, alium' instituatis in ipsa, qui religionis propositum meliùs velit & noverit observare. Datum &c. Kalend. Iunij, Pontificatus nostri anno primo.

AMBIANEN. EPISCOPO.

Epist. 263. Vt admonito & negligente Abbate, ipse monasterium instauret.

His quæ à fratribus & coëpiscopis nostris in favorem religionis postulantur à nobis, libenter annuimus, & votis ipsorum apostolicum libenter impertimur assensum. Eapropter, venerabilis in Christo frater, tuis precibus annuentes, auctoritate tibi præsentium indulgemus ut nisi dilectus filius Abbas S. Martini de Gemellis Canonicos sui ordinis in domo Spissi-Campi, quam ejus Ecclesiæ religionis obtentu ad instituendos ibidem sui ordinis fratres liberalitate propria concessisti, duxerit statuendos, tu post trinam commonitionem, vel ejusdem vel arctioris ordinis viros instituendi appellatione postposita liberam habeas facultatem; provisurus tamen attentiùs ut si fortè prædictus Abbas excusationem vel exceptionem legitimam ostenderit, contra concessionem ei factam nullatenus venire præsumas. Nulli ergo &c. Datum Romæ &c. XVII. Kalend. Iunij.

VALTERO ROTHOMAGEN. Archiepiscopo.

Epist. 264. Quòd nullus possit seipsum præsentare ad Beneficia. Cap. Per nostras. De jure patronatus.

Per nostras postulasti literas edoceri, utrum Clericus aliquis ad vacantem Ecclesiam, in qua jus obtinet patronatus, se ipsum, si idoneus est, valeat præsentare. Cùm igitur nullus se ingerere debeat ad ecclesiasticæ prælationis officium, inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd nullus se potest ad personatum alicujus Ecclesiæ præsentare, quantumcunque idoneus sit, & quibuscunque studiis & meritis adjuvetur. Datum Romæ &c. III. Idus Iunij, Pont. nostri anno primo.

EIDEM.

Epist. 265. Sententiæ interdicti ab Episcopo prolatæ omnes obedire tenentur.

Non licet à capite membra discedere, aut inferioribus superiorum dispositionibus contraire. Ea propter, venerabilis in Christo frater, tuis precibus annuentes, auctoritate tibi præsentium indulgemus ut cùm in diocesim tuam protuleris sententiam interdicti, omnes tibi lege diocesana subjecti eam teneantur inviolabiliter observare, nisi per speciale privilegium vel aliàs legitimè ad id se ostenderint non teneri. Nulli ergo &c. Datum &c. ut suprà.

EIDEM.

Epist. 266. Ejusdem ferè argumenti.

Cum in aliquos ob suorum exigentiam meritorum ecclesiasticæ districtionis censura profertur, & interdicti vel suspensionis sententia promulgatur, tamdiu eam servari oportet firmiter & teneri, donec satisfactione congrua præcedente eam deceat relaxari. Inde est quòd cùm in quosdam Clericos & laicos tuæ diocesis, ipsorum exigentibus meritis, excommunicationis & interdicti sententiam promulgaris, & ipsi adhuc in suæ iniquitatis contumaces intentione persistant, donec tibi & Ecclesiis ac Clero, quibus injurias intulerunt, congruè fuerit satisfactum, easdem sententias inviolabiliter sine appell. remedio volumus & præcipimus observari; fraternitati tuæ facultatem auctoritate præsentium indulgentes Clericos diocesana tibi lege subjectos, qui post interdictum tuum divina præsumpserunt aut de cetero præsumpserint officia celebrare, si-

ne appellationis obstaculo pœna canonica percellendi. Nulli ergo &c. Datum ut suprà.

EPISCOPO, ARCHIDIACONO, & Sacristæ Magalonen.

Epist. 267. De archidiaconatu Magalonensi copiosè disserit. Cap. Cùm olim. De sent. & re judic. Vide infrà epist. 541.

CVm olim, sicut accepimus, bonæ memoriæ Magalonensis Episcopus, habito dilectorum filiorum P. de Agrifolio Archidiaconi & B. Prioris claustralis assensu, dilectum filium nostrum P. de Castronovo ad vacantem archidiaconatum ejusdem Ecclesiæ nominaret, Præposito ut nullus ibi, nisi priùs duplici voce sibi concessa, institueretur, per appellationem interpositam inhibente, Episcopus, tum quia contra antiquam Magalonen. Ecclesiæ consuetudinem & commune jus canonum esse dicebat aliquem sibi vocem duarum personarum in eadem Eccl. vendicare, tum quia ex indulgentia fel. me. Celestini Papæ præ-

Ex Celestini III. Bulla edita est à V. C. Petro Gariello in Serie Episcopor. Magalon. pag. 245.

decessoris nostri, quam in Capitulo præsente Præposito legi fecit, sibi probabat indultum ut vacantem archidiaconatum vel Sacristiam, si contra personam ab ipso nominatam aliquid rationabile & canonicum non posset legitimè objici & probari, nonobstante contradictione vel appellatione conferret, dictum P. de præfato archidiaconatu per suum annulum investivit, in locum Archidiaconi corporaliter illum inducens. Vnde nominatus Præpositus indignationis stimulis agitatus, alium ad eundem archidiaconatum postmodum nominare præsumpsit. Cujus facti occasione cùm tam Præpositus quàm præfatus P. apostolico se conspectui præsentassent, & nos in minori tunc officio constitutos & dilectos filios nostros B. tt. sancti Petri ad vincula & bonæ me. M. tt. S. Iohannis & Pauli Presbyteros Card. recepissent in suis quæstionibus auditores, Præposito objiciente institutionem Episcopi post appellationem & contra diffinitionem felicis recordationis Alexandri PP. prædecessoris nostri & à suspenso factam cassari debere, à prædicto P. (sicut asserit) ad singula fuit hoc modo responsum, scilicet quòd appellationem ipsam nullius constabat esse momenti; tum quia à suspenso fuerat appellatum, quod in continenti se velle probare dicebat, quare illius non intererat appellare, & contra dictam indulgentiam appellatio interposita non tenebat; tum quia causam in jure prohibitam, scilicet duplicis vocis, vel dignitatis, quæ nulli quantumlibet exercitatæ personæ secundùm canonicas sanctiones debet committi, in forma appellationis expressit. unde tali appellationi non fuisse deferendum, ex consultatione felicis memoriæ Alexandri PP. probabat. nec constitutionem Henrici quondam Albanen. Episcopi, cujus obtentu dignitatem Prioris majoris usurpaverat, illi posse patrocinari firmiter asserebat, cùm in ipsa evidentiùs exprimatur ne deinceps Prior major in Magalonen. Ecclesia haberetur. Vnde sequebatur nec Præpositum nec alium dignitatem illam sibi posse aliquatenus vendicare; præsertim cùm ibi contineatur expressè quòd Præpositus non dignitatem Prioris, sed curam circa correctionem excessuum & erratorum debeat duntaxat habere. Si enim dignitatem vellet intelligi, ubi curam apposuit, dignitatis vocabulum expressisset; sicut ex consultatione dicti Alexandri Papæ prædecessoris nostri comprobari dicebat. Ex verbis autem ipsius constitutionis monstrabat ipsum Præpositum dictam curam de manu Episcopi accipere debuisse. Ceterùm ex literis Episcopi super hoc conquerentis evidenter liquebat Præpositum non tanquam Aaron à Deo vocatum, sed à se ipso exortum, sibi impudenter honorem sumpsisse. Vnde cùm privilegium mereatur amittere qui præmissa sibi abutitur potestate, tam nomine Episcopi quàm suo super hoc ei perpetuum silentium imponi petebat; proponens quòd dignitas memorata non nisi sacerdotali fungenti officio de jure & antiqua Magalonen. Ecclesiæ consuetudine fuerat conferenda; Præpositum vero, tam debilitate quàm deformitate corporis impediente, ad sacerdotium promoveri non posse affirmabat instanter, dicens partem Episcopi, utpote majorem & saniorem, nonobstante unius appellatione, meritò secundum Lateranen. Concilium obtinere. Insuper allegans, eundem Præpositum appellationi renuntiasse spontaneum interjectæ. Cùm enim taliter appellasset, ut nullus, nisi duplici sibi voce concessa, Archidiaconus deberet institui, & ipse ad institutionem alterius procedere attentaret, contrario actu convincebatur secundùm consultationem bonæ memoriæ præ-

deceſſoris noſtri Vrbani Papæ ab appellationis beneficio receſſiſſe. Ad diffinitionis autem articulum taliter reſpondebat, aſſerens Epiſcopum ſecundùm tenorem diffinitionis rationabiliter proceſſiſſe; adjiciens etiam quòd Præpoſitus Eccleſias ſancti Firmini & de Marino retinendo, contra ipſam diffinitionem fecerat manifeſtè, & ideo ejus auxilium de jure non poterat invocare. Ad ſuſpenſionis objectionem ex adverſo dicebat quòd Epiſcopus priùs legitimè appellavit, & ideo ſententia poſt lata nullatenus tenebatur aſtrictus; proponens etiam conditionalem & ad tempus latam fuiſſe ſententiam interdicti, ſcilicet, donec apoſtolicis obediret mandatis. Vnde cùm ante dictam inſtitutionem ſedis apoſtolicæ juſſionibus paruiſſet, tam civilis quàm canonici juris cenſura indubitanter fuerat abſolutus; præſertim cùm ille qui eum ſuſpenderat, ipſi ut plenè abſoluto in omnibus communicare minimè dubitaret. Ad ultimum concludebat quòd etſi verè ſuſpenſus eſſet Epiſcopus memoratus, tamen à Præpoſito hoc ei non poſſet opponi: quia cùm pro eodem ſuſpenſionis ſententia notatus fuiſſet, morbo conſimili laboranti omnis contra Epiſcopum audientia debuit denegari; maximè cùm ipſi Epiſcopo tam in eccleſiaſticis ſacramentis quàm in Eccleſiarum inſtitutionibus ſæpius communicaſſet; & ideo ei notam ſuſpenſionis objicere non valebat. Denique ſi nil horum parti ſuffragaretur Epiſcopi, ad denegandam Præpoſito audientiam ſufficere poſſe dicebat quòd tam per ſententiam judicis ordinarij quàm ipſo jure eum excommunicationis vinculo innodatum eſſe per Epiſcopi literas evidentiſſimè apparebat. Tandem dictus prædeceſſor noſter, quod ab utraque parte factum fuerat, pro ſua voluntate caſſavit, ſententiando pronuntians quòd aliquibus de provincia ſcriberet ut tam Epiſcopum quàm perſonas ad ordinandum concorditer archidiaconatum monerent, & eorum fortè monitis non admiſſis, hoc ipſi auctoritate apoſtolica exequi non differrent. Poſt hæc verò Geraldo Ioannino, qui nondum ad diaconatus erat promotus officium, præter conſcientiam præfati Petri procuratoris Epiſcopi apud apoſtolicam ſedem tunc morantis, ipſum archidiaconatum contra pronuntiationem propriam contulit, ſicut credimus, circumventus. Nos igitur inhærentes veſtigiis prædeceſſorum noſtrorum, dicentium ſententiam Romanæ ſedis poſſe in melius commutari, cùm aliquid fuerit ſubreptum, quod de prædicto G. factum eſt, non obſtante donatione quam à te frater Epiſcope in eluſionem donationis apoſtolicæ nuper dicitur recepiſſe, de communi fratrum conſilio in irritum revocamus, & ei, licèt abſenti, cùm de ſubreptione liquidò conſtet, ſuper dicto archidiaconatu perpetuum ſilentium imponentes, vobis præſentium auctoritate mandamus ut nullius contradictione vel appellatione obſtante, infra unius menſis ſpatium poſt harum ſuſceptionem ſæpedictum archidiaconatum de perſona cui nihil de canonicis obviet inſtitutis, plena omnium veſtrum qui præſentes fuerint in Eccleſia interveniente concordia, ordinare curetis. Alioquin noveritis nos venerabili fratri noſtro Archiepiſcopo & dilecto filio Decano Arelatenſi ſcripſiſſe ut nullius contradictione vel appellatione obſtante hoc exequi non omittant, facientes quod ſtatuerint per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita inviolabiliter obſervari. Datum Romæ &c. VI. Idus Iunij.

ARELATENSI, AQVENSI, & Ebredunen. Archiepiſcopis, & eorum Suffraganeis.

Epiſt. 268. Vt monaſterium ſancti Victoris Maſſiliæ tueantur & defendãt.

CVm monaſterium ſancti Victoris Maſſilienſis ad Eccleſiam Romanam nullo pertineat mediante, tanto faciliùs petitiones dilectorum filiorum Abbatis & fratrum, qui divinis ibidem officiis mancipantur, volumus, quantum cum Deo poſſumus, exaudire, quanto præter commune debitum quo tenemur univerſis & ſingulis Eccleſiis providere, ſpeciali reſpectu eis ampliùs exiſtimus debitores. Sanè conquerentibus eiſdem fratribus noſtris auribus eſt relatum quòd in provinciis & dioceſibus veſtris non ſolùm à Militibus & aliis laicis, verùm à Clericis ipſis, perſecutiones innumeras patiuntur; ut videatur de talibus dictum: *Et erit ſacerdos, ut populus.* Hi enim bona ejuſdem monaſterij diripiunt, occupant, & invadunt, & in animarum ſuarum pericula malè ablata detinere præſumunt, & reddere contradicunt. de quibus Gaufridum de Maſſilia & W. Vedianum & Dalphinum Milites

duximus nominandos. Quja verò non est facile prænominatis fratribus pro singulis injuriis ad nos habere recursum, fraternitati vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus de prædictis malefactoribus & aliis tam Clericis quàm laicis, quos ipsi vobis expriment nominatim, qui bona monasterij & domus Eleemosynæ, quæ ad ipsum spectare dignoscitur, detinere aut eorum antiqua jura præsumunt nequiter violare, cùm ab eisdem fratribus fueritis requisiti, nisi priùs commoniti congruè satisfecerint de commissis, coram vobis faciatis appellatione remota justitiæ plenitudinem exhiberi, & quod statueritis faciatis per excommunicationis & interdicti sententiam observari. Si quos autem in monachos ejusdem cœnobij Clericos, vel conversos, manus sacrilegas inveneritis injecisse, ipsos excommunicatos nuncietis, & faciatis ab omnibus tamdiu evitari, donec passis injuriam satisfaciant competenter &c. vestrarum &c. Datum &c. Idibus Iunij.

profecturos, ad regni sui pacem conservandam retinere liceat.

* pertinere.

Vide supra epist. 5.

EPISCOPO VVARADIEN.

Epist. 269. Vt ad sedem apostolicam veniat absolvendus.

SIgnificavit nobis venerabilis frater noster S. Archiepiscopus Colocen. quòd cùm ipse pro quibusdam criminibus tuis in te excommunicationis sententiam protulisset, tu in absolutione tua te confessus es eadem crimina commisisse, & confessionem tuam redactam in scriptis sigillo tuo proprio roborasti. Ipse verò tibi sub debito præstiti à te juramenti mandavit ut apostolico te conspectui præsentares, dignam à nobis pœnitentiam recepturus, & usque ad Nativitatem beatæ Mariæ proximò venturam iter arriperes veniendi. Ne igitur transgressor tuæ fidei videaris, qui teneris etiam quod simplici verbo promittis, ducere ad effectum; fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus usque ad prędictum terminum cum ejusdem Archiepiscopi literis ad nos iter arripias veniendi, & apostolico te conspectui repræsentes. Datum &c. XVIII. Kalend. Iulij, Pontificatus nostri anno primo.

ILLVSTRI REGI Vngariæ.

Epist. 270. Quòd vigiliti viros ad terræ sanctæ limina

SPecialis dilectionis synceritas, quam circa progenitores tuos Ecclesia Romana consuevit habere, & prærogativa devotionis quam illustris recordationis B. pater tuus exhibuit apostolicæ sedi, nos admonent propensiùs & inducunt ut te sicut specialem Ecclesiæ filium specialiùs honoremus & exaudiamus in illis quæ ad honorem tuum & pacem regni tibi crediti non sit dubium *provenire. Sanè significasti nobis quòd cùm nondum prorsùs in regno Vngariæ fuerit sedata seditio, quin adhuc quorundam animi præteritæ turbationis motibus excitati murmurent in occulto, guerram potiùs quàm pacem amantes, dilecti filij Comitis Mozonis & quorundam aliorum, qui ad visitandam terram Nativitatis Dominicæ crucem sibi dominicam affixerunt, consilio indiges, donec tibi & regno tuo plena fuerit concordia restituta. Nos igitur honori tuo paterna volentes affectione consulere, serenitati tuæ auctoritate præsentium indulgemus ut prædictum Comitem Mozonem & alios quos de his qui crucem sumpserunt tibi utiliores videris, & quorum consilium & auxilium tibi cognoveris potiùs opportunum, usque ad viginti, quandiu tibi propter turbationem regni necessarium fuerit, retineas: ita tamen quòd pro dilationis beneficio aliquid dignum Domino recompensent. Nulli ergo &c. Datum &c. XVI. Kalend. Iulij.

NOBILI VIRO A. DVCI.

Epist. 271. De regni Vngariæ laudibus, & ne Regi bellum moveat.

EA semper Ecclesiæ Romanæ regnum Vngariæ devotio coüinivit, illa semper dilectionis synceritas Ecclesiam eidem regno conjunxit, ut apostolica sedes regno ipsi tam in spiritualibus quàm temporalibus paternæ solicitudinis affectum curaverit impertiri, & regnum ipsum à fide ac unitate sedis apostolicæ nulla recesserit tempestate. Inter ceteros autem qui eidem regno diversis temporibus præfuerunt, illustris recordationis B. quondam pater tuus Ecclesiæ Romanæ devotior extitit, & se ac regnum suum in illius necessitatis articulo exponere nullatenus formidavit quo tumescentibus schismaticorum cordibus nostri piscatoris navicula tumultuosis fluctibus jactabatur. Vnde nos & prædecessores nostros tanto ampliùs ad idem regnum servandum in statum felicitatis antiquæ affectus hominis interioris induxit, quanto fervorem fidei & synceritatis constantiam ejusdem patris tui

in majori neceſſitate probavimus, nec maculam in eo invenimus aliquam neque rugam. Hoc igitur attendentes, ad honorem cariſſimi in Chriſto filij noſtri Vngariæ Regis illuſtris ac tuum, & reformandam inter vos plenæ pacis concordiam, & conſervandam inviolabiliter reformatam, tanto ampliùs aſpiramus, quanto utrumque veſtrum dicti patris tui obtentu ſyncerius diligimus, & Regem ipſum ratione primogenituræ ac regni, ſine tui juris diſpendio, intendimus præcipuè honorare. Vt igitur maneat inter vos fraterna dilectio, immo ut de die in diem potiùs augeatur, ut tu eidem Regi tanquam præcellenti debitam exhibeas reverentiam & honorem, & ipſe tibi tanquam Duci à Deo miſſo deferat & faciat ab aliis ſicut fratri deferri; Nobilitatem tuam rogamus, monemus, & exhortamur in Domino, ac per apoſtolica tibi ſcripta mandamus, quatenus taliter de cetero in fidelitate ipſius ac devotione perſiſtas ut ferventis ac fidelis ſervitij novitas aboleat offenſæ præteritæ vetuſtatem, & ſic vos adinvicem mutuus uniat caritatis affectus, ſicut ſanguis paternus & uterus maternus univit. Adhæc tibi diſtrictiùs inhibemus, ne in Regem vel regnum arma movere præſumas, vel ſeditionem aliquam ſuſcitare; ne forſan amici te deſerant, ſi fratrem habueris inimicum, & de fide tua deſperare cogantur, ſi fraternæ ac naturalis pacis fœdera te ſenſerint violare: ſciturus nos venerabilibus fratribus noſtris Strigonien. & Colocen. Archiepiſcopis & eorum ſuffraganeis per apoſtolica ſcripta diſtrictè præcipiendo mandaſſe ut ſi contra memoratum Regem arma movere vel ſeditionem excitare præſumpſeris, te ac tuos ſublato appellationis obſtaculo excommunicationis ſententia feriant, & totam terram tuam & eorum ſubjiciant interdicto. Datum &c. XVII. Kalend. Iulij.

Illis ſcriptum eſt ſuper hoc.

VLTRASYLVANO EPISCOPO.

Epiſt. 172. A Gregorio ſibi conceſſa privilegia confirmantur.

CVm à nobis petitur &c. *uſque* aſſenſu, priuilegium *Super deſertum* à dilecto filio Gregorio ſanctæ Mariæ in porticu Diac. Card. tibi indultum, auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Ad majorem autem hujus rei evidentiam prædictum privilegium huic noſtræ paginæ de verbo ad verbum duximus inſerendum. GREGORIVS de ſancto Apoſtolo Dei gratia ſanctæ Mariæ in porticu Diaconus Cardinalis, apoſtolicæ ſedis Legatus, omnibus in Chriſto fidelibus ad quos literæ præſentes devenerint, ſalutem & orationem in Domino. Ne quorumlibet ſopitæ quæſtiones materiam recidivæ contentionis inveniant, quod ſalubriter & bene diſpoſitum eſt, perpetuam debet ſtabilitatem obtinere, & juxta majorum monita literarum memoriæ commendari; ne proceſſu temporis in dubiam quæſtionem deveniat quod diffinitivæ calculum conſtat ſententiæ ſuſcepiſſe. Cunctis igitur fidelibus volumus notum fieri quòd cùm occaſione hujus verbi *deſertum* (quod verbum eſt in privilegio glorioſi & illuſt. Domini Regis Belæ & noſtro, ad preces ejuſdem Regis impetrato à nobis & obtento, ſuper conſtitutione Præpoſituræ Vltraſylvanæ, quam fecimus cùm priùs officium legationis geſſimus in Vngaria) quæſtio eſſet orta inter venerabilem fratrem noſtrum A. Vltraſylvanen. Epiſcopum & dilectum amicum noſtrum P. Præpoſitum Cipinienſem, pro eo quòd occaſione præfati verbi Præpoſitus diceret generaliter omnes Flandren. Eccleſiæ ſuæ fuiſſe ſuppoſitos, è contra Epiſcopus reſponderet Dominum Regem & nos intellexiſſe de illis duntaxat qui tunc erant in illo ſolo deſerto quod glorioſæ memoriæ G. Rex Flandrenſibus conceſſit, & de illis qui in eodem tantummodo deſerto erant habitantes, & eò proceſſum eſſet quòd quæſtio eadem ad Dominum Papam fuiſſet delata, & inde ad nos remiſſa, vtpote ad eum cui interpretatio præfati verbi Domini Regis mente & voluntate explorata deberet eſſe certiſſima; præfatus illuſtris & glorioſus Rex ad interrogationem noſtram hanc interpretationem Veſprimij in præſentia magnatum ſuorum promulgavit, quòd non fuit ejus intentionis tempore conſtitutionis Præpoſituræ, nec poſtea, quòd alij Flandrenſes Præpoſito eſſent ſubditi, niſi qui tunc tantummodo habitabant in deſerto quod ſanctæ recordationis G. pater ſuus Flandrenſibus conceſſerat, & in eodem futuris temporibus eſſent habitaturi. Nos verò idem cum Domino Rege ſentientes, & eandem interpretationem habentes in animo, prædictum ver-

» bum sic interpretamur, quòd de nullis
» aliis Flandrensibus intelleximus, nec
» alios Præposituræ suppositimus, nisi dun-
» taxat illos qui tempore quo ipsam Præ-
» posituram constituimus, in illo tantùm
» habitabant & erant habituri deserto
» quod G. Rex Flandrensibus prioribus
» concessit. Et ut hæc nostra & Domini Re-
» gis interpretatio omni tempore plenum
» robur & firmam stabilitatem obtineat,
» has inde literas scribi mandavimus, &
» sigillo nostro fecimus sigillari.] Decer-
nimus ergo &c. Datum &c. XVII. Kalend. Iulij.

ARELATEN. ARCHIEPISCOPO.

Epist. 273. De reformando monasterio Lirinensi.

AD reformandum in locis illis statum religionis antiquæ, in quibus vigebat olim observantia regularis, affectuosiùs aspiramus; præsertim cùm loca ipsa nobis & Ecclesiæ Romanæ nullo subjacent mediante. Sanè veridica multorum relatione comperimus quòd monasterium Lirinense, quod olim religione florebat, & temporalibus abundabat, ad eum statum sit miserabiliter devolutum, quòd nec regularia in eo instituta serventur, nec fratres ibidem de ipsius possint facultatibus congruè sustentari. Ne igitur monasterio ipsi, quod specialiter beati Petri juris existit, nostra videatur solicitudo deesse, quæ circa universas Ecclesias diligentiùs vigilare tenetur; fraternitati tuæ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus accedens ad locum, si per fratres ejusdem ordinis religionem ibidem posse videris reformari, & reduci monasterium ipsum in statum, id summopere studeas adimplere, indulta tibi à nobis libera facultate excludendi de monasterio quoscunque videris excludendos. Hoc etiam tuæ fraternitati præsentium auctoritate concedimus, ut si quos fratres ejusdem ordinis, in alienis etiam episcopatibus commorantes, ad quodcunque officium seu etiã obsequium memorati monasterij videris opportunos ut per eos ibidem reformàta per solicitudinem tuam regularis institutio futuris temporibus observetur, ab Abbatibus suis tibi concedi postules, & nisi Abbates ipsi ad tuam commonitionem impleverint, eos tibi ab eorundem Abbatum obedientia prorsùs absolvere, & in prædicto monasterio collocare. Quòd si forsan id per fratres ejusdem ordinis non potueris adimplere, Cisterciensis ordinis viros in eo nostra fretus auctoritate instituas, per quos secundùm statuta Cistercienſium fratrum reformetur ibi monasticus ordo, & futuris temporibus, dante Domino, inviolabiliter observetur. Si qui autem super ordinatione ipsius monasterij tibi duxerint resistendum, canonica eos pœna percellas, & nihilominus omni prorsùs appellatione cessante, in mandati nostri executione procedas; provisurus attentiùs ut mandatum apostolicum ad honorem Dei & nostrum ita prudenter & fideliter exequaris ut fraternitas tua, de qua plenam fiduciam obtinemus, ex hoc debeat non immeritò commendari. Datum Romæ apud sanctum Petrum, Idibus Iunij.

ARELATEN. ARCHIEPISCOPO.

Epist. 274. Vt in arearum insula monachi de Episcopi cõsensu & voluntate instituãtur.

AD audientiam nostram noveris perveniſſe quòd cùm olim in insula Arearum fratres quidam Cistercien. fuerint commorati, eis à Sarracenis in captivitatem deductis, quia locus est mari vicinus, ad eam se quidam regulares Canonici transtulere. Verùm cùm ipsi præ nimia paupertate locum ipsum nec ædificiis possint nec possessionibus ampliare, in eo monasticum ordinem instituì desiderant secundùm fratrum Cistercien. instituta. & id etiam Episcopus diocesanus affectat. Ideóque fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus si ad hoc diocesani Episcopi & eorundem fratrum concurrit affectus, in memorata insula monachos Cistercien. instituas; facturus de Canonicis memoratis quod expedire videris secundùm canonicam honestatem. Datum Romæ apud sanctum Petrum XVII. Kalend. Iulij.

ARCHIEPISC. ET ARCHIDIAC. Narbonen.

Epist. 275. Vt post appellationem rite interpositã attentata revocet, excommunicatúmque absolvant.

ACcedens ad præsentiam nostram dilectus filius W. Manfridi monachus sancti Salvatoris Lodovensis sua nobis insinuatione monstravit quòd cùm Abbatem ejusdem monasterij, pro eo quòd bona monasterij dilapidaverat, simoniam etiam & perjurium commiserat, nimis inhonestè vivendo, ad sedem apostolicam appellasset, se ac fautores suos cum bonis suis apost. protectioni supponens, idem abbas W. Ademar monachum, qui prædicto W. Madfridi fa-

vebat, ab administratione Cellerariæ, quam de communi assensu Capituli possidebat, spreta sedis apostolicæ appellatione removit. Præterea supradictum Vv. Madfredi & ipsum Vv. Ademar & R. Guntardi monachos ipsius monasterij per Lodoven. Episcopum & P. Giberti Rectorem Ecclesiæ sancti Petri per omnes Ecclesias civitatis Lodoven. fecit excommunicatos publicè nunciari; quidus secundùm formam fecimus Ecclesiæ beneficium absolutionis impendi. Volentes igitur gravamini ejusdem Ecclesiæ providere, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus revocato in statum debitum quicquid post appellationem ad nos legitimè factam inveneritis immutatum, super præmissis omnibus & aliis quæ proposita fuerint inquiratis diligentiùs veritatem, & solum Deum habentes præ oculis, quod canonicum fuerit, sublato appellationis obstaculo statuatis, & faciatis quod decreveritis per censuram ecclesiasticam firmiter observari, memoratos Episcopum & P. Giberti, qui post appellationem ad nos rationabiliter factam præfatos monachos excommunicationi subjicere minimè timuerunt, pœna canonica punientes. Quòd si ambo &c. tu frater Archiepisc. &c. Datum Romæ &c. III. Idus Iunij.

CAPITVLO S. IOHANNIS Bisuntinensis.

Epist. 176. Vt novum illis collegium erigere de Archiepiscopi voluntate liceat.

QVoniam ex injuncto nobis officio subditorum animos ad caritatis opera diligenti solicitudine debemus inducere & de bono semper ad melius invitare, illis qui supernæ benignitatis gratia inspirante sectatores bonorum operum esse volunt, & in veritate & justitia coram Deo ambulantes, creatoris sui sibi cupiunt conciliare favorem, specialiùs condescendere nos oportet, & eorum justis petitionibus assensum apostolicum impertiri. Inde est quòd cùm in Ecclesia sancti Martini, quam habetis apud Salinum, juxta facultates Ecclesiæ Canonicorum ordinem velitis instituere, sicut fuit in auditorio nostro propositum; nos vestro proposito grata volumus condescendere voluntate, vobis præsenti pagina indulgentes ut habito assensu venerabilis fratris nostri Bisuntini Archiepiscopi, nullius contradictione vel appellatione obstante, tam laudabile propositum valeatis effectui mancipare. Datum Romæ &c. V. Idus Iunij &c.

BISVNTINO ARCHIEPISC.

Epist. 177. Illum, indicta tamen purgatione, ab accusatione Capituli absolvit. *Cap.* Licèt. *De accusationibus.*

LIcèt in beato Petro Apostolorum principe ligandi atque solvendi nobis à Domino sit attributa facultas, quâ in subditos juxta suorum exigentiam meritorum exercere liberè debeamus; exemplo tamen illius qui omnes salvat, & neminem vult perire, libentiùs ad solvendum intendimus quàm ligandum; etsi nonnullæ sunt culpæ, in quibus est culpa relaxare vindictam. Sanè cùm olim ex literis * G. Decani S. Stephani, Gerardi Cantoris S. Stephani, Iohannis Salinensis, T. de Grai, Io. de Waresca, O. Faverniacen. Archidiaconi, & Norandini Subdiaconi nostri, Canonicorum Ecclesiæ Bisuntinæ, ad apost. sedis audientiam pervenissèt te varia crimina commisisse, ac ab eis fuisses per easdem literas super perjurio, crimine simoniæ, & incestu delatus, fel. recor.* Celestinus PP. prædecessor noster servata judiciaria gravitate tibi certum terminum assignavit, quo, responsurus objectis, apostolico te conspectui præsentares. Cùm autem tu juxta tenorem factæ tibi citationis ad sedem apostol. accessisses, te & dilectis filiis Io. & O. Archidiaconis apud sedem apostolic. constitutis expectavimus aliquandiu si qui forsan contra te procederent, & quæ de te literis intimaverant, proponerent in scribendo. Ceterùm cùm nec unus etiam appareret, qui te impeteret de prædictis, ne aliquid de contingentibus omittere videremur, prædictis Archidiaconis vocatis ad præsentiam nostram, & in nostra & fratrum nostrorum præsentia constitutis, quæsivimus diligenter, si quid super præmissis adversùs te pro se vel aliis proponere vellent, & quod scripserant, legitimè demonstrare. Ipsi autem, quòd non proposito accusandi hæc scripserant, responderunt; sed quia tu super quibusdam incorrigibilis videbaris, quædam de te sedi apostolicæ duxerant intimanda; sed nuncius qui pro literis impetrandis accessit, mandati formam præsumpsit excedere. Nos igitur famæ tuæ consulere cupientes, dictis Canonicis contra te super prædictis silentium duximus imponendum, ne te de cetero eis super ipsis accusare liceat, vel etiam infamare;

* *In tertia Collect. & apud Gregorium*, B.

* *Apud Gregor.* Clemens

illius sequentes exemplum qui cùm mulieri dixisset, *Nemo te condemnavit, mulier?* & illa, *Nemo, Domine. Nec ego* (inquit) *te condemnabo. Vade, jam ampliùs noli peccare.* Quia verò prædicti Canonici citra vinculum inscriptionis desistere voluerunt, eis de juris permissione id non duximus imputandum. Ne autem in absolutione tua * nimis procedere videamur, quamvis potiùs in odore bonæ opinionis coëpiscoporum nostrorum quàm eorum infamia delectemur, venerabili fratri nostro Cabilonensi Episcopo & dilecto filio Abbati de Firmitate inquisitionem famæ tuæ duximus committendam. Datum Romæ &c. IV. Idus Iunij.

* *Apud Gregor.* minùs canonicè.

CISTERCII ET TVLLEI Abbatibus.

Epist. 178. Vt Thesaurarius Bisuntinus ad personalem residentiam vocetur.

EX parte dilectorum filiorum Canonicorum Ecclesiæ S. Iohannis Bisuntin. fuit in audientia nostra propositum quòd cùm Thesaurariam Ecclesiæ Bisuntinæ cuidam Teutonico, videlicet C. qui in Treveren. & Spiren. Ecclesiis redditus quamplures habere dignoscitur, ad instantiam Othonis Comitis Burgundiæ inviti & coacti assignaverint, licèt necessitas multò plus exigat continuam residentiam Thesaurarij quàm alicujus personæ, per spatium duorum annorum & ampliùs præfatus Thesaurarius non habuit ad Ecclesiam Bisunt. accessum, & ita Thesaurarij locum incassum occupat. propter quod ipsa Ecclesia debito servitio defraudatur, & multiplex sustinet detrimentum. Quoniam igitur rationi & æquitati consonat ut portet onus qui percipit proventus honoris, cùm ecclesiasticæ dignitates ad hoc fuerint institutæ ut hi qui obtinuerint eas dignè Domino famulentur; discretioni vestræ per apost. scripta mandamus quatenus memoratum C. ut in Ecclesia Bisuntina, prout ex dignitate Thesaurariæ tenetur, residentiam faciat, moneatis diligentiùs, & studiosiùs inducatis. Si verò monitis vestris obtemperare noluerit, vel si fortè spontaneus cesserit; vos auctoritate nostra suffulti, juxta canonicas sanctiones & consuetudinem Ecclesiæ Bisunt. in substituendo Thesaurario, sublato contradictionis & appellationis obstaculo, procedatis. Nullis literis &c. harum mentione &c. Datum Romæ &c. VI. Idus Iunij.

MEDIOLANEN. ARCHIEPISC.

Epist. 179. Pontificis literæ sunt recipiendæ & exequendæ, nisi obrepticiæ existant. *Cap.* Cum olim. *De rescriptis.*

CVm adeo scripta sedis apostolicæ moderemur ut ex certa scientia nihil in eis faciamus apponi quod de jure debeat reprehendi, miramur non modicùm & movemur quòd quoties ad te vel aliquos tibi subjectos nostras literas destinamus, te super eis mirari rescribis, ac si mandaremus aliquid inhonestum. Scripsisti etenim nobis quòd cùm P. Clericus in Ecclesia * Modevien. sufficientem sibi sit præbendam adeptus, mirabaris quòd pro receptione ipsius in Ecclesia de Grongonsola Præposito & fratribus ejusdem Ecclesiæ literas apostolicas miseramus; cùm si literarum nostrarum diligenter seriem attendisses, nihil penitùs invenires in eis quod tuum debuisset animum offendisse. Cùm enim in literis ipsis nec de præbenda ipsius P. mentio haberetur, nec Modevien. Canonicus, immo nec etiam Clericus diceretur in eis, & in literis ipsis hæc esset adjecta conditio, si dignus existeret ad ecclesiasticum beneficium obtinendum, & si eadem Ecclesia ex dono parentum ipsius quandam capellam cum dote fuisset adepta, & à consanguineis ejus oblationes & mortuaria pro tempore & decimas perciperet annuatim, intelligere potuisses qualiter literæ ipsæ fuerant impetratæ, in quibus de beneficio ipsius, pro quo scribebatur, mentio non fiebat. Ideóque fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus cùm ad te vel ad tuos literæ apostolicæ diriguntur, earum tenorem diligenter attendas, & quod mandatur in eis, dum tamen nec per suppressionem veritatis aut expressionem falsitatis obtentæ fuerint, facias effectui mancipari. Datum Romæ &c. XIII. Kalend. Iulij.

* *In Tertia Collect.* Mediolan.

PRÆPOSITO ET CANONICIS Ecclesiæ Colocen.

Epist. 180. Confirmat jus percipiendi decimas ex certis villis.

CVm à nobis petitur &c. *usque ad verbum* assensu. Decimas villarum in Colocen. parochia Zumuzcircum minoris Ester, in parochia Ocur, Terethiæ, Varod, Cheud, & Cheud prædium Hyppoliti Scolounta, Varos, Ytoud; in parochia Budrug, Luascu, Buu, Ban; prædium dom. Cheucuucheton; in paroch. Cameras, Egres, Thoboid, & totius parochiæ Ecclesiæ de Miger; agnos etiam villarum

villarum Sarmegi, Ichasei Abbatis, Vdlaorcharian, Dobosa majoris, Dobosa minoris, Posciba, Cheul, Scetij vobis à vener. fratre nostro Archiepiscopo Colocen. concessas, sicut prædicta omnia justè ac sine controversia possidetis, & in ejusdem Archiepiscopi authentico pleniùs continetur, vobis & per vos Ecclesiæ vestræ auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti pagina communimus. Nulli ergo &c. Datum &c. ut suprà, Idibus Iunij.

COLOCEN. ARCHIEPISCOPO.

Epist. 281. Committitur illi instauratio cœnobij sancti Stephani.

AD audientiam nostram noveris perveniisse quòd inclytæ recordationis Dux Belus olim in archiepiscopatu tuo, in proprio fundo suo, qui appellatur Caet, monasterium in protomartyris Stephani honorem construxit, adeo illud amplis possessionibus redditibúsque ditavit, quòd XXX. monachi in eo secundùm beati Benedicti regulam Domino servientes, sustentationem sufficienter habebant, & hospites & pauperes ad ipsum monasterium divertentes procurationem recipiebant de necessariis competentem. Quadringentas etiam marchas argẽti, præter cruces & calices, idem nobilis eidem loco ad ipsius Ecclesiæ concessit ornatum. Cùmque post multa tempora prędicti fratres suum ibidem impendissent Domino famulatum, tandem de voluntate regia, bonæ memoriæ A. prædecessore tuo suum in parte præbente consensum, Canonicis sancti Abrahæ de Valle Ebron idem cœnobium est collatum, tali conditione apposita, videlicet si sedis apostolicæ moderatio translationem hujusmodi approbaret & duceret sustinendam. Verùm dicti Canonici, monachis prænominatis exclusis, auctoritate apostolica nullatenus comparente, monasterium ipsum intrarunt: per quorum administrationem inutilem adeo bona ejusdem cœnobij dilapidata noscuntur, possessionésque distractæ, quòd ipsum monasterium propter nimiam paupertatem deserere sunt coacti, vix in eo tribus solummodo remanentibus, qui cum rubore & verecundia multa in eo, sicut dicitur, commorantur. Quia igitur de ipsius processu negocij nobis plenè non constitit, discretioni tuæ, de qua plenè confidimus, ipsius monasterij ordinationem auctoritate præsentium committentes, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus ejusdem cœnobij utilitate pensata, solum Deum præ oculis habens, quicquid de ipsius institutione, sive de reducendis monachis in monasterium ipsum, seu dimittendis in eo Canonicis nominatis, secundùm Deum videris statuendum, auctoritate nostra subl. omni cõtradictionis & appellationis obstaculo instituere non omittas; ita quòd idem monasterium in meliorem statum possit tua solicitudine faciente reduci, & nos, cùm audierimus, providentiam tuam debeamus dignis in Domino laudibus commendare. Datum Romæ.

GRADEN. PATRIARCHÆ.

Epist. 282. Vt concordia inter Ecclesiam S. Salvatoris & Ecclesiam S. Bartholomæi de Venetiis inita servetur.

CVm dilecti filij G. Prior Ecclesiæ sancti Salvatoris, quæ Canonicorum est regularium, & D. Sindicus Ecclesiæ sancti Bartholomæi de Venetiis, quæ est secularium Clericorum, pro quæstione quæ inter ipsas Ecclesias vertebatur, ad sedem apostolicam accessissent, dilectum filium P. tituli S. Cæciliæ Presbyt. Cardinalem eis concessimus auditorem: in cujus audientia Prior proposuit memoratus quòd felicis recordationis Lucius, & ad ejus imitationem Vrbanus, Gregorius, & Clemens prædecessores nostri, tum pro dissensione sedanda, tum etiam pro religione fovenda, Ecclesiam S. Bartholomæi per venerab. fratrem nostrum M. Castellanum Episcopum Ecclesiæ sancti Salvatoris adjungi & perpetuò subjici mandavere; & demum cùm per Castellanum Episcopum id nullatenus fuisset executioni mandatum, bonæ memoriæ Celestinus prædecessor noster idem eidem Episcopo injungendo præcepit, mandans venerabilibus fratribus nostris *Exulan. & Civitatis novæ Episcopis ut ipso in executione hujus mandati cessante, illi hoc exequi non differrent. Vnde idem Castellanus Episcopus, quod injunctum ei fuerat, statim executioni mandavit, ipsum Priorem investiens de prædicta Ecclesia, & per Clericum suum in ejus corporalem possessionem inducens. Et ideo postulabat ut quod ab eo de mandato sedis apostolicæ factum erat, auctoritatis nostræ robore firmaretur. È contra verò supradictus D. pro Ecclesia S. Barth. respondendo proposuit quòd cùm olim inter prædictas Ecclesias super jure parochiali quæstio verteretur, & à bonæ

*f. Esculan.

memoriæ Lucio Papa judicibus delegatis commissa fuisset, per eosdem judices inter eas amicabilis compositio intervenit: quæ fuit ab utraque parte præstito juramento recepta, & redacta in publicum instrumentum, necnon & longo tempore observata. Vnde omnes supranominatas literas asserebat per subreptionem à sede apostolica impetratas, cùm in eis nulla mentio facta fuerit de compositione prædicta. Adjecit insuper quòd prædictus Castellanus Episcopus in negocio sine causæ cognitione processit, Clericis ejusdem Ecclesiæ ignorantibus & penitùs inconsultis. ex quo grave scandalum in ipsa civitate proponebat exortum. Præterea supranominatus Prior coram prædicto Cardinali fuit in jure confessus quòd præscripta compositio recepta fuit ab utraque parte, & sine quæstione servata usque ad obitum Iohannis olim plebani sancti Bartholomæi, à cujus decessu nondum quinquennium est elapsum. Cùm autem jam dictus Cardinalis, quæcunque fuerant hinc inde proposita, nobis & fratribus nostris fideliter retulisset; nos intelligentes nominatas literas per suppressionem veritatis, quoniam in eis nulla mentio de compositione fiebat, necnon & per expressionem falsitatis, quoniam ab ipsis Ecclesiis compositio servabatur, obtentas; & quia licèt executio prænominato Castellano Episcopo fuerit demandata, oportebat tamen de veritate precum inquiri; nihilominus attendentes quia quod pro scandalo tollendo fieri dicebatur, majus scandalum generabat, (sicut etiam tam ex literis tuis quàm dilecti filij Ducis Venetorum necnon & aliorum plurium nobis est intimatum) de communi fratrum consilio, (sanctæ recordationis Gregorij PP. vestigia imitantes, qui veritate comperta prædictam compositionem servari mandavit, prout ex literis quas dictus Prior in judicio nobis & fratribus nostris exhibuit, constitit evidenter) licèt religiosis & piis locis, quantum cum Deo possumus, favorem velimus apostolicum impertiri, quia tamen oportebat nos quæstionem propositam secundùm justitiam terminare, ipsam compositionem decrevimus ratam & firmam habendam, non obstante quod factum est ab Episcopo Castellano per literas ab apostolica sede subreptas, cùm mendax precator carere debeat impetratis. Ideóque fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus eandem compositionem, sicut sine pravitate facta est & ab utraque parte recepta, facias irrefragabiliter observari; si qui contra eam venire præsumpserint, subl. appellationis impedimento, per ecclesiasticam districtionem à sua præsumptione compescens. Datum Romæ &c. XIV. Kalend. Iulij, &c.

HVGONI ABBATI & Conventui S. Zenonis Veronen.

Epist. 181. Per sententiam decidit causam ipsorum contra Ecclesiam S. Proculi, de subjectione.

CVm inter vos ex una parte pro Ecclesia vestra & Musetum Archipresbyterum & Clericos sancti Proculi nomine Ecclesiæ suæ super subjectione ipsius Ecclesiæ sancti Proculi & aliis multis articulis quæstio verteretur, tibi, fili Abbas, & ipsi Archipresbytero in nostra præsentia constitutis, venerabilis fratres nostros P. Compostellanum Archiepiscopum & Odonem Terdonen. Episcopum, tunc apud sedem apostolicam commorantes, dedimus auditores. Sed ipso Episcopo, lite pendente, ab Vrbis partibus recedente, dilectum filium M. Subdiaconum & Capellanum nostrum loco ejus curavimus substituere. In quorum præsentia ex parte tua, fili Abbas, fuit propositum quòd dicta Ecclesia sancti Proculi monasterio sancti Zenonis pleno jure debet esse subjecta, videlicet in institutione, destitutione, vel investitura Archipresbyteri, & ejusdem fidelitate, ipsius & fratrum obedientia, correctione, repræsentatione ad ordines, tonsuratione, susceptione Chrismatis, statiis, & letaniis, & aliis similibus, per quæ plena subjectio declaratur. Ad quod probandum instrumentum publicum concessionis bonæ memoriæ Brunonis quondam Veronen. Episcopi pars tua in medium producebat: quam concessionem successor ejus Thebaldus ratam habuit, & etiam confirmavit. Super his quoque tam Patriarcharum Aquileien. quàm Roman. Pontificum privilegia confirmationis induxit: quorum unus, scilicet Gotefridus, de subjectione plenaria in privilegio suo evidenter expressit, quòd sub testimonio Riprandi quondam Veronen. Episcopi, qui ejusdem ecclesiæ Archipresbyter extitit, factum fuerat & completum, & in eo à Priore monasterij sancti Zenonis mandavit vice sua subscribi, sicut in instrumento publico con-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tinetur. Adjecit etiam pars tua quòd inter Nobilem quondam Abbatem ejusdem monasterij & Sicherium Archipresbyterum & fratres ipsius, procedente tempore, de fidelitate & obedientia manuali controversia fuit exorta. ad quæ duo dictus Archipresbyter cum fratribus suis se duntaxat teneri negabat, & super his testes producti fuerunt. Tandem præfatus T. Veronen. Episcopus, rationibus utriusque partis auditis & cognitis, quendam Cardinalem sequens, à quo fuerat judicatum quòd vel Archipresbyter Ecclesiam dimitteret, aut Abbati obedientiam repromitteret; credens etiam quòd testes vera deposuerint coram eo, qui de fidelitate manifestum protulerant testimonium, idem & ipse sententialiter diffinivit, sicut in instrumento publico perspeximus contineri. Cujus sententia cùm nulla fuerit appellatione suspensa, in rem transiit judicatam: quam asserebat nullo posse juris remedio attentari; à cujus prolatione usque ad tempora ista, quinquaginta annorum spatium est transactum: per quos, quòd monasterium sancti Zenonis præfatam Ecclesiam pleno jure possederit, & quòd prædictus Archipresbyter & fratres ejus præteriti & præsentes obedientiam Abbatibus sancti Zenonis fecerint, tonsuram ab ipsis receperint, & in aliis quæ præmisimus obsequia sibi præstiterint, per testes & instrumenta probavit; & sic usque ad tempus litis nuper exortæ monasterium in possessione fuisse firmiter asserebat; querens Ecclesiam sancti Zenonis à nominato Archipresbytero super quibusdam de præmissis indebitè molestari. Tribus ergo præcipuè rationibus suam assertionem proponebat esse munitam, videlicet per privilegiorum confirmationem, per auctoritatem sententiæ, & per temporis longævitatem; ut quasi funiculus triplex, difficilè dissolvatur. Ex opposito verò memoratus Archipresbyter prædicta omnia monasterio competere denegabat, præmissis rationibus sic respondens: quòd cùm instrumentum concessionis prædicti B. Episcopi non fuerit publica manu confectum, nec sigillo episcopali munitum, & propter rasuras quasdam suspectum prima facie videretur, parti suæ nec poterat nec debebat præjudicium generare; & sic nec ceteræ probationes Abbatis, ut confirmationes, & privilegia ex ipsa donatione pendentia, cùm quasi arenoso fundamento & arundineo baculo niterentur, & principali non valente nullam haberent accessoria firmitatem. Quòd etiam parti suæ sententia memorati T. Veronen. Episcopi non noceret, illa ratione dicebat, quia non continebat absolutionem vel condemnationem, cùm sub alternatione prolata fuisset, sicut & sententia Cardinalis; quæ cùm in medium produci non posset, nec prodesse poterat nec obesse; præsertim cùm & prolatam esse penitùs denegaret; contra quam, etiamsi prolata fuisset, nec appellatione suspensa, poterat tamen agi de falso, cùm ex instrumento prædicti B. Veronen. Episcopi, per vitium rasuræ falsato, lata fuisset. Sed nec testes ex tenore sententiæ dicuntur deposuisse jurati. quare nulla fides eis fuerat adhibenda. Longævitatem etiam temporis seu præscriptionem Ecclesiæ suæ non posse nocere dicebat: quia pars adversa nulla ratione probaverat subjectionem continuam vel frequentem, sed quòd Ecclesiæ sancti Proculi quandoque præfuit abbatia. Ceterùm ad assertionem intentionis suæ pars Archipresbyteri prædicti supradicti B. Veronen. Episcopi publicum protulit instrumentum, antiquius illo quod fuerat à jamdicto Abbate productum: in quo idem Episcopus lacrymabiliter postulantibus Archipresbytero & Clericis sancti Proculi, sub pœna excommunicationis firmiter repromisit quòd nunquam alij subjiceret Ecclesiam nominatam, quam Ecclesiæ sancti Firmi Archipresbyter & Clerici audierant ab Episcopo supponendam. Cujus factum dictus T. successor illius suis literis confirmavit. Contra quas nulla ratione venissent, si præfatus Abbas, cùm subjectionis ab eis literas, de quibus præmisimus, impetravit, quæ gesta fuerant expressissent. Ideóque Abbatis rescripta per suppressionem veritatis, adhibita fraude dicebat obtenta. Idem etiam Archipresbyter libertatem Ecclesiæ volens ostendere, quòd ipse cum Clericis suis sine Abbatis licentia locaverit & dislocaverit, & capellas sanctorum Viti & Maximi ordinaverit, conversas & alias in eis ponendo personas, & quòd canevarios & alios officiales in Ecclesia sua liberè instituerit, & ab Ecclesia Cathedrali quandoque Chrisma receperit, quandoque à monasterio

nominato, depositionibus testium legitimè comprobavit. Verùm pars Abbatis, ut responsionem adversæ partis elideret, quæ instrumentum donationis viribus carere dicebat, illius temporis alia instrumenta produxit; ut ex eorum collatione, cùm non essent publica manu confecta, instrumentum suum authenticum appareret, cùm simplicitas hominum illius temporis talia non requireret. Sed pars adversa & illud & alia reprobabat. Porrò instrumenta partis adversæ, quæ notam falsitatis habere pars proponebat Abbatis, etiamsi vera essent, in nullo sibi posse nocere dicebat, cùm in priori judicio fuissent exhibita: ubi & hæc & alia quæ posset objicere pars adversa, sive commissa fuerint, vel etiam allegata, audiri ulteriùs non deberent, ne lites fierent immortales, quæ prætextu instrumenti pòst reperti non debent ullatenus instaurari. Querela quoque falsi, quam volebat proponere pars adversa, viginti annorum spatium non excedit; & cùm à tempore latæ sententiæ quadraginta anni & ampliùs, à tempore verò litis motæ triennium sit elapsum, querela falsi non poterat ulteriùs intentari. Cùm itaque hæc, quæ præmisimus, & similia multa præfati auditores nobis & fratribus nostris prudenter & fideliter retulissent; nos communicato fratrum nostrorum consilio, quamvis fortè dicto instrumento donationis non sit plurimùm innitendum, nec confirmationibus, vel privilegiis, quæ de ipso causam & originem acceperunt; attendentes quòd quantum ad litigantes ipsos jus ex sententia factum fuit postquam in rem transiit judicatam, etiamsi contra jus litigatoris lata fuisset, cùm contra jus constitutionis expressè lata non fuerit, veritate gestorum sermonibus prævalente, quæ præsumuntur rite per omnia celebrata; statuimus, & per sententiam diffinimus, ut Archipresbyter sancti Proculi, qui pro tempore fuerit, fidelitatem & obedientiam præstet Abbati sancti Zenonis. Et quia de aliis capitulis tunc controversia non fiebat, cùm pars adversa in priori judicio se super his Abbati subditam non negaret, decernimus ut Ecclesia sancti Proculi monasterio sancti Zenonis pleno sit jure subjecta, & ut Archipresbyter & Clerici memorati super his, scilicet institutione, destitutione, & ceteris articulis memoratis, quæ pro monasterio in judicium deducta fuerunt, Abbati sancti Zenonis tanquam subditi Prælato respondeant. Chrisma quoque à monasterio sancti Zenonis recipiant, & sic, eo mediante, ab Ecclesia Veronensi. Verùm dicti Archipresbyter & Clerici locandi, dislocandi, emendi, vendendi etiam res modicas ipsius Ecclesiæ, non autem maximas, per quas immobilia & ornamenta & vasa sacra intelligi volumus, canevarios etiam & alios officiales Ecclesiæ instituendi, & officiandi præfatas capellas suas, & instituendi Clericos & inclusas in eisdem capellis, sine Abbatis licentia, liberam habeant facultatem; dummodo super præmissos officiales eidem Abbati correctio tanquam super ipsis Clericis Ecclesiæ sancti Proculi reservetur. Eligendi etiam sibi fratres, & præficiendi sibi Archipresbyterum qui à jamdicto Abbate investituram accipiat, & eidem obedientiam repromittat, præsentandi quoque ordinandos Abbati, & eo mediante, Veronensi Episcopo, ac celebrandi baptisma, plenam potestatem eos habere censemus. Nulli ergo &c. Datum Romæ apud S. Petrum, XIII. Kal. Iulij.

RADVLFO ABBATI ECCLESIÆ sanctæ Osytæ de Chuc, ejusque fratribus tam præsentibus quàm futuris regularem vitam professis in perpetuum.

Epist. 284. De ordinis privilegiorumque confirmatione, & norma vivendi.

PIæ postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri; ut & devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, & utilitas postulata vires indubitanter assumat. Eapropter, dilecti in Domino filij, &c. *usque ad verbum* annuimus, & præfatam Ecclesiam sanctæ Osytæ, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri & nostra protectione susci pimus, & præsentis scripti privilegio communimus. In primis siquidem statuentes ut ordo canonicus, qui secundùm Deum & beati Augustini regulam in eadem Ecclesia institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascunque possessiones &c. in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipsum in quo præfata Ecclesia sita est, cum omnibus pertinentiis suis; totum manerium de Chuc, cum omnibus pertinentiis suis; Ecclesias de Sudministra, & de Meilande, cum duabus hidis terræ, & Marsico, & decimis,

& omnibus pertinen. suis ; Ecclesiam de Clacheton, Ecclesiam de Hoilanda, Ecclesiam de Micheleſtouve, Ecclesiam de Huggelleia, Ecclesiam de Petham, Ecclesiam de Denham, Ecclesiam de Sopiland, Ecclesias de Blieburc, Ecclesias de Stouvemarchet, Ecclesiam de Neuthonia, & Ecclesiam de Hillejauverri, cum omnibus libertatibus & pertinen. suis, sicut in authenticis donatorum & Episcoporum noscitur contineri. Transactionem insuper quæ inter Ecclesiam vestram & Ecclesiam sancti Pauli Londonien. super Ecclesiis de Sudministra, & de Meilande, & de Alestorn, & earum pertinentiis, amicabiliter intervenit, sicut sine pravitate facta est & ab utraque parte recepta, & hactenus observata, & in instrumentis exinde confectis continetur, auctoritate apostolica confirmamus. Sanè novalium vestrorum, quæ propriis manibus &c. Liceat quoque vobis Clericos & laicos &c. Prohibemus insuper ut nulli fratrum vestrorum &c. nisi arctioris religionis obtentu &c. Discedentem verò &c. Cùm autem generale interdictum terræ fuerit &c. Chrisma verò &c. per diocesanum Episcopum gratis & sine pravitate aliqua vobis volumus exhiberi. Prohibemus insuper ut infra fines parochiæ vestræ nullus sine assensu diocesani Episcopi & vestro capellam &c. Salvis tamen privilegiis Romanorum Pontificum. Ad hæc, novas & indebitas exactiones ab Archiepiscopis, Episcopis, Archidiaconis, seu Decanis, aliisque omnibus ecclesiasticis secularibúsve personis omnino fieri prohibemus. Libertates præterea & immunitates &c. Sepulturam præterea &c. Salva tamen justitia illarum Ecclesiarum à quibus &c. Obeunte verò &c. Paci quoque ac tranquillitati vestræ &c. Decernimus ergo &c. Si qua igitur &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum per manum Rainaldi Domini PP. Notarij, Cancellarij vicem agentis, Idibus Iunij, Indictione prima, incarnationis Dominicæ anno M C XCVIII. Pontificatus verò Domini Innocentij PP. III. anno primo.

SEGOBIEN. EPISCOPO.

Epist. 285. Ablentium vel etiam temerè repugnantium sententiis neglectis, prævaleat majora & sanior suffragia reliquorũ.

CVm à nobis petitur &c. *usque* effectum. Sanè, sicut nobis intimare curasti, cùm in Ecclesia tua vis aliquem Canonicum seu portionarium ordinare, licèt multorum habeas in ipsa ordinatione consensum, pauci tamen quandoque non tam de ratione quàm propria voluntate ipsam ordinationem impediunt, & te in ipsa procedere non permittunt. Nolentes igitur ut institutiones ecclesiasticæ tali occasione temerè valeant impediri, fraternitati tuæ auctoritate præsentium indulgemus ut nisi à paucioribus & inferioribus aliquid rationabile objectum fuerit & ostensum, ordinandi Canonicos seu portionarios appellatione remota liberam habeas facultatem, sempérque prævaleat & suum consequatur effectum quod cum majoris & sanioris parte Capituli per te fuerit institutum. Quòd si aliqui fortè se duxerint absentandos, dum volueris in hujusmodi ordinatione procedere, & accedere vocati noluerint, eorum appellatione seu contradictione nequaquam obstante nostra fretus auctoritate procedas. Nulli ergo &c. Datum &c. IV. Idus Iunij.

ABBATI MONASTERII sancti Germani Antisiodoren. ejusque fratribus tam præsentibus quàm futuris regularem vitam professis in perpetuum.

Epist. 286. De eorum privilegiis, & quòd recipiantur sub protectionem apostolicam.

EFfectum justa postulantibus indulgere & vigor æquitatis & ordo exigit rationis ; præsertim quando petentium voluntates & pietas adjuvat, & veritas non relinquit. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris justis postulationibus clementer annuimus, & præfatum monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, ad exemplar prædecessorum nostrorum felicis memoriæ Eugenij, Adriani, Clementis, & Celestini Romanorum Pontificum sub beati Petri & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus. In primis siquidem statuentes ut ordo monasticus, qui secundùm Deum & beati Benedicti regulam in eodem monasterio institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona, &c. *usque ad* permaneant. in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipsum in quo præfatum monasterium situm est, cum omnibus pertinen. suis. In episcopatu Antisiodoren. Ecclesiam sancti Lupi, Ecclesiam Digiæ, Ecclesiam de Escant, Ecclesiam de Pa-

triniaco, Ecclesiam de Blaagniaco, Ecclesiam de Banna, Ecclesiam de Venneto, Ecclesiam de Pratili, Ecclesiam de Irenziaco, Ecclesiam de Ariaco, Ecclesiam de Saliniaco, Ecclesiam de Rovreto, Ecclesiam de castro sancti Ferreoli, Ecclesiã quæ dicitur Sanictos. Monasterium Melereden. cum adjacentibus Ecclesiis, videlicet Ecclesia sancti Petri de ipso burgo, Ecclesia sanctæ Columbæ, Ecclesia sancti Boniti, Ecclesia sancti Amandi, & Ecclesia Annaio. Monasterium sancti Salvatoris, cum adjacente Ecclesia sancti Iohannis Baptistæ. Monasterium de Sassiaco, cum adjacentibus Ecclesiis sancti Christophori & sancti Machuti. quindecim solidos in Ecclesia de Asneriis. Monasterium de Bellomonte. Monasterium sancti Verani. Capellam de Verone, capellam de Soëriis. In parrochia Senonen. Ecclesiam de Agriaco, Ecclesiam de Fains, Ecclesiam de sancta Cruce. Quicquid habetis in Ecclesia de Corberiis, Ecclesiam de Sancasio, Ecclesiam de Hulmedo, Ecclesiam de Altaripa, Ecclesiam de monte sancti Sulpitij, Ecclesiam de Booliaco, monasterium sancti Florentini, cum capella Vicecomitis, & aliis pertinentiis suis, monasterium Airaldi cum pertinen. suis, & Ecclesiam de Eureio. In episcopatu Trecensi, Ecclesiam de Brittiniaco, cum capella de Vallecharzi. In episcopatu Lingonensi, monasterium sancti Leodegarij, cum adjacentibus Ecclesiis, videlicet Ecclesia sanctæ Mariæ in eodem burgo, Ecclesia de Mosteriolo, cum capella de Æstival & de Cirins, Ecclesia de Magniaco, Ecclesia de Massiliaco, & Ecclesia de Besueta. Monasterium sancti Valentini, cum Ecclesiis de Niceto, de Lavia, de Ponziaco. Ecclesiam de Linorellis, Ecclesiam de Carissiaco, Ecclesiam de Mollaio, Ecclesiam de Annaio. In Parrochia Bisuntinensi monasterium de Palmis, cum Ecclesia ejusdem castri, Ecclesiam de Tumbeio. In episcopatu Eduensi, Ecclesiam de Luciaco, jus quod habetis in Ecclesia de Vultiniaco, Ecclesiam de Disengiaco, in Ecclesia de Maniaco novem solidos & obolum. In episcopatu Nivernensi, monasterium sancti Petri de Disesia, cum capellis sanctæ Mariæ Magdalenæ & sancti Martini. in eodem castro Ecclesiam sancti Mauritij, Ecclesiam sancti Leodegarij. Quicquid habetis in Ecclesia de Torriaco. Monasterium de Massiliis, cum Ecclesiis de Viridiprato, de Monterrant, de Tais, de Vendenessa, & de sancto Iacobo. Monasterium de Castellione, cum capellis ejusdem castri, videlicet sanctæ Mariæ, sanctæ Cæciliæ, & sanctæ Mariæ Magdalenæ. Ecclesiam de Alvia, cum capella sanctæ Mariæ ejusdem villæ. Ecclesiam de Fraxineto, Ecclesiam de Carniaco, Ecclesiam sanctæ Mariæ de Capella de Catis. In episcopatu Nannetensi, monasterium sancti Germani de Aveto, quicquid nobilis vir Rainaldus de Castellione & Elisabeth uxor sua vobis in eleemosynam contulere, sicut in scripto eorum authentico continetur. Libertates & immunitates quas habetis in burgo sancti Petri de Dideſia, à nobili viro Raynaldo vobis concessas, sicut in ejusdem authentico continetur. Castrum sancti Germani cum burgo, villam de Digia, grangiam de Recognito, villam de Escanz, villam de Orgiaco, medietatem nemoris de Brueria, tam in justitia quàm in redditibus, quoquomodo proveniant, villam de Patriniaco, grangiam de Villamer, grangiam de Neiron, cum appendiciis suis. Quicquid habetis apud Soërias, grangiam de Carmeyo, villam de Vanneto, villam de Balniaco, medietatem Villænovæ, villam de Cheriaco. Quicquid habetis in villa de Roureto, in villa de Altaripa, in villa de Hulmeto, in villa de monte sancti Sulpitij, in villa de Booliaco, grangiam de Grossobosco, grangiam de Villarivinoso, cum appendiciis suis, grangiam de Betriaco cum appendiciis suis, villam de Irentiaco cum appendiciis suis, villam de Aucep. cum appendiciis suis, villam de Curte-Arnulfi cum appendiciis suis, villam de Maros, grangiam de Morlai, cum appendiciis suis. Quicquid habetis in castro de Silniaco, in castro de sancto Salvatore, in castro de Lainiaco, in castro de Merliniaco, in castro sancti Florentini, in castro sancti Verani. Quicquid habetis in villis de Gurgi, de Vallibus, de Campis, de Escolinis, de Crevens, de Vultiniaco, de Cussidepratigi, de Nentri, de Chabileia, de Pontiaco, de Baina, de Linoroliis, de Oona, de Sorgiaco, de Iussiaco, de Sylvarani, de Chavantuis, de Valant, de Luciaco, de Dissengiaco, de Massengiaco Burgundiæ monasteriis, cum appendiciis suis, grangiam S. Boniti. Quicquid habetis apud Agriacum, apud

villam de Fain, & apud villam de Amaio. Quicquid habetis apud sanctum Amandum, apud Sancasium, apud villare super Tholum, apud Pontem nascentem, villas de S. Leodegario, de Marendulio, de Cusiri, de Beleneva, de Maniaco, de Mosteriolo, de Æstival, & de Cerins. Grangias de Maini & de Marceni, grangiam de Brentiniaco, cum appendiciis suis. Quicquid habetis in servis & ancillis, decimis, censibus, molendinis, furnis, terris, vineis, pratis, nemoribus, & aquis, cum aliis possessionibus vestris. In parochialibus autem Ecclesiis quas habetis, liceat vobis Presbyteros eligere, & diocesano Episcopo præsentare: quibus, si idonei fuerint, Episcopus curam animarum committat, ut ei de spiritualibus, vobis autem de temporalibus debeant respondere. Vobis autem auctoritate præsentium indulgemus ut excommunicandi, sive interdicendi, vel suspendendi vos vel Ecclesias vestras earúmque Capellanos aut Clericos & homines vestros absque manifesta & rationabili causa, & servato juris ordine, nisi tale commissum fuerit quod judiciarium ordinem non requirat, nullam diocesanus Episcopus habeat facultatem. Quod si contra indulgentiam nostram fuerit attentatum, sententiam ipsam auctoritate apostolica decernimus non tenere. Si quando verò homines monasterij vestri vinculo teneantur excommunicationis astricti, pro eorum absolutione diocesanus Episcopus vel quilibet alius potestatem non habeat pecuniam extorquendi. Et si in eos, quia propter hoc pecuniam non exoluunt, ecclesiastica fuerit sententia promulgata, eam decernimus auct. apost. non tenere. Chrisma verò, oleum sanctum, consecrationes altarium, seu basilicarum, benedictionem Abbatis, ordinationes monachorum & Clericorum vestrorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, à diocesano suscipietis Episcopo, siquidem catholicus fuerit, & gratiam & communionem apost. sedis habuerit, & vobis ea gratis & sine pravitate voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis quemcunque malueritis &c. *usque ad verbum* impendat. Auctoritate quoque præsentium vobis duximus indulgendum ut si diocesanus Episcopus vel Archidiaconi ad Ecclesias vestras in majori numero equitaturarum & hominum quàm in Lateranensi Concilio fuit statutum, accesserint, procurationes eis in vestris Ecclesiis non teneamini exhibere. Sepulturam præterea loci illius liberam esse decernimus &c. *usque ad* obsistat. Salva tamen justitia illarum Ecclesiarum à quibus &c. Libertates quoque, dignitates, & immunitates, necnon antiquas & rationabiles consuetudines monasterio vestro concessas, & hactenus observatas, ratas habemus, eásque futuris temporibus illibatas manere sancimus. Decernimus ergo &c. Si qua igitur &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum per manum Rainaldi Domini Papæ Notarij, vicem agentis Cancellarij, Indictione prima, incarnationis dominicæ anno M C XCVIII. Pontificatus verò Domini Innocentij Papæ tertij anno primo.

PAMPILONEN. EPISCOPO.

Epist. 287. Quòd tempore generalis interdicti ipsi liceat clausis januis, nec pulsatis campanis, celebrare.

FRatribus & coëpiscopis nostris specialem volumus gratiam exhibere, & in suis eos petitionibus, quantum honestè possumus, exaudire. Eapropter, venerabilis in Christo frater, tuis precibus annuentes, auctoritate tibi præsentium indulgemus ut cùm generale interdictum terræ fuerit, liceat tibi, ubicunque fueris, clausis januis, exclusis excommunicatis & interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce, vel celebrare divina officia, vel celebrantem capellanum audire; dum tamen neuter vestrum excommunicatus, vel nominatim fuerit interdictus, aut id tibi fuerit expressè prohibitum. Nulli ergo &c. Datum Idib. Iulij.

REGIN. EPISCOPO.

Epist. 288. De causa Decani S. Quintini contra suum Capitulum.

NOverit fraternitas tua quòd causam quæ vertitur inter dilectos filios Canonicos Ecclesiæ sancti Quintini Viromanden. & Decanum ejusdem Ecclesiæ, venerabil. fratribus nostris Remen. Archiepiscopo, sanctæ Sabinæ Cardinali, & Episcopo Atrebaten. duximus committendam; ita tamen quòd ipse pro parte sua tertium judicem eligendi liberam habeat optionem. Quoniam igitur, sicut nobis relatum est, idem Decanus in partibus Lombardiæ moratur, fraternitati tuæ per apost. scripta mandamus quatenus eidem Decano auctoritate nostra injungas ut ad prædictos judices accedere non postponat, respon-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

surus super quæstione præmissa, & judi-
*Leg. eisdémque cium recepturus, *eisdem judicibus per latores præsentium significare non differas qualiter à te juxta mandatum nostrum fuerit ipsi Decano injunctum ut ad eorum præsentiam, ut prælibatum est, accedere non differat. Datum Romæ apud S. Petrum X. Kal. Iulij.

ARCHIEPISCOPO REMEN. sanctæ Sabinæ Cardin. & Episcopo Atrebaten.

Epist. 189. De eodem argumento.

EX parte dilect. fil. Canonicorum Ecclesiæ S. Quintini Viromanden. fuit in audientia nostra querela proposita quòd Decanus ejusdem Ecclesiæ, cùm potiùs teneatur discordantes ad concordiam revocare, inter eos concitare seminarium dissensionis, ipsos etiam contra ecclesiasticam honestatem super enormibus criminibus publicè infamare, & adversùs eos provocare laicos minimè dubitavit, in remissionem peccatorum eis injungens ut in ipsos Canonicos irruerent, & funes campanarum, quas pro Capitulo congregando pulsabant, de manibus eorum auferrent; eisdem promittens quòd si quid detrimenti super hoc eis accideret, ipse perpetratæ rei vellet auctor haberi. Præterea cùm se servaturum jura & consuetudines Ecclesiæ sancti Quintini & Canonicis quandam pensionem necnon & procurationem in octavis Paschæ annuatim juraverit impensurum, contra suum veniens juramentum, statum capellarum &
*f. Vicariorum capellanorum & *ruariorum, Capitulo contradicente, in eorum & Ecclesiæ suæ grave præjudicium nixus est immutare, & prædictas pensionem & procurationem, similiter juramenti religione neglecta, ipsis Canonicis renuit exhibere. Cùmque super his eum ad sedem apostolicam appellaverint, ipse terminum appellationis abbrevians, eis ad prosequendam appellationem festum sanctorum Philippi & Iacobi proximò præteritum assignavit. Sed nec ipse nec aliquis coram nobis pro eo comparuit responsalis. Quia verò propter temporis intemperiem non decuit nos magistrum W. & T. Canonicos Ecclesiæ supradictæ, ad nostram præsentiam accedentes, diutiùs detinere, volentes utrisque, sicut justum est, providere, per apostolica vobis scripta mandamus quatenus ascita vobiscum ecclesiastica persona & suspectione carente, de Remen. provincia, quam dictus Decanus pro parte sua duxerit in judicem eligendam, pariter cum ea super his quæ hinc inde proposita fuerint, inquiratis diligentiùs veritatem, & quod justum fuerit, appellatione postposita statuatis, & faciatis quod decreveritis per censuram ecclesiasticam à partibus firmiter observari. Si verò prædictus Decanus eligere judicem & juri parere noluerit, vos nihilominus, quantum de jure poteritis, in negocio procedatis. Nullis obstan. harum mentione non habita &c. Quòd si vos ambo simul cum tertio his exequendis &c. tu, frater Episcope, cum eorum altero &c. Datum ut suprà.

SIFFREDO AVGVSTEN. Præposito.

Epist. 190. Quòd variis de causis electionem suam confirmet.

EX ore sedentis in throno procedebat gladius bis acutus. Hic est gladius Salomonis, qui secat utrinque, reddens unicuique quod suum est. Nos ergo, qui, licèt immeriti, locum veri Salomonis divina dignatione tenemus, gladium istum tunc prudenter exerimus, cùm quæstiones in auditorio nostro legitimè ventilatas mediante justitia diffinimus. Ad hoc enim emergentium quæstionum perplexitas & difficiles nodi causarum ad sedem apostolicam referuntur, ut cùm earum merita fuerint assertione partium patefacta, prodeat ab apostolica sede sententia, deducens in certitudinem dubia, & obscura producens in lucem; ut litigantium dissensione sopita, suum justitia tueatur & sequatur auctorem. Inde siquidem fuit quòd accedentibus ad præsentiam nostram te ac dilecto filio nostro B. Augusten. Canonico pro quæstione quæ inter vos super Præpositura Augusten. Ecclesiæ vertebatur, nos venerabilem fratrem nostrum Octa. Hostien. Episcopum & dilectum filium Grat. sanctorum Cosmæ & Damiani Diaconum Card. vobis concessimus auditores. In quorum præsentia fuit ex prædicti B. parte propositum quòd cùm dilectus filius E. de Augusten. Præposito fuisset in Episcopum Brixien. electus, rogavit Capitulum Augusten. ne aliquem sibi priùs eligerent in Præpositum, quàm ejus esset electio confirmata. Cùmque ipsi ejus precibus annuissent, & idem electus, electionis confirmatione per suum Metropolitanum obtenta,

tenta, veniens Tybur, fuisset de regalibus investitus, B. Miles pater ipsius B. ad apost. sedem accedens, à bonæ memoriæ Celestino Papa prædecessore nostro ad dilectos filios Decanum & Capitulum August. literas obtinuit destinari, ut dictum B. filium ejus infra spacium mensis unius, sublato appellationis obstaculo, eligerent & assumerent in Præpositum Augustensem, in signum investituræ annulo ei aureo destinato; venerabilibus fratribus nostris Frisingen. & Eisteten. Episcopis & dilecto filio majori Spiren. Præposito mandati apostolici executoribus constitutis. Decanus autem & Capitulum memorati, cùm audissent quòd dictus electus fuisset in Episcopum confirmatus, licèt dictas literas suscepissent, in contemptum tamen earum, assignato priùs termino infra quem ipsi deberent super mandato apostolico respondere, H. tunc August. Decanum in Præpositum elegere. Sed ne ejus confirmaretur electio, idem B. ad apostolicæ sedis audientiam appellavit. Et licèt super hoc postmodum à sede apostolica pro dicto H. literæ variæ ac multiplices emanaverint, in quibus ei videbatur imponi silentium, id tamen tenere non debuit: quoniam absens, & irrequisitus, non potuit condemnari; & ipse nihilominus postmodum dicto H. super Præpositura ipsa, quod per testes probavit, quantum potuit, contradixit. Literas etiam apostolicas impetravit, per quas nullis literis obstantibus, in possessionem Præposituræ mandabatur induci. Vnde cùm eo viam universæ carnis ingresso, Decanus & Capitulum August. vellent in Præpositi electione procedere, ne id fieret, ad sedem apost. appellavit. Sed ipsi appellationi minimè deferentes, exclusis quibusdam Canonicis, quibusdam etiam non vocatis, te sibi in Præpositum elegerunt. Quare tuam electionem, non ab omnibus Canonicis concorditer factam, sed post appellationem ad nos interpositam attentatam, cassari petebat, & se in Præpositum confirmari, cùm à dicto prædecessore nostro de Præpositura, quòd per annulum sibi transmissum ab ipso probare volebat, fuisset primitus investitus. Ad hæc, ex parte tua, fili Præposite, taliter est responsum, quòd id quod de B. factum fuerat, antè quàm prædecessor noster præfati E. electionem ratam haberet fuisset obtentum. quod etiam fuit testibus comprobatum; sed etsi dicto electo in Episcopum confirmato prædictæ literæ à sede apo. emanassent, nullum tamen jus per hoc ei fuerat acquisitum; cùm nec de Præpositura investitus fuisset, nec judices pro eo fuissent mandatum apostolicum executi. Hoc autem ex ipsarum literarum tenore probasti: in quibus continebatur expressè, quòd Decanus & Capitulum August. ipsum eligerent & assumerent in Præpositum infra mensem, & quòd pro recipienda investitura annulus ei mittebatur. Nam si fuisset per sedem apostolicam investitus, locum postmodum electio Capituli & investitura executorum nullatenus habuissent. Adjecisti etiam quòd cùm dictus H. ad sedem postmodum apostolicam accessisset, & dicto prædecessori nostro electionis suæ modum & causam contradictionis ejusdem B. exposuisset ad plenum, dictus prædecessor noster, non obstante investitura ipsi B. facta, electionem confirmavit ipsius, asserens se per falsam suggestionem fuisse in eo quod pro ipso B. scripserat circumventum; cùm quòd esset infra sacros ordines constitutus, ei non fuisset expressum; immo potiùs, quòd idoneus esset, hi qui pro eo petebant, ipsi suggerere curavissent. Et licèt pro ipso B. dictis Frisingen. & Eisteten. Episcopis & majori Spiren. Præposito literæ fuerint præsentatæ, in quibus eis in virtute obedientiæ mandabatur ut ipsum in possessionem Præposituræ inducerent corporalem, nullis literis obstantibus antè vel pòst à sede apostolica impetratis; dictus tamen prædecessor noster eas nullatenus de conscientia sua emanasse rescripsit, & ipsas decernens vacuas & inanes, si quid auctoritate ipsarum factum fuerat irritavit; mandans eisdem judicibus ut eum qui easdem literas impetrarat, sub fideli custodia detinerent, donec ab eo reciperent in mandatis qualiter super hoc procedere debuissent. Fuit præterea prædictis objectum quòd etsi prædictum B. constaret, quod omnino falsum erat, fuisse per sedem apostolicam investitum, & investituram ejus minimè revocatam; quia tamen dicto H. reverentiam Præposito debitam, quod probasti per testes, exhibuit, & stipendium, sicut ceteri Canonici, percepit ab eo, renuntiaverat juri suo, nec super hoc erat de

cetero audiendus. Ceterùm dicto H. naturæ debitum exolvente, cùm Decanus & Capitulum de consilio venerabilis fratris nostri Episcopi Augusten. primò sex hebdomadarum, ac secundò aliarum sex, & deinde trium dierum spatium electioni de Præposito celebrandæ, ut absentes Canonici ad electionem concurrerent, statuissent, & eis postmodum convenientibus fuisset de electione tractatum, idem B. non antea contradixit quàm ab electione tam se quàm alios in minoribus ordinibus constitutos cognovit excludi. Sanè cùm Decanus perscrutaturus omnium voluntates, dilecti filij Walterij Augusten. Canonici super electione ipsa requisissent assensum, ipse quòd eis præsentibus qui erant infra sacros ordines constituti suam non exprimeret intentionem respondit, cùm ipsi secundùm statuta canonica nec eligi possent nec juxta Ecclesiæ consuetudinem in electione vocem aliquam obtinere. Vnde cùm Capitulum communiter statuisset eos ad electionem nullatenus admittendos, dictus B. eidem Decano, Vlrico Archidiacono, & Erman. Canonico convitia inferens, ad sedem ap. appellavit, ipsis, ut ad nos accederent, per appellationem indicens. Et licèt ipse cum quibusdam Canonicis suis de Capitulo recessisset, decem tamen alij numero plures & dignitate majores, cùm decem & novem tantùm, qui jus in electione habebant, ad hoc convenissent, attendentes quòd ejus non intererat appellare cui nihil juris fuerat in Præpositura, te undecimum salva sedis ap. gratia, ne videlicet in contemptum apostolicum aliquid committere viderentur, in Præpositum elegerunt. Cùm igitur ex prædictis constaret eum nec investitum fuisse per sedem apost. nec à Capitulo vel judicibus delegatis electum fuisse in Præpositum vel assumptum, & si id etiam constitisset, sufficienter esset ex parte tua probatum investituram illam, si qua fuerat, fuisse per dictum prædecessorem nostrum postmodum revocatam; & si hæc etiam probata non essent, sufficienter esset per testes ostensum eum dicto H. reverentiam impendisse, nec esset contrarium, quod fuerat ex adverso probatum, eum prædicto H. semper contradixisse, cùm verbis contradicere potuisset & operibus consentire; præsertim cùm, etsi testes generaliter dixerint quòd dictus B. semper contradixit, generalitas tamen illa debeat ad competentes horas restringi, ne convincantur falsum dixisse si generaliùs intelligatur quod dixerant, & ex his omnibus sequeretur quòd sua non intererat propter hoc ad sedem apostolicam appellare; concludebas quòd nihil eorum quæ facta fuerant obesset quominus tua deberet electio confirmari. Cùm ergo dicti Cardinales hæc & alia quæcunque fuerant hinc inde proposita, nobis & fratribus nostris fideliter retulissent, attestationibus, allegationibus, & rationibus utriusque partis pleniùs auditis & cognitis, quia legitimè constitit quòd præfatus B. de Præpositura ipsa non fuit aliquatenus investitus, etsi mandatum fuerit ut de ea investiretur, de qua etiamsi investitus fuisset, investitura ejus per prædecessorem nostrum semel & secundò certa fuit ratione cassata, quæ si nec etiam cassata fuisset, per hoc quòd sæpedicto H. reverentiam exhibuit, quæ debetur Præposito, juri suo renuntiasse videtur; Nos attendentes sibi non potuisse de jure competere ut per appellationem ob id interpositam communem ordinationem Ecclesiæ impediret, intelligentes etiam te à majori parte tam dignitate quàm numero eorum quos jus eligendi constabat habere, electum fuisse canonicè in Præpositum, de communi fratrum consilio electionem tuam auctoritate apostolica confirmamus, præfato B. super ipsa Præpositura silentium imponentes. Nulli ergo &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum &c. ut suprà.

BITVRICEN. ARCHIEPISCOPO.

Epist. 191. Vt contra Abbatem Stirpensem diffamatio inquiratur.

COnquerente dilecto filio Willielmo Canonico Stirpen. nostro est apostolatui relatum quòd Abbas Stirpen. (quod dolentes referimus) canonicæ professionis oblitus & observantiæ regularis, in se malè vivendo, ad alios perditionis exempla transmittit: cujus in tantum excrevit iniquitas, ut in Ecclesia sibi commissa vigor sit religionis extinctus, & victus cotidianus non possit fratribus exhiberi. Vt enim multa & gravia quæ contra ipsum de dissolutione proprij corporis, dilapidatione bonorum Ecclesiæ, crudelitate nimia nobis proposita sunt, taceamus, illud videtur in eo reprehensione dignissimum, quòd

cùm forma fieri debeat subditorum, & ea facere quæ aliis prædicat facienda, illius sequens vestigia qui cœpit facere & docere, neque in dormitorio jacet cum aliis, neque in refectorio convivatur, torneamenta in partibus illis sine ipso non fiunt, studiosiùs seculari insistit militiæ quàm cœlesti, cùm scriptum sit, *Nemo militans Deo, implicat se negociis secularibus*, & discreti debeant esse milites Christi à militibus seculi, per quos ad effusionem sanguinis pervenitur, & cùm vix sine ipso illæ detestabiles nundinæ celebrentur, milites, quorum se ducem constituit & magistrum, secum trahit ad prandia, & de rebus Ecclesiæ causa inanis gloriæ eos facit splendidè procurari. Idem etiam Abbas novem vel plures Ecclesias, quæ per rectores proprios consueverant gubernari, suis usibus immo abusibus applicavit, & eas ad extremam inanitionem deducens, neque ministros ibi constituit, nec prælatos; ita ut Ecclesiæ luminaribus & divinis officiis remanserint destitutæ, & eleemosynis pauperes defraudentur, & si vellemus singula persequi quæ adversùs eum sunt nostris auribus intimata, & lectio tædium pareret, & pagina cresceret in immensum. Nolentes inquam facilè quicquam credere, nec re incognita procedere ad vindictam, cùm nobis non constiterit de præmissis, causam ipsam fraternitati tuæ, de cujus sinceritate indubitatam fiduciam obtinemus, duximus committendam, diffinitiva nobis sententia reservata; per apostolica scripta præcipiendo mandantes quatenus vel accedas ad locum, si videris expedire, vel vocatis ad præsentiam tuam quos videris evocandos, habito Dei timore præ oculis, sine personarum acceptione in causæ cognitione procedas, & per claustrales & alios, quos auctoritate nostra remota appellatione compelli volumus ut perhibeant testimonium veritati, de præmissis articulis & aliis quæ partes duxerint proponenda, plenissimè studeas inquirere veritatem, & quicquid reprehensione inveneris dignum in capite vel in membris, in scriptum fideliter redigens, ad nos cures sub sigilli tui munimine destinare, in festo beati Andreæ terminum assignans partibus, quo se nostro conspectui repræsentent, sententiam recepturæ. Illud autem attentè provideas, quòd prædictus V. & hi qui adversùs Abbatem aliquid duxerint proponendum, nullius possint potentia impediri, sed eam securitatem te faciente obtineant, quam ordo judiciarius litigantibus exigit impendendam. Si quid autem in præjudicium ipsius Willielmi & sociorum ejus, ex quo iter arripuit ad sedem apostolicam veniendi, inveneris attentatum, viribus carere decernas, in expensis legitimis eis faciens provideri. Nullis literis &c. harum tenore &c. Datum ut suprà.

G. AQVINATI EPISCOPO.

Epist. 192. Vt à decessore suo alienata & vendita rescindantur.

COngruam officij nostri actionem exequimur, si pro Ecclesiarum statu impigro studio satagimus, vigilem curam & solicitudinem adhibentes ne in earum præjudicium aliquid statuatur, & si qua deprehenduntur temerè attentata, falce moderaminis resecamus. Intelleximus sanè quòd bonæ memoriæ R. prædecessor tuus partem decimarum ad mensam Episcopi pertinentem in beneficium Clericis quibusdam concessit; quædam etiam, cùm ageret in extremis, tam in possessionibus quàm in quibusdam proventibus aliis personis tam Clericis quàm laicis, non servata pontificali maturitate, donavit. Volentes itaque indemnitati tuæ & Ecclesiæ tibi commissæ pastorali diligentia providere, prædicta omnia, sicut illicitè alienata esse constiterit, appellatione remota, legitimè revocandi facultatem tibi auctoritate apostolica indulgemus. Datum Romæ apud sanctum Petrum &c. VIII. Kalend. Iulij.

B. VVATIEN. EPISCOPO.

Epist. 193. Cõstitutio quædam de synodo servanda confirmatur.

CVm à nobis petitur &c. *usque ad verbum* effectum. Ex parte siquidem tua nostris fuit auribus intimatum, quòd cùm Presbyteri tuæ diocesis nunquam ad synodum convenirent, tu, sicut vir discretus & providus, diligenter attendens quòd quia nunquam exhortationem sui Episcopi audiebant, nec percipiebant correctionem suorum excessuum, in eis & eorum subditis apparebat morum nimia corruptela, & nimis existebant imperiti & rudes in regenda animarum cura, habito consilio venerabilis fratris nostri Iob. Metropolitani tui & Capituli Ecclesiæ tuæ, ut omnes Presbyteri & Prælati tuæ diocesis annuatim in nativitate beatæ Virginis venirent ad tuam synodum, delibe-

ratione provida statuisti, quibusdam decimis, quæ ad sumptus episcopales specialiter pertinere dicuntur, ut eis materiem cujuslibet difficultatis auferres, universorum procurationi perpetuò deputatis. Nos igitur, venerabilis in Christo frater, tuis justis postulationibus grato concurrentes assensu, prædictam constitutionem, sicut de consilio Metropolitani tui & assensu Canonicorum Ecclesiæ tuæ providè facta est, auctoritate apostolica confirmamus &c. Nulli ergo &c. Datum Romæ &c. XII. Kalend. Iulij &c.

NICOLAO MILITEN. Episcopo.

Epist. 294. Vtà decessoribus alienata revocentur.

SIcut ex officio quod nobis est divina clementia propitiante commissum tenemur his quæ rite ac secundùm formam canonicam peracta esse noscuntur, robur auctoritatis apostolicæ impertiri; sic ad ea in irritum reducenda quæ minùs licitè noverimus attentata, studium nos convenit & operam impendere diligentem. Nos igitur indemnitati tuæ Ecclesiæ providere volentes, ut universa tam mobilia quàm immobilia, quæ à prædecessoribus tuis velà Canonicis Ecclesiæ tuæ seu à quibuscunque personis in præjudicium tuũ ac Ecclesiæ tuæ illicitè collata, subtracta, seu alienata fuerunt, liceat tibi sine alicujus appellationis impedimento ad jus tuum & Ecclesiæ tibi commissæ legitimè revocare fraternitati tuæ liberam auctoritate præsentium tribuimus facultatem. Nulli ergo &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum VII. Kalend. Iulij.

TRANEN. ARCHIEPISCOPO, & Brundusin. Archidiacono.

Epist. 295. Committitur eis causa Philippi Notarij sui, contra Thomam VI. super Cantoria Hydruntina.

CVm litigaturus super Cantoria Ecclesiæ Hydruntin. Thomas Clericus ad nostram præsentiam accessisset, quia dil. filius magister Philippus Notarius noster super ea ipsi se adversarium opponebat dicens Cantoriam ipsam sibi fuisse canonicè assignatam, nos eis dilectum filium G. sanctorum Cosmæ & Damiani Diaconum Cardinalem concessimus auditorem: coram quo ex parte prædicti T. taliter dicitur fuisse propositum, quòd cùm ipse Cantoriam ipsam canonicè fuisset adeptus, & ferè per viginti annorum spatium pacificè tenuisset, & Romam veniens, ab Albertino quondam mercatore mutuò recepit pecuniam ei apud Hydruntum cum accessionibus exolvendam. Cùmque dictus Al. propter ipsam recipiendam Hydruntum iviſſet, ibidem infirmitate gravatus de pecunia ipsa disposuit: quam cùm post ejus obitum idem T. erogare intenderet secundùm arbitrium testatoris, Iohannes, qui G. relictam ipsius Alb. duxerat in uxorem, ad venerabilem fratrem nostrum Hydruntinum Archiepiscopum à sede apostolica literas impetravit, in quibus habebatur ut quia dictus T. ad terminum constitutum pecuniam non solverat memoratam, & propter hoc reus erat præstiti juramenti, ipsum cogeret ad eandem pecuniam exolvendam, & pro perjurio ipsum ad Rom. Ecclesiam destinaret. Cùm autem ipse sæpedictam pecuniam conquerenti juxta mandatum apost. persolvisset, & dictus I. publicè fuisset & sponte confessus quòd memoratus T. super solutione ipsius pecuniæ non præstitisset juratoriam cautionem, sed ipse id ad terrorem in literis apostolicis fecisset apponi, accedente propter hoc ipsius nuncio ad apost. sedem, & dicto prædecessori nostro rei seriem exponente, ipse per literas dilecti filij nostri I. tt. S. Stephani in Cœlio monte Presbyteri Cardinalis Archiepiscopo memorato mandavit ut ab eodem T. super perjurio quod dictus fuerat incurrisse purgatione recepta, ipsum non permitteret super ea ulteriùs molestari. Licèt autem dictus Archiepiscopus purgationem ipsius, qui eam spontaneus offerebat, primò recipere distulisset, ei tamen indixit ut de perjurio, adulterio, homicidio, & aliis criminibus se purgaret; indulta sibi super hoc consilij libertate, & nulla ei pœna penitùs irrogata. Ceterùm cùm idem T. reversus ad ipsum, humiliter rogavisset ut eum indebitè non gravaret, & ad sedem apostolicam appellasset, ipse eum ab officio Cantoriæ suspendit, & post appellationem iterum interpositam ad ap. sedem in eum excommunicationis sententiam ferre & beneficiis suis non est veritus spoliare; cantoriam ipsam dicto Notario nostro assignans, ut apud sedem apostolicam eum patronum sibi & ei redderet inimicum. propter quod idem T. primò restitui postulabat, ac postmodum suam causam audiri. Ve-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

rùm ex adversa parte memoratus Notarius noster literas nobis ipsius Archiepiscopi præsentavit, ad bonæ memoriæ Clementem Papam prædecessorem nostrum directas: in quibus erat expressum, quòd cùm Archiepiscopus ipse apostolicas & tam dicti Cardinalis quàm venerabilis fratris nostri Sipontini Archiepiscopi, qui tunc apud sedem apostol. morabatur, literas recepisset ut dictum T. de perjurio quod commisisse dicebatur, quoniam ad statutum terminum, prout juramento firmaverat, pecuniam non solverat memoratam, purgationem præstare compelleret, ipse accitis ad se Licien si, Leucaden si, & Augentinen si Episcopis suffraganeis suis, sub apostolica ei auctoritate indixit ut septima manu de perjurio se purgaret; adjiciens ut quia fama exierat quòd dictus Al. in domo sua fuerat interfectus, (cujus certum erat indicium quòd nec à capellano, qui ad hoc in terra illa est specialiter deputatus, viaticum receperat, nec confessus fuerat alicui sacerdoti, nec pulsatæ fuerant in ejus decessu campanæ, & ejus erat sepultura incerta) super reatu homicidij tertia se compurgantium manu ostenderet innocentem; præcipiens etiam quòd de adulterio diffamatus fuerat, & à justitiariis propter hoc aliquando missus in carcerem, & quia cum quadam commatre sua conjugata incestum & adulterium commisisse publicè dicebatur, pro incestu septimæ, & pro adulterio tertiæ manus, non tam delegata quàm ordinaria fungens auctoritate, indixit. quam quia contumaciter præstare contempsit, ipse mandatum apostolicum exequens, & à justitiæ tramite non recedens, eum ab officio & dignitate suspendit, donec de præmissis omnibus se purgaret. Cùm autem dictus T. sententiam suspensionis contemneret, & sicut priùs dignitate ac beneficio uteretur, & ducentos octoginta malachinos, quos prædecessor ipsius Archiepiscopi domui Hierosolymitani Hospitalis & militiæ Templi legaverat, & quos ipse T. publicè rapuerat de manibus testatoris, ab eo admonitus restituere non curaret, excommunicationis in ipsum sententiam promulgavit. Quia verò ipse, secundam sententiam & priorem contemnens, choro se ingessit Ecclesiæ Hydruntinæ, & admonitionem ipsius Archiepiscopi, qui eum à tam temeraria præsumptione desistere commonebat, ac mandabat ut exiret Ecclesiam, quia erat excommunicationis vinculo innodatus, à sua præsumptione non destitit, immo quòd Archiepiscopus mentiretur per medios dentes respondit, & quòd tanquam ventum ejus sententiam reputaret; Archiepiscopus ipse contumaciam tantam attendens, & considerans eum idiotam esse, & ad Cantoriæ officium minùs aptum, utpote qui horas diurni officij per se nec legere poterat nec cantare, & solam capitis tonsuram habebat, ac quia confessus fuerat quòd conspiraverat contra Archiepiscopum, & manifestum erat eum contra juramentum quod ipsi præstiterat super fidelitate venisse, per sententiam dicta eum Cantoria privavit, & ipsam memorato nostro Notario concessit; ac postmodum bonæ memoriæ Celest. Papa prædecessor noster eandem sententiam confirmavit. Cùm igitur dictus Cardinalis quæ coram eo proposita fuerant in nostra præsentia retulisset, nos causam ipsam vestro duximus examini committendam; per apostolica vobis scripta mandantes quatenus eum pro absoluto habentes, inquiratis super præmissis diligentiùs veritatem; & si vobis constiterit post appellationem legitimè interpositam, vel aliàs, citra justitiam præfatum T. spoliatum fuisse, appellatione remota ipsum restitui faciatis, indicta sibi super præmissis criminibus purgatione canonica; in qua si fortè defecerit, Cantoriæ sibi dignitas auferatur, & restituatur Notario sæpedicto pacificè possidenda. Testes &c. cogantur. Nullis literis &c. si quæ apparuerint præter assensum partium &c. Datum Romæ apud S. Petrum, IX. Kalend. Iulij, Pontificatus nostri anno primo.

CANONICIS BASILICÆ principis Apostolorum tam præsentibus quam futuris canonicè substituendis in perpetuum.

Epist. 296. Quòd eorum Ecclesiã, in qua ipse Canonicus fuerat, in honorem Apostolorum ditiorem reddere velit.

CVm in lege veteri non solùm laborum primitiæ, verùm etiam hominum primogenita, Domino mandentur offerri; nos, quos ipse, licèt immeritos, gratuito cœlestis gratiæ rore perfusos, ad summi Pontificatus apicem sublimavit, ut primogeniti simus in multis fratribus, cùm omne opus nostrum teneamur Domino consecrare, promotionis nostræ primitias ipsi fideliter offerre

decrevimus, & in honorem Apostolorum principis, cui, licèt immeriti, non sine magno quodam & admirabili sacramento successimus in officio pastorali, (cùm ea die simus in sede apostolica consecrati qua beatus Petrus Apostolus in episcopali fuit cathedra collocatus) sacrosanctam ejus basilicam licèt tenuis, alicujus tamen muneris privilegio decorare; sperantes quòd is qui munus Abel & minuta viduæ missa in gazophylacium acceptavit, nostræ quoque respiciat humilitatis affectum, non quantum sed ex quanto proferamus attendens: qui cùm sit dominus omnium, & bonorum nostrorum non egeat, quid dignè possimus tribuenti retribuere non habemus; quia de suo reddimus, non de nostro largimur. Eapropter, dilecti in Domino filij, vobis, tanquam specialibus principis Apostolorum ministris, ob ipsius Apostoli reverentiam cupientes utiliter providere, attendentes etiam quòd inter ceteras Ecclesias per universum orbem diffusas, basilicam principis Apostolorum, utpote sedem nostram, specialiùs diligere ac honorare tenemur, sicut qui olim in ipsa vobiscum pariter Canonici beneficium assecuti, nunc de filio in patrem ejus divina sumus miseratione promoti, alteram quartam ministeriorum ad honorem Dei & Apostolorum principis, ac ut sollicitiùs & devotiùs divinis officiis intendatis, de communi fratrum nostrorum consilio vobis & successoribus vestris perpetua donatione concedimus, & apostolicæ sedis privilegio communimus; ita ut deinceps medietatem omnium ministeriorum sine diminutione qualibet habeatis. Ad hæc, Ecclesias sancti Iacobi & sancti Leonardi sitas in Septiniano, quantum ad spiritualia, pleno vobis jure subjicimus, super jure patronatus nemini præjudicium facientes. Ab Ecclesiis autem sancti Michaëlis, sanctæ Mariæ in Saxia, & sanctæ Mariæ in Transpadina, concedimus & statuimus in scrutinio, baptismo, processionibus, & chrismatis confectione, vobis subjectionem & reverentiam perpetuis in posterum temporibus exhiberi. Nullis obstantibus privilegiis, cùm hoc beneficium vobis de certa conscientia conferamus. Reservantes nobis & successoribus nostris in tribus prædictis Ecclesiis institutionem, destitutionem, & correctionem omnium Clericorum. In ceteris autem Ecclesiis, quæ sunt in civitate Leoniana, & per stratam usque ad montem malum, jus quod hactenus habuistis, vobis & successoribus vestris auctoritate apostolica in perpetuum confirmamus. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam beati Petri temerè perturbare &c. Si qua igitur &c. Datum Laterani per manum Rainaldi Domini Papæ Notarij, vicem agentis Cancellarij, III. Idus Martij, Indictione prima, incarnationis Dominicæ anno millesimo C XCVII. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno primo.

EPISCOPO, GAVTERO & Iohanni Archidiaconis Exonienſibus.

Epist. 197. Furtoso abbati beneficia tolli mandantur, & ne invitus coactúsque tonsuratus, in monasterio contra voluntatem retineatur.

* *Legendum*, quem graviter vulneraverat,

PEtri Diaconi humilis nobis querela monstravit quòd cùm coram dilecto filio Abbate Radingen. & bonæ memoriæ magistro Simone, quondam procuratoribus tunc Saresberien. Episcopi, à Rogerio Clerico, qui multas ei molestias irrogaverat, & per capellanum suum, * ejus capellanum graviter vulneraverat, traheretur in causam, in superbiæ spiritum & in iram vehementer accensus, extra seipsum factus, ducebatur amens, petens se in flumen mittere, vel per laquei suspendium interire. Magister verò Simon talem ipsius amentiam & infirmitatem attendens, sigillum suum ei surripuit, & præbendam ejus accepit: alios quoque redditus, quos in episcopatu Saresberien. habebat, in manu sua retinuit, & partem sibi, prout voluit, reservavit, partem verò aliis processu temporis assignavit. Abbas autem Radingen. ipsum capi faciens, & ad monasterium suum adducens, pernoctantem ibi & ductum in Capitulum tonsuravit, & habitum monasticum eum indui fecit. Postea verò tali amentia & alienatione cessante, ad seipsum rediit, & coram Abbate, monachis, & quibusdam aliis reclamavit, dicens se nec velle nec posse monachorum ordinem regulámve tenere; petens instanter ut in qua intravit veste, liber abiret. Dicti verò Abbas & monachi ei exitum denegantes, per novem ferè menses inclusum & custodiæ traditum retinuerunt invitum. Cùm autem idem in proposito suo firmus & immobilis permaneret, à tanta violentia sedem apostolicam appellavit.

Permissus autem postmodum ab Abbate de custodia, qua tenebatur, exire, literis dimissoriis ab eisdem Abbate & monachis impetratis, iterum appellavit. Præscriptus verò magister Simon appellationi ad sedem apostolicam factæ non deferens, tam ipsum P. quàm suos excommunicare præsumpsit: quos bonæ memoriæ Celest. Papa prædecessor noster absolutos nunciari mandavit per judices delegatos. Quocirca discretioni vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus si præmissis veritas suffragatur, præfato Petro, cui dictus prædecessor noster beneficium absolutionis impendit, præbenda sua & aliis beneficiis spoliato, amotis ab eis quibuslibet illicitis detentoribus, præbendam ipsam & omnia bona sua, quæ in ipsius juris præjudicium alienata dicuntur, appellatione cessante auctoritate nostra in integrum, sicut justu m fuerit, resti tui faciatis; audituri postmodum si quid propositum fuerit quæstionis, & fine debito decisuri. Testes cogantur. Nullis &c. Datum Romæ &c. X. Kalend. Iulij.

ARCHIDIAC. MEDIOLANEN.

Epist. 298. Quòd hæretici ad nullas dignitates nec eligi nec eligere possint.

His quæ ad ampliandam fidem catholicam & reprimendam pravitatem hæreticam statuuntur, auctoritatem nostram libenter impendimus & favorem. Sanè, sicut accepimus, dilectus filius noster G. sanctæ Mariæ in porticu Diaconus Cardinalis, dũ legationis fungeretur officio in partibus Lombardiæ, de consilio venerabilium fratrum nostrorum Mediolanen. Archiepiscopi & Episcoporum qui ad eum Veronæ convenerant & quorundam etiam sapientum instituit ut de cetero hæretici ad consilia & dignitates Lombardiæ nullatenus admittantur, nec eligendi alios eis arbitrium conferatur, nec in eligendis personis ad eas vocem debeant aliquam obtinere. Ad id autem servandum in posterum Potestates, Consules, Consilia Lombardiæ astringendos constituit juratoria cautione, & te ad recipienda juramenta eorum in quibusdam civitatibus deputavit, indulta tibi libera facultate contumaces excommunicationis & terras eorum interdicti sententiis feriendi. Nos igitur quod ab eodem Cardinali provida deliberatione statutum est ratum habentes, ut juxta mandatum ejus à civitatibus illis super hoc exigas & recipias juramenta, ad quas te ipse duxerat destinandum, injungimus, auctoritate tibi præsentium indulgentes ut contradictores excommunicationis sententia ferias, & terras eorum subjicias interdicto. Nulli ergo &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum XVII. Kalend. Iulij.

NIVERNEN. EPISCOPO, Virziliacensi & de Maceriis Abbatibus.

Epist. 299. Iis committitur causa Abbatis Flaviniacensis contra Priorem de Sinemuro.

Cvm dilectus filius G. Abbas Flavin. nuper apud sedem apostolicam moraretur, supervenit dilectus fil. A. Prior de Sinemuro, postulans instantissimè ut abbatiam Flavin. sibi restitui faceremus, qua dicebat se prætermisso juris ordine spoliatum. Nos autem dilectum filium G. tituli S. Mariæ Trans-Tyberim Presbyterum Cardinalem eis dedimus auditorem: in cujus præsentia fuit ex parte jamdicti Prioris propositum quòd prædecessor noster Celestin. Papa bonæ memoriæ venerabili fratri nostro Cabilonen. Episcopo & dilecto filio Molismen. Abbati districtè præcepit, sicut in ipsius literis continetur, ut R. quondam Abbatem Flavin. omni contradictione cessante deponerent, & nisi Capitulum infra certum terminum in idoneam personam canonicè conveniret, ipsi de Prælato idoneo monasterium ordinarent. Amoto itaque Abbate à judicibus nominatis, & assignato termino monachis, & de communi voluntate recepto, infra quem de substituendo pastore monasterio unanimiter providerent, electioni fuit terminus assignatus: in quo cùm de facienda electione communiter tractari deberet, N. monachus frater prædicti Abbatis cum novem fautoribus suis monasterium noluit introire, sed ad ipsorum malitiam convincendam, ab aliis de consensu omnium electioni fuit alius terminus assignatus: ad quem, præter memoratos novem in sua sicut priùs contumacia perdurantes, omnes monachi convenere. Prædicti autem novem se in domo cujusdam laici receptantes, constanter asserebant quòd Capitulum non intrarent, nisi electionis potestate in unum ex ipsis collata. Quod etiam Conventus facere voluit, ut scandalum schismatis vitaretur; dummodo electurus juramento firmaret quòd de gremio Ecclesiæ meliorem secundùm

conscientiam assumeret in Abbatem. quod recipere noluere, nisi compromissio fieret absolutè; ut cui daretur eligendi facultas, undecunque vellet assumeret eligendum. Sic ergo Conventus habito prudentum virorum consilio, qui ad electionem convenerant, & de voluntate absentium, de facienda electione tractatum habere cœperunt, & præmissos novem indignos electione credentes, tandem in quatuor monachos Presbyteros de corpore convenerunt monasterij: qui promiserunt, præstito juramento, quòd de gremio Ecclesiæ personam idoneam nominarent, jurantibus aliis quòd illum sine contradictione reciperent qui esset à quatuor nominatus. Ipsi verò præfatum A. monachum ipsius Ecclesiæ, Priorem Sinemuri, virum providum & discretum, unanimiter elegerunt: quem Conventus gratanter suscipiens, cantando, sicut moris est, *Te Deum laudamus*, in sede Abbatis electum solemniter posuere: qui rediens in Capitulum cum Conventu, se, electionem suam, electores, & consentientes eis in protectione sedis apostolicæ posuit, ad eam appellando si qui ducerent resistendum. Consequenter electionem & formam ejus per idoneas personas intimavit judicibus intimatis: quibus electio valde placuit, & quòd idem ipsi fecissent nunciis responderunt, si ad eos electio pertineret; coram quibus, si qui electioni se opponerent, appellatio fuit à nunciis innovata. Quibus judices retulerunt, quòd in absentia partium nihil penitùs innovarent, & nisi priùs de causæ meritis fierent certiores. & ita per septem septimanas & ampliùs dictus A. possessionem & administrationem habuit ut electus. Exinde dictus G. cum multitudine veniens armatorum, monasterium per violentiam occupavit, ejectis viginti duobus monachis, qui ejus proposito resistebant, & post appellationem eo præsente interpositam, jam tertiò eos turpiter tractari fecit, & quosdam ex ipsis usque ad effusionem sanguinis verberari. Postmodum verò memoratum A. per violentiam nobilis viri Ducis Burgundiæ de Prioratu Sinemuri fecit expelli, data sibi magna pecuniæ quantitate, quam super possessionibus Prioratus usque ad ducentas libras *provenien. & ampliùs mutuò dicitur accepisse. propter quod eundem A. & fautores suos ita inhonestè tractatos exire à terra oportuit & latere. Idem etiam Dux amicos ipsius A. usque ad subversiones castrorum & incendia fuit ejus odium persecutus. Sed postmodum ad se rediens, & gratiam eis restituit, & à persecutione destitit monachorum: qui mox ut eis fuit opportunitas reddita, quod persecutionis tempore facere non poterant, ad sedem apostolicam accesserunt, suppliciter postulantes ne mora temporis, quam necessitas peperit non voluntas, eis deberet præjudicium generare. Contra quem citra litis contestationem fuit propositum ex adverso, quòd cùm ipse A. ex causa multiplici esset excommunicationi subjectus, ei dictus Abbas non tenebatur aliquatenus respondere. Quondam enim ipsius A. consanguinei pro violenta injectione manuum in Priorem Flaviniacensem, quem membris genitalibus mutilarunt, excommunicati fuerunt publicè nunciati, & castrum eorum suppositum interdicto: infra quod dictus monachus se recipiens, sacrilegorum communionem nullatenus evitavit; quibus scienter communicando, labem excommunicationis incurrit: & cùm sine Abbatis sui licentia claustrum exierit, quod non est etiam pro ecclesiasticis utilitatibus faciendum, secundùm statuta regulæ, quæ excommunicatos asserit donec satisfaciant monasteriis quæ relinquunt, personam standi in judicio nō habebat. Auctoritate quoque delegatorum judicum excommunicationis vinculo dicebatur astrictus, sicut ipsorum literæ testabantur. cùmque per annum & dimidium in excommunicatione permanserit, admitti non debebat ampliùs ad agendum. Adjectum fuit etiam pro Abbate, quòd cùm propter onera debitorum, quibus suum monasterium prægravatur, quæ contraxit prædecessor suus ipsius A. consanguineus, ad sedem apostolicam accessisset, sicut ex arbitrio venerabilis fratris nostri Ostien. Episcopi evidenter apparet, cùm trecentas quinquaginta marchas vener. fratri nostro Eduen. Episcopo proinde solvere teneatur, nec ad causam istam fuerit evocatus, compelli non poterat nec debebat ut adversario responderet; qui videbatur dolosè versari, cùm illum volebat non præmonitum convenire, de quo coram ordinario judice congruo loco & tempore, si quam haberet, poterat justitiam

*vf. Provincēses

justitiam obtinere : cui quòd nullum superesset jus ad agendum, per confirmationem ejusdem prædecessoris nostri & acta delegatorum judicum manifestè poterat approbari. Iudices etiam auctoritate apostolica inhibuere Conventui, ne sine Priore, Decano, & aliis ex justo metu absentibus, ad electionem procederent; & hoc idem quidam de Capitulo inhibentes, ne contra prohibitionem judicum aliquid fieret, sedem apostolicam appellarunt. Quidam verò juvenes inhibitione judicum & appellatione contemptis, absentibus Priore, Decano, & sociis, nolente quoque parte residentium saniore, prædictum A. eligere præsumpsere : quibus, ne possent eum ad Ecclesiam ducere, fores Ecclesiæ clausæ sunt ab his qui rectiùs sentiebant, ruptis funibus campanarum. unde factum est ut neque in obedientia monachorum vel fidelitate burgensium factum ipsorum procederet, nec etiam in solennibus quæ consuevere in talibus adhiberi; & ita nec auctoritate judicum, nec de conscientia diocesani Episcopi, nec de voluntate ipsius Capituli, in spiritualibus vel temporalibus ministravit. Post hæc quidam de residentibus in Capitulo, cum literis ipsius Capituli continentibus veritatem, accesserunt ad judices delegatos, ut Ecclesiæ juxta tenorem apostolici mandati consulerent postulantes. Qui deliberato consilio, quod eis inhibentibus factum erat in irritum revocantes, & eos qui elegerant & electum per diocesanum Episcopum excommunicationis vinculo innodarunt. Postmodum ad ordinationem monasterij procedentes, ipsum G. qui præsidet, tunc Virziliacen. Hostalarium, elegerunt : quem petitum solenniter & concessum monachi & populus Flaviniacenses, sicut eis à judicibus mandatum fuerat, cum honore debito recepere, & tunc à diocesano Episcopo munus benedictionis nullo contradicente susceptit. Exinde ad Ecclesiam pariter accedentibus, Episcopus in sede Abbatis illum constituens, per funem campanæ, sicut moris est, investivit : cui & monachi obedientiam, & burgenses fidelitatem debitam præstitere; usque ad hæc tempora (quantum ad ipsum A.) pacificè præfuit abbatiæ. Hæc omnia quæ præmisimus, scilicet H. depositionem, & A. cassationem, verùm etiam ordinationem & institutionem dictus prædecessor noster per suas literas confirmavit; nec eo vivente præsumpsit aliquis reclamare. Cujus confirmationem ratam haberi petebat, & quæ per adversarium amiserat, postquam appellationem interposuit, & iter arripuit ad sedem apostolicam veniendi, sibi restitui postulabat. Ceterùm præmissis objectionibus pars ipsius A. taliter respondebat, quòd cùm dictus G. Canonicus fuerit regularis, & cucullam sine Abbatis sui licentia accepisset, præsertim cùm talis fuerit canonica regularis, quòd Canonicis, ne monachi fieri possint, per privilegium denegetur, de recessu monasterij sine Prælati licentia non poterat adversarium accusare. Pari modo cùm eos qui dictum Priorem genitalibus mutilarunt ad osculum postea pacis receperit, redditus centum librarum tam eis quàm aliis per annos singulos persolvendo, super eorum communione adversario quicquam objicere non debebat, cùm ipse commisisset similia vel pejora, quibus tamen se communicasse penitùs denegabat. A judicibus verò delegatis ligari se potuisse illa ratione negabat, quòd post depositionem memorati Abbatis, eorum jurisdictio expirasset, majore parte Capituli & consilij sanioris Abbatem concorditer eligente. Et cùm per narrationem & responsionem litis contestatio fiat, & hæc observata fuerint inter ipsos, asserebat adversarium non posse instantiam judicis declinare. Nos ergo, qui juxta commissum nobis apostolatus officium universis sumus in sua justitia debitores, per apostolica vobis scripta mandamus quatenus partibus ad vestram præsentiam * constitutis, si prædictus A. legitimè comprobaverit jurisdictionem delegatorum ante institutionem præfati G. penitùs expirasse, legitimum etiam impedimentum ostenderit propter quod non potuit appellationem prosequi infra annum, cùm ex justa causa indulgeatur biennium, tunc demum inquiratis super propositis & proponendis diligentiùs veritatem; & Deum habentes præ oculis, sine personarum acceptione causam ipsam, ad locum idoneum accedentes, & utrique parti securum, si partes consenserint, fine canonico terminetis, vel eis non consentientibus usque ad diffinitivæ sententiæ calculum procedentes, gesta omnia redacta in scriptis, & sigillorum vestro-

* convocatis

rum munimine roborata, ad nostram præsentiam transmittatis; statuentes partibus terminum competentem, ad quem recepturæ sententiam, per se vel procuratores suos nostro se conspectui repræsentent. Interim autem prædictus G. sicut Abbas liberè administret. Nullis literis &c. præter assensum partium &c. Quòd si omnes &c. tu frater Episcope cum eorum altero &c. Datum Romæ apud S. Petrum &c.

MAGDEBVRGEN. ARCHIEPISC. & Suffraganeis ejus.

Epist. 300. Ne pro terræ sanctæ recuperatione laborantibus injuriæ inferantur.

QVanto gravioribus rerum & personarum periculis se opponunt qui relicta domo propria pro liberatione salutiferæ crucis & terræ sanctæ, quam Dominus noster Iesus Christus pretioso sui corporis sanguine consecravit, ad partes transmarinas accedunt, tanto circa tuitionem ipsorum & rerum suarum vigilantior cura nobis incumbit, cùm tam ipsi quàm res eorum sint, donec in sancta peregrinatione permanserint, specialiter sub protectione sedis apostolicæ constituti. Ex parte siquidem dilectorum filiorum Principum, Magnatum, & aliorum de vestra provincia, qui crucem suis humeris infigentes, ad partes Hierosolymitanas pro servitio Iesu Christi non sine magno discrimine laborarunt, fuit in auditorio nostro propositum, quòd ipsis in obsequio sancto manentibus, contra protectionem quam sedes apostolica duxit eis specialiter impendendam, quidam de vestra provincia malo spiritu concitati, postposita reverentia venerandæ crucis & ejus qui pro salute omnium tanquam pretium nostræ redemptionis in ea pependit, possessiones eorum & bona invadere minimè timuerunt. Volentes igitur eorum temeritati, prout convenit, obviare, fraternitati vestræ per apost. scripta præcipiendo mandamus atque præcipimus quatenus præsumptores illos, qui vobis suis nominibus exprimentur, ad faciendam plenariam restitutionem taliter ablatorum & passis injuriam satisfactionem congruam exhibendam, singuli vestrum, cùm fueritis requisiti, monitione præmissa per ecclesiasticam districtionem subl. appellationis obstaculo compellatis. Datum Romæ apud S. Petrum V. Kalend. Iulij.

EPISCOPO LEXOVIEN. & Abbati Vallis Richerij.

Epist. 301. Causa Abbatis de Conchis ei committitur.

SIcut in literis bonæ memoriæ Cœlestini Papæ prædecessoris nostri perspeximus contineri, cùm olim quidam monachus Conchen. ad sedem apostolicam accessisset cum clamoribus importunis, & quarundam literarum, quas secum habebat, testimonio præmunitus, asseruit quòd ad mandatum dilecti filij nostri Iord. tituli sanctæ Pudentianæ Presbyteri Cardinalis, tunc apostolicæ sedis Legati, dilecti filij Abbas Troarnensis & Prior sanctæ Barbaræ Abbatem de Conchis pro inutili administratione, corporis incontinentia, rerúmque monasterij dilapidatione, ascito sibi Priore de Lira, prædicti Legati auctoritate ab officio & administratione abbatiæ memoratæ deponere curaverunt. Cùm itaque non esset qui pro parte altera responderet, ad nimiam prædicti monachi pertinaciam & clamosam instantiam sententiam talem, prout rationabiliter lata fuerat, nec legitima appellatione suspensa, idem prædecessor noster confirmans, eam mandavit inviolabiliter observari. Dictus verò Abbas postmodum ad apostolicam sedem cum magnis veniens periculis, laboribus, & expensis, multorum & magnorum virorum testimonialibus literis communitus, se post appellationem interpositam ad literas per precum mendacia impetratas, à judicibus sibi suspectis, juris ordine non servato, ab administratione monasterij conquestus est injustè fuisse amotum, cùm prædictus Legatus sæpedictum monasterium visitans, nihil circa personam Abbatis vel ipsius administrationem inutilem inveniisset quod ei correctione dignum vel reprehensione videretur. Idem etiam Cardinalis proprio fuit ore confessus quòd quandiu in monasterio fuit, cùm cuncta diligentiùs inquisisset, domum per omnia in bono statu invenit, nec aliquid adversùs Abbatem fuit propositum quæstionis. Post discessum verò suum quidam adversùs sæpedictum Abbatem tot & tanta proposuere nefaria, quòd nulla ratione, salva conscientia, sine inquisitione diligenti poterat præterire. Vnde memoratis & Priori mandavit ut de vita & conversatione ipsius Abbatis & totius Capituli statu, associatis sibi viris prudentibus, inquire-

rent diligenter, & quicquid invenirent ibidem, ei absque dilatione significare curarent. Nunquam tamen suæ fuisse intentionis asseruit quòd ipsi ad sententiam proferendam absque ipsius consilio procederent & mandato. Sicque sæpedictus prædecessor noster nolens prædictum Abbatem inordinatè gravari, quod à prædictis inquisitoribus, qui mandato Cardinalis abusi fuerant, factum erat enormiter circa ipsum, penitùs irritans, in eum statum ipsum restituit in quo fuit cùm dictus Cardinalis à monasterio præfato recessit. Subsequenter verò venerabili fratri nostro Episcopo tunc electo & dilectis filiis Hu. & Lu. Archidiacon. Ebroicen. præcipiendo mandavit ut eidem Abbati memoratæ abbatiæ plenam & pacificam possessionem auctoritate freti apostolica, nullius contradictione vel appellatione obstante, restituere non differrent, revocantes in irritum quicquid post appellationem ad nos interpositam in ipsius Abbatis præjudicium noscerent immutatum. Ne tamen illius restitutionis occasione vitia ejus, si fortè talis esset qualem ejus adversarij asserebant, dissimulare aut fovere deberet, eisdem injunxit ut si quis postmodum appareret qui adversùs personam ejus vel administrationem inutilem aliquid proponere vellet & canonica probatione monstrare, ea diligenter audirent, eique cum sigillorum suorum testimonio fideliter intimarent, providentes attentiùs ne bona ipsius monasterij ex tunc possent per ejus negligentiam seu malæ administrationis studium dissipari. Verùm cùm, sicut idem Abbas in nostra nuper præsentia constitutus asseruit, prædictus Episcopus illius auctoritate rescripti cum suis conjudicibus in negotij deberet executione procedere, ipse post labores multiplices, restitutione nondum facta, diem ipsi apud Ebroicas assignavit: ubi pars adversa ipsum ob multa pericula, quæ personæ suæ imminere videbantur, quòd prefati Episcopi staret arbitrio fidem interponere compulerunt, duobus aliis conjudicibus in absentia constitutis. Nos igitur causam ipsam tam super principali quàm incidenti quæstione vestro examini committentes, discretioni vestræ, de qua plenam fiduciam obtinemus, per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus super his omnibus studeatis elicere veritatem, & quod secundùm Deum videritis rationabiliter statuendum, appellatione postposita statuatis, & faciatis id per censuram ecclesiasticam irrefragabiliter observari. Si qua verò partium legitimè citata ad vestram præsentiam venire neglexerit, vos nihilominus, quantum de jure poteritis, in ipso negocio procedentes, finem ei debitum subl. appellationis obstaculo imponatis; provisuri attentiùs ut ita per omnia servato juris ordine procedatis, quòd discretio vestra meritò debeat commendari. Nullis literis &c. harum mentione &c. Quòd si ambo &c. alter vestrum. Datum Romæ apud sanctum Petrum.

SYRACVSANO EPISCOPO & Abbati Sambucien.

Epist. 302. Vt Crucem prædicent, & homines ad terræ sanctæ recuperationē adhortentur.

PLorans ploravit Ecclesia, & vox in Rama audita est ploratus & ululatus ipsius, immo etiam in omnem terram clamor ejus exivit, & in fines orbis terræ singultus ipsius; ex quo nunc ultimò, peccatis Christiani populi promerentibus, venerunt gentes in hereditatem Domini, coinquinavere templum sanctum ejus, posuerunt Hierusalem velut pomorum custodiarium, posuerunt mortalia servorum ejus escas volatilibus cœli, carnes sanctorum bestiis terræ. Effuderunt sanguinem sicut aquam in circuitu Hierusalem, & non erat qui sepeliret. Fremuerunt enim gentes; & populi non prorsùs inania meditati, astiterunt cum Regibus suis, & Principes convenere in unum adversùs Dominum, & adversùs Christum ejus; & quasi prævalentes in ipsum, & in hereditate possidentes sanctuarium ejus, prophanantes sancta sanctorum, & ad pretiosa ipsius manum & animum extendentes, sancta ejus diripuere in prædam, & forte sibi ejus spolia diviserunt. Sanè apostolica sedes, quæ mater est omnium generalis, ægrè ferens victimas filiorum, & suos dolens terminos coarctari, prædecessorum nostrorum temporibus ad universas provincias, in quibus nomen colitur Christianum, literas sui gemitus destinavit, ut filios in injuriæ paternæ vindictam & fratres armaret in fraterni excidij ultionem. Licèt autem diversi Reges & Principes Christiani ad commonitionem ipsius arma moverint in paganos, quia tamen (sicut effectus demonstrat) non

ambulaverunt prout debuerant in lege Domini, immo revertebantur cùm incederent, & ollas carnium in deserto & Ægypti delitias in solitudine affectabant, nec in digito Domini sed sua potiùs potentia confidebant, quibusdam eorum pereuntibus gladio, & aliis infirmitate consumptis, nondum aversus est à nobis furor Domini, sed adhuc manus ejus extenta. Non autem hæc scribimus ut vos de divina misericordia desperare velimus, quæ vocat ea quæ non sunt tanquam ea quæ sunt, quæ posset in hac Christiani populi necessitate exhibere plusquam duodecim legiones angelorum, quæ docet manus ad prælium, & digitos movet ad bellum; sed ut nostram potiùs incuriam arguamus, qui culpis nostris miserationem Domini visi sumus hactenus retardare; sicut filij Hierusalem, qui murmuravere in castris, nec exaudierunt vocem Domini, quadraginta dies, quibus potuissent terram repromissam intrare, in annos totidem convertere. Sic sic olim populus Hierusalem, cùm ad debellandum tribum Benjamin priùs Domino consulto, deinde ipso ascenderet injungente, non priùs de ipsis victoriam est adeptus, quàm semel & secundò conversus in fugam, culpas suas hostili gladio expiaret. Siquidem si fides nostra sicut granum sinapis fuisset, & in lege Domini ambulassent qui tulerunt crucem ejus ut ipsius injuriam vindicarent, unus nostrum mille & duodena millia effugasset; & sicut deficit fumus, & fluit cera à facie ignis, sic inimici ejus ab eorum præsentia defecissent. Quamvis autem contrarium merita non meruerint, qui per peccata, quæ jugiter facimus, ad duriora Dominum provocamus: quia tamen miserationes ipsius sunt super omnia opera ejus, & cùm iratus fuerit, misericordiæ recordatur, si conversi fuerimus, adjiciet misereri Deus, & non continebit in ira misericordiam suam, nec dabit hereditatem suam in opprobrium, ut dominentur ei de cetero nationes; ne fortè consentiant adversarij nostri, & dicant: *Manus nostra excelsa, non Deus, fecit hæc omnia.* Quis igitur in persona propria pro eo laborare recuset, immo etiam extrema pericula sustinere, qui pro nobis crucis patibulum subire voluit ut inimici à nobis expelleret potestatem? Quis sua deneget illi qui nobis & esse contulit & habere? qui centuplum retribuit in præsenti, & in futuro præmia pollicetur æterna? Nam & secundùm Apostolum pietas promissionem habet vitæ quæ nunc est, & futuræ. Quis pro eo mori deneget, qui factus est pro nobis obediens usque ad mortem, mortem autem crucis? qui habet potestatem corpus & animam perdere in gehennam? & secundùm multitudinem miserationum suarum brevi temporis spatio mortis compendio vitam istam in æternam potens est commutare? Exurgant igitur fideles Ecclesiæ, apprehendant arma & scutum, & exurgant in adjutorium Iesu Christi; ut & ipse mittat eis auxilium de sancto, & de Sion tueatur; eo faciente cum ipsis signum in bonum qui conterit bella, qui currum & exercitum Pharaonis projecit in mare, infirmi robore accingantur; ut arcum fortium superent, & superbiam eorum humilient qui non in Deo sed in sua feritate confidunt. Quia verò plerique laborare sufficiunt in personis, qui subvenire non possunt in rebus, & è converso nonnulli non in personis sed in rebus possunt præstare succursum; ut omnes laboris sint & mercedis participes, dilectis filiis Comitibus, Baronibus, & universo populo Siciliæ mandavimus, & in remissionem injunximus peccatorum, ut ad defensionem terræ Nativitatis & Resurrectionis Dominicæ, ubi Deus Rex noster ante secula salutem in medio terræ dignatus est operari, in navigio, victualibus, & aliis necessaris studeant subvenire. Cùm enim Teutonici in ultramarinis partibus commorantes, sicut accepimus, in proximo sint ad propria redituri; nisi terræ illi devotio populi Christiani subvenerit, & residuum locustæ comedet brucus, & non solùm non recuperabimus jam amissa, immo potiùs recuperata & possessa diutiùs (quod avertat Dominus) amittemus. Nos autem ne videamur aliis onera gravia & importabilia imponere, digito autem nostro nolimus ista movere, aliquem de fratribus nostris in expensis propriis ad partes illas cum alio competenti subsidio disposuimus destinare: qui exercitum Domini in humilitate præcedat, & Iosue pugnante, cum Aaron ascendat in montem contemplationis, & oret ut Amalech in fugam, faciente Domino, in ore gladij convertatur. Omnibus autem qui propter hoc in per-

sona propria laborabunt, de Dei & Apostolorum ejus Petri & Pauli auctoritate confisi, plenam peccatorum suorum, de quibus cordis & oris egerint pœnitentiam, veniam indulgemus. Ceteros verò qui ad opus hujusmodi exequendum aliqua de bonis suis fortè contulerint, juxta muneris quantitatem, & præcipuè juxta devotionis affectum, remissionis hujus participes esse censemus. Sciat autem se culpabiliter durum, & durè culpabilem, qui monitis apostolicis in opere tam pio & necessario neglexerit acquiescere, cùm Apostolorum moneamur exemplis ut collectas pro fratribus & indigentibus, maximè laborantibus in Hierusalem, faciamus. Cùm ergo vos ad proponendum verbum Domini populo Siciliæ, de providentia & religione vestra confisi, duxerimus deputandos; discretionem vestram rogamus, monemus, & exhortamur in Domino, & in remissionem vobis injungimus peccatorum, quatenus circumeuntes civitates, oppida, & castella, tam cives, quàm nobiles, & universum populum Siciliæ salubribus monitis & exhortatione assidua inducatis ut opponant se murum pro domo Domini ascendentibus ex adverso & (sicut dictum est) supradictæ orientali terræ studeant subvenire. Taliter autem solicitudinis vestræ prudentia his exequendis insistat ut zelum Domini vos habere in instanti necessitatis articulo comprobemus, & ad dilectionem vestram tanto ampliùs provocemur, quanto ad liberationem terræ illius ardentiùs aspiramus. Confidimus enim quòd si cum Petro rete prædicationis vestræ laxaveritis in verbo Dei, non tam copiosam multitudinem piscium quàm utilem & necessariam, & per quam pater misericordiarum & Deus totius consolationis finem imponet super hoc laboribus Ecclesiæ, concludetis. Datum Romæ &c.

In eundem ferè modum omnibus per Apuliam, Calabriam, Thusciam, & ..... constitutis.

CONVENTVI S. SALVATORIS de Tilesio.

Epist. 303. De electione digni & utilis Abbatis.

CAusam quæ inter P. quondam Abbatem vestrum ex una parte & vos ex altera vertebatur, venerabilibus fratribus nostris Beneventano Archiepiscopo, Episcopo Telesino, & dilecto filio Priori S. Andreæ recolimus commisisse. Sed ipso Episcopo propter ægritudinem excusato, & dicto Archiepiscopo vices suas, propter emergentia negotia, dilecto filio Beneventano Primicerio committente, cùm præfatus Prior & Primicerius controversiam vellent servato juris ordine pertractare, tandem, sicut accepimus, factum est de consensu partium quòd Abbas sponte renuntiaverit abbatiæ, & si placeret nobis, in uno casali sibi monachi providerent. Nos ergo attendentes quòd cuilibet licet renuntiare his quæ pro se introducta sunt, ratam resignationem ejus habentes, & eligendi vobis pastorem facultatem liberam tribuentes, universitati vestræ per apostolica scripta mandamus atque præcipimus quatenus servantes unitatem spiritus in vinculo pacis, vel de ipsius monasterij gremio, si quispiam ibi ad hoc reperitur idoneus, vel de alio etiam monasterio, secundùm regularem observantiam talem personam studeatis eligere in Abbatem, quæ afflicto monasterio præesse valeat & prodesse: quem, cùm electus canonicè fuerit, cum monachorum numero competenti nostro conspectui præsentetis, benedictionem recepturum à nobis, si vestris votis duxerimus annuendum. Si verò secùs agere præsumpseritis, & electum & electores confusos ad vos remittemus, & nos ipsi per alios faciemus indemnitati monasterij provideri. Datum Romæ apud S. Petrum V. Non. Iulij.

EPISCOPO ET CAPITVLO Lemovicen.

Epist. 304. Vt quendam M. Petrum in Canonicum recipiant.

NEc novum debetis nec absonum reputare, si de illorum sumus provisione soliciti, qui apud sedem apostolicam pro suis vel suorum dominorum negociis constituti, nostram & fratrum nostrorum gratiam conversatione laudabili meruerunt. Tanta est enim apostolicæ sedis benignitas ut accedentes ad se fratrum & coëpiscoporum nostrorum nuncios benignè recipiat, & laborem eorum qui apud eam longo tempore commorantur, in beneficio vel aliis quæ dignè postulaverint, recompenset. Inde est quòd cùm dilectus filius noster Magister Petrus Chalboini, venerabilis fratris nostri Walteri Rothomagensis Archiepiscopi Clericus, ex diutina mora quam apud nos fecit, suæ probitatis

& scientiæ meritis nobis & fratribus nostris carus sit admodum & acceptus, pro ipso literas vobis duximus apostolicas destinandas; rogantes, monentes, & exhortantes in Domino, ac per apostolica vobis scripta mandantes, quatenus, cùm in Ecclesia vestra certus non sit numerus præbendarum, eum in fratrem & Canonicum vestrum ob reverentiam apostolicæ sedis & nostram liberaliter admittatis, præbendam sicut uni ex vobis, ipsi vel procuratori suo absque dilationis tædio conferentes: primitias precum nostrarum taliter audituri quòd propter hoc vobis denuo scribere non cogamur: scituri quòd sicut nostræ intentionis existit nihil præcipere inhonestum, sic non relinquemus quod mandaverimus imperfectum, nec contemptum nostrum tolerabimus patienter. Datum Romæ apud sanctum Petrum, X. Kal. Iulij &c.

EPISCOPO ET DECANO Matisconen.

Epist. 305. Major & senior Capituli pars in statuendo prævalet.

OFficium injunctæ administrationis exigit ut de statu Ecclesiarum curam gerere debeamus, & quæ minùs ordinata fuerint, per studium nostræ solicitudinis, prout congruum fuerit, ordinentur: quatenus personis idoneis substitutis in eis, & cunctis juxta normam constitutionis Ecclesiæ rectè dispositis, divinæ laudis obsequia ibi dignè valeant exerceri. Ex tenore siquidem literarum vestrarum nobis innotuit quòd cùm in Ecclesia vestra necessitas exigit aliquid ordinari, vel emendari quod minùs canonicè noscitur attentatum, quod à majori parte Capituli provido consilio disponendum fore censetur, duo vel tres ex ipsis Canonicis motum animi sui sequentes, suam contradictionem opponunt, & ita communem utilitatem & Ecclesiæ profectum non metuunt impedire. Nos igitur Ecclesiæ vestræ utilitatibus providere volentes, discretioni vestræ præsenti pagina indulgemus ut vobis liceat de assensu majoris & sanioris partis Capituli, paucorum contradictione seu appellatione nequaquam obstante, corrigere (nisi juxta constitutionem Lateranen. Concilij ab eis rationabile aliquid objectum fuerit & ostensum) quæ in Ecclesia vestra corrigenda emerserint, & statuere quæ fuerint statuenda. Nulli ergo &c. Datum Romæ apud S. Petrũ &c.

AYMONI DECANO MATISC.

Epist. 306. Ut sacrilegi & raptores bonorum Ecclesiæ coërceantur.

CVm antiqui hostis fallax suggestio fragilitatem conditionis humanæ sæpius ad illicita declinare compellat, & quanto magis dolet de reparatione humani generis, tanto efficaciùs ipsum captivare laboret, contra ipsius astutiam cura debemus insistere diligenti, & illos quos fraudis suæ laqueo nititur impedire, affectione omnimoda ad justitiæ semitam revocare. Quoniam igitur quidam, ut audivimus, spiritu malignitatis inducti, Ecclesiarum bona rapere, homines earum capere, sacrilegia etiam committere, & multa alia damna eisdem non metuunt irrogare, præsenti tibi pagina indulgemus ut malefactores Matisconen. Ecclesiæ, si tamen ei sint diocesana lege subjecti, nisi ad diligentem monitionem tuam satisfactione se digna correxerint, nullius contradictione vel appellatione obstante per censuram ecclesiasticam valeas coërcere. Nulli ergo &c. Datum ut suprà.

MILITEN. EPISCOPO.

Epist. 307. Abbas ob gravem corporis defectum amovetur. Cap. Exposuisti. De corpore vitiatis.

EXposuisti nobis in nostra præsentia constitutus quòd I. quondam prædecessor tuus Ph. in Abbatem promovit, nesciens quòd ipse manu esset altera mutilatus. Quia verò Abbas ipse noscitur sinistra carere, quid super hoc agendum sit, nostra voluisti responsione doceri. Nos igitur fraternitati tuæ taliter respondemus, quòd cùm pro tam enormi defectu ad sacros non possit ordines promoveri, & ipse in promotione sua id tacuerit fraudulenter, ab abbatiæ officio est non immeritò amovendus. Datum Romæ apud S. Petrum, V. Kal. Iulij &c.

SENONENSI ARCHIEPISCOPO.

Epist. 308. De pœnitentia & absolutione Archidiaconi Lugdunensis.

EX parte venerabilis fratris nostri R. Lugdunen. Archiepiscopi literas accepimus continentes quòd cùm R. quondam Archidiaconus Lugdunensis multa enormia commisisset, in ipsum exigentibus meritis mandati apostolici auctoritate recepta sententiam excommunicationis injecit, & eundem officio beneficióque privavit. Verùm quia (sicut tam idem Archiepiscopus quàm multi alij per suas nobis literas intimarunt) prædictus R. quoniam ei dedit vexatio intellectum, desiderat satisfacere

de commissis, & suos excessus cum omni humilitate deplorat. de cujus dejectione multa Lugdunensi Ecclesiæ dicuntur incommoda provenire. Nos itaque cum eo misericorditer agere cupientes, ut contra justitiam non recedamus à tramite veritatis, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus accepto à præfato R. juramento, juxta formam Ecclesiæ ipsum ab excommunicatione absolvas. Si autem idem R. pro crimine secundùm juris ordinem sententiam illius depositionis incurrit, cùm publicè criminosum, & maximè convictum decrimine, in sua nolimus nequitia confovere, eandem sententiam facias firmiter observari. Alioquin super ipso negocio ejúsque processu rei veritatem diligenter inquiras, & quod inveneris in scriptum redigens, totum rei processum sub tuis literis & sigillo inclusum, nobis fideliter non differas destinare; ut sic per te sufficienter instructi, meliùs & liberiùs in negotio procedere valeamus. Datum Romæ apud sanctum Petrum III. Non. Iulij.

PADVANO EPISCOPO.

Epist. 309. Vt Clerici laicos vita & moribus bonis superent, quos dignitate præcellunt.

CVm in Ecclesia Dei diversi sint ordines constituti, & ab eis quibus plus committitur, plus etiam exigatur; expedit his qui in sortem Domini sunt assumpti, quòd laicos vita sicut dignitate præcellant; ut non solùm distantia sit in ordine, sed in moribus etiam gradus attendi valeat honestatis. Quidam verò officij sui debitum nullatenus attendentes, quæ in Clericis & laicis concupiscibilia sunt affectant, dum præbendarij & Clerici, ut laici, immo plusquam laici non metuunt lascivire. Sanè significavit nobis dilectus filius T. Feltren. Præpositus, quòd Feltren. Canonici, qui laicos tenerentur ad viam rectitudinis exemplo boni operis informare, clericali honestate neglecta, incedunt in habitu laicali, & cum concubinis suis publicè non dubitant habitare. Cùm igitur ministris altaris munditia sit indicta, dicente propheta, *Mundamini qui fertis vasa Domini &c.* fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus dictos Canonicos moneas diligentiùs & inducas ut honestatem servent & habitum clericalem, & à concubinarum suarum cohabitatione recedant, & juxta Ecclesiæ consuetudinem, refectionem in canonica simul suscipiant, & nisi evidens necessitas intervenerit, de nocte dormiant infra claustrum. Alioquin eos Feltren. Ecclesiæ beneficiis, sublato appellationis obstaculo, auctoritate nostra non differas spoliare. Datum &c. Kal. Iulij.

ARCHIEPISCOPO Montis Regalis.

Epist. 310. De illorum absolutione qui violentas manus in clericos injiciunt.

LIcèt percutienti nos in una maxilla præbere alteram teneamur, & pro persequentibus & calumniantibus exorare; ne tamen malignantium effrenata licentia, si quidlibet impune præsumeret, incentivum pareret delinquendi, sic provida prædecessorum nostrorum auctoritas cohibere voluit à Clericis violentiam laicorum ut eorum excessum plus corrigeret quàm puniret, dum non eis temporalem pœnam infligeret, sed ad correctionem à communione fidelium violentos manuum injectores decerneret separatos. Propter quod etiam ad majorem cautelam & reverentiam potiorem, absolutionem taliũ sibi soli sedes apostolica reservavit: ut quos nec timor Domini nec religio clericalis à sua præsumptione compesceret, labor saltem & difficultas itineris à violentia refrenaret. Hujus autem constitutionis rigorem Ecclesia Romana ex certis causis, cùm voluerit, speciali dispensatione relaxat: quæ in hoc non tam utilitatem propriam captat, quàm Clericorum immunitatem & delinquentium in eos salutem affectat. Quia verò in Siciliæ partibus, sicut & in regionibus aliis, in hoc nonnulli sæpius inconsulti calore delinquunt, qui proprij corporis valetudine, videlicet infirmitate gravati, ad sedem apostolicam pro absolutionis beneficio laborare non possunt; ut eos quos ætas maturior vel evidens infirmitas à labore hujus itineris excusaverit absolvas, dum tamen in hoc metas tuæ diocesis non excedas, nisi grandis fuerit & enormis excessus, auctoritate tibi præsentium personaliter usque ad triennium indulgemus. Nulli ergo &c. Datum Romæ &c. III. Nonas Iulij.

ABBATI ET MONACHIS Burgulien.

Epist. 311. De officio Abbatis, & de restituenda disciplina monastica.

EA quæ à fratribus & coëpiscopis nostris, qui in partem solicitudinis nostræ sunt vocati, auctoritate sedis apostolicæ ratione prævia statuuntur, ne per alicujus insolentiam seu temeritatem immutentur vel infringantur, aut in dubium revocentur, apostolico debent munimine roborari. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris justis postulationibus clementer &c. *usque ad* annuimus. Institutionem quæ in Ecclesia vestra à vener. fratre nostro H. Redonen. Episcopo de mandato bonæ memoriæ M.tt. Sanctorum Io. & Pauli Presbyteri Cardinalis, qui tunc in partibus vestris legationis officio fungebatur, justè & rationabiliter factam, quam de verbo ad verbum præsentibus duximus exprimendam, cum aliis bonis & approbatis constitutionibus auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti pagina communimus. Statuimus enim pro bono pacis & amore religionis, quòd Abbas, qui plus debet prodesse quàm præesse, & discipulos suos magis exemplo quàm verbo edocere, & cui oportebit coram summo judice non tantùm de seipso sed etiam de ovibus sibi commissis rationem reddere, ut semper pausęt in dormitorio, nisi fuerit infirmus aut minutus, vel de via post completorium venerit. quod tamen summopere cavendum est, nisi de necessitate hoc fiat. Quòd si taliter contigerit, comedere & dormire in camera sua poterit. Post comestionem verò vigiliis superfluis & inordinatis, quæ absque nimia potatione fieri non solent, omnino abstineat, ut cum Conventu sobriè ad Matutinas valeat recurrere. Præcipimus etiam ut semper comedat in refectorio, nisi causa hospitalitatis cum viris religiosis vel cum aliqua honesta persona in camera comedere voluerit. Præcipimus etiam quòd nunquam ibi carnes comedat, nisi infirmus aut minutus fuerit, vel auctoritate majoris. Si verò Abbas aliqua infirmitate laboraverit, cum fratribus, sed paucis, & sine laicis & Clericis, carnes in camera comedere poterit. Antiquas verò infirmarias fratrum non prohibemus. Præcipimus etiam & suademus ut quando ei licebit, in claustro sedeat cum claustralibus, causa ædificationis & amore spiritualis refectionis. Cooperto-ria verò inordinata Abbati & monachis inhibemus, & auctoritate qua fungimur districtè præcipimus ne Abbas vel aliquis fratrum intus vel extra cooperto-rium habeat, nisi de catis, vel agniculis, aut vulpibus. Præcipimus etiam ut cùm de rebus monasterij tractare voluerit, consilio fratrum utatur, juxta illud sapientis: *Omnia fac cum consilio &c.* Suademus etiam ut in quantum poterit, studeat vitium elationis fugere, meminerítque scriptum: *Rectorem te constituerunt. Esto in illis, quasi unus ex illis.* Volumus præterea, & causa dilectionis præcipimus, ut duo de fratribus, qui discreti sint & boni testimonij, singulis annis in majori Capitulo eligantur, qui ad loca monasterij semel & secundò accedentes, de vita & statu monachorum diligenter perscrutentur, & quæ corrigenda viderint vel ipsi corrigant, vel Abbati & Capitulo corrigenda relinquant. Volumus etiam Decanos, qui eidem monasterio utiliter provideant, ab Abbate ceteríque fratribus juxta antiquam consuetudinem instituí. Prohibemus etiam ne ipse Abbas absque assensu Capituli sui ultra summam decem librarum Andegaven. mutuò accipiat. Quod si ab ipso præsumptum fuerit, ad solutionem ultra accepti debiti volumus non teneri. Præcipimus etiam ut duo fratres bonæ vitæ, & maturæ ætatis, sigillum Capituli custodiant, nec ideo aliquid nisi de communi assensu sigillent, & quæ in eo sigillata vel confirmata sunt, Abbate ipsum detinente, in irritum revocentur. Prohibemus etiam ut nulli personæ duo Officia committantur, nisi necessitate urgente, vel causa eminentis utilitatis. Quòd si ab ipso Abbate præsumptum est, in irritum revocetur. Decernimus ergo &c. Datum &c. Nonis Iulij.

EPISCOPO, P. ARCHIDIACONO, & Decano de Vvirchia Redonen.

Epist. 312. Ejusdem argumenti cum precedenti.

COnstitutus in præsentia nostra dilectus Lambertus monachus Burgulien. sua nobis querimonia declaravit quòd cùm à felicis recordationis Celest. Papa prædecessore nostro super causa quæ inter ipsum L. & R. monachos ex una parte, & Hy. Abbatem Burgulien. ex altera vertebatur, de dilapidatione bonorum Ecclesiæ suæ, & aliis in quibus Abbatem jamdicti monachi impetebant,

rebant, ad dilectos filios Vindocinenſem, de Perſenia, & de Buſſeria Abbates literas impetraſſent, per inſidias decepti latentes, cùm ad Vindocinen. Abbatem veniſſent, ut ei ſuas literas exhiberent, ipſis literis à quodam Milite cognato ſui Abbatis infra clauſtra Vindocinen. monaſterij fuerunt per violentiam ſpoliati, & (ut aſſeruit præfatus L.) cùm in manu præſcripti Abbatis Vindocinen. ipſæ literæ fuiſſent poſtea reſignatæ, & ab eo detentæ, iidem monachi, ne procederent in cauſa, fuere admiſſis literis impediti. unde dictum monaſterium non modica patitur detrimenta. Nolentes igitur morbidum paſtoris exemplum, gregem ſibi commiſſum deflere, nec eum incorrectum eſſe per cujus alij debent corrigi diſciplinam, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus ad Burgulien. Eccleſiam pariter accedentes, tam intrinſecis quam extrinſecis ad vos fratribus convocatis, veritate ſuper ſtatu & ordine monaſterij & ipſius Abbatis adminiſtratione à ſingulis ſeorſum, prout Eccleſiæ noveritis expedire, diligentiùs inquiſita, ſi culpam impoſitam in Abbatem noveritis redundare, exceſſus ejus tanto diſtrictiùs puniatis, quanto ſibi ab exceſſibus, in paſtorali ſolicitudine poſitus, debuiſſet ampliùs præcaviſſe. Si verò iidem fratres veritati teſtimonium renuerint perhibere, ad veritatis aſſertionem à vobis, quemadmodum juſtum fuerit, compellantur. Nihilominus etiam in fratribus veſtris ſi aliqua videritis emendanda, quæ in damnum Eccleſiæ vel ordinis inhoneſtatem poſſint aliquatenus denotari, auctoritate apoſtolica corrigatis. Vt autem honeſtas ordinis in ejuſdem Eccleſiæ Abbatem & monachos fortiùs imprimatur, inſtitutionem à te, venerabilis frater Redonen. Epiſcope, cum bonorum virorum conſiliis ordinatam, & auctoritate bonæ memoriæ M. tituli ſanctorum Iohannis & Pauli Preſbyteri Cardinalis, tunc temporis apoſtolicæ ſedis Legati, providè promulgatam, cum aliis bonis & approbatis conſtitutionibus faciatis inviolabiliter obſervari. nihilominus in debitum ſtatum appell. poſtpoſita reducentes quicquid ab ipſo Abbate vel à ſuis poſt appellationem ad ſedem apoſtolicam legitimè interpoſitam in præjudicium ipſorum monachorum temerè noveritis attentatum. Proviſuri ne, ſicut frequenter audivimus, monachi malitiosè procedant, non quæ Ieſu Chriſti ſed quæ ſua ſunt conſequantur. Teſtes &c. cogantur. Nullis literis harum tenore tacito &c. Quòd ſi omnes &c. tu frater Epiſcope cum eorum altero &c. Datum Romæ &c. ut ſuprà.

R. ARCHIPRESBYTERO, R. Magiſtro ſcholarum, & P. de Vico Canonico S. Auſtregiſili Bituricen.

Epiſt. 313. Vt decimæ ſuæ Eccleſiæ ſolvantur.

Cap. Cùm apoſtolica ſedes. De his quæ fiunt à Prælato ſine conſenſu Capituli.

CVm apoſtolica ſedes, cui licèt immeriti præſidemus, univerſis per orbem Eccleſiis non humana ſed divina ſit inſtitutione prælata, juſtum eſt & conveniens ut ad eam, tanquam ad magiſtram & matrem, ſuper diverſis juris articulis referantur dubiæ quæſtiones; quatenus quæ jura conſtituit, eadem quoque jura diſtinguat: ne quæ diverſa cernuntur, videantur adverſa. Sanè, ſicut ex literis veſtris accepimus, cùm ex una parte Capitulum ſancti Stephani & Capitulum de Salis, ex altera monachi de Pratea, ſuper decima quadam, quam à monachis ipſis petebant, in veſtrum compromiſiſſent arbitrium, & vos partibus convocatis cognoſceretis de cauſa, monachi proponebant donationem ipſius decimæ ſibi à quodam Milite factam, & venerabilis fratris noſtri Bituricen. Archiepiſcopi dioceſani ejus accedente conſenſu confirmatam fuiſſe, ſéque auctoritate Hieronymi munitos exiſtere, qui ſcribens ad Damaſum, ait: *Si aliquando fuerint à laicis malè detenta quæ divini juris eſſe noſcuntur, & in uſum tranſierint monachorum, Epiſcopo tamen loci illis præbente conſenſum, conſtabunt eis omnia perpetua firmitate ſubnixa.* E contrario pars allegabat adverſa conſenſum Epiſcopi ſine Cleri conſenſu minùs ſufficere, auctoritate Leonis Papæ dicentis: *Ne quis Epiſcopus de rebus Eccleſiæ quicquam donare, vel commutare, vel vendere audeat; niſi fortè aliquid horum faciat ut meliora proſpiciat, & cum totius Cleri conſenſu atque tractatu id eligat quod non ſit dubium Eccleſiæ profuturum.* Quia verò ſuper his auctoritatibus dubitantes, ſedem apoſtolicam conſulere voluiſtis, humiliter inquirentes utrum quando decima poſſidetur à laico, ſi conferatur Eccleſiæ, ad confirmandam donationem conſenſus Epiſcopi ſine Cleri conſenſu ſufficiat; nos devotioni veſtræ taliter

12. q. 2. cap. 52.

respondemus, quòd monendus est laicus qui decimam detinet, ut eam restituat Ecclesiæ ad quam spectat. Quòd si forsan induci nequiverit, & eam cum diocesani consensu alteri Ecclesiæ assignaverit, præsertim religioso Conventui, constabit ipsa donatio perpetua firmitate subnixa. Auctoritates enim præmissæ, licèt diversæ, non sunt tamen adversæ; cùm aliud sit alienare quod ab Ecclesia possidetur, & aliud, quod detinetur à laico, ad usum ecclesiasticum revocare. In alienatione verò, juxta Leonis Papæ decretum, consensus Episcopi sine Cleri consensu non sufficit. In revocatione autem, juxta responsum Hieronymi, sufficit consensus Episcopi, cùm per utrumque utilitati Ecclesiæ consulatur. Nam & in Lateranensi Concilio est inhibitum ne quælibet religiosa persona Ecclesias & decimas de manibus laicorum sine consensu Episcoporum recipiat. Per quod rectè datur intelligi quòd sufficit consensus Episcopi, ut licitum sit Ecclesiæ decimam de manu recipere laicali. [* Hæc autem de iis decimis intelligimus quæ perpetuò sunt in feudum concessæ.] Datum Romæ &c. Non. Iulij, Pontificatus nostri anno primo.

* *Istud additū est ex Tertia Collectione.*

MIDRAN. PRESBYTERO.

Epist. 314. Cardinalis sententiam sese Pontifex confirmare ait.

CVm tu & B. presbyter Tarvisinus, qui se sufficientem procuratorem pro I. sacerdote, quem similiter in causam traxeras, in præsentia nostra gerebat, pro multis quæstionibus inter vos habitis apud sedem apostolicam constituti essetis, nos tibi & ei dilectum filium nostrum V. tt. S. Martini Presbyterum Card. dedimus auditorem. Ipse autem auditis utriusque partis rationibus & plenius intellectis, habito consilio dilectorum filiorum P. tt. sanctæ Cæciliæ Presbyteri, P. sanctæ Mariæ in via lata Diaconi Cardinalium, & Lotarij Subdiaconi nostri juris periti, & aliorum prudentum, de mandato & voluntate nostra sententialiter diffinivit quòd sententia lata de mandato bonæ memoriæ C. Papæ prædecessoris nostri à venerabili fratre nostro Episcopo & dilecto filio Archidiacono Tarvisin. super restitutione & possessione beneficij Ecclesiæ de Mestre, cum ea integritate quam unquam meliùs habuit & possedit, sicut apparet ex publicis instrumentis, firmiter servaretur. Executionis quoque sententiam à venerabili fratre nostro Castellano Episcopo super eodem negocio promulgatam, & qua prædictum B. in decem & octo libris Veneten. pro damnis illatis tibi condemnavit, sententiando statuit inviolabiliter observandam; adjiciens quòd nominatus B. legitimè compelli deberet ad solvendam tibi pecuniam memoratam & restituenda damna ex integro, pro fractione parietis cameræ, cum officinis domus, quæ fueras consecutus. Præmissos etiam B. & I. ad satisfaciendum plenissimè de omnibus damnis tibi per se vel per suos illatis similiter condemnavit. Et quia dictus B. Presbyter ab apostolica sede recedens, pro se responsalem, sicut nos ipsi præceperamus, & etiam ipse nobis promiserat, idoneum non reliquit, in expensis à te factis post recessum ejus ipsum B. legitimè condemnavit. Nos ergo præmissam sententiam, sicut rationabiliter lata est à dicto Cardinale, ratam habentes, auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti pagina communimus. Decernimus ergo &c. Datum &c. VII. Idus Iulij &c.

MEDIOLANEN. ARCHIEPISC.

Epist. 315. Vt Bonacosam Clericum & nuntium suum Canonicum efficiat.

CVm pro his tibi preces apostolicæ porriguntur qui apud Romanam Ecclesiam obsequiis tuis & Ecclesiæ Mediolanen. insistunt, miramur non modicùm si eas differas effectui mancipare; & ex hoc nos à te pro alienis minùs audiendos præsumimus, à quo pro tuis familiaribus & domesticis non audimur. Meminimus enim quod olim tibi preces porrexerimus & mandatum, ut dilectum filium Bonacosam Clericum & nuncium tuum, qui apud sedem apostolicam pro tuis diutiùs obsequiis laboravit, in Canonicum Ecclesiæ beati Ambrosij recipi faceres, & beneficium quod in ea vacare dicebatur, ipsi ob reverentiam sedis apostolicæ assignari. Verùm (sicut rerum demonstrat effectus) te id minùs solicite procurante, Canonici ejusdem Ecclesiæ, cùm ad te dictæ literæ perveniissent, post appellationem ad nos interpositam tres in suos Canonicos recepere; mandato apostolico, quod pro eodem B. tibi porrectum fuerat, non admisso. Quocirca fraternitati tuę per apostolica scripta mandamus quatenus revocato in irritum quicquid post appellationem ad nos interpositam super beneficio ipso in

ipsius præjudicium inveneris attentatum, ei beneficium, si quod vacat, appellatione remota non differas assignare. Datum &c. VIII. Idus Iulij &c.

CARO ARCHIEPISCOPO Montis Regalis, ejúsque successoribus canonicè substituendis in perpetuum.

Epist. 316. A decessoribus suis indulta privilegia confirmat.

LIcèt Dominus noster Iesus Christus Ecclesiam suam instituens, discipulis suis eandem super credentes ligandi ac solvendi dederit potestatem, unum tamen in ea, beatum scilicet Petrum Apostolum, voluit præminere, dicens: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam; & quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum & in cœlis; & quodcunque solveris super terram, erit solutum & in cœlis.* intelligendum ex hoc tribuens fidelibus universis quòd sicut unus erat mediator Dei & hominum homo Iesus Christus, pacificans quæ in cœlis erant & quæ super terram, & dissolvens maceriarum parietem, ac faciens utraque unum, sic & in Ecclesia sua unum ex ipso & per ipsum omnium caput esset; ne in membris fieret ulla diversitas, quæ non per unius auctoritatem ac providentiam capitis ad unam fidei veritatem eandémque religionis regulam reducerentur & cultum. Quod etiam in eo loco monstratur, in quo & de confirmandis fratribus & pascendis dominicis ovibus præceptum à Domino nostro legitur ei datum. Ex hac itaque potestate, quæ ad beatum Petrum ex dominica traditione pervenit, sacrosancta Rom. Ecclesia, quæ per Dominum Iesum Christum ab eodem beato Petro instituta est & fundata, super universas Ecclesias auctoritatem obtinuit ut ubique ratum esset ac solidum quod ipsius providentia statuisset. Quod etiam ab universis Ecclesiis per orbem terrarum usquequaque diffusis & receptum est & servatum; ita ut per eam & distributio facta sit dignitatum, & indictum Christi fidelibus & diligentiùs ordinatum quod ad cultum pertinere visum est pietatis. Ex hac siquidem data beato Petro à Domino potestate ipse ac successores ipsius per diversa mundi loca constituerunt Episcopos, & dignitates per provincias diviserunt. Nos etiam, qui eis, licèt impares meritis, Domino vocante succesimus, in loco qui Mons Regalis dicitur, pro multa utilitate populi Christiani metropoliticam sedem à piæ memoriæ Domino Lucio prædecessore nostro statutam auctoritate apostolica confirmamus. Cùm enim illustris memoriæ V. quondam Siciliæ Rex, divinæ caritatis igne succensus, ad gloriam Dei & salutem suam ac parentum suorum monasterium ibi fundasset, & primò locum ad id agendum beato Petro & Romanæ obtulisset Ecclesiæ, ab episcopali subjectione per auctoritatem prædecessoris nostri felicis memoriæ Alexandri Papæ assensúmque bonæ memoriæ Walterij Panormitani Archiepiscopi liberum reddidit & quietum; ac sic ædificiis erigendis regiam curam impendens, brevi tempore templum Domino multa dignum admiratione construxit, castris munitissimis & redditibus ampliavit, libris & sacris vestibus & argento decoravit & auro, & tandem multitudinem monachorum de Cavensi ordine introduxit, & in tantum ædificiis & rebus extulit aliis locum ipsum, ut simile opus per aliquem Regum factum non fuerit à diebus antiquis, & homines in admirationem adducat ad quos ex auditu solo potuerit quod factum est pervenire. Deinde ad opus bonum, sicut cervus ad fontes aquarum, anhelans, & modicum reputans quicquid desiderio fecerat æternorum, juxta id quod sapientia dicit, *Qui edunt me, adhuc esurient; & qui bibunt me, adhuc sitient.* à prædicto Alexandro & Lucio prædecessoribus nostris ac fratribus cum multa instantia postulavit ut idem locus dignitate metropolitica donaretur; præsertim cùm & illuc populum congregare cœpisset, & disponeret congregare, qui ex illa parte contra omnium inimicorum incursus inexpugnabile munimen posset toti terræ conferre. Porrò idem Dominus Lucius, deliberatione habita non parva cum fratribus, & attendens communem utilitatem quæ de incremento illius loci sperabatur, desiderio & petitioni ejus liberaliter acquievit; ne ubi liberalissimus ipse de thesauro & tenimentis suis exiterat, idem Papa de his quæ ad injunctum sibi apostolatus officium pertinebant existere difficilis videretur, & tanta ejus minueretur tarditate devotio, quam summi pontificatus studio de bono congruebat ad melius incitari. Nam & hoc pro desiderio ejus non parum facere videbatur, quòd (licèt insolitum esset) duæ metropoles tam vicinæ consi-

sterent, ex hac tamen nova constitutione nequaquam jus minueretur alterius; cùm jam antè monasterium ipsum per Archiepiscopos & Episcopos tam in se quàm in omnibus locis suis ab omni episcopali jure fuisset exemptum, & plena in omnibus libertate donatum; ita ut nulli Archiepiscopo vel Episcopo, nisi tantùm Romano Pontifici, subjaceret. Supradictum itaque Vulliel. prædecessorem tuum suis tanquam beati Petri manibus consecravit, & Pallij dignitate statuit decorandum; recipiens eandem Ecclesiam, ad honorem Domini Dei nostri & memoriam beatæ Mariæ semper virginis regia liberalitate fundatam, sub apostolici tuitione muniminis, & suo privilegio quod factum fuerat roboravit. Statuit autem in primis ut ordo monasticus, qui secundùm Dei timorem & beati Benedicti regulam & Cavensis monasterij observantias in eodem loco institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascunque possessiones & quæcunque bona eadem Ecclesia in præsentiarum ex dono prænominati Regis ac quorumlibet aliorum rationabiliter possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Principum, fidelium oblatione &c. *usque ad verbum* permaneant. In quibus episcopatum Cathanien. proprio duximus vocabulo designandum; quem idem dominus Lucius de fratrum communi consilio, ad multam prædicti Regis instantiam, dicto prædecessori tuo ejúsque successoribus, sicut propriis Archiepiscopis, metropolitico in perpetuum constituit jure subesse. Episcopale quoque jus, & omnia quæ in subscriptis locis ex concessione fratrum & coëpiscoporum idem prædecessor tuus habebat, ipsi ejúsque successoribus confirmavit, & firma & illibata perpetuis temporibus permanere decrevit. Ex concessione scilicet bonæ memoriæ Walterij Panormitani Archiepiscopi, cum voluntate, consilio, & assensu omnium Canonicorum suorum, & regia etiam conniventia, totam parrochiam & dioecesim castelli Corilionis, cum monasterio sanctæ Mariæ Magdalenæ, & aliis Ecclesiis, cum decimis & aliis justitiis quas de Baronibus & aliis hominibus ipsius castelli & pertinentiarum ejus Panormitana Ecclesia solebat percipere, & cum omni parrochiali jure & episcopali quod in eadem parrochia & dioecesi videbatur habere. Ecclesiam præterea sancti Silvestri, quæ fuerat * de Mania & proprij juris Panormitan. Ecclesiæ, quam pro eo quòd Ecclesiæ tuæ multùm vicina erat, & multùm utilior erat ei quàm Panormitan. Ecclesiæ, jamdictus Archiepiscopus (sicut in ejus scripto authentico continetur) de consilio & assensu omnium fratrum suorum eidem Ecclesiæ libera & spontanea tradidit voluntate, cum omnibus tenimentis, villanis, & possessionibus, & omni jure suo. Ex concessione bonæ memoriæ Nicolai quondam Messanen. Archiepiscopi, cum totius Capituli sui consensu, omne jus episcopale quod Ecclesia Messanen. deberet habere in monasterio & omnibus pertinentiis ejus, quod illustris recordationis Margarita glorioſa quondam Regina in loco qui dicitur Maniatium in dioecesi Messanen. ad honorem Dei & beatissimæ Mariæ semper virginis memoriam pro sua devotione construxit, & per prædictum Archiepiscopum ab omni debito Messanen. Ecclesiæ liberum obtinuit & quietum. Ex concessione T. Regen. Archiepiscopi, cum communi Capituli sui consensu, totum jus episcopale vel quodcunque aliud Regensi Ecclesiæ pertinebat, in monasterio sancti Salvatoris de Marcello, quod construxit Iohannes Calomen. regius quondam Camerarius, & in monasterio monialium sancti Iohannis Exocaliva, quod est extra muros civitatis Regij, & cellis, obedientiis, possessionibus, tenimentis, ac pertinen. monasteriorum ipsorum, juxta quod in jamdicti Archiepiscopi privilegio continetur. Ex concessione B. Agrigentini Episcopi, cum Capituli sui assensu, tam parrochiam & dioecesim quã universum jus episcopale, cum omnibus decimis & aliis justitiis suis, quas de Baronibus & aliis hominibus castelli Battellarij & pertinentiarum ejus & Casalis Busachini, nec non & alias decimas omnes, & alios redditus, quos Agrigentina Ecclesia in castro Corilionis & pertinentiis ejus habebat, sicut in scripto ipsius Episcopi dignoscitur contineri. Ex concessione M. Mazanen. Episcopi parrochiam & dioecesim, & jus episcopale, omnésque decimas & alios redditus quos Ecclesia Mazanen. habebat in municipio Iati, & municipio Calatatrasi, cunctísque pertinen. ipsorum, sicut in scripto

* *forte* domini

præfati Episcopi manifestiùs continetur. Ex concessione R. Anglonen. Episcopi, cum communi Capituli sui consensu, in monast. Carbonen. cellis, obedientiis, & possessionibus ejus totum jus episcopale, & quodcunque aliud in eo Anglonen. habebat Ecclesia, sicut in ipsius Episcopi scripto denotatur expressum. Ex concessione Bisinianen. Episcopi, cum Capituli sui assensu, Ecclesiam sanctæ Mariæ de Macla, cum episcopali jure, & omnibus obedientiis & pertinentiis suis, sicut in ejusdem Episcopi privilegio demonstratur. Ecclesiam quoque sancti Martini constructam in tenimentis Ecclesiæ à Petro Indulfo, quam ipse P. obtulit eidem Ecclesiæ, cum tenimentis, possessionibus, & pertinentiis suis. Pallium ad hæc, plenitudinem scilicet pontificalis officij, fraternitati tuæ de sedis apostolicæ auctoritate ac liberalitate largimur, quo intra Ecclesiam tuam ad Missarum solemnia celebranda subscriptis diebus uti debebis, Nativitate scilicet Domini nostri Iesu Christi, S. Stephani, Octava Dominicæ Nativitatis, Epiphania, Hypapanti, Dominica in ramis palmarum, Cæna Domini, Sabbato sancto, Pascha, & duobus diebus sequentibus, Ascensione, Pentecoste, tribus festivitatibus beatæ Dei genitricis & virginis Mariæ, natalitio beati Iohannis Baptistæ, commemoratione omnium sanctorum, solennitatibus omnium Apostolorum, & præcipuis festis Ecclesiæ tuæ, dedicationibus Ecclesiarum, consecrationibus Episcoporum, ordinationibus Clericorum, & anniversario tuæ consecrationis die. Provideas igitur quomodo hujus indumenti honor modesta sit actuum vivacitate servandus; ut ei morum tuorum ornamenta conveniant, & esse valeas plus bonis actibus quàm hujusmodi ornamento, Deo auctore, conspicuus; & quem pastoralis curæ constringit officium, dilectionem proberis fratribus exhibere; ut in humilitatis virtute fundatus, nec eleveris prosperis, nec fatigeris adversis. Ipsi etiam adversarij, propter mandatum dominicum, tuo circa te copulentur affectu; & quantum in te fuerit, pacem habeto cum omnibus, & ad pacem studeto reducere discordantes. Fulgeat in pectore tuo rationale judicij, cum superhumerali actione conjunctum; & ita in conspectu Dei procedas & hominum, quatenus commisso tibi gregi dominico virtutis præstes exemplum, & taliter opere præcedas & verbo, ut videntes opera tua bona, glorificent patrem nostrum, qui in cœlis est, & gaudeant se talem rectorem habere, per quem & erudiantur ad fidem, & ad recta opera provocentur. Obeunte verò te, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem monachi ejusdem loci, vel major pars consilij sanioris, de ipso collegio, siquidem idoneus fuerit in eo repertus, secundùm Deum & canonicas sanctiones crediderint eligendum. Quod si fortè idoneus ibi reperiri nequiverit, & aliunde fuerit assumendus; per fratres ipsius loci monachus eligatur, qui nimirum & regularibus cibis & indumentis utatur. Quæ omnia, sicut ab eodem prædecessore nostro providè facta sunt, rata omni tempore volentes & inconcussa servari, nostri quoque privilegij munimine roboramus. Præterea ad exemplar felicis recordationis Clementis Papæ prædecessoris nostri, ut Ecclesia Syracusana, quæ usque ad tempus ipsius nulli nisi Romano tantùm Pontifici dignoscitur subjecta fuisse, tibi deinceps & successoribus tuis catholicis metropolitico debeat jure subesse, auctoritate apostolica confirmamus. Decernimus ergo &c. Salva sedis apostolicæ auctoritate. Ad indicium sanè devotionis suæ, ac demonstrandum quòd eadem Ecclesia Romano tantùm Pontifici subjaceret, supranominatus Rex, cùm eam sub nomine monasterij fundare cœpisset, centum * tarenos Romano Pontifici annis singulis statuit persolvendos. Si qua igitur in futurum &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum per manum Rainaldi Domini Papæ Notarij, Cancellarij vicem agentis, V. Kalend. Maij, Indictione prima, incarnationis Dominicæ anno M C XCVIII. Pontificatus verò Domini Innocentij Papæ tertij anno primo.

* *fortè florenos.*

ABBATI ET CONVENTVI de Pigavia.

Epist. 317. De causa, ipsorum, quam habebant contra Episcopum Mersburgensē.

CVm tempore bonæ memoriæ Cel. Papæ prædecessoris nostri tu, fili Abbas, ad Romanam curiam accessisse, privilegium & alia scripta meruisti à sede apostolica obtinere; & (sicut à te acce-

pimus) cùm reversus fuisses ad propria, privilegium dictum & alia scripta in præsentia fratrum tuorum & quorundam Canonicorum Merseburgensium, qui in defensionem quorundam monachorum illuc venerant, fecisti fideliter recitari. Quod intelligens venerabilis frater noster Mersburgen. Episcopus, nunciavit & scripsit Imperatori te contra honorem Imperij ad Romanam Ecclesiam accessisse, & privilegium in ejus præjudicium impetrasse. Vnde motus Imperator curiam tibi indixit, & privilegium sibi præsentari præcepit, quod receptum noluit tibi postmodum resignare. Et dum in his & aliis te per Episcopum gravari sentires, appellatione interposita sedem apostolicam visitasti: à qua per nuncios commissionis literis impetratis, partes judices citavere, in causa ipsa juxta formam mandati apostolici processuri. Verùm dum hæc agerentur, venerabilis frater noster Magdebur. Archiepiscopus ad petitionem Episcopi memorati de mandato imperiali te ab officio beneficióque suspensum, à monasterij administratione removit, & curam ejus duobus Militibus assignavit. Vnde timens abbatiæ periculum provenire, cùm & tibi periculum immineret super controversiis quæ inter te & Episcopum & quosdam monachos vertebantur, arbitrium Archiepiscopi te promisisti, fide in manibus ejus hinc inde præstita, servaturum. Sícque factum est ut ipse Archiepiscopus, adjunctis sibi tam Clericis quàm laicis, inter quos erat & Dapifer Imperialis, sub certa forma arbitrium promulgaverit. Post hæc iterum Romam veniens, quæ facta fuerat eidem prædecessori nostro diligenter exponere procurasti: cui & adversario tuo Custodi Mersbur. procuratori dicti Episcopi nos ipsi, cùm essemus in minori officio constituti, & dilecti filij I. tt. sancti Stephani in Cœlio monte & I. tt. sanctæ Priscæ Presbyteri Cardinales deputati fuimus auditores: & tandem auditis quæ partes duxerant proponenda, sub certa forma de consensu partium causa commissa fuit judicibus delegatis, videlicet ut de omnibus diligenter inquirerent, excepto quòd indagationem libertatis ejusdem monasterij, cum duobus capellis, apostolicæ sedis examini per omnia reservarent. Cùmque ita judices delegati partes ad suam præsentiam auctoritate apostolica evocassent, memoratus Episcopus delegatos ipsos suspectos sibi proposuit, & causas suspicionis multiplices assignavit. Consequenter etiam eorum volens judicium declinare, sedem apostolicam appellavit. Sed reversus postmodum coram eisdem, sacramentum calumniæ præstitit, testes produxit, petitis dilationibus, & obtentis. Ipsi ergo judices procedentes in causa, auditis utriusque partis rationibus, & plenius intellectis, gesta omnia sigillorum suorum munimine roborata ad sedem apost. destinarunt, terminum partibus imponentes quo recepturæ sententiam apostolico se conspectui personaliter præsentarent. ad quem tu personaliter accedens, Episcopus pro se misit dilectos filios H. Mersburgen. Canonicum & B. S. Nicolai Mersburgensis Scholasticum responsales: qui gesta quæ delegati transmiserant, nec publicari debere dicebant, nec fidem eis penitùs adhibendam; cùm & à suspectis judicibus, & post appellationem legitimè interpositam, recepta fuerint, & descripta: parte tua contrarium postulante, præsertim quia (ut firmiter asserebat) nuncij memorati personam standi judicio non habebant, cùm excommunicati essent, & Episcopo fuisset sub pœna suspensionis injunctum ut ad causam agendam in propria persona veniret. quòd cùm non fecerit, pœnam suspensionis incurrit. quem prædicti nuncij propter ægritudinem & senectutem personaliter ad Romanam Ecclesiam non posse accedere proponebant, alia quæ ipsis objecta fuerant denegantes. Qui pro ipso Episcopo factum taliter proponebant, quòd cùm ab eo, tanquam à Prælato tuo, abbatiam & sacerdotium percepisses, sicut fueras in jure confessus, propter pravam conversationem tuam super multis enormitatibus cœpisti à monachis conveniri. inter quos Episcopus pacem & concordiam sæpius reformavit, monens te ut ad frugem melioris vitæ transires. Cùm autem fratres per ea quæ jugiter faciebas, de tua emendatione nullatenus jam sperarent, contra te proposuerunt in synodo de dilapidatione, quòd res monasterij pauperum usibus deputatas voluptuosè consumeres, & pro defectu necessariorum religio ibi penitùs deperiret, te etiam de sacrilegio, simonia, aliisque multis criminibus impetebant

interdum coram Episcopo, quandoque in præsentia Cardinalis, quem Episcopus tamdiu sustinuit quòd monachis denegare justitiam dicebatur. Citatus exinde ab Episcopo, nuncium misisti super omni gravamine quod tibi posset inferri per sententiam Episcopi provocantem. Cùm autem neque per te neque per nuncium ad Archiepiscopum accessisses, ipse Archiepiscopus appellationi tam generaliter factæ in præjudicium Ecclesiæ judicavit nullatenus deferendum. Episcopus itaque habito prudentum consilio, citatum denuo te ab officio beneficióque suspendit. Interim superveniens dilectus filius noster I. tt. sancti Stephani in Cœlio monte Presbyter Cardinalis, tunc apostolicæ sedis Legatus, ad dictam abbatiam accessit ut componeret inter te & monachos memoratos. Sed te in villis proximis latitante, & Magistro Vlrico allegante, dictus Cardinalis latam in te suspensionis sententiam confirmavit. Sic ergo latenter Romam veniens, commissionis literas veritate tacita, & sub specie renovationis privilegium, quod nunquam hactenus habueras, impetrasti. Cùmque judices delegati Episcopo suspecti essent & monachis, à quibus nec unius diei poterant inducias obtinere, appellatione interposita ab Episcopi nunciis, statim cùm privilegium subreptitium legeretur, partes nuncios suos ad sedem apostolicam transmiserunt: de quorum assensu causa tandem fuit aliis conjudicibus sub certa forma commissa, sicut in commissionis literis continetur. Sed cùm non omnes possent examinationi causæ propter nimiam distantiam interesse, dilectus filius Abbas de Goizoche, unà cum venerabilibus fratribus nostris dicto Archiepiscopo, Balbergen. & Misnen. Episcopis, & quamplurimis Ecclesiarum Prælatis, inter Episcopum, te, & monachos pacem & concordiam reformavit. Iterum autem ad Romanam Ecclesiam latenter accedens, & proponens multa contra monachos & Episcopum, ad duos judicum illorum, quos superiùs Episcopo diximus esse suspectos, & à quibus nuper ipse Episcopus per nuncios appellaverat, commissorias literas impetrasti. Qui cùm justas exceptiones Episcopi non admitterent, quas in continenti probare volebat, sedem apost. appellavit. Sed ipsis in causa nihilominus procedentibus, invitus accessit ad eos, timens ne sua justitia deperiret. Cùm autem post alia quæ judices ipsi proprio motu fecerant, terminum publicandis attestationibus præfixissent, venientibus partibus unus tantùm comparuit de judicibus cum alterius nuncio; qui nec habebat ad alios literas, nec cavere volebat quòd dominus suus vices suas præsenti judici commisisset. Sicque factum est quòd solus Nunburgen. Præpositus, licèt tribus sigillis appositis gesta describerat, quæ fuerant ad sedem apost. destinata. unde dicebant fidem eis nullatenus adhibendam; & quia ipsum instrumentum relationis ipsorum judicum fuit in superficie vitiosum, & datum ab eo quē plurimis dicunt excommunicationis vinculis innodatum. Verùm præmissa ferè omnia pro Episcopi parte proposita, tu veritate destitui firmiter asserebas. Quia verò memoratus Episcopus, eò quòd juramentum præstitit de calumnia, & à delegatis inducias postulavit, & testes coram eis produxit, appellationi renuntiasse videtur, & eorum examini consensisse; nos habito fratrum consilio, in præmissa incidenti quæstione interlocuti fuimus, quòd deberent quæ coram prædictis judicibus gesta fuerunt, publicari; ut secundùm tenorem ipsorum, nostra tandem sententia formaretur. Tibi igitur & procuratoribus Episcopi supradicti venerabilem fratrem nostrum O. Ostien. Episcopum & dilectum filium P. tituli sanctæ Cæciliæ Presb. Card. dedimus auditores: qui cùm ea quæ fuerant hinc inde proposita & ostensa, nobis & fratribus nostris fideliter retulissent, quia tam per confessiones quàm per attestationes legitimè constitit quòd fide hinc inde data compromissum est in arbitrium Archiepiscopi memorati & quorundam etiam aliorum, nos de consilio fratrum nostrorum ipsum arbitriū decernimus observandum, illis duntaxat exceptis capitulis quæ contra libertatem ipsius monasterij & duarum capellarum ejusdem in arbitrio sunt expressa: cùm etsi sponte volueris, de jure tamen nequiveris sine licentia Romani Pontificis renuntiare privilegiis vel indulgentiis libertatis quæ monasterium illud indicant ad jus & proprietatem Rom. Ecclesiæ pertinere; præsertim cùm in ultimæ commissionis literis contineatur expressum quòd sepedictus præ-

decessor noster super renuntiatione à te super privilegio & aliis scriptis facta nullum tibi vel successoribus tuis aut etiam monasterio & duabus capellis de Pigavia præjudicium voluit generari. Quia verò in eisdem literis commissoriis expressit quòd indagationem libertatis ejusdem monasterij, cum duabus capellis in eadem villa positis, apostolicæ sedis examini per omnia reservavit, quicquid contra formam hujus mandati à delegatis prædictis actum est revocamus, & viribus omnino carere censemus; reservantes eidem Episcopo liberam facultatem ut contra libertatem ipsius monasterij ordine judiciario valeat experiri; interim autem donec ipsa quæstio canonicè terminetur, tu & monasterium tuum non compellamini obedientiam eidem Episcopo exhibere, sed in eo statu maneatis in quo post impetratum privilegium, & ante datum arbitrium, dignoscimini extitisse. Quoniam ergo personales injuriæ, quæ præcesserant, per arbitrium sunt sopitæ, cùm vos vicissim in pacis osculum receperitis, quæstiones tam super ablatorum restitutione quàm super subjectione monasterij duximus committendas. Nulli ergo &c. Datum Romæ apud S. Petrum, III. Idus Iulij &c.

DE NOVO BVRGO ET DE VALLE S. Georgij Abbatibus, & Præposito S. Severi de Effordia.

Epist. 318. Ejusdem ferè argumenti cum superiore.

CVm inter vener. fratrem nostrum Mersburgen. Episcopum & dilectum filium Abbatem de Pigavia super diversis articulis controversia verteretur, & eadem sæpe fuisset à bonæ memoriæ Celest. Papa prædecessore nostro commissa, tandem ad præsentiam nostram Abbas prædictus & dilecti filij Hen. & B. procuratores ipsius Mersburgen. Episcopi accedentes, cùm super ea in auditorio diutiùs nostro litigassent, sententiam à nobis accipere meruerunt, cujus tenor ex literis nostris sententiam continentibus vobis pleniùs innotescet. Verùm cùm pro defectu probationum quæstio quæ vertitur inter eos super statu monasterij de Pigavia non potuerit terminari, nos inquisitionem ipsius vestræ duximus experientiæ committendam, diffinitiva nobis sententia reservata. Ceterùm quia idem Abbas multis & magnis se queritur à dicto Episcopo vel mandato ejus per alios spoliatum; per apostolica vobis scripta mandamus atque præcipimus quatenus thesauri Ecclesiæ, privilegiorum, indulgentiarum, & aliorum, quibus eum inveneritis minùs rationabiliter ab Episcopo destitutum, facta sibi restitutione plenaria, super libertate seu subjectione præmissi monasterij & aliis quæ adversùs se duxerint proponenda inquiratis, solum Deũ habentes præ oculis, sine personarum acceptione, plenissimè veritatem, & usque ad diffinitivam sententiam subl. appellationis diffugio procedentes, gesta omnia nobis mittatis sigillorum vestrorum munimine roborata; ut per ea certiores effecti, securiùs in ipso negocio procedere valeamus; certum terminum partibus assignantes, ad quem nostro se conspectui repræsentent, diffinitivam sententiam recepturæ. Nullis literis &c. harum mentione non habita, præter assensum partium &c. Quòd si omnes &c. tu dilecte fili Abbas de Novo Burgo cum eorum altero &c. Testes cogantur. Datum Reate, XII. Kal. Augusti.

ARCHIEPISCOPO, DECANO, & Præcentori Lugdunen.

Epist. 319. Committit causa archidiaconatus Cabilonensis.

CVm pro causa quæ inter dilectos filios Falconem & Gualterum Cabilonẽsis Ecclesiæ Archidiaconos vertebatur, procuratores utriusque partis ad nostram præsentiam accessissent, nos eis dilectum filium nostrum G sancti Adriani Diaconum Cardinalem concessimus auditorem: coram quo ipsius F. Archidiaconi procurator proposuit quòd cùm olim pro variis gravaminibus, quæ adversarij ejus Cabilonen. Ecclesiæ inferebant, ad sedem apostolicam accessisset, ad dilectos filios Abbatem sancti Martini, Cantorem Eduensem, Archidiaconum Flaviniacen. literas impetravit ut dictum G. Archidiaconum canonica districtione compellerent ut ab Cabilonen. Ecclesiæ & hominum cujusdam Obedientiæ ejus, quæ Potestas Boiaci dicitur, molestatione cessaret, & de injuriis illatis ipsum eidem Ecclesiæ satisfactionem cogerent debitam exhibere. Cùmque judices secundùm mandatum apostolicum vellent in causa procedere, pars adversa, ut judicium declinaret, sedem apostolicam appellavit. Adjecit etiam quòd à bonæ memoriæ Celestino Papa prædecessore nostro confirmationis literas

teras impetrarat super quibusdam institutionibus ejusdem Ecclesiæ de communi assensu Capituli constitutis, ex quarum inobservantia Ecclesia ipsa debito servitio fraudabatur. Licèt autem idem prædecessor noster venerabili fratri nostro Eduen. Episcopo ad ejusdem Archidiaconi postulationem mandasset ut eas faceret observari, ipse tamen semel solummodo Cabilonen. Capitulo pro his servandis suas literas destinavit, nec super hoc ultra processit. Petebat itaque procurator ipse pro Archidiacono memorato priorem causam committi, confirmari constitutiones prædictas, & ea sibi restitui quæ ad utilitatem ejusdem Ecclesiæ coactus fuerat expendisse. Ceterùm procurator partis alterius ex adverso respondit quòd cùm dictus F. Archidiaconus in Succentorem Cabilonen. Ecclesiæ, diaconatus fungentem officio, in communi dormitorio manus injecisset temerè violentas, & eum traxisset verberando per claustrum, tu, frater Archiepiscope, eum ob violentam manuum injectionem & violationem immunitatis Ecclesiæ fecisti excommunicatum publicè nunciari. Ipse verò ad apostolicam sedem accedens, confessus est quòd in Clericum manus injecerat violentas; supprimens autem quòd immunitatem violasset Ecclesiæ, super absolutione sua literas impetravit; sed nihilominus in excommunicatione remansit, cùm alteram causarum, pro quibus excommunicatus fuerat, tacuisset. Vnde ipsum nec in jure stare posse dicebat, nec procuratorem constituere; præsertim cùm is cui causæ suæ procurationem commiserat, ob excessum similem eadem innodatus sententia teneretur. Ea etiam carere viribus allegabat quæ in excommunicatione positus à sede apostolica impetrarat. Licèt autem per hoc dictus G. Archidiaconus ei non teneretur, nisi obtento priùs absolutionis beneficio, respondere; nihilominus tamen se dictorum judicum conspectui præsentarat, & per literas venerabilis fratris Episcopi & dilecti filij Decani ipsius Ecclesiæ ostenderat quòd nec ipse adversùs eandem Ecclesiam, nec Ecclesia adversùs eum haberet aliquam quæstionem, & literæ quas adversarius ejus obtinuerat ab apost. sede, impetratæ non fuerant de Capituli voluntate. Accedente igitur die altera quæ ipsis fuerat assignata, cùm super eo quæreretur à partibus utrum renitente Capitulo dictus F. Archidiaconus esset pro Cabilonen. Ecclesia contra eundem G. Archidiaconum admittendus, ipse G. propter suspicionem judicum ad sedem apostolicam appellavit. Ad ea verò quæ super servandis consuetudinibus Ecclesiæ proposita fuerant, sic respondit; quòd cùm memoratus Episcopus dictis Decano & Capitulo mandavisset memoratas consuetudines observari, responderunt se ipsas libentiùs servaturos, nisi paupertas Ecclesiæ impediret; adjicientes, ut statum Cabilonen. Ecclesiæ per suas literas sedi apostolicæ nunciarent. Ex his igitur concludebat nec expensas, quas dictus F. Archidiaconus fecerat, ipsi debere restitui, cum potiùs, ut ab excommunicationis vinculo solveretur, ad sedem apost. accessisset, nec eum esse super confirmandis Ecclesiæ consuetudinibus audiendum, cujus non poterat literas procurationis ostendere, immo ipse procurator esset à Capitulo institutus. Propter quod cum instantia postulabat ordinationem Ecclesiæ dictis Episcopo & Decano committi; ita quòd quicquid de majori & saniori parte Capituli, tam super instituendis Canonicis, quàm super aliis ad ordinationem ejusdem Ecclesiæ pertinentibus, constituerent, non obstante contradictione paucorum, inviolabiliter servaretur, nec obstantibus literis super servandis prædictis consuetudinibus ad dictum Eduen. Episcopum destinatis. Petebat etiam dictum F. Archidiaconum excommunicatum denunciari; cùm nec satisfeciisset passo injuriam, & de violatione immunitatis Ecclesiæ non feciisset aliquam mentionem. Ex parte verò prædicti F. Archidiaconi taliter fuit ad objecta responsum, quòd licèt super violenta manuum injectione accusatus fuisset, ei fuit Ecclesiæ solummodo introitus interdictus; sed postmodum ad apostolicam sedem accedens, sine contradictione qualibet fuerat absolutus. Nos igitur causam ipsam vestro examini committentes, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus si vobis constiterit dictum F. Archidiaconum ob duplicem causam excommunicatum fuisse, & expressisse tantùm alteram in literis quas super absolutione sua ab apostolica sede obtinuit, ipsum tanquam excommunicatum satisfacere Ecclesiæ suæ de altera, moni-

tione præmissâ, per censuram ecclesiasticam appellatione remota cogatis. Prædictas verò Constitutiones, si eas de assensu Capituli majoris sanioris partis sine pravitate qualibet inveneritis esse factas, & possibilitas Ecclesiæ patitur, faciatis inviolabiliter observari. In aliis ordinationem Ecclesiæ prædictis Episcopo & Decano auctoritate apostolica committatis; ita ut quæ cum majori parte Capituli tam super Canonicis instituendis quàm super aliis canonicè duxerint statuenda, non obstante contradictione vel appellatione paucorum obtineat firmitatem. Expensas verò antedicto Archidiacono restitui faciatis, si legitimè probare potuerit se de Capituli mandato suscepisse prædicta negocia promovenda, & propter hoc ad sedem apostolicam accessisse. Nullis literis &c. præter assensum partium &c. Quòd si omnes &c.tu, frater Archiepiscope, cum eorum altero &c. Datum &c.

P. SCHALAHOLTDEN. & B. Holen. Episcopis, & aliis Ecclesiarum Prælatis & Clericis universis per Islandiam constitutis.

Epist. 320. Significat eis gravia quædam vitia quæ per Islandiam corrigere debeant.

QVamvis insula vestra longo terrarum tractu ab Vrbis partibus sit remota, vos tamen, quòd apostolicæ provisionis non sitis extorres, æstimare debetis, cùm ex injuncto nobis apostolatus officio facti simus secundùm Apostolum sapientibus & insipientibus debitores, & ita pastoralem solicitudinem gerimus de propinquis, quòd eam extendimus etiam ad remotos, quos absentes corpore, spiritu verò præsentes, caritatis brachiis amplexamur. Sanè dilectum filium Erlend. Abbatem, latorem præsentium, quem ad nos transmittere curavistis, boni testimonij virum, paterna benignitate recepimus, & sicut eo didicimus referente, licèt nullas ex parte vestra portaverit nobis literas sigillatas, quas tamen asseruit se amisisse in maris periculis constitutum, nonnulla in partibus vestris velut in usum & consuetudinem sunt redacta, quæ ab agro dominico sunt studiosiùs extirpanda, ne per spinas & tribulos semen evangelicum suffocetur. inter quæ sequentia duximus ad cautelam exempli gratia exprimenda; ut per ea studeatis cetera vitia capitalia evitare, per quæ ira Dei venit in filios diffidentiæ, qui stercora pro croceis amplectuntur, & luci tenebras anteponunt. Et ut incipiamus à primo inobedientiæ vitio, per quod peccatum intravit in mundum; cùm in Ecclesia Dei diversi gradus ad instar cœlestis curiæ sint distincti, ut secundùm dispositionem superiorum obtemperantibus inferioribus cuncta rite procedant, unde & Romana Ecclesia tanquam magistra non humana sed divina dispositione universis & singulis per orbem Ecclesiis est prælata, ut ad eam velut caput aliæ sicut spiritualia membra respondeant, cujus pastor ita suas aliis vices distribuit ut ceteris vocatis in partem solicitudinis solus retineat plenitudinem potestatis, ut de ipso post Deum alij dicere possint, *Et nos de plenitudine ipsius accepimus*, sicut idem E. Abbas nobis diligenter exposuit, qui sunt inter vos subditi, dum Prælatis suis in his quæ agunt perperam, nolunt humiliter obedire, ac secundùm ipsorum monita salubria declinare à malo & facere bonum, contra torrentem dispositionis divinæ brachia nituntur extendere, & quasi contra stimulum calcitrare; quæ sic disposuit gradus & ordines differentes, ut reverentiam minores majoribus exhiberent. Profectò qui talia agunt, regnum Dei non possidebunt, erroris magnitudinem non pensantes, cùm secundùm Prophetam peccatum hariolandi sit repugnare, & scelus idolatriæ nolle acquiescere. Hi nempe vel sunt potentes; & peccata sua propria temeritate defendunt, non attendentes quod legitur, *Potentes potenter tormenta patientur.* &: *Deposuit potentes de sede.* Vel minores. Et ut licentiùs proruant in peccatum, majorum tuitione defendere se nituntur, declinantes corda sua in verba malitiæ, ad excusandas excusationes in peccatis; tanquam in extremo examine, quando unusquisque onus suum portabit, illi possint eos à ventura ira defendere qui pro suis sceleribus æternis incendiis reservantur. Quid de homicidiis, incendiis, & fornicationibus referemus? & quòd excommunicatis communicare præsumitis, & præsertim Suero & excommunicato & apostatæ, Deo & sanctis ejus pro suis actibus inimico? Si vellemus ad unguem singula persequi quæ inter vos dicuntur peccatis exigentibus frequentari, pagina cresceret in immensum, & tædium legentibus & audientibus generaret. Dolemus ergo plurimùm &

vide infrà epist. 381.

tristamur hæc inter vos liberè perpetrari. Sed veremur admodum & movemur, ne fortè (quod absit) propter dissolutam negligentiam vestram ista proveniant, quæ dum negligitis perturbare, quid aliud facitis quàm fovere, facti canes muti, non valentes latrare? quibus dicitur per Prophetam: *Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, annunciabo populo meo scelera eorum, & domui Iacob peccata eorum.* Vnde Apostolus inquit Ephesiis: *Mundæ sunt manus meæ à sanguine omnium vestrum. Non enim subterfugi quominus annunciarem vobis omne consilium Dei.* Mundus ergo à sanguine ipsorum non esset, si eis annunciare Dei judicium noluisset: quia cùm increpare delinquentes noluerit, eos proculdubio tacendo pastor occidit. Cùm itaque in tremendi die judicij de vestris & subditorum vestrorum actibus debeatis reddere rationem, quin etiam & de omni verbo otioso quodcunque locuti fueritis; hortamur universitatem vestram, monemus in Domino, & per apostolica scripta mandamus, quatenus contra delinquentes quasi contra bestias Ephesi viriliter exurgentes, ne post cursum vitæ labentis in manus Dei viventis (quod horrendum est) incidatis, murum vos pro domo Domini non dubitetis opponere, & contra faciem Damasci turrim vos inexpugnabilem opponentes, evellere ac destruere, ædificare pariter & plantare unanimiter procuretis quæ in Ecclesia Dei evellenda & destruenda, ædificanda fuerint & plantanda. Ceterùm quoniam adhuc habemus multa vobis dicere quæ non possunt commodè per præsentem epistolam declarari; præmissis breviter prælibatis, caritati vestræ duximus prædicendum quòd auctore patre luminum, à quo omne datum est optimum & omne donum perfectum, in proximo invento viro secundùm cor nostrum, eum ad vos mittere disposuimus: per quem de singulis quæ omittere vel facere debeatis, & omnibus quæ fuerunt nobis ex parte vestra proposita, cùm ad vos venerit, efficiemini certiores. Datum Reat. III. Kal. Augusti, &c.

Epist. 321. *IN eundem ferè modum scriptum est Principibus & populis per Islandiam constitutis.* Quamvis insula vestra *ut suprà* &c. *usque ad verbum* liberè perpetrari; quos salvos fieri cupimus, & ad agnitionem veritatis venire: ad quod viam vobis salubriter præparabit, si habueritis in his quæ Dei sunt obedientiam ad Prælatos, & eos immo Deum in ipsis curaveritis honorare in quibus contemptis Deus spernitur, & in receptis recipitur, & etiam honoratur, & opera impenderitis in operibus pietatis, & præsertim eleemosynis conferendis, quarum efficaciam Scriptura commendans inquit: *Sicut aqua extinguit ignem, ita eleemosyna peccatum extinguit.* Ceterùm quoniam adhuc habemus &c. *ut suprà.* Datum ut suprà.

HYDRVNTIN. ARCHIEPISC.

Epist. 322. Quòd filius ex ea susceptus quæ putabatur esse concubina, & pòst apparuit quòd esset legitima uxor, sit legitimus. Cap. Per tuas literas. *Qui filij sint legitimi.*

PEr tuas nobis literas intimasti quòd Rao de Acerensia ex muliere quadam, quam secundùm opinionem majoris partis viciniæ in concubinam habebat, prole susceptâ, quandam priùs & aliam ea defuncta duxit uxorem, & ea ex qua prolem susceperat, virum sibi alium copulavit. Processu verò temporis idem Rao in præsentia multorum firmavit proprio juramento quòd eam quam habere visus fuerat concubinam, priùs affidaverat in uxorem quàm ex ipsa filium genuisset: & cùm post juramentum illud per sex annos & ultrà vixisset, dum ageret in extremis, eum quem ex illa susceperat, filium legitimum appellavit, & heredem instituit in testamento. Cùm autem tuæ fuisset inquisitioni & decisioni commissum, an filius sic susceptus, legitimus esset heres ipsius R. & ad ejus patrimonium admittendus, propter id quod ex quadam decretali bonæ memoriæ Alexandri Papæ prædecessoris nostri standum esse super hoc verbo viri & mulieris credebas, testes à filio ejusdem R. productos providè suscepisti: quibus legitimè comprobavit prædictum R. matrem suam in capella sancti Sergij affidasse. propter quod eum ipsius R. heredem esse legitimum judicasti. Nos igitur attendentes quòd plus est quod in veritate agitur, quàm quod simulatè concipitur; licèt tam dictus R. cùm, ea dimissa quam ut concubinam habuerat, ad alia vota transivit, videatur ex ipso facto, quòd matrimonium inter eos celebratum fuerit, denegasse, quia tamen desponsatio per testes legitimos comprobata, eos matrimonialiter fuisse conjunctos ostendit; sive

Cap. Transmissæ. *Qui filij sint legitimi.*

desponsatio ipsa fuerit de præsenti, ut per consensum legitimum, & verbis de præsenti expressum, sive de futuro, ut per sequentem carnis copulam matrimonium inter eos fuerit celebratum; non tam decretali dicti prædecessoris nostri, quæ in casu dissimili loquitur, quàm inductis probationibus innitentes, te processisse legitimè respondemus, & sententiam tuam auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus; auctoritate tibi præsentium injungentes ut sententiam ipsam facias monitione præmissa per censuram ecclesiasticam inviolabiliter observari. Nulli ergo &c. Datum Reat. III. Nonas Augusti.

OSCEN. ET TIRASONEN. Episcopis.

Epist. 323. De Diacono cujus amici Abbatem trucidarant. *Cap.* Petrus Diaconus. *De homicidio.*

PEtrus Diaconus & monachus sancti Iohannis de Pinna sua nobis insinuatione monstravit quòd cùm in seculari adhuc habitu constitutum, in Ecclesia de Rigulo quoddam beneficium obtinentem, Abbas ipsius Ecclesiæ illum eodem beneficio spoliasset, cognati & amici ejus Abbati sæpius supplicarunt ut beneficium sibi restitueret memoratum. Quo nolente ipsorum precibus acquiescere, irati plurimùm & commoti, nocte quadam in domo Diaconi convenerunt, & cœna facta dixerunt quòd vindictam volebant sumere de Abbate. Inhibiti autem expressè ab eodem Diacono ne Abbatem occiderent, vel aliquid ei facerent unde ordinis sui discrimen incurreret & animæ detrimentum, in eum nihilominus irruerunt, & plagis impositis abierunt semivivo relicto. unde post dies aliquot * spiritum exhalavit. Ab illo autem tempore usque hodie prædictus Diaconus de eo quod contigerat tristis effectus, ab administratione cessavit; & nondum expleto bienio, habitum induit monachalē. Vnde à nobis supplicitèr petiit edoceri, utrum posset in officio Diaconi ministrare; & si hoc ei liceret, an posset ad majorem ordinem promoveri. Licèt autem (si præmissis veritas suffragatur) præfatus Diaconus super Abbatis interitu non videatur esse culpabilis; quia tamen bonarum mentium est ibi culpam agnoscere ubi culpa non est, quòd ab administratione officij se propria voluntate suspendit, vel habitum induit regularem, sibi non ad peccatum ascribimus, sed ad meritum reputamus. Quocirca fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus si præmissa noveritis veritate subnixa, sæpedictum Diaconum non solùm in diaconatus officio ministrare, sed etiam ad ordinem presbyteratus ascendere, si aliud canonicum non obstiterit impedimentum, liberam concedatis auctoritate apostolica facultatem; præsertim si super hoc non fuerit respersus infamia, cùm ei non debeat imputari quod contra prohibitionem ejus expressam, eo causam vel occasionem non dante, ausu sacrilego proponitur à consanguineis attentatum, divina scriptura testante quòd anima quæ peccaverit, ipsa morietur. filius non portabit iniquitatem patris, neque pater iniquitatem filij. quamvis hoc ipsum veriùs ad æternam quàm ad temporalem referatur vindictam. Datum Reat. II. Nonas Augusti, Pont. nostri anno primo.

** In Quarta Collect. expiravit.*

ATREBATEN. EPISCOPO. & Decano Cameracensi.

Epist. 324. Vt Regē Francorum cogat Duci Lotharingiæ dotem reddere.

SIcut ex parte dilecti filij nobilis viri Ducis Lotharingiæ nostris fuit auribus intimatum, quando nobilem mulierem Mattildem, neptem Philippi quondam Comitis Flandriæ, sibi matrimonio copulavit, idem Comes redditus quinquaginta talentorum percipiendos annuatim in terra Boloniæ præfato Duci assignavit in dotem, quæ post obitum ipsius Comitis nullatenus potuit obtinere; & insuper ipse Comes eandem terram obligavit ei pro trecentis marcis, & septem millibus talentorum. Quia igitur præscripta terra ad proprietatem est carissimi in Christo filij nostri Philippi illustris Regis Franciæ devoluta, & dos pertinet ad conjugium, quod est magnum in Ecclesia sacramentum; nos, qui secundùm Apostolum sapientibus sumus & insipientibus debitores, discretioni vestræ per apostol. scripta mandamus quatenus eundem Regem, ut super præmissis memorato Duci satisfaciat ut tenetur, moneatis diligenter, & efficaciter inducatis. Alioqui partibus convocatis, audiatis causam, & eam fine debito terminetis. Quòd si ambo &c. tu frater Episcope. Datum Reat. VIII. Idus Aug.

CORRADO ET PETRO quondam filiis Malabrancæ.

Epist. 325. Puella ante annum septimum sponsalia contrahere non potest. Cap. Ad dissolvēdum. De desponsatione impuberum.

AD dissolvendum quod factum fuerat inter Iohannem filium nobilis viri Leonis de Monumento & S. filiam quondam Matthæi de Fortebrachio super matrimonio contrahendo, in nostra & fratrum nostrorum præsentia fuit ex parte vestra propositum, quòd cùm dicta puella nondum ad septennium perveniſſet, cum ipsa nec matrimonium contrahi nec sponsalia potuere. Defuit etiam consanguineorum assensus, qui præcipuè sunt in talibus requirendi. Quòd & si ætas sufficiens extitisset, & consanguineorum interveniſſet assensus, personæ tamen non sunt legitimæ ad matrimonium contrahendum, linea consanguinitatis obstante. Accusatione verò super consanguinitate proposita, & tam ex parte juvenis quàm ex parte puellæ consanguinitatis gradibus computatis, cùm eam velletis idoneis testibus comprobare, præfatus Leo multas exceptiones proposuit, per quas nitebatur vos ab accusatione multipliciter removere. Cùmque super exceptionibus ipsis fuisset utrinque diutiùs disceptatum, auditis & intellectis quæcunque fuerunt hinc inde proposita, de consilio fratrum nostrorum interloquendo pronuntiavimus inter dictos juvenem & puellam nec matrimonium nec sponsalia fuisse contracta, cùm constet puellam nondum ad septennium perveniſſe. Quocirca nec accusatio locum habebat, cùm non esset quod posset legitimè accusari; denuntiari tamen poterat consanguinitas, ut interdiceretur matrimonium contrahēdum. Ad denuntiationem ergo legitimè comprobandam festum omnium sanctorum proximò venturum pro termino assignamus; salvis exceptionibus non solùm propositis, sed etiam proponendis. Ne verò quicquam interim in puellam * carnaliter attentetur, auctoritate apostol. firmiter interdicimus ut in ipso negotio de novo non procedatur ulteriùs, donec vel à denuntiatione cesſetur, vel denuntiatione probata, ordine judiciario procedatur. Quòd si contra interdictum nostrum in præjudicium ipsius quicquam fuerit attentatum, illud irritum esse decernimus, & viribus omnino carere.

* Hæc vox deest in Tertia Collectione, recte.

FAVENTIN. EPISCOPO.

Epist. 326. Licentiam indulget trāsfeundi ad Ecclesiam Papiensem.

SAcra docente scriptura didicimus, ut quod Deus conjunxit, homo non separet. Duplex est autem conjunctio conjugalis. una secundùm carnem, quæ carnalis dicitur. altera secundùm spiritum, quæ spiritualis non incongruè appellatur. Vtramque designat Apostolus: qui verbum illud exponens, *Propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne una*, consequenter adjunxit, *Hoc autem dico magnum sacramentum in Christo & in Ecclesia.* Nam carnalis conjunctio, quæ est inter virum & legitimam feminam, sacramentum est spiritualis conjunctionis quæ consistit inter Christum & sanctam Ecclesiam. Conjunctio carnalis hoc efficit ut sint duo in una carne, secundùm illud quod Veritas ait: *Itaque jam non sunt duo, sed una caro.* Conjunctio verò spiritualis id efficit ut sint duo in uno spiritu, secundùm illud quod dicit Apostolus: *Qui adhæret Deo, unus spiritus est cum eo.* Vtrique autem, carnali scilicet & spirituali conjunctioni, competit quod superiùs est præmissum: *Quod Deus conjunxit, homo non separet:* ut nec liceat homini carnali matrimonio legitimè copulatos dividere, nec spirituali conjugio canonicè vinctos, ut Episcopum & suam Ecclesiam, separare. Licèt autem videri posset ex his quòd Summus Pontifex spirituale matrimonium, Episcopi scilicet & Ecclesiæ, separare non possit, cùm tamen ex consuetudine, quæ est optima legum interpres, & sacris canonibus habeatur quòd per cessionem, depositionem, & translationem, quæ soli sunt sedi apost. reservata, super hoc plenam habeat potestatem, sanè intelligentibus id, nullum dubitationis scrupulum generabit; cùm non humana sed divina fiat auctoritate quod in hac parte per Summum Pontificem adimpletur, qui nō hominis puri, sed veri Dei verè Vicarius appellatur. Nam quamvis simus Apostolorum principis successores, non tamen ejus aut alicujus Apostoli vel hominis sed ipsius sumus Vicarij Iesu Christi. Vnde quos Deus spirituali conjunctione ligavit, non homo, quia non Vicarius hominis, sed Deus, quia Dei Vicarius, separat, cùm Episcopos à suis sedibus per eorum cessionem, depositionem, & translationem aliquando removemus. Quæ

tria ex hac quam ostendimus ratione meritò sunt Romano tantùm Pontifici reservata: qui licèt alios Episcopos vocaverit in partem solicitudinis, sibi tamen retinuit plenitudinem potestatis. Siquidem ex literis venerabilium fratrum nostrorum Mediolanen. & Ravennat. Archiepiscoporum, & Vercellen. Terdonen. Placentin. Parmen. Lauden. & Mutinen. Episcoporum, & dilectorum filiorum Capituli, Præpositorum, & universi Cleri, Consulum, & populi Papien. accepimus, quòd bonæ memoriæ L. Papiensi Episcopo viam universæ carnis ingresso, ipsi Capitulum & Clerus Papien. in te unanimiter convenerunt, te sibi petentes in Episcopum ab apostolica sede concedi; licèt, quod negligentiæ ipsorum ascribimus, ipsi te elegisse scripserint, quem eis eligere non licuit, sed tantummodo postulare: quia cùm esses spiritualiter alligatus uxori, nisi facta priùs solutione in te non poterat legitimè consentiri. Quia verò in talibus evidens utilitas, & urgens necessitas, secundùm instituta canonica, solent & debent attendi; utrum hæc postulationem ipsorum favorabilem redderent, & assensu sedis apostolicæ non indignam, cum fratribus tractavimus diligenter. Visum est nobis & fratribus nostris non modicùm utile, ut de minori civitate ad majorem, de minùs populosa dioceси ad populosiorem, de minùs nobili ad nobiliorem Ecclesiam transire debeas: ubi concessum tibi scientiæ & eloquentiæ donum ad profectum plurimorum valeas exercere, & creditum tibi talentum sub usuris fertilioribus valeas erogare. Necessarium etiam subtiliter intuentibus videbatur, cùm si à sede apostolica nuncij, quos dicti Capitulum & Clerus Papien. ad nos destinarunt, vacui rediviſſent, præter personarum laborem & magnitudinem expensarum, quas frustra fecisse dolerent, dissensionis inconveniens Ecclesiæ Papiensi forsitan proveniret. quod nobis & Ecclesiæ Romanæ posset ab aliquibus imputari. De tua igitur idoneitate securi, utpote cujus scientiam, & eloquentiam, ac morum honestatem, nos & fratres nostri plenè cognovimus, dum apud sedem esses apostolicam constitutus, & familiaria exempla sequentes, ut vetera relinquamus, cùm temporibus nostris, de Episcopo in Episcopum, ut Venefranus in Aversanum, de Episcopo in Archiepiscopum, ut Gratianopolitanus in Viennen. de Episcopo in Archiepiscopum, ut Tarsen. in Nazaren. de Archiepiscopo in Patriarcham, ut Cæsarien. in Hierosolymitan. & quod plus est, de Archiepiscopo in Summum Pontificem, sicut bonæ memoriæ Vrbanus Papa prædecessor noster, qui de Mediolanen. Ecclesia fuit in Pontificem Romanum assumptus, translationes fuerint sæpius celebratæ, supradictorum Capituli & Cleri petitioni clementer annuimus, & ut à Faventin. transeas ad Ecclesiam Papien. de benignitate sedis apostolicæ facultatem tibi liberam auctoritate præsentium indulgemus. Nulli ergo &c. Datum Reat. VI. Id. Augusti.

ALFONSO EPISCOPO & Capitulo Aurien.

Epist. 327. Confirmatio illorum statuti de numero Canonicorum.

POstulatum fuit à nobis ex parte vestra quod deliberatione provida unanimiter statuistis ad conservandam indemnitatem Ecclesiæ, & repellendam quorundam potentum improbitatem, qui Ecclesiam vestram sæpius prægravabant, ne plures triginta sex Canonicis liceret in vestra Ecclesia ordinari, auctoritas sedis apostolicæ confirmaret. Nos ergo vestris justis postulationibus annuentes, præmissum Canonicorum numerum, sicut à vobis providè noscitur institutus, ratum habentes, salva in omnibus apostolicæ sedis auctoritate, præsenti pagina confirmamus; nisi fortè in tantum excreverint Ecclesiæ facultates, quòd ex eis commodè valeat pluribus Canonicis provideri. Nulli ergo &c. Datum Romæ &c.

R. SANCTORVM MARCELLINI & Petri Presbytero Card. Abbati & Conventui Cassinen.

Epist. 328. Ipsis commendat Episcopum S. Georgij, ut eum liberaliter, donec convaluerit, alant.

APud religiosos extrinseca & aliena commendatione non indiget quem propria & innata intus religio & scientiæ prærogativa commendant. Et non minùs his duobus juvat causa, quam gerit. Virtus enim sese diligit, aspernatúrque contraria, & similia in similibus delectantur. Quanta enim religione polleat venerabilis frater noster Episcopus sancti Georgij, & locus indicat in quo laudabiliter olim Abbatis implevit officium, utpote in quo vigent regularia instituta, & canonica disciplina servatur, & dignitas ad quam est vocatus, eviden-

tiùs ipsius mores ostendũt. Quantum verò & in quibus peritus existat, eloquentia sapientiæ ac verbum ejus testimonium perhibet veritati. Quod tanto meliùs ex ipsius familiaritate quàm nostra significatione pleniùs cognoscetis, quanto fidelior testis est oculus quàm auditus. Gerens autem causam non propriam, sed communem, non privatæ personæ, sed Ecclesiæ, immo Christi functus legatione orientalium Principum ad Principes occidentis, stetit fideliter, & constanter coram cariss. in Christo filiis nostris Philippo Francorum & R. Anglorum Regibus illustribus verbum legationis & causam exposuit Crucifixi. Et licèt in ore ejus verbum Domini non fuerit alligatum, nec aliquid ex contingentibus omiserit; quia tamen uterque Regum in alterum proprias intendebat injurias vindicare, neutrum ad plenum tetigit injuria Iesu Christi. Quamvis autem voluissent eidem Episcopo honores in regnis suis & amplos redditus assignare, maluit tamen excutere pulverem de pedibus suis, terram eorum egressus in testimonium illis, quàm, suæ legationis causa neglecta, exule ac paupere Christo ditari: æstimans quia vocati non fuerunt digni paratis nuptiis & triumpho in quorum manibus tauros pingues, qui eum obsederant, & altilia, quæ in hereditatem Domini flatus tulerat aquilonis, Christus forsitan occidisset: malens per nos in subsidium pauperum terræ orientalis, saltem pauperum & debilium multitudinem congregare; ne fortè consentirent majores, & dicerent: *Manus nostra excelsa, & non Deus, fecit hæc omnia.* Cùm igitur ad verbum ipsius, immo potiùs ad vocem Domini per universam Italiam inter nostræ promotionis initia literas curaverimus destinare, nec ei expediat ut appareat in conspectu Domini vacuus sine fructu recedens, ipsum de voluntate fratrum nostrorum non ad petitionem suam, sed motum nostrum, ad monasterium vestrum duximus destinandum; ut ibi aëris inclementiam temperie fugiat autumnali. Rogamus igitur universitatem vestram, monemus, & exhortamur in Domino, per apost. vobis scripta mandantes, quatenus eum benignè recipientes pariter & devotè, sicut tantum Episcopum decet & populi Christiani Legatum, honorare curetis, & in necessariis omnibus ita liberaliter ei providere, quòd nos id gratum habere possimus, & ipse vobis & Ecclesiæ Cassinen. in posterum obligetur, ac vos religiosos literatos pariter & honestos videamini affectuosiùs in Domino amplexari: scituri quòd sicut gratum nobis erit plurimùm & acceptum si eum officiosè curaveritis honorare, ita pro certo grave nobis & molestum existet, si (quod non credimus) mandatum nostrum neglexeritis exaudire, cùm ejus provisio magis vobis ad præmium æternum proficiat, quàm ei accedat ad commodum temporale. Datum Romæ &c.

CALARITAN. ARCHIEPISC. Episcopo Soran. & Electo Turritan.

Epist. 329. Eis committitur causa Archiepiscopi Arborensis contra Capitulũ suum.

CVm pro controversiis quæ inter venerabilem fratrem nostrum Archiepiscopum ex una parte & dilectos filios Canonicos Arboren. verterentur ex altera, ipse Archiepiscopus & Petrus de Staura Presbyter ex parte Capituli ad nostram præsentiam accessissent, dictus P. Presbyter Archiepiscopum paratum esse se dixit in multis & gravibus accusare: quem super homicidio, perjurio, excommunicatione, incendiis, incantationibus, lardatione hominis cum lardo & cera, & quòd à nepote suo Sarracenis de Sicilia vendi concessit Ecclesiæ suæ mancipium Christianum, & aliis enormitatibus & capitulis volebat impetere adversùs eum tempore congruo proponendis. Verùm ipse Archiepiscopus proposuit ex adverso, quòd cùm bonis Ecclesiæ suæ per nobilem virum Vulliel. Marchionem judicem Calaritan. & complices ejus esset minùs rationabiliter destitutus, non tenebatur æmulis respondere, qui cum prædicto Marchione spoliationem suam fuerant machinati, nisi esset antea restitutus: quos etiam ab accusatione sua dicebat aliis rationibus repellendos. Vnde autem prædictos Marchionem & Canonicos adversùs se commotos diceret extitisse, sequentia vos verba poterũt edocere. Cùm enim idem Marchio auctoritate quondam apo. sedis excommunicationis vinculo innodatus, nobilem virum A. Arboren. judicem & filium ejus parvulum cepisset, & nequiter carcerali fecisset custodiæ mancipari, eorum terra, quam ab Ecclesia Rom. tenebant, per violentiam occupata, ipse Archiepiscopus, qui natione Ianuen. erat, iram ipsius Marchionis & qui

secum erant, metuens Pisanorum, ad partes alias declinavit: in cujus absentia Marchio & fautores ejus Arboren. Ecclesiam spoliarunt in parte, & suffraganei sui & Clerici dicto Marchioni, tunc excommunicatione notato, Arboren. terræ sceptrum solenniter concesserunt. Verùm cùm tempore procedente idem Archiepiscopus ad Ecclesiam suam reversus, præfatos Clericos de eo quod (ut sibi videbatur) in contemptum apost. sedis fecerant, redargueret, nec vellet sine mandato apo. sedis præfatum Marchionem habere patronum; timentes (ut credebatur) Clerici ne coram ipso Archiepiscopo de sua possent incontinentia conveniri, contra eum cum dicto Marchione seditionem fecerunt: quem nihilominus in populo diffamantes, per duos de sociis suis ad sedem apost. appellarunt: sed duobus mensibus pòst elapsis, pœnitentia ducti, ab eo veniam postulantes, remissis utrinque injuriis, in ipsius gratiam redierunt. Cùm autem postmodum venerabilis frater noster Pisan. Archiepiscopus, Legatus Sardiniæ, illuc venisset, præfatus P. de Staura Clericus Arboren. procurator à Capitulo constitutus, super * remissis convitiis dictum Archiepiscopum ad sedem ap. appellavit. Sed in præsentia dicti Archiepiscopi Pisani partibus constitutis, cùm Canonici Arboren. ibidem vellent suum Archiepiscopum convenire, ne provocationis beneficio responderet eis se tuentem, renũtiantes appellationi quam fecerant, quòd nollent habere * Papam nisi Pisanum Archiepiscopum responderunt. Cùm autem coactus ab eodem Archiepiscopo ut adversariis responderet, & securitatem sibi à Marchione dari ac suis peteret, & etiam advocatum, & id obtinere non posset, ad commune appellationis remedium convolavit. Postea verò Pisani facientes in eum impetum quem petierat advocatum, ipsum occidere voluerunt. Compulsus tandem à sæpedicto Pisano Archiepiscopo, appellatione salva quam fecerant, excludendo P. memoratum, tanquam minùs idoneum, respondit quòd eum non posset ullatenus accusare. & hoc incontinenti constare poterat, ut dicebat. Et quoniam jamdicti Marchionis & suorum instinctu falsos contra se testes timuit introduci, & memoratus Pisanus Archiepiscopus laicos testes bonæ opinionis & famæ contra P. adversarium suum admittere recusabat, denuo propter præmissa gravamina coram majori parte Prælatorum Sardiniæ sedem apost. appellavit; & cùm apostolos ab antefato Archiepiscopo postulasset, & ut compelleret Marchionem ne impediret eum quo minùs posset de rebus archiepiscopatus sibi sumere necessaria, nihil horum potuit obtinere, quin immo postea fuit per Marchionem ipsum equis propriis spoliatus, qui etiam inhibuisse dicitur ut nullus eum in navi sua reciperet, ad Rom. Ecclesiam accedentem; & hospitalarium quendam, qui habebat vestes ipsius Archiepiscopi commendatas ad tempus, fecit in custodia detineri; apponens etiam iniquitatem iniquitati, per judicem Turritan. eum capi fecit, & arcto carceri mancipari, longo tempore compedibus ferreis religatum. Testes etiam partis adversæ post recessum suum dictus Pisan. Archiepiscopus adversùs eum proponitur recepisse. Postea verò (sicut Domino placuit) liberatus, de rebus archiepiscopatus, quas occupaverat Marchio sæpedictus, nihil potuit per Arboren. Archipresbyterum & per suum Canonicum obtinere: quin potiùs duo de Clericis suis, post appell. ad nos interpositam, septem panes cereos, quos ad domum Templi mittebat, sibi per violentiam abstulerunt. Quia verò neutra partium fidem nobis facere poterat de præmissis, causam ipsam de voluntate ipsorum vobis duximus committendam: per apostolica scripta districtè præcipiendo mandantes quatenus si rem ita noveritis se habere, cùm laicis super Ecclesiis & personis ecclesiasticis non sit attributa potestas, quicquid à sæpedicto Marchione & fautoribus ejus in præjudicium prænominati Arboren. Archiepiscopi vel Ecclesiæ noveritis attentatum denuntiantes penitùs non tenere, ad faciendam sibi restitutionem plenariam præfatum Marchionem & complices suos, omni contradictione & appellatione cessantibus, per censuram ecclesiasticam compellatis; & non obstante quòd sæpedictus Pisan. Archiepiscopus, post appellationem ad nos interpositam & iter arreptum ad sedem apostolicam veniendi, lite non contestata, præsertim in criminali, contra eum testes recepit, sicut ex insinuatione literarum ejus liquidò intelleximus, super omnibus quæ adversùm

* f. præmissis.

* f. Pastorem

adversùm se partes duxerint proponenda; & si bona Ecclesiæ ipsius Archiepiscopi tempore diminuta sunt, vel etiam augmentata, vocatis ad vos qui fuerint evocandi, sine personarum acceptione, solum Deum habentes præ oculis, servato juris ordine, inquiratis plenissimè veritatem, & usque ad diffinitivam sententiam remoto appellationis obstaculo procedentes, gesta omnia sub sigillorum vestrorum testimonio nobis transmittatis; certum terminum partibus assignantes, ad quem recepturæ sententiam nostro se conspectui repræsentent. Testes appellatione rem. cogantur. Provisuri ne hujus occasione discordiæ, bona Arboren. Ecclesiæ ab alterutra parte per dilapidationis vitium distrahantur. Nullis literis obstantibus præter assensum partium &c. Datum Reat. III. Idus Augusti.

LEMOVICEN. EPISCOPO.

Epist. 330. Quòd Clericorum vitia liberè & audacter corrigere possit.

AD audientiam nostram te significante pervenit quòd cùm corrigere vis Clericorum excessus excercentium negociationem illicitam & usuras, vacantium ludis illicitis, & habentium concubinas, ipsi, ut tuam correctionem eludant, ad sedem apostolicam vocem appellationis emittunt. Ne igitur excessus delinquentium hac occasione remaneāt impuniti, fraternitati tuæ auctoritate præsentium duximus indulgendum, ut prædictos excessus corrigas & emendes; & si qui super hoc duxerint ad sedem apostolicam appellandum, statuas eis terminum competentem: infra quem si appellationem prosequi fortè noluerint, ex tunc in eos correctionem non differas sublato appell. obstaculo canonicam exercere. Datum Reat. III. Idus Augusti.

PETRO ABBATI Præmonstraten. & ceteris Abbatibus & Canonicis Præmonstraten. ordinis, tam præsentibus, quàm futuris, regularem vitam professis in perpetuum.

Epist. 331. De illorum approbatione, deque privilegiis & vivendi ratione.

IN eminenti apostolicæ sedis specula, licèt immeriti, disponente Domino constituti, pro singulorum statu soliciti esse compellimur, & ea syncerè tenemur amplecti quæ ad incrementum religionis pertinent, & ad virtutum spectant ornatum: quatenus religiosorum quies ab omni sit perturbatione secura, & à jugo mundanæ oppressionis servetur illæsa, cùm apostolica fuerit tuitione munita. Attendentes itaque quomodo religio & ordo vester multa refulgens gloria meritorum, & gratia redolens sanctitatis, palmites suos à mari usque ad mare extenderit, ipsum ordinem & universas domos ejusdem ordinis apostolicæ protectionis præsidio duximus confovendas, & præsenti privilegio muniendas. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris justis postulationibus benigniùs annuentes, ad exemplar felicis recordationis Alexandri, Lucij, Vrbani, & Clementis prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum, universas regulares institutiones & dispositiones, quas de communi consensu vel majoris & sanioris partis fecistis, sicut inferiùs denotantur, auctoritate apostolica roboramus, & præsentis scripti privilegio communimus. Videlicet ut ordo canonicus, quemadmodum in Præmonstraten. Ecclesia secundùm beati Augustini regulam & dispositionem recolendæ memoriæ Norberti quondam Præmonstraten. ordinis institutoris & successorum suorum in candido habitu institutus esse dignoscitur, per omnes ejusdem ordinis Ecclesias perpetuis temporibus inviolabiliter observetur, & ejusdem penitùs observantiæ. Iidem quoque libri, qui ad divinum officium pertinent, ab omnibus ejusdem ordinis uniformiter teneantur: nec aliqua Ecclesia vel persona ordinis vestri adversùs communia ipsius ordinis instituta privilegium aliquod postulare, vel obtentum audeat quomodolibet retinere. Nulla etiam Ecclesiarum ei, quam genuit, quamlibet terreni commodi exactionem imponat; sed tantùm pater Abbas curam de profectu tam filij Abbatis quàm fratrum domus illius habeat, & potestatem habeat secundùm ordinem corrigendi quæ in ea noverit corrigenda; & illi ei tanquam patri reverentiam filialem humiliter exhibeant. Abbas autem Præmonstraten. Ecclesiæ, quæ mater esse dignoscitur aliarum, non solùm in his Ecclesiis quas instituit, sed etiam in omnibus aliis ejusdem ordinis, & dignitatem & officium patris obtineat, & ei ab omnibus tam Abbatibus quàm fratribus debita patri obedientia impendatur. Præterea omnes Abbates ordinis vestri singulis annis ad generale Capitulum Præmonstraten. postposita omni oc-

casione conveniant; illis solis exceptis quos à labore viæ corporis retardaverit infirmitas: qui tamen idoneum pro se delegare debebunt nuncium, per quem necessitas & causa remorationis suæ Capitulo valeat nuntiari. Hi autem qui in remotioribus partibus habitantes, sine gravi difficultate singulis annis se nequiverint Capitulo præsentare, in eo termino conveniant qui in ipso eis Capitulo fuerit constitutus. Si verò quilibet Abbatum aut Præpositorum per contumaciam vestrum Capitulum frequentare desierint, liceat Abbati Præmonstratensi, consilio sui Capituli, eos usque ad dignam satisfactionem sententia percellere regulari; & sententiam, quam præfatus Præmonstraten. Abbas, sive in generali Capitulo, sive extra Capitulum, consilio coabbatum in Prælatos & subditos totius ordinis vestri canonicè tulerit, nulli Archiepiscoporum seu Episcoporum, nisi fortè de mandato Romani Pontificis, liceat relaxare. In generali igitur vestro Capitulo præsidente Abbate Præmonstraten. ceterisque considentibus, & in spiritu Dei cooperantibus, de his quæ ad ædificationem animarum, ad instructionem morum, & ad informationem virtutum, atque incrementum regularis disciplinę spectabunt, sermo diligens habeatur. Porrò de omnibus quæstionibus & querelis, tam spiritualibus, quàm temporalibus, quæ in ipso Capitulo propositæ fuerint, illud teneatur irrefragabiliter & servetur quod Abbas Præmonstraten. cum his qui sanioris consilij & magis idonei apparuerint, justè ac providè judicabit. Sanè si Abbas aliquis vestri ordinis infamis, vel inutilis, aut ordinis sui prævaricator inventus fuerit, & priùs per patrem suum Abbatem aut per nuncios ejus admonitus, suum corrigere & emendare delictum neglexerit, aut cedere (si amovendus fuerit) sponte noluerit, auctoritate generalis Capituli deponatur; & depositus, sine dilatione ad domum unde exivit, seu ad aliam ejusdem ordinis, quam elegerit, sine ulla conditione temporalis commodi revertatur, in obedientia Abbatis, sicut ceteri fratres ipsius domus, firmiter permansurus. Idipsum etiam alio tempore, si necesse fuerit, & Capitulum sine scandalo vel periculo expectare nequiverit, per Abbatem Præmonstratensem, & patrem Abbatem, & alios Abbates, quos vocaverit, fieri licebit. Quòd si depositus in se datæ sententiæ contumaciter contraire tentaverit, tam ipse quàm principales ejus qui de ordine vestro fuerint in sua contumacia fautores, ab Abbate Præmonstraten. & ceteris Abbatibus censura ecclesiastica, donec satisfaciant, arceantur. Verùm cùm aliqua Ecclesiarum vestrarum Abbate proprio fuerit destituta, vel cùm ibi Abbatis electio regulariter non fuerit celebrata, sub patris Abbatis potestate ac dispositione consistat, & cum ejusdem consilio, qui eligendus fuerit, à Canonicis eligatur. Electo autem fratres Ecclesię statim obedientiam promittant: qui non quasi absolutus à potestate patris Abbatis, vel ordinis sui, Archiepiscopo vel Episcopo, in cujus diocesi fuerit, præsentetur, plenitudinem ab eo officij percepturus: ita tamen quòd post factam Archiepiscopo vel Episcopo suo professionem, occasione illa non trāsgrediatur constitutiones ordinis sui, nec in aliquo ejus prævaricator existat. Si quis etiā ex vobis canonicè electus in Abbatem, diocesano Episcopo semel & iterum per Abbates vestri ordinis præsentatus, benedictionem ab eo non potuerit obtinere; ne Ecclesia, ad quam vocatus est, destituta consilio periclitetur, officio & loco Abbatis plenariè secundùm ordinem fungatur in ea, tam in exterioribus providendis, quàm in interioribus corrigendis, donec aut interventu generalis Capituli vestri, aut præcepto Romani Pontificis, seu Metropolitani, benedictionem suam obtineat. Porrò nulla persona ecclesiastica pro chrismate, aut consecrationibus, & ordinationibus, aut pro sepultura, pretium, aut pro benedicendo Abbate, & deducendo in sedem suam, palefridum aut aliquod aliud à vobis exigere, nullus vestrum, etiamsi exigatur, dare præsumat: quia & exigentem & dantem nota & periculum simoniacæ pravitatis involvit. Cererùm si aliqua Ecclesiarum vestrarum pastoris solatio destituta, inter fratres de substituendo Abbate discordia fuerit vel scissura suborta, & ipsi facilè ad concordiam vel unitatem revocari nequiverint, pater Abbas consilio coabbatum suorum eis idoneam provideat personam, & illi eam sine contradictione recipiant in Abbatem: quam si recipere contempserint, sententiæ sub-

jaceant, quam pater Abbas cum consilio coabbatum suorum in eos duxerit auctoritate ordinis promulgandam. Ad hæc, quoniam Præmonstraten. Ecclesia prima mater est omnium Ecclesiarum totius ordinis, & patrem super se alium non habet; sicut ad cautelam & custodiam ordinis statutum est, per tres primos Abbates Laudunen. Floreffien. Cuissiacen. annua ibidem visitatio fiat; & si quid in ipsa domo corrigendum fuerit, absque majori per eos audientia corrigatur. Quòd si Abbas in corrigendo tepidus, & fratres sæpius moniti incorrigibiles permanserint, ad generale Capitulum referatur, & sicut melius visum fuerit, consilio generalis Capituli emendetur; & sententia in hac parte Capituli sine retractatione aliqua observetur. Quoties verò Ecclesia Præmonstraten. sine Abbate fuerit, ad præfatos tres Abbates ejus cura respiciat, & à Canonicis ipsius Ecclesiæ, cum eorum consilio, persona in Abbatem idonea eligatur; ad consilium suum quatuor aliis Abbatibus ad eandem Eccle. pertinentibus pariter advocatis, quos ipsi Canonici providerint advocandos. Liceat quoque unicuique matri Eccle. ordinis vestri cum consilio Abbatis Præmonstraten. de Abbatibus Ecclesiarum, quæ ab ea processisse noscuntur, sive etiam de alia ejusdem ordinis inferiore Ecclesia, sibi quemcunque voluerit (si tamen idoneus extiterit) in Abbatem assumere. Personam autem de alio ordine nulla Ecclesiarum vestrarum sibi eligat in Abbatem; nec vestri ordinis aliqua in Abbatem monasterij alterius ordinis, nisi de auctoritate Rom. Ecclesiæ, ordinetur. Nulli etiam Canonicos vel Conversos vestros sine licentia Abbatum recipere, aut susceptos liceat retinere. Sanè nulli Ecclesiæ vestri ordinis liceat ad aliquam aliam professionem temeritate qualibet se transferre. Si quæ verò Ecclesiæ Canonicorum alterius ordinis ad ordinem vestrum venerint, ad Ecclesiam vestri ordinis habeant sine refragatione respectum in qua vestrum noscuntur ordinem assumpsisse. Præterea, si inter aliquas Ecclesias vestri ordinis de temporalibus quæstio emerserit, non extra ordinem ecclesiastica vel secularis audientia requiratur, sed mediante Præmonstratensi Abbate, & ceteris, quos vocaverit, aut caritativè inter eas componatur, aut auditis utrinque rationibus eadem controversia justo judicio terminetur. Ad majorem quoque ordinis vestri pacem conservandam, districtiùs prohibemus, ne aliquis Prælatorum vel subditorum vestrorum in his quæ ad disciplinam & instituta ordinis spectant, audeat, prout statutum est in Lateranensi Concilio, appellare; sed si quisquam appellare tentaverit, nihilominus illi quorum interest regularem disciplinam exercere debebunt. De cetero, quoniam à strepitu & tumultu secularium remoti, pacem & quietem diligitis, grangias vestras & curtes, sicut & atria Ecclesiarum, à pravorum incursu & violentia libera fore sancimus; prohibentes ut nullus ibi hominem capere, spoliare, verberare, seu interficere, aut furtum vel rapinam committere audeat. Ad evitandas verò secularium virorum frequentias, liberum sit vobis, salvo jure diocesanorum Episcoporum, oratoria in grangiis & curtibus vestris construere, & in ipsis vobis & familiæ vestræ divina officia, cùm necesse fuerit, celebrare, & ipsam familiam, nisi aliqui sint qui in vicinia habeant propria domicilia, ad confessionem, communionem, & sepulturam cum vestri ordinis honestate suscipere. Liceat quoque vobis personas liberas & absolutas è seculo fugientes ad conversionem recipere, & eas cum rebus suis sine contradictione aliqua retinere. Infirmos quoque absolutos, qui in extrema voluntate ad vos se transferri aut apud vos sepeliri deliberaverint, nullus impedire seu res eorum legitimas detinere præsumat: salva tamen heredum legitima portione, & canonica justitia illarum Ecclesiarum à quibus mortuorum corpora assumuntur. Ad majorem etiam ordinis vestri reverentiam & regularis disciplinæ observantiam, vobis, filij Abbates, subjectos vestros ligandi & solvendi plenam concedimus facultatem. Quia verò singula quæ ad religionis profectum & animarum salutem ordinastis, præsenti abbreviationi nequivere annecti, nos cum his quæ præscripta sunt, consuetudines vestras, quas inter vos religionis intuitu regulariter statuistis, & deinceps auctore Domino statuetis, auctoritate apostolica roboramus, & vobis vestrísque successoribus, & omnibus qui ordinem vestrum professi fuerint, perpetuis temporibus inviolabiliter observandas decernimus; nec aliquæ li-

teræ habeant firmitatem, quæ tacito nomine Præmonstraten. ordinis, contra libertates vobis ab apostolica sede indultas fuerint impetratæ. Sanè laborum vestrorum, quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium, nullus à vobis decimas exigere vel extorquere præsumat, licèt fundorum dominis pro rei proprietate aliquem censum vel quotamlibet partem frugum reddatis. Interdicimus verò Episcopis & aliis Ecclesiarum Prælatis, nisi servato evectionis numero in Lateranen. Concilio constituto, in vestris monasteriis hospitari. Ad grangias autem vestras & ad curtes hospitandi gratia, nō nisi in magna necessitate, divertant; & tunc contenti sint ipsarum mansionum cibariis consuetis cum honestate atque caritate exhibitis. Nulli autem seculari personæ vel ecclesiasticæ in aliqua domorum vestrarum liceat carnibus vesci, nisi manifestæ ægritudinis causa, & hoc in solis monasteriis conventualibus vestris. Prohibemus insuper ne aliqua persona fratres ordinis vestri audeat ad seculária judicia provocare. Sed si quis adversùs eos aliquid sibi crediderit de jure competere, sub ecclesiastici examine judicij experiendi habeat facultatem. Licitum præterea vobis sit in causis vestris fratres vestros idoneos ad testificandum adducere, & eorum testimonio, sicut rectum fuerit, & propulsare violentiam & justitiam vendicare. Prohibemus quoque ne cuilibet ecclesiasticæ vel seculari personæ fas sit in Ecclesiis vestris contra statuta Lateranen. Concilij tallias exercere, vel quaslibet alias vobis * ineptas & iniquas exactiones imponere. Interdicimus etiam vobis, ne feras, aves, canes, sues, & cetera hujusmodi curiositatis animalia à quolibet ad nutriendum sive custodiendum in detractionem vestri ordinis suscipere præsumatis. Porrò ut quietiùs Deo servire possitis, & discurrendi à vobis necessitas auferatur, præsenti scripto duximus indulgendum, ut si Episcopis vestris aut malitiosè differentibus vel pro justo impedimento non valentibus ordinationes & cetera ecclesiastica ministeria vobis conferre, aliquem Episcopum, de cujus ordinatione & officio plena sit vobis notitia, hospitem vos habere contigerit, liberum sit vobis ab eo & ordinationes & cetera sacramenta suscipere; dum tamen præjudicium diocesano Episcopo non debeat generari. Præterea postulationi vestræ clementiùs inclinati, præsenti pagina duximus inhibendum, ne quis Archiepiscopus, vel Episcopus, aut eorum officiales, Ecclesias vestras, seu regulares personas earum, absque manifesta & rationabili causa interdicere seu suspendere præsumat. Sed si quid in eis fuerit corrigendum, ad audientiam generalis Capituli Præmonstraten. referatur, & ibi, prout justitiæ & honestati congruerit, emendetur. Porrò si qui Episcopi aut eorum officiales in personas vestras aut Ecclesias sententiam aliquam contra libertatem eisdem à prædecessoribus nostris vel à nobis indultam promulgaverint, eandem sententiam, tanquam contra apostolicæ sedis indulta prolatam, statuimus irritandam. Decernimus ergo &c. salva sedis apostolicæ auctor. Si qua igitur &c. Datum Reat. per manum Raynaldi Domini Papæ Notarij, Cancellarij vicem agetis, VI. Kal. Aug. Indictione prima, anno Dominicæ Incarnationis M C XCVIII. Pont. verò Domini Innocentij Papæ III. anno primo.

* *f.* indebitas

DECAN. VLIXBONENSI, de Alcobatia & sanctæ Mariæ de Carcadi Prioribus.

Epist. 112. Committit eis causa Epi. Colimbrien. & monasterij sanctæ Crucis.

EX insinuatione venerabilis fratris nostri Colimbrien. Episcopi nostris est auribus intimatum, quòd cùm indulgentia, quæ concessa dicitur Canonicis sanctæ Crucis à bonæ memoriæ Mich. prædecessore suo, Colimbrien. Canonicorum subscriptiones contineat, nunquam tamen in ea dicti Canonici subscripserunt, cujus tenor talis esse proponitur. IN NOMINE PATRIS ET FILII « ET SPIRITVS SANCTI. Amen. Ego « M. Dei gratia Colimbrien. Episcopus « sciens, ut ait B. Gregorius, valde neces- « sarium & honestum esse Deo servien- « tium quieti prospicere, atque de eorum « perpetua securitate tractare, & atten- « dens nihilominus Colimbrien. monaste- « rium S. Crucis à sacrosancta Rom. Eccle- « sia, quæ caput & mater est omnium Ec- « clesiarum, per Dei gratiam integram li- « bertatem habere, laudo & confirmo & « cum assensu Canonicorum meorū spon- « tanea voluntate confirmamus liberta- « tem, vobis scilicet & Domino I. ejusdem « monasterij Priori, & ceteris fratribus « tam præsentibus quàm futuris in eodem «

» monasterio regularem vitam professis in
» perpetuum; quatenus & conservantes in
» Dei servitio gratia ipsius suffragante
» mente libera perseverent, & ordo cano-
» nicus, qui secundùm Deum & beati Au-
» gustini regulam ibidem cooperante Do-
» mino noscitur institutus, perpetuis tem-
» poribus inviolabiliter conservetur. Con-
» firmamus igitur & firmiter statuimus ut
» idem monasterium, cum suis parochiis,
» & parochianis, & confratribus, ab om-
» ni episcopali jure & exactione omnino
» sit liberum. Quascunque etiam posses-
» siones & quæcunque bona eadem Eccle-
» sia in præsentiarum possidet, & posside-
» bit, aut in futurum concessione Pontifi-
» cum, largitione Regum vel Principum,
» oblatione fidelium, præstante Domino
» poterit adipisci, vobis vestrisque succes-
» soribus & per vos prædictæ Ecclesiæ san-
» ctæ Crucis præsenti pagina confirma-
» mus: in quibus hæc duximus propriis ex-
» primenda vocabulis. Omnes videlicet
» Ecclesias in Castro Leirene, & in termi-
» nis ejus, sicut continetur in testamento
» Regis. Ecclesias sancti Romani, & sanctæ
» Mariæ de Sena. Ecclesiam sancti Iohan-
» nis de Alcoba. Eccl. de Mira, & Eccl. de
» Talaverio. Eccl. de Laurizal. Omnes il-
» las Eccl. quas in vestris populationibus
» noviter ædificaveritis. Quicquid etiam
» aliud Illustris Rex Portugalen. vobis de-
» dit. Sanè laborum vestrorum, quos pro-
» priis manibus aut sumptibus colitis, sive
» de redditibus hereditatum vestrarum,
» seu villarum, nec ego nec aliquis Episco-
» porum qui in hac sede post me sessuri
» sunt, à vobis decimas exigere præsumat.
» Si quis ad Eccl. vestram converti volue-
» rit & ibidem habitum religionis assume-
» re, nullus audeat prohibere. Sepulturam
» quoque ejusdem loci liberam esse conce-
» dimus; ut videlicet quicunque clericus,
» sive laicus, se illic sepeliri deliberaverit,
» ejus devotioni & extremæ voluntati nul-
» lus obsistat, nisi fortè antea pro aliqua
» rationabili causa fuerit excommunica-
» tus, ita tamen ut de suis bonis Ecclesiæ
» suæ partem faciat. Chrisma quoque, oleũ
» sanctum, consecrationes altarium, seu
» basilicarum, ordinationes Clericorum,
» gratis & absque ulla pravitate nos vobis
» semper exhibeamus; nec habeat ibi Epis-
» copus quamlibet potestatem imperandi
» vel prohibendi, vel aliquam ordinatio-
» nem, quamvis levissimam, faciendi, nisi
» fuerit rogatus; quatenus Canonici sem-
per maneant in majorum suorum per- «
fecta libertate. Et si qua fortè causa in- «
ter hoc monasterium & nostram sedem «
evenerit, & pacificè inter se non potue- «
rit terminari, apud religiosos viros Deũ «
timentes sine voluntaria dilatione finia- «
tur. Hanc ergo scripturæ hujus paginam «
omni in futurum tempore ab omnibus «
successoribus nostris firmam statuimus «
illibatámque servari; ut remotis cunctis «
vexationibus, divinum opus cum summa «
animi devotione perficiant, & in ora- «
tionibus & beneficiis ejusdem monaste- «
rij partem semper habeamus. Et ut Epis- «
copi & Priores hujus sedis specialiter in «
Martyrologio vestro conscribantur, & «
pro omnibus Canonicis in unoquoque «
anno communis commemoratio fiat. Si «
qua amodo ecclesiastica secularisve per- «
sona, sciens hujus decreti paginam, con- «
tra eam temerè venire seu in aliquo di- «
sturbare vel minuere tentaverit, secun- «
dò tertiòve commonita, si non satisfa- «
ctione congrua emendaverit, ream se di- «
vino judicio existere de perpetrata ini- «
quitate cognoscat &c. *usque ad verbum* «
Amen. Facta carta libertatis hujus mense «
Martio, Era M. CC. regnante & con- «
firmante Ildefonso Portugalen. Rege- «
Ego M. Colimbrien. Episcopus confir- «
mo. Ego P. Salva sedis sanctæ Mariæ Prior «
confirmo. Ego Dominicus Presbyter & «
Archidiaconus confirmo. Ego M. Pres- «
byter & Cantor confirmo. Ego Petrus «
Iohannis Presbyter confirmo. Ego M. «
Presbyter & Sacrista confirmo. Ego Cy- «
prianus Presbyter confirmo. Ego Telus «
Presbyter confirmo. Ego Cyprianus «
Presbyter confirmo. Ego Go. Presby- «
ter confirmo. Ego Christophorus Pres- «
byter confirmo. Ego Petrus Presbyter «
& Archidiaconus confirmo. Ego Telo «
Pelagij Presbyter confirmo. Ego Iohan- «
nes Presbyter & Capellanus confirmo. «
Ego Gu. Presbyter confirmo. Ego Ma- «
gister Laurentius Presbyter confirmo. «
Ego Suarius Presbyter confirmo. Ego «
P. Salvatoris Presbyter confirmo. Ego «
P. Iohannis Diaconus confirmo. Ego «
M. Presbyter confirmo. Ego Sua Petri «
Presbyter confirmo. Ego Dominicus «
Presbyter confirmo.] Quia verò nobis «
non constitit de præmissis, causam ip-
sam vobis duximus committendam, per
apostolica scripta mandantes quatenus
vocatis ad præsentiam vestram quos
propter hoc videritis evocandos, super

præmissis inquiratis plenius veritatem, & usque ad diffinitivam sententiam remoto appellationis obstaculo procedentes, gesta omnia nobis sigillorum vestrorum munimine roborata mittatis, certum terminum partibus assignantes ad quem recepturæ sententiam nostro se conspectui repræsentent. Testes cogantur. Quòd si omnes &c. duo vestrum &c. Datum Reat. II. Idus Augusti.

ARELATEN. ARCHIEPISCOPO.

Epist. 333. Quòd mutus & surdus possint matrimonium contrahere. *Cap.* Cùm apud sedem. *De sponsal. & matrimoniis.*

CVm apud sedem apostolicam, cui, licèt immeriti, præsidemus, totius ecclesiasticæ disciplinæ refideat magistratus, dignum est & consonum rationi, vt quotiens circa negocia varia & diversa quicquam dubitationis emerserit, ad ipsius judicium recurratur, quæ disponente Domino inter omnes Ecclesias obtinere meruit principatum. Sanè consuluisti nos per nuncios & literas tuas, utrum mutus & surdus alicui possit matrimonialiter copulari. Ad quod fraternitati tuæ taliter respondemus, quòd cùm prohibitorium sit edictum de matrimonio contrahendo, ut quicunque non prohibetur, per consequentiam admittatur, & sufficiat ad matrimonium solus consensus eorum de quorum quarúmque conjunctionibus agitur, videtur quòd si talis velit contrahere, sibi non possit vel debeat denegari; cùm quod verbis non potest, signis valeat declarare. Datum Romæ apud sanctum Petrum Idibus Iulij.

TARENTASIEN. ARCHIEPISC. & Episcopo Augustensi, & Abbati Bonimontis.

Epist. 334.

LIcèt injunctæ &c. *ut suprà in epistola CLXX. usque ad verbum illud* quia Canonici priùs arbitrium violaverant, & arbitrij paginam arbitri non curaverant emendare: quanquam (sicut in præsentia nostra confessus est) arbitrium ipsum post triennium approbaverit, cùm eidem arbitrio sigillum apposuit, & ex tunc illud inviolabiliter observavit. E contra verò Canonici respondebant, quòd nec ipsi ab arbitrio resilierant, &c. *usque ad verbum illud* amplexamur. Cùm autem ipsum negotium sub certa forma de consilio fratrum vobis disposuerimus committendum, sæpedictus Episcopus supervenit, cui contra dilectos filios Canonicos Lausanen. & eisdem contra ipsum Episcopum in præsentia nostra fratrum nostrorum plenam concessimus audientiam. Ipsis ergo Canonicis eadem quæ præmissa sunt contra Episcopum proponentibus, ipse circa juramentum & arbitrium quæ præmissa sunt replicavit; adjiciens, quòd non alio modo juravit, nisi quia in verbo veritatis promisit, quanquam in instrumento sui sigilli munimine roborato, quòd juramentum fuerit, exponere videatur. Et utraque pars asserebat quòd talis promissio vicem obtinet juramẽti. Adjiciebat etiam, quòd cùm arbitri firmiter promisissent quòd ad arbitrium præstito priùs juramento procederent, & id postmodum non servasset, eorum non tenebatur arbitrium observare; quanquam exceptiones hujusmodi non probaverit requisitus, sed earum tandem probationibus libera renũtiaverint voluntate. Quia verò idem Episcopus dictum arbitrium captiosum fuisse, illicitum, & damnosum firmiter asserebat, nec super hoc fides nobis poterat sufficiens exhiberi, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus inquiratis super hoc diligentiùs veritatem; & si illud constiterit fuisse illicitum vel iniquum, & in præjudicium ipsius Episcopi vel Lausanen. Ecclesiæ redundare, ipsum auctoritate apostolica corrigatis, & correctum faciatis monitione præmissa per censuram ecclesiasticam inviolabiliter observari. Quòd si tale non fuerit, ad observationem ejus utramque partium compellentes, id nobis vestris literis intimetis; ut qualiter sit super juramento quod idem Episcopus præstitit procedendum, per hoc plenius cognoscamus: sciturí quòd quia idem Episcopus nobis fuit super dilapidatione delatus, & ideo in hoc magis suspectus habetur quòd plures viri religiosi suas nobis literas direxerunt, nec se super ea sufficienter visus est excusare, ei districtè præcipimus ut ante præsentis decisionem negocij bona sui episcopatus sine consilio & assensu personæ illius quam vos ei ad hoc duxeritis deputandum, nec infeudet, nec impignoret, nec distrahat, aut permutet, nec aliquo titulo alienet. Quia verò quæ super aliis de præmisso Episcopo referuntur, quia gravia sunt, sub dissimulatione transire non possumus, nec debemus, eorum etiam inquisitionem de fratrum nostrorum consilio vestræ duximus ex-

perientiæ committendam, per apostolica &c. *ut suprà usque ad verbum illud* repræsentent. Si verò præfati Canonici duxerint desistendum, & probare &c. *usque ad verbum* commendare. Volumus autem nihilominus & mandamus ut personam curetis idoneam providere, quæ indemnitati consulat Ecclesiæ Lausanen. ita videlicet quòd dictus Episcopus sine ipsius consilio bona ejusdem Ecclesiæ nullo titulo alienet; ei tamen expensæ competentes ac necessariæ non negentur ad causam; ne pro expensarum defectu, causæ suæ detrimentum incurrat. Si qua verò partium legitimè citata vestram præsentiam adire contempserit, vos nihilominus in causa ipsa appellatione postposita ordine judiciario procedatis, cùm in præsentia nostra litem fuerint contestati. Ad hæc, quia præfati Canonici proponebant se ab ipso Episcopo irrationabiliter spoliatos; vos, si eorum assertioni veritas suffragatur, ipsos restitui faciatis. Nullis literis obstantibus præter assensum partium &c. Quòd si omnes, tu frater Archiepiscope cum eorum altero &c. Datum Reat. XIV. Kalen. Augusti.

BAMBERGEN. EPISCOPO, & Petro Scholastico Maguntin.

Epist. 335. Suspenditur Hildesemensis Episcopus, quòd sine auctoritate Pontificis ad Ecclesiam Herbipolensem transierat. *Cap.* Quanto. *De translatione Episcop. Vide infrà epist. 374. & lib. 2. epist. 54. 204. 278. 288.*

QVanto personam venerab. fratris nostri Hildesemen. quondam Episcopi synceriori diligebamus affectu, tanto securiùs sperabamus quòd nihil adversùs matrem suam Romanam Ecclesiam in præjudicium sui ordinis & ecclesiasticæ disciplinæ dispendium attentaret. Sanè (sicut certa multorum assertione comperimus, & suarum didicimus nihilominus testimonio literarum, quibus ad nos directis Herbipolensem se Pontificem nominabat) ipse relicta Hildesemen. Ecclesia, cui fuerat spirituali conjugio copulatus, ad Herbipolen. sine auctoritate Romani Pontificis propria temeritate trāsivit, non attendens quòd Veritas in evangelio protestatur: *Quod Deus conjunxit, homo non separet.* Potestatem enim transferendi Pontifices ita sibi retinuit Dominus & magister, quòd soli beato Petro Vicario suo, & per ipsum successoribus suis, & nobis ipsis, qui locum ejus, licèt indigni, tenemus in terris, speciali privilegio præbuit & concessit, sicut testatur antiquitas, cui decreta patrum sanxerunt reverentiam exhibendam, & evidenter asserunt sacrorum canonum sanctiones. Non enim homo sed Deus separat quod Rom. Pontifex, qui non puri hominis sed veri Dei vicem gerit in terris, Ecclesiarum necessitate vel utilitate pensata, non humana sed divina potiùs auctoritate dissolvit. Nolentes autem tantæ præsumptionis audaciam relinquere impunitam, cùm secundùm Apostolum omnem inobedientiam prompti simus ulcisci, ne facti perversitas transeat præsumptoribus in exemplum, (quod quidem, si verum est, non potest non esse notorium) auctoritate omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum & nostra de communi fratrum nostrorum consilio in virtute Spiritus sancti districtè * tibi præcipimus, ut visis literis nostris, omni contradictione & appellatione cessantibus, administrationem ipsius Herbipolen. Ecclesiæ tam in spiritualibus quàm temporalibus penitùs derelinquat. Si verò (quod non credimus) hanc suspensionem nostram non curaverit humiliter observare, & inhibita sibi usurpare præsumpserit, excommunicationis vinculo ipsum decernimus innodatum. Omnibus etiam tam Clericis quàm laicis Herbipolen. diocesis sub anathematis interminatione præcipimus, ut non obstante juramento fidelitatis, omnem ipsi obedientiam subtrahant, quam ipse sibi contra sacros canones usurpavit, non attendens quod dicit Apostolus: *Nemo sibi assumat honorem, sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron.* Ceterum, quoniam Herbipolen. Canonici vota sua in ipsum prorsùs illicitè contulerunt, volentes, sicut dignum est, ut in eo puniantur in quo peccarunt, eligendi eos hac vice potestate suspendimus. Et si contra sedis apostolicæ interdictum ad cujusquam nominationem processerint, quod ab eis factum fuerit irritum decernimus & inane. Quia verò jamdictam Hildesemen. Ecclesiā, cui fuerat alligatus, unde secundùm Apostolum solutionem quærere non debebat, nimis improbè dereliquit, ne ad ipsam ulteriùs redeat, in virtute Spiritus sancti ei districtiùs inhibemus; cùm secundùm traditiones canonicas, qui ad majorem se plebem transtulerit, à cathedra pelli debeat aliena, & carere propria; ut nec illis præsideat quos per superbiam sprevit, nec illis quos per avaritiam concupivit. Nos quoque Hilde-

* *Apud Gregor.* sibi

Concil. Sardic. c. 1.

semen. Capitulo dedimus in mandatis ut ipsum redire volentem nulla ratione recipiant; ut sic saltem, quem timor Dei, & bonum obedientiæ, (de cujus laude quid sentiendum sit, ex diverso meliùs demonstratur, cùm secundùm Prophetam peccatum ariolandi sit repugnare, & scelus idolatriæ nolle acquiescere) à malo non revocat, ecclesiasticæ saltem coërceat severitas disciplinæ. Quocirca discr. vestræ per apost. scripta mãdamus, & sub pœna officij & beneficij quanta possumus districtione præcipimus, quatenus, nisi dictus Episcopus & alij quæ statuimus & mandavimus infra viginti dies post receptionem literarum nostrarum curaverint adimplere, vos ea sublato cujuslibet con. & ap.ob. exequi non tardetis, & præfatum Episcopum excommunicatum per regnum Alamanniæ nunciantes, excommunicationem ipsam faciatis dominicis & festivis diebus pulsatis campanis & accensis candelis publicè innovari. Quòd si ambo &c. alter vestrum &c. Datum Spolet. XII. Kal. Septemb.

Scriptum est Hildesemen. quondam Episcopo juxta tenorem literarum istarum. Scriptum est Hildesemen. Capitulo. Scriptum est Clericis & laicis Herbipolen. Scriptum est Colonien. Archiepiscopo & suffraganeis ejus ut ipsum excommunicatum denuntient, & excommunicationem ipsam faciant dominicis & festivis diebus pulsatis campanis & candelis accensis publicè innovari. In eundem modum Magdeburgen. Archiepiscopo & suffraganeis ejus. In eundem modum Salseburgen. Archiepiscopo & suffraganeis ejus.

*NARBONEN. ARCHIEPISCOPO & suffraganeis ejus, Abbatibus quoque, Prioribus, & aliis Ecclesiarum Prælatis, Comitibus etiam, & Baronibus, * & universo populo in Narbonen. provincia constitutis.*

* In vet. cod. MS. Biblioth. Colbertianæ legitur, *& personis per Narbon. provinciam*

Epist. 336. Hortatur ad sacrum bellum contra Sarracenos, pro recuperatione terræ sanctæ.

POst miserabile Hierosolymitanæ regionis excidium, post lachrymabilem stragem populi Christiani, post deplorandam invasionem illius terræ in qua pedes Christi steterunt, & ubi Deus Rex noster ante secula salutem in medio terræ dignatus est operari, post ignominiosam nobis vivificæ crucis translationem, in qua salus mundi pependit, & delevit chirographum mortis antiquæ, apostolica sedes super tantæ calamitatis infortunio conturbata laboravit clamans, & plorans, ita quòd præ incessanti clamore raucæ factæ sunt fauces ejus, & ex vehementi ploratu penè ipsius oculi defecerunt. Verùm ne si secundùm Prophetam Hierusalem obliti fuerimus, obliuiscatur nos dextera nostra, adhæreat lingua nostra faucibus nostris, si non meminerimus ejus, clamat adhuc apostolica sedes, & quasi tuba vocem exaltat, excitare cupiens populos Christianos ad prælium Christi bellandum, & vindicandam injuriam crucifixi, usa ipsius verbo dicentis: *O vos omnes qui transitis per viam, attendite, & videte si est dolor similis sicut dolor meus.* Ecce enim hereditas nostra versa est ad alienos, domus nostræ ad extraneos devenerunt, viæ Sion lugent, eò quòd non sint qui veniant ad solennitatem, facti sunt inimici ejus in capite, sepulchrum Domini, quod Propheta gloriosum fore prædixit, prophanatum ab impiis, inglorium est effectum. Gloria nostra (de qua dicit Apostolus, *Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi*) sub manu tenetur hostili, & ipse Dominus noster Iesus Christus, qui captivitatem nostram pro nobis moriens captivavit, quasi captivatus ab impiis, ab hereditate sua cogitur exulare. Existente quondam in castris arca Domini Sabaoth, Vrias domum suam ingredi recusavit, à licito etiam uxoris se compescens amplexu. Nunc verò Principes nostri, gloria Israël de loco suo in injuriam nostri trãslata, vacant adulterinis amplexibus, delitiis & divitiis abutentes; & dum se invicem inexorabili odio persequuntur, dum unus in alium suas nititur injurias vindicare, non est quem moveat injuria Crucifixi; non attendentibus ipsis quòd jam insultant nobis inimici nostri, dicentes: Vbi est Deus vester, qui nec se potest nec vos de nostris manibus liberare? Ecce jam prophanavimus sancta vestra. Ecce jam ad desiderabilia vestra manum extendimus, & ea loca impetu primo violenter invasimus, & ea vobis tenemus invitis, in quibus superstitionem vestram principium fingitis suscepisse. Iam infirmavimus & confregimus hastas Gallorum, Anglorum conatus elisimus, Theutonicorum vires compressimus. Nunc secundò Hispanos domuimus animosos; & cùm omnes virtutes

vestras

vestras in nos duxeritis concitandas, vix adhuc in aliquo profeciſtis. Vbi ergo est Deus vester ? Exurgat nunc, & adjuvet vos, & fiat vobis & sibi protector. Theutonici siquidem, qui se præsumebant inauditum de nobis reportare triumphum, ad nos vehementi spiritu transfretarunt; & cùm solum castrum Baruth nullo defendente cepissent, nisi eos sicut & alios Principes vestros fugæ beneficium liberasset, in se potentiam nostram graviter fuissent experti, & eorum stragem ipsorum soboles perpetuò deploraret. Reges enim & Principes vestri, quos dudum de terra fugavimus Orientis, ut timorem suum audendo dissimulent, ad suas latebras (ne dicamus regna) reversi, malunt se invicem expugnare, quàm denuo vires nostras & potentiam experiri. Quid igitur superest, nisi ut his, quos fugientes in excusationem vestram ad terræ custodiam dimisistis, gladio ultore peremptis, in terram vestram impetum faciamus, nomen vestrum & memoriam perdituri ? Qualiter ergo, fratres & filij, opprobria exprobrantium repellemus? Qualiter eis poterimus respondere, cùm eos pro parte verum prosequi videamus, sicut nuper ad audientiam nostram certa significatione pervenit ? Recepimus enim literas de partibus transmarinis, quòd cùm Theutonici Accon navigio pervenissent, Castrum Baruth obtinuerunt nemine defendente. Sarraceni verò in Ioppen facientes impetum ex adverso, eam per violentiam occuparunt, & cæsis multis Christianorum millibus, eam funditus destruxerunt. Verùm Theutonici rumoribus de morte Imperatoris acceptis, non expectato passagij tempore, naves reduces ascenderunt. Vnde Sarraceni, qui ad resistendum eis exercitum paraverant copiosum, in terram Christianorum adeo debacchantur, ut Christianis nec sine periculo civitates egredi liceat, nec in ipsis sine formidine remanere, immo eis gladius foris imminet, metus intus. Assumite igitur, filij, spiritum fortitudinis, scutum fidei, & galeam salutis accipite, non in numero, aut viribus, sed Dei potiùs, cui non est difficile in multis vel in paucis salvare, potentia confidentes, & ei per quem estis, vivitis, & habetis, secundùm facultates proprias subvenite. Ipse quidem pro vobis semetipsum exinanivit, formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis; & vos eo paupere abundatis, ipso fugato quiescitis, & nec inopi nec exuli subvenitis. Quisquis igitur in tantæ necessitatis articulo suum negaverit obsequiũ Iesu Christo, cùm ante tribunal ejus astiterit judicandus, quid ad suam excusationem ei poterit respondere ? Si Deus subiit mortem pro homine, dubitabit homo mortem subire pro Deo, cùm non sint condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis ? Negabit etiam servus domino divitias temporales, cùm dominus servo divitias largiatur æternas, quas nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt? Thesaurizet igitur homo thesauros in cœlis, ubi fures non effodiunt, nec furantur, ubi nec ærugo nec tinea demolitur. Omnes & singuli accingantur ita quòd in proximè sequenti Martio quælibet urbes per se, similiter & Comites & Barones juxta facultates proprias, ad defensionem terræ nativitatis dominicæ certum in expensis suis dirigant numerum bellatorum, illic saltem per biennium moraturum. Licèt autem instantia nostra cotidiana sit omnium Ecclesiarum solicitudo continua, modo tamen hanc quasi præcipuam inter alias solicitudines reputamus, per quam terræ orientali totis desideramus affectibus subvenire; ne si fortè fuerit dilata subventio, residuum locustæ comedat brucus, & fiant novissima deteriora prioribus. Verùm ne nos aliis onera gravia & importabilia imponere videamur, digito autem nostro ea movere nolimus, dicentes tantùm, & aut nihil aut minimum facientes, cùm qui fecerit & docuerit, magnus vocetur in regno cœlorum, ejus exemplo qui cœpit facere & docere, ut & nos, qui, licèt immeriti, vicem ejus exercemus in terris, bonum aliis præbeamus exemplum, in personis pariter & in rebus terræ sanctæ decrevimus subvenire; dilectis filiis nostris Stephano tit. S. Praxedis Presbytero & Petro tit. S. Mariæ in via lata Diacono Cardinalibus, apostolicæ sedis Legatis, viris utique timoratis, scientia & honestate præclaris, potentibus in opere & sermone, quos inter alios fratres nostros speciali caritate diligimus, manu propria crucis signaculum imponentes, qui

exercitum Domini humiliter & devotè præcedant, & non mendicatis suffragiis, sed nostris & fratrum nostrorum sumptibus sustententur: per quos etiam aliud competens subsidium eidem terræ disponimus destinare. Interim autem dictum Petrum sanctæ Mariæ in via lata Diaconum Cardin. ad carissimorum in Christo filiorum nostrorum Philippi Francorum & Richardi Anglorum Regum Illustriũ præsentiam destinamus ad reformandam pacem vel treugas saltem usque ad quinquennium ordinandas, & exhortandos populos ad obsequium crucifixi: [* quem sicut apostolicæ sedis Legatum volumus & mandamus ab omnibus honorari, & mandatis & statutis ipsius humiliter obediri.] Dictum autem Stephanum sanctæ Praxedis Presbyt. Card. Venetias pro terræ sanctæ subsidio destinamus. De communi præterea fratrum nostrorum deliberatione statuimus, & vobis, fratres Archiepiscopi & Episcopi, & dil. filij Abbates, Priores, & alij Ecclesiarum Prælati, districtè præcipiendo mandamus, quatenus certum numerum bellatorum, vel pro certo numero certam pecuniæ quantitatem, in proximè sequenti Martio, pensata facultate cujuslibet, ad expugnandam paganorum barbariem & servandam hereditatem Domini destinetis, quam ipse proprio sanguine comparavit. Si quis autem (quod non credimus) constitutioni tam piæ ac necessariæ præsumpserit obviare, sicut sacrorum canonum transgressorem decrevimus puniendum, & usque ad satisfactionem condignam ab officio censemus manere suspensum. De Dei ergo misericordia & beatorum Apostolorum Petri & Pauli auctoritate confisi, ex illa quam nobis Deus, licèt indignis, ligandi & solvendi contulit potestate, omnibus qui laborem hujus itineris in personis propriis subierint & expensis, plenam peccatorum suorum, de quibus oris & cordis egerint pœnitentiam, veniam indulgemus, & in retributione justorum salutis æternæ pollicemur augmentum. Eis autem qui non in personis propriis illuc accesserint, sed in suis tantùm expensis juxta facultatem & qualitatem suam viros idoneos destinaverint illic saltem per biennium moraturos, & illis similiter qui licèt in alienis expensis, in propriis tamen personis assumptæ peregrinationis laborem impleverint, plenam suorum concedimus veniam peccatorum. Hujus quoque remissionis volumus esse participes, juxta quantitatem subsidij, ac præcipuè secundùm devotionis affectum, qui ad subventionem illius terræ de bonis suis congruè ministrabunt. [* Vt autem expeditiùs & securiùs ad subventionem terræ nativitatis Dominicæ quilibet accingãtur,] Bona insuper ipsorum, ex quo crucem susceperint, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus, nec non & sub Archiepiscoporum & omnium Prælatorum Ecclesiæ Dei defensione consistant; statuentes ut donec de ipsorum obitu vel reditu certissimè cognoscatur, integra maneant, & quieta consistant. Quòd si quisquam contra præsumpserit, per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescatur. Si qui verò proficiscentium illuc ad præstandas usuras juramento tenentur astricti, vos, fratres Archiepscopi & Episcopi, per vestras dioceses creditores eorum sublato appellationis obstaculo, eadem districtione cogatis, ut eos à sacramento penitùs absolventes, ab usurarum ulteriùs exactione desistant. Quòd si quisquam creditorum eos ad solutionem coëgerit usurarum, eum ad restitutionem earum sublato appellationis obstac. districtione simili compellatis. Iudæos verò ad remittendas ipsis usuras per vos, filij Principes, & secularem compelli præcipimus potestatem; & donec eas remiserint, ab universis Christi fidelibus, tam in mercimoniis, quàm aliis, per excommunicationis sententiam eis jubemus communionem omnimodam denegari. Ab hoc igitur opere nullus omnino se subtrahat, cùm id non à nobis sed ab ipsis fuerit Apostolis institutum, qui collectas faciebant in gentibus, ut fratribus in Hierusalem laborantibus subvenirent. Nolumus autem vos de divina misericordia desperare, quantumcunque sit Dominus peccatis nostris iratus, quin in manu vestra perficiat, si, prout debetis, in humilitate cordis & corporis iter fueritis peregrinationis aggressi, quod majoribus non concessit. Consensissent enim majores forsitan, & dixissent: *Manus nostra excelsa, & non Deus, fecit hæc omnia*; & sibi, non Deo, victoriæ gloriam ascripsissent. Speramus enim quòd non in ira misericordias continebit, qui cùm iratus est, non obliviscitur misereri, nos admonens & exhortans: *Convertimini ad me,*

* *Hæc addita sunt ex Rogerio de Hoveden.*

* *Et hæc quoque addita sunt ex Rogerio.*

& ego convertar ad vos. Credimus etiam quòd si ambulaveritis in lege Domini, non eorum sequentes vestigia qui vani facti sunt post vanitatem euntes, qui comessationibus & ebrietatibus voluptuosè vacabant, & ea exercebant in partibus transmarinis quæ in terra nativitatis propriæ sine multa infamia & detractione plurima non auderent, sed spem vestram in eo solummodo posueritis qui non deserit sperantes in se, non tantùm ab illicitis sed quibusdam etiam licitis abstinentes, is qui currum & exercitum Pharaonis projecit in mare, arcus fortium infirmabit, & inimicos crucis Christi à facie vestra delebit ut lutum platearum, non nobis aut vobis sed nomini suo dans gloriam, qui est gloriosus in sanctis, mirabilis in majestate, faciens prodigia, & post lacrymationem & fletum, gaudium & exultationem inducens. Ad hæc autem expeditiùs & meliùs exequēda vos, fratres Archiepiscope, Nemausen. & Auraticen. Episcopi, duximus deputandos, qui verbum Domini ceteris proponatis, & ad implendum mandatum apostolicum coëpiscopos vestros & alios invitantes, taliter exequamini causam Domini, quòd & vos hujus sitis remissionis participes, & in hoc devotio vestra pleniùs eluceścat. ad quod etiam laudabiliùs exequendum vobis unum de fratribus militiæ Templi, alterum verò de fratribus Hierosolymitani Hospitalis, viros honestos & providos, assumatis. Datum Reat. XVIII. Kal. Septembris.

In eundem modum scriptum est Lugdunen. & Viennen. Archiepiscopis, Abbatibus quoque, Prioribus, & aliis Ecclesiarum Prælatis, Comitibus, & Baronibus, & universo populo in utraque provincia constitutis. In eundem modum universis de regno Franciæ, Angliæ, Vngariæ, & Siciliæ.

EPISCOPO ET CAPITVLO Tarvisin.

Epist. 337. De collatione Præpositurae Tarvisinæ, quæ jam erat ad Sedem devoluta.

LIcèt ex collata nobis à Domino plenitudine potestatis, & auctoritate Lateranen. Concilij, Præposituram Ecclesiæ vestræ, quæ jam ultra duodecim annos (sicut accepimus certa relatione) vacavit, liberè conferre possemus, utpote cujus donatio ad nos jam est juxta idem Concilium devoluta; volumus tamen honori vestro deferre, ac vobis ex nostro meritum comparare. Ideóque discretionem vestram rogamus, monemus, & exhortamur in Domino, & per apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus dilectum filium B. Subdiaconum nostrum, quem suæ nobilitatis, literaturæ, ac honestatis intuitu nos & fratres nostri synceræ caritatis brachiis amplexamur, in Præpositum Ecclesiæ vestræ ob reverentiam sedis apost. recipere non tardetis, cum integritate omnimoda in qua Præpositus aliquis eam unquam noscitur habuisse; in choro etiam stallum Præpositi ac locum in Capitulo ei sine difficultate qualibet assignetis; facientes de necessitate virtutem, & mandatis nostris humiliter & devotè parentes; scituri quia quod de ipso incepimus, relinquemus nullatenus imperfectum. Ad hæc, auctoritate vobis præsentium districtiùs inhibemus, ne post literarum nostrarum susceptionem alij cuiquam Præposituram ipsam præsumatis conferre, vel circa eam aliquid innovare. Quòd si (quod non credimus) secùs fuerit præsumptum à vobis, nos factum vestrum nullum esse decernimus, & carere prorsùs robore firmitatis. Venerabili etiam fratri nostro Mantuan. Episcopo per apostolica scripta præcipiendo mandamus ut vobis in executione mandati nostri cessantibus, non obstante sacramento quod de non eligendo Præposito præstitisse dicimini, cùm eum id exequi vestro non sit juramento contrarium, & juramentum vestrum minùs videatur fuisse discretum, ipse subl. appellationis obstaculo de prædicta eum Præpositura auctoritate nostra investiat, & in corporalem possessionem inducat, stallum in choro & locum in Capitulo assignando, & quod fecerit, per censuram eccle. faciat inviolabiliter observari, contradictores eadem districtione compescens. Nullis literis obst. &c. Datum Reat. Non. Augusti.

Illi scriptum est ut hoc faciat.

ARCHIEPISCOPO SENONEN. & P. S. Mariæ in via lata Diacono Card. apostolicæ sedis Legato.

Epist. 338. Vt certus Canonicorum numerus juramento firmatus, non augeatur. Cap. Cōstitutus. De rescriptis.

COnstitutus in præsentia dilecti filij nostri G. sancti Angeli Diaconi Cardinalis Petrus Clericus, quem ei concesseramus & parti alteri auditorem, proposuit coram ipso, quòd cùm olim

bonæ memoriæ C. Papa prædecessor noster dilectis filiis Dec. & Capitulo Bituricen. dederit in mandatis ut ipsum in Canonicum reciperent & in fratrem, & præbendam ei conferrent, si qua tunc in eorum vacaret Ecclesia, vel proximò vacaturam, venerabile fratre nostro Bituricen. Archiepiscopo ei monitore concesso, & si ipsi mandatum ejus admittere non curassent, eis præcipiendo mandavit ut quod eis mandaverat adimplerent; dicto Archiepiscopo & venerabile fratre nostro Claromonten. Episcopo super hoc executoribus deputatis. Interim autem Capituli nuncius ad apostolicam sedem accedens, cùm suggessisset ipsum P. in pluribus Ecclesiis habere præpendas, Bituricen. Ecclesiam ab ejus obtinuit impetitione absolvi; indulgentia etiam impetrata, ne infra triennium aliquem recipere in fratrem cogerentur. Cùmque postmodum idem P. ad Ecclesiam Romanam reversus, eidem prædecessori nostro exponere curavisset quòd licèt in Claromonten. Ecclesia quoddam beneficium, quod concedi etiam laicis consuevit, & familiaritas appellatur, fuisset adeptus, & ex ipso tamen, vel alio, quod haberet, non posset commodè sustentari, idem prædecessor noster dictis Decano & Capitulo per suas literas injunxit ut prædicta indulgentia in suo robore permanente, præbendam, quæ post triennium primò vacaret, ipsi conferrent; interim autem ei stallum in choro & locum in Capitulo assignarent; executione hujus mandati dilecto filio Claromonten. Præposito delegata: qui, sicut ex ejus literis manifestè liquebat, cùm dictos Decanum & Capitulum ad implendum mandatum apostolicum diligentiùs monuisset, nec profecisset in aliquo, dictum P. de præbenda primò post triennium vacatura auctoritate curavit apostolica investire, ei stallum in choro & locum in Capitulo concedendo. Verùm dilectus filius P. Rossignos ex adverso respondit quòd cùm in Bituricen. Ecclesia certus esset Canonicorum numerus institutus, firmatus jurejurando, & per multos Romanos Pontifices confirmatus, & de hoc memoratus P. non fecisset in suis literis mentionem, intelligendus erat circumvenisse prædecessorem nostrum, & dictas literas veritate tacita impetrasse. Licèt enim cùm in aliqua Ecclesia certus statuitur numerus, hæc apponatur conditio, vel intelligatur apponi, *Salva sedis apostolicæ auctoritate*; non tamen erat credendum quòd eum certa scientia contra juramentum eorum recipi mandavisset, cùm de hoc in ejus literis nihil fuisset expressum. Nos igitur de prædictis per memoratum Cardinalem instructi, discretioni vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus si legitimè vobis constiterit numerum Canonicorum, qui nunc est in Ecclesia, esse per Decanum & Capitulum ejusdem Ecclesiæ juramento firmatum antequam prædictus Clericus à prædecessore nostro literas executorias impetrasset, quicquid factum est occasione literarum quas idem Clericus à sede apostolica impetrasse dignoscitur, cassum & irritum decernatis haberi: alioquin ei faciatis in eadem Ecclesia præbendam (si qua vacat) sublato cujuslibet appellationis obstaculo assignari; contradictores, si qui fuerint, per districtionem eccl. appellatione postposita compescentes: provisuri attentiùs quòd ita super hoc mandatum nostrum adimplere curetis, quòd eundem Clericum non oporteat deinceps ad nos iterare laborem. Quia sicut nolumus injusta præcipere, sic cùm justa præcipimus, volumus efficaciter exaudiri. Nullis literis ob. harum tenore tacito &c. Quòd si ambo &c. alter vestrum &c. Datum Spolet. XI. Kal. Septembris.

EPISCOPO ET CANONICIS Hyporien.

Epist. 339. De receptione Iohannis Papæ Subdiaconi ad archidiaconatum.

PRo his & nos fiducialiùs deprecamur, & ab aliis preces nostras faciliùs credimus exaudiri, quibus ad obtinendum quod petimus, nobis etiam non rogantibus, sufficienter eorum merita suffragantur. Sanè nobilitatem generis, honestatem morum, consilij maturitatem, & munus scientiæ dilecti filij Boni Iohannis Subdiaconi nostri, nobis & fratribus nostris propter hoc ac propter obsequium Ecclesiæ in multis impensum accepti, vos ignorare non credimus; & iccirco à vobis pro ipso nos credimus tanto libentiùs audiendos, quanto vobis sunt ejus merita notiora, & quòd Ecclesia vestra per eum apud nos gratiùs debeat in suis necessitatibus exaudiri, pleniùs agnovistis. Inde est quòd cùm in Ecclesia vestra vacet archidiaconatus officium, de quo tu, frater Episcope, di-

ceris fuisse assumptus, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus eum dicto Subdiacono nostro sine dilatione ac difficultate qualibet ob apostolicæ sedis reverentiam cum omni jure suo liberaliter conferatis, stallum in choro & locum in Capitulo Archidiacono debitum eidem pariter assignantes, ut vos ad receptionem proborum virorum faciles & ad implenda mandata sedis apostolicæ inveniamus benevolos & devotos. Ad hæc, auctoritate vobis præsentium inhibemus, ne archidiaconatum ipsum post receptionem præsentium alij cuiquam conferatis. Quòd si contrarium, quod non credimus, faceretis, nos factum vestrum irritum esse decernimus & inane. Noveritis etiam nos dilectis filiis Præposito sancti Gaudentij Novarien. & magistro V. Balbo Canonico Mediolanen. Subdiaconis nostris præcipiendo mandasse ut si vos, quod scribimus, nolueritis vel distuleritis adimplere, ipsi id auctoritate apostolica exequantur, ipsum de archidiaconatu investientes eodem, & ejus possessionem assignantes eidem; vos quoque ad receptionem ipsius, auctoritate nostra suffulti, ecclesiastica districtione, sublato appellationis obstaculo, compellentes. Datum Spoleti VII. Kal. Septembris.

CANONICIS BVRGI sancti Domnini.

Epist. 340. De privilegio & exemptione illorum, ne ab Episcopo Parmensi vexetur. *Vide supra epist. 111. 393.*

EX literis & conquestione vestra nobis innotuit quòd cùm propter præsumptionem, quam cives Parmen. in invasione dilecti filij nostri P. sanctæ Mariæ in via lata Diaconi Cardinalis & ablatione suarum rerum non sunt veriti attentare, Ecclesia vestra sit per venerabiles fratres nostros Archiepiscopum Mediolanen. & Cuman. Episcopum secundùm apost. mandati tenorem à potestate & jurisdictione Episcopi Parmen. exempta, postquam idem Episcopus comminationis recepit literas, occasione cujusdam procurationis quam à vobis indebitè requirebat, cùm procuratio, quam ei debebatis, paucis diebus elapsis ei plenariè fuisset à vobis exhibita, Episcopus ipse, dilecto filio Præposito vestro nullatenus requisito, vos ab officio & beneficio suspendere minimè dubitavit. Nos igitur quod in pœnam contra cives Parmen. à nobis est provida deliberatione statutum, temeritate cujuspiam infringi nolentes, eidem Episcopo districtè præcipimus ut in Ecclesiam vestram vel vos nullam jurisdictionem exercere vel vobis aliquod gravamen inferre præsumat. Alioquin nos dilecto filio Præposito Regin. dedimus in mandatis ut eundem Episcopum ab hujusmodi per censuram ecclesiasticam, sublato appellationis obstaculo, nostra fretus auctoritate compescat; eum nihilominus ad exhibendam vobis justitiam super Ecclesia sanctæ Mariæ & aliis Ecclesiis de Sorana, & super Ecclesiis de Curticel. scilicet sancti Victoris, & sancti Ingulfi, appellatione remota ecclesiastica districtione compellens. Vnde discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus supradictam suspensionis sententiam in vos ab Episcopo jamdicto prolatam nullatenus observetis. Datum Spoleti VII. Kal. Septembris.

Scriptum est Parmen. Episcopo, districtè præcipiendo juxta tenorem literarum istarum. Scriptum est G. Regin. Præposito, ut ipsum Episcopum à prædictis censura ecclesiastica compescat, & ad exhibendam justitiam de prædictis Ecclesiis eadem districtione compellat.

ACHERVNTINO ARCHIEPISC.

Epist. 341. Vt à laicis res ecclesiasticæ non administrentur, sed extructa monasteria ab Episcopis consecrentur.

SIgnificante nobili viro R. Comite Licij, nostro est apostolatui relatum, quòd capellã sanctæ Mariæ de Lanian. à se reparatã pariter & dotatam Cistercien. fratrum regulis informare disposuit pro salute sua pariter & parentum; monasterium quoque quod est in castro Genusij, in quo jus obtinet patronatus, propter nigrorum monachorum incuriam in spiritualibus & temporalibus usque adeo jam consumptum quòd in eo vix possunt quatuor sustentari, ut in utriusque respirare valeat, adjunctum ipsi capellæ, Abbatiæ Casæmarij disposuit supponendum. Verùm quia laicis, etiam religiosis, disponendi de rebus Ecclesiæ nulla est attributa facultas, fraternitatem tuam rogamus pariter & hortamur quatenus quod per eum legitimè fieri non potest, per tuam fortiatur auctoritatem effectum, si utilitati ecclesiasticæ videris expedire. Datum Spoleti VI. Kal. Septembris.

PRIORI ECCLESIÆ S. Nicolai de Monte secus Narniam constitutæ.

Epist. 342. De privilegiis & immunitate illorum.

EA quæ sunt juris beati Petri, & ad Romanam Ecclesiam nullo pertinent mediante, sic teneri volumus & servari ab his qui ad eorum sunt custodiam deputati, ne occasione qualibet debeat in posterum ipsi Rom. Ecclesiæ aliquod præjudicium generari. Cùm igitur prælibata Ecclesia beati Petri juris existat, & in ejus sis regimine constitutus, ad exemplar felicis recordationis Alexandri, Clementis, & Celestini prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum præsentibus tibi literis inhibemus, ne de ipsa Ecclesia nisi nobis & nostris successoribus respondere, aut eam recognoscere ab aliquo, nisi de mandato nostro vel catholici successoris nostri, præsumas. Prohibemus etiam, ne quisquam eandem Ecclesiam violenter intrare, aut ejus possessiones & bona diripere, seu temerè audeat perturbare. Præterea tibi concedimus, ut bona ipsius Ecclesiæ, quæ ab aliquibus detinentur injustè, licitum tibi sit legitimè revocare. Ad indicium autem hujus perceptæ libertatis Ecclesia ipsa Romanæ Ecclesiæ libram ceræ quolibet anno persolvet. Nulli ergo &c. Dat. Spoleti VI. Kal. Septembris.

EPISCOPO LIDDEN.

Epist. 343. Vt Siculum armet ad bellum sacrum pro recuperanda terra sancta.

CVm te credamus immo teneamus pro certo pro subjectione terræ nativitatis dominicæ fideliter hactenus laborasse, ac certum nobis existat quòd adhuc super eodem laborare diligenter intendas, solicitudinem tuam venerabilibus fratribus nostris Tranen. Archiepiscopo, Episcopo Cupersanensi, & dilectis filiis Abbati de Floribus, Priori sancti Andreæ de Benevento citra Farum, venerabili verò fratri nostro Syracusanensi Episcopo, & dilecto filio Abbati de Sanbucin. per Siciliam, ad proponendum verbum Domini, pro liberatione illius terræ in qua steterunt pedes ejus, & ubi Deus Rex noster ante secula nostram dignatus est operari salutem, venerabilibus fratribus nostris Archiepiscopis & Episcopis & dilectis filiis Comitibus & Baronibus, Consulibus civitatum, & populis per totum regnum Siciliæ constitutis, immo ipsi & carissimæ in Christo filiæ nostræ illustri Imperatrici duximus adjungendam; ut tanto libentiùs vestrum verbum recipiatur ab omnibus, quanto propositum fuerit cum majoris devotionis affectu, & exilium tuum terræ sanctæ detentionem & paganorum barbariem, qui nec ætati nec ordini detulerunt, mentibus omnium repræsentando impressus sigillabit. Qualiter autem terræ sanctæ per fratres nostros & nostra dispositione subvenire, qualiter & quem ad reformandum inter carissimos in Christo filios nostros Ph. Francorum & R. Anglorum Reges illustres veræ pacis concordiam, vel treugas saltem usque ad quinquennium statuendas, & exhortandos fidelium populos ad obsequium crucifixi, quem de fratribus nostris Pisas, quem Ianuam, quem & Venetias propter hoc duxerimus destinandos, quam remissionem his qui Christo exuli & exterminio Hierosolymitanæ regionis in personis & rebus, & vel in personis vel rebus subvenerint, concedamus, & quòd eorum bona sub nostra protectione suscipiamus, eos à fœneratorum instantia relevantes, tibi & prædictis sociis tuis ex forma literarum communium poterit manifestè liquere. Accingere igitur, & assume non nostram sed Domini causam. Sonet vox tua in auribus omnium, necessitatem terræ orientalis, exilium Iesu Christi, causam scilicet tuæ legationis, exponens; & cum prædictis vel eorum aliquo, aut etiam solus, si ipsi vel noluerint vel non poterint interesse, taliter quod tibi & ipsis injungitur exequaris, ne appareas in conspectu Domini vacuus, sed ad Hierosolymitanam provinciam multa stipatus militia cum Legatis nostris & ad aream Domini cum exultatione cumulatus manipulis revertaris. Datum Spoleti III. Kalend. Septembris.

EIDEM.

Epist. 344. Ejusdem planè argumenti.

AD solicitandos fidelium populos ad obsequium crucifixi, ne videamur liberalis Domini dispensatores avari, præter remissionis gratiam & apostolicæ protectionis præsidium, quæ ad terram nativitatis dominicæ proficiscentibus vel ei subvenientibus indulgemus, gratiam oportet nos facere in aliis etiam specialem; ut tanto libentiùs itineris Hierosolymitani onus assumant, quanto se ampliùs viderint ab aliis oneribus relevari. Eapropter, ven. in Christo frater,

auctoritate tibi præsentium indulgemus ut eos qui terram sanctam in hujus necessitatis articulo personaliter visitabunt, si ob manus injectas in Clericum vinculo sint excommunicationis astricti, nostra fretus auctoritate absolvas. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis &c. Datum Spoleti Kal. Septembris.

In eundem modum Tranen. Archiepiscopo, Cupersanen. Episcopo, Priori sancti Andreæ de Benevento, Syracusan. Episcopo, Abbati de Floribus, unicuique seorsim.

ARCHIEPISCOPIS, EPISCOPIS, Abbatibus, Prioribus, & universis Ecclesiarum Prælatis per totum regnum Franciæ constitutis.

Epist. 345. Vt Legatũ apostolicũ, qui pacem inter Galliæ & Angliæ Regem facere & contra Sarracenos arma sumere deber, humaniter accipiant.

LIcèt commissa nobis à Domino potestatis ecclesiasticæ plenitudo universis Christi fidelibus nos constituerit debitores, statum tamen & ordinem conditionis humanæ non possumus ampliare, quia juxta verbum Domini cùm ad staturam nostram nec cubitum unum valemus adjicere, vel simul in diversis locis existere, in unius tamen corporis unitate vel ad remota quælibet in ictu oculi transvolare possumus, & cùm Habacuc exuli, Danieli deposito in lacu leonum, per nos ipsos cibi consolationem afferre, ac messoribus nihilominus ministrare. Quia verò lex id humanæ conditionis non patitur, nec possumus in persona propria gerere solicitudines universas, interdum per fratres nostros, qui sunt membra corporis nostri, ea cogimur exercere quæ, si commoditas Ecclesiæ sustineret, personaliter libentiùs impleremus. Cùm autem omnes unum corpus simus in Christo, singuli autem alter alterius membra; sic per singulos, cùm oportet, injunctæ nobis solicitudinis onera dispensamus, ut cùm alter alterius onera supportarit, à singulis lex Christi laudabiliter impleatur. Non enim in uniformitate corporis Christi, quod est Ecclesia, sicut in humani corporis constitutione segregatio partium generat sectionem, sectio verò mortem vel deformitatem inducit; immo segregatio in obedientiæ virtute consistens, unitatis est signum: unitas verò verum est indicium caritatis, per quam multitudinis credentium erat (sicut legitur) cor unum & anima una. Sanè licet instantia nostra quotidiana sit omnium Ecclesiarum solicitudo continua, nuper tamen nobis solicitudo potior supervenit: quæ, si reliquæ cederent, sola tamen sibi nos totos interiùs & exteriùs vendicaret, nec sic etiam infirmitas nostra tantæ sufficeret gravitati. Recepimus enim literas de partibus transmarinis, quòd cùm Theutonici, capto Castro Baruth, & Ioppen ab impiis occupata, naves reduces ascendissent, Sarraceni, qui ad resistendum eis exercitum paraverant copiosum, sicut locustæ, terræ superficiem repleverunt: ita quòd Christianis gladius foris imminet, metus intus, ut tutum eis non sit in civitatibus & in locis munitissimis remanere. Cùm igitur nos ad subveniendum Hierosolymitan. provinciæ dilectis filiis nostris S. tt. sanctæ Praxedis Presbytero & P. sanctæ Mariæ in via lata Diacono Cardinalibus imposuerimus signum crucis, cùm nec Ecclesiæ necessitas patereturnec prædecessorum nostrorum monerent exempla ut itineris Hierosolymitani laborem personaliter subiremus, dictum P. sanctæ Mariæ in via lata Diac. Cardinalem, virum scientia, honestate morum, & consilij maturitate præclarum, præcipuè ad reformandam inter cariss. in Christo filios nostros Ph. Francorum & R. Anglorum Reges illustres plenæ pacis concordiam vel treugas saltem usque ad quinquennium statuendas, & excitandos populos ad obsequium Iesu Christi, duximus destinandum: cui etiam commisimus plenæ legationis officium, concessa sibi libera facultate ut evellat & dissipet, ædificet & plantet, sicut viderit expedire. Quia verò ipsum inter ceteros fratres nostros specialis dilectionis brachiis amplexamur, universitati vestræ per apo. scripta mandamus atque præcipimus quatenus eum sicut Legatum sedis apost. immo Christi, cujus subventionis causa dirigitur, benignè recipientes, & honorificè pertractantes, ea quæ super prædictis vel aliis deliberatione provida duxerit statuenda recipiatis humiliter, & inviolabiliter observetis. alioquin sententiam quam in contumaces duxerit proferendam, ratam habebimus & faciemus auctore Domino inviolabiliter observari. sciturі quòd nos in eo, si à vobis honoratus fuerit, credimus honorari, & contemptum ejus proprium putaremus. Datum Reat.

PETRO SANCTÆ MARIÆ in via lata Diacono Card. apostolicæ Sedis Legato.

Epist. 346. Datur illi potestas cogendi Episcopos Angliæ ut ipsi consilio & auxilio sint.

QVanto amplius de honestate tua, discretione pariter & literatura confidimus, tanto fiducialiùs ea tibi committimus exequenda quæ apostolicæ sedis honorem respiciunt & communem utilitatem populi Christiani. Cùm itaque te de fratrum nostrorum consilio ad reformandam inter carissimos in Christo f. n. Ph. Francorum & R. Anglorum Reges illustres plenæ pacis concordiam, vel treugas saltem usque ad quinquennium statuendas, duxerimus inter cetera destinandum, discretioni tuæ auctoritate præsentium indulgemus ut si quos viros ecclesiasticos, Archiepiscopos, vel Episcopos, vel minoris ordinis viros in regno Anglorum esse cognoveris, quorum tractatui pacis sit consilium opportunum, eos ad te convoces, & per districtionem ecclesiasticam, si necesse fuerit, nostra fretus auctoritate venire compellas. Nulli ergo &c.

EIDEM.

Epist. 347. Vt Regem Gallorum per censuras ecclesiasticas cogat suã uxorẽ recipere.

SCripsimus carissimo in Christo filio nostro Philippo illustri Regi Francorum ut ea quam superduxit contra Ecclesiæ interdictum à suo separata consortio, carissimam in Christo filiam nostram Francorum Reginam illustrem, uxorem suam, in gratiam recipiat conjugalem, & debito pertractet affectu. Vt autem mandatum nostrum super hoc meliùs & expeditiùs compleatur, discretioni tuæ auctoritate præsentium indulgemus, per apostolica scripta mandantes, & districtè præcipientes, ut nisi dictus Rex infra mensem post commonitionem tuam prædictam Reginam in gratiam receperit conjugalem, & honore debito pertractarit, ex tunc totam terram ejus appellatione postposita subjicias interdicto; ita quòd, præter baptisma parvulorum & pœnitentias morientium, nullum in ea divinum officium celebretur. Venerabilibus etiam fratribus nostris Archiepiscopis, Episcopis, & dilectis filiis nostris Abbatibus, Prioribus, & universis Ecclesiarum Prælatis constitutis in terra ejus in virtute Spiritus sancti districtè præcipimus ut cùm in terram Regis ejusdem interdicti sententiam promulgaris, eam ap.re. secundùm prædictam formam observent, & per suas faciant provincias, dioceses, & Ecclesias observari. Nulli ergo, &c.

Scriptum est super hoc Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Prioribus, & universis Eccle. Prælatis in terra Regis Franciæ constitutis.

PH. ILLVSTRI REGI Francorum.

Epist. 342. Vt Reginam uxorẽ recipiat, & cum Reg. Anglorum pacem servet.

CVm inter Principes Christianos personam tuam singulari quadam benevolentia diligamus, super his infra nos ipsos vehementer ingemiscimus & dolemus quæ de serenitate tua sæpius ad nostram audientiam referuntur; cùm, quod dolentes referimus, tam super facto car. in Christo f. n. Reginæ Francorum illustris uxoris tuæ, quàm etiam super discordia quam cum carissimo in Christo f. n. illustri Rege Anglorum exerces, taliter te habere dicaris, ut æmulis tuis non solùm repugnandi tibi materiem præbeas, sed etiam audaciam expugnandi. quod serenitati tuæ manifestum tribuit argumentum, quòd Dominus Deus noster tuis sit peccatis iratus. Et licèt olim super receptione prædictæ Reginæ per venerabilem fratrem nostrum Parisien. Episcopum diligenter celsitudinem tuam commoneri fecerimus, ac postmodum propter id nostras tibi curaverimus literas destinare, volentes non minùs saluti tuæ pariter & honori consulere quàm ejusdem Reginæ justitiæ providere, nondum tamen nescimus quorum usus consilio, quod causa nobis non modici stuporis existit & doloris, monita & mandata sedis apostolicæ, quæ Deo teste processerunt ex fomite caritatis & synceræ, quam circa te gerimus, dilectionis affectu, non curasti (sicut debueras) humiliter exaudire. Verùm ne quid desit exhortationibus nostris, serenitatem tuam tertiò duximus commonendam, rogantes, monentes, & exhortantes in Domino, & in remissionem tibi peccatorum injungentes, quatenus mutato consilio dictam Reginam uxorem tuam recipias in gratiam conjugalem, & debito pertractes honore; ut & Deum tibi reddas propitium, & tam te quàm nos à lingua liberes detractrice. Mittimus autem propter hoc ad præsentiam tuam dilectum f. n. P. sanctæ Mariæ in via lata Diac. Cardin. ap. se. Legatum,

Vide supra epist. 4. 171.

gatum, quem inter fratres nostros speciali amplectimur dilectionis affectu, & quem personam tuam & regnum diligere syncerè cognoscimus, utpote in eo nutritum pariter & instructum, qui te ad hæc diligenter commoneat, & nostram tibi exponat plenius voluntatem; cui, tanquam nobis ipsis, fidem adhibeas super his quæ tibi duxerit proponenda.

ARCHIDIACONO, Archipresbytero, & Canonicis Mediolanen.

Epist. 349. Quòd modis crimen falsi circa bullas apostolicas committatur. Cap. Licèt. De falsariis. Vide lib. 2. epist. 29.

LIcèt ad regimen ap. sedis, quæ dante Domino universarum Ecclesiarum mater est & magistra, insufficientes nos vita & scientia reputemus, quantum tamen Dominus nobis sua miseratione concesserit, ab his proposuimus abstinere per quæ nobis possit meritò derogari: quanquam ex infirmitatis humanæ defectu non sic formam perfectionis semper & in omnibus imitari possimus, quin aliquid aliquando in nostris surrepat operibus quod minùs circumspectæ providentiæ valeat imputari. quod tamen non ex industria vel scientia certa, sed interdum ex ignorantia vel nimia occupatione contingit. Significastis siquidem nobis per litteras vestras quòd cùm quędam vobis fuissent literæ præsentatæ, per quas vobis districtè præcipere videbamur ut I. de Cimilian. Clericum Ecclesiæ vestræ in Canonicum reciperetis & fratrem, nec aliquem alium in Canonicum vocaretis, donec ipse præbendæ beneficium plenariè fuisset adeptus, earum tenore diligenter inspecto vix eas credidistis de nostra conscientia processisse, vel si etiam processerunt, per nimiam fuisse importunitatem obtentas. Ceterùm cùm easdem literas, sicut viri providi & discreti, ad nostram remisissetis præsentiam, ut ex earum inspectione plenius noscceremus utrum ex nostra conscientia processissent, plus in eis invenimus quàm vestra fuisset discretio suspicata. Nam licèt in stilo dictaminis & forma scripturæ aliquantulum cœperimus dubitare, bullam tamen veram invenimus. quòd primùm nos in vehementem admirationem induxit, cùm literas ipsas sciremus de nostra conscientia nullatenus emanasse. Bullam igitur hinc inde diligentiùs intuentes, in superiori parte, qua filo adhæret, eam aliquantulùm tumentem invenimus; & cùm filum ex parte tumenti sine violentia qualibet aliquantulùm attrahi feciſsemus, bulla in filo altero remanente, filum ex parte illa fuit ab ipsa sine qualibet difficultate avulsum, in cujus summitate adhuc etiam incisionis indicium apparebat. per quod liquidò deprehendimus bullam ipsam ex aliis literis extractam fuisse, ac illis per vitium falsitatis insertam, sicut ex literis ipsis pleniùs agnoscetis, quas ad majorem certitudinem vobis duximus remittendas. Cùm igitur tantus excessus relinqui non debeat aliquatenus impunitus, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus & districtè præcipimus quatenus dictum I. nisi infra viginti dies post harum susceptionem à vobis commonitus ad præsentiam nostram cum testimonio literarum vestrarum satisfacturus accesserit, ex tunc ab omni ecclesiastico beneficio & clericali officio, sublato cujuslibet con. & ap. obstaculo, suspendatis, vel, si beneficio caret, anathematis eum sententia innodetis; cùm ab hac culpa non de facili sit credendus immunis, cùm nec per fratres nec consanguineos nostros nos, licèt sæpius rogatos, potuisset inducere ut super hoc nostras vobis literas mitteremus. ex quo fraudem auctoris, etsi principalis falsarius ipse non fuerit, sufficienter agnoscere potuisset; præsertim cùm eo tempore præsens fuisse dicatur quo contra falsarios de communi fratrum consilio publicè constituimus inter cetera, sub pœna excommunicationis firmiter inhibentes, ne quis literas apostolicas nisi de manu nostra vel bullatoris nostri reciperet, illis duntaxat exceptis quibus propter dignitatis excellentiam indulsimus ut per nuncios fideles & notos id ipsum possent efficere. Vt autem varietates hujusmodi falsitatis, quas hactenus deprehendimus, vos ipsi de cetero deprehendere valeatis, eas vobis præsentibus literis duximus exprimendas. Prima species falsitatis hæc est, ut falsa bulla literis apponatur. Secunda, ut filum de vera bulla extrahatur ex toto, & per aliud filum immissum falsis literis inseratur. Tertia, ut filum ab ea parte, in qua charta plicatur, incisum, cum vera bulla falsis literis immittatur sub eadem plicatura cum filo simili canapis restauratum. Quarta, quòd à superiori parte bullæ altera pars fili sub plumbo rescinditur, & per id filum lite-

Vide supra epist. 235.

ris falsis inserta reducitur infra plumbum. Quinta, cùm literis bullatis & redditis aliquid in eis per rasuram tenuem immutatur. Eos etiam à crimine falsitatis non reputamus immunes qui contra constitutionem præmissam scienter literas nostras nisi de nostra vel bullatoris nostri manu recipiunt. Eos quoque qui accedentes ad bullas, falsas literas cautè projiciunt, ut de vera bulla cum aliis sigillentur. Sed hæ duæ species falsitatis non possunt facilè deprehendi, nisi vel in modo dictaminis, vel in forma scripturæ, vel qualitate chartæ falsitas cognoscatur. In ceteris autem diligens indagator falsitatem poterit diligentiùs intueri, vel in adjunctione filorum, vel in collatione bullæ, vel motione, vel obtusione; præsertim si bulla non sit æqualis, sed alicubi magis sit tumida, alibi magis depressa. Si verò quod contra ipsum I. vobis præcipimus neglexeritis adimplere, noveritis nos venerabili fratri nostro Vercellen. Episcopo præcipiendo mandasse ut ipse id auctoritate apostolica sublato appellationis obstaculo exequatur. Datum Spolet. II. Non. Septembris.

DE FAVRESHAM, S. Augustini, & S. Georgij Prioribus, in Cantuarien. dioceſi constitutis.

Epist. 350. Ne ad iedem apostolicam rite appellantes impediantur.

SIc apostolica sedes inter fratres & coëpiscopos nostros pastoralis dispensavit oneris gravitatem, sic eos in creditæ sibi solicitudinis partem assumpsit, ut nihil sibi subtraheret de plenitudine potestatis, quò minùs de singulis causis ecclesiasticis inquirere possit, & cùm voluerit judicare, ad communem omnium utilitatem constituens, ut ad eam tanquam generalem omnium matrem & singulare fidelium Christi refugium appelletur, per quod & minorum tollatur oppressio, & superiorum præsumptio refrænetur. Cùm itaque appellationibus, quæ ad sedem apo. interponuntur sæpius, velimus ab omnibus humiliter & devotè deferri, disc. vestræ per apostolica scripta mandamus & districtè præcipimus quatenus ex parte nostra curetis fortiùs inhibere ne quis in Cantuarien. Ecclesiam & dilectos filios Priorem & monachos Cantuarien. post appellationem ad nos legitimè interpositam excommunicationis, suspensionis, sive interdicti sententiam proferre præsumat. Si quis verò contra præsumpserit, vel hactenus fortè præsumpsit, sententiam ejus nullam esse penitùs nuncietis. Si qui etiam possessiones eorum invaserint violenter, eos ad restitutionem earum per censuram ecclesiasticam appel. postposita compellatis. Nullis literis ob. veritate tacita &c. Quòd si omnes &c. Datum Spolet. IV. Nonas Septembris.

S. AVGVSTINI ET S. GEORG. Prioribus Cantuarien.

Epist. 351. Ejusdem argumenti. Cap. Dilecti filij. *De appellat.*

DIlecti filij Io. & Hubertus nuncij dilectorum filiorum Prioris & monachorum Ecclesiæ Cantuarien. nobis humiliter retulerunt quòd cùm pro causa quæ inter dictos Priorem & monachos & venerabilem fratrem nostrum Cantuarien. Archiepiscopum super capella de Lamhee vertebatur, ab ipsis Priore ac monachis mitterentur, sicut eis propositum fuit, idem Archiepiscopus post iter arreptum in eos excommunicationis sententiam promulgavit. Cùm autem plus sit ad sedem apostolicam facto provocare quàm verbo, & ipsis propter prædictam causam ad Romanam Ecclesiam venientibus, intelligatur ad sedem apostolicam provocatum; discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus si verum est quod asseritur, dictos Io. & Hu. appellatione postposita denuncietis excommunicationis vinculo non teneri. Datum Perusij, III. Idus Septembris.

ARIANEN. EPISCOPO.

Epist. 352. De electione & confirmatione Abbatis Beneventani.

ACcedentes ad præsentiam nostram dilecti filij Georg. & Aug. monachi monasterij sancti Salvatoris de Telesia, quod ad Romanam Ecclesiam specialiter noscitur pertinere, dilectorum filiorum Conventus ipsius monasterij ac Prioris & Primicerij Beneventan. nobis literas præsentarunt: ex quarum continentia & illorum diligenti significatione nobis innotuit quòd cùm prædictis Priori & Primicerio Beneventan. nostras literas misissemus ut P. tunc Abbati ipsius monasterij, quoniam ipsum minus providè gubernabat, de bonis ipsius facerent congruè provideri, & ibidem alium subrogari Abbatem qui præesse sciret fratribus & prodesse, proviso convenienter eidem P. post resignationem ipsius, ipso præsente, ac suum

præbente assensum, dilectum filium Io. tunc Priorem suum, virum (sicut dicitur) literatum, providum, & discretum, canonicè in Abbatem & concorditer elegerunt. Cùmque idem electus pro confirmatione suę electionis ad nostram præsentiam festinaret, propter inediam paupertatis, qua monasterium ipsum plurimùm asseritur aggravatum, necnon & causa metus, fuit ab ipso itinere revocatus. Quoniam igitur nobis de rei veritate plenè constare nequivit, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus de forma electionis & de persona electi diligenter inquiras: & si inveneris formam electionis & electi personam idoneam, eam auctoritate nostra omni contradictione vel appellatione cessante confirmes, & munus ei benedictionis impendas, ab eo juramentum recipiens sub ea forma quam sub Bulla nostra tibi mittimus intercluſam. Datum Perusij, XVIII. Kal. Octobris.

ILLVSTRI CONSTANTINOP. Imperatori.

Epist. 353. Vt Sarracenis fortiter resistat, & Græcam Ecclesiam ad Latinam, tãquam matrem, redire cogat.

IMperialis excellentiæ magnitudo si se coram eo humiliaverit qui humilia respicit & alta à longè cognoscit, & super eo sui stabilierit imperij fundamentum præter quod aliud poni non potest, quod est ipse Iesus, & super quo ipse Dominus noster nascentis Ecclesiæ posuit fundamentum, *Super hanc petram*, inquiens, *ædificabo Ecclesiam meam*, exaltabitur & elevabitur, quoniam omnis qui se humiliat exaltabitur, secundùm testimonium veritatis; & firmabitur, & non flectetur; quoniam ædificium quod super hoc fundamentum consistit, nec casum timet, nec ad machinas formidat hostiles. Vt autem firmiùs & fortiùs Imperium tuum in hujus fundamenti firmitate persistat, oportet ut Deum universis tuis affectibus anteponas, & sponsam ejus Rom. Ecclesiam, cujus ipse fundamentum & fundator existit, præcipuè venereris; ut dum in dilectione sponsi & sponsæ perstiteris unitate, ex nulla parte celsitudinis tuæ sublimitas quatiatur. Verùm ut non ad detractionem sed tuam potiùs correctionem loquamur, miramur nõ modicùm, murmurat etiam adversùm te populus Christianus, immo & ipse Iesus, ubi ille te increpat: *Hospes fui, & non collegisti me, infirmus, & non visitasti me in carcere, & non venisti ad me.* Cùm enim peccatis nostris exigentibus venerint gentes in hereditatem Domini, & coinquinaverint templum sanctum ejus, immo & ipsum Iesum Christum quodammodo captivaverint, lignum sanctæ crucis, in qua salus mundi pependit, & delevit chirographum mortis antiquę, (in qua etiam Apostolus se asserit gloriari, *Mihi absit*, inquiens, *gloriari nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi.*) nec Christo exuli subvenire nec ad liberationem terræ nativitatis ipsius intendere hactenus, sicut debueras, curavisti; cùm tam ex vicinitate locorum, quàm abundantia divitiarum tuarum, & potentia, qua inimicos crucis munere divino præcellis, id potueris commodiùs & expeditiùs aliis Principibus adimplere. Est etiam aliud propter quod non solùm adversùs te, immo adversùs Romanam Ecclesiam, quæ id hactenus quasi sub dissimulatione transivit, murmurat populus Christianus. Cùm enim Dominus noster unam sibi sponsam elegerit, non habentem maculam, neque rugam, (juxta quod in Canticis protestatur, *Vna est*, inquiens, *dilecta mea, sponsa mea, columba mea.* & in Evang. dicit: *Alias oves habeo quæ non sunt ex hoc ovili. & illas oportet me adducere, ut fiat unum ovile, & unus pastor.*) cùm etiam inconsutilis tunica Christi divisa non fuerit, & in Symbolo contineatur expressè, *Credo unam sanctam catholicam & apostolicam Ecclesiam*, Græcorum populi ab unitate apostolicę sedis & Romanæ Ecclesiæ recedentes, quæ disponente Domino cunctorum fidelium mater est & magistra, sibi aliam Ecclesiam confinxerunt; si tamen quæ præter unam est, Ecclesia sit dicenda. Vt igitur in utroque prædictorum murmur sileat populi Christiani, immo ut Christum tibi reddas propitium, celsitudinem tuam rogamus, monemus, & exhortamur in Domino, & in remissionem injungimus peccatorum, quatenus postpositis aliis solicitudinibus viriliter ac potenter assurgas in adjutorium Iesu Christi, & ad terram ipsam, quam ipse proprio sanguine comparavit, (de qua in Psalmo habetur: *Homo factus est in ea, & ipse fundavit eam altissimus.* & alibi: *Deus Rex noster ante secula operatus est salutem in medio terræ.*) liberandam de manibus paganorum, & restituendam pristinæ libertati, ut in ea nomen Domini glorificetur

in secula, sicut tantus Princeps manum extendas, & exercitum dirigas copiosum, sperans in eo qui est spes omnium, qui non deserit sperantes in se, quòd paganorum multitudinem à facie tui exercitus effugabit. Nos enim remissionis & protectionis, quam propter hoc aliis Principibus Christianis indulsimus, te volumus esse participem, dummodo ad succursum terræ sanctæ potenter assurgas. Studeas etiam, immo sicut potes efficias, ut Græcorum Ecclesia redeat ad sedis apostolicæ unitatem, & ad matrem filia revertatur: ut oves Christi ab uno pastore regantur, sicut ei mandatur à Domino: *Diligis me, Simon Petre? Pasce oves meas.* ut & sub uno capite cuncta membra corpori connectantur, illo videlicet cui Dominus ait: *Tu vocaberis Cephas, quod caput interpretatur.* Alioquin, quantumcunque nobis molestum existeret serenitatem tuam in aliquo molestare, non possemus ulteriùs sub dissimulatione transire, quin nostrum exequeremur officium, cùm per Dei misericordiam tempus acceperimus justitiam judicandi. Inspiret autem animo tuo ille qui ubi vult spirat, ut ad honorem & salutem tuam & exaltationem Ecclesiæ tanquam devotus filius paternam exhortationem admittas, præsentans nobis materiam immo causam quòd ad honorem & profectum imperatoriæ celsitudinis, sicut in proposito gerimus, efficaciter intendere debeamus. Mittimus autem ad tuæ sublimitatis præsentiam dilectos filios Albertum Subdiac. & Capellanum nostrum apostolicæ sedis Legatum, & Albertinum cameræ nostræ Notarium, familiares nostros, quos suæ probitatis & honestatis obtentu syncerè caritatis brachiis amplexamur, in his quæ tecum tractanda sunt seu etiam statuenda pari præditos potestate: qui tecum super prædictis & aliis quæ tibi ex parte nostra proponentur, & nobis ex parte tua fuere proposita, tractent & statuant quæ ad honorem Ecclesiæ ac profectum imperij pertinuerint; quibus & serenitatem tuam fidem indubitatam volumus adhibere. Licèt enim majores ad te possemus nuncios destinare, istos tamen ad hoc prælegimus, ut dum minùs quæ sua sunt quæsierint, communi profectui, Ecclesiæ scilicet & Imperij, solicitè magis & diligenter insistant: quos serenitati tuæ propensiùs commendamus, rogantes attentiùs ut eos honorificè ac benignè recipias, & sicuti decet magnificum & munificum Principem, sine dilatione remittas, ut operemur dum tempus habemus. Ad hæc, dilectos filios Ildeb. & Iohannem Gregorij nuncios tuos benignè recepimus, quorum fidem & prudentiam nostro tibi testimonio commendamus super his quæ ipsis ab imperiali magnificentia commissa fuerant exequenda.

PATRIARCHÆ Constantinopolitano.

Epist. 354. Quòd Romana Ecclesia sit mater omnium Ecclesiarum, à qua Græci nullo jure discedere possint.

REprobata quondam propter ingratitudinis vitium perfidia Iudęorum, & oblato synagogæ (quia non cognovit tempus visitationis suæ) libello repudij, unam sibi Ecclesiam ex gentibus congregatam, non habentem maculam neque rugam, Dominus noster elegit, juxta quod legitur in Canticis canticorum: *Una est electa mea, sponsa mea, immaculata mea.* Ipse quoque Dominus Iesus Christus unum esse ovile ovium, unum pastorem, in Evangelio protestatur; & in Apostolorum Symbolo unam esse catholicam & apostolicam Ecclesiam fides catholica profitetur. Hanc autem idem Dominus Iesus Christus in se ipso lapide angulari fundavit, & ejus magisterium Apostolorum principi beato Petro, cui, licèt sufficientes, in apostolatus successus dignitate, concessit: *Tu es,* inquiens, *Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* & paulo pòst subdidit: *Et tibi dabo claves regni cælorum.* & etiam curam ovium suarum eodem verbo tertiò repetito commisit, dicens: *Pasce oves meas.* & quòd ejus fides nunquam deficeret, se oravisse fatetur, loquens ad eum in Evangelio: *Ego pro te rogavi, Petre, ut non deficeret fides tua. & tu conversus aliquando confirma fratres tuos.* Præterea licèt universis Apostolis dixerit in communi, *Accipite spiritum sanctum, ut quorum remiseritis peccata remittantur eis,* ad eum tamen verbo utitur speciali dicens: *Quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum & in cælis, & quodcunque solveris super terram, erit solutum & in cælis.* Hoc autem Græcorum populus non attendens, aliam sibi confinxit Ecclesiam, (si tamen quæ præter unam est, Ecclesia sit dicenda) & ab apostolicæ sedis unitate recessit, nec constitutionem Domini nec Petri magisterium imitatus, & inconsu-

tilem vestem Domini, cui crucifixorum manus in aliarum vestium divisione pepercit, scindere usque hodie, licèt frustra, conatur; non attendens quòd una tantùm extitit arca, intra quam sub uno rectore quicunque fuerunt, leguntur in cataclismo salvati: qui autem extra ipsam inventi sunt, omnes in diluvio perierunt. Quia igitur id in scandalum nostrum & fidei Christianæ redundat dispendium, nec jam possumus vitare clamores Ecclesiæ generalis, quæ nos & prædecessores nostros negligentiæ ac tarditatis redarguit, monemus frat. tuam & exhor. in Domino, per apostolica tibi scripta mandantes, quatenus omnimodam solicitudinem & efficacem operam interponas, ut Græcorum universitas redeat ad Ecclesiæ unitatem, & ad matrem filia revertatur, & fiat juxta verbum Domini unum ovile, & unus pastor. Alioquin non possemus ulteriùs &c. *ut suprà usque ad verbum* inspiret. Ceterùm cùm peccatis nostris exigentibus rebus &c. *in eundem modum usque ad verba* in cruce Domini nostri Iesu Christi, miramur quòd carissimus in Christo filius noster Constantinopolitan. Imperator illustris nec exuli Christo subvenit, nec liberationem terræ natiuitatis ipsius, in qua Deus Rex noster ante secula salutem dignatus est operari, sicut debuerat, intendere hactenus procuravit; cùm tam ex vicinitate locorum &c. *usque ad verbum* adimplere. Cùm igitur terræ sanctæ, in qua pedes Christi steterunt, totis desideremus affectibus subveniri, fraternitatem tuam rogamus attentiùs & exhortamur in Domino, quatenus præfatum Imperatorem monere studeas & inducere diligenter ut ad succursum ejus potenter intendat.

ILLVSTRI REGI Francorum.

Epist. 355. Vt cum Rege Anglorum pacem faciat, & contra Sarracenos bellum sacrum gerat.

MEdiator Dei & hominum Christus Iesus redemptionis humanæ mysterium impleturus, pacem discipulis pro hereditate legavit, ut eam servarent adinvicem, & ad observationem ejus ceteros invitarent, *Pacem*, inquiens, *meam do vobis, pacem relinquo vobis.* Prophetæ quoque monemur consilio ut pacem non solùm quærere, sed etiam persequi debeamus, *Inquire*, dicentis, *pacem, & persequere eam.* Vnde nos, qui vices Christi licèt insufficientes exercemus in terris, ejus sequentes exemplum, & prædecessorum nostrorum cõsuetudinem imitantes, ad reformandam inter discordantes veræ pacis concordiam intendere volumus & tenemur; præsertim cùm ex discordantium ipsorum dissidio magnum tam ipsis quàm Ecclesiis & pauperibus terræ suæ immo & toti Christiano populo provenerit detrimentum. Nam ut stragem virorum, Ecclesiarum gravamina, pauperum oppressionem, & totius tam Gallicanæ quàm Anglicanæ gentis periculum, quæ propter guerram quam tu & carissimus in Christo filius noster Rex Anglorum illustris adinvicem exercetis, provenerunt hactenus, taceamus, communi populi Christiani dispendio & excidio Hierosolymitanæ provinciæ tu & ipse causam videmini præstitisse & materiem, cùm hominibus utriusque regni propter tuam & ejus dissensionem detentis, non solùm quæ amissa fuerant ab initio in partibus transmarinis nondum recuperari potuerint, immo his etiam grave videatur periculum imminere quę à Christianis hactenus sunt possessa. Antiquis enim & tristibus rumoribus novi ac tristiores supervenere rumores, quòd cum Theutonici Accon navigio &c. *usque ad verbum* assumite. Quia verò nos ad subventionem terræ orientalis, tam in personis, quàm rebus, dilectos filios nostros Soffredum tituli sanctæ Praxedis & P. sanctæ Mariæ in via lata Diac. Cardin. apostolicæ sedis Legatos, viros honestate morum, maturitate consilij, & scientia reverendos, quos inter alios fratres nostros speciali caritate diligimus, ministerio proprio sanctæ crucis charactere curavimus insigniri; ne quid ex contingentibus omittere videamur, dictum sanctæ Mariæ in via lata Diac. Cardinalem, virum scientia præditum, honestate præclarum, Deo & hominibus (sicut speramus) acceptum, ad tuam & ejusdem Regis præsentiam duximus destinandum, legationis ei officium committentes. Ideóque serenitatem tuam rogamus, monemus, & in remissionem injungimus peccatorum, quatenus eum sicut Legatum apostolicæ sedis recipiens & honorans, ad exhortationem nostram & ejus infra duorum mensium spatium post receptionem præsentium & commonitionem ipsius factam utrique vestrum, quia hic est necessarium populo Christiano ut id sine dilationis diffugio

maturetur, cùm sine tuo & fidelium tuorum ac sine dicto Rege ac fidelium ejus subsidio, quod in sequenti Martio proposuimus ad partes illas dante Domino destinare, vix terræ in qua pedes Christi steterunt, & ubi Deus noster ante secula nostram dignatus est operari salutem, poterit subveniri, plenam pacem vel treugas longas saltem usque ad quinquennium ineas & observes; ita quòd interim nullum alterutri circa proprietatem vel possessionem eorum quæ à reliquo detinentur, præjudicium generetur. Alioquin, quantumcunque nobis molestum existat celsitudinem regiam in aliquo molestare, quia tamen Deum tibi præponimus, & communem utilitatem tuis debemus commodis immò potius incommodis anteferre, nisi ad commonitionem ejusdem Legati mandatum apostolicum infra scriptum terminũ humiliter receperis & impleveris, ex tunc de communi fratrum nostrorum consilio totam terram tuam subjacere decernimus interdicto; ita quòd præter baptisma parvulorum, & pœnitentias morientium, nullum in ea divinum officium celebretur. Quòd si nec per hanc districtionem impleveris quod mandamus, teipsum, fautores & consiliarios principales ecclesiastica severitate noveris coërcendos. idipsum de terra Regis Angliæ, ipso etiam, fautoribus suis, Consiliariis decernentes. Venerabilibus etiam fratribus nostris Archiepiscopis, Episcopis, & dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, & universis Ecclesiarum Prælatis utriusque regni, sub pœna ordinis & officij sui mandamus, & in virtute Spiritus sancti præcipimus, ut interdicti sententiam secundùm præscriptam formam inviolabiliter studeant observare, & faciant ab aliis irrefragabiliter observari. Idem etiam fratribus militiæ Templi ac Hierosolymitani Hospitalis sub privilegiorum & indulgentiarum suarum pœna mandamus, credentes ex hoc non voluntati tuæ sed utilitati, non affectui sed profectui, non oneri sed honori consulere, totíque Christiano populo providere. Satuimus etiam ut si quis omnino Clericus, cujuscunque professionis vel ordinis, post interdictum nostrum divinum tibi præsumpserit officium ministrare, ordinis & beneficij sui se noverit periculum incurrisse. Attendas igitur, fili carissime, nostrum & apost. sedis tuæ matris affectum, causam coactionis inspicias, & communi utilitati prospiciens, motui carnis animæ præpone salutem, & sensualitati præferas rationem; non apostolicæ sedi regia potestate resistens, sed humilitate deferens filiali; quæ in hoc etiam salutem tuam procurat pariter & honorem.

Scriptum est in eundem modum R. illustri Regi Anglorum. Scriptum est super hoc universis Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Prioribus, & ceteris Ecclesiarum Prælatis in utriusque Regis regno constitutis.

POTESTATI ET POPVLO Spoletano, Baronibus, Nobilibus, & universis fidelibus nostris in Spoletan. diocesi constitutis.

Epist. 156. Vt Cardinali; Rom. Pontificis magistratui, obtemperent.

MAgnificavit Dominus facere misericordiam nobiscum, juxta quod scribitur in Propheta. Cui gratiarum referimus actiones, quòd usque ad nostra & vestra tempora reservavit ad quæ prædecessores tam nostri quàm vestri summo desiderio anhelarunt. Ipse enim qui dat lasso virtutem, & his qui non sunt fortitudinem & robur multiplicat, patrimonium beati Petri, portionem videlicet nostram, desiderabile & præclarum hereditatis nostræ funiculum, quæ in oppressione diù posita, fuerat per violentiam occupata, nobis sperantibus quòd manus ejus abbreviata non esset, ut salvare nequiret, nec auris ejus, ut non exaudiret, aliquatenus aggravata, absque violentia qualibet aut bellicoso congressu restituit, & bonam ad nos multiplicavit fidelium Ecclesiæ voluntatem; ita ut secundùm Esaiam jam dicere posse speremus: *Sedebit populus meus in plenitudine pacis, & in tabernaculis fiduciæ, & in requie opulenta.* Sanè qualiter Conr. Dux quondam dictus Spoleti Ducatum Spoletan. in nostris manibus resignarit, & ad mandatum Ecclesiæ cum humilitate redierit, vos non convenit edoceri; cùm ille qui forsan peccatis vestris exigentibus, juxta verbum Hieremiæ, super vos gentem robustam adduxerat de longinquo, gentem cujus ignorabatis linguam, posuerit visitationem vestram pacem, & præpositos vestros justitiam priorum timore sublato. Propositi siquidem nostri & voluntatis existit ut terra quam Dominus, ut dictum est, ad manus nostras non in

arcu vel gladio confidentes, ſola ſua ineffabili pietate reduxit, in juſtitia & judicio gubernetur, per vos fideliter exequentes quod ſcriptum eſt, *Diligite juſtitiam qui judicatis terram*, & inimici veſtri in circuitu inflammentur, dum in devotione Rom. Eccleſiæ, quæ verè de ſe dicere poteſt, *Iugum meum ſuave eſt & onus meum leve*, ſecuri hoſtium ſublata formidine fideliter perſiſtetis. Inde eſt quòd paci & tranquillitati veſtræ paterna volentes ſolicitudine providere, dilectum filium noſtrum G. S. Mariæ in Aquiro Diac. Cardinalem, virum utique providum & diſcretum, quem inter alios fratres noſtros ſpeciali caritate diligimus, vobis duximus præponendum, ut veſtræ pacis & ſalutis regimen ulteriùs exequatur, utramque poteſtatem, ſpiritualem videlicet & temporalem, ei vice noſtra commiſimus; ut dum in eo poteſtas utraque convenerit, utraque adjuta per alteram liberiùs valeat exerceri. Cui dedimus in mandatis, ut vos tanquam Eccleſiæ Rom. filios ſpeciales diligat & honoret, & ſic jura noſtra procuret, ut aliena non lædat, ſed quod ſuum eſt unicuique ſtudeat conſervare. Vniverſitatem itaque veſtram attenta in Domino exhortatione monemus ut devoti atque ferventes in fidelitate Rom. Eccleſiæ matris & dominæ veſtræ immobiliter perduretis; per apoſtolica vobis ſcripta mandantes, & diſtrictè præcipientes, quatenus ipſum tanquam rectorem veſtrum & apoſtolicæ ſedis Legatum debito ſuſcipientes honore, eíque tanquam perſonæ noſtræ reverentiam & obedientiam in omnibus exhibentes, mandata ejus pariter & ſtatuta recipiatis humiliter & irrefragabiliter obſervetis. Nos enim quicquid idem Legatus* veſter & rector duxerit ſtatuendum ratum habentes & firmum, auctore Domino faciemus inviolabiliter obſervari.

* *f.* noſter & veſter rector

In eundem modum Poteſtati & populo Reatin. Baronibus, nobilibus, & univerſis fidelibus noſtris in Reatin. dioc. conſtitutis. In eundem modum Poteſtati & populo Fulginat. Baronibus, nobilibus, & univerſis fidelibus noſtris in Fulginat. dioceſi conſtitutis. In eundem modum Poteſtati & populo Aſſiſſinat. Baronibus, nobilibus, & univerſis fidelibus in Aſſiſinat. dioceſi conſtitutis. In eundem modum Poteſtati & populo Eugubin. Baronibus, nobilibus, & univerſis fidelibus noſtris in Eugubin. dioceſi conſtitutis. In eundem modum Poteſtati & populo Peruſino, Baronibus, nobilibus, & univerſis fidelibus noſtris in Peruſin. dioceſi conſtitutis. In eundem modum Poteſtati & populo Caſtellan. Baronibus, nobilibus, & univerſis fidelibus noſtris in Caſtellan. dioc. conſtitutis. In eundem modum Poteſtati & populo Tudertin. Baronibus, nobilibus, & univerſis fidelibus noſtris in Tudertin. dioceſi conſtitutis.

ILLVSTRI REGI Anglorum.

Epiſt. 357. De capella quadã Cantuarienſi, propter quam Pontificem Rex adierat per literas.

LIteras quas nobis regia ſerenitas ſuper negocio Cantuarien. Eccleſiæ deſtinavit, benignè recepimus; & earum tenore diligenter inſpecto, intelleximus celſitudinem regiam ſuper eo quod ſcripſerat fuiſſe per falſi ſuggeſtionem in pluribus circumventam, cùm bonæ memoriæ B. quondam Cant. Archiepiſcopum in conſtructione capellæ juxta Cantuariam de * felicis recordationis Lucij & Vrbani prædeceſſorum noſtrorum ſcripſerit proceſſiſſe, cùm potiùs idem V. prædeceſſor noſter opus illud per ſententiam præceperit demoliri, & locum ipſum maledictum haberi mandaverit & prophanum, ſicut ex literis ejus ſerenitati regię poterit manifeſtè liquere. Præterea cùm dictus Archiepiſcopus denuo voluiſſet quæſtionem ſuſcitare ſepultam, bonæ memoriæ quondam Cantuarien. Priore cum quibuſdam monachorum & nunciis ipſius Archiepiſcopi propter hoc apud ſedem apoſtolicam conſtitutis, felicis recordationis Clemens Papa prædeceſſor noſter opus illud de fratrum conſilio funditus demoliri præcepit. Venerabilis verò frater noſter Vbertus Cantuarien. Archiepiſcopus volens in opere damnato procedere, etſi locum mutaverit, à dicti tamen prædeceſſoris ſui propoſito non creditur receſſiſſe; cùm poſt multiplices inhibitiones ſibi ex auctoritate apoſtolica factas, poſt appellationem ſæpius interpoſitam ad apoſtolicam ſedem, poſt contradictionem dilectorum filiorum Cant. monachorum, de bonis Cantuarien. Eccleſiæ in non modicum ejus præjudicium & gravamen, ſicut à multis & magnis accepimus, in capella de Lamhee amplas præbendas ſtatuerit, & largas ei poſſeſſiones & redditus aſſignarit, & ad ſtructuram

Vide ſuprà epiſt. III.

* mandato

ipsius Eccl. ac domorum ejus ea paraverit quæ in utilitatem & decorem Cant. Ecclesiæ sponsæ suæ potiùs debuerat convertisse. quod cum ad bonæ memoriæ Celestini Papæ prædecessoris nostri audientiam pervenisset, quod à dictis prædecessoribus nostris statutum fuerat, ratum habuit, & præcepit sine cujusque refragatione servari. Clericos etiam de Lamhee à juramento de observatione novæ capellæ dicto B. Cantuarien. Archiepiscopo præstito denuntiari mandavit penitùs absolutos; & eis districtè fecit injungi, ne ulteriùs novam capellam vel Eccl. de Lamhee observarent, nec per se nec per suos ministrarent in ea divina; eos mandans ecclesiastica districtione percelli qui mandato apostolico contrairent. Sanè si dictus Archiepiscopus, quid potiùs expediret, attenderet, in Ecclesia Cantuarien. metropoli sua, quam beatus Pontifex & Martyr Thomas suo sanguine consecravit, libentiùs resideret, & in structura ipsius vel aliis ejus utilitatibus erogaret quod in damnati operis constructione dispergit: à quo etsi nihil aliud ejus compesceret voluntatem, vitatio tamen gravis scandali, quod inde provenire cognoscit, eum debuerat revocare, cùm sacra scriptura docente debuerit didicisse, quòd licet opera illa, quæ sine mortali peccato omitti non possunt, non sint pro vitando scandalo dimittenda, nec ea debeant pro scandalo vitando committi quæ sine mortali peccato committi non possunt, ab his tamen quæ committi non possunt sine mortali peccato pariter & dimitti, sit pro scandalo tollendo cessandum, & eis etiam pro vitando scandalo insistendum. Vnde Apostolus in epistola dicit: *Si scandalizaretur frater, carnem non comederem in æternum.* & Dominus in Evangelio contra eos qui scandali præstant materiem: *Væ*, inquit, *homini illi per quem scandalum venit. Melius est ei ut suspendatur mola asinaria ad collum ejus, & demergatur in profundum.* Rogamus igitur serenitatem regiam, monemus, & exhortamur in Domino, quatenus non citò moveatur à sensu suo, nec facilè credat omni spiritui, aut usque adeo detractoribus benevolum præstet auditum, ut de nobis siniştri aliquid suspicetur quòd aliquem contra justitiam gravare velimus, aut jura regni tui, quæ honestati conveniunt, vacuare. Novimus enim, sicut in literarum tuarum exordio expressisti, quid ad officium nostrum pertineat, & quare simus super gentes & regna non nostris meritis, sed divino munere, constituti. Novimus etiam quòd nobis incumbit uniuscujusque jura tueri. Et ideo à juris tramite nec in hoc nec in alio negocio volumus favorem cujuslibet declinare. Nolumus præterea prædecessorum nostrorum rationabilia revocando statuta, revocandi quæ rationabiliter facimus vel statuimus successoribus nostris exempla præstare, qui prædecessorum nostrorum vestigiis in præsenti negotio & adhæsimus hactenus & in posterum intendimus adhærere; ne super crebra mutatione præstemus aliis materiam murmurandi. quanquam in literis tuis ad falsam suggestionem expressoris quòd in hoc negotio à vestigiis prędecessorum nostrorum videmur præproperè recessisse, non solùm jura regni tui non lædere, immo etiam minores quoslibet in regno Angliæ constitutos in suis justitiis confovere, ac ideo solicitè præcavere intendimus, ne minores à majoribus opprimantur. Quod enim de consuetudine regni Anglorum procedere regia serenitas per suas literas intimavit ut liceat tam Episcopis quàm Comitibus & Baronibus Ecclesias in * feudo suo fundare; Laicis quidem Principibus id licere nullatenus denegamus, dummodo diocesani Episcopi eis suffragetur assensus, & per novam structuram veterum Ecclesiarum justitia non lædatur. Sed ex hoc opere videtur Cantuarien. Ecclesiæ dignitas ex parte non modica deperire, cùm non referat quòd ad remotiorem locum transfertur, eadem contradictionis causa durante. Vtinam ei divina bonitas inspirasset, ut non de alieno, sed proprio constrùeret Ecclesiam, in qua regulares Canonicos institueret, qui suum Domino jugiter impenderent famulatum. Cùm autem te, sicut specialem Ecclesiæ filium, & catholicum Principem, syncero in Domino diligamus affectu, nec tuæ velimus postulationi, quantum cum Deo possumus, assensum apostolicum denegare, juxta petitionem regiam in negotio memorato procedere differemus, donec dicti Archiepiscopi nuncij nostro se conspectui repræsentent, nisi forsan ex malitia suam absentiam diutiùs procuraverint. Verùm cum ad judicium ventum fuerit,

Vide Notas ad Lupum Ferr. pag. 511.

* f. funda

fuerit, nec declinabimus ad dextram nec siniſtram, nec ob gratiam aut favorem cujuſlibet à juſtitiæ tramite recedemus: qui & juſtitiam proſequi cupimus, & prompti ſumus, ſecundùm Apoſtolum, inobedientiam omnem ulciſci, cùm acceperimus tempus juſtitiam judicandi.

VNIVERSIS ABBATIBVS Ciſtercien. Ordinis in generali Capitulo conſtitutis.

Epiſt. 358. Vt pro Pontifice ardenter orent, & Abbatem de Sabucino, Siculis verbum Dei prædicantem, habeant pro excuſato.

IN navi noſtri piſcatoris gubernatoris gerentes officium, dum intumentium fluctuum tempeſtates elidimus, dum inſurgentium ventorum rabiem evitamus, ex noſtra quaſi prorsùs infirmitate deficimus, niſi vos & alij, qui relictis retibus & navi pauperem Chriſtum pauperes imitamini, & cum ipſo undas maris veſtigio ſicco calcatis, veſtris nos juvetis orationibus apud ipſum, qui cùm imperat ventis & mari, aquilonem convertit in auſtrum, & tempeſtatem redigit in tranquillum. Licèt enim juxta teſtimonium Veritatis jugum Domini ſuave ſit, & leve onus ipſius; inſufficientia tamen noſtra preſſa gravitate paſtoralis officij, & emergentium negotiorum multiplicitate gravata, dum cum Martha circa frequens ſatagit miniſterium, nunc obſcura quæſtionum elucidans, & certo in ambiguis uſa reſponſo, nunc difficiles nodos cauſarum juſtæ diffinitionis manu diſſolvens, nunc malignorum incurſus refrænans, nunc humilibus clypeum apoſtolicæ protectionis indulgens, & quaſi ſe totam impendens negotiis aliorum; niſi vos, (qui cum Maria ſedetis juxta pedes Domini, audientes verbum ipſius, & ſuaves Rachelis fovetis amplexus, immo qui ſcala orationis continuæ nubes tranſcenditis, cœlorum intima penetrantes, non ſolùm cœleſtes delitias, verùm etiam cœleſtium delitiarum auctorem, panem cœleſtem, infirmorum ſalutem, remedium oppreſſorum, naufragantium portum, ſpem fidelium, militantium bravium, morientium vitam, & Eccleſiæ ſponſum, verum ſcilicet Salomonem in diademate quo coronavit eum mater ſua, oculis contemplationis inſpicitis) defectum noſtrum ſanctis orationibus ſuppleatis, vix tolerare poterimus paſtoralis onera gravitatis, quin potiùs tãtæ ſolicitudinis *ſuccumbemus. Novimus enim quòd ab eo plus exigitur cui plus committitur; & cùm augentur dona, rationes etiam creſcunt donorum. Propter quod tanto ampliùs veſtris orationibus nos credimus indigere, quanto major nobis eſt ſolicitudo commiſſa, & ad ſuperiorem ſumus immo ſupremum eccleſiaſticæ dignitatis apicem, licèt inſufficientibus meritis, exaltati, cùm ſecundùm Apoſtolum inſtantia noſtra ſit omnium Eccleſiarum ſolicitudo continua. Novimus etiam quòd multùm valet deprecatio juſti aſſidua, cùm puras manus ſine diſceptatione levat ad Deum; & quanto magis in conſpectu Domini orando humiliùs ſe proſternit, tanto ſe ampliùs ad eum Dominus exaudiendum inclinat, & ipſum viciniùs & familiariùs intuetur. Ipſe etenim humilia reſpicit, & alta à longè cognoſcit: qui ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam. Novimus præterea in Evangelio eſſe ſcriptum: *Petite, & accipietis: quærite, & invenietis: pulſate, & aperietur vobis.* & paulo pòſt: *Omnis enim qui petit accipit, & qui quærit invenit, & pulſanti aperietur.* Qui petit fide, accipit vitam: qui quærit ſpe, invenit viam: qui caritate pulſat, ei veritas aperitur, illa videlicet quæ de ſe dicit: *Ego ſum via, veritas, & vita.* Rogamus igitur univerſitatem veſtram, monemus, exhortamur in Domino, quatenus inſufficientiam noſtram ex humana infirmitate penſantes, præter generalem illam orationem quam pro nobis effundit univerſalis Eccleſia, in orationibus veſtris memoriam noſtri ſpecialiùs habeatis: ut ille qui ad apoſtolatus officium nos vocavit, ad ſalutem noſtram & commiſſorum regimini noſtro populorum profectum nos illud implere concedat, & defectum noſtrum ſuo dignetur omnipotentatu ſupplere, qui dat omnibus affluenter & non improperat; taliter in ſuorum nos dirigens obſervantiam mandatorum, ut vita noſtra luceat ſubditis ad exemplum, & verbum proficiat ad doctrinam. Petite ut ſpiritum vitæ nobis Dominus benignus infundat, & gratiam ſuam in nobis multiplicare dignetur. Quærite, ut qui Petro porrexit dexteram naufraganti, & ne mergeretur erexit, viam nobis ſalutis oſtendat, & erigat, ne ſecularibus negotiis ultra quàm expedit immergamur. Pulſate, ut intelligentiæ nobis veritatem aperiat, & ſic dirigat greſſus noſtros in ſemitis ſuis ut non moveantur veſtigia noſtra, quin immo lucerna pedibus noſtris verbum

*oneri

ejus existat, & sic actus nostros in sua pace disponat, ut ea semper meditemur interiùs & exteriùs operemur quæ nobis & subditis nostris in præsenti proveniant ad quietem, & ad vitam in futuro proficiat sempiternam. Nos enim, quantum concesserit Dominus, profectibus vestris imminere diligenter intendimus, & vobis in necessitatibus vestris potenter adesse, ac contra malignantium impetus apostolica protectione præsidium indulgere. quod tunc libentiùs exequemur, cùm vestris nos senserimus precibus & meritis adjuvari. Dignum est enim ut pro nobis universalis Ecclesia preces effundat, & insufficientiam nostram orationibus relevet, qui ad universorum Christi fidelium regimen divino numine deputati, ex injuncti nobis officij debito universorum cogimur onera sustinere. Ad hæc, cùm dilectum filium nostrum Abbatem de Sambucino de fratrum nostrorum consilio ad proponendum verbum Domini populis Siciliæ, ac eos citandos ad obsequium crucifixi, duxerimus destinandum, ipsum habere vos rogamus & volumus excusatum, utpote quem causa Domini, auctoritas mandatoris, & utilitas communis etiam sine literis nostris sufficienter excusant. Datum Reat. IV. Kal. Aug.

OCTAVIANO HOSTIEN.

Episcopo, Vicario nostro.

Epist. 359. De consecratione altarium, ex mandato D. Petri Apostoli.

PAucis diebus ante nostrum ab Vrbe recessum, sacerdos quidam ætate longævus, timoratus, ut creditur, ad præsentiam nostram accessit, secretò proponens quòd in visione nocturna per somnium ei apparuit beatus Petrus Apostolus dicens: Accede ad Pontificem Innocentium, & ex mea sibi parte significa quòd à nativitate sua quasi filium illum dilexi, & per diversos gradus promotum in mea tandem sede constitui. Quapropter & ipse decorem & honorem domus meæ debet diligere, studióque vigili promovere. Sciat ergo quòd in Ecclesia mea pauca sunt altaria consecrata. unde contingit quòd in altaribus dissecratis divina mysteria celebrantur. Faciat igitur ea saltem cum debita reverentia consecrari, super quæ novit frequentiùs officium celebrari divinum. Verùm cùm semel & iterum eadem sibi fuisset visio revelata, nec ipse quod mandabatur impleret, tertiò tandem idem Apostolus, velut offensus, intulit dicens: Quia meum obaudisti mandatum, ego tuum tibi tollam auditum. Ex tunc ita surdus effectus est, ut penitùs non audiret. Gemens ergo vehementer & plorans, ad confessionem beati Petri devotus accessit, cum lachrymis postulans ut misertus sibi restitueret auditum, quia mandatum ipsius illico adimpleret. Quo per Dei misericordiam exaudito, quod acciderat ei, nobis per ordinem indicavit. Licèt autem secundùm Apostolum non sit credendum omni spiritui, quia tamen in tali negotio angelus Sathanæ non transfiguraret se in angelum lucis, & melius est piè credere quàm temerè dubitare, cùm honestum sit quod proponitur faciendum, etsi verum non esset quod asseritur revelatum; fraternitati tuæ, de qua plenam fiduciam obtinemus, per apost. scripta mandamus quatenus altaria Philippi & Iacobi, Simonis & Iudæ, beati Gregorij, & sancti Andreæ, quæ dissecrata dicuntur, tu ipse consecres, vel per alios auctoritate nostra facias consecrari. Credimus enim quòd ex hoc nobis fructus æternæ retributionis accrescet.

CONSVLIBVS MEDIOLANEN.

Epist. 360. Quod Passaguerra justè fuerit excommunicatus. *Vide supra epist.* 85.

SVper negotio Passaguerræ, pro quo nobis sæpe scripsistis, dicentes quòd ex levibus causis eum excommunicari mandavimus, unde contra nos grave scandalum est subortum, licèt illud vobis respondere possemus quod legalis sanxit auctoritas, quia videlicet instar sacrilegij est de factis Principis judicare, illum tamen in nostra responsione magis volumus imitari cujus, licèt indigni, locum tenemus, qui Iudæis obloquentibus non est dedignatus pro se reddere rationem, inter cetera dicens: *Si malè locutus sum, testimonium perhibete de malo; si bene, cur me cæditis?* Nos enim licèt flagello linguæ vestræ cædamur, quia tamen secundùm Apostolum pro minimo nobis est utrum à vobis aut ab humano die fuerimus judicati, dummodo nostra nos conscientia nõ remordeat, non timentes scandalum contra veritatem subortum, cùm veritas non sit relinquenda pro scandalo, (teste Veritate, quæ cùm ei ab Apostolis diceretur, *Scis quia Iudæi audito hoc verbo scandalizantur?* respondit, *Sinite. cæci sunt, & duces*

cæcorum.) ad excusationem nostram id vobis duximus respondèdum quòd cùm prædictus P. fuisset à nobis multipliciter honoratus, in tantam prorupit audaciam, ut contra verbum suum, quod post pronuntiationem nostram publicè protulit in consistorio exclamando, *Iustus es, Domine, & rectum judicium tuum*, non sit veritus, non solùm coram aliis, sed etiam coram nobis multoties replicare quòd Mediolanen. Ecclesiam injustè gravavimus. Cujus ausum sacrilegum cùm multoties benigna quadam dissimulatione tulerimus patienter, ex patientia nostra factus audacior, coram fratribus nostris non expavit ponere os in cœlum, id ipsum quod dixerat replicando superbè. Nam licèt peccatores simus, & nati de peccatoribus, illius tamen vices exercemus in terris qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus, qui honoratur cùm honoramur, contemnitur cùm contemnimur, ipso testante: *Qui vos spernit, me spernit &c.* Idem etiam Passaguerra iniquitatem addens iniquitati, cùm non solùm causidicus sed procurator esset in causa quæ vertitur inter venerabilem fratrem nostrum Mediolanen. Archiepiscopum & dilectum filium Abbatem de Scozula, post acceptam diù desideratam sententiam postulavit à nobis licentiam redeundi, volens (ut credimus) per excogitatæ malitiæ subterfugium processum justitiæ contra miserum illud monasterium impedire, sicut id ipsum post sententiam venerabilis fratris nostri Veronen. Episcopi sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardin. fuerat procuratum. Sed nos, qui secundùm Apostolum sapientibus sumus & insipientibus debitores, volentes eidem monasterio (sicut justum fuerat) providere, non solùm ei negavimus licentiam redeundi, verùm etiam districtè præcepimus ut moram faceret, prædicto Abbati de Scozula responsurus: qui præceptum nostrum contemnens, sine licentia redire præsumpsit; cùm cautum sit in sacris canonibus, ut ipsius canonis verba ponamus, aliquem ex his tribus criminibus excommunicari debere; cùm ad synodum vocatus canonicè venire contemnit; aut si postquam illuc venerit, sacerdotalibus respuit obedire præceptis; aut si ante finitam causæ suæ examinationem, à synodo abire præsumit. Ad majorem autem cumulum iniquitatis ipsius, sicut ex literis vestris accepimus, præsumit asserere quòd ipse in prædicta causa non extitit procurator, cùm hujusmodi falsitas ex literis pronuntiationis nostræ patentibus, quas ipsemet ad dictum Archiepiscopum reportavit, apertè valeat denudari, quæ continent manifestè prædictum P. fuisse procuratorem ad causam prædictam. Ipse quoque non quasi pœnitens de commissis, sed pertinax in malitia, scandalum contra nos nititur suscitare, culpam suam in nostram volens injuriam retorquere. Licèt autem, secundùm Apostolum, omnem inobedientiam prompti simus ulcisci; volentes tamen eum corripere in spiritu lenitatis, sæpedicto Archiepiscopo vestro mandavimus ut infra quindecim dies reciperet ab eo juratoriam cautionem satisfaciendi nobis de commissis excessibus, vel infra quindecim alios compelleret eum ad præsentiam nostram satisfacturum accedere. quòd si neutrum efficeret, excommunicationis eum vinculo innodaret. Sanè si præmissa verba canonis attendatis, non severitatem sed benignitatem exhibuimus circa ipsum. Et ecce quanta sit ejus in hoc facto discretio, liquidò potestis advertere; cùm ante excommunicationem per se potuerit efficere quod post excommunicationem per alium sibi fieri deprecatur, videlicet ut recepta juratoria cautione mereatur absolvi. Quia verò civitatem vestram speciali quadam prærogativa diligimus, etsi non debueritis sinistra de nobis dicere vel etiam cogitare, vestris tamen precibus inclinati, Archiepiscopo vestro mandamus ut recepta ab eo secundùm formam Ecclesiæ juratoria cautione, munus ei absolutionis impendat; mandans ei statim ex debito juramenti, quatenus infra mensem nostro se conspectui repræsentet; ut unde sine licentia præsumptuosus abscessit, illuc ex obedientia satisfacturus accedat. quod si facere fortè contempserit, eum & pro præmissis excessibus & reatu perjurij in prædictam excommunicationis sententiam reducere non postponat. Monemus igitur prudentiam vestram & exhortamur in Domino quatenus carnalis affectus non extinguat in vobis igniculum rationis, cùm nos in hoc facto non tam nostram quàm Iesu Christi persequamur injuriam, cùm ex debito suscepti regiminis teneamur ut juxta sa-

Vide supra epist. 88.

Vide supra epist. 37.

crorum patrum statuta nervos severitatis ecclesiasticæ non patiamur prophana facilitate dissolvi.

Scriptum est super hoc Archiepiscopo Mediolanensi.

HOMINIBVS DE MONTE-Flascone fidelibus nostris.

Epist. 361. De traditione castri & bonorum quorundã, ut pro Ecclesia decernent.

LIcèt ad fidelitatem Ecclesiæ Romanæ quasi novissimi redieritis, sperantes tamen quòd in ea quasi primi semper existere debeatis, specialem gratiam vobis duximus faciendam, cùm castrum Montisflasconis ad jus & proprietatem Ecclesiæ Romanæ specialiter pertinere noscatur. Eapropter, dilecti in Domino filij, medietatem passagij vobis concedimus, ut milites vestri semper in equis & tam ipsi quàm pedites in armis sint pro servitio nostro & castri defensione parati: ita quòd si propter ipsius castri negotium de mandato nostro pro servitio Ecclesiæ procedentes, equos & arma ipsos amittere fortè contigerit, faciemus ea juxta curiæ consuetudinem emendari. Bonas quoque consuetudines antiquas pariter & modernas communiter observatas vobis auctoritate apostolica confirmamus. Cum Philippo verò non conveniemus finaliter, quin castrum ipsum quietum Ecclesiæ Romanæ dimittat. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis & confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Apostolorum Petri & Pauli & nostram se noverit incursurum.

Positum est in optione eorum, si mallent prædictam medietatem passagij pro munitione castri.

ABBATI SANCTI PROCVLI, & Magistro Lanfranco Canonico Bononiensi.

Epist. 362. De causa quadam matrimoniali.

AD hoc Deus in apostolica sede constituit totius Ecclesiæ magistratum, ut quia secundùm * scripturæ sententiam fecit Deus hominem rectum, sed ipse se infinitis miscuit quæstionibus, ad eam nodi quæstionum difficiles referantur, suo recto judicio dissolvendi. Ad apostolatus quippe nostri notitiam literarum vestrarum insinuatione pervenit quòd cùm causa quæ inter Ca. & B. uxorem ejus vertitur, à dilecto filio nostro G. sanctæ Mariæ in Porticu Diacono Cardinale, tunc apostolicæ sedis Legato, vobis commissa fuisset fine debito terminanda, viro ipso ad vos ad instantiam mulieris sæpius convocato, tandem Ca. patruum suum in causa ipsa coram vobis constituit responsalem Qui assignata sibi die ut libello responderet uxoris, (quo virum ad separationem thori, & ut dotem suam reciperet, de adulterio accusabat) donec advocatus ejus, qui absens erat, rediret, inducias postulavit. Quibus ad diem certam obtentis, iterum propter eandem causam dilationes similes impetravit. Cùm autem tertiò dilationes hujusmodi cum instantia petens, obtinere non posset, publicè proclamavit se nunquam coram vobis aliter responsurum, nec quòd aliter suam vobis præsentiam exhiberet. Vnde duobus ferè mensibus sic impedito causæ principio & progressu, cùm vobis dictus procurator illudere videretur, testes mulieris habito consilio recepistis, & allegationibus insuper præbuistis auditum. Quo facto, dictus procurator ad præsentiam vestram accedens, dixit se respondere paratum, velle negotio interesse. Qui sibi die statuta, cùm crederetur libello, de quo præmisimus, responsurus, restitutionem uxoris ex parte virī priùs fieri postulavit, & ne secùs fieret, ad sedem apostolicam vocem appellationis emisit. Verùm quia mulier ipsa dicebat se virum habere suspectum, vel quia in domo ejus coacta fuerat se adulteratam cum pluribus confiteri, vel quia meretricem publicè detinebat, ex qua etiam prolem susceperat, sicut evidentia facti & fama viciniæ demonstrabat, (super quo etiam testes produxerat, & alios parata erat ad hoc ipsum probandum inducere) ab ipso procuratore quæsistis an vellet de mulieris impunitate cavere. Qui dixit se super hoc de consilio responsurum. Sed ad diem statutam neque respondit, neque se vestro conspectui præsentavit. Quin etiam ad alium diem citatus, se asseruit, nisi priùs advocatus ejus rediret, nullatenus responsurum, sicut nuncius vester juramento firmavit. Vnde iterum testes mulieris de prudentum consilio recepistis, & attestationibus publicatis diligenter audistis quæ fuerunt ipsius nomine allegata. Quia verò cùm

Cap. Ad hoc Deus. *Vt lite non contestata.* * *In Tertia Collect.* Scripturam sanctam fecit D.h.r. ipse

de ferenda sententia cum viris prudentibus tractaretis, * diversorum inveniſtis diversa consilia, (quibusdam dicentibus appellationi simpliciter deferendũ, aliis autem appellationi deferendum non esse; nonnullis etiam asserentibus appellationem nullatenus tenuisse, cùm mulier non sit viro restituenda suspecto, nisi de impunitate sufficienti præstita cautione) vos in tanta varietate nos consulere voluistis, qualiter esset in hoc negotio procedendum. Nos ergo consultationi vestræ de fratrum nostrorum consilio taliter respondemus, quòd licèt ordo judiciarius in aliis controversiis observandus, in matrimonialibus causis non usquequaque servetur; quia tamen in præsenti negotio non est actum de fœdere matrimonij, sed de crimine adulterij, per quod ad separationem conjugum non ad conjunctionem intenditur, cùm lite non contestata testes fuerint recepti, & attestationes etiam publicatæ, sive deferendum sive non deferendum appellationi fuisset, non est ad diffinitivam sententiam procedendum; potuit tamen præfatus Ca. propter contumaciam excommunicationis vinculo innodari. Datum Perusij, XV. Kal. Octobris.

* *In Tertia Collect.* universorũ

LEMOVICEN. EPISCOPO & Abbati S. Eparchij Engolismen.

Epist. 363. Vt ablata Ecclesiæ bona detenique reditus restituantur.

VEniens ad præsentiam nostram dilectus filius I. Petragoricen. Decanus contra. P. de Rocenat. & S. Archidiac. Petragoricen. G. & Ar. Diacon. quæstionem intendit, asserens quòd cùm decanatum ipsius Ecclesiæ per donationem dilecti filij nostri Ior. tt. sanctæ Pudentianæ Presb. Card. tunc in partibus illis apostolicæ sedis Legati de assensu Episcopi & Cap. loci illius canonicè fuisset adeptus, ipsi redditus & alia bona quæ prædecessores ipsius Decani per XL. annos & amplius pacificè tenuerũt, in ejus præjudicium detinent occupata, & reddere contradicunt. cujus assertione A. Clericus, qui ex adversa parte procurator ad sedem apostolicam fuerat destinatus, inficiabatur omnino, dicens quòd ea quæ illi pro quibus venerat possidebant, nullatenus idem Decanus vel prædecessores ejus decanatus nomine tenuerunt. Quia igitur super his nobis veritas non poterat denudari, de utriusque partis assensu discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus si præmissis veritas suffragatur, memoratos Archidiac. & alios prædictorum redditum detentores ad restitutionem illicitè detentorum per censuram ecclesiasticam, sicut justum fuerit, appellatione postposita compellatis; audituri si quid fuerit quæstionis, & appellatione remota fine debito decisuri. Testes autem &c. Nullis literis obstantibus, si quæ apparuerint præter assensum partium à sede apostolica impetratæ. Dat. Reat. II. Id. Augusti.

*ARMACHAN. ET CASSELLEN. Archiepiscopis, & Episcopo * Laomen.*

* *In Tertia Collect.* Lavin. *Epist.* 364. Quòd in causa contra Electum Roscensem procedant. *Cap.* Cùm olim. *De dolo & contumacia.*

CVm olim D. Clericus ad sedem apostolicam de Hiberniæ partibus accessisset, bonæ memoriæ C. Papæ prædecessori nostro diversas diversorum Prælatorum Hibernien. literas præsentavit, quibus se asserebat in Episcopum fuisse Roscen. electum. Cùmque nullus appareret qui aliquid proponeret contra eum, dictus prædecessor noster ei per bo. me. A. Albanen. Episcopum munus fecit consecrationis impendi, & ad suam eum remisit Ecclesiam consecratum. Postmodum verò dilecti filij Flor. & * E. monachi ad ejusdem prædecessoris nostri præsentiam accesserunt; quorum uterque se asseruit à Canonicis Ecclesiæ Roscen. electum. Sed idem F. quòd prædictus D. ad eandem Ecclesiam fuisset apud sedem apostolicam, quam per falsas literas circumvenerat, consecratus, exposuit. propter quod idem prædecessor noster causam eorum vobis fratres Casselen. & * Laomen. Episcope sub ea forma commisit, ut de forma & processu electionis memorati D. solicitè quæreretis; & si eum electum canonicè fuisse constaret, ipsum faceretis pacifica possessione gaudere. alioquin inter prædictos F. & E. audiretis causam, & cujus electionem canonicam & magis rationabiliter factam inveniretis, ratione prævia curaretis alterius electioni præferre, ac tu frater Casselen. alterum eorum, quem rationabiliter duceres confirmandum, in Episcopum consecrares. Verùm (sicut ex literis vestris accepimus) cùm dictæ commissionis vobis fuissent literæ præsentatæ, juxta tenorem earum primò de electione prædicti D. inquirere voluistis. Sed cùm à vobis tertiò citatus, vestro se nollet conspectui præsentare,

*In Tertia Collect. G.

*In Tertia Collect. Laurensis.

procedentes in causam, tam ex testimonio Cleri & populi Roscen. Ecclesiæ, quàm assertione illustris Regis Corcaiæ & Prælatorum ipsius provinciæ de prædicto F. electionem fuisse celebratam canonicè didicistis, & eam postmodum auctoritate curastis apostolica confirmare; præsertim cùm Decanus, Archidiaconus, Cantor, Thesaurarius, & totus Clerus & populus Roscen. Ecclesiæ dictum D. se non elegisse constanter asserent, nec de prædicti E. monachi electione aliquatenus cogitasse. Interim autem memoratus D. ad apostolicam sedem accedens, & nullam penitùs de commissione prædicta vel etiam de prædictorum electionibus faciens mentionem, nobis suggerere non expavit quòd cùm ad Roscen. diocesim cum prædictis prædecessoris nostri literis remearet, supradictus Rex Corcaiæ ipsi fecerat inhiberi ne diocesim vel Ecclesiam Roscen. intraret, donec ei certam solveret vel saltem promitteret pecuniæ quantitatem. Cùm autem postmodum amici ejus, præter ipsius conscientiam, certa Regi munera promisissent, ipse ad Ecclesiam suam admissus, in ea per annum dimidium ministravit. Sed cùm promissam ab amicis suis pecuniam noluisset exolvere, Rex ira commotus, Decano mandavit ut ei reverentiam nullatenus exhiberet. Qui licèt dicto D. juramento teneretur astrictus, quia tamen ab eo pro filio suo adhuc parvo archidiaconatum non potuit obtinere, quinta feria majoris hebdomadæ, oleum quod benedici debuerat, furari præsumpsit; & quamvis propter hoc ab eo fuerit excommunicationis vinculo innodatus, nihilominus tamen tertia feria septimanæ sequentis Roscensis Ecclesiæ libros surripuit, & ad Regem contra ipsum se transferre minimè dubitavit. Quorum duorum molestiis fatigatus, terram ipsius Regis coactus exivit. Propter quod à nobis ad venerabilem fratrem nostrum Fernen. Episcopum & conjudices suos literas impetravit, qui memoratum Regem diligentiùs inducerent & monerent ut ipsum sine alicujus exactione pecuniæ ad Ecclesiam suam securè redire permitteret, & administrationem episcopatus tam in temporalibus quàm spiritualibus exercere: alioquin eum excommunicationis vinculo innodarent, & terram ejus subjicerent interdicto, neutram relaturi sententiam donec super receptione ipsius mandatum apostolicum adimpleret: memoratum quoque Decanum, si eis de præmissis constaret, ab officio beneficioque suspensum ad sedem apostolicam venire compellerent, & donec resipiscceret, excommunicatum facerent publicè nunciari. Præterea contra Episcopum Corcaien. & F. Monachum literas impetravit, asserens eundem Episcopum jura Roscen. Ecclesiæ detinere, ac eundem F. monachum in Archidiaconum & Clericos manus injecisse temerè violentas. Ceterùm eodem D. à nobis cum hujusmodi literis recedente, ferè post trium mensium spatium dictus F. monachus ad sedem apostolicam accessit, & ex parte vestra nobis literas præsentavit: quæ, qualiter à vobis in commissione prædicta processum fuerat, continebant. Cum fratribus igitur nostris habito super hoc diligenti tractatu, timentes ne sicut prædecessor noster per literas, quas idem D. ei præsentaverat, dicitur circumventus, nos etiam circumveniri contingeret per literas vestras nobis ab eodem monacho præsentatas, volentes adhuc misericorditer agere cum absente, ut & ejus malitia fortiùs convincatur, dictum F. monachum ad vos communiter duximus remittendum, fraternitati vestræ per apostolica scripta districtè præcipiendo mandantes quatenus eo non obstante quòd ejus fuit electio confirmata, sæpedictum D. si in Hibernia poterit inveniri, legitimè citetis ad causam, & facultate sibi defensionis indulta, solum Deum habentes præ oculis, in causa ipsa canonicè procedatis. Quòd si forsan in Hibernia inventus non fuerit, indulto ei unius anni spacio, ex quo ad nos, etsi non verbo, facto tamen intelligitur provocasse, arrepto itinere ad sedem apostolicam veniendi, dicto F. administrationem Roscen. diocesis tam in spiritualibus quàm temporalibus auctoritate freti apostolica committatis. quo elapso, eum non differatis in Episcopum, sicut canonicum fuerit, consecrare. Si verò prædictus D. inventus in Hibernia, & citatus legitimè, infra tres menses vestro se conspectui denuo contempserit præsentare, ad consecrationem prædicti F. (sicut dictum est) omni cõtradictione postposita procedatis. Ne autem per appellationis vel recusationis subsidium vester possit impediri proces-

sus, partibus omnem appellationis & recusationis penitùs interdicimus facultatem; ne contingat Roscen. Ecclesiam, quæ ferè triennio jam vacavit, diutiùs carere pastore. Ad hæc, vobis, fratres Archiepiscopi, per apost. scripta mandamus, & districtè præcipimus ne nobilis viri Comitis de Mauritania vel cujusquam secularis potestatis gratia vel timore prætermittatis ulteriùs quin electos canonicè confirmetis; confirmatis, prout ad vos pertinet, sine dilatione qualibet consecrationis beneficium impensuri, ne plus videamini homini quàm Deo deferre. Quòd si omnes &c. duo vestrum &c. Datum Perusij, XV. Kal. Octobris.

HOMINIBVS S. AGATHES.

Epist. 365. Confirmantur consuetudines eorū rationabiles & antiquæ.

CVm à nobis petitur &c. *usque ad verbum* annuentes, ad instantiam dilecti filij G. de Labro Subdiaconi nostri rectoris Masan. apostolicæ sedis Legati, antiquas rationabiles & approbatas consuetudines vestras & hactenus observatas auctoritate vobis apostolica confirmamus &c. Nulli ergo &c. Datum Perusij, XI. Kal. Octobris.

CAPITVLO, CLERO, ET POPVLO tam civitatis quàm diocesis Lethglennen.

Epist. 366. De electione & consecratione Episcopi Lethglennensis.

EX literis venerabilium fratrum nostrorum Ardmachan. & Cassellen. Archiepiscoporum, Oseriæ & Darien. Episcoporum, & vestris accepimus, quòd Ecclesia vestra pastore vacante, in venerabilem fratrem nostrum I. nunc Episcopum vestrum, tunc autem Rossevall. Abbatem, unanimiter convenistis, electionem de ipso canonicè celebrantes. Quia verò venerabilis frater noster Dublinen. Archiepiscopus Metropolitanus vester à sua dioceſi & Ecclesia exulabat, nec ideo ad eum super hoc recurrere potuistis, electionem vestram dicto Archiepiscopo Cassellen. tunc apostolicæ sedis Legato curavistis humiliter præsentare; qui eam auctoritate, qua fungebatur, apostolica confirmavit, sed propter contradictionem Ademundi de Vallon. officialis nobilis viri Comitis de Mauritania electo ipsi consecrationis noluit beneficium exhibere. Nos igitur electionem ipsam canonicam attendentes, & de persona celebratam idonea, & à præfato Archiepiscopo confirmatam, (quorum primum & ultimum sufficienter per prædictas literas & quarundam personarum, quas secum habebat, testimonia, quæ ad majorem cautelam sub juramento recepimus, probatur; de secundo verò per examinationem personæ apud sedem apostolicam * vobis factam constitit manifestè) confirmationem ab eodem Archiepiscopo factam ratam habuimus, & electum ipsum nostræ humilitatis ministerio curavimus in Episcopum consecrare. Eum ergo ad gerendam Ecclesiæ suæ solicitudinem ad eandem remittentes Ecclesiam consecratum, universitati vestræ per apostolica scripta mandamus atque præcipimus quatenus eum recipientes humiliter & devotè, tanquam pastorem & Episcopum animarum vestrarum honorare curetis, & de universis justitiis ad eum spectantibus ei sine dilatione qualibet respondere, statuta & mandata ipsius recepturi humiliter, & inviolabiliter servaturi. Datum ut suprà.

* *Leg.* à nobis.

Vide epist. seq. & Rogerium de Hoveden ad an. 1197. circa finem.

NOBILI VIRO Comiti de Mauritania.

Epist. 367. Vt ecclesiasticam libertatem & privilegia non perrumpat.

QVòd contra Deum & ecclesiasticam libertatem per officiales tuos in animæ tuæ perniciem in causis spiritualibus indebitam tibi jurisdictionem usurpas, non attendens quòd Ozias Rex, quia præsumpsit incensum offerre, lepra fuit in fronte percussus, quòd viros ecclesiasticos exulare cōpellis, quòd electionibus canonicè factis repugnare præsumis, miramur non modicùm, & non minùs tibi quàm Ecclesiarum gravamini condolemus. Cùm enim noveris quòd omnis est potestas à Deo, & quòd usque adeo humana est infirmitas imbecillis, ut nec adicere possit ad staturam suam cubitum unum, nedum regni sibi solium vendicare, dolemus quòd contra eum & sponsam ejus Ecclesiam videris supercilium assumpsisse per quem Reges regnant & Principes dominantur; qui potentes deponit, & humiles & justos exaltat, superborum & sublimium colla propria virtute conculcans; per quem si cuperes exaltari, te in ipsius oculis humiliare deberes: quoniam omnis qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur, juxta testimonium Veritatis. Nam ut alia quæ in libertatis ecclesiasticæ præjudicium attentasse diceris omittamus, & ut transeamus sub silen-

tio quòd venerabilem fratrem nostrum Dublinen. Archiepiscopum coëgisti, sicut accepimus, exulare, id solum per literas explicantes propter quod nunc assumpsimus scribendi laborem, sine tua non credimus conniventia contigisse quòd cùm dilecti filij Lethglennen. Canonici, Ecclesia sua pastoris solatio destituta, venerabilem fratrem nostrum I. nunc Lethglennen. Episcopum, tunc autem Rossæval. Abbatem, canonicè ac concorditer elegissent, Ha. de Valon. ministerialis tuus opponere se ipsorum electioni præsumpsit, ipsius Ecclesiæ ac Canonicorum bona violenter invasit, & usque adeo contra ipsum & ejus fautores exarsit, ut venerabilis frater noster Cassellen. Archiepiscopus, tunc apostolicæ sedis Legatus, propter eum ausus non fuerit electum ipsum in Episcopum consecrare, licèt electionem confirmasset ipsius, cùm tu dictum Dublinen. Archiepiscopum, ad quem confirmatio ejus & consecratio pertinebat, in Normanniæ partibus exulem detineres. Quia verò tuæ nobilitati non expedit Deum contra te per offensam Ecclesiæ provocare, aut in eam nos credulitatem inducere quòd ad deteriora manum extendas, si regni fueris honorem adeptus, cùm de vini non possit sapore sperari quòd priùs acescat quàm vasi totaliter infundatur, discretionem tuam rogamus attentiùs & exhortamur in Domino, ac per apostolica tibi scripta præcipiendo mandamus, quatenus cùm idem Episcopus consecratus à nobis, ad gerendam Ecclesiæ suæ solicitudinem remittatur, non impedias nec facias vel patiaris ab aliis impediri quò minùs administrationem ejusdem Ecclesiæ tam in spiritualibus quàm temporalibus exequatur; immo dictum ministerialem tuum tradita tibi potestate compellas ut quæ vel Ecclesiæ vel Canonicis Lethglen. abstulit, restituat universa; ita quòd ex hoc omnibus liqueat manifestè quòd sine tuo consensu tanta fuerit iniquitas perpetrata. Hæc autem asperè scribimus, non ad petitionem Episcopi memorati, sed ut nostrum exprimamus affectum: quia pater filium, quem diligit, corripit, & revocare cupit errantem. Abstineas ergo, fili, diligenter ab his quæ tuam famam denigrent, & profectum impediant: ne si Deum ad iram contra te provoces, & Ecclesiam tibi reddas offensam, præter id quod dicitur à psalmista, *Quoniam impius non dimidiat dies suos*, tuæ promotionis intercludas assensum. Datum Perusij, XIV. Kal. Octobris.

MEDIOLANEN. ARCHIEPISC.

Epist. 168. De collatione Cancellariæ Mediolanensis. Cap. Vt nostri. Vt eccles. benefic. cia. & cap. 56. de appellat. Vide supra epist. 120.

VT nostrum prodeat de Dei vultu judicium, & oculi nostri videant æquitatem, via regia debemus incedere, nec ad sinistram omnino nec ad dexteram declinare, ita magnum judicantes ut parvum; quia non est apud Deum acceptio personarum. Ad audientiam sanè nostram multorum relatione pervenerat quòd Cancellaria Mediolanen. Ecclesiæ vacaverat ultra annum. unde secundùm Lateranen. Concilij statuta ad nos ipsius erat donatio devoluta. Volentes autem tibi solita dignitate deferre, rogavimus te attentiùs & mandavimus ut Cancellariam ipsam dilecto f. Henr. de Settara Subdiac. nostro, Mediolanen. Ecclesiæ Canonico, bene apud te merito, & ad hoc officium obtinendum idoneo, benignè conferres; & si post receptionem literarum nostrarum quicquam de ipsa Cancellaria contra jus acquisitum nobis ex Lateranen. decreto statueres, decernebamus illud irritum & inane. Tu verò literis nostris receptis diceris respondisse, sicut ex publico declaratur authentico, quòd Cancellariam ipsam alteri non cõtuleras, quia propter gravamina debitorum, proventus ipsius tibi erant plurimùm necessarij; literis tamen nostris apertis, earúmque tenore perspecto, responderes in crastino quod crederes respondendum. Porrò, sicut ex alio comperimus instrumento, postquam mandati nostri audivisti tenorem, variata locutione dixisti quòd Cancellariam ipsam non poteras juxta mandatum nostrum præfato Subdiacono nostro conferre; quia, reservatis tibi proventibus, eandem Cancellariam decem mensibus jam elapsis Henrico de Lamp. concesseras. Cùmque nobis hujusmodi responsionum varietas ex scriptis innotuisset authenticis, etsi secundùm Apostolum omnem inobedientiam prompti simus ulcisci, adhuc tamen tibi deferre volentes, cui & in minori officio constituti, & promoti, sicut Domino placuit, ad majora, in multis & magnis detulimus, tibi dedimus in mandatis ut ad præsentiam nostram procuratorem idoneum destinares, qui tuo nomine legitimè nobis

bis ostenderet quòd dictam Cancellariam personæ idoneæ modo canonico tempore tibi competente donasses; dictus quoque H. de Lampuniam, cui dicebatur facta donatio, si vellet, ad præsentiam nostram accederet, suam justitiam defensurus. Venientes igitur ad apostolatus nostri præsentiam dilecti filij G. procurator tuus & sæpedictus H. super varietate responsionum nitebantur te multipliciter excusare; licèt publicis instrumentis fides non facilè derogetur, & secundùm rerum naturam vix potuisset sufficienter ostendi quòd tu id quod dictum est minimè responderes, etsi fortè potuisset ostendi quòd aliud respondisses. Produxerunt autem in nostra præsentia duos testes, qui jurati dixerunt quòd in Ianuario nuper præterito fuit annus ex quo Mediolanen. Cancellarius debitum universæ carnis exoluit, & in sequenti Maio, cùm consanguinei Henr. de Lampunen. frequenter apud te ac vehementer instarent ut Cancellariam ipsi conferres, te respondente quòd Cancellariæ proventibus carere non posses, ad multam tamen instantiam est obtentum ut Cancellariæ tibi retineres proventus, & jus ipsius præfato conferres Henrico. Quatuor ergo præsentibus, inter quos duo testes memorati fuerunt, in secretiore Palatij tui camera eundem H. secundùm tenorem præscriptum de Cancellaria investisti per librum, & recepisti fidelitatem ab eo; prohibens universis ne verbum istud cuiquam revelarent. Adjecit autem unus testium prædictorum, quòd postquam ad te mandatum nostrum pervenerat, & ipse H. jam Bononia rediisset, tu ei solenniter & publicè tradidisti se vidente sigillum, mandans ei ut Cancellarij officium exerceret. quod & alter testis asseruit de auditu; & idem procurator tuus, quòd verum crederet esse, respondit. Henr. quoque confessus est factum; sed solennitatem facti negabat. Quia ergo post interdictum nostrum ei præsumpsisti tradere Bullam, cùm traditionem ipsam saltem debuisses differre, donec nostrum consuleres beneplacitum; dilectis filiis I. Archidiac. & O. Lento Canonico Mediolanen. dedimus in mandatis, ut si etiam post secundum mandatum, per quod totius cognitionem negotij ad nostrum judicium revocavimus, id ipsum cognoscerent attentatum, traditionem sigilli decernerent irritam & inanem; inhibentes Henr. ne quomodolibet eo uti præsumeret, cùm plus sit Roman. Pontificem ad se aliquod evocare negotium, quàm quemquam ad eum super aliquo negotio provocare. Tolerabamus autem ad tempus, ut negotij merita nobis pleniùs innotescerent, investituram quæ dicebatur in occulto facta fuisse per librum, licèt ecclesiastica beneficia non sint donatione clandestina conferenda, teste Veritate, quæ dicit: *Qui malè agit, odit lucem.* Ceterùm quia Cancellariæ officium memoratæ spirituale vel annexum spirituali proponebatur existere, cùm Cancellarius ex officio suo multa facere debeat quæ spiritualia esse noscuntur, ac per hoc sub tenore præscripto dicebatur non debuisse conferri, cùm ab omni specie mala præcipiat Apostolus abstinere; quia etiam præfatus Henr. de Lamp. licèt receptus sit in fratrem ad vacaturam præbendam, ordinarius tamen asserebatur non esse, ac per hoc Cancellariam sibi non debuisse conferri, quæ de jure vel consuetudine ordinario tantùm debet committi, cùm nec Mediolanen. Archiepiscopi sed Mediolanen. Ecclesiæ Cancellarius esse scribatur, nec vacante sede Cancellarij perdat officium, (nam nec ipsum sigillum substituto Pontifice variatur) inquisitionem horum duximus prænominatis I. Archid. & O. Lento Canonico Mediolanen. committendam; per apostolica scripta præcipiendo mandantes quatenus omni contradictione & ap. cessante, Deum habentes præ oculis, gratia & timore postpositis, sine personarum acceptione inquirerent super præmissis diligentissimè veritatem, & ne veritas celaretur, testes qui eis nominarentur, si se gratia vel timore subtraherent, per censuram eccl. compellerent perhibere testimonium veritati, & quod super omnibus invenirent, sub litterarum suarum testimonio ad sedem apostolicam destinarent; ut per inquisitionem ipsorum sufficienter instructi, negotium ipsum meliùs decidere valeremus. Ipsi verò mandatum apostolicum fideliter exequentes, convocatis Mediolanen. Ecclesiæ ordinariis, & per pœnam excommunicationis cõpulsis dicere sub jurisiurandi religione de facto Cancellariæ, quia noverant, super præmissis articulis veritatem, attestationes suas redactas in

scriptis, sigillo munitas, ad nostram præsentiam transmiserunt. Interdixerunt etiam eidem H. administrationem sigilli, sicut ex literis eorum accepimus, juxta formam mandati nostri, de consilio sapientum. Cùmque sæpedictus H. de Lamp. cum patre suo Rogerio propter hoc nostro se conspectui præsentasset, copiam allegandi pro se liberam ac benignam in communi concessimus auditorio. Qui per Advocatum proposuit, quòd delegati prædicti sine inquisitione spoliaverunt eum executione sigilli, contra nostri mandati tenorem, cùm ipsius sigilli traditio non fuerit facta post secundum mandatum. & ideo primo loco restitutionem sibi fieri postulabat. Formam verò concessionis nitebatur multipliciter excusare, proponens quòd in retentione fructuum simoniaca pravitas nullatenus intercessit. tum quia officium Cancellariæ nec est spirituale, nec annexum spirituali; quia licèt Cancellarius quædam agat quæ spiritualia esse noscuntur, sicut ex attestationibus liquet, ea tamen non agit ex officio Cancellarij, sed de mandato Archiepiscopi, sicut ex dictis testium comprobatur. tum etiam quia nihil emit aut vendidit, cùm simonia describatur esse studiosa cupiditas vendendi vel emendi spirituale vel spirituali annexum; præsertim cùm tu ante traditionem separaveris fructus, & ita quod tuum erat tibi retinuisti, non accipiens alienum. Se quoque ad obtinendum Cancellariam proponebat idoneum, cùm de mandato Romani Pont. sit Mediol. Ecclesiæ Canonicus institutus, vocem habens in Capitulo & locum in choro, & tanquam verus & plenus Canonicus in tractatibus & contractibus ipsius Ecclesiæ admittatur. Nec obstat quòd integram præbendam non habet, cùm, sicut per dicta testium est probatum, archidiaconatus ejusdem Ecclesiæ, de quo nullatenus dubitatur quin sit dignitas & officium spirituale, quandoque fuerit concessus ei qui præbendam integram non habebat. Quòd autem à sexaginta annis juxta quorundam testimonium concessa fuit tantùm ordinario præbendato de numero viginti Canonicorum, qui propriè ordinarij appellantur, sibi nocere non poterat; cùm per hoc nullum sit tibi præjudicium generatum quin ei qui de numero viginti non esset, præsertim Canonico, eandem Cancellariam potuisses conferre. Allegabat insuper quòd etsi pactio de retinendis ad tempus proventibus interveniisset, quod ipse tamen negabat, inter te ac parentes ipsius, ipse tamen de prædicta Cancellaria purè fuit & simpliciter investitus. & ideo talis pactio sibi non debet obesse, cùm parentes nihil tibi pro eo dederint, vel promiserint. Præterea proponebat quòd cùm nullus debeat sine accusatore damnari, nec aliquid circa negotium istud actum sit in forma judicij, depositiones testium non poterant sibi præjudicium generare. Quia verò per hanc ultimam allegationem personam nostram tangere videbatur, dignum duximus causam commissæ inquisitionis & ordinem pleniùs explicare, ne quis quomodolibet suspicetur quòd nos in hoc negotio perperam processerimus, præsertim cùm ratio assignanda debeat esse posteris profutura. Cùm enim juris sit explorati quòd actore non probante is qui convenitur, etsi nihil præstiterit, debet absolvi, videri poterat quòd nos tibi, qui conveniebaris à nobis, malitiosè vel indiscretè onus probationis super tribus præmissis articulis imposuimus, videlicet ut ostenderes quòd prædictam Cancellariam personæ idoneæ modo canonico & tempore tibi competenti donasses. Porrò cum donatio fuisset occulta, & ideo suspicione non careat, & elapso jam anno nullus omnino Cancellarius appareret, non immeritò credebatur quòd secundum Lateranen. statuta Concilij ad nos esset ipsius Cancellariæ donatio devoluta, & ideo sine culpa potuissemus ipsam conferre. Quoniam etsi locum Dei teneamus in terris, non tamē de occultis possumus divinare. Quod ergo contra illud quod prima facie justè præsumebatur pro nobis, præsertim cùm responderis prima vice quòd Cancellariam alicui non contuleras, facultatem tibi pro te probandi concessimus, non fuit gravamen, sed gratia, nec ex malitia sed ex benignitate processit. Quòd etiam de modo canonico fidem nobis fieri mandavimus; tu causam præstitisti mandato, (quod sæpe nobis per literas intimasti) & tandem probasti per testes quòd retentis tibi proventibus, officium concesseras memoratum. ex quo non immeritò contra talem concessionem fuimus suspicati; cùm & proponeretur apertè quòd illud ei personæ commise-

ras, cui secundùm consuetudinem Mediolanen. Ecclesiæ non debuerat aliquo modo committi. Et ideo non tam ex plenitudine potestatis, quàm ex officij debito, quia possumus & debemus de subditorum excessibus ad correctionem inquirere veritatem, te maximè causam & occasionem præstante, inquisitionem commisimus faciendam. Omnibus ergo diligenter auditis quæcunque fuerunt in
* f. proposita nostro auditorio * proponenda, deliberavimus cum fratribus nostris, & in ipsa deliberatione te in tribus prçcipuè comperimus fuisse culpabilem. circa contrarietatem responsi: quia non solùm nobis, qui, licèt immeriti, Iesu Christi locum tenemus, sed nec cuiquam debuisses ex certa scientia contraria respondere. circa carnalitatem animi: quia non affectu carnali, sed discreto judicio debuisti ecclesiasticum officium & beneficium in persona magis idonea dispensare. & circa inhonestatem facti: quia non licuit ex pactione vel conventione quacunque sub modo vel tenore præscripto concedere nudum officium, & tibi retinere proventus; cùm & in Lateranen. Concilio sit prohibitum, ne quis conferendo ecclesiasticum beneficium, partem proventuum suis usibus retinere præsumat; & alibi cautum reperiatur in canone, quòd ecclesiastica beneficia debent sine diminutione conferri. Vnde credimus distinguendum, utrum qui dat spirituale beneficium, proventus ipsius ante donationem percipiat. Nam si proventus ante donationem non percepit ipse, sed alius, & ex donatione consequitur ut ipse proventus percipiat, non est dubium intercedere simoniacam pravitatem. Si verò ante donationem percepit ipse proventus, credimus etiam distinguendum, utrum ante donationem constituat ut ipsi proventus retineantur ad tempus pro causa justa & necessaria, an conveniat cum eo qui accipit beneficium, seu cum mediatore quocunque, ut officio illi concesso retineat ipse sibi proventus. Primum enim membrum credimus esse licitum; secundum autem dicimus non licere, ne viam aperiamus his qui pravitatem suam satagunt palliare. Quia verò majorum excessus majori debent severitate puniri, cùm juxta divinæ legis oraculum si sacerdos, qui est unctus, peccaverit, faciet delinquere populum, quod inhonestè super retentione proventuum præsumpsisti, de communi fratrum nostrorum consilio irritavimus, & in pœnam præsumptionis hujusmodi, ut in eo puniaris in quo peccaveras, à collatione dignitatis vel ecclesiastici beneficij, quod ad tuam donationem in tua primò vacabit Ecclesia, censuimus suspendendum. Ceterùm quia divina docente scriptura didicimus quòd melior est sapiens viro forti, & qui dominantur animo expugnatore urbium, quantumcunque voluerimus aut vellemus, si salva possemus justitia, (contra quam non judicamus nos posse, cùm simus in sede justitiæ constituti) præfatam Cancellariam prædicto Subdiacono nostro conferri, sæpedictum tamen H. de Lamp. non invenimus ita culpabilem, ut eum exigente justitia ipsa Cancellaria privare possimus; cùm etsi parentes ejus ex simplicitate deliquerint, nihil tamen pro ea dantes, aut etiam promittentes, ipse tamen investituram Cancellariæ, sicut verus Canonicus, & cui ratione canonicatus de jure non poterat opponi defectus, sine pactione qualibet & cõventione recepit. nec etiam fuit sufficienter probatum quòd Cancellarius ex officio suo faciat spiritualia memorata, cùm ea potiùs de jure communi ad Archidiaconi spectent officium, repræsentare videlicet ordinandos Episcopo, & illos examinare, ponere Abbates & Abbatissas in sede. quæ cùm probatum sit per aliquos testium Cancellarium facere de mandato Archiepiscopi, de speciali potiùs quàm de generali mandato videtur intelligi. Verùm quòd delegati præscripti scripserunt se interdixisse illi officium Cancellarij secundùm apostolici formam mandati, de consilio sapientum, cùm ab eis super hoc appellatum non fuerit, nec aliquid contra probatum, de rigore juris, ex quo præsumitur legitimè factum, potuissemus illud decernere observandum. Sed misericordia, quæ superexaltat judicium, nos induxit, ut quod in contemptum nostrum creditur esse factum, de benignitate sedis apostolicæ remittamus; cùm ad pœnam illi sufficiat, quòd propter hoc secundò ad sedem apostolicam laboravit. Datum Perusij IX. * Octobris.

Papa nihil potest adversùs justitiam.

* Kal.

CONSVLIBVS ET POPVLO Castellan. nobilibus viris, & aliis per Castellan. dioceſim conſtitutis.

Epiſt. 369. Vt Pontifici fidelitatis juramentum præſtent.

GRates multimodas omnipotenti Deo debetis referre quòd veſtris videtis temporibus adimpleri quæ veſtri progenitores ſummo deſiderio affectarunt. Vobis etenim eſt ſummopere congaudendum, quòd terra veſtra, quæ ad jus & proprietatem Eccleſiæ Rom. pertinere dignoſcitur, cùm dudum fuerit per violentiam occupata, & per occupationem vehementer oppreſſa, nunc ad ejuſdem Eccleſiæ Rom. naturale dominium redeat non coacta, & ipſius juriſdictioni grataṅti voluntate ſubdatur. Cùm igitur vos, filij Conſules, cum quibuſdam aliis in præſentia noſtra fidelitatis nobis exhibueritis juramentum, dilectos filios Marſican. Subd. & Capellan. & nobilem virum Iohannem familiarem noſtros ad partes veſtras decrevimus deſtinandos. Volentes, & univerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandantes, quatenus in eorum manibus univerſi & ſinguli fidelitatis juramenta præſtetis, ut deinceps auctore Deo terra veſtra ſub apoſtolicæ ſedis dominio optata valeat ſecuritatis & pacis tranquillitate gaudere. Nos enim ad ea quæ honori veſtro & utilitati viderimus expedire, diligens ſtudium & efficacem operam impendemus.

HVBERTO CANTVARIEN. Archiepiſcopo.

Epiſt. 370. De recuperandis Eccleſiæ bonis.

CVm à nobis petitur &c. *uſque ad verbum* aſſenſu, fraternitati tuæ auctoritate apoſtolica indulgemus, firmitérque præcipimus, ut ea quæ à temporibus Ric. & Bald. anteceſſorum tuorum circa res & poſſeſſiones atque patrimonium Cantuarien. Eccleſiæ & menſam archiepiſcopalem in grave damnum & jacturam Eccleſiæ illicitè alienata repereris, appellatione remota per cenſuram eccleſiaſticam mediante juſtitia revoces, & debitis uſibus non differas applicare. Revocationes verò illorum quæ per prædeceſſores tuos circa menſam archiepiſcopalem, poſſeſſiones, Eccleſias, & Eccleſiarum conceſſiones auctoritate apoſtolica legitimè revocata ſunt, ratas & firmas eſſe jubemus; tibi diſtrictiùs injungentes ut ea, noſtra fretus auctoritate, firmiter appellatione remota facias obſervari. Decernimus ergo &c. indulgentiæ noſtræ &c. Si quis autem &c. Datum Peruſij XIV. Kal. Octobris.

HVBERTO CANTVARIEN. Archiepiſcopo.

Epiſt. 371. Confirmat decretum quoddã Regis Anglorũ.

MOnet nos apoſtolicæ ſedis, cui licèt immeriti præſidemus, auctoritas pro ſtatu omnium Eccleſiarum provida circumſpectione ſatagere, & ne malignorum rapinis vel moleſtiis exponantur, apoſtolicum ipſis patrocinium exhibere. Eapropter, venerabilis in Chriſto frater, tuis juſtis precibus & honeſtis gratam conniventiam impendentes, ſtatutum illud quod cariſſimus in Chriſto filius noſter R. illuſtris Anglorum Rex ſuper libertate ac immunitate Eccleſiarum & perſonarum ipſarum poſt redemptionem ſui provida deliberatione feciſſe dignoſcitur, ſicut in ſcripto ipſius Regis exinde confecto pleniùs continetur, auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus; & ad hujus rei perpetuam firmitatem, continentiam ipſius reſcripti de verbo ad verbum his duximus inſerendam. « RICHARDUS Dei gratia Rex Angliæ, Dux « Normanniæ, Aquitaniæ, Comes Ande- « gavenſis, Archiepiſcopis & Epiſcopis « & univerſo Clero regni Angliæ, ſalutem. « Gratias agimus affectuoſas univerſitati « veſtræ pro eo quòd de theſauris & orna- « mentis eccleſiaſticis & facultatibus ve- « ſtris ad corpus noſtrum redimendum « tam benignè nobis & liberaliter ſubve- « niſtis, & quòd nobis in tanta neceſſitate « res Eccleſiarum veſtrarum & veſtras gra- « tis exponere voluiſtis. Ne igitur quod de « mera liberalitate à vobis actum eſt ad li- « berationem corporis noſtri & ineffabi- « lem honorem & utilitatem noſtram, fu- « turis temporibus trahatur in conſequen- « tiam, & ſanctæ matri Eccleſiæ vel vobis « diſpendium pravæ importet conſuetudi- « nis, ad omnium volumus notitiam per- « venire quòd ea quæ nobis in prædicto « neceſſitatis articulo contuliſtis, nec un- « quam ex debito vel per conſuetudinem « exegimus, nec poſteris ſumus temporibus « exacturi, nec hac vel alia occaſione volu- « mus dignitatibus ſanctæ matris Eccleſiæ « in aliquo vel ejus libertatibus obviare, « ſed pro omni poſſe noſtro & ſcientia « (Deo volente) volumus omnem ejus « immunitatem & univerſas ejus dignita- « tes & libertates (ut dignum eſt) con- «

» servare integras, & pro loco & tem-
» pore, in quibus licuerit, augmentare. Nulli ergo &c. Datum Perusij, XV. Kal. Octobris.

ABSALONI LVNDEN. Archiepiscopo.

Epist. 372. De bonorum quorundam præsertim castri Hasij donatione.

FRatres & coëpiscopos nostros, tam propinquos, quàm longè positos, syncera tenemur caritate diligere, ipsósque in his quæ justè requirunt, libenter & efficaciter exaudire. Eapropter, venerabilis in Christo frater, tuis justis precibus clementer annuimus, & ad exemplar fe. record. Vrbani Papæ prædecessoris nostri castrum de Hasij, quod illustris memoriæ Waldem. olim Rex Dacię tuæ fraternitati contulit, & tu tali conditione interposita Rostkilden. Ecclesiæ pia consideratione dedisti, ut ipsum debeas quoad vixeris detinere, post decessum tuum ad Ecclesiam ipsam liberè devoluendum, sub jamdictæ conditionis tenore, sicut ipsum justè & sine controversia possides, cum omnibus pertinentiis suis, auctoritate tibi apostolica confirmamus, & præsentis scripti pagina communimus. videlicet villam ipsam de Hasij, mansionem de Otherslef cum omnibus pertinen. suis, scilicet Sersfel, Solbiarge, Huanlolde, Wigislef, Walbu, mansum unum Brunsoge, Imbrethorp, mansiones de Gesnetofte & de Murhoge cum omnibus pertinentiis earum, mansiones de Barsuerthe & de Wigurm cum omnibus pertinentiis earum, mansiones de Husfretop & de Haverthi cum omnibus pertinentiis earum, mansiones de Burgbu & de Hiartharum cum omnibus pertinentiis earum, & universam partem earum quæ acquisivit Nicolaus Castellanus tuus, juxta tenorem pacti quod inter vos convenit. Nulli ergo &c. Datum Perusij, X. Kal. Octob.

PETRO ARVSIEN. EPISCOPO.

Epist. 373. Confirmat statutum de sex præbendarum institutione.

OFficij nostri debitum & caritas ordinata requirit ut quæ à fratribus & coëpiscopis nostris acta laudabiliter fuerint, auctoritatis nostræ præsidio inconvulsam obtinant firmitatem & plenam in futuro agendi fiduciam tribuant potiora. Sicut autem ex parte tua, venerabilis in Christo frater, nostris est auribus intimatum, de bonis patrimonialibus, & aliis quæ rationabiliter acquisisti, ac de his quæ commissa tibi Ecclesia priùs habuerat, sex præbendas providè statuisti Canonicis assignandas, qui eidem Ecclesiæ debeant deservire. Nos ergo statutum ipsum dignis in Domino laudibus commendantes, ut firmiter omnibus futuris temporibus observetur, prout circumspectè & providè factum est, & in authentico scripto venerabilis fratris nostri Absalonis Lunden. Archiepiscopi expressiùs continetur, auctoritate apostolica confirmamus. Nulli ergo &c. Datum Perusij, VI. Kalend. Octobris.

VPSALEN. ELECTO.

Epist. 374. Qualiter Pallio utendum sit.

REceptis tam dilectorum filiorum Capituli Vpsalen. Ecclesiæ literis, quàm plurium aliorum, qui pro Pallij datione apud nos vehementer instabant, de tua fuimus promotione gavisi. Qui sperantes in Domino quòd eo adjuvante commissæ tibi administrationis officium debeas salubriter exercere, ad augmentandum tuæ dignitatis honorem, quem in susceptione Pallij es cum potestatis plenitudine susceperus, prompto favore libenter intendimus ad instãtiam dilectorum filiorum Thobiæ nuntij venerabilis fratris nostri Lunden. Archiepiscopi & Walterij nuntij tui, petitionibus prædictorum clementiùs annuentes. Vnde nos ipsum de beati Petri corpore sumptum, plenitudinem videlicet pontificalis officij, tibi transmittimus, ut tibi per venerabilem fratrem nostrum Lunden. Archiepiscopum vice nostra, sub ea forma juramenti quam expressam ei sub Bulla nostra transmittimus, assignetur. Tu verò, tanquam vir providus & discretus, illud de manibus ejusdem Archiepiscopi juxta formam prædictam cum omni devotione suscipiens, eo in festivis diebus & aliis temporibus quæ in Ecclesiæ tuæ privilegiis exprimuntur, utaris; ita videlicet ut ex tantæ culmine dignitatis spiritum tibi superbiæ non assumas; sed quanto fueris præeminentior dignitate, tanto juxta illius magistri exemplum qui eum qui major inter discipulos suos erat fieri voluit minorem, ministrari non veniens, sed causa humilitatis aliis ministrare, te omnibus humiliorem exhibeas, te potiùs exaltandum humilitate sciturus. Misericordiæ quoque operibus jugiter te præstes intentum, quæ beatos efficit suos sectatores, eosdem evangelica Veritate consecutu-

ros misericordiam attestante. Omnibus etiam hominibus te reddas affabilem, & si fieri potest, secundùm Apostolum cum omnibus pacem habeas, ut pacificus vocari Dei filius merearis. Te cum eodem Apostolo semper ad anteriora, posteriorum oblitus, extendas; manúsque tuas reddens in operibus innocentes, sic ea lucere facias coram hominibus ad subditos tuos exempla bonorum multiplicata transmittens, ut Deus magnificetur in illis, & lucerna tua jugiter super candelabrum ardens, omnibus introëuntibus in domum Domini viam absque offendiculo præbeat expeditam. Ad quorum operum fortius fulcimentum non desint opera caritatis: sine qua, cùm ipsa ceteris virtutibus præeminentior habeatur, nihil omnino creditur esse perfectum; immo nullam retinet operatio firmitatem, nisi caritatis fuerit radice subnixa. Inter cetera verò quæ tibi ex officio imminent facienda, tuum sit studium speciale, Rom. Ecclesiam matrem tuam in omnibus & per omnia revereri, atque mandata & institutiones ipsius, utpote inter omnes Ecclesias ex divina provisione primatum per beati Petri merita obtinentis, studeas irrefragabiliter observare. Datum Perusij, VI. Kal. Octobris.

IOHANNI POTESTATI & populo Perusin.

Epist. 375. In suam protectionem Perusinos recipit, salvis eorum antiquis privilegiis.

APostolica sedes, quæ disponente Domino cunctorum fidelium mater est & magistra, speciales filios ampliori consuevit gratia honorare; ut eos & ad devotionem suam ferventer accendat, & ad obsequium suum diligenter invitet. Nos ergo, qui miseratione divina huic sanctæ sedi, licèt immeriti, præsidemus, devotionis & fidei puritatem, quam erga matrem & dominam vestram sacrosanctam Rom. Ecclesiam geritis, attendentes, vestris quoque precibus inclinati, quos inter alios fideles nostros speciali caritate diligimus, civitatem Perusinam, quæ ad jus & proprietatem ipsius pertinere dignoscitur, cum pertinentiis suis, & nunc habitis, & in antea legitimè acquirendis, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus. Eam verò nunquam alienabimus, sed semper ad manus nostras curabimus retinere. Consulatum autem cum jurisdictione sua vobis auctoritate apostolica confirmamus: concedentes ut his qui sunt ipsius jurisdictioni subjecti, liberum sit ad Potestatem vel Consulem, qui pro tempore fuerint, legitimè appellare. Consuetudines quoque vestras antiquas & novas rationabiles & communiter observatas duximus approbandas. Salva in omnibus apostolicæ sedis auctoritate pariter & justitia, & Ecclesiarum omnimoda libertate. Nulli ergo &c. protectionis, confirmationis, & concessionis &c. Datum Tuderti, VI. Nonas Octobris.

PRÆLATIS ET CLERICIS Lombardiæ.

Epist. 376. Ne justitiam vendant, aut cli entibus de mercede pactscantur. *Cap.* Cùm ab omni. *De vita & hon. Cleric.*

CVm ab omni specie mala præcipiat Apostolus abstinere, nos, qui, licet indigni, constituti sumus à Deo super gentes & regna, ut juxta verbum propheticum evellamus & destruamus, ædificemus & plantemus, summopere debemus satagere, quatenus evellamus vitia, & plantemus virtutes, destruamus iniqua, & ædificemus honesta; sícque nostra solicitudine mediante prava transeant in directa, & aspera convertantur in plana. Licèt autem hujus nostræ solitudinis labor generaliter debeat ad omnes extendi, quia sapientibus sumus & insipientibus debitores, specialiter tamen ad Clericos, qui dormire debent à vitiis, ut sint pennæ columbæ deargentatæ, ne quid in illis appareat quod offuscet candorem ecclesiasticæ puritatis. Sane ad audientiam apostolatus nostri multorum assertione pervenit quòd cùm ex delegatione nostra causas suscipitis pertractandas, more secularium super decima litis vel parte alia pro diversa terrarum consuetudine, præter expensas victualium, cum litigantibus receptis pignoribus pro salario convenitis; quæ postmodum usque ad solutionem pecuniæ, nolentibus etiam partibus, contenditis detinere; non attendentes quòd ad hoc vobis & aliis Clericis sunt ecclesiastici redditus deputati, ut ex ipsis honestè vivere debeatis, ne vos oporteat ad turpia lucra manus extendere, vel ad iniqua munera oculos inclinare. Cùm ergo opera vestra lucere debeant laicis in exemplum, nec vos deceat instar secularium ad turpe compendium juris occasionem arripere, universitati vestræ per apostolica scripta mandamus atque præcipimus quatenus ab hujusmodi exactio-

nibus de cetero abstinentes, vigorem judiciarium gratis studeatis litigãtibus impertiri; non obstante quòd in fraudem à quibusdam proponitur quòd id exigatur nomine Assessorum, cùm nec justum judicium judici vendere liceat, & venales sententiæ ipsis etiam secularibus legibus reprobentur. Datum Tuderti, V. Nonas Octobris.

NARNIEN. EPISCOPO.

Epist. 377. Vt caulam Abbatis de Ferentillo cognoscat. Cap. Cùm dilectus. De ordine cogn.

* In Tertia Compilat. Ferentino

CVm dilectus filius Abbas de * Ferentillo ad nostram presentiam accessisset, conquerens de nobilibus viris O. & A. fratre ipsius, & filiis R. dominis de Arton, partibus in nostra præsentia constitutis dilectos filios nostros I. tituli sanctæ Pudentianæ & G. tituli sanctæ Mariæ in trãs Tyberim Presbyteros Cardinales deputavimus auditores. In quorum præsentia suam Abbas proposuit quæstionem, quòd præfati nobiles, nulla requisitione præmissa, manu armata, & cum exercitu, ad castra monasterij Ferentilli & Gab. venientes, in prædis animalium, segetum combustionibus, captionibus hominum, homicidiis perpetratis, & damnis aliis usque ad * quingentas libras Lucen. præter stragem hominum, & injurias irrogatas, damnificare dictum cœnobium præsumpserunt. De quibus & aliis pariter quæ vellet proponere contra ipsos, justitiam sibi fieri postulabat. Cui citra litis contestationem sub forma exceptionis fuit ex adverso responsum quòd cùm Abbas ipse nobilibus viris O. & R. promiserit præstito juramento quòd eos contra omnes homines (exceptis Rom. Pontifice, Imperatore, ac Legatis ipsorum) ad retinendum quod tunc habebant & possidebant in castris, villis, & bonis aliis, & recuperandum sine fraude ac malo ingenio, si eorum aliquid amitterent, adjuvarent, per ipsius dolum & violentiã castrum * Sacrati amiserant fraudulenter, quod & progenitores eorum tenuerant & ipsi possederãt in quiete. Super quo ab ipsis sæpe admonitus, illud eis restituere denegavit. Quin potiùs villas tres, Quadraginta scilicet, Casale, & Carpium, quas pro se & parte sua dictus Abbas sub securitate receperat, fœdere violato, in animalibus, spoliis, & suppellectilibus aliis ipse cum suis fuerat deprædatus, conjugatis tractatis turpiter, mulieribus etiam acriter verberatis: etiam sacerdotem ligatis à tergo manibus ante se duci fecit afflictum verberibus, & vestibus penitùs spoliatum. Homines quoque villarum recludi fecit in carcerem: ubi unum ex ipsis contigit expirare. Castro etiam, in quo dicti nobiles habitabant, ignem Abbas de nocte fecit apponi: per quem in præmissis damnis & aliis multis usque centum marchas se spoliatos dicebant, petentes priùs restitui quàm ipsius petitionibus responderent; præsertim cùm testes haberent prę. sentes, per quos intentionem suam in continenti probare volebant. & quòd restitutio ante causæ ingressum deberet fieri spoliatis, utriusque juris auctoritatibus ostendere conabantur. Verùm ex parte Abbatis fuit taliter replicatum, quòd libello suo secundùm regulam juris, qua dicitur, Vt qui prior appellat, prior agat, debebat primitus responderi; nec ab eo restitutio peti poterat qui non fuerat spoliator; præsertim cùm * castrum Sacrati ad jus & proprietatem sui monasterij pertineret. quod etiam pars adversa nullatenus denegabat. Vnde ut verus dominus, ad quem ab alio res sua possessa revertitur, etiam post tempora longiora retentionis debebat commodum obtinere, & judicium restitutorium contra spoliatorem tantùm competere dignoscatur. Pro damnis quoque illatis restitutio postulari non poterat, sed ad ea debebat actio competens intentari. Alioquin cùm & pars Abbatis damna gravissima sibi quererétur illata, priùs restituenda fuerant, si pro hujusmodi esset restitutio facienda, secundùm tenorem regulæ memoratæ. Capitula quoque de restitutione facienda loquentia locum habere in criminalibus asserebant, & quando quis ab adversario spoliatur, & super re ipsa, qua spoliatus fuerat, convenitur. Ceterùm ex parte Abbatis regulam introductam adversa pars in mutuis petitionibus locum habere dicebat, cùm causæ vicissim tractatæ una postea sententia terminantur. Cùm verò pars aliqua per restitutionem vel alio modo aliquid sibi deberi proponit, & altera in modum exceptionis se asserit spoliatam, nec ante restitutionem suam ullatenus responsuram, de incidenti asserebat antea cognoscendum. Cùm autem ea quæ præmisimus & alia quædam prædicti Cardinales nobis & fratribus nostris fideliter retulissent, nos distinguendum esse credentes utrum

* In Tertia Collect. quinquagiata

* In Tertia Collect. castra Surrati

* In Tertia Collect. Samiri

spoliationis quæstio ab eisdem nobilibus sit objecta in modum actionis ad restitutionem petendam, an in forma exceptionis ad intentionem adversarij repellendam, cùm ea in modum actionis proposita intelligantur diversæ petitiones se minimè contingentes, ac per hoc juxta regulam juris præmissam quę priùs esset proposita, priùs foret tractanda, quanquam in idem judicium ambæ deductæ vicissímque tractatæ simul essent eadem sententia terminandæ. Sed quoniam illa quæstio fuit ab eisdem nobilibus tantùm in modum exceptionis objecta, de communi fratrum nostrorum consilio interloquendo pronuntiavimus ut probationes eorum super ipsa exceptione primitus audirentur, & ea probata legitimè non cogerentur Abbati respondere super petitionibus memoratis, donec restituerentur ab ipso, cùm spoliatus spoliatori ante restitutionem non cogatur ullatenus respondere. Spoliatione tamen in modum tantùm exceptionis probata, non est per hoc restitutio facienda; quemadmodum cùm in modum exceptionis aliquod testi crimen objicitur, ut sic à testimonio repellatur, etsi sic crimen contra eum civiliter fuerit probatum, non ideo sibi pœna infligitur ordinaria, sed ejus duntaxat testimonio non creditur. quod ea ratione contingit, quoniam in ipsum accusatio non procedit. Testes etiam, quorum testimonium reprobatur, inter infames, quasi ex falso testimonio, non habentur. Cùm autem super exceptione ipsa probandi testes sint ex parte Militum jam producti, & attestationes etiam publicatæ, pars Abbatis ad repellendos eos nonnulla in præsentia nostra se proposuit objecturã. Nos ergo volentes parcere laboribus partium & expensis, & quia majoribus occupati, causas singulas in persona propria discutere non valemus, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus, quatenus partibus ad tuam præsentiam constitutis, audias quæ pars Abbatis contra testes & attestationes duxerit proponenda, & quæstionem ipsam servato juris ordine, appellatione remota, legitimo fine decidas. Postmodum autem si partes contra se mutuò duxerint aliqua proponenda, nihilominus audias, & si ambæ consenserint, remoto ap. ob. justitia mediante decidas. Alioquin omnia gesta redacta in scriptis, sigilli tui munimine roborata, ad præsentiam nostram transmittas: utrique parti assignans terminum competentem, quo recepturæ sententiam nostro se conspectui repræsentent. Datum Ameliæ, III. Nonas Octobris.

NOBILIBVS VIRIS VGVIT. & Guidoni Marchioni, fidelibus nostris.

Epist. 378. Recipit illos cum ipsorum subditis in protectionem apostolicam.

LIcèt apost. sedes mater sit omnium generalis, eos tamen protegere consuevit specialiùs & fovere qui præter spiritualem subjectionem, quæ ipsi debetur ab omnibus, ei sunt temporali etiam jurisdictione subjecti. Eapropter, dilecti in Domino filij, devotionem quam erga Rom. Ecclesiam & nos ipsos habetis diligentiùs attendentes, vos & totam terram vestram, quæ ad jus & proprietatem beati Petri pertinere dignoscitur, cum omnibus quæ in præsentiarum rationabiliter possidetis, aut in futurum justis modis annuente Domino recuperare poteritis, seu etiam adipisci, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus. Specialiter autem majorem & minorem insulas, quas ad jus & proprietatem nostram non est dubium pertinere, sicut eas justè ac pacificè possidetis auctoritate vobis apostolica confirmamus &c. Decernimus ergo &c.

NOBILI VIRO SPALAGRAN.

Epist. 379. Indulgetur ei ut cœnobium & ordinem S. Benedicti intrare possit.

EX tua confessione reperimus quòd olim corde compunctus ad ordinem Hierosolymitani Hospitalis disposueras te transferre, licèt ad hoc te voto minimè astrinxisses. Si verò ille à quo omne datum optimum & omne donum perfectum est, per quem de virtute ascenditur in virtutem, vino compunctionis ampliùs te potaverit, & ascensionem cordis tui dignatus fuerit in melius promovere, ita ut in aliquo monasterio, in quo beati Benedicti regula observetur, propositum concipias Domino militandi; quoniam & tu super hoc à nobis consilium postulasti, nos diligentiùs attendentes quòd nullum juxta confessionem tuam votum emiseris, aut feceris professionem, unde secundum videatur propositum impediri, & etiam intuentes quòd beati Benedicti regula arduitatem vitæ continet arctioris, ut in aliquo monasterio prædicti ordinis Domino, si malueris, valeas militare, liberam tibi concedi-

concedimus auctoritate præsentium facultatem; & dummodo de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta procedat, ut hoc in monasterio sancti Fortunati valeas adimplere, tibi benigniùs indulgemus. Datum Tuderti, IV. Nonas Octobris.

EPISCOPO LINCOLNIEN. & Decano de Huntedon.

Epist. 380. Vt celebrent divortium inter P. & T. cùm processerit inter eos cognatio spiritualis. Cap. 6. De cognat. spirit. * In Tertia Collect. E. Apud Gregor. C.

VEniens ad præsentiam nostram *G. Anglicus natione nobis exposuit quòd cùm olim in adolescentia constitutus mulieri cuidam adhæsisset, quam tamen quidam alius antè cognoverat, de consilio matris suæ factum est ut eadem mulier quendam puerum, quem de alia soluta ipse susceperat, de sacro fonte levaret, ad suspicionem & infamiam utriusque delendam. Deinde verò cùm in ejus amorem vehementiùs exarderet, absque consilio amicorum eam clanculò desponsavit. Cùmque prolem ex ea procreare non posset, & increpationes à patre suo gravissimas sustineret, quod eam desponsando deliquerat revoluens in animo, ipsa dimissa, causa orationis Hierosolymam est profectus. Verùm cùm idem rediens de partibus transmarinis, prolem eam suscepisse de alio inveniisset, ei noluit adhærere; sed propter adulterium, quod commisisse taliter videbatur, ea omnino dimissa ad longinquam se transferens regionem, & ad Eugubin. tandem veniens civitatem, quandam ibidem cum terra competenti & dote decenti sibi matrimonialiter copulavit, de qua prolem se confessus est suscepisse. Eapropter discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus super his inquiratis diligentiùs veritatem; & si primam mulierem prædicti viri filium de sacro fonte levasse constiterit antequam eam desponsasset uxorem, vos inter eos divortium appellat. postposita celebrantes, rei processum nobis per literas vestras fideliter exponatis, ut an cum secunda valeat legitimè commorari, veritate cognita decernere valeamus. Quòd si ambo &c. tu ea frater Episcope &c. Datum apud civitatem Castellanam, VIII. Idus Octobris.

**NIDROSIEN. ARCHIEPISCOPO.*

* In Tertia lect. Strigoniensi. malè. Epist. 381. Respondetur illius consultationibus.

QVòd in dubiis nostro postulas certificari rescripto, ut juxta illud tuæ discretionis arbitrium modereris, fraternitatem tuam dignis in Domino laudibus commendamus. Sanè consuluit nos tua fraternitas, utrum altare, in quo excommunicatus divina celebrare præsumpsit, reconsecrari debeat, & an sit communicandum excommunicato qui quòd staret mandato Ecclesiæ juratoriam præstitit cautionem, sed nondum absolutionis beneficium est adeptus. Et si excommunicato communicare aliqui, & qui etiam teneantur. Quæsivit etiam, quæ pœna his fuerit injungenda qui excommunicatis volentes communicant, vel inviti, & quid de Presbyteris sit agendum qui gubernant naves ad pugnam, & pugnant, & his qui alios incitant, sed non pugnant. Ad hæc autem fraternitati tuæ taliter respondemus quòd nec altare, in quo excommunicatus celebrat, debet (nisi aliud interveniat) consecrari, nec excommunicato, licèt quòd stet mandato Ecclesiæ, juramento firmarit, communicari debet, donec fuerit per Ecclesiam absolutus. Alioquin post juramentum non esset absolutio necessaria. Vtrum autem si absolutionis beneficium non contemptus religionis, sed articulus necessitatis excluserit, tali vel saltem in morte communicare sit licitum, quia minimè per tuas literas requisisti, ad præsens non duximus respondendum. Nullus autem omnino nominatim excommunicato scienter communicare tenetur, nisi quædam personæ quæ per illud Gregorij Papæ capitulum *Quoniam multos*, specialiter excusantur. Illi autem qui nominatim excommunicatis præsumptuosè participant, præter personas dicto canone denotatas, nisi ab eorum participatione commoniti fortè destiterint, excommunicationis sunt vinculo innodandi. Secùs autem si ei communicant scienter qui cum participibus suis est vinculo excommunicationis sententialiter innodatus. Tunc enim & ipsi sententiam excommunicationis incurrunt. Quia verò tam sacerdotes qui gubernant naves ad pugnam, quàm qui personaliter exercent pugnæ conflictũ, & hi qui alios incitant ad pugnandum, omnes quidem enormiter peccant, de rigore canonico eos credimus deponen-

Cap. 30. De sent. excomm.

Vide etiam cap. 31. eod. tit.

11. q. 3. cap. Quoniam.

Cap. 5. De pœnit.

Cap. 8. De renuntiat.

dos. Hi præterea qui beneficium ecclesiasticum sibi collatum sponte in manum laicam resignantes, illud denuo à laico susceperunt, eodem sunt beneficio spoliandi; licèt resignatio talium facta laico nullam obtineat firmitatem. Altare verò in quo tabula cui consecrationis benedictio pontificali ministerio adhibetur, si mota fuerit, vel enormiter fracta, debet non immeritò consecrari. Nec negamus quin oleum non consecratum consecrato possit oleo commisceri. Clerici autem qui excommunicati, vel ab excommunicatis scienter ad ordines sunt promoti, debent ab ordine sic suscepto deponi. Datum apud civitatem Castellan. VI. Idus Octobris.

Cap. 3. De dedic. Eccles.

NIDROSIEN. ARCHIEPICOPO, Universis Episcopis, & aliis Ecclesiarum Prælatis in Norvvagia constitutis, in fidelium communione manentibus.

Epist. 382. De compescendo tyranno, qui eos miserè excruciabat. Vide supra epist. 320.

IN vestrorum & totius populi Norvvagiæ criminum ultionem permittente Domino credimus accidisse quòd usque adeo in vos & totum regnum Norvvagiæ tyrannica Sueri crudelitas & violentia detestanda prævaluit ut & regnum nec electione Principum, prout accepimus, nec ratione sanguinis occuparit, & in viros ecclesiasticos ipse quondam ecclesiastico (sicut dicitur) functus officio debacchetur, Ecclesias opprimat, Clericos persequatur, affligat pauperes, & sæviat in potentes: ita ut divino credatur accidisse judicio, ut qui secundùm etiam suam assertionem illegitimè natus ad sacros non fuerat ordines promovendus, contra sanctiones canonicas assumptus ad eos, fortiùs in illos desæviat qui in ordinatione ipsius statuta canonum non servarunt. Miramur autem, non de Deo, qui ad correctionem vestram ejus tyrannidem hactenus toleravit, nec de ipso, cujus spiritus obstinatus in malo malum didicere, assuetus iniquitati, non potest, sed de his qui apostatam, sacrilegum, & nefandum adhuc etiam sacrilegæ temeritatis ausu sequuntur, & ei præbent auxilium & favorem, cujus tyrannidem persequi potiùs pro viribus tenebantur. Licèt autem ad edomandam ejus versutiam frequens manaverit ab apostolica sede mandatum, nondum tamen sic ejus potuit perversitas refrænari, quin adhuc quibusdam eum in suarum sequentibus perniciem animarum, in quadam parte Norvvagiæ dominetur, & in ea rabiem superet aquilonis. Qui ut ampliùs vos & universum Norvvagiæ populum circumveniret, & auctoritate apostolica regnum sibi ostenderet confirmatum, bonæ memoriæ * Celestini Papæ prædecessoris nostri Bullam falsare non timuit, qua varias literas sigillavit. Sed is cui manifesta sunt omnia, ejus falsitatem detexit. Ne autem ejus perversitas desæviat diutiùs in insontes, universitati vestræ per apostolica scripta districtè præcipiendo mandamus quatenus Norvvagiæ populum diligentiùs moneatis ne ipsum ulteriùs sequi præsumant, aut ei præstare auxilium vel favorem. Alioquin universos sequaces ipsius excommunicationis nuncietis sententia innodatos, & claudentes Ecclesias, & nullum in tota terra Norvvagica, quæ ipsum sequitur, sacramentum ecclesiasticum, præter baptisma parvulorum & pœnitentias morientium, celebrantes, fautoribus ejus decedentibus sepulturam ecclesiasticam degenetis. Ad hæc, discretionem vestram nolumus ignorare, quòd cum nuntij ejus ad nostram præsentiam accessissent, à nobis super facto ipsius nihil potuerunt penitùs impetrare. Vnde si quid pro eo se obtinuisse confinxerint, à falsariis id obtentum esse noveritis, quorum multitudo in nostræ promotionis initiis cum falsis Bullis per nostram fuit solicitudinem deprehensa. Datum apud civitatem Castellanam, II. Nonas Octobris.

* *Hæc & in epist. 384. legebatur* Clementis. *Sed ratio temporum repugnat. Itaque correximus.*

ILLVSTRI REGI Dacorum.

Epist. 383. Ejusdem argumenti.

TAm Cleri quàm populi Norvvagien. promerentibus culpis permittente Domino credimus accidisse &c. *usque ad verbum* desæviat in insontes, serenitatem regiam rogamus, monemus, & exhortamur in Domino, ac per apostolica scripta mandamus, quatenus ad defendendas Ecclesias, Clericos in sua libertate tuendos, liberandos pauperes & potentes de manu persecutoris illius, immo etiam ad dejiciendum monstrum illud, quod his solis parcit quibus nocere non potest, taliter accingaris, ut & à Deo retributionem æternam & nostram consequi gratiam specialiùs mereari: persecutoribus tantæ iniquitatis assistas, resistas sequacibus; ita quòd membrum illud diaboli non

possit in regno Norvvagiæ denuo debacchari, aut persecutionem in Ecclesiis ulteriùs susciture. Datum ut suprà.

In eundem modum illustri Regi Suetiæ. In eundem modum nobili viro Comiti Suetiæ.

NIDROSIEN. ARCHIEPISCOPO.

Epist. 384. Vt Bergensem Episcopum tyranni fautorem deponat.

EXaminatam tuæ fidei puritatem & fervoris constantiam, quam nec persecutio nec gladius nec fames nec exilium diuturnum à caritate Christi separare potuit, vel dejicere à statu libertatis ecclesiasticæ conservando, quem etiam nec terror coëgit, nec minæ moverunt, nec demulserunt blanditiæ, nec preces nec promissiones potuerunt inducere ut Suero sacrilego & apostatæ, qui regnum Norvvagiæ per effusionem sanguinis & violentiam occupavit, in matris infamiam se asserens de regali progenie descendisse, vel latenter annueres, vel expressè faveres, dignis in Domino laudibus commendamus; & tanto ampliùs ex hoc tuæ fraternitatis fortitudini congaudemus, quanto in te potiùs persecutor exarsit, sed constantia tua ejus tyrannidem superavit. Vnde cùm tibi contra tyrannum illum à tuis esset suffraganeis assistendum, nec eorum aliquis eidem excommunicato deberet præstare favorem, utpote qui Ecclesias & ecclesiasticos viros servituti subjicere nititur, opprimere pauperes; & effundere sanguinem innocentem, ferre non possumus non molestè quòd Bergen. Episcopus, suffraganeus tuus, contra bonæ memoriæ Celestini Papæ prædecessoris nostri mandatum, & contra tuum etiam interdictum, castra ipsius sequi non dubitat, celebrans excommunicato divina, & in ejus præsentia universa exercens ecclesiastica sacramenta: qui licet à te fuerit sæpius evocatus, tuo tamen se noluit conspectui præsentare. Quia verò tanta præsumptio severiori debet animadversione puniri, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus atque præcipimus quatenus Episcopum ipsum, si præmissis veritas suffragatur, ab officio beneficióque suspendas, nec priùs sententiam suspensionis relaxes, quàm nostro se conspectui præsentarit. Quòd si forsan sententiam tuam servare neglexerit, eum anathematis censura percellas, & singulis diebus dominicis & festivis, pulsatis campanis, & candelis extinctis, excommunicatum facias publicè nunciari: ut quem timor Domini à malo non revocat, rubor saltem & pœna compescant. Sciturus quòd nos prædictum Suerum absolvere non proposuimus, nisi taliter satisfaceret de commissis, quòd ejus esset satisfactio non irrationabiliter admittenda. Datum ut suprà.

VERONEN. EPISCOPO S. Romanæ Ecclesiæ Cardinali.

Epist. 385. De homicida deponendo ab ordine sacro.

SIcut ex tuarum & aliorum multorum accepimus continentia literarum, cùm V. Ecclesiæ de Nigrario Clericus adversùs Archipresbyterum & fratres ipsius plebis graves inimicitias concepisset, tu eum propter enormia facinora sua, & quia cum sceleratis & iniquis hominibus conversando arma portabat Clericis interdicta, multáque alia nefaria committebat, ab officio beneficióque suspēsum excommunicationis etiam vinculo innodasti. Clericus autem ipse in concepta malitia perseverans, eundem Archipresbyterum, boni testimonij virum, sanguine generosum, amicum religionis, hospitalitatis cultorem & aliorum operum pietatis, à Veronen. civitate, ad quam profectus fuerat pro Ecclesiæ suæ negotiis peragendis, ad suam Ecclesiam redeuntem, cum complicibus suis seculari potestate bannitis, diabolo instigante, propriis manibus (sicut dicitur) interemit, & in frusta concidere non expavit. Cùmque ceteris fugientibus ipse à Potestate ac Consulibus captus, detrusus fuisset in carcerem, & propter validas probationes & indicia manifesta ferri posset in eum sententia capitalis; ad majorem facinoris evidentiam, licèt quòd reus esset sanguinis defuncti Archipresbyteri à populo clamaretur, ad paucorum tamen instantiam indictum est à Potestate personale duellum. Verùm in tanto discrimine constitutus, & vitæ suæ pertimescens, utpote perpetrati sceleris conscientia vulneratus, patre medio, qui pro se ac filiis pacem pro morte dicti Archipresbyteri dicitur recepisse, mandatis consanguineorum defuncti per omnia parere promisit. Quibus pro illata injuria octingentas libras intercedente pacto promisit pariter & persolvit. Et quoniam amici Clerici memorati apud te precibus instare

non cessant ut eum officio & beneficio restituere debeas, excommun. vinculo primitus absolutum; aliis è contra clamantibus Clericis & laicis rectiùs sentientibus eum tanquam reum sanguinis restituendum non esse, sed potiùs perpetuò deponendum; tu in tanta rerum ambiguitate, quid tibi foret agendum, sedem apostolicam consulere decrevisti. Nos ergo attendentes quòd non solùm à malo, sed etiam ab omni specie mali sit secundùm Apostolum abstinendum, nec volentes quòd maleficia remaneant impunita, fraternitati tuæ taliter respondemus, quòd si præmissis veritas suffragatur, præfatum V. Clericum ab omni beneficio ecclesiastico per te fieri volumus alienum, ipsúmque nihilominus excommunicatum publicè nuncies, & facias tamdiu appellatione remota ab omnibus evitari, donec cum tuarum testimonio literarum nostro se conspectui repræsentet animadversione canonica puniendus. Si qui verò se duxerint opponendos quò minùs mandatum apostolicum impleatur, tu eos, ut à sua temeritate desistant, per censuram ecclesiasticam cessante appellatione compellas. Datum apud civitatem Castellanam, VII. Idus Octobris.

R. TITVLI SS. MARCELLINI & Petri Presbyt. Cardinali, monasterij Cassinen. Abbati.

Epist. 386. Vt & suos fluxos mores & cœnobij sui corrigat.

TActi sumus dolore cordis intrinsecus, & cor nostrum gravi mœrore tabescit, quoniam odoris suavitas, quæ de sancta religione per beati Benedicti meritum ab Ecclesia Cassinen. ad cetera monasteria quondam effluxerat, à qua etiam tanquam à suo fonte per totius orbis climata derivata suæ sumpserunt institutionis exordium,* ex majori jam parte defecit, verùm etiam in fœtorem horridum est conversa, ut ad eam adulescentulæ jam dicere dedignentur, *Curremus in odorem unguentorum tuorum*, cui dicere consueverant, *Oleum effusum nomen tuum, adulescentulæ dilexerunt te nimis.* Super hoc autem tu non videris alienus à culpa: qui cùm tibi sit ipsius Ecclesiæ cura commissa, culpam negligis corrigere subditorum: quia (juxta verbum sapientis) ubi non est gubernator, populus corruit, pastoris incuriam dissolutione ovium accusante. Veruntamen licèt aliquid asperum tibi scribamus, plus id admonitioni quàm redargutioni debes ascribere, cùm te per hoc cautum & providum reddere intendamus. Scis etenim sacra te docente scriptura, quòd pater filium, quem diligit, corripit, & amici meliora sūt verbera quā oscula inimici, viáque vitæ est increpatio disciplinæ: quam si diligenter attendas, cum sapiente, qui timet & declinat à malo, tuam diriges semitam circumspectus, in viam stulti non abiens, qui transilit, & confidit. Ad hæc, si quasi ad excusationem in temporalibus tuæ studium intentionis expendis, ut Ecclesia tua in possessionibus dilatetur, illas omnibus debes præferre divitias, quibus inter filias Sion tua supergredi valeat universas, quæ videlicet in spiritualibus attenduntur. Primùm namque jubemur quærere regnum Dei, & sic nobis adjici omnia promittuntur. Vnde si Marthæ studium laudabiliter retinens, partem Mariæ, quæ non auferetur ab ea, tibi eligere voluisses, de spiritualibus solicitiùs meditando, scandalum illud potuisses evadere, per quod Casinen. Ecclesia in observantiis regularibus adeo inferior prædicatur, ut quæ mater religionis extiterat & magistra, vix filia sive discipula jam meruerit appellari. Vt igitur ampliùs in te proficiat manifesta correctio quàm amor absconditus, nos ad correctionem tuam hæc omnia prælibantes ad excitand. in melius, cum dulcibus amara miscendo, discretionem tuam rogamus, consulimus, & in Domino plurimùm exhortamur, quatenus ex his dignum capiens intellectum, te cum Apostolo ad anteriora posteriorum oblitus extendas, & ad observantiam religionis & ordinis, quam taliter excidisse dolemus, in tuo monasterio congruè relevandam eo modo studeas vigilare, ut famæ dispendium, quod idem monasterium sub tuæ fuit hactenus negligētiæ torpore perpessum, per tuę sedulitatis instantiam redimatur, & dissolutionis amota materia, quæ tantorum origo malorum extitit principalis, per tuæ informationis exemplum grex tibi commissus sub regularibus institutis arctiùs restringatur. Vnum autem inter cetera debes summopere præcavere, ne (secundùm quod dixit Apostolus, *Timeo ne cùm aliis prædicaverim, ipse reprobus efficiar*) in conversatione tua te talem exhibeas, quòd à te offendiculum aliquod oriatur, per quod via tuis subditis in corruptionem pateat & rui-

* *Addendum hoc loco videtur*, non solùm

nam : quin potiùs in operibus tuis eam munditiam & exemplum ostendas, quòd ipsis eadem sint lucerna, téque tanquam ducem ovium liberè procedentem, absque aliqua offensione sequãtur. Apostolicum verò tibi non timeas deesse favorem, si ad dissolutionis excessus corrigendos in monachis, ne solito more ulteriùs evagentur, juxta nostræ instructionis monita duxeris procedendum : in quo laudabiliter ordinando, nec parcere sanguini, nec alicujus debes gratiam attendere, vel timorem. Vt autem in hoc liberior possit haberi processus, nec rebellio quorumlibet sive contumacia vires possit ex assuetudine dissolutionis assumere ad sui tuitionem erroris, viros maturos, qui sint & gravitate personarum & morum honestate timendi, prout sanius consilium tibi dictaverit, instituere & aliis præficere te oportet. Ad eos autem tuæ correctionis studium solicitiùs debet extendi qui post greges sodalium exteriùs evagantur, per quorum exempla perversa vita claustralium infamatur, in quibus nondum ex toto religionis scintilla defecit, sed adhuc viret lilium inter spinas. Quantumcunque verò tibi deferre velimus, nisi fortè in correctione profeceris, tuæ motus volens sequi potiùs voluntatis quàm salubrem exhaurire doctrinam, nulla nos poterit occasio retardare quin in te sive quoslibet alios, quos eadem involutos culpa noverimus, manum correctionis gravissimam apponamus ; ita quòd ea quæ demulcendo proferimus, secundùm excessuum quantitatem debitæ sequi videbitur austeritatis affectus. Datum Romæ apud sanctum Petrum, XVII. Kal. Novembris.

NOBILIBVS VIRIS HENRICO, Leonardo, & Marco Mauricen. Civibus Venetis.

Epist. 387. Vt severius quoddam contra Andream Iurisconsultum editum mandatum revocent. Cap. Veniens ad præsentiam. *De jurejurando.*

VEniens ad præsentiam nostram dilectus filius Andreas Mengun. lator præsentium humili nobis relatione proposuit quòd cùm olim fuisset in præsentia dilecti filij nobilis viri Ducis Veneti. cum pluribus aliis constitutus pro multarum discussione causarum, accidit ut cum Mauritio Mauricen. alternatim convicia inferendo certaret. Propter quod cùm graves inimicitias incurrisset, & vos & alij parentes vestri propter hoc fuissetis vehementiùs excitati, quidam qui partis utriusque amatores extiterant, se in medium ingerentes, turbationem illam ad pacem studuerunt & concordiam revocare, suggerentes & consulentes prædicto A. ut in satisfactionem injuriarum vestro juraret obedire mandato. Cùmque idem non credens se tale quid commisisse, propter quod ei grave aliquid imponi deberet, juramentum illud vobis sub tali confidentia præstitisset, ipsi statim sub juramenti debito præcepistis quòd à festo beati Michaëlis proximè præterito inantea nunquam curiam dicti Ducis intraret, nisi tunc cùm omnes per edictum ipsius generaliter ad curiam vocarentur, aut nisi per nobilem virum Rog. Comitem & Nicolaum Mauricen. qui absentes esse dicuntur, ipsum contingeret relaxari. Verùm quia idem Andreas, qui (sicut asserit) dicti Ducis consiliis juramento, & in jure suo multis Ecclesiis, quarum est Advocatus, promisso tenetur adesse, nequaquã taliter juravisset, si mandatum illud sibi contrarium præsciviset, præsertim cùm animæ suę timeat obviare saluti; per apostolica vobis scripta mandamus atque præcipimus quatenus mandatum ipsum pro vestrarum remedio animarum penitùs revocetis. Quòd si mandatum ipsum aut nolueritis aut nequiveritis revocare, noveritis nos venerabili fratri nostro Patriarchæ Graden. mandasse ut si mandatum illud priori juramento licitè facto repugnat, ipsum auctoritate nostra denuntiet non servandum. Datum apud civitatem Castellanam, IV. Idus Octobris.

Illi scriptum est ut hoc faciat.

STRIGONIEN. ET COLOCEN. Archiepiscopis, & suffraganeis suis.

Epist. 388. Vt Ecclesiarum libertas immunitásque conservetur.

MAlitia filiorum hominum, qui lætantur cùm malè fecerint, & exultant in rebus pessimis, adeo apud vos invaluisse proponitur, ut nec sciant vel videant quàm periculosum sit eos Dominum reliquisse, & ejus apud ipsos non esse timorem : qui ponentes offendicula sua in domo Domini, in qua invocatum est nomen ejus, ita apprehenderunt eam inter angustias, ut libertas ejus in dissipationem jam posita, penitùs jaceat conculcata. Cùm enim (sicut audivimus) Ecclesia Dei in regno Vngariæ in tanta reverentia olim consueve-

rit haberi, ut si etiam publicus latro ad eam ob tutelam sui corporis confugisset, sub ejus consisteret immunitate securus, & quandiu lateret ibidem, tanquam innocens servaretur; nunc evacuata omnino tanta per iniquitatis filios libertate, non tantùm nocentes personæ, verùm etiam res sacræ & aliæ ibidem pro securitate depositæ, violenter ab Ecclesiis extrahuntur. Vnde nos, quibus secundùm Apostolum incumbit omnium Ecclesiarum solicitudo continua, propter tantum discrimen Ecclesiæ vehementer afflicti, universitati vestræ per apostolica scripta mandamus atque præcipimus quatenus statum Ecclesiarum, quem taliter periclitari dolemus, ad antiquam studentes omnimodis reducere libertatem, eos quos temerarios violatores earum vobis esse constiterit, tam nostra quàm vestra auctoritate suffulti, appellatione cessante, * terram illius rigore sententiæ compescatis quem secundùm canonum instituta in talibus videritis præsumptoribus adhibendum; ita ut per vos ad honorem Dei & Ecclesiæ officij vestri debitum exequentes, quod Ecclesiis sub negligentiæ torpore deperiit, laudabiliter relevetur, & studium vestrum apud Deum & homines appareat commendandum. Datum Laterani, XII. Kal. Novembris.

Scriptum est illustri Regi Vngariæ ut in his quæ pro libertate Ecclesiæ prædicti Archiepiscopi & Episcopi duxerint statuenda, suum eis auxilium & consilium impendat pariter & favorem.

MAGISTRO APOLLINARI Clerico venerabilis fratris nostri Archiepiscopi Strigonienſis.

Epist. 389. A juramento quòd Ecclesiæ jura defendere quis velit, per appellationem non liberatur. *Cap.* Brevi. *De jurejurando.*

BRevi sedem apostolicam scisitatus es quæstione, utrum ille qui jura alicujus Ecclesiæ servare ac pro posse defendere juramento tenetur, si necessitate imminente sub debito juramenti ad hoc fuerit requisitus, & nolens hoc facere ad sedem apostolicam duxerit appellandum, perjurij reatum incurrat. Nos autem quæstioni tuæ taliter respondemus, quòd in hoc articulo appellantem à perjurio talis appellatio non excusat; immo, nisi aliqua difficultas obsistat, propter quam non possit requisitus Ecclesiæ subvenire, culpa perjurij potiùs irretitur. Datum ut suprà.

LITERÆ REGIN. ARCHIEPISC. ad Dominum Papam.

Epist. 390. Quod causa tribus conjunctim delegata, à duobus, excluso tertio, rectè definiri nequiverit.

EXcellentissimo Domino & beatissimo Patri suo Domino Innocentio Dei gratia sacrosanctæ Romanæ sedis reverendissimo Summo Pontifici G. humilis & indignus Ecclesiæ Regin. minister salutem & debitæ perpetuam devotionis obedientiam. Placuit beatitudini vestræ causam quæ vertitur inter venerabiles Montis-Regalis & Russanen. Archiepiscopos mihi vestro devoto Clerico unà cum reverendis Patribus Panormitan. & Capuan. Archiepiscopis per literas vestræ sanctitatis committere: quibus debita reverentia & honore susceptis, non multò post susceptionem earum me per aliquot dies languor aliquantulus, non sine meorum exigentia meritorum, invasit; nec tamen ut inde mandatum vestrum minùs posset perfici vel adimpleri, cùm tam nos quàm & partes præsentes omnes Panor. fuerimus; etsi meis sociis onerosum videretur forsitan expectare quandiu mei apponeret divina clementia misereri, & nequivissem tunc pro instanti debilitate corporis cum ipsis ad hoc exequendum personaliter interesse, vox tamen & sensus mihi nunquam per Dei gratiam defuit, quin possemus deliberatione mutua, juxta mandatum vestrum, diligenti examine causam ipsam inquirere, ac fine debito terminare. Verùm jamdicti mei socij infra illud ægrituditudinis meæ spatiolum pro eorum voluntatis arbitrio, meam super hoc & eorum sibi solicitudinem vendicantes, me ignaro & inconsulto, in causam ipsam, secundùm quod eorum dictavit consilium, processerunt. Et ne fortè in his quæ paruitati meæ ab apostolicæ sanctitatis eminentia injunguntur, in conspectu mei Domini palliata falsitas sub veritatis specie offeratur, processum ipsius causæ secundùm quod ad diligentem inquisitionem meam certa quorundam, qui interfuerant, approbatæ opinionis virorum & veridica relatione mihi licuit experiri, paternitati vestræ duxi præsentis textu paginula intimandum. Hinc est quòd cùm præfati mei socij prænominato Montis-Regalis Archiepiscopo ex officio delegationis injungerent ut ad hoc quod sibi ab Archiepiscopo Russanen. objicitur, pleniùs responderet, & idem Ar-

chiepiscopus pro duabus causis non debere se diceret eorum inde stare judicio; tum videlicet quia causa ipsa tribus fuerat delegata, & ab illis duobus tantùm, me præsente inconsulto & inscio, nec vice mea super hoc eis commissa, citatus fuerat ad judicium; tum etiam quia ante ipsorum citationem pro eadem causa nuncium suum ad pedes vestræ sanctitatis transmiserat, (in quo decretalis Domini Alexandri sibi apertiùs dignoscitur suffragari) ipsi ejus assertiones nullatenus attendentes, iterum sine mei notitia contra eum, ut responderet, sententiam protulerunt. In quibus omnibus prædictus Archiepiscopus gravari se sentiens, ad vestræ beatitudinis audientiam appellavit. Erit igitur, si placet, vestri fontis scientiæ, cujus impetus lætificat civitatem Dei, super his juxta summum vestræ immensæ discretionis arbitrium providere. Datum Panormi XXV. die mensis Augusti, prima Indictione.

LITERÆ ARCHIEPISCOPI & conventus Montis-Regalis ad Dominum Papam.

Epist. 391. De eodem argumento.

SAnctissimo Patri & totius fidei Christianæ magistro Domino Innocentio, Ca. Montis-Regalis humilis minister, ejusdèmque Ecclesiæ universus Conventus, pedum osculum, & quod potest peccatorum oratio. Placuit beatitudini vestræ causam quæ vertitur inter Rossanen. Archiepiscopum & Ecclesiam nostram, immo vestram, judicibus delegatis committere, videlicet Panormitan. Regin. & Capuan. Archiepiscopis, fine debito terminandam. Vnde nos in omnibus & super omnia mandatis apostolicis parere cupientes, ad primam duorum tantùm citationis vocem accessimus, exceptiones nostras (sicut juris est) peremptorias opponentes, videlicet quòd nuncios nostros specialiter pro hac eadem causa ante citationem ad pedes sanctitatis vestræ transmiseramus. Elapsis postmodum tribus aut quatuor diebus, à Panormitan. & Capuan. tantùm Archiepiscopis, sicut priùs, citati, ne vestram videremur contemnere majestatem, eorúmque conspectui præsentati, quia primam exceptionem nostram frivolam judicabant, aliam exceptionem non minùs peremptoriam adjecimus, & objecimus quia cùm causa fuisset à sanctitate vestra tribus judicibus delegata, præsente tertio & irrequisito, videlicet Domino Reginensi, nobis etiam absentibus & ignaris, exceptiones nostras inutiles judicantes, pronuntiaverunt adversæ parti nos respondere teneri. Vnde ob tam evidentes & suspicionis & gravaminis causas ad sedem apostolicam appellavimus, quæ mater est & subsidium omnium oppressorum, cùm in omnibus his appellatione opus non esset. Nam prima causa est, quia nuntij nostri ante citationem iter arripuerant ad vos veniendi. Secunda, quia præsente tertio & ignaro, & citaverunt, & decretalem Alexandri, quæ loquitur in hunc modum, frivolam judicarunt. *Ceterùm cùm aliquam causam contigerit tibi appellatione remota commissam fuisse, & adversa pars post factam citationem iter arripuerit ad sedem apostolicam veniendi, non minùs poteris in negotij cognitione secundùm juris formam procedere. Quod utique si ante citationem iter inceperit, non est utique observandum.* Sed, quod deterius est, nobis nescientibus & irrequisitis pronuntiaverunt præmissas exceptiones nullius fore momenti. Vnde prostrati ad pedes sanctitatis vestræ petimus plus affectu quàm voce, plus devotione quàm verbo, ut Ecclesiam nostram, quæ vestra specialis est, nullis patiamini perturbationibus concuti, nec æmulorum nostrorum quasi luporum morsibus lacerari. Valeat sanctitas vestra.

Cap. Meminimus. *De appellat.*

REGIN. ARCHIEPISCOPO & Episcopo Cephaludensi.

Epist. 392. Causa de qua duæ præcedentes epistolæ loquuntur, ipsis committitur. *Cap.* Cùm causa. *De officio jud. deleg.*

CVm causa quæ vertitur inter venerabiles fratres nostros Montis-Regalis & Rossanen. Archiepiscopos, super quibusdam decimis, vener. fratribus nostris Panormitano & Capuano Archiepiscopis & tibi frater Regin. commissa fuisset à nobis fine canonico terminanda, prædictus Archiepiscopus Montis-Regalis, sicut ex literis ejus accepimus, ad primam prædictorum Panormitan. & Capuan. Archiepiscoporum citationem accessit: in quorum præsentia constitutus excipiendo proposuit quòd pro duabus causis non deberet eorum stare judicio; tum videlicet quia causa ipsa fuerat tribus delegata, & ab illis duobus tantùm, te frater Regin. præsente inconsulto & inscio, nec vices tuas eis super hoc committente, fuerat

ad judicium evocatus ; tum etiam quia ante ipsorum citationem pro eadem causa nuncium suum ad apostolicam sedem transmiserat. in quo decretalem felicis mem. Alexandri Papæ III. prædecessoris nostri sibi affirmabat apertiùs suffragari. At verò iidem Archiepiscopi exceptiones ipsius nolentes admittere, contra eum ut responderet interlocutoriam sententiam protulerunt. propter quod idem Archiepiscopus sentiens se gravari, sedem apostolicam appellavit. Nos igitur prædictorum inquisitionem & decisionem canonicam vestræ discretionis examini committentes, fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus vocatis ad præsentiam vestram qui fuerint evocandi, & inquisita super præmissis diligentiùs veritate, si vobis constiterit prædictos Archiepiscopos exceptiones prædictas nullatenus admisisse, non obstante eo quòd per ipsos factum est, decimas ipsas, quibus prædictus Montis-Regalis Archiepiscopus se, postquam nuntij sui propter hoc ad sedem apost. accesserunt, asserit spoliatum, præcipuè cùm easdem tam sibi quàm Ecclesiæ suæ à sede apostolica fuisse asserat confirmatas, sive per laicalem potentiam, sive etiam per eosdem judices factum sit, cum fructibus inde perceptis, sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo, restitui faciatis ; audientes postmodum, quantum de jure poteritis, si quid fuerit quæstionis, & appellatione remota, fine debito decidentes. Datum Laterani Kalend. Novembris.

EPISCOPO, CONSVLIBVS, & populo Parmen.

Epist. 393. De ablata per vim Cardinali in itinere pecunia. *Vide supra epist.* 121.

LIcèt Romana Ecclesia, quæ ceterarum mater est & magistra, in delinquentes juxta suorum excessuum qualitatem rigorem severitatis ecclesiasticæ consueverit exercere, illis tamen qui à suo resipiscentes errore, humiliter ad ejus obedientiam redeunt, solita est benignitatem & mansuetudinem exhibere, & viscera caritatis misericorditer aperire illius exemplo qui neminem ad se venientem respuit. Accepimus siquidem ex tenore literarum tuarum, frater Episcope, ac dilecti filij P. sanctæ Mariæ in via lata Diac. Cardinalis, apostolicæ sedis Legati, quòd medietatem pecuniæ nostræ, ac suæ, ac servientium ipsius, quæ, dum per Lombardiam iter faceret, illi fuit violenter ablata, restituere promisistis, & solutis jam centum marcis, infra octavam proximò venturæ Paschæ vos firmiter obligastis residuum soluturos ; à Consulibus, Rectoribus, tota credentia vestræ civitatis, & ab aliis etiam, prout prædicti Card. nuntio visum fuit, super hoc data juratoria cautione. Ipse verò Cardinalis sententias interdicti & excommunicationis, quæ in quosdam vestrum & civitatem vestram fuerant promulgatæ, auctoritate apostolica relaxavit, & Ecclesiam sancti Domnini de Burgo, quæ propter hoc à jurisdictione Parmen. Ecclesiæ fuit exempta, donec esset super hoc congruè satisfactum, ipsi Parmen. Ecclesiæ statuit sicut priùs de cetero fore subjectam ; ita tamen quòd si prædicta pecunia infra præscriptum terminum, prout tenemini juramento, non fuerit integrè persoluta, ex tunc tam vos quàm civitas vestra & Ecclesia Parmen. sitis eisdem sententiis & eidem pœnæ subjecti. Idem insuper Cardinalis in manu vestra, quantum ad medietatem prædictæ pecuniæ, juri suo cessit omnino, & ex parte nostra promisit quòd nos juri nostro similiter cederemus, ut repetendi medietatem illam vel agendi adversùs quemlibet nomine nostro habeatis liberam facultatem. Nos igitur erga humilitatem vestram benigniùs agere cupientes, quod à prædicto Cardinali (sicut præmisimus) factum est, ratum & firmum habemus, & volumus inviolabiliter observari, super illa medietate juri nostro cedentes, prout vobis Cardinalis ipse promisit. Porrò districtè præcipimus ut Palavicinus & ceteri qui cum eo fuerunt perpetratæ iniquitatis principales auctores, usque ad plenariam satisfactionem sententiæ promulgatæ in eos teneantur astricti. Datum Laterani X. Kal. Novembris.

EPISCOPO CIVITATIS Castellan.

Epist. 394. Rationem præscribit observandam circa sepulturam mortuorum, inter Episcopum & Cisterciences.

HOnestatem Cistercien. ordinis, quæ per Dei gratiam longè latèque diffunditur, tanto perfectiùs cupimus custodiri, quanto ferventiùs viros religiosos & pia loca diligimus, & eos in suis justitiis intendimus propensiùs confovere. Quia verò non solùm illis sed generaliter omnibus sumus in sua justitia debitores, intellecta litis materia quę inter

inter Ecclesiam tuam & monasterium * Falaren. super sepultura defunctorum multipliciter agebatur, æquitate suadente mandavimus ut monachi Falaren. nullum de cetero ad sepulturam recipiant, nisi sit eorum Oblatus, vel alius qui secundùm institutionem Cistercien. ordinis apud eos valeat sepeliri. Porrò tam de Oblatis quàm de aliis jussimus observandum, ut quarta testamentorum reddatur illis Ecclesiis à quibus mortuorum corpora assumentur; nisi talis fuerit Oblatus qui habitum eorum susceperit ante mortem, vel antequam infirmaretur se offerens, vivus transeat ad eorum monasterium tumulandus, fraudis omnino cessante figmento. Sicut ergo super his quæ mandavimus, nullum Ecclesiæ tuæ volumus præjudicium irrogari, sic eidem monasterio nullum gravamen inferri. salvis per omnia Cistercien. ordinis institutis. Quod autem de quarta testamentorum religionis favore mandavimus, nullum consuetudinibus & rationibus aliarum Ecclesiarum volumus impedimentum præstare. Ne vero mandatum nostrum in dubium valeat revocari, ipsum præsenti pagina duximus annotandum. Datum Laterani XII. Kal. Novembris.

* *In vet. cod. MS. Illustriss. V. Joa. Bapt. Colberti legitur,* Falteren.

In eundem modum scribitur Abbati & Conventui Falarensi.

FRATRI RAINERIO.

Epist. 395. Datur facultas reformandi Ecclesias per quas transitū fecerit.

GRatus tui nominis odor, & suavis tuæ famæ dulcedo, per quam tuæ religionis honestas dignis undique laudum præconiis exaltatur, tam ex literis quàm ex relatione plurium ad nos usque pervenit. ex quo tanto ampliori gratulatione animi jocundamur, ac spiritus noster in Domino recreatur, qui suorum ministrorum dirigit actus in bonum, quanto tam ex communi fama quàm ex confidentia quam de tua gerimus puritate cognoscimus evidentiùs atque scimus quòd per opera quæ laudabiliter operaris ipso duce qui est lucerna pedum tuorum, & ipse Deus glorificatur in terris, & gloria nobis & Ecclesiæ Romanæ non modicus honor accrescunt. Nos igitur exemplo illius qui negotiatorem suum fidelem inveniens, ei multo majora commisit, sperantes quòd pater omnium bonorum semper in melius tuas dirigat actiones, ut Ecclesias quas in locis, per quæ transitum feceris, invenies à suo statu dilapsas, possis ad statum congruum revocare, statuendo in eis quæ secundùm Deum videris statuenda, & corrigendo juxta canonicas sanctiones quæ corrigenda fuerint, liberam tibi concedimus auctoritate apostolica facultatem. Volumus autem ut ea propter quæ specialiter te direximus, principaliter exequaris. Nulli ergo &c. Datum Laterani III. Kal. Novembris.

AQVEN. ARCHIEPISCOPO.

Epist. 396. Vt resignationem Episcopi Forojulienſis recipiat, & aliū idoneum Episcopum eligi curet.

CVm venerabilis frater noster Forojulien. Episcopus recognoscens suam insufficientiam & defectum, & timens ex hoc sibi & Ecclesiæ suæ grave periculum imminere, nobis per suas literas intimasset quòd desiderium haberet ac propositum pontificali cedere dignitati, nos volentes in hoc debita maturitate procedere, statum Forojulien. Ecclesiæ ac personæ ipsius Episcopi tibi commisimus inquirendum, ut per te certi redderemur qualiter esset in negotio procedendum. Sicut autem ex literis tuis nobis innotuit, tam Ecclesiæ Forojulien. quàm ipsi Episcopo plurimùm expedit ut eidem abrenuntiandi pontificali officio licentiam tribuamus; cùm ille propter impedimenta tam cordis quàm corporis non possit Ecclesiæ regimini congruè providere, & ipsius administratio potiùs redundet in ejusdem Ecclesiæ detrimentum. Volentes igitur tam saluti ejusdem Episcopi quàm necessitatibus ipsius Ecclesiæ, prout tenemur ex injuncto nobis officio, præcavere, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus solenniter & publicè ipsius recipias auctoritate apostolica cessionem. Facta verò cessione spontanea, Canonicos Forojulien. moneas & inducas ut alium Episcopum eligant, qui tam spiritualiter quàm temporaliter sit idoneus ad gerendam solicitudinem pastoralem. Datum ut suprà.

NOBILI VIRO
R. Comiti Tolosano.

Epist. 397. Vt contra Paganos arma suscipiat.

CVm in tantum te olim oriens ex alto respexerit, & tenebras tuæ mentis lux illa dignata fuerit illustrare quæ illuminat hominem venientem in hunc mundum, ut reconciliatus fueris ecclesiasticæ unitati, à qua fueras ob tuorum excessuum multitudinem separatus,

deberes resurgere fortior, & præteritorum abundantiam delictorum satisfactione sic plenaria compensare ut novum meriti singularis præconium veteris nequitiæ deleret infamiam, & vitiorum notam virtutis titulus aboleret. Ne autem negligentiam tuam possis aliquatenus excusare, ac ne non subesse causam alleges in qua militarem valeas industriam in divinis obsequiis exercere, se ipsum Dominus denuo tradi passus est in manibus peccatorum, & hereditatem suam se ipso exule ab impiis occupari, ut quanti eum facias in instantis articulo necessitatis ostendas, & an pro ipso te ipsum abneges, & tollas crucem ejus, & ipsum sequaris, qui pro te semetipsum exinanivit, formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis, omnibus manifestet. Sanè si nec timor Domini, nec fidei Christianæ religio, nec communis utilitas populi Christiani ad id tuam industriam commoveret, egregiæ tamen recordationis Alphonsi quondam avi tui memoria te ad terræ orientalis subsidium inducere potuisset, ut in partibus illis ejus exemplo perpetuæ tibi laudis titulos comparares, & avitæ virtutis præconium in paganorum excidium redoleres. Vt igitur præter divinam gratiam peccatorum tuorum veniam & apostolicæ protectionis præsidium, quæ in suis illic expensis proficiscentibus indulgemus, & augmentum æternæ coronæ, quod insuper pollicemur, à Domino merearis, rogamus nobilitatem tuam, monemus, & hortamur in Domino, & in remissionem injungimus peccatorum, quatenus signum vivificæ crucis assumas, & in satisfactionem criminum quæ hactenus commisisti, ad partes transeas transmarinas, ubi funiculum hereditatis Christi & jura populi Christiani defendas, & impugnes barbariem paganorum. Credimus enim & de divina miseratione speramus quòd si (quod optamus) in humilitate cordis & corporis iter fueris peregrinationis aggressus, is qui piis aspirat propositis, diriget gressus tuos, & de inimicis crucis laudem tibi victoriæ, sicut quondam avo tuo, misericorditer largietur. Si autem in persona propria non potueris transfretare, ut aliquod saltem apostolicæ remissionis beneficium consequaris, juxta quod tantum Principem decet, certum ultra mare dirigas numerum bellatorum, ut vel per alios facias quod per te non poteris adimplere. Datum Laterani II. Nonas Novembris.

FRATRI FVLCONI.

Epist. 398. Vt cum aliis piis viris ad militiam sacri proficiscatur.

SAlutiferum tuæ doctrinæ jampridem audientes exemplum, plurimùm gavisi sumus in Domino, ejus misericordiam implorantes ut bonum in te corroboret quod incepit. Vt autem secundùm Apostolum opus Evangelistæ faciens, prædicationis officium fructuosiùs exequaris, præsertim in succursu Hierosolymitanæ provinciæ, ad quam totis viribus aspiramus, & talentum tibi commissum à Domino in populi sui eruditione distribuens, ipsum multiplicatum valeas reportare; nos illius utentes exemplo qui dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam Prophetas, alios verò Evangelistas, ut in omnem terram exiret sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum, plenam tibi auctoritate apostolica concedimus facultatem, ut cum consilio & assensu dilecti filij P. sanctæ Mariæ in via lata Diac. Cardinalis, apostolicæ sedis Legati, quem ad hoc officium exequendum specialiter destinavimus, tam de monachis nigris quàm albis sive Canonicis regularibus aliquot, quos ad prædicandum idoneos esse decreveris, nullius contradictione vel appellatione obstante liberè tibi possis coadjutores adjungere qui tecum (juxta verbum propheticum) seminent super aquas, ne frumentum in populis abscondatur. Datum Laterani Nonis Novembris.

ARCHIEPISCOPIS, EPISCOPIS, & aliis Ecclesiarum Prælatis in regno Franciæ constitutis.

Epist. 399. Vt usurarij pro manentur, non obstante aliqua appellatione. Cap. Quàm pernicio sum. De usuris.

QVàm pernicio sum sit vitium usurarum, discretionem vestram non credimus ignorare, cùm præter constitutiones canonicas, quæ in earum odium emanarunt, per Prophetam detur intelligi eos qui suam dant pecuniam ad usuram, à tabernaculo Domini repellendos, & tam in novo quàm in veteri testamento prohibitæ sint usuræ; cùm Veritas ipsa præcipiat: *Mutuum date, nihil inde sperantes.* & per Prophetam dicatur: *Usuram & omnem superabundantiam non accipias.* Inde est quòd universitati vestræ per apostolica scripta mandamus quate-

nus manifestos usurarios, eos maximè quos usuris publicè renuntiasse constiterit, cùm aliquis eos convenerit de usuris, nullius permittatis appellationis subterfugio se tueri. Datum Laterani V. Kal. Novembris.

SIPONTINO ARCHIEPISCOPO.

Epist. 400. De collegiata Ecclesia in cœnobium monachorum convertenda.

CVm ad ea exequenda quæ religionem sapiunt & opus in se continet pietatis, solicitudinem tuam excitamus, tanto adimplere debes solicitiùs quod mandamus, quanto ea exequi diligentiùs ex debito teneris officij pastoralis. Significavit siquidem nobis dilectus filius magister Nicolaus Ecclesiæ Troianæ Decanus, quòd cùm Ecclesiam sancti Nicolai de Regulis possideat, & eam sufficientem & idoneam cognoscat ad canonicam regularem, plantare ibidem religionem desiderat, & Canonicos instituere in eadem, qui secundùm regulam beati Augustini Domino debeant jugiter deservire. Licèt autem hoc à nobis sibi postularet cum instantia indulgeri, nos tamen tuæ volentes fraternitati deferre, in cujus dioceſi esse proponitur Ecclesia memorata, negotium ipsum tuæ duximus experientiæ committendum. Ideóque fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus si præfatam Ecclesiam ad hoc idoneam & sufficientem cognoveris, & fratres Clerici & laici, qui nunc in ea deserviunt, in hoc sponte voluerint consentire, nec aliud obstiterit per quod negotium ipsum debeat rationabiliter impediri, tu præfato magistro N. ut eandem Ecclesiam canonicam instituat regularem, liberam tribuas facultatem; ut & ejus pio desiderio satisfiat, & tu de plantanda religione in dioceſi tua possis meritò commendari. Datum Laterani VII. Idus Novembris.

NOBILI VIRO ACERBO Priori & aliis Rectoribus Thusciæ & Ducatus.

Epist. 401. Quòd persistat in devotione Ecclesiæ. Et promittitur eis favor & protectio ipsius.

SIcut universitatis conditor Deus duo magna luminaria in firmamento cœli constituit, luminare majus, ut præesset diei, & luminare minus, ut nocti præesset; sic ad firmamentum universalis Ecclesiæ, quæ cœli nomine nuncupatur, duas magnas instituit dignitates, majorem, quæ quasi diebus animabus præesset, & minorem, quæ quasi noctibus præesset corporibus: quæ sunt pontificalis auctoritas, & regalis potestas. Porrò sicut luna lumen suum à sole sortitur, quæ re vera minor est illo quantitate simul & qualitate, situ pariter & effectu; sic regalis potestas ab auctoritate pontificali suæ sortitur dignitatis splendorem; cujus conspectui quanto magis inhæret, tanto minori lumine decoratur, & quò plus ab ejus elongatur aspectu, eò plus proficit in splendore. Vtraque verò potestas sive primatus sedem in Italia meruit obtinere, quæ dispositione divina super universas provincias obtinuit principatum. Et ideo licèt ad universas provincias nostræ provisionis aciem extendere debeamus, specialiter tamen Italiæ paterna nos convenit solicitudine providere, in qua Christianæ religionis fundamentum existit, & per apostolicæ sedis primatum sacerdotij simul & regni præminet principatus. Hujus autem provisionis officium laudabiliter exercemus, si per nostræ solicitudinis studium procuramus ne filij fiant servi, neque minores à majoribus opprimantur; ut servata moderaminis æquitate sic isti serviant, quòd illi non sæviant; ut nec isti subesse contemnant, nec illi contendant præesse. Volentes ergo vos tanquam speciales filios apostolicæ protectionis brachiis amplexari, firmum gerimus in deliberatione nostra propositum, ad divini nominis gloriam, & apostolicæ sedis honorem, quantum cum nostra possumus honestate, vobis adversùs oppressionis incursum & gravaminis insolentiam nostrum patrocinium exhibere: quatenus per apostolicæ protectionis auxilium in debito statu perseverare possitis, & inita jam concordia semper inter vosde bono in melius perseveret. Sperantes & pro certo tenentes quòd vos nobis & Ecclesiæ Romanæ gratum semper devotionis & fidei debeatis obsequium impertiri; ut dum vos à nobis protectionis patrocinium susceperitis, & nos à vobis devotionis obsequium receperimus, utrinque grata debeat utilitas procurari. Monemus igitur universitatem vestram & exhortamur in Domino, per apostolica scripta mandantes, quatenus certam & firmam de nobis fiduciam obtinentes, qui, sicut apostolicæ convenit gravitati, plus facere pro vobis quàm promittere vobis intendimus, ea semper agere studeatis quæ ad honorem & profectum Ecclesiæ Rom. proveniant, ut

meritò debeatis ipsius favoris dextera communiri. Datum Laterani III. Kal. Novembris.

EPISCOPO ET CAPITVLO Aversan.

Epist. 402. Vt Neapolitano Archiepiscopo obtemperent.

CVm simus singulis in sua justitia debitores, fratrum & coëpiscoporum nostrorum gravamina nec possumus nec debemus æquanimiter sustinere, aut pati quòd aliquis à sui superioris obedientia præter auctoritatem judiciariam qualibet occasione recedat. Hoc siquidem attendentes, cùm Ecclesia vestra hactenus ecclesiæ Neapolitanæ responderit, & prædecessores tui, frater Episcope, à prædecessoribus venerabilis fratris nostri Neapolitani Archiepiscopi consecrationis & confirmationis consueverint beneficium obtinere, ita quòd bonæ memoriæ L. prædecessor tuus (cui felicis recordationis C. Papa prædecessor noster ex collata sibi plenitudine potestatis sine præjudicio Ecclesiæ Neap. munus consecrationis indulsit) obedientiam & reverentiam, sicut Metropolitano suo, curaverit eidem Archiepiscopo exhibere, ne dicta Ecclesia Neapol. suæ possessionis commodo, prætermisso juris ordine, privaretur, te, frater Episcope, ad obediendum ei nostra mandavimus auctoritate compelli, adjicientes in literis nostris, quòd si vos crederetis aliquid juris habere, illud postmodum audiremus. Cùm igitur super obedientia dicto Archiepiscopo exhibenda mandatum sit apostolicum adimpletum, ac nos per vestras duxeritis literas exorandos ut certum vobis præfigeremus terminum, quo adversùs eundem Archiepiscopum vestram proponeretis & persequeremini actionem, discretioni vestræ per apost. scripta mandamus quatenus in octavis Resurrectionis Dominicæ proximè venturis nostro vos conspectui præsentetis, justitiam recepturi. Nos enim eidem Archiepiscopo dedimus in mandatis ut ad eundem terminum per se vel sufficientem procuratorem ad præsentiam nostram accedat, vobis plenariè responsurus. Datum Laterani VI. Idus Novembris.

Scriptum est dicto Archiepiscopo ut tempore constituto accedat.

ARCHIPRESBYTERO & Clericis Burgen. Ecclesiæ.

Epist. 403. Vt Parmen. Episcopo restitus obediant, tanquam absoluto & reconciliatio. *Vide supra epist. 340. & 393.*

CVm civitas Parmen. & cives ejus excommunicationi subjecti fuissent propter violentam invasionem & depræ-dationem dilecti filij P. sanctæ Mariæ in via lata Diaconi Cardinalis, & Ecclesia vestra à jurisdictione venerabilis fratris nostri Parmen. Episcopi propter hoc fuisset exempta, donec satisfaceret competenter, ipsi Parmenses memorato Cardinali fese obligarunt super restituenda medietate pecuniæ quæ ipsi Cardinali fuit ablata: cujus jam parte soluta, se partem reliquam soluturos præstita cautione juratoria promiserunt; & idem Cardinalis excommunicationis & interdicti sententias relaxavit, pœnam remittens quæ super exemptione Ecclesiæ vestræ Parmen. Ecclesiæ fuerat irrogata. Nos igitur quod à prædicto Cardinali super hoc factum est ratum habentes, vobis per præsentia scripta mandamus atque præcipimus quatenus præfato Parmen. Episcopo de cetero consuetam & debitam obedientiam impendatis. Datum Laterani II. Idus Novembris.

EPISCOPO ROFFENSI Archidiacono Bathonienſi, & Magistro Vu. de sancta fide Canonico Vvellen.

Epist. 404. Qui allegat literas falsas esse, hoc probare tenetur. *Cap.* Ex conscientia. *De crimine falsi.* * *In vet. cod. MS. Illustriss. Viri Ioa. Bapt. Colberti vocatur.* Iohannes de Suvvelle.

EX continentia literarum dilectorum filiorum Abbatis sanctę Crucis de Waltham & magistri * Simonis de Svvelle nobis innotuit quòd cùm olim quæstio quæ vertebatur inter dilectos filios M. Phil. de Ludelevve ex una parte, Robertum & Vincentium Clericos ex altera, super Ecclesia de Streton, ipsis & quondam Abbati de Straford. à bonæ memoriæ C. Papa prædecessore nostro commissa fuisset, eodem Abbate pariter & prædicto Vincentio de hac luce subtractis, prænominati duo judices juxta tenorem rescripti apostolici procedentes, attestationes & allegationes utriusque partis diligentiùs audierunt; & tandem cùm renuntiatum eis ab utraque parte fuisset, & secundùm allegata diffinitiva esset sententia promulganda, contra magistrum P. adversa pars literas apostolicas arguit falsitatis, & eas esse falsas sub periculo causæ se firmiter asseruit probaturam, sibi legem imponens ut à causa caderet, nisi probaret evidentiùs falsitatem; & ne ulteriùs judices in cau-

sa procederent, sedem apostolicam appellavit. Sæpedicto autem Phil. exhibente illum per quem literas impetravit, & firmiter promittente quòd eas veras esse probaret, memoratus R. ab eisdem judicibus requisitus ut aliquam notam exprimeret falsitatis, propter quam falsas esse literas proponebat, nihil aliud specificare voluit, nisi quòd eas falsas dixit, & asseruit à Cancellaria nostra nullatenus emanasse. Supradicti verò judices ab ipso R. juratoria cautione recepta quòd accusationem falsitatis prosequeretur, sicut superiùs est expressum, sequentem diem post Dominicam qua cantatur *Lætare Hierusalem* proximò præteritam, ad prosequendum coram nobis appellationem interpositam utrique parti terminum præfixerunt. Cetera præfatus Robertus in termino prætaxato ad præsentiam nostram accedens, super falsitate literarum ac processu negotij veritate suppressa (ut dicitur) à nobis ad prædictos judices literas impetravit, & nihil prorsùs de falsitatis accusatione proponens, à sede apostolica furtivè recessit. Verùm nos literas ipsas, quæ redargutæ fuerant falsitatis, diligentiùs intuentes, nullum in eis signum falsitatis vel suspicionis invenimus, nisi paucarum literarum rasuras, quæ nequaquam sapientis animum in dubitationem vertere debuerunt. Ideóque discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus inquiratis super his diligentiùs veritatem; & si vobis constiterit jamdictas literas à nobis fuisse veritate tacita impetratas, & sæpedictum Robertum sese obligasse sub periculo causæ quòd priores literas falsas esse probaret, cùm inter ipsum & adversarium suum quæstio personalis agatur, & quilibet abrenuntiandi juri suo liberam habeat facultatem, ipsi Roberto super prædicta Ecclesia silentium imponatis. alioquin partibus convocatis audiatis causam, & appellatione remota fine debito terminetis. Datum Laterani XIII. Kal. Novembris.

EPISCOPO ET S. MICHAELIS & sancti Epiphanij Præpositis Papiensibus.

Epist. 405. Vt de Canonicorum bonis, numero, & de B. collatione inquirant.

ACcedentibus olim ad præsentiam nostram dilectis filiis Carnelo & Bernardo Canonico & syndico sancti Iuventij Papien. dilectum filium nostrum G. tituli sanctæ Mariæ trans Tyberim Presbyterum Cardinalem concessimus auditorem: coram quo fuit ex ipsius Carneli parte propositum, quòd cùm olim Canonici sancti Iuventij Papien. bonæ memoriæ Celestini Papæ prædecessoris nostri mandatum ipsis pro ejus receptione ac præbendæ assignatione porrectum noluissent humiliter adimplere, nec bonæ memoriæ L. quondam Papien. Episcopus, qui super hoc literas ab eodem prædecessore nostro receperat, mandatum fuisset apostolicum executus, ipse ac prædictus Bernar. propter hoc ad sedem apostolicam accedentes, coram dilecto filio Hugone tituli sancti Martini Presbytero Cardinale, auditore sibi concesso, aliquandiu litigarunt: qui ad falsam ipsius B. suggestionem, qui prædictam Ecclesiam tam paupertate redditum quàm fratrum asserebat numerositate gravari, ab instantia mandati apostolici & executionis absolvit. Cetera Clerici ejusdem Ecclesiæ absolutionis non expectato rescripto, sex in Canonicos elegerunt; tribus eorum integra beneficia, reliquis verò tribus aliquid nomine beneficij annis singulis conferentes. Cùm autem ad audientiam nostram id fuisset eodem Carnelo referente delatum, intelligentes ipso facto prædictam absolutionem fuisse per falsam suggestionem obtentam, cùm non esset verisimile dictam Ecclesiam paupertate gravari, ad quam ipsi vix absolutione per surreptionem obtenta,* ob reverentiam beati Petri & nostram prædictum Carnelum in Canonicum & fratrem reciperent, & ei stallum in choro & locum in Capitulo & beneficium sicut uni ex aliis canonicis assignarent. Dilectis etiam filiis nostris M. Subdiacono nostro Præposito Canonicæ Gualteri, Martino, Opizoni, Astario magistris Canonicis sancti Michaëlis de Papia majoris præcipiendo mandavimus ut inquirerent de præmissis diligentiùs veritatem, & si rem cognoscerent taliter se habere, Canonicos memoratos ad recipiendum eundem Carnelum & beneficium assignandum, sublato appellationis obstaculo, ecclesiastica districtione compellere non tardarent; quoslibet qui mandato apostolico se ducerent opponendos eadem districtione severiùs compescentes. Verùntamen (sicut ex literis eorum accepimus) cùm partes ad suam præsentiam convo-

*Vide suprà epist. 116.

**Hèic nonnulla deesse videntur.*

cassent, & dictus B. ejusdem Ecclesiæ syndicus se ad receptionem ipsius C. diceret non teneri, qui rescriptum obtinuerat ab apostolica sede per mendacia precum; iidem executores auditis quæ fuerunt hinc inde proposita, & rationibus & allegationibus partium diligenter inspectis, de prudentum consilio per sententiam prædictis Canonicis præceperunt ut memoratum C. in fratrem & Canonicum reciperent, & usque ad octavas Apostolorum proximo termino futuras, sicut uni ex aliis Canonicis beneficium assignarent; Canonicos ipsos, tam receptos, quàm electos, si eorum sententiæ non parerent, ex tunc auctoritate apostolica suspendentes. Verùm dictus B. syndicus Ecclesiæ supradictæ respondit quòd cùm coram prædictis judicibus constitutus in libello causam petitionis exprimi postulasset, & allegasset quòd minor sine curatore postulare non posset, & ipsi causam petitionis libello exprimendam non esse & minorem posse sine curatore petere respondissent, ad sedem apostolicam appellavit. Sed judices ipsi nec eorum voluerunt appellationi deferre, nec de indignitate ipsius Carneli, quam se asserit probaturum, cognoscere, dicentes quòd causa criminalis sibi non fuerat ab apostolica sede commissa. Asseruit etiam idem B. coram judicibus memoratis quòd idem C. falsitatem suggesserat, & tacuerat veritatem; cùm eos onus paupertatis falsò allegasse dixisset, quod & tunc & modò verè poterat allegari, cùm sufficienter esset probatum per testes eandem Ecclesiam tunc cx. & ampliùs, nunc verò cxxxv. librarum debito prægravari: quam etiam ex indulgentia bonæ memoriæ L. Papæ prædecessoris nostri eidem Ecclesiæ super senario Canonicorum numero servando concessa, fratrum numerositate gravari petebat, cùm tunc temporis septem ibi essent Canonici constituti. Tacuerat etiam idem C. quòd propter indignitatem suam, & quia major pars Canonicorum in eadem Ecclesia per sedem apostolicam instituta fuisset, & quòd pro duobus eodem anno idem prædecessor noster suas eis curasset literas destinare, ab impetitione ipsius fuerant absoluti. In aliis etiam se à prædictis judicibus asseruit fuisse contra justitiam gravatum. Cùm autem dictus Cardinalis quę coram eo proposita fuerunt nobis fideliter retulisset, intelligentes quòd cui principale committitur, totum etiam delegatur sine quo judicium exerceri non potest, causam ipsam vestro duximus examini committendam; discretioni vestræ per apostolica scripta mandantes quatenus ceteris exceptionibus ex Canonicorum parte propositis omnino cessantibus, si infra sex menses post harum receptionem literarum probare poterint eundem C. criminosum esse vel aliàs indignum ad prędictum beneficium obtinendum, cùm ecclesiastica beneficia non sint indignis concedenda personis, ipsi Carnelo super eadem Ecclesia silentium imponatis. Alioquin omni contradictione & appellatione cessante, ipsum in ea faciatis admitti, & tractari caritate fraterna, & beneficium ei sicut uni ex aliis Canonicis assignari. Volumus autem ut à prædictis Canonicis sufficienti priùs cautione recepta quòd debeant parere justitiæ coram vobis, interdictum appellatione postposita relaxetis. Si verò latæ sententiæ parere noluerint, eos per excommunicationis sententiam compellatis. Datum Laterani VI. Kalend. Novembris.

EBREDVNENSI, ARELATENSI, & Aquen. Archiepiscopis, & suffraganeis eorum.

Epist. 206. Vt in Concilio Provinciali constituant de acquirendo subsidio ad bellum sacrum contra Sarracenos.

SI ad excitandos fidelium populos ad subventionem orientalis provinciæ, in qua Dominus Rex noster ante secula salutē humani generis dignatus est operari, terræ ipsius miseriam sæpius deploramus, si nuncios multiplicamus & literas, si mandata monitis & mandatis monita frequentiùs conculcamus, id agimus quod tenemur, volentes ei cujus vicem in terris gerimus exulanti per Ecclesiæ filios subveniri, & fideles Ecclesię ad subsidium Hierosolymitanæ provinciæ invitare verbo pariter & exemplo. Quis enim audiens salutis auctorem quasi captivum ab impiis detineri, se pro liberatione ipsius, si necesse fuerit, non ingerat etiam captioni? Quis pro eo non abneget semetipsum, qui pro nobis semetipsum exinanivit, formam servi accipiens, in similitudinem hominis factus, & habitus ut homo? Quis non tollat crucem suam, & sequatur eum qui pro nobis crucis non dubitavit subire discrimen, factus obediens usque ad mortem,

mortem autem crucis? Numquid etiam esse potest aut debet in successore Petri verbum Domini alligatum, ut Ecclesiæ filios in ejus subsidium non confirmet qui pro Petro rogavit ne deficeret fides ejus, sed aliquando conversus fratres suos solicitus confirmaret? Numquid præterea terræ illius possumus oblivisci in qua Dominus noster posuit fidei fundamentum, cùm Propheta sibi quodammodo imprecando proclamet: *Si oblitus fuero tui Hierusalem, oblivioni detur dextera mea. Adhæreat lingua mea faucibus meis, si non meminero tui.* Ne autem illud nobis valeat imputari quod in Evangelio legitur, *Dicunt enim, & non faciunt*, nec rursum onera gravia & importabilia aliis imponere videamur, nos autem ea nolimus digito etiam nostro movere, sed facere pariter & docere volentes, dilectis filiis nostris S. tt. sanctæ Praxedis Presbytero & P. sanctæ Mariæ in via lata Diacono Cardinalibus, apostolicæ sedis Legatis, imposuimus signum crucis, quos in expensis propropriis cum alio competenti subsidio in ducatum exercitus Christiani ad partes Hierosolymitan. dante Domino transmittemus. Vt autem Ecclesiarum Prælati ad opus tam pium & necessarium subditos suos provocent non minùs exemplo quàm verbo, de communi deliberatione fratrum nostrorum statuimus ut universi Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Priores, & alij Ecclesiarum Prælati certum numerum bellatorum, vel pro certo numero certam pecuniæ quantitatem, pensatis facultatibus singulorum, ad expugnandam paganorum barbariem & hereditatem Domini servandam non differant destinare. ad quod etiam minores Clerici manum porrigant secundùm proprias facultates. Si quis autem (quod non credimus) constitutioni tam piæ & necessariæ præsumpserit obviare, sicut sanctorum canonum transgressorem decernimus puniendum, & usque ad satisfactionem condignam ab officio manere suspensum, peccatorum veniam & apostolicæ protectionis præsidium indulgentes, juxta quod in generalibus literis apertè distinguitur, his qui terræ nativitatis dominicæ studuerint humiliter & efficaciter subvenire. Vt autem id meliùs & faciliùs in vestra provincia compleatur, dilectum filium R. Subdiaconum nostrum Massilien. Præpositum, virum literatum, providum, & honestum, nobis & fratribus nostris acceptũ, ad partes vestras duximus destinandum; universitati vestræ per apostolica scripta mandantes quatenus eum recipiatis humiliter & devotè, ac vos, fratres Archiepiscopi, provinciale Concilium cum eo pariter convocetis, & quod quisque vestrum pro subventione terræ in numero militum vel quantitate pecuniæ præstare debeat, disponatis: ita quòd nihil impediat quò minùs congruo tempore, cùm necessitas festinationem exposcat, ad partes ultramarinas succursus transeat exoptatus: taliter ad commonitionem ipsius Subdiaconi mandatum apostolicum impleturi, quòd pœnam constitutam à nobis & expressam superiùs evadentes, laudem à nobis & à Deo præmium mereamini sempiternum. Nobiles etiam, Comites, & Barones, & universum populum solicitudini vestræ commissum sedulis exhortationibus inducatis ut ad terræ sanctæ subsidium in personis vel rebus in suorum remissionem criminum viriliter accingantur.

NOBILI VIRO VV. COMITI Forcalcarienſi. [Sine salutatione.

Epist. 407. Vt ad bellum sacrum vnà cũ aliis Christianis Principibus proficiscatur.

SI ad actus tuos Dominus hactenus secundùm meritorum tuorum exigentiam respexisset, posuisset te ut rotam & sicut stipulam ante faciem venti, quinimmo multiplicasset fulgura, ut iniquitatem tuam de superficie terræ deleret, & justus lavaret manus suas in sanguine peccatoris. Nos etiam & prædecessores nostri, si ad iniquitates, quas operata est manus tua, debitum habuissemus respectum, non solùm in te (sicut fecimus) anathematis curassemus sententiam promulgare, immo etiam universos fidelium populos in tuum excidium armassemus, ut vel saltem temporali pœna compulsus, ab errore desisteres, vel ea depressus, tam spiritualiter quàm tẽporaliter interires. Verùm quoniam justus & misericors Dominus misericordiam superexaltat judicio, & miserationes ejus sunt super omnia opera ejus, sustinuit usque modò tuam nequitiam patienter, ut nunc tandem tuam malitiam recognoscens, dares gloriam creatori, & reversus ad mentem, ardentiùs jam ultimò in ejus devotione ferueres quàm hactenus in his quæ ipsius sunt voluntatis contraria ferbuisti. Nos etiã,

qui, licèt insufficientibus meritis, ejus tamen vicem tenemus in terris qui non vult mortem peccatoris, sed ut convertatur & vivat, qui non venit salvos facere justos, sed peccatores, & qui Paulum in sua perseverantem malitia priùs cæcitate percussit, ut gratiùs eum postmodum sui luminis aspergeret claritate, expectavimus hactenus si patientia nostra te ad pœnitentiam revocaret, & præteritarum malitiarum oblitus, manus extenderes ad virtutes, & ei tua novissima devoveres qui pro te hostiam se ipsum non dubitavit offerre. Ecce autem misericors & miserator Dominus, ut te de profundo lacus & tuorum volutabro peccatorum educat, se ipsum tradi denuo passus est in manibus peccatorum, & hereditatem suam ipso exule ab impiis occupari, ut cum Petro conversus aliquando fratres tuos Ecclesiæ filios tua miraculosa conversione confirmes, & arma quæ hactenus in fideles Ecclesiæ commovisti, in hostes Christi convertas, & de persecutore in defensorem conversus, te ipsum pro domo Israël murum defensionis opponas, & ad defendendam terram nativitatis dominicæ potenter ac viriliter accingaris. Cùm enim nos dilectos filios S. tituli sanctæ Praxedis Presbyterum & P. sanctæ Mariæ in via lata Diaconum Cardinales, apostolicæ sedis Legatos, viros providos & discretos, duo videlicet de præcipuis membris Ecclesiæ, ad partes Hierosolymitanas in expensis propriis cum alio competenti subsidio destinemus crucis charactere insignitos, cùm venerabiles fratres nostros Archiepiscopos, Episcopos, immo etiam universum Clerum ad tam pium opus necessaria de bonis suis statuerimus subsidia secundùm facultates proprias ministrare, cùm jam ferè universi Principes Christiani terræ sanctæ in rebus subvenerint vel personis, aut nunc saltem subvenire disponant, saluti tuæ credimus expedire ut & tu cum Maria Sepulchrum Domini visites, & impios non solùm ipsum tulisse defleas & posuisse aliàs, immo etiam dejeciſſe, ut eum tandem merearis in cœlesti Hierusalem, quæ interpretatur pacis visio, intueri. Vt igitur à malo desistas, & quod bonum est toto mentis prosequaris affectu, rogamus nobilitatem tuam, monemus, & exhortamur in Domino, & in remissionem tibi injungimus peccatorum, quatenus satisfacto de his pro quibus es nominatim excommunicatione notatus, & aliis de quibus conscientia te remordet, signum dominicæ crucis accipias, Hierosolymitanam visitaturus provinciam, & defensioni ejus pro viribus instituras. Nos enim ut plenam tibi gratiam faciamus, dilectum filium *M. Massilien. Præpositum Subdiaconum nostrum, virum literatum, providum, & honestum, quem nos & fratres nostri synceræ caritatis brachiis amplexamur, ad te misericorditer duximus destinandum, qui tibi beneficium absolutionis impendat, si plenè satisfeceris super his pro quibus in te fuerat excommunicationis sententia promulgata; omnium peccatorum tuorum, de quibus veram cordis & oris egeris pœnitentiam, veniã indulgentes, & æternæ coronæ pollicentes augmentum, si ad vindicandam injuriam crucifixi personaliter (sicut decet tantum Principem) iter arripias, & laudabiliter in orientalis terræ defensione persistas. Revertere igitur ad te ipsum, dissolve colligationes impietatis, solve fasciculos deprimentes, excute de cervice tua jugum leonis illius qui tanquam leo rugiens circuit quærens quem devoret, induere fidei armaturam, & pro Christo, à quo diceris Christianus, te ipso & tuis penitùs abnegatis, tollas crucem ejus qui pro te crucis non dubitavit subire discrimen; ne si Domino tuo persecutionem patienti neglexeris subvenire, notam proditionis incurras, & si cum eo non fueris, contra eum esse Evangelij testimonio convincaris. Ille igitur qui ubi vult spirat, tibi dignetur misericorditer inspirare, ut postposito consilio vanitatis, salubribus monitis acquiescas, & fermento vetustatis penitùs expurgato, novum hominem induaris; non quæ tua sunt, sed quæ Iesu Christi de cetero quęsiturus; ut vel novissima tua Domino consecres, & per subsequentem cordis contritionem, & satisfactionem operis, excessus possis præteritos expiare. Si verò nostris volueris acquiescere monitis & mandatis, ex quo crucem Domini susceperis, bona tua sub beati Petri & nostra protectione suscipimus, nec non & sub Archiepiscoporum & omnium Prælatorum Ecclesiæ Dei defensione consistant.

* In epistola superiore vocatur R.

NOBILI

NOBILI VIRO R. de Agout.

Epist. 408. Vt Comitem Forcalcarien-sem ad sacrum bellum inviter.

AD meritum tibi profeciſſe credimus, & ad gloriam proventurum, quòd nobilem virum W. Comitem Forcalcarien. à pluribus (ſicut accepimus) revocaſti, quæ iniquè meditatus fuerat in corde ſuo, & diſpoſuerat iniquiùs operari. Licèt enim univerſis malitiis ejus reſiſtere non potueris, aut mentem ejus peccatorum ſuorum mole depreſſam erigere ad virtutes, magnum tamen & tibi meritorium reputamus ab aliquibus revocaſſe hominem hactenus peſtilentem, & in aliquo ſaltem pravum ejus propoſitum retardaſſe. Ne quid ergo tuo ſtudio deſit, immo ut ex bono principio finem inferas meliorem, nobilitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, & in remiſſionem injungimus peccatorum, quatenus Comitem memoratum moneas diligentiùs & inducas ut in manibus dilecti filij R. Maſſilien. Præpoſiti Subdiaconi noſtri, quem ad hoc ſpecialiter deſtinamus, ſuper his pro quibus eſt excommunicatione notatus, plenam ſatisfactionem impendat, & abſolutionis beneficium conſecutus, dominicam crucem aſſumat, & ad vindicandam injuriam crucifixi ad partes ſe transferat tranſmarinas. Si enim ipſum Domino potueris tua commonitione lucrari, & ad viam reducere veritatis, in præſenti tibi cedet ad famam, & in futuro ad gloriam proficiet ſempiternam.

PISAN. ARCHIEPISCOPO, Epiſcopo Vrbinati, Camaldulen. & S. Fridiani Prioribus.

Epist. 409. Quòd collectã pecuniam non in ſuos uſus, ſed ad utilitatem publicam Pontifex convertere velit.

CVm ad exhortandos fidelium populos ad obſequium Ieſu Chriſti & ſubveniendum orientali provinciæ, illius terræ neceſſitas & utilitas totius populi Chriſtiani, immo etiã cauſa Chriſti ſolummodo nos inducant, non ex hoc propria lucra captantes, in quo potiùs de noſtris propoſuimus liberaliter elargiri, nec quæ noſtra ſunt, ſed quæ Ieſu Chriſti quærentes, non eſt ab aliquo præſumendum quòd ea quę à fratribus & coëpiſcopis noſtris, & tam Prælatis quàm ſubditis Eccleſiarum, in opus tam pium erogari mandavimus, propriis velimus uſibus applicare, aut aliorum eleemoſynas cupiditate qualibet terræ ſanctæ ſubtrahere, cui potiùs de noſtris & fratrum noſtrorum diſpoſuimus ſubvenire. Vnde ſi quid forſan in literis noſtris, quas vobis direximus, continetur, per quod congregatam pecuniam ad nos mandaverimus deſtinari, id non ex intentione noſtra, ſed nimia occupatione proceſſit, qui quanto intendimus pluribus, tanto minùs ſolicitè poſſumus de ſingulis cogitare: licèt id non recolamus ſic expreſsè mandaſſe, ſed noſtræ potiùs intentionis fuiſſe, ut ſumma collectæ pecuniæ nobis deberet per literas intimari. Ideóque diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus cùm ſecundùm formam literarum, quas ultimò vobis direximus, pecunia fuerit in prædictæ terræ ſubſidium congregata, ex ea per dioceſanos Epiſcopos, ſecundùm diſcretionem eorum, & duorum fratrum, unius militię Templi, & alterius Hieroſolymitani Hoſpitalis, quos ad hoc cum Epiſcopis per vos præcipimus deputari, militibus & aliis cruce ſignatis, ſi tamen eguerint, non ad ſuperfluitatem, ſed neceſſitatem potiùs faciatis ſtipendia miniſtrari. Si quid verò reſiduum fuerit, id ſecundùm diſpoſitionem noſtram & conſilium aliquorum de fratribus memoratis, vel in ſtipendia militum, vel alias neceſſitates terræ Hieroſolymitanæ, dante Domino convertetur. Datum Laterani XIII. Kal. Decembris.

CONSTANCIÆ IMPERATRICI gloriosæ Reginæ Siciliæ, ac carissimo filio Friderico illustri Regi Siciliæ, eorúmque heredibus in perpetuum.

Epist. 410. De Regum Siciliæ erga Romanam Eccleſiam obſervantia, déque Pontificis in illos voluntate.

SVper gentes & regna divina providentia conſtituti, ut evellamus noxia, & ſalubria cum Propheta plantemus, ſic ad univerſas provincias noſtræ conſiderationis aciem extendere volumus, & circa eas piæ ſolicitudinis ſtudium exercere, ut ſopitis turbinibus tempeſtatum, quas parit mater diverſitas, ſervent ad invicem mutuæ caritatis affectum, & in veræ pacis vinculo gubernentur. Porrò ſpecialiter & præcipuè ſpecialem ac præcipuam ſolicitudinem circa regnum Siciliæ nos convenit adhibere, quod in apoſtolicæ ſedis ferventiùs hactenus devotione permanſit: ad quod etiam inclytæ recordationis R. quondam patris, W. fratris, & W. neporis tuorum Regum Siciliæ, filia Imperatrix, grata memoria nos inducit, qui

in apostolicæ sedis ac prædecessorum nostrorum dilectione firmiùs persistentes, ab ejus non potuerunt unitatis firmitate divelli, quin tanto fortiùs in ipsius obsequio permanerent, quanto adversùs eam se ampliùs impetus extolleret tempestatis. Hac igitur consideratione diligenter inducti, ac credentes quòd prædictorum Regum vestigia vestra regia serenitas in devotione ac obsequiis Ecclesiæ imitetur, vobis & heredibus vestris, qui sicut dictus Rex W. quondam frater tuus felicis memoriæ Adriano Papæ prædecessori nostro exhibuit, nobis & successoribus nostris & Ecclesię Rom. fidelitatem & hominium exhibere ac quæ subscribuntur voluerint observare, concedimus regnum Siciliæ, Ducatum Apuliæ, & Principatum Capuæ, cum omnibus pertinentiis suis, Neapolim, Salernũ, & Amalfiam cum pertinentiis suis, Marsiam, & alia quæ ultra Marsiam habere debetis, & reliqua tenimenta quæ tenetis à prædecessoribus vestris hominibus sacrosanctæ Rom. Ecclesiæ jure detenta, & contra omnes homines adjuvabimus honorificè manutenere. Pro quibus omnibus coram venerabili fratre nostro Octaviano Episcopo Hostien. apost. sedis Legato, quem ad juramentum tuum, filia Imperatrix, recipiendum transmisimus, fidelitatem nobis nostrísque successoribus & Ecclesiæ Rom. jurasti, sicut continetur in duobus similibus capitularibus, quorum unum penes te sigillo nostro, alterum penes nos sigillo tuo aureo signatum habetur; firmiter repromittens quòd quia præsens præsenti debet hominium exhibere, quandocunque nos aut successores nostri te in aliqua parte regni, quam securè possis adire, ad nostram præsentiam vocaverimus, reverenter accedes ligium hominium præstitura, nisi certum impedimentum aut necessitas evidens interveniat. quibus cessantibus, sine fraude venies ad ligium hominium faciendum. Cùm autem tu, fili Rex, favente Domino ad legitimam ætatem perveneris, nobis & successoribus nostris ac Ecclesiæ Rom. fidelitatem & ligium hominium exhiberetis, censum verò sexcentorum squisatorum de Apulia & Calabria, quadringentorum verò de Marsia, vel æquivalens in auro vel argento, vos ac heredes vestros statuistis Ecclesiæ Rom. annis singulis soluturos, nisi fortè impedimentum aliquod interveniat. quo cessante, census ex integro persolvetur. Electiones autem secundùm Deum per totum regnum canonicè fiant, de talibus quidem personis quibus vos ac heredes vestri requisitum à vobis præbere debeatis assensum. Vt autem hæc quæ suprà diximus, tam nostro quàm successorum nostrorum tempore perpetuam obtineant firmitatem, & nec vestris nec heredum vestrorum temporibus alicujus valeant præsumptione turbari, nos ea de communi consilio & voluntate fratrum nostrorum auctoritate apost. confirmamus, & valitura in perpetuum præsenti pagina communimus, & tam à nobis quàm successoribus nostris perpetuis temporibus statuimus observanda. Nulli ergo &c. *usque ad verbum* indignationem incurrat, reámque se divino judicio de perpetrata iniquitate cognoscat &c. *in modum privilegij*. Cunctis autem omnia prædicta servantibus &c.

CONSTANCIÆ IMPERATRICI Reginæ Siciliæ, ac cariss. filio Illustri Regi Siciliæ.

Epist. 411. De forma & modo in electionibus Pontificum observanda.

NEc novum nec injustum existit, si regno Sicilię gratiam facimus specialem, quod inter universas & singulas regiones, in quibus nomen colitur Christianum, ferè semper promptiùs & devotiùs in Ecclesiæ Rom. devotione permansit, & ab eo specialiùs meruit honorari. Reges siquidem & Principes ejus in apo. sedis fidelitate fortiùs roborati, usque adeo ei fideliter & familiariter adhæserunt, ut ad ipsius exaltationem potenter intenderint, & ab ea nullius divelli potuerint impetu tempestatis, se in ipsa & per ipsam exaltari credentes, & in ea post Deum suæ spei ponentes & gaudij fundamentum. Specialiter autem inclytæ recordationis R. quondam pater, W. frater, & W. nepos tui, filia Imperatrix, Reges Siciliæ familiari eam veneratione prosecuti sunt devotionis obsequio, & prædecessoribus nostris usque adeo non minùs in adversis quàm prosperis adhæserunt, ut cum fratribus nostris vobis ob eorum memoriam & constantiam synceritatis, quam ad nos vos habere cognovimus, per effectùm, quantum cum Deo & nostra possumus honestate, deferre velimus, & salva justitia & Ecclesiarum canonica libertate, petitionibus vestris assensum facilem exhibere. Ne igitur ulla

de cetero inter nos & successores nostros ac vos & heredes vestros super electionibus dissensio suscitetur, modum faciendæ in posterum electionis præsentibus curavimus literis explicare: in quibus sic in multis regiæ serenitati deferimus, ut libertatem ecclesiasticam non lædamus. Sede vacante, Capitulum significabit vobis & vestris heredibus obitum decessoris. Deinde convenientes in unum, invocata Spiritus sancti gratia, secundùm Deum eligent canonicè personam idoneam, cui requisitum à vobis præbere debeatis assensum, & electionem factam non different publicare. Electionem verò factam & publicatam denuntiabunt vobis, & vestrum requirent assensum. Sed antequam assensus regius requiratur, non inthronizetur electus, nec decantetur laudis solennitas quę inthronizationi videtur annexa, nec antequam auctoritate pontificali fuerit confirmatus, administrationi se ullatenus immiscebit. Sic enim honori vestro volumus condescendere, ut libertatem canonicam observemus, nullo prorsùs obstante rescripto quod à sede apostolica fuerit impetratum. Rogamus ergo serenitatem regiam, & attentiùs exhortamur, quatenus contra præscriptam electionis formam nec vos veniatis de cetero, nec cogatis alios nec patiamini qualibet occasione venire: sed taliter in hoc nobis studeatis & ecclesiasticæ libertati deferre, ut timorem ejus habere præ oculis videamini per quem Reges regnant & Principes dominantur, & sponsam ejus Ecclesiam venerari. Nulli ergo &c. hanc paginam nostræ dispositionis & constitutionis &c. Datum Laterani.

ARCHIEPISCOPIS, EPISCOPIS, & aliis Ecclesiarum Prælatis, & universo Clero in Sicilia constitutis.

Epist. 412. Ejusdem argumenti cum epistola præcedenti.

SI carissimæ in Christo filiæ nostræ Constanciæ Imperatrici Reginæ unà cum carissimo filio Illustri Rege Siciliæ in multis gratiam facimus specialem, non est ab aliquibus in admirationem ducendum, cùm regnum Siciliæ ad jus & proprietatem Ecclesiæ Romanæ pertineat, & in ejus fidelitate perstiterit, ac permanserit unitate. Nostis etenim qualiter inclytæ recordationis R. Vv. & Vv. Siciliæ Reges illustres in apostolicæ devotionis ferè semper permanserint firmitate, qualiter prædecessores nostros fuerint humiliter venerati, qualiter etiã in Ecclesia Rom. post Deum suæ spei posuerint & gaudij fundamentum, & in ea & per eam se crediderint exaltari. Nostis etiam qualiter prædecessores nostri Romani Pontifices Reges ipsos ac regnum Siciliæ quadam semper prærogativa dilexerint, & ad augmentum ipsius, utpote quod peculiare, sicut est, & proprium reputabant, intenderint & quietem. Quia verò quantumcunque velimus eorum honori deferre, libertatem canonicam & honestatem ecclesiasticam intendimus observare. Ne igitur ulla de cetero inter nos & successores nostros & prædictam Imperatricem & filiũ ejus Siciliæ Regem illustrem vel heredes eorum super electionibus denuo dissensio suscitetur, quæ hactenus inter Ecclesiam & regnum rancoris cujusdam & indignationis fomitem ministrabant, modum faciendæ in posterum electionis præsentibus curavimus literis explicare: in quibus sic regiæ serenitati deferimus, ut libertatem ecclesiasticam non lædamus. Sede vacante significabit Capitulum eis & eorum heredibus obitum decessoris &c. *usque ad verbum* immiscebit. Ideóque universitati vestræ per apostolica scripta mandamus, & districtè præcipimus, quatenus cùm aliquam Ecclesiarum vestrarum pastore vacare contigerit, secundùm præscriptam electionis formam, omni gratia & timore postpositis, procedatis, nec contra eam aliqua præsumatis occasione venire. Alioquin electiones taliter factas diligenti discussione præhabita dante Domino infirmare curabimus, & eligentium transgressionem animadversione debita castigare. Volumus etiam nihilominus & mandamus ut de cetero ad Rom. Ecclesiam liberè, cùm opus fuerit, appelletis, & interpositis ad nos appellationibus curetis humiliter & devotè deferre. Nos etiam, quoties necessitas postulaverit, apost. sedis Legatos ad vos curabimus destinare, qui quæ plantanda sunt plantent, & evellant quæ fuêrint evellenda, quorum obediatis monitis & præceptis. Nullo prorsùs in omnibus præscriptis capitulis obstante privilegio, vel rescripto, quod à sede apostolica fuerit impetratum. Vt autem quæ præscripta sunt, apud vos nulla possint oblivione deleri, mandamus atque præcipimus quatenus forma literarum istarum ad perpetuam

memoriam in majoribus Ecclesiis transscripta servetur.

In eundem modum Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Prioribus, & universo Clero in Apulia constituto.

ARCHIEPISCOPIS, EPISCOPIS, Abbatibus, Prioribus, & universis Ecclesiarum Prælatis in Sicilia constitutis.

Epist. 413. Vt Legato apostolico obtemperent, & piam illius voluntatem adjuvent.

PErsecutionis olim olla succensa, dum flantis rabies aquilonis Calabros montes novo deiceret terræ motu, & per plana jacentis Apuliæ pulverem in transeuntium & habitantium oculos suo turbine suscitaret, dum etiam Taurominitana Charybdis sanguinem, quem tempore pacato sitiverat, evomeret cædibus satiata, usque adeo fuit iter maris & terræ præclusum, ut interjacentis impetus tempestatis mutuum matris ad filios & filiorum ad matrem impediret affectum, & naturalis affectum interciperet caritatis. Nunc autem cùm eo faciente nobiscum signum in bonum cui venti & mare obediunt, nascentis austri clementia cadentis fugaverit impetum aquilonis, & præteritæ turbationis caliginem aëris per Dei gratiam jam ex majori parte placati claritas serenaverit, ita quòd regnum Siciliæ reparatum in statum felicitatis antiquæ ad devotionem Ecclesiæ plenè redierit, à qua visum fuerat persecutionis tempore recessisse, beneficium ei volumus gratæ visitationis impendere, ac in dilectione ipsius prædecessorum nostrorum vestigiis adhærere. Cùm autem ipsum inter universas orbis provincias tanquam Ecclesiæ patrimonium specialiter diligamus, volentes mentis affectum, quem circa ipsum gerimus, ostendere plenius in persona Legati, eum illuc de fratrum nostrorum consilio duximus destinandum quem inter ceteros fratres nostros speciali caritate diligimus, & benevolentia singulari ejus exigentibus meritis amplexamur. Sanè cùm adhuc in regno ipso remanserint vestigia quædam dissensionis antiquæ, talem & tantam personam hujus legationis officio duximus deputandam, quæ auctoritate præmineat, polleat honestate, & in opere & sermone sit potens, & ex eo quòd gratiam nostram plenius obtinet, & nostram novit melius voluntatem, eos qui pacem regni turbare forsitan moliuntur, liberius comprimere possit, & universum regnum in carissimæ in Christo filiæ nostræ Constanciæ Imperatricis Reginæ ac filij ejus Friderici Siciliæ Regis illustris fidelitate pariter & obsequio stabilire, contumaciam deprimens superborum, & colla sublimium commissa sibi potestate conculcans. Venerabilem igitur fratrem nostrum Octavianum Hostien. Episcopum, apost. sedis Legatum, virum providum & honestum, qui ob gratiam familiaritatis & dilectionis antiquæ ac suæ dignitatis intuitu primum inter fratres nostros apud nos locum meruit obtinere, in regnum Siciliæ duximus destinandum: qui juxta verbum propheticum dissipet & evellat quæ noverit evellenda, & ædificet & plantet quæ cognoverit esse plantanda; vos etiam de benevolentia quam circa prædictam Reginam & filium ejus Regem illustrem gerimus, efficiat certiores. Ideóque universitati vestræ per apost. scripta mandamus & districtè præcipimus quatenus prædictum Legatum sicut personam nostram, immo nos ipsos in eo recipientes humiliter & devotè, &, sicut condecet vos & ipsum, honorificè pertractantes, quæ inter vos corrigenda duxerit, seu etiam statuenda, recipiatis humiliter, & inviolabiliter observetis: ita quòd nos, qui honorem ejus proprium reputamus, vobis propter eum respondere gratiùs quasi ex debito teneamur. scituri quòd sententiam quam in contumaces tulerit, ratam habebimus, & faciemus auctore Domino inviolabiliter observari.

In eundem modum Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Prioribus, & universis Ecclesiarum Prælatis per regnum Siciliæ citra Farum constitutis: ita quòd ubi ponitur in regnum Siciliæ duximus destinandum, *ponatur* Legatum in Siciliam & totum regnum duximus destinandum.

AN. NEAPOLITANO Archiepiscopo.

Epist. 414. De pluralitate beneficiorum restringenda. *Cap.* Cùm secundùm doctrinam. *De Prebendis in Tertia Collect.*

CVm secundùm doctrinam Apostoli non sit conveniens ut unus sit ebrius & alter debeat esurire, nec juxta instituta canonica uni personæ tantum debeat de redditibus ecclesiasticis assignari unde scrupuloso corde alij moveãtur, qui ad dispositionem Pontificis sunt pro personarum meritis dividendi, non sufficimus admirari quòd, sicut nostris

auribus est relatum, in Ecclesiæ tibi cõmissæ stipendiis obtinendis, quod iniquum est & absurdum, imperiti magistris, novi antiquis, rudes emeritis præferuntur. Vnde Iohannes filius quondam * Comitis Aliern. Ecclesiæ tuæ Clericus plus potentia patris sui quàm prædecessoris tui spontanea voluntate ultra viginti Ecclesias in civitate Neapolitan. & in majori Ecclesia beneficium maximum proponitur obtinere. Cùm ergo in nullius persona prætermittendum sit quod in statutis generalibus continetur, fraternitati tuæ auctoritate præsentium indulgemus ut non obstante appellationis diffugio superfluitatem ad moderamen reducas, non plus de redditibus ecclesiasticis Clerico præfato dimittens quàm apud unum de plus habentibus noscitur residere; aliis omnibus beneficiis personis idoneis conferendis, quæ cùm officiis divinis inserviant, nondum adeptæ sunt stipendia Clericorum. Nulli ergo &c. concessionis &c. Datum Laterani Idibus Novembris.

* In Tertia Collect. Avernensis Comitissæ

AN. NEAPOLITANO Archiepiscopo.

Epist. 415. Quòd juramentum bonis moribus & juri repugnans non sit obligatorium. Cap. Ad nostrã. De jurejur.

AD nostram noveris audientiam perveniisse quòd dudum à te quasi per extorsionem tale fuit præstitum juramentum, quòd in omni causa deberes ordinem judiciarium observare. Verùm quoniam secundùm traditiones canonicas manifesta accusatione non indigent, nec in eis est ordo judiciarius observandus, qui debet in aliis observari, neque tu, quando sub præmisso tenore jurasti, habebas in mente ut propterea venires contra canonicas sanctiones; (alioquin non juramentum, sed perjurium potiùs extitisset, nec aliqua ratione servandum) nos juramentum tuum benigniùs interpretari volentes, ita quòd consonet canonicis institutis, fraternitati tuæ auctoritate præsentium intimamus quòd in manifestis & notoriis ratione juramenti præmissi non credimus te teneri servare * subtilitatem ordinis judiciarij, quam in his non servari per omnia ipsa quoque juris ratio postulat & requirit. Vnde videbitur, nec immeritò, subtiliter intuenti de ordine judiciorum procedere ut in præmissis non per omnia ordo judiciarius observetur: quanquam & secundùm approbatum intellectum scripturæ divinæ rectè possit intelligi quòd jurasti ut in omnibus causis ordinem judiciarium observares, in illis videlicet in quibus est ordo judiciarius observandus. Sic ergo faciens, & juramenti tenorem servabis, & instituta canonica non omittes. Datum Laterani XVIII. Kal. Decembris.

* In Tertia Collect. solennitatem

ABBATIBVS, ABBATISSIS & aliis Ecclesiarum Prælatis Ecclesiæ Neapolitanæ subjectis.

Epist. 416. Ne bona & res Ecclesiæ alienentur.

CVm sacris canonibus caveatur ne Abbatibus, Presbyteris, aliisque ministris de rebus ecclesiasticis vel sacro ministerio deputatis absque permissione ac subscriptione sui Episcopi aliquid alienare liceat, vel etiam obligare, non possumus non mirari quòd, sicut nostro est apostolatui reseratum, possessiones Ecclesiarum donare, vendere præsumitis, & locare, venerabili fratre nostro A. Neapolitano Archiepiscopo nullatenus requisito. Cùm itaque cautum sit jure canonico & humano ut quæ contra leges fiunt, habeantur pro inutilibus & infectis, universitati vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus ab his quæ præmisimus desistentes, bona Ecclesiarum, quarum conditionem meliorem potestis facere, non pejorem, nisi necessitas vel utilitas exegerit manifesta, & sine licentia præfati Archiepiscopi, alienare in præjudicium Ecclesiarum vestrarum nullatenus attentetis. Alioquin eidem Archiepiscopo dedimus in mandatis ut si aliter à vobis temerè factum fuerit, auctoritate nostra & sua, prout jus expostulat, decernat irritum & inane. Datum Laterani XVII. Kalend. Decembris.

AN. NEAPOLITANO Archiepiscopo.

Epist. 417. Propter debita Ecclesiæ aliqua vendere licet.

SIcut nostris est auribus intimatum, Ecclesia Neapolitana tanto premitur onere debitorum, quòd aliter liberari non poterit, nisi de ipsius possessionibus distrahatur, quod tu occasione juramenti post consecrationem, sicut moris est, præstiti, quo inter alia vendi possessiones Ecclesiæ prohibentur, absque licentia nostra facere non attentas. Nos igitur attendentes quòd hujusmodi sacramenta sint ob favorem Ecclesiarum introducta, nec in earum debeant retorqueri læsionem, plenam de tua discretione fiduciam obtinentes, ut pro Ecclesiæ

siæ tuæ debitis persolvendis, de ipsius Ecclesiæ possessionibus minùs utilibus, cùm de mobilibus debita nequeant expediri, secundùm instituta canonica, de consilio tuorum vendere valeas Clericorum, auctoritate tibi præsentium indulgemus. Datum Laterani Idibus Novembris.

DECANO ET CAPITVLO beati Hilarij Pictaven.

Epist. 418. Vt Petro nepoti Aimerici de Partiniaco præbendam conferant. Vide suprà epist. 89.

SI eam quæ apud nos plenitudo residet potestatis, qua non extollimur in superbiam, sed ad providentiam excitamur, consideraſſetis attentè, & qua facta nostra prosequi perfectione velimus, voluisſetis subtilius intueri, nunquam cor vestrum in tantæ præsumptionis audaciam ascendisſet, ut, sicut testimonio multorum accepimus, tam temerè nostris præsumeretis institutionibus obviare. Recolimus siquidem quòd defuncto quondam in Vrbe magistro Aimerico de Partiniaco, erga dilectum filium Petrum nepotem ipsius non potuerimus misericordia non moveri; quem videntes omni consilio & auxilio destitutum, ad provisionem ejus fuimus vehementiùs excitati; sicque ad desolationis suæ remedium, præbendam quam idem avunculus ejus in Ecclesia vestra olim habuerat, sicut de plenitudine potestatis nobis conceſſæ licebat, ei misericorditer duximus conferendam, de ipsa per anulum propriis manibus investientes eundem, eámque ipsi auctoritate apostolica confirmantes, ne investitura nostra sive donatio sperato posſet effectu quorumlibet temeritate privari. Vnde cùm vobis præcepisſemus districtè ut ipsum ob sedis apostolicæ reverentiam, ejúsque probitatis obtentum, in vestrum fratrem & Canonicum admittentes, jamdictæ præbendæ beneficium, sicut illam avunculus ipsius olim noscitur habuisſe, contradictione, oc. & ap. ceſſantibus, sine difficultate qualibet assignare minimè differretis, vos id noluistis exequi, ut decebat, licèt venerabilis frater noster Burdegalen. Archiepiscopus, sicut ex literis ejus accepimus, bonæ memoriæ A. Pictaven. Episcopi volens supplere defectum, qui super hoc à nobis datus fuerat executor, nostrúmque tanquam providus & discretus propositum adjuvare, vos ad id cum suis literis monuisſet. Nos igitur, licèt ex hoc, nec immeritò, contra vos commotionis materiam habeamus, vobiscum in spiritu lenitatis & mansuetudinis adhuc agere cupientes, per iterata vobis scripta mandamus, & in obedientiæ virtute districtè præcipimus, quatenus prout in mandatis nostris, ut dictum est, recepistis, dilationis, occasionis, exceptionis, & appellationis summoto diffugio, non obstante etiam si interim propter hoc nuntium ad sedem apostolicam transmisistis, præfato P. dictum beneficium cum fructibus post præsentationem literarum nostrarum perceptis, tam libenter, quàm liberaliter, absque difficultate qualibet assignetis. Alioquin noveritis nos venerabilibus fratribus nostris Bituricen. & Burdegalen. Archiepiscopis præcipiendo mandasse ut si infra viginti dies post susceptionem præsentium mandatum nostrum non duxeritis effectui mancipandum, illos quos contumaces invenerint & rebelles, sublato cujuslibet occasionis & appellationis obstaculo excommunicationis vinculo innodantes, Ecclesiam ipsam subjiciant interdicto. Quòd si nec sic infra duos menses poteritis emolliri, iidem nullam sententiarum illarum aliquatenus relaxari permittant; sed tamdiu singulis diebus dominicis & festivis, pulsatis campanis, & extinctis candelis, prædictam excommunicationis sententiam per totam provinciam Burdegalen. publicè faciant innovari, donec prædictus P. plenam & pacificam ipsius præbendæ possessionem habuerit, & pro tanto satisfacturi exceſſu nostro vos duxeritis conspectui præsentandos; rebelles nihilominus ab omni ecclesiastico beneficio suspendentes, ut saltem pœna coërceat quos obedientia non emollit. Si quid etiam post receptionem literarum in Ecclesia vestra ordinatum fuerit vel statutum, per quod mandatum nostrum possit eludi, aut etiam impediri, illud irritum decernimus & inane. Datum Laterani II. Idus Novembris.

ABSALONI LVNDEN. Archiepiscopo, ejúsque successoribus canonicè substituendis in perpetuum.

Epist. 419. De primate Archiepiscopi Lundensis.

IN eminenti apostolicæ sedis specula disponente Domino constituti, salubriter injuncti nobis officij exequimur actionem, si ea quæ per anteceſſores nostros ad salutem fidelium instituta noscuntur, consensu nostro firmamus, & ne cuislibet temeritatis quatiantur incursu,

exactam diligentiam adhibemus. Cùm enim Ecclesiæ suæ promiserit Dominus, dicens, *Pro patribus tuis nati sunt tibi filij, constitues eos principes super omnem terram*, illi bene videntur patribus successisse, atque utiliter impositum gerere principatum, qui non potestate lætantur, sed ad salutem eorum qui gubernandi sunt, cum timore ac tremore creditæ potestatis auctoritatem exercẽt, studentes semper antecessoribus suis in bonis actibus conformari, & quæ laudabiliter ab eis facta sunt, & servare in semetipsis, & aliis nihilominus servanda monstrare. Hac itaque nos suscepti officij consideratione inducti, & felicis memoriæ Adriani Papæ antecessoris nostri vestigiis inhærentes, quod ipse de confirmatione regni Suetiæ cum fratrum suorum consilio & voluntate constituit, nos etiam firmum & illibatum perpetuis temporibus decernimus permanere. Constituit enim quòd Lundensis Archiepiscopus, qui pro tempore fuerit, super regnum illud primatum semper obtineat, & ordine quo subsequitur, debeat ei præesse: qui tanto frequentiùs & utiliùs illi terræ, quæ ad salutem fidelium pertinent, ministrabit, quanto necessitatem eorum atque defectum è vicino pleniùs poterit intueri. Pallium enim antecessori tuo tribuit, ut Archiepiscopum in regno Suetiæ quàm citiùs opportunitas occurreret ordinaret, & Pallium nostra ei vice conferret, eo quidem ordine obseruato, ut videlicet is qui per Lunden. Archiepiscopum Metropolitanus ibi fuerit institutus, gratiam consecrationis per manum Archiepiscopi Lunden. adeptus, ipsi & Lunden. Ecclesiæ, salva fidelitate Romanæ Ecclesiæ, fidelitatem & obedientiam juramento promittat. Pallium sanè taliter consequetur. Nuncius Lunden. Ecclesiæ siquidem cum nuncio illius Ecclesiæ pro impetrando Pallio ad Ecclesiam Romanam accedat; & cùm illud à Romano Pontifice impetraverit, ad Lunden. Ecclesiam reportabunt. Lunden. autem Archiepiscopus illud accipiens, Archiepiscopo Suetiæ tribuet, & fidelitatem & obedientiam Rom. Ecclesiæ jure jurando promittet. Metropolitano verò ibi ad honorem Dei & decorem domus suæ salutémque fidelium constituto Lundensis Archiepiscopus & dignitate primatus in perpetuum præsidebit, & ipse ei reverentiam & obedientiam tanquam suo primati humiliter exhibere curabit. Quod utique in bonæ memoriæ Stephano quondam Vpsalensi, qui à prædecessore tuo piæ recordationis Eschillo Archiepiscopo tempore felicis memoriæ Alexandri Papæ, eo præsente, Senonis ratione jamdictæ institutionis gratiam consecrationis accepit, & sub antecessoribus nostris bonæ memoriæ Lucio & Clemente secundùm præscriptum ordinem in Io. & Petro supradictæ Ecclesiæ Episcopis, quos tua fraternitas in Archiepiscopos consecravit, & Pallium vice ipsorum antecessorum nostrorum contulit, dignoscitur adimpletum. Quoniam igitur hoc, sicut à prænominato Adriano antecessore nostro statutum est, ita sub te & antecessore tuo effectum accepit, nos memorati Adriani & felicis recordationis Alexandri, Lucij, Vrbani, Clementis, & Celestini prædecessorum nostrorum Rom. Pontificum vestigiis in tam laudabili opere inhærentes, nostro & fratrum nostrorum favore prosequimur, & firmum & illibatum perpetuis temporibus decernimus permanere. Nulli ergo &c. hanc paginam nostræ confirmationis &c. Salva apostolicæ sedis auctoritate. Si qua igitur &c. Datum Laterani per manum Rainaldi Domini Papæ Notarij, Cancellarij vicem agentis, IX. Kalend. Decembris, Indictione II. Incarnationis Dominicæ anno MCXCVIII. Pontificatus verò Domini Innocentij Papæ tertij anno primo.

Vide Florentem in Decretales pag. 97.

PRÆPOSITO DE SERAND. & universis Ecclesiarum Prælatis in Vtlandia constitutis.

Epist. 410. De gravibus quibusdam abusibus maturè corrigendis.

NOstris fuit auribus intimatum, quòd cùm propter inundationem aquarum in terra vestra impedimentis fossatorum obstantibus sit accessus difficilis & regressus, ab eo tempore quo ibidem fuit fidei novella plantatio est statutum, & usque ad hæc tempora obseruatum, ut Præpositus, qui ibidem, quantum licet, vices gerit Episcopi, temporibus illis quibus facilior patet ingressus, apud unamquamque Ecclesiam propter magnitudinem parrochiæ & universitatem delinquentium quatuor diebus, si voluerit, maneat, synodum ibi celebraturus indictam. Vbi si quis accusatus fuerit, & reatum suum confessus in publico,

condigna ei pœnitentia injungitur pro excessu, pœna pecuniaria pro eo de quo fuit sponte confessus postmodum puniendo. Si verò crimen inficiatur objectum, cum duodecim parochianis suis denominatis innocentiam suam præstito juramento purgabit. Si qui verò in purgatione defecerint, vel ad synodum venire contempserint, ad proximam Ecclesiam secundæ synodi vocantur pro contumacia corrigendi: qui si fortè non venerint, vel incorrigibiles ibi apparuerint, ad tertiam Ecclesiam tertiæ synodi legitimè citabuntur: & si incorrigibiles adhuc extiterint, pro contumacia sua anathematis sententia ferientur. Nunc autem populi ejusdem terræ volentes sua colla subtrahere synodalibus institutis, cum majoribus, qui præficiuntur aliis jure fori, consilio inito, eis non modicam quantitatem pecuniæ promiserunt, ut eorum auxilio & favore suffulti, si fuerint in synodo accusati quòd excommunicatis communicare præsumpserint, non teneantur super hoc respondere, & quãtumcunque legitimè quis ad synodum sit citatus, si venire noluerit, propter contumaciam non possit vinculo excommunicationis astringi. Illud etiam valde reprehensibile de novo inter alias consuetudines pernicioſas obrepsisse dolemus, quòd quantumcunque quis deliquisse noscatur, non nisi ad satisfactionem unius marcæ solvendæ compelli possit; licèt quandoque damna Ecclesiis vel aliis locis religiosis illata, longè majoris æstimationis existere videantur. Est etiam aliud quod Deo videtur & sacris canonibus inimicum, videlicet quia nituntur introducere violenter, ut quicunque de equestri ordine aliquam se in quinta vel sexta consanguinitatis linea contingentem duxerit in uxorem, Episcopo vel Præposito gerenti vices Episcopi marcham argenti persolvat, & sic eam, quoad vixerit, sibi invito Episcopo etiam valeat retinere. Si verò pedestrium fuerit consortio deputatus, dimidiam marcam argenti persolvat Episcopo, & sic consanguineam suam quoad vixerit non dimittet. Vestræ igitur universitati per apostolica scripta mandamus atque præcipimus quatenus id quod à prima fidei plantatione super synodis celebrandis & corrigendis excessibus noscitur rationabiliter introductum, & laudabiliter hactenus observatum, faciatis inviolabiliter observari, quoslibet temerè resistentes per districtionem ecclesiast. app. postposita compescẽtes. Pernicioſam verò consuetudinem de satisfactione unius marcæ, quantuscunque videatur excessus, & de matrimoniis, quæ licèt minùs legitimè contracta inter consanguineos dato pretio stare consueverunt Episcopo renitente, facientes penitùs aboleri, si quos ita conjunctos esse noveritis, aut tueri volentes sub hujus prætextu consuetudinis matrimonia contrahenda, vel quæ taliter sunt contracta, nisi tantam præsumptionem secundùm canonicas institutiones ad monitionem vestram digna satisfactione correxerint, sublato appellationis obstaculo, excommunicatione notetis, & tanquam excommunicatos usque ad satisfactionem condignam auctoritate apostolica nuntietis ab omnibus arctiùs evitandos. Nullis literis obstantibus veritate tacita &c. Datum Laterani Idibus Novembris.

ABSALONI LVNDENSI Archiepiscopo.

NOstris fuit auribus intimatum &c. *ut suprà ferè in eundem modum usque ad verbum* arctiùs evitandos. Quocirca fraternitati tuæ per apost. scripta mandamus quatenus si dicti Præpositus & Prælati mandatum nostrum noluerint vel contempserint adimplere, tu eos ad hoc monitione præmissa per censuram ecclesiasticam appellatione remota compellas. Nullis literis &c. ut suprà. Epist. 422.

A. ARCHIEPISCOPO & Capitulo Lundensi.

EX literis quas tu nobis, frater Archiepiscope, destinasti intelleximus manifestè quòd regnum Daciæ, quantum ad ea quæ jus fori contingunt, consuetudinibus suis & institutionibus Regum suorum omnino regatur. vnde nullum usum testamentorum illius provinciæ habere contingit, qui alibi in ultimis decedentium voluntatibus secundùm legalem observantiam custoditur. Si verò aliquis possessiones aliquas claustris vel aliis religiosis locis in bona valetudine vel voluntate ultima constitutus vult pro suorum remedio peccatorum conferre, hanc Ecclesiæ conferendi formam esse proponis, quòd in hujusmodi donationibus modicum terræ consuevit

Epist. 422. De modo res Ecclesiæ donãdi in Dacia. Cap. Ex literis. De consuetud.

Vide Florentem in Decretales pag. 98.

consuevit assumere, aut in extremitate pallij; quod manu Episcopi vel cujuslibet alterius Prælati Ecclesiæ sustinetur, aut super ipsum altare aliquo involutum panniculo cum debita humilitate ponendum, sub testimonio videntium & audientium, forma donationis hujusmodi subsequente, quæ scotatio vulgariter appellatur. Verùm quia hujusmodi donatio malitiosè à quibusdam cavillatoribus, sicut asseris, impeditur, à nobis humiliter postulasti, ne loca religiosa & Ecclesiæ, quibus multæ possessiones sub scotatione hujusmodi sunt collatæ, ab aliquibus possint vel debeant temerè perturbari, paterna debeamus solicitudine providere. Nolentes igitur ut tales constitutiones, quas diuturnitas temporis, ut asseris, observavit, & usus consuetudinis hactenus approbatæ retinuit, temeritate qualibet infirmentur, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus donationes eorum quæ sub obtentu consuetudinis claustris, Ecclesiis, vel quibuslibet locis religiosis piè ac providè conferuntur, vel etiam sunt collatæ, faciatis irrevocabiles observari, cùm hujusmodi signum, quod scotatio dicitur, non tam factæ donationis quàm traditæ possessionis sit evidens argumentum. si quos contradictores inveneritis aut rebelles, auctoritate freti apostolica, per censuram ecclesiasticam, monitione præmissa, sublato appellationis obstaculo compescentes. Datum Laterani XVI. Kal. Decembris.

S. PRÆPOSITO DE STRAND.

Epist. 423. Præposituram ipsi collatam confirmat.

CVm à nobis petitur &c. *usque ad verbum* assensu, Præposituram sitam in locis qui vulgariter appellantur Strand & Ford, sicut eam prædecessores tui justè & canonicè possederunt, & tu eandem à venerabili fratre nostro W. Episcopo Slethuicen. canonicè tibi concessam justè ac sine controversia possides, cum omni jure ac pertinentiis suis, auctoritate tibi apostolica confirmamus &c. Nulli ergo &c. Datum Laterani XVI. Kal. Decembris.

ABSALONI LVNDEN. Archiepiscopo.

Epist. 424. Vt Præposito de Strand ablatæ Ecclesiæ restituantur.

TRansmissa nobis dilectus filius S. Præpositus de Strand conquestione monstravit, quòd dilectus filius E. Præpositus de Scelsuvig. duas Ecclesias, videlicet de Heneſtbl. & de Stuntabl. ad suam Præposituram de jure spectantes, eidem injustè subtraxit. Nolentes igitur eundem Præpositum aliquod in suo jure dispendium sustinere, fraternitati tuę per apostolica scripta mandamus quatenus præfatum Præpositum de *Scelsuvig. ad restitutionem Ecclesiarum illarum per censuram ecclesiasticam monitione prę-missa, sublato appellationis obstaculo, justitia mediante, compellas. Datum Laterani VIII. Kal. Decembris.

*In codice Colbertiano legitur Scelvvidig

IOFFRIDO ABBATI Monasterij de Sore, ejúsque fratribus tam præsentibus quàm futuris, regularem vitam professis in perpetuum.

Epist. 425. Privilegia ipsorum atque donationes confirmat.

REligiosam vitam eligentibus &c. *usque ad verbum* vocabulis. Locum ipsum de Sore, in quo præfatum monasterium situm est, cum omnibus pertinentiis suis. Grangias Slahgloſe, Luinge, Guthem, Biarby, Vvendeloſe, Vvethlebi, Asuvardabothe, Egby, cum adjacentibus sylvis, pratis, & pascuis, piscariis, & molendinis. & grangiam in Hallandia, quæ dicitur Toacher, cum sylvis, & ceteris pertinentiis suis. Nytorp, cum adjacentibus agris, sylvis, & pascuis. Gotstorp cum adjacenti sylva, & exteriores similiter mansiones, videlicet Snartinge, Gloſtorp, Vvinnige, Querchebу, Scupinge, Tornelef, cum adjacentibus terris, & concoloniis suis. & partem decimarum quam habetis in parochiis Oleseh, Haraſtald, Finnatorp, Gelet. & illud quod habetis in Leoghe, Sundetorp, Sunuarthatorp, Biarby, & Gerlef. & illud quod habetis in proventibus apud memoriam sanctæ Margaritæ Ecclesiæ beatæ Mariæ Roſchildis. Præterea donationem sive concessionem ab inclytæ memoriæ Vvaldemaro quondam Rege Danorum & carissimo in Christo filio nostro Canuto Rege filio ejus super libertate & immunitate colonorum vestrorum vobis pia devotione factam, sicut in eorundem Regum scriptis authenticis continetur, auctoritate vobis apo. confirmamus, & præsentis scripti privilegio communimus. Sanè laborum &c. Liceat quoque vobis Clericos vel laicos &c. Prohibemus insuper ut nulli vestrorum fratrum post factam &c. Discedentem &c. Illud districtiùs inhibentes, ne terras &c. Si quæ verò &c. Ad hæc etiam prohibemus ne &c. Quod

si facere &c. Licitum præterea sit vobis in causis &c. Insuper auctoritate apostolica inhibemus ne ullus &c. Si verò Episcopus, in cujus parochia &c. Illud adjicientes, ut in recipiendis proc. &c. Pro consecrationibus verò &c. Alioquin liceat &c. Quòd si sedes &c. Quia verò interdum &c. Porrò si Episcopi vel alij &c. Paci quoque &c. Præterea omnes libertates &c. Decernimus &c. Si qua igitur &c. Datum Laterani per manum Rainaldi Domini Papæ Notarij, Cancellarij vicem agentis, IX. Kal. Decembris, Indictione II. incarnationis Dominicæ anno MCXCVIII. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ tertij anno primo.

CONSVLIBVS ET POPVLO Tudert.

Epist. 428. Recipit illos in protectionem apostolicam, confirmátque vetera ipsorum privilegia.

SAcrosancta Romana Ecclesia, quæ omnium fidelium mater est & magistra, illos propensiùs diligere consuevit, quos in devotione ac fidelitate sua novit ferventiùs permanere, & ut liberiùs possint ab omnium incursibus manere securi, eos, tanquam pia mater, protectionis suæ munimine confovere. Eapropter, dilecti in Domino filij, devotionem quam erga nos & Romanam Ecclesiam habere noscimini, attendentes, vestris quoque precibus inclinati, civitatem Tudertinam, quæ ad jus & proprietatem apostolicæ sedis pertinere dignoscitur, quam & nos ad manus nostras semper volumus retinere, ita quòd ei cui vices nostras commiserimus, secundùm mandatum nostrum debeatis integrè respondere, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti pagina communimus. Consulatum autem cum jurisdictione sua vobis auctoritate apostolica confirmamus; concedentes ut his qui sunt ipsius jurisdictioni subjecti, liberum sit ad Consules, qui pro tempore fuerint, legitimè appellare; ita tamen quòd appellationi ad sedem apostolicam interpositę humiliter deferatur. Consuetudines quoque antiquas vestras, & rationabiles, & communiter observatas duximus approbandas. Salva in omnibus apostolicæ sedis auctoritate pariter & justitia, & Ecclesiarum omnimoda libertate. Nulli ergo &c. nostræ protectionis, conf. & conc. &c.

ABBATI ET MONACHIS Montis sacri.

Epist. 427. Diuturnam litem de superioritate & obedientia inter cœnobium Montis sacri & Calanense definit.

CVm super libertate ac subjectione abbatiæ vestræ à multis retro temporibus inter ipsam & monasterium Calanen. controversia fuerit agitata, & pro ipsa tu, fili Abbas, cum quibusdam de fratribus tuis, & dilectus filius Abbas Calanen. cum quibusdam similiter de fratribus suis, ad nostram præsentiam venissetis, quòd dicta Ecclesia vestra subjecta esse debeat Calanen. per authenticum felicis recor. Anastasij prædecessoris nostri dictus Abbas Calanen. ostendere nitebatur: qui rationibus & scriptis utriusque partis prolatis in medium, & coram ipso & fratribus suis qua decuit subtilitate discussis, sicut ibidem pleniùs continetur, tam scripturarum inspectione quàm utriusque partis attestatione cognovit locum Montis sacri & jure fundi & ratione dispositionis ad jus & proprietatem Calanen. monasterij spectavisse, cellámque ipsius fuisse propriam ab antiquo. Verùm quia religione recedente paulatim ab ipso monasterio Calanen. status sui sentiente jugiter detrimentum, locus Montis sacri & religiosorum virorum numero & terrenis cœpit facultatibus ampliari, orta est inter dicta monasteria de prælatione ac subjectione dissensio; fratribus Montis sacri Calanensibus, in quibus fervor religionis pro magna parte defecerat, subesse nolentibus; aliis verò antiquum jus suum in loco Montis sacri laborantibus retinere. Vnde, sicut in ejusdem Anastasij prædecessoris nostri authentico reperitur, cùm piæ record. Honorius prædecessor suus ad partes accessisset Apuliæ, & causa ipsa per utramque partem ad ejus notitiam devenisset, intellectis partium rationibus eam taliter terminavit, ut si habitum & ordinem Calanen. monasterij acciperent, monachi Calanenses in loco Montis sacri tanquam in cella sua plenam dispositionem & dominium obtinerent, & fratres Montis sacri Calanensi Abbati tanquam proprij monachi obedirent. Si verò vel non susciperent, vel susceptum etiam non servarent, monachi Montis sacri duos romanatos annuatim solvendo monasterio Calanensi, plenam libertatem ulteriùs obtinerent; sic tamen ut si ad locum Montis sacri quandoque Abbas accede-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ret Calanensis, tanquam Abbas proprius reciperetur ibidem: & quamvis ejusdem Honorij prædecessoris sui mandatum de recipiendo Caven. monasterij ordine, sicut in eodem dicitur instrumento, à Calanen. aliquandiu fuerit intermissum, quia tamen ibi postea receptus fuit & servatus, idem A. prædecessor noster juxta institutionem sanctæ recordationis Innocentij antecessoris sui in eadem controversia taliter diffinivit, ut locus Montis sacri per se abbatia semper existeret, & Abbate proprio lætaretur, & Calanen. Abbas primus existeret, Montis sacri secundus, & fraterna se invicem caritate tractarent, & monasterium Montis sacri, ob reveventiæ signum, & demonstrandum quòd ad jus pertinuerit cœnobij Calanensis, prædictum censum ei sine qualibet contradictione persolveret annuatim, & cùm Abbatem Montis sacri mori contingeret, monachi ejusdem loci eligendi sibi Abbatem haberent liberam facultatem; electum verò Calanen. Abbati, qui foret pro tempore, præsentarent, ab eo, si persona esset idonea, & electio facta regulariter, sine malitia & pravitate qualibet confirmandum. Obeunte verò Calanen. Abbate, Abbas Montis sacri electioni fratrum interesse deberet, & ut rite celebraretur electio, consilium & operam adhibere. Si autem Calanen. Abbas ad monasterium Montis sacri accederet, tanquam primus & maior Abbas reciperetur, ibidem reverenter & honestè tractandus. Abbas verò Montis sacri futurus pro tempore in festo beatæ Mariæ veniens ad cœnobium Calanen. censum memoratum deferret, & in festo inibi remaneret, à Calanen. fraterna caritate tractandus. Intentionem itaque suam de subjectione monasterij vestri Calanen. probare præmissis rationibus conabãtur. Contra quos fuerunt ex parte vestra proposita quæ sequuntur. Quòd cùm tempore bonæ memoriæ Adriani Papæ prædecessoris nostri pro utroque monasterio partes essent in sua præsentia constitutæ, Calanen. subjectionem sibi deberi proponentibus à fratribus Montis sacri, aliis verò è contrario respondentibus eos nullo tempore prælationem ibidem habuisse de jure, & si aliquam habuerunt, ipsos fuisse per bonæ memoriæ prædecessores suos Honorium, Innocentium, Eugenium penitùs absolutos, ipse utriusque partis allegationibus & instrumentis auditis & plenariè intellectis, sicut in ejus authentico reperitur, eorundem prædecessorum suorum vestigiis inhærendo, de fratrum consilio diffinivit ut fratres Montis sacri omnimodam obtinerent de cetero libertatem; ita quòd neque ipsi neque successores eorum Calanen. subjectionem aliquam exhiberent, nec illi obedientiam & reverentiam ab eis exigere aliquatenus attentarent. salvo censu duorum solidorum Papien. monetæ annis singulis Calanensi monasterio persolvendo. Illo etiam superaddito, quòd si Calanen. Abbas ad cœnobium Montis sacri aliquo casu accederet, sicut hospes reciperetur ab eis, honestè & humiliter tractaretur. Idem quoque Adrianus prædecessor noster juxta tenorem privilegij memorati Innocentij prædecessoris sui instituit ut de cetero in eodem loco Montis sacri futuris temporibus sedes consisteret abbatiæ, & electus Abbas pro tempore ad Pont. Romanum accederet benedictionis gratiam recepturus. Nihilominus etiam statuit prætatus Pont. Adrianus, quòd si qua præcedentia scripta essent suæ diffinitioni adversa, nullius haberent roboris firmitatem, sententia sua stabilitatem debitam obtinente. Per hujus ergo diffinitionis paginam, tanquam posterioris, vos præmissis Honorij & Anastasij diffinitionibus dicebatis penitùs derogatum, si exhibitæ fuerunt in judicio à Calanen. pariter & ostensæ. Alioquin sibi debent penitùs imputare, si tempore latæ à dicto Adriano prædecessore nostro sententiæ, ipsas in medium producere non curarunt; cùm sub prætextu novorum instrumentorum postea repertorum grave sit exemplo res judicatas ulteriùs restaurari. Longinquitatem quoque temporis, per quam in quasi possessione libertatis fuistis, pro parte vestra proponebatis in medio, & tam Lucij quàm Anastasij & Honorij Rom. Pontificum privilegia, quorum primus confirmavit sententiam Adriani, secundus Calanen. in loco Montis sacri censum tantùm duorum solidorum, de quo prædicitur, reservavit, tertius, quando idem locus erat simpliciter Prioratus, de solvendo censu constituto ab I. seniore Calanen. Abbate & ejusdem benigna receptione apud Montem sacrum, cùm illuc accederet, facit in suo privilegio mentionem. Ad id

quoque probandum induxistis bonæ memoriæ Celestini Papæ prædecessoris nostri sententiã & rescriptum: qui cùm, sicut ipsius authentico reperitur, per privilegia prædecessorum suorum Rom. Pont. tam antiquorum quàm etiam modernorum, quæ in sua fecerat præsentia recitari, plenius cognovisset monasterium vestrum ad Rom. Ecclesiam nullo medio pertinere, & ab omni jure ac subjectione sæpedicti Calanen. monasterij fore liberum & immune, (nisi quòd duos solidos Papien. monetæ de mandato bonæ memoriæ Adriani Papæ prædecessoris nostri sibi solvere tenebatur) volens inter prædicta monasteria omnis dissensionis & scandali materiam resecari, & ne monachi propter causarum strepitum à divinis revocarentur obsequiis contra observantiam monasticæ disciplinæ, in recompensationem duorum solidorum aliquem locum certum, unde redditus ipse perciperetur, ad eorum arbitrium quibus super hoc sua scripta direxit, præcepit Calanen. assignari à fratribus Montis sacri. qui, sicut ex rescriptis judicum delegatorum innotuit, licèt in quibusdam aliis locis recompensationem obtuleritis congruentem, apud Sipon. tamen areas quasdam faciendi salis officio deputatas, de quibus ad minus unius unciæ auri redditus habebatur, quemadmodum iidem judices rescripserunt, qui hoc ipsum sub testimonio bonorum virorum subtiliter indagarunt, spontaneè contulistis. Vnde idem prædecessor noster meliorationem Calanen. monasterij considerans in hac parte, de communi fratrum suorum consilio statuit ut Calanen. cœnobium prædicta esset recompensatione contentum. A cujus exactione ac subjectione fratres Montis sacri prorsùs absolvens, decrevit ut in nullo ei tenerentur de cetero respondere. Statuens insuper, ut si qua præcedentia scripta invenirentur præmissæ constitutioni contraria, ea in sua stabilitate manente, nullum robur, nullam obtinerent penitùs firmitatem. Ejusdem etiam Celest. Alex. prædecessorum nostrorum privilegia, quibus & Adr. Papæ, de qua præmisimus, sententia confirmatur, & monasterium vestrum ad jus & proprietatem Ecclesiæ Ro. ostenditur pertinere, ad probandam intentionem vestram in medium produxistis. Præmissis ergo & similibus coram nobis & fratribus nostris prudenter à vobis & aliis allegatis, nos volẽtes parcere utriusque partis laboribus & expensis, doloris etiam & indignationis materiam amputare, ut observare deberetis quod de ipsa quęstione pro bono pacis citra diffinitionis calculum diceremus, vos & sæpedictos Abbatem & monachos Calanen. monuimus diligenter. Cùm itaque utraque partium hoc se facturam promisisset spontanea voluntate, nos provida deliberatione statuimus quòd cœnobium vestrum restitutis sibi areis faciendi salis officio deputatis, quas de mandato dicti Celest. Papæ prædecessoris nostri juxta bonorum virorum arbitrium in recompensationem prædicti census Calanen. monast. assignavit, Ecclesiam S. Iacobi Melphiten. ad ipsum spectantem cum domibus, hortis, & duobus trapetis, & insuper tot olivas dicto mon. Calanen. conferat & assignet, ex quibus possit idem mon. Calanen. secundùm bonorum virorum arbitrium, quibus hoc committimus, arbitrantium, xvj. saumas olei annis singulis obtinere. Illa videlicet moderaminis æquitate servata, ut olivarum assignatio nec fiat secundùm tempus nimiç ubertatis, nec secundùm nimiæ sterilitatis eventum, sed juxta quod sæpius accidere consuevit, post factam assignationem, & receptionem earum, tam commodo quàm incommodo ad Calanen. mon. pertinente. Dictum verò Calanen. monast. renuntiet omni subjectioni, juri, ac censui, quod in loco Montis sacri aliquo unquam tempore habuisset, nec ibidem occasione juris præteriti futuris temporibus aliquid audeat postulare. quod utraque partium acceptavit. Hoc ergo statutum, sicut à nobis providè factum est, & ab utraque parte receptum, volentes in posterum irrefragabiliter observari, de communi fratrum consilio auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti privilegio communimus. Non obstantibus privilegiis vel rescriptis super subjectione prædicti monasterij vestri hactenus impetratis; cùm ex certa scientia inter præfata monasteria de voluntate partium, quæ præscripta sunt, statuerimus in perpetuum observanda. Decernimus ergo &c. nostræ constitutionis & confirm. &c. Datum Laterani IV. Idus Novembris.

CAMERACEN. CAPITVLO.

Epist. 428. Vt de ipsorum electi vitiis inquiratur, statuatúrque, antequàm alium eligant.

AD audientiam apostolatus nostri multorũ relatione pervenit quòd H. Ecclesiæ Cameracen. electus, cùm ita incurvus sit ut promoveri de jure non possit, in minoribus ordinibus constitutus fuit à vobis ad Ecclesiam vestram electus, & à venerabili fratre nostro Vv. Remen. Archiepiscopo sanctæ Sabinæ Card. ejus fuit electio confirmata: quem post electionem & confirmationem venerabilis frater noster Atrebaten. Episcopus de mandato ipsius Archiepiscopi Acolythum & Subdiaconum ordinavit; &, sicut communis habetur opinio, dictus electus duxit viduam in uxorem, de qua susceptit filium in Præpositura sancti Petri Duacen. sibi nullo medio succedentem. Cùm igitur, si vera sunt quæ præmisimus, relinqui non debeant impunita, cùm & præsumpta sint contra canonicas sanctiones, & propterea decor honestatis ecclesiasticæ confundatur, venerabili fratri nostro Parisiensi Episcopo per scripta nostra præcipiendo mandavimus ut vocatis quos propter hoc viderit evocandos, de præmissis omnibus & etiam fama publica inquirat plenius veritatem, & quicquid super his invenerit, sub suarum testimonio literarum nobis studeat fideliter intimare; ut per relationem ipsius sufficienter instructi, securiùs in ipso negotio procedere valeamus. Dedimus etiam eidem Episcopo in mandatis ut vobis ex parte nostra districtè prohibeat ne ad nominationem vel electionem alicujus personæ aliquatenus procedatis, si etiam dictus electus vellet spontaneè resignare, donec super hoc nostræ receperitis beneplacitum voluntatis. & si contra prohibitionem nostram & suam aliquid præsumpseritis attentare, illud decernimus irritum & inane. Dignum est enim & consentaneum rationi, ut in eo puniamini, in quo peccastis, si circa præmissam electionem inventi fueritis culpabiles extitisse. Nullis literis obstantibus, si quæ apparuerint à sede apost. impetratæ. Quocirca per apostolica vobis scripta mandamus atque præcipimus quatenus contra tenorem mandati apostolici non præsumatis aliqua ratione venire, vel aliquid etiam attentare.

PARISIEN. EPISCOPO.

Epist. 429. Committitur inquisitio & examen super vt is & moribus electi Cameracensis.

EAm de discretione tua fiduciam obtinemus, ut si quando tibi committimus quæ ad honorem divinum & utilitatem ecclesiasticam pertinere noscuntur, gratia & timore postpositis satagas promovere; in hac parte nobis coadjutor existens, qui ex injunctæ servitutis officio secundùm Prophetam debemus evellere & plantare quæ in Ecclesia Dei evellenda fuerint & plantanda. Et cùm non possimus omnia personaliter adimplere, per fratres & coëpiscopos nostros cogimur supplere defectum, quos apostolica sedes in partem solicitudinis evocavit. Sanè ad audientiam apostolatus nostri multorum relatione pervenit quòd H. Cameracen. electus &c. *ut suprà ferè usque ad verbum* impetratæ.

ATREBATEN. EPISCOPO.

Epist. 430. Vt ipse de electi Cameracẽsis vita & moribus sententiã ferat.

AD audientiam apost. nostri multorum relatione pervenit quòd H. Cameracen. electus &c. *ferè ut suprà usque ad verbum* præcipiendo mandamus quatenus cùm propter vicinitatem locorum & de forma electionis & de qualitate ipsius electi dicaris habere notitiam pleniorem, tam de fama publica quàm etiam de præmissis omnibus per literas tuas nobis intimare studeas veritatem; ut per relationem tuam & venerabilis fratris nostri Parisiensis Episcopi, cui hoc ipsum commisimus inquirendum, sufficienter instructi, securiùs in ipso negotio procedere valeamus.

ABBATI ET CONVENTVI *Compendien.*

Epist. 431. Episcopus Silvanectensis datur jũdex in omnibus causis eorum.

PAci & tranquillitati vestræ paterna volentes solicitudine providere, cùm ad hoc specialiter teneamur ex eo quòd vestrum monasterium ad nos & Romanam Ecclesiam nullo pertinet mediante, ad vestræ oppressionem & necessitatem Ecclesiæ relevandam venerabilem fratrem nostrum Sylvanecten. Episcopum in causis vestris & aliis necessitatibus, pro quibus vobis est ad quos malueritis Episcopos generaliter recurrendum, quemadmodum in vestris privilegiis continetur, per literas quas super his exequendis specialiter ipsi dirigimus, de benignitate sedis apost. vobis

duximus deputandum. Vnde cùm pro singulis necessitatibus vestris ad Romanam Ecclesiam, & ad nos, qui specialiùs id exequi deberemus, facilem & sine dispendio non potestis habere recursum, volumus ut ad eundem Episcopum, qui in partem nostræ solicitudinis est evocatus, tam pro injuriis vobis & Ecclesiæ vestræ à malefactoribus quibuslibet irrogatis, & deinceps irrogandis, quàm pro chrismate, oleo sancto, consecratione basilicarum vestrarum, & Clericorum vestrorum ordinatione specialiter accedentes, executionem eorum quæ præsentialiter per nostrum ministerium vobis impendi non possunt, ab eo suscipiatis humiliter & devotè. Datum Laterani II. Kalend. Decembris.

HVBERTO CANTVARIEN. Archiepiscopo.

Epist. 432. Vt à constructione & prosecutione Capellæ de Lamhee cesset atque abstineat.

Cap. Cùm ex injuncto. *De novi operis nuntiat. Vide infrà epist.* 485. *& seqq. & lib.* 2. *epist.* 71.

CVm ex injuncto nobis apostolatus officio locum ejus licèt immeriti teneamus qui juxta verbum propheticum liberavit pauperem à potente, & inopem cui non erat adjutor, diligenti studio satagere nos oportet ne minores à majoribus opprimantur, sed ut Prælati sic exerceant acceptam jurisdictionem in subditos, ut prodesse probentur potiùs quàm præesse. Hæc ergo secundùm officij nostri debitum attendentes, districta dudum tibi jussione mandavimus ut in negotio capellæ de Lamhee juxta formam literis apostolicis comprehensam ab oppressione monachorum Cantuariensium omnino cessares. Super quo venientes ad præsentiam nostram dilecti filij R. de Boxleia & Vv. de Ponte Roberti Abbates, nuntij tui, fraternitatem tuam nitebantur multipliciter excusare. In primis siquidem proponentes quòd cùm bonæ memoriæ Theobaldus Cantuarien. Archiepiscopus & gloriosus Thomas successor ipsius, attendentes quòd nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus, & nolentes monachos Cantuarien. relictis divinis officiis ad negotia secularia se transferre, ad honorem protomartyris Stephani ædificandi Ecclesiam voluntatem & propositum habuissent, & in ea seculares Clericos ordinandi, de suis proventibus & Ecclesiis eis redditibus assignandis, per quos tam apud apo. sedem quàm apud curias seculares sua possent negotia expedire, laudabile primi propositum obitus festinatus, secundi longum exilium impedivit; sicut in literis ven. fratris nostri I. quondam Lugdunen. Archiepiscopi pleniùs continebatur expressum, quæ in nostra & fratrum nostrorum fuerunt præsentia recitatæ. His bonæ memoriæ Balduinus Cantuarien. Archiepiscopus ita proposito ut officio, voluntate ut dignitate succedens, prope suburbium civitatis Cantuarien. quasi per stadia tria vel quatuor ad honorem præfati protomartyris & beati Thomæ construere cœpit Ecclesiam, felicis record. Vrbani Papæ prædecessoris nostri super hoc indulgentia primitus impetrata. Cujus sibi fuit auctoritate concessum ut in honorem ipsorum martyrum & ædificare posset Ecclesiam, & de personis idoneis ordinare, quibus in ecclesiasticis beneficiis canonicè provideret; sic tamen quòd Ecclesiæ debitis obsequiis & necessariis stipendiis minimè fraudarentur. Et licèt idem Vrbanus adversùs dictum B. prædecessorem tuum super demolitione operis suas sæpius literas destinasset, quia in eis non faciebat de concessa jam indulgentia mentionem, ei dicebant per rescripta frequentia nullatenus derogatum, quæ præterea proponebant & per falsi suggestionem & veritate tacita impetrata, & ad ipsius Archiepiscopi notitiam minimè devenisse. unde, si eis non paruerat, de jure non poterat reprehendi. Rescriptum quoque sanctæ memoriæ Gregorij Papæ prædecessoris nostri pro se pariter producebant: qui cùm per literas indulserit generales ut rescripta quæ à tribus mensibus ante obitum prædicti Vrbani prædecessoris sui fuerant impetrata, eandem firmitatem haberent, non obstante obitu mandatoris, quam obtinere, si tunc viveret, debuissent negotia quæ ipsum Archiepiscopum & ejus Clericos contingebant, sub præmissa noluit generalitate concludi: per quod nimirum rescriptum prædecessoris sui dicebant literis derogatum, quas adversùs Archiepiscopum direxerat ad instantiam monachorum. Quibus siquidem literis, & etiam bonæ memoriæ Clementis successoris sui, qui ejus in hac parte fuerat imitator, per factam tunc temporis amicabilem compositionem de partium voluntate inter Archiepiscopum & monachos memoratos per carissimum in Christo filium nostrum R. Anglorum Regem illustrem, & vene-

rábilem fratrem nostrum Walterum Rothomagen. Archiepiscopum, & quosdam Episcopos & Abbates, dicebant penitùs derogatum. Cùm enim tempore præfati B. Cantuarien. Archiepiscopi præmissi Rex, Archiepiscopus, & Episcopi & Abbates Cantuariam accessissent, in eos fuit tam de constructione ipsius * Ecclesiæ quàm institutione Prioris & quibusdam aliis quæstionibus à partibus compromissum. Ipsi autem diligenti deliberatione præmissa pariter judicarũt quòd ipse Archiepiscopus rationabiliter ædificaverit Ecclesiam memoratam. Ipse tamen pro bono pacis concessit ad prædicti Regis instantiam, & etiam aliorum, quòd Canonicorum collegium ad locum transferret alium quem eligeret competentem. Per hanc ergo compositionem dicti nuntij tui renuntiasse dicebant monachos rescriptis præcedentibus à sede apostolica impetratis, cùm exinde dictus Archiepiscopus loco priore dimisso, ubi ædificare non potuerat sine scandalo monachorum, ad locum de Lamhee per quinquaginta miliaria distantem à civitate Cantuariæ, suum propositum transtulisset, ubi & Ecclesiam, sicut priùs fecerat, ædificare cœpit ad honorem martyrum prædictorum, ut sic propter nimiam locorum distantiam nulla remaneret monachis materia conquerendi. Cui postea tu succedens, quod ab ipso minùs factum fuerat perficere voluisti, & quòd ipsum tibi liceret ex rescripto literarum bonæ memoriæ Celestini Papæ prædecessoris nostri ostendere nitebantur: qui anno pontificatus sui septimo & extremo ad omnem inter Ecclesias Cantuarien. & de Lamhee discordiam sopiendam, & ne Canonici de Lamhee facultatem haberent contra cathedralem Ecclesiam insurgendi, disponendi de ipsa Ecclesia de Lamhee interiùs & exteriùs, non obstantibus literis ad venerabilem fratrem nostrum Ciceſtren. Episcopum & dilectos filios de Vvaltham & de Radinges Abbates obtentis, concessit tibi liberam facultatem. Per has ergo literas præcedentia scripta sua, quæ his videbantur adversa, dicebant penitùs revocata. Intentionem ergo suam probare dicti tui nuntij satagebant per laudabile propositum Theobaldi & glorioſi Thomæ martyris Pontificum præmissorum, & per Vrbani, Gregorij, & Celestini Romanorum Pontificum indulgentias & rescripta, & præmissam compositionem factam de partium voluntate. Verùm præmissis rationibus ex parte monachorum fuit ex ordine taliter obviatum. Quòd de occultis hominum voluntatibus, quas sibi tantùm Dominus reservavit, qui renes & corda scrutatur, à nobis judicari non poterat, nec debebat, nec ipsi valebant ad talia respondere, quæ proponere in judicio nihil aliud erat, quàm de secretis cordium divinare. Sanè per indulgentiam Vrbani Papæ prædecessoris nostri, de qua præmisimus, juri suo in nullo dicebant penitùs derogatum: quia canonica beneficiorum assignatio per eam Cantuarien. Archiepiscopo servabatur, qui juxta constitutionem canonicam sine tractatu & assensu monachorum procedere non valebat, qui nedum quòd ipsius facto in hac parte consenserint, verùm etiam contradixerint expressè; sicut sequentia docuerunt, & adhuc in eodem proposito perseverant. Eis ergo contradicentibus, superioris fuerat judicium expectandum. Idem etiã ea ratione ostendere nitebantur, quia juxta sanctiones legitimas, si quando alicui conceditur beneficium principale, putà libera factio testamenti, nihil videtur aliud indulgeri, quàm ut modo testetur legitimo, & etiam consueto. Ille quoque qui ut in loco publico ædificare posset à Principe * similiter impetravit, ædificare cum alterius incommodo non valebit, nisi & hoc ipsum à Principe postulatum fuerit & concessum. Per sequentes etiam ipsius Vrbani literas executorias, quibus opus ipsum maledictum haberi voluit & prophanum, asserebant præscriptæ indulgentiæ derogatum: quæ sive coram eodem Vrbano fuerit ostensa, proponebant eam penitùs abrogatam, cùm ea non obstante demolitio ipsius Ecclesiæ fuerit demandata: sive fuerit prætermissa, sibi debuit imputari, cùm jure civili etiam caveatur quòd sub prætextu instrumentorum postea repertorum lites non debeant restaurari. Id ipsum per literas piæ recordationis Clementis Papæ prædecessoris nostri probare volebant: in cujus præsentia nuntiis partium constitutis, cùm dictus B. prædecessor tuus opus maledictum & prophanum voluisset contumaciter & pertinaciter consummare, ad exemplum Vrbani Papæ prædecessoris

* *Apud Gervas. Cantuar. capell.*

* *Apud Gervas.* simpliciter

sui præfato Archiepiscopo de consilio fratrum districtè præcepit ut quicquid fecerat in Ecclesia nominata curaret sine dilatione qualibet demoliri; quod de instituendis Canonicis & aliis fuerat perperam attentatum, in irritum penitùs revocato: ubi sive omissa fuerit præmissa indulgentia, vel etiam allegata, eorum non poterat ratione præmissa propositum impedire. Per ipsam verò compositionem, de qua præmisimus, tanquam regio metu violenter extortam, partem suam in nullo gravari posse dicebant. Cùm enim dictus Clemens Papa prædecessor noster pro sedanda discordia inter Archiepiscopum & monachos Cantuarien. exorta bonæ memoriæ Iohannem Anagninum tunc temporis tt. sancti Marci Presbyterum Cardinalem, apostolicæ sedis Legatum, postea verò Episcopum Prænestinum, in Angliam specialiter destinasset, postquam illuc transfretavit, factum fuit, dicto B. Cantuarien. Archiepiscopo procurante, quòd apud portum Dovoriæ contra voluntatem suam per dies plurimos teneretur, quod in gravem Ecclesiæ Rom. injuriam redundavit, nec ante permissus fuit Cantuariam proficisci, quàm per dictum Regem Anglorum, qui eodem tempore cum Episcopis suis Cantuariam venerat, in pace quam fecerunt cum Archiepiscopo monachi vim passi fuerunt, & compulsi sunt omnia sustinere. Quod ideo cùm propè positus audisset, & postea præsens apud Cantuariam cognovisset, scripto mandare curavit, ut rei veritas omnibus innotesceret, & quod factum fuerat, non generaret præjudicium justitiæ monachorum, & si Archiepiscopus ipse vel aliquis de successoribus ejus scripturam super forma pacis quandoque proferret, sciretur ab omnibus eam fratribus jamdictæ Ecclesiæ nec consentientibus nec scientibus fuisse confectam, nec sibi exhibitam postulanti, quiad causam fuerat à Summo Pontifice destinatus. Vnde vel rem gestam confirmare debuerat, si justitiæ concordaret; vel, si aliter facta fuerat, infirmare. Sic ergo cognoscens interfisse illi facto violentiam manifestam, auctoritate qua fungebatur apostolica statuit quòd nec concordia sic facta valeret, neque compromissio violenter extorta, neque scriptum aliquod sic conceptum, & quòd ipsis monachis in posterum præjudicium non afferret, cùm omnia eo præsente ac contradicente fuerint adimpleta; sicut in suis literis patentibus continetur, quas coram nobis fecimus recitari. Post hæc, cùm bonæ memoriæ Celestinus Papa prædecessor noster omnia quæ per memoratum B. Archiepiscopum circa monachos vi vel metu acta fuerant, auctoritate apostolica in irritum revocaret, nominatim ea quę Legato Rom. Ecclesiæ præsente & contradicente contra mandatum sedis apostolicæ facta proponebantur, sicut in authentico ejusdem Legati, I. videlicet Anagnini quondam Presb. Cardin. ob causam ipsam in Angliam destinati, continebantur expressa, viribus carere decrevit, & quæcunque contra jus monachorum vel tenorem privilegiorũ apost. sedis idem Archiepiscopus impetrarat. Insuper statuens, ut nullus hominum quę malè gesserat, ad consequentiam traheret, nec ea quæ à sede apostolica obtinuerat tacita veritate, juri monachorum vel privilegiis ullo unquam tempore in aliquo præjudiciũ generarent; quemadmodum nobis & fratribus nostris ex ipsarum constitit continentia literarum. Ex ipsa quoque majore loci distantia sibi asserebant monachi majus præjudiciũ generatum: quia cùm in eorum defectũ, sicut à tuis nuntiis dicebatur, seculares Clerici fuerint evocati, vix possent per eos vicinos Cantuarienſis Ecclesię negotia monachis absentibus procurari, quæ ipsis procul positis, & captata eorum absentia, sine monachorum conscientia tractarentur, & eis penitùs inconsultis. unde Cantuarien. Ecclesia dispendium incurreret & jacturam. Sic ergo per hoc nihil eis accessit, eadem contradictionis causa manente. Vltimum quoque rescriptum dicti Celestini Papæ prædecessoris nostri carere viribus asserebant, utpote per suppressionem veritatis surreptum: quoniam in eo nulla fiebat mentio mandatorum quæ ab Vrbano Papa & Clemente processerant, nec etiam confirmationis illius quam ipsemet super cassatione compositionis prædictæ concessit; & præsertim cùm rescriptum illud indulsisse dicatur eo tempore quo eum infirmitas admodum prægravabat. Ad fundandam sanè intentionem suam, prædictorum Vrbani, Clementis, & Celestini Rom. Pontificum rescripta, necnon & nostrum post illa, iidem monachi

produ-

producebant: quibus urgentissimè mandabatur, ut quicquid de præfata capella fuerat attentatum, haberetur irritum & inane. Cùm autem quæ præmisimus & similia in nostra fratrúmque nostrorum præsentia prudenter essent à nuntiis allegata, nos, qui tempus accepimus justitiam judicandi, volentes illius vestigiis inhærere apud quem non est acceptio personarum, cujus locum licèt indigni tenemus in terris, & ita via regia prudenter incedere, ut non declinemus ad dexteram vel sinistram, prædecessores quoque nostros Vrbanum, Clementem, & etiam Celestinum credentes ampliùs imitandos, in illis maximè quæ deliberatione prævia statuerunt, de communi consilio fratrum nostrorum fraternitati tuæ per apost. scripta mandamus, & in virtute obedientiæ districtè præcipimus, quatenus omni contradictione & excusatione & appellatione cessantibus infra triginta dies post receptionem præsentium quicquid ædificatum est in Eccl. memorata, expensis tuis facias penitùs demoliri, eo non obstante si etiam absens ab Ecclesia tua extiteris; (cùm cautum sit etiam legitima sanctione, ut si is cui fuerat opus novum nuntiatum, ante remissionem ædificaverit, deinde agere cœperit jus sibi esse ita ædificatum habere, sibi debeat actio denegari) reducens prorsùs in irritum quicquid de instituendis ibidem Canonicis & aliis ad ipsam Ecclesiam pertinentibus à te vel à prædecessore tuo cognoscitur ordinatum, eorum redditibus ad statum pristinum revocatis quos ab obligatione præstiti juramenti, pro eo quòd ibidem instituti fuerunt, auctoritate nostra per te denuntiari præcipimus absolutos. Cùm enim amodo non teneat principale, quicquid ex eo vel ob id secutum est, sub præmissa districtione decernimus irritandum, sicut sancitum est traditione canonica & civili. Clericos præterea qui in capella ipsa post inhibitiones apostolicas divina officia celebrarunt, sicut nos per alia scripta nostra mandavimus, tamdiu habeas pro suspensis, quousque super hoc satisfecerint competenter; & universa quæ in prædictorum monachorum sunt attentata gravamen, exeniorum videlicet & Ecclesiarum & aliorum invasione quæ ante appellationem habuerant, non differas dictis monachis resignare; ac de cetero circa statum monasterij contra prohibitionem nostram hujus occasione negotij non præsumas aliquid innovare. Si verò (quod non credimus) præceptum nostrum, sicut præmissum est, vel contempseris vel distuleris adimplere, à pontificali officio ex tunc noveris te suspensum, & pro contemptu mandati apost. ad nostram venire te volumus præsentiam responsurum. Venerabilibus quoque fratribus nostris Cantuarien. Ecclesiæ suffraganeis de consilio fratrum nostrorum in virtute obedientiæ districtè præcipiendo mãdamus quatenus nisi tu infra præmissum tempus mandatum nostrum duxeris ad effectum, ipsi nullam tibi impendant obedientiam vel reverentiam: quia justum est quòd ei non obediatur à subditis, qui suo contemnit obedire Prælato. Quòd si forte nec sic te poterimus ad bonum obedientiæ revocare, propter quod malum nunquam committitur, bonum autem debet sæpius intermitti, majorem tibi animadversionem noveris imminere; cùm ferro sint abscindenda vulnera, quæ fomentorum non sentiunt medicinam. Sanè super præmissis, in quibus salva conscientia non poteramus alio modo procedere, fraternitatem tuam rogamus nullatenus contristari: quia (teste Deo) non ex indignatione aliqua processerunt, sed quia cùm simus, licèt insufficientes, in sede justitiæ constituti, unde jura sua servare tenemur singulis illibata, fraternitati tuæ, quam synceriùs amplexamur, cùm te inter fratres & coëpiscopos nostros honorabile membrum & in domo Domini columnam immobilem habeamus, non potuimus sine gravi offensa creatoris deferre. Nec nobis in hac parte potes aliquid imputare; cùm secundùm traditionem canonicam, quando non nisi peccando alicui consuli potest, tunc æstimare debet homo quid faciat non habere. In ipsis etiam legibus secularibus invenitur, ut quæ facta lædunt pietatem, æstimationem, verecundiam nostram, & generaliter quæ bonis moribus adversantur, nec posse nos facere sit credendum. Super eo quoque non sufficimus admirari, quòd cùm dicta Ecclesia jamdudum quasi lapis offensionis fuerit & petra scandali, pro qua nos & prædecessores nostri adversùs te tuósque prædecessores ita grauiter fumus moti, & viri religiosi pariter & prudentes monachi Can-

Siricius in epistola ad Himer. cap. 7.

tuarienses, qui omnia dimiserunt pro Christo, tot laboribus & doloribus, tot mortibus & periculis personas & res non dubitaverũt frequenter exponere, (quod proculdubio tam illi quàm isti, ut dictũ est, non fecissent, nisi cognoscerent præmissa respicere in grave Cantuarien. Ecclesiæ detrimentum; ut de aliis omittamus) tu saltem pro vitando tam gravi scandalo proximorum ab hujusmodi etiã tibi prohibitis non cessasti; cùm sacræ scripturæ testimonio debueris didicisse quòd licèt opera illa quæ sine mortali peccato dimitti non possunt, non sint pro vitando scandalo dimittenda, nec ea debeant pro vitando scandalo committi quæ sine mortali peccato committi non possunt, ab his tamen quæ committi possunt sine mortali peccato pariter & dimitti, sit pro scandalo tollendo cessandum, & eis etiam pro vitando scandalo insistendum. Vnde Apostolus dicit: *Si scandalizaretur frater, carnem non comederem in æternum.* Et Dominus in Evangelio contra eos qui scandali præsentant materiam: *Væ*, inquit, *homini illi per quem scandalum venit. Melius est ei ut suspendatur mola asinaria ad collum ejus, & demergatur in profundum.* Et licèt majorum scandalum sit vitandum, præcipuè tamen vitandum est scandalum pusillorum, juxta testimonium Veritatis: *Qui scandalizaverit*, inquit, *unum de pusillis istis minimis qui in me credunt &c.* Finis ergo his quæ præmissa sunt à te de cetero taliter imponatur, quòd præteritæ contradictionis rebellio per virtutem sequentis obedientiæ valeat non immeritò expiari. Datum Lateran.* Kal. Decembris, pontificatus nostri anno primo.

* *Apud Gervasium*, XII.

CANTVARIEN. ECCLESIÆ suffraganeis.

Epist. 433. Ne Archiepiscopo suo obtẽperent, qui Sũmo Pontifici obedire contemnit.

CVm ex injuncto nobis apostolatus officio &c. *ferè in eundem modum usque ad verbum* innovare &c. Sanè super præmissis &c. *ferè in eundem modum usque ad verbum* non immeritò expiari, *ut suprà*. Si verò (quod non credimus) &c. *usque ad verbum* respondurum. Quocirca universitati vestræ de consilio fratrum nostrorum in virtute obedientiæ districtè præcipimus quatenus, nisi sæpedictus Archiepiscopus infra præmissum tempus mandatum nostrum duxerit ad effectum, vos ei nullam obedientiam vel reverentiam impendatis: quia justum est ut ei non obediatur à subditis, qui suo contemnit obedire Prælato. pro certo scituri quòd si præcepto apostolico in hac parte præsumpseritis obviare, nos auctore Deo inobedientiæ vestræ curabimus animadversione debita respondere. Quòd si fortè nec sic eundem Archiepiscopum poterimus ad bonum obedientiæ revocare &c. *usque ad verbum* medicinam. Datum ut suprà.

Apud Gervasium monachum Cantuariensem sic legitur: Innocentius Episcopus servus servorum Dei venerabilibus fratribus Cantuariensis Ecclesiæ suffraganeis salutem & apostolicam benedictionem. Cùm ex injuncto nobis apostolatus officio &c. *sicut superiùs scriptum est usque* fraternitatis vestræ literas super facto ejusdem Ecclesiæ nobis sub sigillis omnium pariter destinatas cum debita benignitate recepimus; super eo non modicùm admirantes, quòd, sicut earum nobis serie intimastis, quibusdam vestrum visum fuit nos fuisse multipliciter circumventos, quando literas nostras eidem Archiepiscopo & vobis ipsis super eodem negotio curavimus destinare. Sanè, sicut literæ vestræ continebant, in præmissam opinionem eos qui de nobis talia æstimabant, quatuor induxerant quæ sequuntur. Quorum primum, secundum, & ultimum erant indulgentiæ piæ recordationis Vrbani, Gregorij, & Celestini Pontificum Romanorum, quæ in nostra & fratrum nostrorum fuerunt præsentia recitatæ. Tertium, compositio facta per carissimum in Christo filium nostrum Ricardum illustrem Regem Anglorum & venerabilem quoque fratrem nostrum Vv. Rothomagensem Archiepiscopum & quosdam alios inter Archiepiscopum & monachos memoratos. Quibus & aliis quæ à nuntiis præfati Archiepiscopi allegata fuerunt, qualiter ex parte monachorum ratione prævia fuerit obviatum, ut cognoscatis & approbetis pleniùs veritatem, universitati vestræ præsentibus literis duximus explicandum. In primis siquidem præfati nuntij &c. *ex ordine sicut superiùs scriptum est in literis Archiepiscopi. In fine verò istarum additum est ita.* Quocirca &c. *ut suprà in Regesto usque ad verbum* revocare, propter quod malum nunquam committitur, bonum autem debet sæpius intermitti, majorem sibi animadversionem noverit imminere; cùm ferro sint abscindenda vulnera, quæ fomentorum non sentiunt medicinam. Datum Laterani XII. Kal. Decembris, Pontificatus nostri anno primo.

LINCOLNIENSI ET HELIEN. Episcopis, & Abbati S. Edmundi.

Epist. 434. Vt ablata ab Archiepiscopo Cantuariensi monachis restituant eũ fructibus perceptis.

INter alia quæ venerabili fratri nostro Cantuarienſi Archiepiscopo super negotio capellæ de Lamhee de fratrum consilio, felicis recordationis Vrbani, Clementis, & Celestini prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificũ vestigiis inhærentes, per apostolica scripta mandamus, illud specialiter continetur, quòd Ecclesias monachorum cum fructibus medio tempore perceptis, exeniis, & aliis injustè ablatis, infra triginta dies post receptionem literarum nostrarum, etiamsi absens ab Ecclesia sua fuerit, eis restituere non moretur. Volentes autem ut mandatum apostolicæ sedis debitam obtineat firmitatem, nec alicujus negligentia retardetur, discretioni

vestræ per apostolica scripta districtè præcipimus quatenus nisi dictus Archiepiscopus infra præfixum sibi tempus curaverit quod mandavimus adimplere, vos omni contradictione, dilatione, & appellatione cessantibus Ecclesias ipsas cum perceptis fructibus dictis monachis restituere non tardetis; detentores ipsarum, si vobis in hac parte immo nobis ipsis præsumpserint obviare, pœna suspensionis & excommunicationis etiam, si opus fuerit, percellentes. provisuri ut Deum habentes præ oculis, sine personarum acceptione mandatum apostolicum taliter exequamini, quòd devotionem vestram & nos commendare possimus, & Deus debeat acceptare. Quòd si omnes his exequendis nequiveritis interesse, duo vestrum ea nihilominus exequantur. Datum Laterani XI. Kal. Decembris.

RICARDO ILLVSTRI REGI Anglorum.

Epist. 435. Ne Rex istam restitutionem monachorum impediat.

INter alia quæ nos hortantur celsitudinis regiæ titulis congaudere, illud tanquam memoriale, quia personam tuam syncera caritate diligimus, multa gratiarum actione prosequimur, quòd jamdudum nos regiis apicibus rogavisti ut pro nullo deberemus in his quæ agimus à justitiæ tramite deviare; nec illud fuit in eisdem literis prætermissum, unde circumspectionem regiam dignis laudibus commendamus, ut si fortè à nobis interdum aliquid postularet quod esset obvium rationi, nolebat aliquatenus exaudiri. Nos ergo, præter officij nostri debitum, ex quo cùm, licèt indigni, tempus acceperimus justitiam judicandi, universis & singulis in jure suo existimus debitores, regiæ prudentiæ salutaribus exhortationibus invitati, & volentes regia via prudenter incedere, nec declinare ad dexteram vel sinistram, nuper in præsentia nostra nuntiis venerabilis fratris nostri Archiepiscopi & dilectis filiis .. & .. monachis Cantuarien. constitutis, in facto capellæ de Lamhee de communi consilio fratrum nostrorum processimus sicut nobis fuit divinitus revelatum, & literæ quas eidem Archiepiscopo & venerabilibus fratribus nostris Cantuarien. Ecclesiæ Suffraganeis destinamus, continent evidenter. Vt autem mandatum nostrum, quod de pura conscientia Deo teste processit, liberiùs valeat adimpleri, serenitatem regiam prece qua possumus & affectione rogamus quatenus his quæ à nobis facta sunt benigniùs annuendo, non sit impedimento quò minùs debeant juxta rescripti nostri seriem effectui mancipari; quin potiùs, si quis se (quod vix credimus) duceret opponendum, ejus audacia quęsumus potestate tibi tradita reprimatur; ut mandata sedis apostolicæ debitam obtineant firmitatem. Alioquin, quantumcunque magnificentiam tuam in Domino diligamus, & sibi velimus, quantum cum Deo possumus, honestè deferre, contemptum apostolicæ sedis & nostrum non poterimus æquanimiter sustinere; sed eos qui se opponere nostris in hac parte jussionibus attentabunt, pœna magistra docere curabimus quàm durum sit contra stimulum calcitrare. Provideat igitur regia celsitudo quòd ita preces apostolicas in hac parte diligenter exaudiat, sicut petitiones suas apud sedem apostolicam cupit etiam in majoribus exaudiri; procurans attentiùs ut præfatos monachos, quos sub protectione nostra suscepimus, ne minores à majoribus opprimantur, dextera suæ potentiæ protegat & defendat; ut apud eum æternæ retributionis præmia consequatur qui juxta propheticum testimonium liberavit pauperem à potente, & inopem cui non erat adjutor. Datum Laterani XII. Kal. Decembris, pontificatus nostri anno primo.

PRIORI ET CONVENTVI Cantuarien.

Epist. 436. Consolatoria epistola in causa Archiepiscopi & monachorum. Vide infrà epist. 584.

NIsi viri prudentes essetis, & sacrarum haberetis scientiam scripturarum, pro tribulationibus quæ invenerunt vos nimis, egeretis forsitan consolationibus aliorum. Sed imitatores Apostolorum effecti, ut relictis omnibus liberiùs sequi possitis Christum pauperem & egenum, amissionem temporalium, quæ debetis cum Apostolo reputare tanquam stercora, ut Christum lucrifacere valeatis, excipere cum gaudio vos oportet, nec pro ea, sicut ceteri hominum, contristari, ne per immoderatum dolorem, postquam manum misistis ad fortia, retro aspicere comprobemini, & manna contempto ad Ægypti pepones & allia & ollas carnium aspirare. Cùm itaque non sint condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam quæ

revelabitur in nobis, monemus universitatem vestram & exhortamur in Domino quatenus ad memoriam revocantes quòd tribulatio patientiam operatur, patientia verò spem, spes autem secundùm Apostolum non confundit, ex hoc ipso gratias agatis Altissimo, quòd illi de quibus indubitatam fiduciam habebatis, retribuentes mala pro bonis, vobis non cessant detrahere, quia sequimini bonitatem; & quanto mundus, qui vos odit, quia de mundo non estis, (alioquin quod suum esset diligeret) persecutiones vobis excitat graviores, tanto ampliùs patri luminum, à quo est omne datum optimum & omne donum perfectum, in gratiarum actionibus assurgatis, qui vobis dedit patientiam in adversis. Despecta est enim confessio quam facit prosperitas, teste scriptura, quę dicit: *Confitebitur tibi, cùm benefeceris ei.* Sed illa magni momenti debet existere, quam non adimit vis doloris, ejus exemplo qui ait: *Si bona suscepimus de manu Domini, mala quare non sustineamus? Sicut Domino placuit, ita factum est. Sit nomen Domini benedictum.* Nos autem, qui locum ejus licèt indigni tenemus qui juxta propheticum testimonium liberavit pauperem à potente, & inopem cui non erat adjutor, affectu paterno vestris doloribus condolentes, non attendimus contra vos vultum potentis, sed ut oppressionibus vestris finis debitus imponatur, spe sola retributionis æternæ Petri gladium exeruimus ad justitiam faciendam; discretionem vestram rogantes attentiùs, & obsecrantes in Domino, quatenus hanc nobis retribuatis mercedem ut apud misericordissimum judicem pro peccatis nostris preces & lacrymas effundatis, puras ad eum manus sine disceptatione levantes, ut injunctum nobis apostolatus officium ad laudem & gloriam nominis sui, ad honorem & profectum Ecclesiæ, & redemptionem & salutem animæ nostræ concedat & faciat adimplere. Datum Laterani XII. Kal. Decembris.

AIMERICO ILLVSTRI REGI & A. Reginæ Hierosolymitan.

Epist. 437. Regnum Hierosolymitanum sub protectione apostolica recipit.

CVm terra sancta, in qua pedes Christi steterunt, & salutem nostram Deus Rex ante secula dignatus est operari, sub protectione semper debeat sedis apostolicæ permanere, quæ Domino disponente mater esse meruit generalis; licèt omnibus ad vindicandam injuriam Iesu Christi & ipsius terræ succursum accedentibus munimen protectionis apostolicæ largiamur, vobis tamen, qui terræ illi temporaliter præesse noscimini, tanto libentiùs favorem & gratiam apostolicam impertimur, quanto patrocinio & auxilio nostro ampliùs indigetis, & tam regnum vestrum quàm vos habemus inter alios mundi Principes cariores. Eapropter, carissimi in Christo filij, vestris justis petitionibus grato concurrentes assensu, personas vestras, regnum Hierosolymitanum, & cetera omnia quæ nunc rationabiliter possidetis, vel in antea justis modis præstante Domino poteritis adipisci, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti pagina communimus. Decernimus ergo &c. Datum Laterani IV. Nonas Decembris.

Vide infrà epist. 518.

COMITI TRIPOLITAN.

Epist. 438. Vt Regi Cypri contra Sarracenos decertanti in conservando & gubernando regno auxilio sit.

IN afflictione terræ sanctæ, quam Dominus pretioso sanguine comparavit, nos vehementer affligimur, & dolor noster quotidie innovatur, donec eam pristinæ restitutam cognoverimus libertati. Sanè licèt instantia nostra quotidiana sit omnium Ecclesiarum solicitudo continua, præcipuum tamen ad liberationem dominici sepulchri nos & fratres nostri solicitudinis studium exercemus, ad subventionem ipsius cunctos assiduis exhortationibus invitantes. Nuper autem cùm literis plurium de partibus transmarinis sedi fuisset apostolicæ nuntiatum quòd carissimum in Christo filium nostrum Aimericum illustrem Regem Cypri tu & alij unanimiter elegeratis in Regem, per quem transmarinæ terræ tam ex districtione personæ quàm affluentia rerum creditis posse salubriùs provideri, eum à quo bonum omne procedit humiliter exoravimus ut Regem ipsum de inimicis Chrstiani nominis faciat triumphare. Cùm igitur prædictus Rex, sicut etiam in literis nobis transmissis perspicitur contineri, quietem regni Cypri dimiserit, & pro Christi nomine labores subierit transmarinos, & tibi & aliis omnibus summa sit solicitudine satagendum ut regnum Cypri non debeat aliqua tempestate turbari, sed tranquillitate gaudere, cùm de regno illo Hierosolymitan. regno, ut proponitur, multa sub-

ventionis commoda miniſtrentur, nobilitatem tuam rogamus, monemus, ac per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus præſcripto Regi, ſi quando neceſſe habuerit, ad defenſionem regni Cypri ſic libenter & efficaciter, quantum ſalva defenſione terræ ſanctæ potueris, auxilium tuum impendas, quòd idem Rex gratum meritò habere debeat & acceptum, & tu tanquam catholicus Princeps ad ea quæ terræ Hieroſolymitanæ commodum reſpiciunt & augmentum, videaris ſolicitus & attentus. Datum ut ſuprà.

In e. m. nobili viro Principi Antiocheno. In e. f. m. Magiſtro & fratribus militiæ Templi. In e. f. m. Magiſtro & fratribus Hoſpitalis Hieroſol.

VNIVERSIS HABITATORIBVS Hieroſolymitanæ provinciæ.

Epiſt. 439. Vt hi quibus votum adeundi Hieroſolymam admittur, aliquam pecuniã ad bellum ſacrum nihilominus dare teneantur.

LIcèt quiſque teneatur Domino votum reddere quod emittit, voventis tamen eſt attendendus affectus potiùs quàm effectus, cùm ab executione voti neceſſitate retrahitur quod devotè diſpoſuerat adimplere. Cùm enim ad vindincandam injuriam Ieſu Chriſti, & terræ ſanctæ ſuccurſum, univerſos aſſiduis exhortationibus invitemus, & illuc accedentibus de Dei confiſi miſericordia omnium peccatorum ſuorum veniam & vitam promittamus æternam, nullatenus reputamus indignum, ſi habitatoribus ipſius, qui vovent ſanctorum limina viſitare, de benignitate ſedis apoſtolicæ in terra ipſa, quæ peccatis exigentibus & rerum penuria premitur & aſſiduis indiget defenſoribus, damus licentiam remanendi, ne, quod abſit, dum perſonis terra ipſa minuitur, & expenſis etiam vacuatur, contra Chriſtianos prævaleant Philiſtæi, & diù detineant ſanctuarium Domini, quod ceperunt. Quia igitur votum, cùm requirit neceſſitas, poteſt & debet in pietatis opus aliud commutari, univerſitati veſtræ auctoritate præſentium duximus indulgendum, ut ſi qui veſtrum voverint ſanctorum limina viſitare, de auctoritate ſedis apoſtolicæ à voti executione taliter ſe noverint abſolutos, ut expenſas, quas facturi erant in via, de religioſorum virorum conſilio pro reædificatione murorum & ſtipendiis militum ſine diminutione qualibet largiantur, & pro labore itineris dignum aliquid Domino recompenſent. Datum ut ſuprà.

In eundem modum univerſis habitatoribus Antiochen. provinciæ.

EPISCOPO ACCONEN.

Epiſt. 440. Ne Canonicorum numerus augeatur ultra facultates.

LIcèt ad ampliandum divini nominis cultum in ſingulis Eccleſiis teneamur paſtoralem ſolicitudinem adhibere, illum tamen modum in his ſequi nos convenit & ſervare, ne minoratis Eccleſiarum facultatibus & multiplicatis expenſis, miniſtrorum in eis numerus augeatur. Eapropter, venerabilis in Chriſto frater, tuis precibus annuentes, auctoritate præſentium fortiùs inhibemus, ne Acconen. Eccleſia, priuſquam integritati, quam ante provinciæ orientalis occupationem habuerat, fuerit reſtituta, per quemquam majori fratrum numeroſitate gravetur quàm tempore ſuæ felicitatis habebat. Nulli ergo omnino &c. noſtræ inhibitionis &c. Datum ut ſuprà.

SANCIO ILLVSTRI Regi Portugalenſi.

Epiſt. 441. Recipitur ipſe & regnum & omnia bona ſua ſub protectione ſedis apoſtolicæ. *Vide ſuprà epiſt. 99. & infrà epiſt. 448. & ſeq.*

IN eminenti ſedis apoſtolicæ ſpecula diſponente Domino conſtituti, ſic nos convenit ad univerſos & ſingulos aciem noſtræ conſiderationis extendere, ut propinqui & longè poſiti non remaneant apoſtolicæ benignitatis expertes, qui ab ea protegi cum devotione requirunt. Cùm enim Rom. Eccleſia te quadam dilectionis prærogativa inter alios mundi Principes amplexetur, & tu & prædeceſſores tui ei ſemper fideles extiteritis & devoti, petitionibus tuis, quoties offeruntur nobis, quantum cum Deo poſſumus, tanto libentiùs favorem apoſtolicum impertimur, quanto & perſonam tuam & regnum tibi commiſſum, ut pote quod eſt Rom. Eccleſiæ cenſuale, ſynceriori caritate diligimus. Eapropter, cariſſime in Chriſto fili, tuis juſtis precibus grato concurrentes aſſenſu, perſonam tuam & regnum Portugalen. cum omnibus quæ in præſentiarum rationabiliter poſſides, aut in futurum juſtis modis præſtante Domino poteris adipiſci, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus & præſentis ſcripti pagina communimus. Decernimus ergo ut nulli omnino &c. Datum ut ſuprà.

DECANO ET CAPITVLO Abrincen.

Epist. 442. Vt lite & appellatione pendente attentata revocentur.

ACcedens ad apostolicam sedem dilectus filius.. de Aquila magister scholarum Abrincen. sua nobis insinuatione monstravit quòd cùm olim coram vobis nostram audientiam appellasset, ne ad alicujus electionem personæ nobis procederetis aliquatenus inconsultis, vel quia nihil certum statutum erat à nobis super translatione magistri W. Abrincen. electi, vel quia vos metu secularium in præjudicium libertatis ecclesiasticæ timebat aliquid attentare, aliásque causas rationabiles assignasset, appellatione ipsa in præsentia venerabilis fratris nostri Archiepiscopi & dilectorum filiorum Capituli Rothomagen. in scriptis & per nuncios postea innovata, cùm illuc accedere in persona propria non auderet, vos W. Tollermen. Clericum Senescalci Normanniæ infra sacros ordines tunc temporis, sicut dicitur, constitutum in fraudem ordinari fecistis, & in octavis sanctæ Crucis elegistis ipsum postquam dictus magister iter arripuit ad nos veniendi, licèt contra ipsum W. coram te, fili Decane, & quibusdam aliis de ipso Capitulo à dicto magistro fuerit specialiter appellatum; quia & prorsùs illiteratus erat, & propter alia multa minùs idoneus pontificali officio videbatur, & in eadem Ecclesia per intrusionem eligi laborabat. Cùm autem appellatione rationabiliter interposita secundùm constitutiones canonicas nihil sit innovandum, nos apostolicæ sedis contemptum & nostrum nolentes, sicut nec debemus, surdis auribus pertransire, universitati vestræ per apostolica scripta mandamus atque præcipimus quatenus aliquos ex vobis usque ad Dominicam qua cantatur *Lætare Hierusalem* proximè venturam, remoto appellationis obstaculo, ad nostram præsentiam transmittatis, de præmissis excessibus responsuros: attentiùs provisuri ne circa præmissum factum procedere præsumatis, donec de his quæ præmisimus cognoscentes, de nostro beneplacito vos curaverimus reddere certiores. Datum Laterani VII. Idus Decembris.

ROTOMAGEN. ARCHIEPISC.

Epist. 443. Ejusdem fere argumenti.

ACcedens &c. *usque ad verbum* innovandum; fraternitati tuæ, de qua plenam fiduciam obtinemus, per apostolica scripta mandamus atque præcipimus quatenus circa præmissum negotium ad confirmationem cujusquam vel consecrationem appellatione remota procedere non attentes, donec à nobis deliberatum fuerit quid sit de his quæ præmisimus faciendum; cùm sine contemptu apostolicæ sedis & nostro contrarium fieri non valeret, nec nobis injurias velimus à nostris fratribus & coëpiscopis irrogari, qui jura eorum servare cupimus illibata. Datum Laterani Nonis Decembris.

VPSALEN. EPISCOPO.

Epist. 444. De illegitimis nõ ordinandis, nec ad dignitates eligendis.

AD nostram noveris audientiam perveniſſe quòd cùm quamplurimi Suetiæ Clerici non sint de legitimo thoro susceptí, qui ob suæ generationis erubescentiam altioris gradus culmen appetere nulla præsumptione deberent, contra constitutionem in Lateran. Concilio provida deliberatione innovatam venire nullatenus metuentes, episcopatuum dignitates inverecundè nimiùm obtinere contendunt, cùm id fieri districtiùs in Concilio ipso vetetur; & quamvis adversùs hujusmodi præsumptores, sicut accepimus, venerabilis frater noster Archiepiscopus Lundensis sæpe comminationes intẽderit, & arctiùs inhibuerit ne tale quid præsumeretur ulteriùs, nihilominus præsumunt agere perniciosiùs quod vetatur. Nuper etiam, sicut nostris est auribus suggestum, cùm tres Clerici de legitimo matrimonio non susceptí, in tribus Ecclesiis cathedralibus adversùs ea quæ superiùs annotavimus electi fuissent, bonæ memoriæ prædecessori tuo, cujus erant Ecclesiæ illæ jurisdictioni subjectæ, districtiùs vetuit ne illorum electionem ratam haberet, vel eis consecrationis munus impendere attentaret. Verùm ille constitutioni prædictæ ac inhibitioni ejusdem Archiepiscopi obviare non metuens, duos eorum in Episcopos consecravit. Quod præfatus Archiepiscopus nolens relinquere impunitum, Episcopos illos ab officio iniquè recepto & consecrationem tertij à complemento suspendit. Quia verò illius terræ homines sunt adhuc rudes in

fide, ac inter eos pro hujusmodi Clericorum excessibus antiqui hostis invidia stimulante, scandalum non modicum (sicut dicitur) est exortum, discretioni tuæ per apostolica scripta mandamus atque præcipimus quatenus inquiras super præmissis omnibus veritatem; & si rem noveris ita esse, Episcopos illos à pontificali officio sublato appellationis & contradictionis obstaculo, servato juris ordine, nostra fretus auctoritate deponas, & electionem tertij decernas irritam & inanem; ex parte tua & nostra districtiùs inhibens ne aliqui personas hujusmodi in Pontifices præsumant aliquatenus nominare. Quod si fortè præsumpserint, tam electores quàm eos qui electionem præsumptuosè susceperint, ab officiis & beneficiis sine qualibet dilatione suspendas, & si restiterint contumaciter, ab eis reddas penitùs alienos. Si verò mandatum nostrum non duxeris effectui mancipandum, noveris nos prædicto Archiepiscopo dedisse firmiter in mandatis ut te in prædictorum executione cessante, ipse auctoritate nostra quod mandamus exequi sublato appellationis obstaculo non omittat. Datum Laterani Nonis Decembris.

Scriptum est super hoc Lunden. Archiepiscopo.

EPISCOPO PETRAGORICEN.

Epist. 445. Datur illi potestas visitandi cœnobia, & ecclesias constituendi, corrigendi abbatias &c.

CVm nobis, licèt immeritis, in specula sedis ap. constitutis omnium Ecclesiarum sit generalis cura commissa, nos attentè convenit ac solicitè providere ut per studium nostræ solicitudinis in statu debito valeant conservari. Et quoniam ubique præsentia corporali adesse non possumus, per fratres & coëpiscopos nostros, qui sunt in partem solicitudinis evocati, ad rectum ordinem reduci volumus quæ in eis in ordinatè fuerint attentata, & in statum congruum reformari; ut personæ constitutæ in eis ad ecclesiastica obsequia prosequenda juxta doctrinam canonicam divinæ servitutis cultibus vigilanter intendant, & cunctis recto progredientibus ordine Dominus & propitiator noster dignè in ministrorum suorum operibus collaudetur. Nos igitur, venerabilis in Christo frater, tuis justis precibus grato concurrentes assensu, ut in Ecclesia sancti Stephani, in qua pontificalis administrationis officium assumpsisti, & in Ecclesia beati Frontonis, in qua curam geris Abbatis, super correctione ordinis & aliis ecclesiasticis constitutionibus cum majori parte Capituli, prout ipsis Ecclesiis expedierit, valeas ordinare seu statuere quod fuerit statuendum, & corrigere corrigenda, liberam tibi sublato appellationis obstaculo auctoritate apostolica tribuimus facultatem, nisi à paucioribus juxta constituta Lateranen. Concilij rationabile aliquid objectum fuerit & ostensum. Nulli ergo &c. Datum ut suprà.

EIDEM.

Epist. 446. Vt vagi monachi in cœnobia retrudantur.

AD audientiam apostolatus nostri pervenit quòd quidam monachi & Canonici regulares singuli per cellas singulas contra Lateranensis interdictum Concilij per tuam diocesim in Ecclesiæ scandalum demorantur. Super quo prudentiæ tuæ auctoritate præsentium indulgemus ut tales, nullius contradictionis vel appellationis obstaculo, auctoritate nostra compellendi liberam habeas potestatem ut ad claustrum suum redeant, vel tres aut duos ad minus de fratribus suis assumant, secum, sicut in eodem Concilio institutum esse dignoscitur, permansuros. Super eo verò quod præterea postulasti, ut cùm sæpius inter quoslibet sub examine tuo controversia suscitata, pro parte altera senes aut valetudinarij producantur, & timeatur ne deficientibus illis, partis illius debeat justitia deperire, tibi hujusmodi admittere liceat; fraternitati tuæ nihilominus duximus concedendum ut tales, sive partes præsentes fuerint, vel altera fortè contumaciter absens, sicut juris ratio postulat, contradictione & appellatione cessante, ad perhibendum testimonium veritati recipias, & admittas. Datum Laterani VI. Idus Decembris.

TVRONEN. ARCHIEPISCOPO.

Epist. 447. Quòd Episcopos ad aliam Ecclesiam trãsferre nemini liceat nisi Rom. Pontifici.

CVm fortius sit spirituale vinculum quàm carnale, dubitari non debet quin omnipotens Deus spirituale conjugium, quod est inter Episcopum & Ecclesiam, suo tantùm judicio reservaverit dissolvendum, qui dissolutionem carnalis conjugij, quod est inter virum & feminam, suo tantùm judicio reservavit, præcipiens ut quos Deus conjunxit, homo non separet. Non enim humana

sed divina potiùs potestate conjugium spirituale dissolvitur, cùm per translationem, vel depositionem, aut etiam cessionem auctoritate Rom. Pontificis, quē constat esse Vicarium Iesu Christi, Episcopus ab Ecclesia removetur. Et ideo tria hæc, quæ præmisimus, non tam constitutione canonica, quàm institutione divina soli sunt Romano Pontifici reservata. Sicut autem Episcopus consecratus sine licentia Rom. Pontificis suam non debet Ecclesiam derelinquere, sic electus confirmatus præter ejus assensum suam deserere nequit Ecclesiam, cui est matrimonialiter alligatus; cùm non debeat in dubium revocari, quin post electionem & confirmationem canonicam, inter personas eligentium & electi conjugium sit spirituale contractum. Quia licet inveniatur in canone, quòd si electus ultra quinque menses per suam negligentiam retinuerit viduatam Ecclesiam, nec ibi nec alibi consecrationis donum percipiat, non tamen intelligitur Ecclesia viduata, quasi sponsum non habeat; sed quia cùm sponsus ejus nondum sit consecratus, adhuc quoad quædam quasi viri manet solatio destituta. Nos ergo, qui sacra docente scriptura monemur ne nostrum alij demus honorem, quoniam apostolatui nostro multis referentibus innotuerat quòd tu magistrum W. de Chimeleio, qui electus fuerat in Abrincen. Episcopum, & per Metropolitanum suum postea confirmatus, diutiùs tam in spiritualibus quàm in temporalibus ministrarat, in Andegaven. Ecclesiam præter apostolicę sedis auctoritatem præsumpsisti transferre, & Episcopum consecrare, quem & venerabilis frater noster Rothomagen. Archiepiscopus præter apostolicæ sedis mandatum absolvit, & ei tribuit licentiam transeundi; venerabili fratri nostro Bituricen. Archiepiscopo, de quo plenam fiduciam obtinemus, dedimus in mandatis, ut inquisita super hoc plenius veritate, si rem gestam taliter inveniret, te & Rothomagen. Archiepiscopum, qui saltem apostolicam sedem super hoc consulere debuistis, à confirmatione pariter & consecratione Pontificum, memoratum verò W. ab executione pontificalis officij, nostra fretus auctoritate, suspenderet. Qui mandati nostri diligens executor, super quo devotionem ejus digna gratiarum prosequimur actione, cùm per confessionem spontaneam ei de veritate negotij constitisset, te & dictum Archiepiscopum juxta tenorem apostolici mādati suspendit. Quia verò tu & dictus Archiepiscopus nobis humiliter & devotè per nuntios & literas supplicastis ut veniam dantes errori, quia non ex malignitate sed ex simplicitate peccastis, cùm id etiam & urgens necessitas & evidens utilitas Andegaven. Ecclesiæ postularet, quoniam in aliam personam idoneam non poterant convenire, vestris canis misericorditer parceremus, ne vitam in confusione ullatenus finiretis; Nos, qui personam tuam syncera caritate diligimus, & tuo, quantum cum Deo possumus, intendimus honori deferre, cùm te inter fratres & coëpiscopos nostros membrum honorabile reputemus, & confessionem spontaneam & supplicationem devotam benigniùs attendentes, de consueta Rom. sedis clementia pœnam inflictam duximus relaxandam; venerabili fratri nostro Bituricen. Archiepiscopo per apostolica scripta mandantes quatenus te & præfatum Rothomagen. Archiepiscopum à pœna suspensionis publicè denuntiet absolutos. Datum Laterani III. Nonas Decembris.

Cap. Quoniam. 100. Dist. *Vide supra epist. 117. & infra epist. 502. 532.*

In eundem ferè modum Rothomagen. Archiepiscopo. Scriptum est super hoc Bituricen. Archiepiscopo.

REGI PORTVGALLIÆ.

Epist. 448. Vt promissam Rom. Ecclesiæ censum persolvat. Vide supra epist. 441.

IN eo sumus proposito constituti, ut personam tuam inter alios mundi Principes prærogativa dilectionis & gratiæ velimus, quantum cum Deo possumus, honorare, ad quæ nimirum illud, nec immeritò, specialiter nos inducit, quòd regnum tibi commissum ab inclytæ recordationis progenitoribus tuis Ecclesiæ Romanæ constitutum est censuale. unde per dilectos filios Iohannem Ovezi & Egeas Petri fratres Hospitalis Hierosolymitani pro annuo censu quatuor unciarum auri, quas magnitudo regia recognovit ratione temporis à Lateran. Concilio jam elapsi, quingentos & quatuor morabatinos ad suggestionem dilecti filij fratris Rainerij nuntij nostri nobis regia serenitas destinavit. quod debita prosequimur gratiarum actione. Quia verò de mille aureis à dicto patre tuo bonæ memoriæ Alexandro

dro prædeceſſori noſtro donatis, & de centum cenſualibus annuatim ſolvendis, es neſcire profeſſus veritatem, ſed omnia diſcutienda noſtro examini reſervabas; nos volentes omnem ambiguitatem à tuo pectore penitùs amovere, reſcriptum inclytæ memoriæ Alphonſi patris tui, ſicut in regiſtro ejuſdem prædeceſſoris noſtri, cui donatio facta fuit, de verbo ad verbum invenimus, celſitudini tuæ præſentibus incluſum literis fideliter deſtinamus. Quocirca nobilitatem regiam rogamus attentiùs & monemus quatenus parentum inhærens veſtigiis, ut ſicut es ſucceſſor in regno, ita & voti ſucceſſor exiſtas, quæ pro ſalute ſua pariter & ſuorum Chriſti Vicario conceſſerunt, liberaliter & ſine difficultate qualibet perſolvas. ex quo, præter æternæ remunerationis præmium, temporaliter quoque tibi & regno tuo per apoſtolicæ ſedis protectionem & gratiam multa provenire poterunt incrementa. neque contrarium poſſes ſine offenſa creatoris efficere: qui etſi de aliarum Eccleſiarum injuriis graviter offendatur, tanto graviùs adversùs eos qui apoſtolicæ ſedis jura illicitè detinent commovetur, quanto fortiùs peccare videntur qui ejus quæ caput eſt omnium & magiſtra, non ſine præſumptione ſacrilega jura invadere non formidant. Datum Laterani V. Idus Decembris.

FRATRI RAYNERIO.

Epiſt. 449. Vt Regem Portugalliæ ad perſolvendum Ro. Eccleſiæ annuũ cenſum adhortetur. *Vide ſupra ep. 441.*

SIcut nobis per tuas literas intimaſti, cariſſimus in Chriſto filius noſter illuſtris Rex Portugalliæ nuper nobis pro annuo cenſu quatuor unciarum auri, quas coram te recognovit, quingentos & quatuor morabatinos fratri A. magiſtro Hieroſolymitani Hoſpitalis in Hiſpania noſtro nomine aſſignavit, quos idem Hoſpitalarius nobis nuper ſine diminutione tranſmiſit. Super aliis verò de quibus idem Rex ſe neſcire profeſſus eſt veritatem, & quæ noſtro examini diſcutienda commiſit, per reſcriptum donationis bonæ recordationis Alexandro Papæ prædeceſſori noſtro factæ ab inclytæ memoriæ Alphonſo patre ipſius Regis, quod ipſi noſtris incluſum literis deſtinamus, eum reddimus certiorem. Tu autem eundem diligentiùs moneas & inducas ut ſicut in regno ita & in voto patri ſuccedens, oblatum Vicario Ieſu Chriſti ſine qualibet diminutione perſolvat quod non poſſet ſine grandi ſacrilegio retinere. Datum ut ſuprà.

ARCHIEPISCOPO LVNDEN.

Epiſt. 450. Vt eleemoſynarũ collectores pij & boni ordinentur, rejectis illis qui populum offendebant. Cap. Tuarum. *De privilegiis.*

TVarum nos tenor literarum edocuit quòd fratres Hoſpitalis ſancti Iohannis laici & illiterati ad partes illas mittuntur pro eleemoſynis colligendis quas populus ex devotione pro ſuſtentatione pauperum præfato loco mittere conſuevit. Quia verò non ſufficiunt per ſe loca omnia circumire, ſibi Clericos, ſacerdotes, laicos, etiam rudes, non religioſos, ſed in nequitiis exercitatos aſſumunt, eorum pectoribus crucis characterem imponentes. Cùmque gulæ & ebrietati deſerviant, ſe valde inhoneſtos in aliis oſtendentes, Clerum & populum graviter ſcandalizant, cùm ipſi laici prioratuum fungantur officiis, & tam Clericis quàm ſacerdotibus præponantur; & non ſolùm Epiſcopis inobedientes exiſtunt, verùm etiam quaſdam immunitates, tanquam ab apoſtolica ſede ſibi indultas, præſumunt ſibi temerè vendicare. Cùm enim in quadam Eccleſia baptiſmali eis à tuo prædeceſſore collata quidam nuper percutiens vicarium ſacerdotem, ipſam Eccleſiam ſanguinis effuſione fœdaſſet, uſque ad reconciliationem divina ibidem interdixiſti officia celebrari. Sed nihilominus ipſi divina in ea officia celebrarunt. Sacerdotes inſuper undecunque venientes ad eos, de quorum etiam converſatione & ordinatione nulla certitudo prorsùs habetur, ad divinum officium ſibi celebrandum recipiunt, Epiſcoporum aſſenſu minimè requiſito. alios etiam Preſbyteros ab officio ſuſpenſos per Epiſcopos ſuos pro ſuorum exigentia meritorum, iidem, cùm ſint laici, ad officia reſtituunt exequenda. Quidam præterea cum uxoribus ſuis in domibus propriis commorantur; quos, eò quòd eis de ſuis aliquid conferunt annuatim, ita emancipare contendunt, ut aliis ſecundùm leges terræ de ſibi objectis reſpondere minimè teneantur. Verùm quia privilegium meretur amittere qui permiſſa ſibi abutitur * libertate, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus ſi quos Clericos ſeu ſacerdotes aut laicos à prædictis fratribus pro colligendis eleemoſynis cruce falsò ſignatos inveneris, his à quibus ipſos miſſos fuiſſe

* *In Tertia Collect.* poteſtate

constiterit, per totam provinciam tuam, nostra fretus auctoritate, exhortationis hujusmodi officium interdicas; missos etiam, si laici fuerint, excommunicationis mucrone percellas; si Clerici vel Presbyteri fuerint, ab officio beneficióque suspendas. nullo prorsùs privilegij beneficio vel appellationis * refugio prævalente. Eos verò quos in prædicta Ecclesia lege tibi dioceſana subjecta post interdictum tuum divina celebrasse cognoveris, ejusdem pœna suspensionis involuens, in ea, donec reconciliata fuerit, quemadmodum sacra præcipiunt instituta, officia non permittas divina celebrari. Presbyteros etiam suspensos ab Episcopis suis, & per dictos fratres ad officia sua temerè restitutos, in eandem suspensionis sententiam nostra fretus auctoritate reducas. Alios verò quos ad respondendum aliis secundùm legem terræ pro præmissa causa asserunt non teneri, nolumus excusari, quin eos ad respondendum sublato appellationis impedimento compellas. Datum ut suprà.

* *In Tertia Collect.* remedio

CANONICIS NOVARIEN.

Epist. 451. Significat se confirmasse sententiam pro ipsis latam contra Albertum Siccum.
Cap. Causam. De sententia & re judicata. Vide suprà epist. 39. & seq.

CAusam quæ inter vos & dilectum filium Albertum Siccum Clericum super præbenda Novarien. Ecclesiæ vertebatur, quæ quondam fuit venerabilis fratris nostri P. Novarien. Episcopi, de qua se dicebat idem Albertus per bonæ memoriæ C. Papam prædecessorem nostrum fuisse per annulum investitum, coram nobis diutiùs ventilatam, venerabili tandem fratri nostro Lauden. Episcopo de consensu partium appellatione remota commisimus terminandam. Qui, sicut ex literis ejus accepimus, utriusque partis rationibus pleniùs intellectis, pro vobis contra dictum Albertum diffinitivam sententiam promulgavit: à qua fuit ad nostram audientiam appellatum. Dicto igitur Alberto & magistro I. & V. procuratoribus Ecclesiæ vestræ in nostra propter hoc præsentia constitutis, idem Albertus probare multipliciter nitebatur sententiam ipsam iniquè latam fuisse, ac propter hoc debere non immeritò retractari: dictis procuratoribus vestris defendentibus sententiam, & eam petentibus confirmationis nostræ præsidio communiri. Nos igitur auditis quæ fuerant hinc inde proposita, & diligentiùs intellectis, habito etiam cum fratribus nostris super hoc diligenti tractatu, licèt ex parte ipsius Alberti fuisset propositum quòd contra formam mandati nostri dictus Episcopus sententiam promulgaverat, sicut per attestationes nitebatur probare, quia tamen judicis animus non semper ad unam probationis speciem inclinatur, & ipsa sententia nihil continebat iniquum, & eidem judici de communi assensu partium causa fuerat appellatione remota commissa, qui, ut sententiam ferret, post examinationem causæ ab utraque partium fuerat requisitus, sententiam ipsam de fratrum nostrorum consilio auctoritate curavimus apostolica confirmare, ac eam per venerabilem fratrem nostrum P. Portuen. Episcopum diffinivimus observandam. Decernimus ergo ut nulli omnino &c. Datum Laterani VI. Idus Decembris.

VRGELLEN. EPISCOPO.

Epist. 452. Renuntiationem Episcopatus approbat.

SIcut venerabiles fratres nostri Terraconen. Archiepiscopus & suffraganei ejus suis nobis literis intimarunt, inter multas tribulationes & angustias quæ invenerant nos nimis temporibus tuis, & propter insufficientiam tuam, Ecclesiam Vrgellensem, nec possent facilè propter multitudinem enarrari, culpæ tuæ illud imputari & poterat & debebat quòd cum episcopatum ipsum (ut fama testatur) minus canonicè fueris assecutus, quod malè cœperas, deteriori exitu concluſisti; cùm difficile sit ut bono peragantur exitu quæ sunt malo inchoata principio. Verùm cùm tempore procedente mala publicarentur in terra, nec imminentibus periculis opponere te auderes, ut tanquam murum te ipsum pro domo Israël ponens, ascenderes ex adverso, & in die Domini, sicut athleta Christi, fortiter dimicares, insalutatis fratribus clanculò recessisti; ut ex ipsis operibus mercenarium, qui videns lupum venientem dimittit oves, & fugit, te ostenderes, non pastorem; & ingressus monasterium de Aspirano ab apostolica sede licentia non petita, cui soli Episcoporum depositio, cessio, & translatio reservatur, Vrgellen. Canonicis per literas indicasti quòd propter insufficientiam & occultam tui corporis ægritudinem non posses ulteriùs ministrare: quibus, de rebus tuis condito testamento, & facta renuntiatione in scriptis, eligendi Pontificem & providendi Ecclesiæ

suæ facultatem liberam tribuisti. Post hæc autem ad suggestionem & instantiam quorundam Militum & etiam Clericorum, te ad episcopatum denuo proprio motu reverso, cùm in parte ipsius diocesis tanquam Episcopus ministrares, Aragones & Brabançones cũ vicinis Militibus in manu forti ad Vrgellen. Ecclesiam & hostiliter accedentes, eam bonis omnibus spoliarunt, pannos sericos, ornamenta omnia, calices, & cruces argenteas asportantes & parochianis ducentis & ampliùs, Clericis, & Canonicis de gremio ipsius violenter eductis, & etiã captivatis, Ecclesiam ipsam homicidiis, adulteriis, & aliis variis immunditiis feritate diabolica polluerunt. quibus omnibus propter inutilitatem tuam te opponere minimè potuisti. Porrò videns his malis prævenientibus quòd Ecclesia eadem denuo ad extremam inanitionem penitùs devenisset, & sentiens te ad ipsius Ecclesiæ regimen inutilem & insufficientem existere, iteratò renuntians renuntiationem ipsam bonæ memoriæ Celestino Papæ prædecessori nostro & Terraconensi Ecclesiæ per literas indicasti, &, quantum in te fuit, Canonicis Vrgellen. eligendi sibi pastorem tribuisti denuo facultatem. Vnde pro his & aliis multis præfati Episcopi nobis per suas literas supplicarunt ut cessionem tuam ratam habentes, sicut etiam tu ipse à nobis per literas proprias postulasti, Canonicis sæpedictis liberam daremus licentiam eligendi. Cùm itaque secundùm Apostolum instantia nostra quotidiana sit omnium Ecclesiarum solicitudo continua, nos & necessitatibus Vrgellen. Ecclesiæ inclinati, quæ per te non posset de lacu miseriæ liberari, & tam ejus quàm præmissorum Archiepiscopi & Episcoporum petitione devicti, renuntiationem tuam urgente necessitate suscepimus, & te à pontificali onere pariter & honore, quæ secundùm traditionem canonicam non sunt ab invicem regulariter separanda, sicut tu minùs providè facere satagebas, qui rejecta oneris sarcina honorem tibi retinere volebas, auctoritate præsentium de consilio fratrum nostrorum decernimus absolutum; ut in Ecclesia de Aspirano Deo valeas (sicut à nobis ex parte tua petitum) amodo deservire, facultatem tibi liberam concedentes. Nulli ergo omnino &c. Datum Laterani.

CAPITVLO VRGELLEN.

Epist. 453. Vt novum Ecclesiæ suæ Episcopũ præficiat.

SIcut venerabilis frater noster Terraconen. &c. *ferè in eundem modum ut suprà usque ad verbum* concedentes. Nolentes igitur ut Ecclesia vestra, in medio nationis perversæ posita, pro defectu Prælati maneat ulteriùs desolata, & gregi dominico diù desit cura pastoris, universitati vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus convenientes in unum, & Spiritus sancti gratia invocata, talem vobis personam in Episcopum & pastorem animarum vestrarum canonicè præficere studeatis, qui Clero & populo sibi commisso & præesse noverit & prodesse. Datum ut suprà.

TERRACONEN. ARCHIEPISC.

Epist. 454. Vt curet per Canonicos Vrgellenses dignũ aliquem virum eligi in Episcopum.

SIcut ex tenore tuarum literarum & suffraganeorum tuorum nobis innotuit, inter multa &c. *ferè in eundem modum ut suprà usque ad verbum* prodesse. Volentes igitur ut ipsi Vrgellen. Ecclesiæ metropolitico tibi jure subjectæ per solicitudinem & vigilantiam tuam salubriùs consulatur, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus Capitulum ejus ad concordem electionem & canonicam faciendam nostra tuáque auctoritate studiosiùs moneas & inducas; ne, quod absit, si eligentium se vota diviserint in diversa, Ecclesiæ afflictæ dudum major addatur afflictio, & sic contritione multiplici conteratur. Dat. ut suprà.

PISANO ARCHIEPISCOPO.

Epist. 455. De anno probationis monachorum, & quatenus in cœnobia conjuges recipiantur. *Cap.* Ad apostolicam. *De regularibus & trans. ad religionem.*

AD apostolicam sedem, quæ disponente Domino cunctorum fidelium mater est & magistra, super diversis articulis quæstiones dubiæ referuntur; ut quod ab ea fuerit super earum solutione responsum, indubitanter ab omnibus teneatur. Ex parte siquidem tua tales nuper suscepimus quęstiones, quòd cùm monachum fieri ante unius anni probationem regularis institutio interdicat, monachi & moniales in tua dioceſi constituti tam Clericos quam laicos utriusque sexus, sanos pariter & infirmos, religionis habitum volentes assumere, nutu etiam aliquo profitentes interdum absque omni professione recipiunt, quandoque professionem illico facientes. vnde multa mala noscuntur sæpius provenire, cùm infirmi ad mona-

sterium jam translati, & emissa professione, postquam de infirmitatibus convaluerint, habitum religionis abjiciant, & ad propria revertantur. Contingit etiam tales in propriis domibus remanere, cùm monachi per eos, dum vivunt, nolint sua monasteria prægravari. Sani etiam sic absque probatione recepti, retro aspicientes, matrimonia contrahunt, rejecto habitu regulari. De quibus, si habitum religionis assumant ante unius anni probationem, vel temporis competentis, utrum facta professione à talibus vel omissa, monachi debeant reputari, & si conjugatus converti desiderans sit recipiendus in monachum, nisi uxor perpetuam continentiam repromittat, certificari à sede apostolica postulasti. Nos ergo quæstionibus tuis taliter ex ordine respondemus, quòd licèt tempus probationis à sanctis patribus sit indultum, non solùm in favorem conversi, sed etiam monasterij, ut & ille asperitates istius, & istud mores illius valeat experiri; (quod * utrinque diligenter est observandum, præsertim cùm ab utroque de reliquo certa notitia non habetur) quia tamen ante tempus probationis regulariter præfinitum, is qui converti desiderat, habitum recipit, & professionem emittit, Abbate per se vel per alium professionem recipiente monasticam, & monachalem habitum concedente, uterque renuntiare videtur ei quod pro se noscitur introductum. ideóque obligatur quidem per professionem emissam pariter & acceptam ad observantiam regularem, & verè monachus est censendus: quia multa fieri prohibentur, quæ si facta fuerint, obtinent firmitatem. Prohibendum est tamen Abbatibus ne passim ante tempus probationis quoslibet ad professionem recipiant; & si contra formam præscriptam quoslibet indiscretè receperint, animadversione sunt debita corrigendi, cùm in subsidium fragilitatis humanæ spatium probationis sit regulariter institutum. Cùm autem vir & uxor una caro sint per copulam conjugalem effecti, nec una pars converti possit ad Dominum, & altera in seculo remanere; profectò non est alter conjugum recipiendus ad observantiam regularem, nisi reliquus perpetuam continentiam repromittat; neque vitam quoque debet mutare, nisi fortè ejus sit ætatis, ut sine suspicione incontinentiæ valeat remanere. Datum Laterani IX. Kal. Decembris.

*In Tertia Collect. utrumque

SIPONTINO ARCHIEPISCOPO.

Epist. 456. De pœna eorũ qui falsis literis utuntur. Cap. Accedens, De crimine falsi.

ACcedens ad præsentiam nostram P. Presbyter lator præsentium sua nobis insinuatione monstravit quòd cùm olim missus ab Archipresbytero & Clericis de Casali novo pro quibusdam causis, super quibus à te se fatebantur indebitè prægravari, ad nostram præsentiam accessisset, nec posset, pro eo quòd tunc temporis nos eramus infirmitate gravati, suas literas obtinere, moram apud sedem apost. faciendo, post paucos dies contigit ipsum etiam infirmari. Dum autem esset in lecto ægritudinis constitutus, accessit ad eum quidam Clericus de Casali novo, Azo nomine, qui tunc temporis morabatur in Vrbe, & sub spe dilectionis & gratiæ promisit ei se quas à nobis postulabat literas obtenturum: qui credidit verbo ejus, & expensas tribuit quas pro literis ipsis se expensurum præfatus Clericus proponebat. Tandem ad eum quasdam commissionis literas ad venerabilem fratrem nostrum Tranensem Archiepiscopum & dilectum filium Abbatem de Coronata portauit: quas prædictus Presbyter credens veras esse, & de nostra conscientia emanasse, ad judices detulit delegatos. Cùmque in præsentia ipsorum judicum tu literas argueres falsitatis, & sacerdos ipse & alij Clerici de Casali novo eas veras esse proponerent, tu easdem literas sub sigillo prædictorum judicum ad nostram præsentiam direxisti: quas utique falsas esse deprehendimus manifestè. pro quo tibi per scripta nostra mandavimus ut illum qui præfatas literas impetravit, officio beneficióque suspensum, ad nostram præsentiam dirigeres puniendum. Verùm cùm sacerdotem prædictum sua redderet conscientia innocentem, postquam tu eum officio & beneficio suspendisti, ad nostram festinanter accessit præsentiam, ad suam innocentiam excusandam. Sed cùm apud nos moram faceret longiorem, & à nobis misericordiam postularet, præfatæ falsitatis omnimodam ignorantiam proponendo, ipsum tamen cum literis nostris ad te duximus remittendum, ut misericordiam inveniat quam precatur. Inde est quòd fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus si præfatæ

literæ, in quibus fuit falsitas deprehensa, formam de simplici justitia habuerunt, cùm præsumi non debeat quòd pro talibus literis, quæ de facili possunt à quibuslibet obtineri, fraudem commiserit falsitatis, ab ipso Presbytero canonica purgatione recepta quòd conscius non fuerit falsitatis, nec literis illis usus est postquam eas falsas esse cognovit, tu ei diuinæ pietatis intuitu officium beneficiúmque restituas, & eum super hoc ulteriùs non molestes: quia sicut justum est excessus corrigere delinquentium, sic iniquum meritò reputatur, si severitas pœnæ puniat innocentes.

ABBATI ET CONVENTVI sancti Edmundi.

Epist. 457. De consecratione Ecclesiæ ipsorum.

CVm Ecclesia vestra Ecclesiæ Romanæ sit filia specialis, & ad eam nullo pertineat mediante, vos (unde prudentiam vestram dignis laudibus commendamus) ad apostolicam sedem tanquam ad caput vestrum in arduis ducitis recurrendum. Et quia Ecclesia ipsa nondum munus dedicationis accepit, super dedicatione ipsius à nobis licentiam postulastis. Nos ergo petitionibus vestris grato concurrentes assensu, postulatam licentiam indulgemus; concedentes etiam quòd cruces & sanctorum imagines, quæ præ magnitudine sui de ipsa Ecclesia non possent absque dispendio amoveri, in suis locis valeant remanere. Episcopis autem, quos ad dedicationem duxeritis invitandos, per apostolica scripta mandamus ut ad vocationem vestram veniant, quemadmodum postulastis. Datum Laterani Kal. Decembris.

CLERICIS SANCTI PAVLI de Castro Cervarij.

Epist. 458. Confirmat sententiam pro illis latam circa jus baptisterij.

EA quæ auctoritate apostolica ratione prævia statuuntur, ne in recidivæ quæstionis scrupulum relabantur, apostolico sunt munimine fulcienda. Ex literis siquidem dilecti filij nostri R. tituli sanctorum Marcellini & Petri Presbyteri Car. Casin. Abbatis nuper accepimus quòd cùm olim causam quæ vertebatur inter vos & Ecclesiam sanctæ Mariæ de Castro Cervarij super baptismate, de communi assensu partium ipsi duxerimus committendam, idem visis utriusque partis rationibus & pleniùs intellectis, pro vobis sententiam promulgavit; Clericis prædictæ Ecclesiæ sanctæ Mariæ firmiter inhibens ne vobis molestiam vel gravamen inferrent quò minùs pueros parochianorum vestrorum liberè sic baptizare possetis, cùm vestra Ecclesia ipsi Ecclesiæ sanctæ Mariæ in nullo subjaceat, & iidem parochiani in Ecclesia vestra cetera percipiant ecclesiastica sacramenta. Nos igitur quod à prædicto Abbate factum est ratum habentes, sententiam ipsam, sicut rationabiliter lata est, vel legitimæ appellationis remedio sublevata, auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti pagina communimus. Decernimus ergo ut nulli &c. Datum Laterani V. Kal. Decembris.

PRIORI ET CONVENTVI Ecclesiæ Dunelmen.

Epist. 459. Vt majoribus in rebus Abbatis semper consensum requirant.

IS est Prælatorum ad subditos & subditorum ad Prælatos suos dilectionis & concordiæ servandus affectus, ut nec illi qui præsunt, subjectorum jura perturbent, nec qui subsunt, justitiæ derogent præsidentium, vel attentent præter eorum assensum quæ cum ipsorum tenentur conscientia pertractare. Sanè cùm venerabilis frater noster P. Dunelmen. Episcopus inter vos vices gerat Abbatis, nec ei nocere debeat quòd episcopali præminet dignitate, in his ejus est à vobis requirendus assensus quæ præter Abbatis assensum vobis agere non liceret. Eapropter auctoritate præsentium districtiùs inhibemus ne præter conniventiam ejus vicem super hoc gerentis Abbatis Ecclesias assignare, alienare possessiones, vel conficere super alienationibus instrumenta, Priores instituere vel ministros, & alia quælibet in quibus Abbatis esset necessarius assensus, attentare aliquatenus præsumatis contra consuetudinem regularem. Quòd si præter consensum ipsius & inhibitionem præsentem aliquid (quod non credimus) super his duxeritis præsumendum, id irritum decernimus penitùs & inane. Nulli ergo &c. nostræ inhibitionis &c. Dat. Laterani VI. Idus Decembris.

PHILIPPO DVNELMEN. Episcopo.

Epist. 460. Quo tempore conferenda sint beneficia, &

VT negligentium quorundam desidiam prædecessores nostri Romani Pontifices ad solicitudinem excita-

quando ad superiorem devoluantur.

rent, & obviarent fortiùs cupiditati multorum, qui vacantes Ecclesias suis usibus applicabant, tam antiquis temporibus quàm modernis certum tempus Canonicis & * Conciliis præfixerunt ultra quod nec Ecclesiæ debeant nec ecclesiastica beneficia seu præbendæ vacare; non approbantes quòd tamdiu vacent, sed prȩcaventes ne diutiùs Ecclesia quælibet solito ministrorum obsequio defraudetur. Nos etiam ipsorum ac præsertim felicis recordationis Alexandri Papæ prædecessoris nostri statuta sequentes, auctoritate tibi præsentium indulgemus ut si monachi Dunelmen. vel alij quilibet lege diocesana tibi subjecti Ecclesias vel præbendas ad suam donationem spectantes ultra tempus in Lateranen. Concilio diffinitum vacare permiserint, ex tunc, monitione præmissâ, sublato appellationis obstaculo, eas tibi liceat idoneis conferre personis. Nulli ergo &c. Datum ut suprà.

* *Leg.* Conventibus, *aut* Collegiis, *aut* Capitulis

Cap. Nulla. *De conceſſ. prab.*

EPISCOPO CESENAT.

Epist. 461. De relaxando interdicto.

REdiens de partibus Marchiæ dilectus filius C. tt. sancti Laurentij in Lucina Presbyter Cardinalis, in quibus legationem sedis apostolicæ habuerat, apostolatui nostro exposuit quòd pro eo quòd Cesenates cum Marchoardo juraverant, & sæpius requisiti ad fidelitatem Ecclesiæ redire noluerunt, terram ipsam interdicto suppossuit. Quia verò, sicut tam per literas tuas quàm etiam populi Cesenat. nobis præsentatas accepimus, Marchoardi societatem penitùs reliquerunt, cum aliis civitatibus Romandiolæ conjurantes; tuis & ipsorum precibus inclinati, fraternitati tuæ per apost. scripta mandamus quatenus recepto à tot & talibus quot & quales pro societate Ravennat. de Cesenat. juraverunt, secundùm formam Ecclesiæ juramento quòd super his pro quibus interdicti fuerunt nostro debeant parere mandato, interdictum auctoritate nostra relaxes, reservans mandatum usque ad nostræ beneplacitum voluntatis. Datum Laterani Idibus Decembris.

RAD. PETRAGORICEN. Episcopo.

Epist. 462. Quòd laici decimas à Clericis exigere non possint.

QVoniam indignum est, & rationi contrarium, ut laici, qui personis ecclesiasticis decimas tenentur exolvere, eas à Clericis rerum ordine præpostera confusione turbato extorquere præsumant, ad petitionem tuam universis monasteriis, Ecclesiis, & Clericis tuę dioceſis duximus indulgendum, ut si fortè quilibet laici suo nomine decimas ab eis amodo consuetudinis obtentu longęvæ vel aliis occasionibus duxerint exigendas, sit eis liberum quod ita postulabitur denegare. Si verò laici, suæ animositatis spiritu concitati, violenter aliquid voluerint adversùs præsentis indulti beneficium attentare, tua fraternitas appellatione remota eos ecclesiastico interdicto supponat. Datum Laterani XVIII. Kal. Ianuarij.

CAPITVLO ARELATENSI.

Epist. 463. Quædam Statuta super vita ipsorum instituuntur.

QVanto recentior est in Ecclesia vestra religionis introducta plantatio, tanto diligentiùs in ipsis primordiis est cavendum ne aliquid honestati contrarium nutriatur; quod cùm ex consuetudine fuerit confirmatum, ordinis claritatem obtenebret, & difficiliùs, postquam invaluerit, extirpetur. Cùm autem ubi regularis ordinis professio antecessit, una esse debeat mensa fratrum, & unum dormitorium eorundem, nisi aliquem quandoque infirmitas vel alia justa causa excludat, præsentis scripti pagina prohibemus ne aliquis vestrum, post factam professionem, nec etiam aliquis Canonicorum seu Clericorum secularium, obtentu alicujus consuetudinis cibos, qui sibi ex administratione quotidiani stipendij apponuntur, extra claustrum vestrum de cetero audeat exportare; sed infra, in locis ad hoc specialiter deputatis, simul dormiant, & manducent. Statuimus insuper & auctoritate apostolica prohibemus ne aliquis Canonicus vel Clericus Capitulis vestris aliqua occasione nolentibus vobis intersit, nec quisquam ex ipsis vestibus rubeis vel viridibus seu capis manicatis vel aliis religioni contrariis uti aliqua insolentia seu temeritate præsumat. quod abjectæ secularitatis saperet vetustatem, & scandalum in populo generaret. Illi verò qui super præmissis culpabiles de cetero potuerint inveniri, secundùm Archiepiscopi vestri arbitrium canonicam subeant appellatione postposita ultionem. Constituimus etiam & præsentium auctoritate sancimus ut Clerici Ecclesiæ vestræ, qui non possunt, prout optarent, in ipsa Canonici fieri secula-

res, postquam fuerint ad alias translati Ecclesias, & in eis præbendas seu alia ecclesiastica beneficia consecuti, occasione attitulationis seu alia causa nihil sibi juris in Ecclesia vestra valeant vendicare, nec provisionem exposcere, nisi habitu religionis assumpto, cum aliis fratribus ibidem assiduè servituri. Nulli ergo &c. prohibitionis atque constitutionis &c. Datum Laterani IV. Idus Decembris.

ARELATENSI ARCHIEPISC.

Epist. 464. Vt Abbatem S. Gervasij ad obedientiam atque officium reducat. *Vide infrà epist. 476.*

INcumbit nobis ex debito pastoralis officij ut justa postulantibus audientiam cum efficacia præbeamus; maximè ubi eorum vota & pietas adjuvat, & explorati juris veritas non relinquit. Ad audientiam siquidem nostram te significante pervenit quòd Abbas sancti Gervasij de Fos excommunicatos & interdictos tuos pariter ad divina & sepulturam admittit, procurationes debitas, obedientiam, & reverentiam, prout de jure tenetur & debet, exhibere tibi penitùs contradicit. Nolentes igitur ut juri tuo per eundem Abbatem super hoc valeat derogari, auctoritate tibi præsentium indulgemus ut in ipsum Abbatem, si in hac * parte duxerit persistendum, nullius contradictionis vel appellationis obstaculo censura possis ecclesiastica coërcere. Nulli ergo &c. Datum Laterani Nonis Decembris.

* *f.* pertinacia

RICARDO ABBATI & Capitulo Compendien.

Epist. 465. Ipiorum jurisdictio & privilegia confirmantur.

CVm à nobis petitur &c. *usque ad verbum* assensu jurisdictionem & potestatem quam super Clericos infra terminos Compendij habitantes usque ad hæc tempora rationabiliter habuistis, & nunc etiam justè & pacificè possidetis, vobis & per vos Compendien. monasterio auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti pagina communimus. Statuentes ut nulli &c. Datum Laterani XVIII. Kal. Ianuarij.

ARELATENSIS ECCLESIÆ suffraganeis.

Epist. 466. Vt Archiepiscopo suo obediant.

CVm secundùm doctrinam evangelicam, quæcunque vultis ut faciant vobis homines, & vos eis eadem facere debeatis, eam reverentiam vos convenit præstare Prælatis quam vobis vultis à subditis exhiberi. Sanè cum venerabilis frater noster Arelaten. Archiepiscopus Metropolitanus vester illis studiis & meritis adjuvetur ut commendationibus non indigeat aliorum, fraternitati vestræ duximus auctoritate præsentium injungendum, per apostolica scripta præcipiendo mandantes, quatenus ei tanquam patri & Episcopo animarum vestrarum devotè studeatis & humiliter obedire, ad vocationem ipsius, nisi evidens necessitas contradicat, secundùm traditionem canonicam sine difficultate qualibet accedentes. Datum Laterani IV. Idus Decembris.

ARCHIEPISCOPO & Capitulo Arelaten.

Epist. 467. Vt in Ecclesia Arelat. nullus recipiatur in Canonicũ, nisi qui profiteri voluerit ordinẽ Canonicorum S. Augustini.

NIhil magis esse religioni contrarium credimus vel absurdum, quàm si in eadem Ecclesia in professione & ordine & religione ac moribus & vita & habitu servitorum diversitas nutriatur. Ne igitur in Ecclesia vestra, in qua regularis ordo noscitur institutus, hujusmodi ultrà confusio se perniciosè valeat immiscere, auctoritate præsentium districtiùs prohibemus ne in Ecclesia vestra de cetero cujuslibet meriti vel nobilitatis instinctu aliquis in Canonicum vel in Clericum admittatur, vel Præpositum, aut Decanum, aut aliquem officialium penitùs eligatur, nisi professione & habitu se regularem ostendat, & secundùm beati Augustini regulam in claustro & Capitulo regulariter conversetur; ne status religionis, qui jam ibi per Dei gratiam confirmatus esse dignoscitur, alicujus mutabilitatis dispendio subvertatur, & resilire paulatim à religionis proposito cujuslibet prætextu malitiæ compellatur. Datum Laterani Nonis Decembris.

CENADIEN. EPISCOPO.

Epist. 468. De infirmis excommunicatis ad cautelam absolvendis, donec revalescãt.

LIcèt ecclesiasticis instituris, quæ provida deliberatio sanctorum patrum instituit, à nullo debeat obviari; tamen cùm justa contingit impedimenta concurrere, quæ institutorum ipsorum ex necessitate processum impediunt, juxta discretionem in medio residentis rigor est ecclesiasticus temperandus. Vnde nos tuæ justæ petitioni faventes, ut valetudinariis, senibus, & infirmis dioceſana tibi lege subjectis, qui pro injectione manuum in personas ecclesiasticas in canonem latæ sententiæ incide-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

runt, juxta formam Ecclesiæ beneficium absolutionis possis impendere, ita tamen quòd postquam infirmi suæ restituti fuerint sanitati, ad apost. sedem accedant, & alij pro itineris labore sibi dimisso dignum aliquid recompensent, plenam tibi usque ad triennium auctoritate præsentium concedimus facultatem. Datum Laterani XVII. Kalend. Ianuarij.

EIDEM.

Epist. 469. Vt Clerici in majoribus ordinibus constituti, assumptas mulieres abjiciant.

QVidam Clerici tuæ diœcesis manifestè dicuntur doctrinæ Apostoli obviare: qui candorem ecclesiasticæ puritatis, quæ sine omni ruga & macula esse debet, & omne quod est irreprehensibile sibi eligit, suis spurcitiis depravantes, & dantes offensionem in populo, ministerium suum in vituperium damnosa præsumptione convertunt. Quidam etenim ex ipsis in Diaconatus & Subdiaconatus ordine constituti, uxores sibi (si tamen uxores sunt nominandæ) contra instituta canonica, ut dicitur, copularunt: qui postmodum dignitates ecclesiasticas assecuti, curæ studeant domesticæ potiùs quàm ecclesiasticæ imminere. Volentes igitur id per tuæ fraternitatis industriam emendari, fraternitati tuæ auctoritate præsentium indulgemus quatenus si prædicti Clerici ad commonitionem tuam mulieres ipsas non prorsùs ejecerint, & de tanto excessu satisfecerint congruenter, licitum tibi sit ipsos auctoritate nostra ecclesiasticis redditibus, remoto appellationis obstaculo, spoliare. Nulli ergo &c. Datum ut suprà.

DVNELMEN. EPISCOPO.

Epist. 470. Confirmatur institutio præbendarum facta in Ecclesia sua.

EA quæ ad ampliandum cultum divini nominis in locis Deo dicatis à fratribus nostris & coëpiscopis statuuntur, præsertim cùm pietas præbet causam proposito, & ardor intimæ caritatis flagrat exteriùs, in effectu servare volumus illibata, & munimine confirmationis apostolicæ roborare. Ex caritatis siquidem, sicut credimus, fonte processit, quòd bonæ memoriæ prædecessor tuus, & tu post eum ipsius exempla secutus, in Ecclesia * de Deluton. præbendas & personatus providè statuistis; ut in eo honorabiliùs de cetero Domino serviatur, & Ecclesia ipsa in se ministrantibus liberiùs possit & meliùs providere.

* de Dunelmo

Nos igitur propositum tuum dignis laudibus in Domino commendantes, institutionem tam personatuum quàm præbendarum in eadem Ecclesia per te & eundem prædecessorem tuum hactenus factam, sicut rationabiliter & sine quorumlibet præjudicio facta est & servata, auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti pagina communimus. Nulli ergo &c. Datum ut suprà.

ARCHIEPISC. ARELATENSI.

Epist. 471. De cavenda beneficiorum pluralitate.

CVm secundùm traditionem canonicam non liceat aliquem in duabus Ecclesiis titulari, sed quilibet debeat in Ecclesia, in qua ordinatus est, perpetuò permanere, ut secundùm Apostolum unusquisque maneat in ea vocatione, in qua dignoscitur esse vocatus; grave gerimus & indignum, quòd (sicut accepimus) Præpositus & Canonici Arelatenses, qui professi sunt observantiam regularem, mutationes reddituum cupiunt, & in diversis laborant Ecclesiis præbendari. unde contingit quòd & claustrum ipsum & episcopatus limites sæpius exeunt sine licentia Prælatorum. Cùm itaque nolimus ea viris religiosis permittere quæ in Ecclesiis etiam secularibus canonica reprobant instituta, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus præfatis Præposito & Canonicis ex parte nostra & tua studeas districtiùs inhibere ne beneficia sibi multiplicari satagant, vel in aliis Ecclesiis se faciant titulari, & ne limites episcopatus vel claustri sine licentia tua vel illius cui fratrum curam commiseris, exire temeraria facilitate præsumant. Alioquin tu eos ad id, appellatione frustratoria non obstante, per censuram ecclesiasticam compellere non postponas. Datum Laterani IV. Idus Decembris.

ARCHIEPISC. ET CAPITVLO Arelaten.

Epist. 472. Ne Præpositus absque consensu Capituli mutuum recipiat, vel fidejussionem præstet.

CVm ex apostolatus officio, quod licèt indigni susceperimus, Ecclesiarum omnium curam & solicitudinem gerere debeamus, nobis est attentiùs providendum, ne circa spiritualia vel etiam temporalia ulla detrimenta suscipiant, per illorum incuriam Clericorum qui quæ sua sunt, non quæ Iesu Christi, quærentes, utilitati communi præferunt specialem. Sanè, sicut nostro est apostolatui referatum,

reseratum, nonnunquam in partibus vestris propter insolentiam Prælatorum contingit Ecclesias debitis intolerabilibus prægravari, pro eo quòd earum negotia tanquam propria pertractantes, Clericorum assensum non exigunt in agendis. Cùm ergo quod omnes tangit, ab omnibus debeat approbari, auctoritate præsentium districtiùs inhibemus ne Præpositus vester sine omnium vel majoris partis & sanioris assensu pecuniam recipiat mutuò, vel pro ea præstet fidejussoriam cautionem. Si verò (quod non credimus) contra prohibitionem nostram Ecclesiam præsumpserit aggravare, quod ab eo factum fuerit, decernimus non tenere. Nulli ergo &c. Datum ut suprà.

ARCHIEPISC. ET CAPITVLO Arelaten.

Epist. 473. Vt Præpositus accepti & expositi rationem reddat.

CVm instantia nostra quotidiana sit, secundùm Apostolum, omnium Ecclesiarum solicitudo continua, summo studio satagere nos oportet quòd status earum in spiritualibus & temporalibus suscipiat incrementa, & in deterius (quod absit) aliquorum desidia non labatur. Sanè, sicut nostris est auribus intimatum, in Arelaten. Ecclesia id consuetudinis noscitur obtinere, quòd Præpositus ipsius Ecclesiæ coram Archiepiscopo & Capitulo administrationis suæ reddat statutis temporibus rationem, sicut à suis prædecessoribus fuit hactenus observatum. Cùm itaque consuetudinis usúsque longævi non sit vilis auctoritas, & præsertim quando rationi non obviat & canonicis institutis, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus præfatum Præpositum ad præmissam consuetudinem observandam appellatione remota, sicut justum fuerit, compellatis. quod citra mandatum nostrum deberet efficere, si famam suam vellet servare apud homines illibatam; ne Iudæ notam finistræ suspicionis incurreret, unde facta sua vellet fratribus & sociis occultare. Datum ut suprà.

ARCHIEPISC. ARELATEN.

Epist. 474. Vt de personatibus pro sua voluntate ordinare possit.

CVm Arelaten. Ecclesiæ personatus prædecessores tui dicãtur de pontificalis mensæ redditibus statuisse, usque ad tempora ista ordinatio ipsorum ad Pontifices, qui fuerunt pro tempore, sicut nostro est apostolatui reseratum, nos citur spectavisse. Cùm autem personam tuam syncera diligamus in Domino caritate, nec velimus pontificalia jura tuis temporibus minui, sed augeri; ut de jam dictis personatibus, sicut & prædecessores tui sine contradictione qualibet habuerunt, liberam habeas potestatem secundùm Deum & profectum commissæ tibi Ecclesiæ ordinandi, appellatione frustratoria non obstante, fraternitati tuę auctoritate præsentium indulgemus. Nulli ergo &c. Datum ut suprà.

PRÆPOSITO S. IOHANNIS de Cimiterio, ejusque fratribus tam præsentibus quàm futuris canonicè substituendis in perpetuum.

Epist. 475. Suscipit eos sub protectione apostolica.

EFfectum justa postulantibus &c. *usque ad verbum* annuimus, & præfatam Ecclesiam sancti Iohannis de Cimiterio in Papien. suburbio sitam, in qua divino mancipati estis obsequio, ad exemplar felicis recordationis Lucij Papæ prædecessoris nostri sub beati Petri & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti pagina communimus. Statuentes &c. *usque ad verbum* vocabulis. Locum ipsum in quo præfata Ecclesia sita est, cum omnibus pertinentiis suis. Ecclesiam sancti Marci, quæ in parochia vestra fundata est, cum omnibus pertinentiis suis. Ecclesiam sanctæ Mariæ, positam in porta aurea, cum pertinentiis suis. Ecclesiam sanctæ Mariæ, positam in castello Lanfranci, cum omnibus pertinentiis suis. & plebem quæ dicitur Rete, cum omnibus pertinentiis suis. Sanè cùm generale &c. Sepulturam quoque &c. Obeunte verò &c. Decernimus ergo &c. Salva sedis apostolicæ auctoritate & diocesani Episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum &c. Datum Laterani per manum Raynaldi Domini Papæ Notarij, Cancellarij vicem agentis, XVIII. Kalend. Ianuarij, Indictione secunda, incarnationis dominicæ anno MCXCVIII. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno primo.

ARELATEN. ARCHIEPISCOPO.

Epist. 476. Vt Monasterium S. Gervasij instauret. *Vide suprà epist. 464.*

GRavem lapsum monasterij sancti Gervasij de Fos nostro noveris apostolatui reseratum, quòd cùm collegium ipsius propter insolentiam monachorum ad binarium sit redactum, duo monachi, qui supersunt, Dei timo-

re prorsùs abjecto non tanquam in monasterio, sed velut in prostibulo impudicè cum duabus mulieribus conversantur; de quorum conversatione religioni detractio evenit, & in populo grave scandalum generatur; & cùm monasterium ipsum de redditibus & possessionibus archiepiscopalis mensæ fundatum sit & ditatum, debitam tibi obedientiam dicti monachi denegant exhibere; quin potiùs etiam adversùs Rom. Ecclesiam calcaneum erigentes, interdictos & excommunicatos passim recipiũt ad divina, defunctis in excommunicatione sepulturam etiam impendentes. propter quod in partibus illis & contemptibiles habentur sententiæ Prælatorum, & justitia penitùs non servatur. Cùm autem in dicto monasterio & jus habeas patronatus, & lege tibi sit diocesana subjectum, (udne ipsius commodis & profectibus debes propensiùs imminere) fraternitati tuæ, quam syncerius amplexamur, auctoritate præsentium indulgemus ut præfatum monasterium ad observantiam regularem & statum religionis antiquæ, vel, si poteris, meliorem, remoto appellationis obstaculo, valeas reformare. Abbates quoque tibi subjectos ad debitam obedientiam Arelaten. Ecclesiæ nunc & in posterum exhibendam compellendi tibi nihilominus concedimus facultatem. Decernimus ergo &c. Datum Laterani IV. Idus Decembris.

ABBATI AVREÆ VALLIS, Archidiacono Pictavensi, & magistro G. Decano Asianen.

Epist. 477. Vt precarios Pontificis in beneficiorum suorum possessione defendãt, nisi statutum de certo Canonicorum numero repugnet.

CVm simus omnibus ex injuncto nobis officio debitores, iis speciaLiter & præsertim providere tenemur qui vel à sede apostolica ordinem susceperunt, vel apud eam in obsequio nostro & fratrum nostrorum laudabiliter permanentes, nostram plenius meruerunt gratiam & favorem. Vnde cùm pro ignotis etiam Ecclesia Romana consueverit à personis ecclesiasticis in suis precibus tam celeriter quàm efficaciter exaudiri, non possumus non mirari si non audiamur pro illis quibus ad obtinendum quod petitur scientia suffragatur & mores, & qui nobis sunt & fratribus nostris accepti, & his quibus scribimus non ignoti. Sanè cùm pro dilectis filiis W. Rofio Subdiacono nostro, Clerico dilecti filij nostri Cent. S. Luciæ Diaconi Cardinalis, qui videlicet subdiaconus ex eo quòd felicis recordationis C. Papæ prædecessoris nostri tempore in camera nostra diutiùs laudabiliter deservivit, & magistro Const. Natal. qui, quoniam bonæ memoriæ I. Malabrancæ tunc sancti Theodori Diacono Cardinali diutiùs obsequium suæ devotionis impendit, nostram & fratrum nostrorum gratiam nec immeritò meruerunt, idem prædecessor noster venerabili fratri nostro Episcopo & Capitulo Xanctonen. primò ac secundò scripsisset ut eos in Canonicos suos reciperent, & stallum in choro & locum in Capitulo assignarent; quia Capitulum ipsum preces & mandata ipsius semel & iterum implere contempsit, bonæ memoriæ Ad. Episcopus, tunc Archidiaconus Pictavensis, & dilecti filij Decanus & Cantor sanctæ Radegundis Pictavensis, quibus executio mandati apostolici fuerat diligenter contradictione & appellatione postposita delegata, post frequentem commonitionem, cùm nihil proficerent monitis apud ipsos, procuratorem eorum de canonica Ecclesiæ Xanctonen. curaverunt auctoritate apostolica investire; dictis Episcopo & Capitulo eadem auctoritate mandantes ut eos permitterent canonicam ipsam pacificè possidere. Ceterùm quia Canonici ejusdem Ecclesiæ se contra hoc contumaces exhibebant in omnibus & rebelles, iidem executores (sicut ex eorum literis accepimus manifestè) in eos excommunicationis & in Xanctonen. Ecclesiam interdicti sententiam protulerunt. quam dicti Canonici nullatenus observantes, præsumpserunt divina nihilominus celebrare. Licèt idem Episcopus Xanctonensis, sicut ex literis suis nobis innotuit, apostolicis nolens contraire mandatis, super receptione ipsorum promptam habeat voluntatem. Iidem etiam Canonici ad sedem apostolicam nuncios destinantes, suggesto quòd in Xanctonen. Ecclesia quadragenarius erat Canonicorum numerus institutus, & per sedem apost. confirmatus, (de quo nulla penitùs habita mentione dictus Subdiac. noster & magister Const. super receptione sua literas obtinuerant ab apost, sede impetratas à nobis prędictarum sententiarum processu nequaquam expresso) causam ipsam Abbati Sylvæ majoris

& Decano Burdegalen. committi, sic videlicet ut si constaret literas non habita mentione de constitutione & confirmatione prædictis pro eisdem Subdiacono nostro & magistro Const. ab eodem prædecessore nostro manasse, quicquid factum invenirent occasione literarum illarum post appellationem ad nos legitimè interpositam vel statutum denuntiarent penitùs non tenere, injungetes ipsis districtiùs ne occasione literarum illarum Xanctonen. Ecclesiam indebitè de cetero molestarent. Cùmque literæ hujusmodi ad prædictos judices pervenissent, dictus Subdiaconus noster ad ipsorum citationem in eorum præsentia constitutus proposuit quòd cùm excommunicati essent, illis respondere minimè tenebatur, & quòd voluntatem nostram volebat super hoc præsentialiter experiri; & ne ulteriùs in negotio ipso procederent, sedem apostolicam appellavit. Quia verò labori eorum compati volumus & debemus, ad devotionem & servitium ipsorum nec immeritò paternum respectũ habentes, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus & districtè præcipimus quatenus nisi infra quadraginta dies à commonitione nostra auctoritate præsentium viva voce vel literis sibi facta, vobis per testes omni exceptione majores constiterit præfatum quadragenarium Canonicorum numerum fuisse in præfata Ecclesia institutum, vel si non habent plenum, ut duo desint de quadragenario constituto, vel post factam institutionem habuerint quandoque majorem, cùm ipsi factam institutionem non observaverint, ipsos in corporalem possessionem canonicæ ipsius appellatione postposita auctoritate freti apostolica inducentes, stallum in choro & locum in Capitulo secundùm Ecclesiæ consuetudinem assignetis, & Canonicos memoratos ad receptionem ipsorum per excommunicationis in personas & interdicti sententias in Ecclesiã Xanctonen. sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo cogatis; revocantes in irritum quicquid post susceptionem mandati ejusdem prædecessoris nostri in elusionem ipsius & eorundem Subdiaconi & magistri præjudicium in canonicis vel præbendis inveneritis attentatum. Taliter autem mandatum apostolicum impleatis ut obedientiam vestram commendare non immeritò debeamus & vestro & Ecclesiarum vestrarum profectui solicitiùs imminere, ac Cardinalis prædictus, quem inter fratres nostros speciali diligimus in Domino caritate, & idem Subdiaconus & magister propter hoc libentiùs intendant vestris commodis & honori. scituri quòd sicut gratum habebimus, si mandatum apostolicum fueritis efficaciter executi, sic ferre non poterimus non molestè si (quod non credimus) in hoc negligentes fueritis vel remissi. Testes autem qui fuerint nominati, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint, ut testimonium perhibeant veritati, per districtionem ecclesiasticam appellatione remota cogatis. Nullis literis obstantibus, si quæ apparuerint harum tenore tacito à sede apostolica impetratæ. Quòd si omnes &c. duo vestrum ea nihilominus exequantur. Datum Laterani XIV. Kal. Ianuarij.

DECANO ET CAPITVLO Eboracen.

Epist. 478. Vt M. Petro de Corbolio præbendæ & archidiaconatus possessio tradatur.

SI eorum petitionibus apostolicum gratanter impertimur assensũ, quos gratiosos inter alios Clericos orbis & literarum scientia & morum reddit honestas, officij nostri, sicut credimus, debitam prosequimur actionem, & Deo in hoc & hominibus complacemus. Sanè licèt dilectum filium magistrum * P. de Corbolio, de cujus literatura & scientia in longinquis & remotis partibus prædicatur, suæ tantùm probitatis & honestatis intuitu habere debeamus in visceribus caritatis; cùm tamen ad memoriam reducimus nostram nos aliquando sub ipsius magisterio extitisse, & ab eo divinarum audisse paginam scripturarum, (quod utique non pudet nos dicere, immo reputare volumus glorioſum) ad dilectionem ipsius efficimur promptiores, & ejus libentiùs augmento intendimus & honori. Cùm igitur venerabilis frater noster Eboracen. Archiepiscopus præbendam Eboracen. Ecclesiæ cum archidiaconatu eidem magistro contulerit, sicut nobis per suas literas, ut proponitur, intimavit, nec vos unquam deceat talem ac tantum Clericum à societate vestra repellere, sed vocare, cùm de literatis & discretis personis Ecclesiis multa provenire consueverint incrementa, devotionem vestram rogamus, monemus, ac per apostolica scripta

* Fuit postea Archiepiscopus Senonensis.

districtè præcipiendo mandamus, quatenus præfatum magistrum ad præbendam & archidiaconatum sibi concessum tam libenter quàm liberaliter admittentes, faciatis eundem vel procuratorem suum præbendam & archidiaconatum pacificè possidere; ut & idem magister in vobis se gaudeat fraternæ dilectionis solatium inveniſſe, & nos, qui pro ipso puro corde & voluntate syncera scripta nostra dirigimus, devotionem vestram valeamus in Domino meritò commendare. Alioquin nos venerabili fratri nostro Elien. Episcopo noveritis injunxisse ut præfato magistro præbendam & archidiaconatum, non obstante contradictione vel appellatione cujuslibet, si ei de canonica concessione constiterit, nostra fretus auctoritate non differat assignare, & faciat pacificè possidere; illos censura ecclesiastica percellens qui se duxerint mandato nostro temerè opponendos. Datum Laterani XVI. Kal. Ianuarij.

ELIEN. EPISCOPO.

Epist. 479. Ejusdem argumenti.

SI eorum petitionibus &c. *ferè in eundem modum ut suprà usque ad verbum* commendare. Ideóque fraternitati tuæ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus præfato magistro præbendam & archidiaconatum, non obstante contradictione vel appellatione cujuslibet, si tibi de canonica concessione constiterit, nostra fretus auctoritate non differas assignare & facias pacificè possidere, illos censura ecclesiastica percellens qui se duxerint mandato nostro temerè opponendos. Datum ut suprà.

RICARDO ILLVSTRI Regi Anglorum.

Epist. 480. Ejusdem argumenti cum duabus præcedentibus.

CVm regnorum status per virorum prudentum consilia de bono semper consueverit in melius prosperari, qui ad ipsorum regimen Domino disponente vocantur, viris prudentibus & discretis favorem debent & gratiam libenti animo impertiri, & ipsorum, prout convenit, intendere incrementis. Cùm enim, sicut credimus, magnificentia regia non ignoret qualiter dilectus filius magister P. de Corbolio inter alios Clericos orbis scientia literali præfulgeat, & sua probitate & discretione sit admodum commendandus, ad dilectionem ipsius prompta debes voluntate concurrere, & eum tam libenter quàm efficaciter exaudire. Cùm igitur venerabilis frater noster Eboracen. Archiepiscopus ei prębendam Eboracen. Ecclesiæ cum archidiaconatu contulerit, super cujus possessione per dilectos filios Decanum & Capitulum Eboracense, prout dicitur, impeditur; pro ipso, sub cujus magisterio nos aliquando extitisse recolimus & ab eo audivisse sacrarum paginam scripturarum, puro corde, conscientia bona, & voluntate non ficta serenitatem regiam duximus literis apostolicis exhortandam; rogantes attentiùs, & monentes, quatenus prædictum magistrum nostrarum precum intuitu & suæ probitatis obtentu diligas propensiùs & honores, & ad habendam possessionem pacificam archidiaconatus & præbendæ auxilium regiæ serenitatis exhibeas; ita quòd ipse magister ad servitium magnitudinis regiæ fortiùs accendatur, & nos, cùm preces nostras, præsertim quas de tam puro corde proferimus, cognoverimus exauditas, ad audiendum petitiones tuas possimus magis favorabiles inveniri. Datum ut suprà.

IOHANNI MINISTRO & fratribus S. Trinitatis.

Epist. 481. Concedetur regula juxta qui vivere debeant.

OPerante divinæ dispositionis clementia in sedis apostolicæ specula constituti, piis debemus affectibus suffragari, & eos, cùm à caritatis radice procedunt, perducere ad effectum; præsertim ubi quod quæritur, Iesu Christi est, & privatæ communis utilitas antefertur. Sanè cùm tu, dilecte in Christo fili frater Iohannes Minister, ad nostram olim præsentiam accessisses, & propositum tuum, quod ex inspiratione divina creditur processisse, nobis humiliter significare curasses, intentionem tuam postulans apostolico munimine confirmari; nos ut desiderium tuum fundatum in Christo, præter quem poni non potest stabile fundamentum, pleniùs noscere-mus, ad venerabilem fratrem nostrum Episcopum & dilectum filium Abbatem sancti Victoris Parisien. cum nostris te duximus literis remittendum; ut per eos, utpote qui desiderium tuum perfectiùs noverant, de intentione tua & intentionis fructu ac institutione ordinis & vivendi modo instructi, assensum nostrum tibi possemus securiùs & efficaciùs

impertiri. Quia igitur, ſicut ex eorum literis cognovimus evidenter, Chriſti lucrum appetere videmini plus quàm veſtrum, volentes ut apoſtolicum vobis adſit prædium, regulam juxta quam vivere debeatis, cujus tenorem dicti Epiſcopus & Abbas ſuis nobis incluſum literis tranſmiſerunt, cum his quæ de diſpoſitione noſtra & petitione tua, fili Miniſter, duximus adjungenda, præſentium vobis & ſucceſſoribus veſtris auctoritate concedimus, & illibata perpetuò manere ſancimus. Quorum tenorem, ut evidentiùs exprimatur, inferiùs juſſimus annotari.

» IN NOMINE ſanctæ & individuæ » Trinitatis. Fratres domus ſanctæ Trini» tatis ſub obedientia Prælati domus ſuæ, » qui Miniſter vocabitur, in caſtitate & » ſine proprio vivant. Omnes res, unde» cunque licitè veniant, in tres partes di» vidant æquales, & in quantum duæ par» tes ſufficient, exequantur ex illis opera » miſericordiæ, cum ſui ipſorum & eis ne» ceſſariò famulantium moderata ſuſten» tatione. Tertia verò pars reſervetur ad » redemptionem captivorum qui ſunt in» carcerati pro fide Chriſti à paganis, vel » dato pretio rationabili pro redemptio» ne ipſorum, vel pro redemptione paga» norum captivorum; ut poſtea rationa» bili commutatione & bona fide redima» tur Chriſtianus pro pagano ſecundùm » merita & ſtatum perſonarum. Cùm » verò pecunia data fuerit, vel aliquid » aliud, licèt ſpecialiter & propriè detur » ad aliquid, ſemper de conſenſu illius, » qui dederit, tertia pars ſeparetur, & ali» ter non recipiatur; exceptis terris, pra» tis, vineis, nemoribus, ædificiis, nutri» turis, & hujuſmodi. Fructus enim inde » exeuntes, deductis expenſis, ſcilicet me» dietate remota pro expenſis, in tres » partes dividentur æquales; ſed quæ pau» cas vel nullas recipiant expenſas, omnes » dividantur. Cùm verò panni vel calcia» menta vel minuta hujuſmodi, quibus » neceſſe ſit uti, quæ vendi vel conſervari » non expedit, data fuerint, vel à ſe ipſis » habuerint, non dividantur, niſi Miniſtro » domus & fratribus viſum fuerit expe» dire. de quibus ſingulis dominicis die» bus, ſi fieri poteſt, in Capitulo delibe» retur. Si tamen prædicta, ut panni, terræ, » nutrituræ, ſive minuta venderentur, pre» cium inde proveniens in tres partes ut » ſuprà dividatur.

Omnes Eccleſiæ iſtius ordinis intitu- «
lentur nomine ſanctæ Trinitatis, & ſint «
plani operis. Fratres poſſunt eſſe in una «
cohabitatione, * tres Clerici, & tres lai- «
ci, & præterea unus, qui procurator ſit; «
qui non Procurator, ſed Miniſter, ut «
dictum eſt, nominetur, ut *Frater N. Miniſter domus ſanctæ Trinitatis*, cui fra- «
tres repromittere ac impendere obe- «
dientiam teneantur. Omnibus fratribus «
ſuis, ſicut ſibimet, Miniſter fideliter ad- «
miniſtret. Veſtimenta ſint lanea, & alba; «
& liceat eis habere pellicias ſingulis ſin- «
gulas, & bracas, quas jacentes non de- «
ponant. Iaceant in laneis; ita quòd plu- «
mea fulcra vel culcitras, niſi in ægritudi- «
ne laborantes, in domibus propriis mi- «
nimè habeant. Cervical verò ad ſuſten- «
tationem capitis permittantur habere. «
In cappis fratrum imponantur ſigna. «
Equos non aſcendant, nec etiam ha- «
beant; ſed aſinos tantùm liceat aſcende- «
re, datos, vel accommodatos, vel de «
propriis nutrituris ſuſceptos. «

Vinum ſumendum à fratribus taliter «
temperetur, ut ſobriè ſumi valeat. Ieju- «
nent ab Idibus Septembris, ſecunda, quar- «
ta, & ſexta feria, & ſabbato, niſi ſolen- «
nis feſtivitas intervenerit, uſque ad Paſ- «
cha: ſic tamen ut ab Adventu uſque ad «
Nativitatem Dominicam & à Quinqua- «
geſima uſque ad Paſcha, exceptis Do- «
minicis diebus, in cibo quadrageſimali «
jejunent, & alia ſimiliter jejunia quę con- «
ſuevit Eccleſia celebrare. Poteſt tamen «
quandoque Miniſter jejunium cum diſ- «
cretione relaxare propter ætatem, vel «
viam, & aliam juſtam cauſam, vel facul- «
tate inſpecta etiam augmentare. Carni- «
bus datis ab his qui foris ſunt, vel ſum- «
ptis de propriis nutrituris, veſci liceat «
tantùm in Dominicis diebus à Paſcha «
uſque ad Adventum Domini, & à Na- «
tali uſque ad Septuageſimam, & in Na- «
tivitate & Epiphania Domini, & in Aſ- «
cenſione Domini, & Aſſumptione & Pu- «
rificatione beatæ Mariæ, & in feſtivita- «
te omnium ſanctorum. Nihil emant ad «
victum, præter panem, & pulmentum, «
ſcilicet fabas, & piſa, & hujuſmodi le- «
gumina, olera, oleum, ova, lac, caſeos, «
& fructus. Sed neque carnes, neque piſ- «
ces, ſive vinum liceat emere, niſi ad ne- «
ceſſitatem infirmorum, vel minutorum, «
vel pauperum, aut in magnis ſolemni- «
tatibus. Liceat tamen nutrituras emere, «
& nutrire. Cùm verò in itinere ſive pe- «

* *In codice privilegiorum ordinis ita legitur*, tam Clerici, quàm laici,

» regrinatione fuerint, liceat eis, sed par-
» cè, vinum emere, & pisces in Quadra-
» gesima, si necesse fuerit; & si quid eis
» datum fuerit, inde vivant, & residuum
» in tres partes dividant. Tamen si fuerint
» in via profecti ad redimendum captivos,
» quicquid eis datum fuerit, totum debent
» ponere in redemptionem captivorum,
» præter expensas. In civitatibus, in villis,
» sive castellis, in quibus proprias domos
» habuerint, nihil omnino extra domos il-
» las, nisi fortè in domo religionis, etiamsi
» à quovis rogentur, comedant, vel bibant,
» nisi fortè aquam in domibus honestis;
» nec pernoctare præsumant extra hujus-
» modi domos. Nunquam in tabernis vel
» in hujusmodi locis inhonestis habitent,
» comedant, vel bibant. Qui autem hoc
» præsumpserit, juxta arbitrium Ministri
» gravi vindictæ subjaceat.

» Talis sit caritas inter fratres, Cleri-
» cos, & laicos, ut eodem victu, vestitu,
» dormitorio, refectorio, & eadem men-
» sa utantur. Infirmi seorsum dormiant, &
» comedant: ad quorum curam habendam
» conversus aliquis, laicus, sive Clericus,
» deputetur, qui ea quæ necessaria fuerint
» inquirat & ministret sicut fuerit mini-
» strandum. Moneantur tamen infirmi, ut
» lauta sive nimium sumptuosa cibaria
» non requirant, commoda potiùs & sa-
» lubri moderatione contenti. Cura hos-
» pitum & pauperum & omnium euntium
» & redeuntium uni de discretioribus &
» benignioribus fratribus injungatur, qui
» audiat eos, & ut expedire viderit, cari-
» tatis solatium administret. Requirat ta-
» men ab illis quos crediderit admitten-
» dos, si eis quæ fratribus apponuntur ve-
» lint esse contenti. Ad lauta quidem &
» sumptuosa cibaria non oportet quem-
» quam admitti. Quæcunque tamen præ-
» standa sunt, cum hilaritate præstentur.
» & nulli maledictum pro maledicto red-
» datur. Si quis, & maximè religiosus, ad
» hospitandum advenerit, benignè susci-
» piatur, & caritativè juxta posse domus
» illi subministretur. Avena tamen vel
» aliud in loco avenæ hospitibus non de-
» tur, si fuerint in civitate, vel oppido, vel
» ubi venalis inveniatur; nisi fortè religio-
» si sint hospites, vel tales qui ad manum
» non habeant, & non emere possint. Si
» autem hospites venalem non invene-
» rint, & in domo qua susceptì fuerint in-
» veniatur, congruenter eis præbeatur.
» Nullus frater laicus vel Clericus sit, si

fieri potest, sine proprio officio. Si quis « verò laborare noluerit, & potuerit, lo- « cum ipsum deserere compellatur, cùm « Apostolus dicat: *Qui non laborat, non* « *manducet.* «

Silentium observent semper in Eccle- « sia sua, semper in refectorio, semper in « dormitorio. De necessariis tamen liceat « loqui in aliis temporibus aptis, & re- « missa voce, humiliter, & honestè. & ex- « tra prædicta loca ubique sermo eorum « sit honestus, & sine scandalo. Similiter & « eorum omnis status, gestus, vita, actio, « & omnia alia honesta in eis reperiantur. « Capitulum, si fieri potest, singulis domi- « nicis diebus in singulis domibus Mini- « ster cum fratribus suis teneat, & de ne- « gotiis domus & domui sive fratribus da- « tis, ut ad redemptionem captivorum ter- « tia pars deputetur, fratres Ministro & « Minister fratribus rationem fideliter red- « dant. Non solùm fratribus, sed & fami- « liæ domus pro capacitate sua similiter « singulis Dominicis diebus, si fieri potest, « exhortatio fiat; & quid credere aut age- « re debeant, simpliciter moneantur. De « omnibus rebus & clamoribus in Capitu- « lo fratres judicentur. Nullus fratrum « fratrem suum in publico accuset, nisi be- « ne possit probare. Qui autem hoc fece- « rit, pœnam subeat, quam reus subiret, « si convinci potuisset, nisi Minister ex « causa cum eo dispensare voluerit. Si qui « scandalum vel aliquid hujusmodi fece- « rint, vel (quod absit) se invicem percus- « serint, juxta arbitrium Ministri majori « vel minori vindictæ subjaceant. Si quis « frater in fratrem peccaverit, id est, con- « tra fratrem, id est, eo solo sciente qui in- « juriam passus est, sustineat patienter, « licèt sit innocens; & cùm quieverit com- « motio animorum, benignè & fraternè « commoneat & corripiat eum usque ter « inter se & ipsum solum, & pœnitentiam « agere de commisso, & à similibus in po- « sterum abstinere. Quòd si non audierit, « dicat Ministro, & ille corripiat eum se- « cretò secundùm quod viderit saluti ejus « expedire. Qui verò scandalum movit, & « per se emendare voluerit, totum ante « pedes scandalizati petens veniam se ex « tendat; & si semel non sufficit, usque « ter illud idem faciat. Si verò hoc in pu- « blicum venerit, quæcunque secutura « fuerit pœnitentia hæc sit prior, scilicet « ante pedes Ministri petendo veniam to- « tius corporis extensione, & postea se- «

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

» cundùm ejus arbitrium emendetur. Ge-
» nerale Capitulum ſemel in anno cele-
» bretur. quod fieri debet in octavis Pen-
» tecoſtes. Si pro neceſſitate domus de-
» bitum aliquod fuerit contrahendum,
» priùs in Capitulo fratribus proponatur,
» & cum eorum fiat conſilio & aſſenſu;
» ut ſic & ſuſpiciones & murmurationes
» evitentur. Si quiſquam de ſubſtantia do-
» mus violentiam fecerit, & ad judicem
» oportuerit referri, non antè hoc fiat
» quàm caritativè ille à fratribus primò,
» pòſt ab aliis vicinis ſimiliter moneatur.
» Electio Miniſtri per commune fra-
» trum conſilium fiat; nec eligatur ſecun-
» dùm dignitatem generis, ſed ſecundùm
» vitæ meritum, & ſapientiæ doctrinam.
» Ille verò qui eligitur, ſacerdos ſit, vel
» clericus ordinibus aptus, & ſit profeſſus.
» Miniſter verò, ſive major, ſive minor,
» ſacerdos ſit. Major Miniſter confeſſio-
» nes fratrum omnium congregationum
» ejuſdem ordinis audire poteſt. Minor ve-
» rò Miniſter omnium fratrum ſuæ domus
» audiat confeſſiones; dummodo verecun-
» dia repetiti exceſſus occaſionem minimè
» præbeat tardiùs Prælatis ſuis vel minùs
» purè quàm deceat confitendi. Solicitè
» verò Miniſter provideat ut præcepta
» regulæ, ſicut ceteri fratres, per omnia
» teneat. Poſtquam verò electus fuerit, ſi
» ex culpa deponi meruerit, per majorem
» Miniſtrum convocatis tribus vel qua-
» tuor Miniſtris minoribus deponatur, &
» alius, qui dignus ſit, loco ejus ſubroge-
» tur. Si verò pro remotione terrarum vel
» alia cauſa rationabili major Miniſter hoc
» facere non poterit, Miniſtris minoribus
» magiſque religioſis committat; & quod
» illi fecerint auctoritate majoris, ratum
» habeatur. Major verò Miniſter ſi proex-
» ceſſibus corrigendus vel deponendus ſit,
» per quatuor aut quinque Miniſtros ejuſ-
» dem ordinis magis religioſos hoc fiat, qui
» tunc auctoritate generalis Capituli ad
» hoc eligi debent.
» Si quis hujus ordinis frater eſſe volue-
» rit, primò per annum cum expenſis ſuis,
» præter victum, habitu ſuo & omnibus
» ſuis retentis, in ordine pro Deo ſerviat;
» & poſt annum, ſi bonum & conveniens
» videatur Miniſtro domus & fratribus &
» illi, & locus vacaverit, recipiatur. nihil
» tamen pro receptione ſua exigatur. Si
» quid tamen gratis dederit, recipiatur;
» dum tamen tale ſit de quo non videatur
» Eccleſiæ litigium imminere. Si verò de
« cujuſquam moribus viſum fuerit dubi- «
« tandum, prolixior de eo probatio ha- «
« beatur. Si ante receptionem aliquis ſe «
« intemperanter habuerit & impatiens «
« diſciplinæ, & ad arbitrium Miniſtri non «
« emendaverit mores ſuos, tribuatur ei «
« modeſtè licentia cum omnibus quæ at- «
« tulit recedendi. In ordine verò aliquis «
« non recipiatur antequam annum videa- «
« tur vigeſimum compleviſſe. Profeſſio ve- «
« rò in arbitrio Miniſtri relinquatur. «
Pignora non accipiant, niſi decimas « cum licentia ſui Epiſcopi, de manu lai- « ci. Iuramenta non faciant, niſi in magna « neceſſitate, & cum licentia Miniſtri, vel « juſſi ab Epiſcopo ſuo vel ab alio vices « apoſtolicas gerente. & hoc pro honeſta « & juſta cauſa. Si quod vitium in re quæ « venditur notum fuerit, indicetur em- « ptori. Depoſitum auri vel argenti vel « pecuniæ non liceat eis ſuſcipere. Ipſa die « qua infirmus venerit, vel apportatus « fuerit, de peccatis ſuis confiteatur, & « communicet. Omni ſecunda feria, (præ- « terquam in octavis Paſchæ & Penteco- « ſtes & Nativitatis Domini & Circumci- « ſionis & Epiphaniæ & præterquam in feſ- « tivitatibus quæ ad colendum pronun- « tiantur) finita Miſſa pro fidelibus, fiat « abſolutio fidelium defunctorum in cœ- « miterio. Singulis quoque noctibus ad « minus in hoſpitali coram pauperibus pro « ſtatu & pace ſanctæ Romanæ Eccleſiæ « & totius Chriſtianitatis & pro benefa- « ctoribus & pro his pro quibus generalis « Eccleſia conſuevit orare, communis fiat « oratio. «
In regularibus horis morem beati Vi- « ctoris obſervent; niſi fortè pauſationes « vel aliæ prolixitates vel vigiliæ, occaſio- « ne laboris & paucitatis ſervientium, de « conſilio piorum & religioſorum virorum « fuerint remittendæ. Propter paucitatem « etenim ſuam tantas pauſationes in pſal- « lendo facere non tenebuntur, nec ita « tempeſtivè ſurgere. In raſura ſimiliter « ordinem ſancti Victoris ſequantur Cleri- « ci. Laici verò barbas non radant, ſed eas « creſcere modeſtè permittant. «
Nulli ergo &c. noſtræ conceſſionis & conſtitutionis &c. Datum Laterani XVI. Kal. Ianuarij, anno incarnationis domi- cæ milleſimo centeſimo nonageſimo octavo, pontificatus noſtri anno primo.

G. PRÆPOSITO ALBENSI.

Epist. 482. Datur illi potestas conferendi custodiam Albensem.

INnotuit apostolatui nostro per petitionem nobis ex tua parte porrectam, quòd cùm in Alben. Ecclesia quædam dignitas, quæ Custodia dicitur, ad tuam donationem pertinens habeatur, cujus curæ ac solicitudini ornamenta ac privilegia ipsius Ecclesiæ & diadema etiam regium committuntur, eam personæ idoneæ conferre desideras; ne fortè per imperitiam, aut infidelitatem, vel negligentiam Custodis ipsius Ecclesia incurrat aliquod detrimentum, aut honor patriæ de corona aliquam læsionem sustineat. Volentes igitur indemnitati Ecclesiæ præcavere, & tibi tuam justitiam conservare, ut custodiam ipsam, sicut tui juris existit, idoneæ personæ nullius appellationis obstaculo conferas & assignes, liberam tibi damus auctoritate apostolica facultatem. Datum Laterani XII. Kal. Ianuarij.

PICTAVIEN. EPISCOPO.

Epist. 483. Vt monasteria per suam diocesim visitet atque reformet.

SI super commisso tibi grege sic vigilare procuras ut esse de illis pastoribus qui nato Domino super grege suo noctis vigilias custodiebant meritò comproberis, in tui executione officij semper cum discretione procedes, & de subditis tuis, tanquam de eis redditurus Domino rationem, plantare virtutes & extirpare vitia procurabis. Ad audientiam siquidem nostram noveris perveniſſe quòd in Pictaven. dioceſi pro diutina pastoris absentia in religiosorum collegiis & aliis personis ecclesiasticis multa quæ statum perturbant religionis & ordinis sunt præsumpta, ad quorum correctionem te oporteat propensioris solicitudinis studium exercere. Volentes igitur ut excessus liberiùs valeas corrigere delinquentium, cùm nostra fueris auctoritate suffultus, tibi pagina præsenti mandamus quatenus ad abbatias & alia loca religiosa & Ecclesias tuæ dioceſis, quæ tibi sunt diocesana lege subjectæ, personaliter accedens, quæ tam in capite quàm in membris in eis corrigenda inveneris, secundùm Deum corrigas & emendes, & reformationi eorum taliter procures insistere quòd de bona possis provisione laudari, & Ecclesiarum status per te studiosiùs reformetur. Datum ut suprà.

FVLCONI ABBATI monasterij sancti Petri Corbeien. quod in pago Ambianen. situm est, ejúsque fratribus tam præsentibus quàm futuris regularem vitam professis in perpetuum.

Epist. 484. Eos in protectionē recipit, & elegantia vitæ atque mori præcepta relinquit.

APostolicæ sedis auctoritate debitóque compellimur pro universarum statu Ecclesiarum satagere & earum maximè quæ specialiùs eidem sedi adhærent, ac tanquam proprio jure subjectæ sunt, utilitatibus providere. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris justis postulationibus clementer annuimus, & ad exemplar prædecessorum nostrorum felicis memoriæ Nicolai, Benedicti, Leonis, Vrbani, Paschalis, Innocentij, Eugenij, Adriani, Alexandri, Clementis, Celestini Ro. Pont. præfatum Corbeien. monasterium in pago Ambianen. situm, quod ad jus & proprietatem beati Petri specialiter pertinet, in quo estis divino obsequio mancipati, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti pagina privilegia communimus. In primis siquidem statuentes &c. *usque ad verbum* vocabulis. Omnes parochias Corbeiæ, & parochiam pratorum, parochiam de Naurs, parochiam de Bus, parochiam du Thanes, & parochiam de Vscia. Ad hæc adjicientes interdicimus ut possessiones ipsius Ecclesiæ & beneficia absque Abbatis & fratrum consensu nullus hominum in vita sive in morte aliis Ecclesiis dare vel alio quolibet modo alienare præsumat ab ipsa. Nec liceat Remen. Archiepiscopo nec Ambianen. nec alicui Episcopo in Abbate & fratribus vel Clericis sive famulis aut in laicis infra præfatas parochias constitutis dominationem aliquam exercere, aut eos excommunicare, vel interdicere, aut appellationes ab eis vel invicem vel contra eos ab extraneis factas aliquo modo recipere, vel pro emendatione criminum actiones quærere præmiorum, neque potestatem aliquam in possessionibus ad ipsum monasterium vel cellas ejus pertinentibus vel in posterum justè & rationabiliter acquirendis sibi audeant vendicare. Prohibemus quoque ne Remen. Archiepiscopi, vel Ambianen. Episcopi, aut alij, vel eorum Oeconomi, vel Archidiaconi, seu eorum nuntij, absque vestra vel vestrorum fratrum gratuita vocatione ad monasterium vestrum vel loca prædicta accedant, aut molesta-

Privilegium Leonis IX. editum est in Tom. VI. Spicilegij pag. 417.

molestationem aliquam seu perturbationem inferant, aut consuetudines pravas seu novas imponant. Chrisma verò &c. Obeunte verò te nunc ejusdem loci Abbate vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem tantùm fratres communi consensu vel fratrum pars consilij sanioris secundùm Deum & beati Benedicti regulam de eodem collegio vel alterius cœnobij, si ibi aliquis ad hoc regimen dignus repertus non fuerit, providerint eligendum: qui, juxta antiquam Ecclesiæ vestræ consuetudinem, à quocunque malueritis Episcopo consecretur. Apostolica insuper auctoritate statuimus, & sub interminatione anathematis prohibemus, ne Abbates vestri, qui pro tempore fuerint, altaria, decimas, præbendas monachales, aliquo titulo alienare præsumant, nec alias possessiones monasterij seu thesauros vendere, obligare, aut infeudare, sine communi consensu Capituli vel majoris aut sanioris partis aliquatenus audeant. Ad hæc autem adjicimus, ne aliqui monachi seu conversi sub professione domus vestræ astricti, sine consensu Abbatis & majoris ac sanioris partis Capituli vestri pro aliquo fidejubeant, vel ab aliquo pecuniam mutuò accipiant ultra precium Capituli vestri rationabili providentia diffinitum. quod si facere præsumpserint, non teneatur Conventus pro his aliquatenus respondere. Indictum autem, sicut hactenus Corbeien. monasterium celebrare consuevit, vobis confirmamus; & ne quis eos qui ad ipsum convenerint, in eorum bonis vel in personis offendere vel molestare præsumat, auctoritate apost. prohibemus. Illis verò qui locum ipsum in hac die devotionis intuitu visitaverint, & beneficia ei contulerint, de injuncta eis pœnitentia quadraginta dies auctoritate apostolica relaxamus. Hospitali autem vestro, quod Portaria dicitur, decimas à catholicis ipsius loci Abbatibus & aliis Dei fidelibus rationabiliter concessas, auctoritate ap. confirmamus. Decernimus ergo &c. Salva sedis ap. auctoritate. Ad indicium autem quòd monasterium vestrum ad jus & proprietatem beati Petri pertineat, & perceptæ à Rom. Ecclesia libertatis, unciam auri nobis & successoribus nostris annis singulis persolvetis. Si qua igitu &c. Datum Later. per manum Raynald Domini Papæ Notarij, Cancellarij vicem agentis, XV. Kal. Ianuarij, Indictione secunda, incarnationis dominicæ anno MCXCVIII. Pont. verò Domini Innocentij Papæ III. anno primo.

R. ILLVSTRI REGI Anglorum.

Epist. 485. Ne Cantuarienses monachos contra jus contráque rem judicatam & Romani Pontificis auctoritatem opprimat. Vide suprà epist. 432. & seq.

CVm inter alios mundi Principes personam tuam sicut carissimi filij disposuerimus prærogativa dilectionis & gratiæ honorare, & tam tuis quàm tuorum utilitatibus paterna provisione diligenter intẽdere, miramur plurimùm & dolemus quòd hoc propositum nostrum, ex quo nimirum quantum magnitudini tuæ valeat honoris & utilitatis afferri, serenitatem regiam non credimus ignorare, pravis quorundam suggestionibus niteris impedire. Cùm enim negotium Cantuariensis Ecclesiæ dudũ, solum Deum habentes præ oculis, studuerimus secundùm divinum beneplacitum terminare, (in quo, si personas vellemus accipere, vel munera forsitan acceptare, partem Cantuariensis Archiepiscopi proculdubio prætulissemus partibus monachorum) credebamus quòd factum nostrum celsitudo deberet regia gratiarum prosequi actione, quæ nos hactenus de justitia facienda sæpius exoravit, nec sustineret aliqua ratione quòd quisquam deberet in hac parte apostolicis jussionibus obviare; quin potiùs, si aliter feciſsemus, præter offensam divinam & conscientiæ læsionem, plurimùm verebamur ne diceremur oppressores pauperum, & justitiæ contemptores. Verùm secus contigit quàm vellemus, vel etiam credere deberemus. Nuper enim accedentes ad præsentiam nostram dilecti filij nostri Prior & socij sui monachi Cantuarien. lachrymabili nobis & deflenda conquestione monstrarunt quòd cùm regia * sublimitas mandavisset de thesauro Ecclesiæ Cantuarien. redigendo in scriptis, & sigillo tam * regio quàm Archiepiscopi necnon & monachorum signando, neque hoc, unde ipsos in Domino commendamus, facere voluissent, sicut erat priùs in ipsorum perniciem cogitatum, spreta sedis apostolicæ reverentia, suis sunt rebus & possessionibus spoliati. unde ad sedem apostolicam eos laborare oportuit invitos pariter & dolentes. In quorum adventu renovatus est dolor noster: quia sustinuimus cum Pro-

** Apud Gervas. Cantuar.* potestas & subl.
** Apud Gervas.* Regis

pheta pacem, & non venit; quæsivimus bona, & ecce turbatio. Cùm enim veterem, sed nondum inveteratam, & perlatam quæstionem sæpius ad apost. sedem crederemus nos penitùs extinxisse, (cujus occasione & religiosi viri & Deum timentes Honorius quõdam Prior & nonnulli Cantuarien. monachorum pro libertate ipsius Ecclesiæ animas posuerunt, & hi qui nuper ad nos venerunt, prædecessorum * nostrorum vestigiis inhærentes, malunt mori pro eadem, quàm videre mala gentis suæ & sanctorum) ecce quasi morbus pullulat recidivus, & facta sunt novissima ejus deteriora prioribus. quod tristes referimus & dolentes. Porrò quoniam auctoritatem apost. sedis, cui licèt immeriti præsidemus, vigorem volumus obtinere debitum, nec sustinere possumus nec debemus ut in suggillationem ejus aliquid debeat attentari, magnificentiam regiam de puro corde rogamus, monemus, hortamur, & in remissionem injungimus peccatorum, quatenus revocatis omnibus quæ contra eosdem monachos attentata noscuntur, & in pristinum statum reductis, quos pro reverentia sedis apost. apud sublimitatem tuam haberi volumus plurimùm commendatos, mandatum nostrum in ea causa quæ inter ipsos & præfatum Archiepiscopum vertebatur emissum non sustineas ab aliquo præteriri. Quod tanto fortiùs brachio potentiæ tuæ credimus effectui mancipandum, quanto ampliùs in tuis negotiis & tuorum à nobis desideras etiam in majoribus exaudiri. Neque super hoc circumspectiõnem tuam volumus dubitare quin, si præmissa studueris liberaliter adimplere, majorem ex hoc gratiam & favorem apud sedem valeas apostolicam promereri. Alioquin, quantumcunque personam tuam in Domino diligamus, & honori tuo velimus, quantum cum Deo possumus & honore nostro, deferre, contemptum nostrum, immo Dei, cujus locum licèt indigni tenemus in terris, non poterimus ulteriùs æquanimiter sustinere, sed in eos, quicunque fuerint, & terras eorum, qui nostræ dispositioni præsumpserint obviare, eam animadversionem sine differentia personarum curabimus exercere, quòd per exhibitionem operum ostendemus nos velle regia via prudenter incedere, nec cujusquam gratia vel favore declinare ad dextram vel sinistram, cùm omnem inobedientiam secundùm Apostolum prompti simus ulcisci. Si quis autem regiæ serenitati suggesserit quòd de ipsa quicquam sinistri à dictis monachis propositum fuerit coram nobis, fidem non adhibeas; cùm potiùs afflictiones & molestias suas plus altero procurante quàm de voluntate credant regia processisse. Datum Laterani XI. Kal. Ianuarij.

* suorum

ROTHOMAGEN. ARCHIEPISC. & Episcopo Elien.

Epist. 431. Vt Pontifex literas Anglorum Regi offerat & interpretetur, cantúsque monachorum commendet. Vide supra epist. 432.

LAchrymabilem afflictionem dilectorum filiorum Prioris & monachorum Cantuarien. & miserabilem apud sedem apost. toties replicatam referre sine multa cordis amaritudine non valemus, cùm eis apost. sedis subsidium nihil videatur commodi attulisse; quin potiùs quanto eis ratione prævia magis adesse voluimus & prodesse, tanto adversùs eos manus hostilis in contemptum apostolicæ sedis est * diutiùs aggravata. Et cùm per carissimum in Christo filium R. Anglorum Regem illustrem oppressiones hujusmodi crederemus & violentias pro reverentia sedis apost. refrenari, cujus sæpius super hoc scripta recepit, è contra nunc ultimò in tantum profecimus quòd Prior & monachi, spreta sedis apost. reverentia, suis rebus & possessionibus spoliati, emisso edicto de thesauro Ecclesiæ consignando, quod hactenus fuit penitùs inauditum. Volentes autem adhuc maternis insistere lenimentis, & nolentes illius exemplo cujus vicem, licèt indigni, tenemus in terris, per singulos dies irasci, adhuc semel super eodem facto præfato Regi nostras literas destinamus. Vt autem preces & mandata nostra cordi regio tenaciùs quàm hactenus in primantur, rogamus fraternitatem vestram attentiùs, & per apost. scripta præcipimus, quatenus literas nostras super hoc sibi transmissas, omni dilatione cessante, curetis ei fideliter explanare: quas si aure surda transierit, præter animadversionem debitam, quam in contemptores Ecclesiæ Ro. ac nostros non differemus ulteriùs jaculari, ejus instruemur exemplo qualiter suas suorúmque petitiones debeamus etiam in majoribus exaudire. Quòd si ambo &c. Datum ut suprà.

* *f.* durius

AIMERICO ILLVSTRI REGI Hierosolymitano.

Epist. 487. Illum ad pietatem & modestiam hortatur, auxiliáque sua promittit.

VEnientem ad nos dilectum filium magistrum I. Clericum & nuntium serenitatis regiæ, qua decuit benignitate recepimus, & in his quæ nobis proposuit ex parte magnitudinis tuæ curavimus, quantum cum Deo potuimus, exaudire. Verùm quia, sicut Domino placuit, à quo est omne datum optimum & omne donum perfectum, manum misisti ad fortia, & illius terræ administrationem & regimen assumpsisti in qua Dominus & redemptor operatus salutem nostram dorsum posuit ad flagella, & humiliavit semetipsum, factus obediens usque ad mortem, regiæ magnitudini est summopere satagendum ut exemplo ejus qui cœpit facere & docere, in tribulationibus non deficiat quæ terram illam nimis exigentibus peccatis invenerunt; in quibus adjutor tibi aderit, si sustinueris patienter, fidelis Deus, qui neminem patitur tentari supra id quod poterit sustinere, sed facit cum tentatione proventum. Ejusdem quoque humilitatem studeas quantum poteris imitari; ut quanto major es, tanto te ampliùs in conspectu Domini humilies, ut exaltet te in tempore visitationis. Qui enim se humiliat, juxta scripturæ testimonium, exaltabitur, & qui se exaltat, humiliabitur. * tua Neque * devotio debet aliquatenus dubitare, quin si per opera virtutum præmissarum & etiam aliarum studueris in lege Domini ambulare, tribuat tibi Dominus secundùm cor tuum, & mittat tibi auxilium de sancto, & de Sion te tueatur; & cùm sit misericors & miserator, non continebit in ira misericordias suas; qui etiam in ulciscendo non obliviscitur misereri: qui si pro nobis fuerit & nobiscum, quis contra nos? Alioquin cùm renes & corda scrutetur, nisi conversus ad eum fueris, nec ipse ad te convertetur: sine quo nec tu quicquam facere poteris, nec nos tecum, qui quantum pro subsidio terræ sanctę dudum laboraverimus, & laboremus indesinenter, serenitatem tuam non credimus ignorare, cùm idipsum ferè noverint universi, & prædictus magister magnitudini regiæ poterit pleniùs indicare. Vt autem de solicitudine & labore nostro fructus proveniat exoptatus, rogamus magnificentiam tuam, monemus, & exhortamur in Domino, quatenus in spiritu humilitatis & animo contrito susceptæ potestatis officium ita procures irreprehensibiliter exercere, quòd per auxilium gratiæ divinæ loca nativitatis & resurrectionis dominicæ, pristinæ valeant temporibus nostris restitui libertati. Nos enim sumus in eo proposito constituti, ut, quantum cum Deo poterimus, auxilio tuo & terræ adesse velimus jugiter & prodesse. Latorem autem præsentium, virum providum & fidelem, magnificentiæ tuæ reddimus commendatum. Datum Laterani XII. Kal. Ianuarij.

NOVIOMEN. EPISCOPO, S. Medardi Suessionen. & Compendien. Abbatibus.

Epist. 488. Vt injuriasmonasterij Corbeiensis prosequantur, & privilegia defendant.

SIgnificantibus dilectis filiis Abbate & monachis Corbeien. nos accepisse noscatis quòd cùm Ecclesia de Vscia in pago Tornacen. sita, sicut in eorum privilegiis continetur, ab episcopali sit jurisdictione exempta, nec debeat alij nisi præfato monasterio respondere, venerabilis frater noster Episcopus & dilecti filij Capitulum Tornacen. eam nituntur suæ jurisdictioni supponere, & Presbyterum ejusdem Ecclesiæ, cùm eis non liceat, excommunicare præsumunt, & in hoc monasterium ipsum molestatione indebita fatigare. Super quo licèt per eosdem Abbatem & monachos prædictus Episcopus ad sedem apostolicam fuerit appellatus, & terminus festum sancti Remigij appellationi prosequendæ præfixus, per eum nec per alium appellationem prosequi procuravit. Vnde nos eisdem per scripta nostra præcipimus ut ab ipsius molestatione indebita penitùs desistentes, super Ecclesia memorata contra privilegia sedis apostolicæ non præsumant ipsum lædere quomodolibet vel turbare. Quocirca discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus atque præcipimus quatenus eos à molestatione ipsius contra privilegia Romanorum Pontificum districtione qua videritis expedire sublato appellationis obstaculo compescatis. Nullis literis &c. Quòd si omnes &c. tu frater Episcope cum eorum altero &c. Datum ut suprà.

EPISCOPO ET CAPITVLO Tornacen.

Epist. 489. Vt ab injuriis dicto monasterio inferendis abstineant.

A Molestatione indebita monasterij Corbeien. vestram etiam sine mandato nostro deberetis taliter compescere voluntatem, quòd non videremini illud in suis justitiis contra privilegia sedis apostolicæ fatigare. Significantibus siquidem nobis &c. *ferè in eundem modum ut suprà usque ad verbum* turbare. Alioquin noveritis nos venerabili fratri nostro Noviomen. Episcopo & dilectis filiis Compendien. & sancti Medardi Suessionen. Abbatibus dedisse firmiter in mandatis ut vos à molestatione ipsius contra privilegia Romanorum Pontificum, appellatione remota, qua expedire viderint districtione compescant. Nullis literis &c. Datum ut suprà.

MAVRICIO EPISCOPO Nanneten.

Epist. 490. Ipsum transfert ad Ecclesiam Pictavicasem.

CVm sedes apostolica à Deo plenitudinem susceperit potestatis, nos, qui ei, licèt immeriti, divina favente clementia præsidemus, sic convenit omnium Ecclesiarum provisionibus cogitare, quòd illi qui supra se ipsum petrã stabili soliditate fundavit, de commissis nobis dignam valeamus reddere rationem, quia super nos alium judicem non habemus. Licèt autem inter Ecclesiam & Episcopum esse spirituale matrimonium cognoscamus, quod non potest nec debet humano judicio separari; ipse tamen Dominus noster & magister soli beato Petro Vicario ejus, & per ipsum successoribus suis, & nobis ipsis, qui, licèt indigni, locum tenemus ipsius, transferendi & deponendi Pontifices & eorum cessiones recipiendi, Ecclesiarum necessitate vel utilitate pensata, sicut testatur antiquitas, & sacrorum canonum asserunt sanctiones, speciali privilegio tribuit potestatem. Quod quidem provida & sancta dignoscitur deliberatione statutum, ut quos Deus spirituali conjunctione ligavit, non homo, quia non Vicarius hominis, sed Deus, quia Dei Vicarius, separaret; ut non videatur contra doctrinam evangelicam attentari, in qua dicitur: *Quod Deus conjunxit, homo non separet.* Intelleximus siquidem per literas venerab. fratrum nostrorum Bituricen. & Burdegalen. Archiepiscoporum, & Episcopi Xanctonensis, & dilectorum filiorum Decani & Capituli Ecclesiæ Pictavensis, necnon Abbatum & aliorum Prælatorum Ecclesiarum Pictaven. diocesis nostro apostolatui præsentatas, quòd defuncto bonæ memoriæ Ademaro quõdam Pictaven. Episcopo, prædicti Decanus & Capitulum in personam tuam unanimiter convenerunt, te ipsis in Episcopum concedi à sede apostolica postulantes. Nos verò cum fratribus nostris deliberato consilio, ad nostram memoriam reducentes quantum Pictaven. Ecclesia post decessum felicis recordationis Willelmi quondam Pictaven. Episcopi pro substitutione Pontificis laboraverit, credentes etiam quòd per solicitudinis tuæ prudentiam Ecclesia ipsa in spiritualibus & temporalibus assiduum suscipiat auctore Domino incrementum, cùm in talibus secundùm instituta canonum evidens utilitas & urgens necessitas considerari debeat & attendi, utile cognovimus & necessarium ut de minori civitate ad majorem, de populosa diocesi ad populosiorem, & de nobili ad nobiliorem Ecclesiam apostolica debeas auctoritate transire, ubi talentum tibi creditum Domino tuo valeas reddere duplicatum. Sanctorum igitur patrum institutionibus & prædecessorum nostrorum vestigiis inhærentes, qui translationes hujusmodi, consideratis Ecclesiarum utilitatibus & necessitatibus, facere sæpius consueverunt, supradictorum Decani & Capituli & Cleri Pictaven. petitioni clementer annuimus, & ut à Nanneten. ad Ecclesiam transeas Pictaven. de benignitate sedis apostolicæ liberam indulgemus tibi auctoritate præsentium facultatem. Datum ut suprà.

BVRDEGALEN. ARCHIEPISC.

Epist. 491. De eadem &c.

CVm sedes apostolica &c. *ut suprà ferè in eundem modum usque ad verbum* facultatem. Quocirca fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus ipsum Episcopum sicut venerabilem in Christo fratrem habeas, & fraterna benigniùs caritate pertractes; ut ipse te in doctrina patrem & pastorem suum, & in mansuetudine fratrem agnoscat. Datum ut suprà.

DECANO ET CAPITVLO Pictaven.

Epist. 492. Ejusdem argumenti cum præcedentibus.

CVm sedes apostolica &c. *ut suprà ferè in eundem modum usque ad verbum* facultatem. Ideóque universitati vestræ per apostolica scripta mandamus atque præcipimus quatenus eidem Episcopo tanquam Prælato & pastori animarum vestrarum debitam obedientiam & reverentiam impendatis; ut cùm ipse in vobis filialem devotionem invenerit, benignus vobis & mansuetus existat, & vos & Ecclesiam vestram paterno benigniùs amplexetur affectu. Datum ut suprà.

ABBATIBVS, ET PRIORIBVS, Præpositis, & aliis Ecclesiarum Prælatis, & universis Clericis Pictaven. Ecclesiæ diocesana lege subjectis.

Epist. 493. Vt Episcopo suo obtemperent.

CVm sedes apostolica &c. *ut suprà ferè in eundem modum usque ad verbum* facultatem. Cùm itaque prædicto Episcopo vestro debeatis tãquam membra capiti cohærere, & ipsius salubribus monitis & mandatis devotè ac humiliter obedire, universitati vestræ per apostolica scripta mandamus atque præcipimus quatenus ei cum devotione obedientiam & reverentiam impendatis, & de rationibus episcopalibus curetis plenariè respondere, sicque ipsi ad relevanda onera debitorum, quibus Pictaven. Ecclesia, sicut dicitur, prægravatur, grata subventionis auxilia ministretis, quòd ipse vos tanquam bonos filios habeat semper in visceribus caritatis, & vestris valeat utilitatibus imminere. Datum ut suprà.

NARBONEN. ARCHIEPISCOPO, & fratri Rainerio.

Epist. 494. Episcopi Carcassonensis resignationem approbat.

HAnc inter corporalia & spiritualia constat existere differẽtiam, quòd corporalia faciliùs destruuntur, quàm construantur; è contrario verò spiritualia faciliùs construuntur, quàm destruantur. Vnde juxta canonicas sanctiones Episcopus solus dare honorem potest, solus autem non potest auferre. Ex parte siquidem venerabilis fratris nostri Carcassonen. Episcopi fuit in audientia nostra propositum, quòd in suis adeo processit diebus, & propter senium vigor naturalis in ipso defecit, quòd omnino est inutilis & insufficiens ad portandam curam Carcassonen. Ecclesiæ, immo ejus administratio (sicut proponitur) animabus sibi commissis pernicioſa est potiùs & damnosa; præsertim cùm non solùm in temporalibus, immo etiam in spiritualibus, Ecclesia suæ curæ commissa cum ceteris diocesanis tantum lapsum incurrerit, quòd humani generis inimicus ferè universorum corda iniquitatis gladio penetravit, ut eos secum in ignem perpetuæ gehennæ retrudat, & in tantum in ea dioceſi virus prævaricationis hæreticæ penetravit, quòd diversas & inauditas sectas ministri diabolicæ fraudis ibidem adinveniunt, & publicè profitentur, & populum qui sibi credat habent; ita ut vox eorum angelica reputetur, nec sit inter eos qui ab ore ministri verbum affectet quin immo non dedignetur evangelicæ prædicationis audire. Propter quod idem Episcopus suam insufficientiam recognoscens, à nobis humiliter postulavit ut ei cedendi licentiam præberemus. Nos igitur tam super lapsu Ecclesiæ, quàm interitu animarum, quæ per incuriam pastoris in laqueum damnationis incidisse creduntur, pio condolentes affectu, & volentes super hoc congruæ provisionis remedium adhiberi, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus si præfatum Episcopum propter impedimentum cordis vel corporis insufficientem esse noveritis ad gerendam solicitudinem pastoralem, vos auctoritate nostra cessionem ejus admittere minimè postponatis; & ea liberè ac sine pravitate recepta, Canonicis Ecclesiæ Carcassonen. tribuatis licentiam idoneum Episcopum eligendi, qui opere ac sermone fidei prævaricatores ad fidei revocet unitatem, & eradicato penitùs zizaniorum germine, frumentum cum multiplicato fructu faciat inspirante divina clementia pullulare. Vobis autem in virtute obedientiæ districtè præcipimus ut per vos ipsos & quoscunque alios ad præfatos hæreticos de Narbonen. provincia penitùs excludendos omne studium & operam, quam poteritis, tribuatis. Datum Laterani X. Kalend. Ianuarij.

ARCHIEPISC. ET DECANO Senonen.

Epist. 495. Vt Ecclesiam S. Martini Turonensis ab injuriis defendãt.

POtestatis apostolicę plenitudo longè latèque diffusa, licèt ubique præsens potentialiter habeatur, tamen

quia ea quæ ad tantum officium pertinent, per se, prout singulis expediret, non valet præsentialiter exercere, tam vos quàm alios ministros Ecclesiarum in partem solicitudinis advocavit, ut sic tanti onus officij per subsidiarias actiones commodiùs supportetur. Inde est quòd cùm Ecclesia beati Martini Turonen. nostra filia specialis existat, nec ei possimus in quibuslibet necessitatibus suis præsentialiter, prout tenemur, adesse, nos ministerium nostrum, quod eidem impendi non potest, vestræ solicitudini committentes, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus dilectis filiis Canonicis ipsius Ecclesiæ, quoties ad vos pro irrogatis sibi injuriis duxerint recurrendum, de malefactoribus suis constitutis in terra carif. in Christo filij P. illustris Regis Franciæ, appellatione remota, nullatenus differatis justitiæ plenitudinem exhibere, ad id liberiùs faciendum, quemadmodum videritis expedire, monitione præmissa rigorem ecclesiasticum, prout justum fuerit, adhibentes. Datum ut suprà.

Scriptum est in eundem modum Episcopo & Decano Pictaven.

PICTAVEN. ET CENOMANEN. Episcopis, & Abbati de Fontana.

Epist. 496. Ejusdem argumenti.

POtestatis apostolicæ &c. *ut suprà usque ad verbum* committentes, fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus ad eandem Ecclesiam accedentes, ea quæ tam in vestimentis Canonicorum inordinatis quàm divinis obsequiis, meditationibus, & firmis tempore residentiæ faciendæ, & aliis tam spiritualibus quàm temporalibus videritis corrigenda, cum consilio eorum quos in ipsa Ecclesia maturioris & sanioris consilij esse noveritis, auctoritate apostolica sublato contradictionis & appellationis obstaculo, Deum solum habentes præ oculis, corrigentes, eos quos vestris institutionibus contrarios inveneritis aut rebelles, per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescatis; ita in hoc provisione solicita procedentes, quòd studium vestrum apud Deum & homines multipliciter appareat commendandum. Quòd si omnes &c. duo vestrum &c. Datum ut suprà.

CONVENTRENSI EPISCOPO.

Epist. 497. De præsumptione simoniacorum.

VItium simoniacæ pravitatis quantum Deo sit odiosum, & quanta ex eo sequatur pernicies animarum, fraternitatem tuam credimus non latere. Inde est quòd cùm, sicut audivimus, plures Clerici de tua dioceſi sua sint beneficia simoniacè assecuti, ita quòd ex hoc magnum scandalum in populo generetur, tibi præsentium auctoritate duximus injungendum ut illis qui legitimè convinci poterint ecclesiastica beneficia taliter obtinere, amotis, tibi ea liceat, appellatione remota, personis idoneis assignare; alios verò qui canonicè convinci non poterint, si fama publica noveris laborare, ad purgationem canonicam subl. appellationis diffugio nostra possis auctoritate compellere, ne scandalum in populo generetur. Vellemus autem quòd circa primordia promotionis tuæ majorem nobis & Ecclesiæ Romanæ reverentiam impendisses. Datum Laterani.

LITERÆ GVIDONIS Comitis Alverniæ ad Dominum Papam.

Epist. 498. Romanæ Ecclesiæ castrum donat, fratrique sui causam commendat Pontifici.

* Leg. Bulloid, ut monet Jubilæus in Prolat. Historiæ Domus Turrianæ pag. 40. Videatur pag. 36. In ver. quod Celbertinus legitur Vuo.

DOmino Innocentio divina bonitate sanctæ Romanæ Ecclesiæ Summo & universali Episcopo Guido Comes Alverniæ salutem cum omni reverentia, & hominij fidelitatem debitam. A parentum meorum fide non degenerare laborãs, qui quoddam suum proprium castellum nomine * Vteo, Deo & sanctis Apostolis & Ecclesiæ sanctæ Romanæ sibique præsidentibus Domino Alexandro Papæ videlicet & successoribus suis delegarunt, aliud non minùs præcipuum castrum à me noviter ædificatum, & meo nomine nominatum, præfatæ sanctæ Rom. Ecclesiæ dono & concedo, auríque unciam pro mea recenti mutatione transmitto. Vestram itaque protectionem & defensionem super fratrem meum R. Claromonten. Episcopum exorare, sicut videtur, decrevi: quoniam idem frater meus præfatus Episcopus, conjunctis & adunatis sibi Coterellorum & Basclorum ruptis diversis, in præjudicium sui ordinis & prævaricationem totius juris, terram meam incendiis, homicidiis, & rapinis, & quibuscunque potest malitiis devastat. Vestræ

itaque sanctitatis pedibus prostratus, preces fundo, ut eum à tanta injuria revocetis, & sententiam excommunicationis, quam in terram meam præter præfata mala tulit, amoveatis, & judices vel examinatores causæ nobis constituatis Dominos Archiepiscopum Burdegalen. & Præpositum Evaunen. qui ab universis Abbatibus vicinis veritate cognita, remota appellatione, tantam injuriam terminare studeant. Precamur etiam ut latori præsentium super his & aliis quę intimaverit credatis.

COLOCEN. ARCHIEPISCOPO.

Epist. 499. De reformatione monasterij S. Stephani de Keu.

CVm nobis, licèt immeritis, in apostolicæ sedis specula consistentibus sit universarum Ecclesiarum solicitudo commissa, de statu illarum solicitudinem nos convenit gerere diligentem, & providere attentè ut per fratres & coëpiscopos nostros, cùm non possimus ubique nostram præsentiam corporaliter exhibere, possint in melius reformari. Ex parte siquidem tua nostris est auribus intimatum quòd cùm bonæ memoriæ Andreas antecessor tuus monasterium S. Stephani protomartyris, situm in loco qui dicitur Keu, concessisset fratribus S. Abrahæ de Valle Ebron, monachis nigri ordinis propter dissolutionem suam remotis, & iidem fratres S. Abrahæ bona ejus dilapidando, & ducendo vitam nimiùm dissolutam, ipsum deduxissent ad nimiam paupertatem, bonæ memoriæ Celestinus Papa prædecessor noster & nos etiam tibi dedimus in mandatis ut restitutioni ejusdem monasterij provideres; tuo committentes arbitrio, utrum prædicti fratres S. Abrahæ tolerandi, an monachi nigri essent in ipso monasterio reducendi. Tu verò (sicut accepimus) fratres S. Abrahæ propter dissolutionem suam inde penitùs abjecisti, & nos per petitionem tuam duxisti super provisione ipsius monasterij requirendos. Ideóque fraternitati tuæ per præsentia scripta mandamus quat. si per monachos Ecclesiam illam videris reformari non posse, in ipsa Ecclesia Canonicos instituas regulares, qui secundùm regulam beati Augustini devotum ibi Domino famulatum impendant, & per eorum religionem locus ipse in melius tuo faciente studio reformetur. Datum Laterani XI. Kal. Ianuarij.

ILLVSTRI REGI VNGARIÆ.

Epist. 500. Vt compellat Sclavos decimas persolvere.

SIgnificante venerabili fratre nostro Colocen. Archiepiscopo ad audientiam apostolatus nostri noveris perveniisse quòd cùm in dioceśi sua sint quamplures villæ, in quibus Sclavi habitant, iidem Sclavi præfato Archiepiscopo decimas exhibere contemnunt. Quoniam igitur de regia serenitate confidimus, & speramus ut Ecclesias & earum ministros diligas, & earum commodis exemplo progenitorum tuorum diligenter intendas, excellentiam tuam rogamus atque monemus, per apostolica scripta mandantes, quatenus memoratos Sclavos, ut decimas debitas præfato Archiepiscopo sine diminutione persolvant, tradita tibi potestate compellere non omittas. Datum ut suprà.

ABBATI ET CONVENTVI S. Petri Carnoten.

Epist. 501. Beneficia ecclesiastica nemini promittenda antè quàm vacent.

CVm monasterium vestrum multorum gravetur onere debitorum, ut vix ejus redditibus fratribus valeant necessaria ministrari, Abbates qui fuerunt pro tempore, sicut nostris est auribus intimatum, occasione promissionum de beneficiis non vacantibus tantis se pensionibus obligarunt, quòd si etiam, ut dudum, monasterium in temporalibus abundaret, eas solvere vix valeret. Cùm autem secundùm instituta canonum, antequàm vacent, non sint ecclesiastica beneficia promittenda, & quæ contra leges fiunt, haberi debeant pro infectis; vos & monasterium vestrum à præmissis promissionibus & pensionibus denuntiamus auctoritate præsentium absolutos; cùm nec regulariter valeat accessorium, ubi non obtinet principale. Datum Laterani III. Kal. Ianuarij.

EPISCOPO TRIPOLITANO.

Epist. 502. Eum transfert ad Ecclesiam Tripolitanam. *Vide suprà epist. 50. & seq. & 117.*

CVm ex naturalis legis præcepto, quod Dominus in Evangelio declaravit, quæcunque volumus ut faciant nobis homines, & nos eis facere debeamus, & ex eo quod legitur in Thobia, *Quod tibi odis fieri, alij ne feceris*, ab aliorum teneamur injuriis temperare, nos, qui sacra docente scriptura monemur ne alij nostrum demus honorem, & ex apostolatus officio, quod, licèt indigni, suscepimus, aliorum jura & præsertim

fratrum & coëpiscoporum nostrorum tenemur propensiùs defensare, ab eisdem nolumus nobis injurias irrogari. Sanè cùm ad apostolatus nostri notitiam luce clariùs perveniſſet quòd venerabilis frater noster Antiochenus Patriarcha, prædeceſſoris ſui exempla ſecutus, qui motu propriæ voluntatis N. Tharſen. in Mamiſtan. dicitur tranſtuliſſe, te quondam Apamen. electum in Tripolitanam Eccleſiam tranſtuliſſet, non potuimus non moveri; præſertim cùm nec ei ſuffecerit dicti prædeceſſoris ſui præſumptionem ſolummodo imitari, quin potiùs in injuriam noſtram ipſius trangreſſus exceſſum, novo quodam mutationis genere parvificavit majorem, & magnum quodammodo minoravit, epiſcopare Archiepiſcopum, immo potiùs dearchiepiſcopare præſumens, cùm dictus prædeceſſor ejus dictum Archiepiſcopum de Tharſen. Eccleſia in Eccleſiam tranſtulerit ſimilis dignitatis. Licèt enim tu nondum fuiſſes conſecratus, confirmationis tamen munus receperas, & archiepiſcopalia, quantum tibi licuerat, miniſtraras; ſicut tua nobis relatione innotuit, qui te Valenien. aſſeruiſti Epiſcopum, cùm nuper conſtitutus eſſes apud ſedem apoſtolicam, confirmaſſe. Verùm cùm fortius ſit ſpirituale vinculum quàm carnale, dubitari non debet quin omnipotens Deus ſpirituale conjugium, quod eſt inter Epiſcopum & Eccleſiam, ſuo tantùm reſervaverit judicio diſſolvendum: qui diſſolutionem carnalis conjugij, quod eſt inter virum & feminam, ſuo tantùm judicio reſervavit, præcipiens ut quos Deus conjunxit, homo non ſeparet. Non enim humana ſed divina potiùs poteſtate conjugium ſpirituale diſſolvitur, cùm per tranſlationem, vel depoſitionem, aut etiam ceſſionem auctoritate Romani Pontificis, quem conſtat eſſe Vicarium Ieſu Chriſti, Epiſcopus ab Eccleſia removetur. Et ideo tria hæc, quæ præmiſimus, non tam inſtitutione canonica quàm inſtitutione divina ſoli ſunt Romano Pontifici reſervata. Sicut autem Epiſcopus conſecratus ſine licentia Romani Pontificis ſuam nō debet Eccleſiam derelinquere, ſic & electus confirmatus præter ejus aſſenſum ſuam deſerere nequit Eccleſiam, cui eſt alligatus; cùm non debeat in dubium revocari quin poſt electionem & confirmationem canonicam, inter perſonas eligentium & electi conjugium ſit ſpirituale contractum. Quia licèt inveniatur in canone, quòd ſi electus ultra quinque menſes per ſuam electionem retinuerit viduatam Eccleſiam, nec ibi nec alibi conſecrationis donum percipiat, non tamen intelligitur Eccleſia viduata, quaſi ſponſum non habeat, ſed quia cùm ſponſus ejus nondum ſit conſecratus, adhuc quoad quædam viri manet ſolatio deſtituta. Quamvis autem eidem Patriarchæ & aliis fratribus & coëpiſcopis noſtris, ut præmiſſum eſt, quantum cum Deo poſſumus, deferre velimus, præſertim cùm Eccleſia Rom. ſit Antiochenæ plus ceteris quaſi quadam germanitate conjuncta; ne tamen jure patriarchatus ad eum credatur Epiſcoporum mutatio pertinere, & hoc ipſum trahatur ad poſteros in exemplum, per quod apoſtolicæ ſedis privilegio, cujus jura tenemur præ ceteris conſervare, poſſet plurimùm derogari, pro præmiſſis exceſſibus eum ab electorum confirmationibus & conſecrationibus Epiſcoporum & te ab adminiſtratione pontificalis officij de communi fratrum noſtrorum conſilio duximus ſuſpendendos, donec ſuper hoc curaremus aliud ordinare. Per quod idem Patriarcha honori ſuo aſſeruit per literas ſuas plurimùm derogatum, cùm uſque ad tempora iſta Patriarchæ Antiocheni ſuſpenſio fuerit inaudita: quoniam & prædeceſſor noſter Leo Papa ſanctiſſimus Anatolium Patriarcham Conſtantinopolitanum, quamvis Patriarcham Antiochenum præſumpſerit conſecrare, nec ſuſpendit, nec excommunicavit, ſed redarguit, & ad melius mutavit. Ad excuſandum quoque quod fecerat, nonnulla in eiſdem literis ſuis exprimere procuravit, quibus nos plus ad miſericordiam quàm ad judicium ſuppliciter invitabat; ignorantiam ſcilicet, cùm nuſquam expreſſum fuerit, uſque ad noſtra tempora, de electo quod de Epiſcopis fuerat inſtitutum; perturbationem mentis, quæ pro tribulationibus quæ terram illam nimis peccatis exigentibus invenerunt, rationis acumen intueri acutiùs non ſinebat; idoneitatem perſonæ tuæ, quæ literatura & honeſtate ceteris illius terræ Clericis præminebat; & quòd Canonicorum votà in alium non poterant de facili convenire. qui ſi aliquatenus diſcordaſſent à domino terræ, parato ad prędam, & de ſciſſuris mentium exultante, bona eccleſiaſtica eſſent mira-

Vide ſupra epiſt. 447.

Leo I. epiſt. 53.

mirabiliter desolata. Et sicut venerabilis frater noster Conradus Maguntinus Archiepiscopus, Episcopus Sabinensis, cujus testimonium præmissis rationibus concordabat, suis nobis literis intimavit, tua prudentia circumspecta totius terræ statui plurimùm poterat existere fructuosa. Propter quæ circa factum tuum faciliùs poterat dispensari. Nos ergo super facto tuo cum fratribus nostris communem tractatum habentes, & subtiliter attendentes quòd consecratio tibi collata nec prioris Ecclesiæ te Pontificem fecerit, cùm ad eam non fueris consecratus, nec secundæ, ad quam prioris vinculo perdurante non poteras canonicè consecrari, cùm adhuc esses alteri conjugaliter alligatus, prædictis tamen rationibus ad dispensationis gratiam inclinati, quamvis secundùm sacrorum canonum instituta utraque carere deberes, de plenitudine potestatis à prioris vinculo te solventes, auctoritate tibi præsentium duximus concedendum ut de benignitate sedis apostolicæ quasi novo consensu Tripolitanam Ecclesiam de cetero tanquam proprius Pontifex ad honorem Dei, utilitatem ipsius Ecclesiæ, tuámque salutem, & Cleri populíque tibi commissi studeas gubernare, quatenus præveniente divina gratia & sequente plus prodesse velis & valeas quàm præesse; præsertim temporibus istis, cùm vix sit qui faciat bonum usque ad unum, opus est non mercenario, sed pastore. Datum Laterani II. Kal. Ianuarij.

PATRIARCHÆ ANTIOCHENO.

Epist. 503. Eadem ferè argumenti.

CVm ex naturalis legis &c. *ut suprà ferè in eundem modum usque ad verbum* dispensari. Et quoniam suspensionis sententiam in te prolatam, sicut ex tuarum intelleximus continentia literarum, humiliter observasti; nos, qui personam tuam syncera caritate diligimus, & tuo, quantum cum nostro possumus, intendimus honori deferre, cùm te inter fratres nostros honorabile membrum & in domo Domini columnam immobilem reputemus, confessionem spontaneam & supplicationem devotam benigniùs attendentes, de consueta Rom. sedis clementia pœnam inflictam duximus relaxandam, à suspensionis sententia fraternitatem tuam auctoritate præsentium denuntiantes penitùs absolutam. Datum ut suprà.

LINGONEN. EPISCOPO.

Epist. 504. Ipsum ab officio suspendit, donec Capitulo suo super dilapidatione bonorum Ecclesiæ respondeat.

SIne dolore tibi & pudore scribere non valemus, cùm sedes apost. quod olim in te dignoscitur approbasse, nunc peccatis exigentibus cogitur improbare. Cùm enim ab ipso tuæ promotionis principio inter te & dilectos filios Canonicos Lingonen. multæ pullulaverint quæstiones, nec unquam, postquam tuo commissa fuit regimini, pacem habuerit Ecclesia Lingonensis, sicut fama refert publica, & quamplurium Prælatorum & religiosorum ipsarum partium literis nostro est apostolatui suggestum, non solùm mobilia sed etiam immobilia ipsius Ecclesiæ adeo distraxisti, quòd quæ olim inter Gallicanas Ecclesias nobilis fuerat & famosa, nunc habeatur ab his, qui in circuitu ejus sunt, in opprobrium & contemptum. Super quibus cùm à Lingonen. Capitulo coram venerabili fratre nostro Lugdunen. Archiepiscopo Metropolitano tuo delatus fuisses, ut ejus judicium declinares, apostolicæ sedis audientiam invocasti, festum beati Lucæ proximè præteritum terminum appellationi prosequendę præfigens; quę Lingonen. Capitulum ad Dominicam qua cantatur *Iubilate Deo*, proximè præteritam, coartarunt. Quæ utique cùm tam per literas quàm nuntios utriusque partis ad nostram audientiam pervenissent, volentes tibi & eis pro intemperie aëris & caloris distemperantia paterna solicitudine providere, tibi per scripta nostra mandavimus ut hujus occasione discordiæ bona Lingonen. Ecclesiæ minimè dilapidare præsumeres, festum beati Michaëlis proximè præteritum sub peremptorio terminum assignantes, quo te nostro conspectui præsentares objectionibus Capituli responsurus, & propositurus contra ipsos si quid velles proponere quæstionis. Cùm autem Canonici Lingonenses, & illi præsertim quos personaliter ad petitionem tuam literis fecimus apostolicis evocari, ad nostram accessissent præsentiam, & nos tuæ volentes fraternitati deferre, ipsos diù detinuerimus, adventum tuum aliquandiu expectantes, comparuerunt tandem in præsentia nostra duo nuntij tui, quibus (licèt procuratores non essent) in consistorio nostram dedimus audientiam, & quæ ab eis proposita fuerunt, audivimus diligenter, facientes literas nobis * pro te

* *f.* pet

transmissas in nostro & fratrum nostrorum auditorio recitari: in quibus continebatur expressum, quòd in Cistercien. Capitulo, in multorum religiosorum & aliorum præsentia, signum vivificæ crucis acceperas, vovens pro amore Iesu Christi ad partes accedere transmarinas. quod tamen post edictum peremptorium à te procuratum constitit esse factum. Et licèt ipsi Canonici sæpius reclamarent quòd in expectando plus debito gravarentur, sententiam tamen nostram usque in vigilia Nativitatis Domini proferre distulimus, credentes quòd tu venires, vel saltem sufficientem mitteres responsalem. Quantumcunque verò nobis sit molestum te in aliquo molestari, quia tamen nobis incumbit ex injunctæ administrationis officio corrigenda corrigere, & reformare in melius quæ circa Ecclesiarum statum noscuntur minùs licitè attentata, volentes etiam in judiciis juris ordinem observare, habito cum fratribus nostris super negotio ipso consilio, te pro contumacia manifesta & dilapidatione vulgata, quam non solùm ad aures nostras fama publica detulit, immo etiam Archiepiscoporum, Episcoporum, & aliorum religiosorum virorum testimoniales literę demonstrarunt, te ab administratione totius Lingonen. episcopatus, tam in spiritualibus, quàm in temporalibus, omnino suspendimus; auctoritate tibi præsentium injungentes districtiùs, ut suspensionem procures inviolabiliter observare. Volentes autem (nisi fortè cedere fortè malueris, quod saluti tuæ magis credimus expedire) causam quæ inter te & dilectum filium Decanum Lingonen. pro Ecclesia vertitur, super dilapidatione & insufficientia, & aliis multis injuriis & gravaminibus per te ipsi Ecclesiæ irrogatis, examinari celeriùs, & canonico fine decidi, (ne, si fuerit diutiùs prorogata, cadat irreparabiliter Ecclesia Lingonen. quæ jam videtur ex parte maxima cecidisse) ipsam venerabili fratri nostro Parisien. Episcopo duximus committendam; per apostolica tibi scripta mandantes quatenus, cùm ab eo fueris requisitus, ipsius adire præsentiam non postponas, responsurus objectis, & objecturus quæ volueris contra Decanum agentem pro Ecclesia memorata. Si verò de utriusque partis voluntate processerit quòd per ipsum Episcopum diffinitiva sententia proferatur, ipse auditis hinc inde propositis, & ascitis sibi viris prudentibus, quos tanto negotio cognoverit expedire, causam ipsam fine canonico terminabit. Alioquin gesta utriusque partis redacta in scriptis, & sigilli sui munimine roborata, ad præsentiam nostram transmittet, præfigens partibus terminum competentem, quo recepturæ sententiam nostro se conspectui repræsentent. Interim autem per dictum Parisien. Episcopum de procuratore idoneo Lingonen. Ecclesiæ præcipimus provideri. Datum ut suprà.

Scriptum est super hoc Episcopo Parisien.

PATRIARCHÆ HIEROSOLYM. & Canonicis Dominici Sepulchri.

Epist. 101. Hierosolymitanum Patriarcham hortatur ut Antiocheno Patriarchæ de certis querelis satisfaciat, vel causam coram Pontifice Romano prosequatur.

QVanto Antiochenam & Hierosolymitanam Ecclesias puriùs diligimus & intendimus ampliùs honorare, tanto ad amovenda ea quæ inter ipsas controversiæ atque rancoris cujusdam scrupulum pariunt, diligentiùs intendere volumus, ac quæstiones earum judiciali calculo diffinire; ut earum sopita discordia, servent ad se invicem mutuæ dilectionis affectum, & in suis sibi curent necessitatibus subvenire. Sanè cùm inter prædictas Ecclesias super Tyren. & Peterten. archiepiscopatibus quæstio fuerit diutiùs agitata, quæ, sicut ex literis felicis recordationis Lucij Papæ prædecessoris nostri didicimus, vobis & prædecessoribus vestris quodammodo per negligentiam procurantibus finem non potuit debitum obtinere, cùm peremptorio multoties fueritis evocati, ac idem prædecessor noster bonæ memoriæ prædecessori tuo, frater Patriarcha, cùm proficisceretur in Galliam, mandaverit viva voce ut vel sufficientem responsalem transmitteret, vel ipse rediret ad ejus præsentiam responsurus; quia idem Patriarcha mandatum apostolicum non implevit, dictus prædecessor noster utrique parti peremptorium terminum assignavit; ad quem, sicut accepimus, nec venistis, nec misistis idoneos responsales. Quia verò, quantumcunque Hierosolymitanam Ecclesiam diligamus, quantumcunque etiam vobis & ipsi velimus in instanti necessitate deferre, quia tamen Antiochenæ Ecclesiæ justitiæ deesse non possumus, nec debemus, quæ etiam non est Sarracenicæ persecutionis immunis, licèt aliud statuere contra vos de ju-

ris rigore possemus, necessitatem tamen terræ orientalis diligentiùs attendentes, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus & districtè præcipimus quatenus à festo omnium sanctorum proximò venturo usque ad annum, quod vobis peremptorio assignamus, ad respondendum sufficienter instructi, nostro vos conspectui præsentetis per sufficientes & idoneos responsales. Quòd si nec ad præsentiam nostram accesseritis termino constituto, nec transactioni steteritis quę per felicis recordationis Eugenium Papam prædecessorem nostrum inter easdem Ecclesias intercessit, vel aliàs cum venerabili fratre nostro Patriarcha & dilectis filiis Canonicis Antiochen. curaveritis convenire, nos, concedente Domino, sicut justum fuerit, procedemus. Datum Laterani III. Nonas Ianuarij.

FRATRIBVS MILITIÆ Templi.

Epist. 506. Cenorum bonorum emptionem auctoritate apostolica confirmat.

IVstis petentium &c. *usque ad verbum* assensu, stagnum de Cucullo cum omnibus pertinentiis suis, & totum mansum de Granoliis, quæ à Fulcrando Magalonensis Ecclesiæ Præposito de consilio & assensu venerabilis fratris nostri Magalonen. Episcopi rationabiliter comparastis, sicut ea justè ac pacificè possidetis, & in venditionis scripto continetur, devotioni vestræ auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti pagina communimus. Statuentes ut nulli &c. Datum Laterani IV. Nonas Ianuarij.

COMMENDATORI & fratribus domus militiæ Templi sitæ apud Montem Pessulanum.

Epist. 507. Trialactionem inter ipsos & Præpositum atque Capitulum Magalonen. olim initam confirmat.

EA quæ de mandato sedis apostolicæ concordia vel judicio statuuntur, firma debent & illibata consistere, & ne in recidivæ contentionis scrupulum relabantur, apostolico convenit patrocinio communiri. Sanè cùm controversiam quæ inter vos & dilectos filios G. Præpositum & Capitulum Magalonen. super diversis capitulis vertebatur, bonæ memoriæ Celestinus Papa prædecessor noster venerabili fratri nostro Archiepiscopo Arelatensi commiserit fine canonico decidendam, ipse, tanquam vir providus & discretus, partibus in sua præsentia constitutis, communicato multorum consilio, controversiam ipsam amicabili compositione sopivit. Nos itaque ad exemplar ejusdem prædecessoris nostri, compositionem ipsam, sicut ipsa sine pravitate facta est & ab utraque parte recepta, & in instrumento authentico exinde confecto plenius continetur, ratam habentes & firmam, eam auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti pagina communimus. Et ut majorem obtineat firmitatem, ipsam de verbo ad verbum huic præsenti paginæ duximus inserendam. cujus tenor talis est. IN NOMINE Domini nostri Iesu Christi. Anno incarnationis ejusdem MCXCVII. mense Aprili. Cùm omne profuturæ rei stabilimentum, ne transeunte tempore evanescat, literarum oporteat testimonio præsignari, præsentium & futurorum memoriæ per hujus præsentis paginæ instrumentum dignum fuit demonstrare quòd causa quæ inter Guidonem Præpositum & Capitulum Magalonen. ex una parte, & P. de Caprespina Commendatorem domus militiæ Templi sitæ apud Montem Pessulanum & fratres ejusdem domus ex altera parte, super multis & variis capitulis, videlicet super oblationibus, vigiliarum perceptionibus, cæmiterij obventionibus, decimis, Ecclesiarum novarum constructionibus, possessionibus, damnis, injuriis, & invasionibus, & aliis multis querelis, coram Domino Hymberto Dei gratia Archiepiscopo Arelaten. à Domino Celestino bonæ memoriæ Papa tertio delegato hinc inde vertebatur, post multas & varias contentiones & altercationes ab eodem Archiepiscopo amicabili compositione de utriusque partis assensu, & auctoritate Deodati de Breisaco tunc temporis Magistri domorum militiæ Templi in Narbonen. & Arelaten. & aliis provinciis, in hunc modum fuit decisa. Prædictus itaque Archiepiscopus, assidentibus ei magistro Michaële Arelaten. Sacrista, P. Alberto causidico Aquensi, magistro Nicolao, R. de Montiliis, P. Petito, communicato eorum & utriusque partis consilio definivit quòd de cetero Prior sancti Firmini & Canonici Magalonen. tertiam partem omnium oblationum denariorum, candelarum, panis, vini, & aliorum, cujuscunque modi sint, sive sint oblatæ ad manum sacerdotis, sive ad altare in Ecclesia domus prædictæ, integrè & sine diminutione percipiant. In præcipuis ve-

» rò solennitatibus, scilicet Natalis Do-
» mini, beati Stephani, beati Iohannis Evan-
» gelistæ, Epiphaniæ, Ramis palmarum,
» sancti Paschæ, Ascensionis, Pentecostes,
» Assumptionis & Purificationis beatę Ma-
» riæ, & omnium sanctorum, medietatem
» percipiant. In candelis autem vigiliarum
» nihil accipiant. In omnibus verò cæmi-
» terij obventionibus, & mortuorum le-
» gatis, seu relictis, cùm apud eos elege-
» rint sepulturam, omnium rerum tam
» mobilium quàm immobilium vel se mo-
» ventium, cujuscunque modi vel gene-
» ris sint, Prior & Canonici Magalonen.
» tertiam partem integrè percipiant, ex-
» ceptis armis & armaturis & equis. Si ve-
» rò decedens, pro armis vel equis emen-
» dis pecuniam vel terram vel aliam quam-
» libet rem prædictæ domui legaverit, vel
» reliquerit, in his omnibus, & etiam in
» obventionibus illorum quibus infirman-
» tibus Templarij signum suæ religionis im-
» posuerint, pallium scilicet cum cruce,
» vel aliud, nihilominus dicti Canonici ter-
» tiam partem percipiant; nisi tales fue-
» rint qui voto solenni & perpetuo cum
» voluntate morandi, si evaserint, se do-
» mui Templi pro fratribus tradiderint,
» & qui ad domum sine alterius personæ
» sustentaculo pedites vel equites venire
» poterunt. In quorum obventionibus,
» etiamsi in illis ægritudinibus decesserint,
» & in obventionibus familiæ domus Tem-
» pli ibi morantis, dicti Canonici nihil ac-
» cipiant. Decimas quoque totius bladi &
» leguminum, cujuscunque generis sint,
» & vini in integrum in pace & sine con-
» tradictione Canonici Magalonen. perci-
» piant; & his contenti, nihil aliud quære-
» re possint. In decimis verò novalium, in
» hortis, & arboribus, & pratis, & anima-
» lium nutrimentis, cujuscunque generis
» sint, dicti Canonici nihil percipiant. Item
» diffinivit Dominus Archiepiscopus cum
» assessoribus prædictis, quòd Templarij
» apud Lunellum vel in tota dioceси Ma-
» galonensi Ecclesiam vel Oratorium non
» construant, nec cæmiterium habeant si-
» ne voluntate Episcopi & assensu Eccle-
» siæ Magalonensis, & illud Oratorium,
» quod apud Lunellum inceptum esse vi-
» debatur, omnino removeatur. Posses-
» siones verò stagni de Cucullo cum per-
» tinentiis suis, & mansum de Granolet
» cum pertinentiis suis, quæ quondam
» emerunt à Fulcrando quondam Præpo-
» sito Magalonensi, Templarij sine in-
» quietatione & vexatione aliqua in pace
» habeant & possideant. De damnis datis
» super abductione pecorum & animalium
» domus militiæ Templi à Canonicis Ma-
» galonensibus, & aliis damnis, injuriis, &
» invasionibus hinc inde illatis, bonum
» finem & mutuam remissionem inter se
» tam Templarij quàm Canonici Magalo-
» nen. fecerunt. Præterea excommunica-
» tos vel interdictos Magalonen. Ecclesiæ
» ad Ecclesiam vel sepulturam Templa-
» rij nullo modo recipiant. Etsi Episcopus
» vel Prior parochialis Ecclesiæ populum
» ab aliis Ecclesiis convocare decreverit,
» tunc Templarij ad Ecclesiæ officium nul-
» lum admittant, donec aliæ Ecclesiæ po-
» pulum recipiant. Et ego G. Magalonen.
» Præpositus, & ego P. de Agrifolio Ar-
» chidiaconus, & ego Michaël, & ego G.
» de Altiniaco, voluntate & assensu Maga-
» lonen. Capituli missi, omnia supradicta in
» perpetuum valitura laudamus, & confir-
» mamus, & in proximo generali Capitu-
» lo Magalonen. laudari & confirmari fa-
» ciemus, & hoc idem pro posse nostro fa-
» ciemus à Summo Pontifice confirmari.
» Et ego frater Deodatus de Breisaco Ma-
» gister domorum Templi in Narbonen. &
» Arelaten. & aliis provinciis, & ego frater
» P. de Caprespina Commendator domus
» Montispessulani, & ego frater G. de So-
» lario Commendator domus Arelatensis,
» voluntate & assensu fratris Pontij de Ri-
» gaudo Magistri in citramarinis partibus,
» omnia supradicta in perpetuum valitu-
» ra laudamus, & confirmamus, & in pro-
» ximo generali Capitulo Templi ea lauda-
» ri & confirmari faciemus, & hoc idem
» pro posse nostro faciemus à Summo Pon-
» tifice confirmari. Acta apud Arelatum
» in palatio Domini Archiepiscopi, in præ-
» sentia & testimonio P. Malauræ Caput-
» scholæ, Privati Vestiarij, W. Heliæ In-
» firmarij, G. Enguirāni Eleemosynarij, G.
» de Berra, P. Hysnardi, B. de Monins, Rost.
» Capellani Domini Archiepiscopi, Pon.
» Prioris Capellani ejusdem, Hysnardi de
» sancto Amantio, Michaëlis Clerici Do-
» mini Archiepiscopi, B. de Olivario, Alde-
» berti de Novis, G. Raymundi de Mol. P.
» Bruni, Pont. scutarij, Francescbi, Iacobi,
» Columbi Notarij Regis Aragonen. P. No-
» tarij Domini Archiepiscopi, qui scripsit
» hæc.] Nulli ergo &c. Datum Laterani II.
» Kalendas Ianuarij.

SYRACVSANO EPISCOPO & Abbati de Sambucino.

Epist. 508. De subsidio terræ sanctæ. Vide supra epist. 338.

DE vestra discretione ac synceritate confisi, etsi negotium laboriosum, meritorium tamen, & (sicut credimus) vobis propter Christum acceptum duximus commitendum, sperantes quòd illud tanto libentiùs impleatis, quanto per ipsum (vt sic loquamur) & restitutio Iesu Christi exulis & communis Christiani populi utilitas ampliùs procuratur. Vos autem mandati apost. tenore susceptо, nec parcentes laboribus, nec expensis, proposuistis populis Siciliæ causam Christi. Nec fuit labor vester inanis; cùm & multi de manibus vestris susceperint signum crucis, & plures tam in victualibus quàm aliis parati sint pro necessitatibus signatorum congruentia subsidia destinare. Verùm (sicut ex literis quas tu, fili Abbas, ad sedem apostolicam destinasti, didicimus) hi circa subsidium terræ orientalis negligentiores existunt, qui subditos sibi populos ad id deberent exemplo & exhortationibus invitare; & liberalitas laicorum, quos ad succursum terræ orientalis mandavimus simpliciter commoneri, eos in devotione præcedit quibus id districtè præcipimus, certam pœnam eorum negligentiæ comminantes. Non enim (sicut per easdem accepimus) Archiepiscopi & Episcopi redditus suos ab aliis sustinent æstimari, nec ipsi eos aliquatenus taxant, ne secundùm proprias facultates necessitatibus Hierosolymitanæ provinciæ juxta tenorem literarum nostrarum cõgruentia destinare subsidia jubeantur. Scripsisti etiam quòd de consilio religiosorum virorum procedit vt in Missa singulis diebus in singulis Ecclesiis pro peregrinis dicatur oratio specialis, & semel in hebdomada pro tribulatione Missa populo decantetur. Insuper, quòd multi limina beati Iacobi Apostoli visitare se voverint, intimasti: qui præter oblationem altari beati Iacobi deputatam, quam illuc devotè transmittent, universas expensas itineris libenter impenderent, vel in stipendia signatorum, vel alias necessitates ultramarinæ provinciæ, dummodo à voto emisso auctoritate ap. solverentur; & quòd de consilio procedit quorundam, ut redditus vacantium præbendarum in usum orientalis provinciæ convertantur usque ad biennium, adjecisti. salua Vicariis solita pensione, ne interim Ecclesia suo servitio defraudetur. Vt monachi præterea, & alij religiosi extra claustra vagantes, auctoritate nostra reducantur ad claustrum, & peculium, quod inventum fuerit apud eos, erogetur in stipendia signatorum, procedere dixisti de consilio non paucorum. Volentes igitur quod de subventione terræ orientalis incepimus, quantum in nobis fuerit, Domino concedente complere, discretioni vestræ per ap. scripta mandamus quatenus tam Archiepiscopos & Episcopos, quàm alios Ecclesiarum Prælatos, ut secundùm proprias facultates terræ sanctæ justa æstimatione subveniant, diligenter inducere procuretis. Quòd si monitis vestris acquiescere fortè noluerint, vos ipsi per viros idoneos & discretos eorum faciatis redditus justa æstimatione pensari; & nisi postmodum secundùm facultates suas & discretionem vestram terræ orientali curaverint subvenire, per vestras nobis literas intimetis. Volumus autem ut per universam Siciliam singulis diebus in Missa pro peregrinis oratio Domino porrigatur, & semel in hebdomada pro tribulatione Missa publicè decantetur. Eos autem qui se visitaturos limina beati Iacobi devotè voverunt, si salva oblatione altaris reliquas expensas in signatorum voluerint subsidium erogare, dummodo laborem etiam redimant quem sustinerent in via, auctoritate nostra suffulti, ab eo quod voverant absolvatis. Redditus verò præbendarum vacãtium, si de assensu diocesani Episcopi & Clericorum illius Ecclesiæ, in qua præbenda vacaverit, processerit voluntate, ut usque ad biennium convertantur in subsidium terræ sanctæ, salvis Vicariorum stipendiis, sustinemus. Volumus nihilominus & mandamus ut monachos & alios religiosos extra claustra vagantes ad fratrum redire consortium, qui eos recipiant, salva ordinis disciplina, cogatis, & proprium quod inventum fuerit apud ipsos, nisi eis ex ea causa propter quam oporteat illud restitui forsan provenerit, in terræ orientalis subsidium convertatis. De his qui manus injecerint in Clericos temerè violentas, quia severitatem canonicam nolumus enervare, nihil aliud vobis ad præsens duximus concedendum, quàm per priores vobis literas est concessum. Super capitulis autem pro qui-

bus inclytæ recordationis Constanciæ Imperatrici nos scribere postulastis, ipsa sublata de medio votum vestrum non potuimus adimplere. Datum Laterani Nonis Ianuarij.

SYRACVSANO EPISCOPO.

Epist. 509. Vt pullulantes hæreses extirpare conetur.

VErgente jam in senium seculo, & supercrescente malitia temporis, friget caritas, & in agro evangelici patrisfamilias zizania pullulant, & polluunt messes tritico rarescente, ac vulpes parvulæ jam in aperto præsumunt vineam Domini demoliri. Ecce etenim hæreses antiquæ suscitantur, ac innovatis veteribus, novi adinveniuntur errores, & fidem catholicam pravi nituntur interpretes depravare; non se conformantes legi divinæ, sed in favorem propriæ perversitatis doctrinam evangelicam, propheticam, & apostolicam pervertentes; ita ut novissimi dies videantur instare, secundùm Apostolum, qui in novissimis diebus mente prophetica talia prævidens eventura, cùm multa de hujusmodi prædixisset, adjecit: *Quemadmodum autem Iamnes & Mambres restiterunt Mosi, ita & hi resistent veritati; homines corrupti mente, reprobi circa fidem.* Vtinam autem, sicut ipse subjunxit, non proficiant ultra, sed insipientia eorum, sicut & illorum, fiat omnibus manifesta. Aliud etiam inconveniens specialiter in Siciliæ partibus dicitur evenire; cùm hi qui olim ex abnegato gentilitatis errore sacri baptismatis unda renati, fidem catholicam receperunt, nunc abeuntes retro, & ad vomitum redeuntes, pristinis involvuntur erroribus, & Christianæ fidei, quam professi fuerant, immo Christo potiùs adversantur. Cùm autem ad capiendas hujusmodi vulpes parvulas, species quidem habentes diversas, sed caudas adinvicem colligatas, quia de vanitate conveniunt in idipsum, Salomon nos inducat in Canticis canticorum, ne mutis canibus latrare non valentibus comparemur, aut deformitatem vineæ Domini Sabaoth, ad quam etsi in hora ferè undecima, sumus tamen inter operarios, immo potiùs in operariorum magisterio deputati, negligere videamur, vel sub dissimulatione transire, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus atque præcipimus quatenus ob timorem Domini & reverentiam apostolicæ sedis contra hæreticos, tanquam fidei Christianę zelator, assurgas; & si apud eos monitis obtinere non poteris ut redeant ad Ecclesiæ unitatem, ipsos, fautores, defensores, & receptatores eorum, pulsatis campanis, candelis accensis, per totam diocesim in qua fuerint, immo etiam per totam provinciam, singulis diebus dominicis & festivis excommunicatos publicè nuntiari facias, & bona eorum à Principibus publicari. Ad hęc, quia oblatum exigit, quod non exegerat offerendum, nec impune conceditur cuiquam à fide catholica resilire, volumus, & sub eadem tibi districtione mandamus, ut eos qui post susceptum sanctificationis lavacrum redire ad ritus Sarracenicos præsumpserunt, ut à suo revertantur errore, & catholicam fidem observent, frequenti ac diligenti exhortatione præmissa, & per te ipsum quacunque poteris districtione compellas, & compelli facias per Principes seculares. Datum ut suprà.

S. COLOCEN. ARCHIEPISCOPO V. Geurien. & D. Zagabrien. Episcopis.

Epist. pro Cassatur electio Archiepiscoporum Hydruntin. & Spalat.

AD nostram noveritis audientiam perveniſſe quòd cùm omnes communicantes in aliquo A. fratri carissimi in Christo filij nostri Vngarorum Regis illustris, qui scilicet vel literas sibi dirigerent, aut ab eo reciperent destinatas, vel eidem aliquod consilium vel auxilium exhiberent, vel ei in aliquo communicare præsumerent, de mandato bonæ memoriæ Celestini Papæ prædecessoris nostri excommunicationis fuerint vinculo innodati, N. & A. post excommunicationem & inhibitionem apostolicam eidem communicare scienter, consilium & auxilium impertiri, & divina præsumpserunt etiam celebrare. Vnde propter hoc in Hydruntin. & Spalatin. Archiepiscopos, quamvis & illi excommunicationi subjaceant, ab eodem, loco remunerationis, contra juris ordinem in regiæ dignitatis præjudicium sunt promoti. Quia verò tantæ præsumptionis audaciam in injuriam Dei & contemptum sedis apostolicæ attentatam, impunitam relinquere non possumus nec debemus, fraternitati vestræ per apostolica scripta districtè præcipiendo mandamus quatenus super præmissis inquirentes diligentiùs veritatem, si rem ita noveritis se habere, præfatos N. & A. eo-

rum electionibus, immo veriùs intrusionibus penitùs irritatis, excommunicatos publicè nuncietis, & usque ad condignam satisfactionem faciatis ab omnibus arctiùs evitari; districtiùs inhibentes, ne quis eis obtentu electionum fidelitatem, obedientiam, vel reverentiam audeat exhibere. Nullis literis &c. Quòd si omnes &c. Datum Laterani III. Kalend. Ianuarij.

ARCHIEPISCOPIS, Episcopis, & ceteris Ecclesiarum Prælatis in Vngaria constitutis.

Epist. 511. Ne quis in Vngariæ Regis Consiliarios facilè excommunicationis sententiam proferat.

CVm inter alios mundi Principes personam carissimi in Christo filij H. Vngariæ Regis illustris & regnum sibi commissum prærogativa dilectionis & gratiæ disposuerimus honorare, in admittendis petitionibus regiis, quoties nostro apostolatui porriguntur, tanto nos faciliores, quantum cum Deo possumus, volumus exhibere, quanto ad promovenda universa & singula quæ regia debeat serenitas acceptare, volumus existere proniores. Sanè postulavit nuper concedi sibi à nobis ad instar bonæ memoriæ Clementis Papæ prædecessoris nostri regia celsitudo, ut nullus Archiepiscopus, vel Prælatus quilibet, in familiares & Consiliarios suos, de quorum absentia & privatione tam regnum Vngariæ quàm persona Regis possit incurrere detrimentum, & præsertim in Geurien. Episcopum dilectum & familiarem suũ, qui post mortem inclytæ recordationis B. progenitoris ejus tam in guerra quàm in pace in omnibus & præ omnibus fidelis sibi extitit & devotus, & inter fideliores fidelissimus est inventus, unde ipsum dignis in Domino laudibus commendamus, excommunicationis sententiam promulgaret. Quod si fuisset ab aliquo forsitan attentatum, per quem mallet Archiepiscopum vel Episcopum usque ad decem absolvi faceret, cujuslibet contradictionis & appellationis obice non obstante. Nos ergo de benignitate sedis apostolicæ magnificentiæ regiæ uberiorem volentes favorem & gratiam impertiri, universitati vestræ auctoritate præsentium duximus inhibendum, ut in Consiliarios & familiares ipsius, quorum in hac tempestate consilio & familiaritate sine magno sui dispendio carere non potest, nullus vestrum, nisi pro manifesta & rationabili causa, & canonica monitione præmissa, excommunicationis vel interdicti sententiam audeat promulgare. Quòd si aliter fuerit in elusionem mandati apostolici perperam per præsumptionem cujuslibet attentatum, decernimus non tenere. Nulli ergo &c. Datum Laterani VI. Idus Ianuarij.

PATRIARCHÆ ANTIOCHENO.

Epist. 502. De conservanda ecclesiastica libertate, & ne à laicis Ecclesiæ exactiones imponantur & talliæ.

NE lædatur libertas ecclesiastica, vel ministri Ecclesiarum à perversis hominibus opprimantur, nobis, qui omnibus sumus ex injunctæ servitutis officio secundùm Apostolum specialiter debitores effecti, solicitiùs imminet providere. Nostris siquidem fuit auribus intimatum quòd cùm expensas in Antiochena civitate fieri pro aliqua necessitate contingit, communia ipsius civitatis Ecclesias, Clericos, & eorum homines, cujuscunque conditionis vel linguæ sint, in exactione talliæ contra antiquam consuetudinem aggravant, quam & recipere ac pro sua expendere voluntate præsumunt. Præterea tam te quàm Ecclesias tuas in multis aliis infestantes, omnes Clericos Antiochen. ad justitiam cuilibet laico exhibendam nituntur sub prætextu sui compellere juramenti. Possessiones etiam ecclesiasticas per judicium & consuetudines Græcorum tractare conantes, jura Ecclesiæ Latinorum consuetudinibus abusivè pervertunt. Nos igitur excessus hujusmodi in patientia sustinere nolentes, auctoritate præsentium districtiùs inhibemus ne aliquis tibi, Ecclesiis, seu Clericis, vel hominibus vestris hujusmodi violentias vel gravamina de cetero inferre præsumat. Quòd si quis facere aliqua temeritate præsumpserit, licitum tibi sit in eum auctoritate apostolica censuram rigoris ecclesiastici promulgare. Nulli ergo &c. Datum Laterani Nonis Ianuarij.

TYREN. ARCHIEPISCOPO.

Epist. 513. Quatenus testes ad exceptionem probandam adhibiti, in causa principali testimonium dicere cogantur. *Cap. 29. De testibus.*

DE testibus qui ad exceptionem probandam à partibus inducuntur, tua nos duxit fraternitas consulendos, utrum cogendi sint super principali etiam negotio ferre testimonium veritati, & an illi sint, sicut ceteri testes, examinandi strictè, qui ad purgandam alicujus infamiam inducuntur. Super hoc igitur fraternitatem tuam plurimùm in Domino commendantes, quæ in dubiis apostolicæ sedis vult certifica-

ri rescripto, taliter ad proposita respondemus. Quòd si testes inducti jam sint ad exceptionem solummodo comprobandam, cùm super ea tantùm juraverint dicere veritatem, super principali nec debent audiri, nec cogi testimonium perhibere, utpote super quo deponerent non jurati. Si verò cùm ad probandam exceptionem peremptoriam ab alterutra partium inducuntur, reliqua pars super principali etiam eos deponere fortè petierit, & ut cogantur super toto negotio dicere veritatem, sacramento eos postulaverit obligari, ad id sunt sine dubitatione cogendi; nisi forsan sufficiens productio testium super principali facta jam fuerit, vel renuntiatum à partibus, vel depositiones testium fuerint publicatæ. Illi verò qui ad purgandam alicujus infamiam inducuntur, id solum tenentur juramento firmare, quòd veritatem eum credant juramento dicere qui purgatur. Datum Laterani IV. Nonas Ianuarij.

ARCHIEPISC. ET CAPITVLO Tyren.

Epist. 514. Ne infideles conjuncti gradu prohibito, post baptismũ separentur. Cap. De infidelibus. De consanguini. & affinitate.

DE infidelibus ad fidem conversis nos consulere voluistis, utrum si ante conversionem suam, secundùm legis veteris institutа vel traditiones suas, citra gradus consanguinitatis à canone denotatos conjuncti fuerint, separari debeant post baptisma. Super hoc igitur devotioni vestræ duximus respondendum, quòd matrimonium sic ante conversionem contractum, non est post baptismi lavacrum separandum; cùm à Iudæis Dominus requisitus, si licet uxorem ex qualicunque causa relinquere, ipsis responderit: *Quod Deus conjunxit, homo non separet.* per hoc innuens esse matrimonium inter eos. Datum Laterani III. Kal. Ianuarij.

TYREN. ARCHIEPISCOPO.

Epist. 515. Quòd Patriarchæ & Primates Archiepiscoporũ & Episcoporum subditos judicare in prima instantia non debeant. Cap. Duòsimul. De officio ordinarij.

DVo simul, consultationem scilicet, & querimoniam, unica tuæ fraternitatis petitio continebat: per quam à venerabili fratre nostro Hierosolymitano Patriarcha querebaris Clericos tuos tecum injustè gravari, qui eos, spreto tuo judicio, coram quo parati sunt de se querentibus justitiam exhibere, licèt ad eum per appellationem causa minimè deferatur, coram se respondere compellit: & utrum ad id possint de jure compelli, per nostras postulabas literas edoceri. Volentes igitur tibi super gravaminibus providere prædictis, & consultationibus tuis quod canones sanciunt respondere, cùm sit in canonibus diffinitum Primates vel Patriarchas nihil privilegij habere præ ceteris Episcopis, nisi quantum canones sacri concedunt, & prisca consuetudo illis contulit ab antiquo, ita ut secundùm Nicænas regulas sua privilegia serventur Ecclesiis, præterquam si apostolica sedes aliquam Ecclesiam vel rectorem ipsius quolibet speciali privilegio decreverit honorare, de fratrum nostrorum consilio respondemus quòd quandiu Clerici tui coram te voluerint stare juri, compelli non debent judicium ejusdem Patriarchæ subire, nisi causa forsitan per appellationem ad ejus audientiam perferatur, aut, quod non credimus, aliquid ei à sede apostolica sit indultum. Datum Laterani Nonis Ianuarij.

Cap. Conquestus. 9. q. 3.

Concil. Nicæn.

In eundem ferè modum Acconensi Episcopo.

EPISCOPO SIDONIENSI, Beriten. & Biblien. Episcopis.

Epist. 516. De decimarum solutione. Cap. ult. de parochiis & aliis parochianis.

SIgnificavit nobis venerabilis frater noster Acconen. Episcopus, quòd cùm post recuperationem civitatis Acconen. ad inhabitandum in ea se contulissent quidam qui ante generalem occupationem terræ sanctæ in aliis civitatibus regni Hierosolymitani perpetuam elegerant mansionem, & in ea residentiam fecerant aliquantam, & adhuc etiam resideant in eadem, Prælati prædictarum civitatum eos ad solvendum sibi ecclesiastica jura, ecclesiastica districtione compellunt. Quia verò transgredi non debemus terminos à patribus constitutos, aut falcem in messem mittere alienam, fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus prædictorum locorum Prælatos, ut sibi nullam in prædictos Acconen. habitatores jurisdictionem usurpent, nec ab eis temporalia exigant quibus spiritualia non ministrant, monitione præmissa, districtione qua convenit, compellatis: ita tamen quòd si de agris in eorum parochia constitutis fructus percipiunt, & in ultramarinis partibus ratione prædictorum decimæ persolvuntur, * de ipsis eis decimas cum integritate persolvant. Dicto verò Acconen. tanquam

* *In secunda Collect. deficit*

tanquam dioceſano ſuo de ceteris reſpondere cogantur. Quòd ſi omnes &c. Datum Laterani X. Kalend. Ianuarij.

ACCONEN. EPISCOPO.

Epiſt. 517. Vt profeſſus religionem, eam ingredi & ſervare compellatur. Cap. Sicut nobis. De regularibus.

SIcut nobis eſt ex tua parte propoſitum, quidam Clericus cùm ægritudine nimia laboraret, quaſi de morte ſecurus, & de recuperanda ſoſpitate deſperans, habitum Canonicorum regularium petiit, & accepit, ea in ſuſceptione habitus exprimens ac promittens quæ ſolent in hujuſmodi re promitti. ſed nec ad Eccleſiam tranſiit, utpote infirmitate gravatus, nec bonis ſuis uti ceſſavit. Poſtmodũ verò ſoſpitate recepta, poſt *XV. annos & ultra, videntibus & ſcientibus venerabili fratre noſtro Archiepiſcopo & dilecto filio Priore & Canonicis Eccleſiæ Nazarenſis, à quibus habitum ſuſceperat regularem, tu, licèt eo tempore quo habitum ſuſceperat in Eccleſia Nazaren. Prioris ſolicitudinem exerceres, immemor eorum quæ facta fuerant circa ipſum, in Acconen. eum Canonicum ſuſcepiſti. Quia verò quid ſuper hoc facere debeas, per noſtras poſtulas literas edoceri, fraternitati tuæ duximus reſpondendum quòd ſi regularem habitum ſe poſtulante ſuſcepit, & ad obſervationem religionis canonicæ ſua ſe profeſſione ligavit, ad reſumendum habitum eccleſiaſtica eſt diſtrictione cogendus; cùm quòd tanto tempore extra canonicam manſit, non in excuſationem ejus, ſed in majoris tranſgreſſionis augmentum meritò valeat allegari. Datum ut ſuprà.

* In Tertia Collat. XX.

HIEROSOLYMITANO Patriarchæ.

Epiſt. 518. Illum officij ſui piè admonet, & propter ſua delicta in ipſum jure animadverſurum ſignificat. Vide ſuprà epiſt. 437.

TActi ſumus dolore cordis intrinſecus, & medullas etiam doloris immenſitas penetravit, certis indiciis agnoſcentes quòd laici, Clerici, ſubditi, & Prælati, & tu ipſe adhuc in vos ac tranſmarinam provinciam immo etiam totum populum Chriſtianum ultionem Domini odio, malevolentia, & detractionibus aſſiduis provocatis, quem potiùs orationibus, vigiliis, jejuniis, & aliis operibus caritatis, quantum in vobis eſſet, deberetis ad miſericordiam inclinare. Super quo tibi tanto fortiùs condolemus, quanto ſubjectos tibi populos ad viam rectitudinis verbo invitare debueras & exemplo, non doctrinam contrariam ſermone vel facto eorum oculis vel auribus inſtillare. Recepimus enim literas illas quas in derogationem famæ venerabilis fratris noſtri Tyren. Epiſcopi edere ac in quibus perſonam ipſius turpiter depingere voluiſti, quia non expetita à te licentia navigarat in Cyprum. Sicut autem ex tenore literarum illarum perpendimus, cùm idem Archiepiſcopus navigaſſet in Cyprum, & cariſſ. in Chriſto filium noſtrum Aimericum tunc Cypri Regem illuſtrem ad cariſſ. in Chriſto filiæ noſtræ Hieroſolymitanæ Reginæ conjugium & Hieroſolymitani regni regimen de conſilio & voluntate ferè totius Chriſtiani exercitus evocaſſet, ut eorum matrimonium impedires, affinitatis & inceſtus impedimentum, ſerò tamen, objiciens, conſentire in ejus copulam noluiſti, poſtmodum verò voluntate mutata eos in Regem & Reginam coronaſti conjunctos. in quo te tibi contrarium fuiſſe dolemus, & vel malè priùs contradixiſſe convincimus, vel malè poſtmodum conſenſiſſe. Super quibus cùm veritas nobis pleniùs innotuerit, contra te non poterimus non moveri, immo etiam ſtatuere quod jus exegerit ſtatuendum. Datum ut ſuprà.

FVLCONI ABBATI Corbeien.

Epiſt. 519. Conceditur uſus annuli.

AD hoc in Eccleſia Dei viſibilis eſt ſacramentorum ſpecies inſtituta, ut per exteriora quæ cernimus, ad interiora quæ intelligimus tranſmittamus. Inter ceteros ſiquidem ſacramentales ornatus, Prælatis Eccleſiarum conceditur annulus, qui eſt ſignaculum fidei, juxta quod pater filio revertenti dari annulum in manu præcepit, ut videlicet Eccleſiam ſibi commiſſam Prælatus ipſius intemerata fide cuſtodiat, ad quam fideliter obſervandam per viſibilem ſpeciem jugiter admonetur. Cùm igitur monaſterium Corbeienſe, quod ad Ro. Eccleſiam nullo reſpicit mediante, ſyncera diligamus in Domino caritate, volentes ipſum in te alicujus dignitatis privilegio decorare, ut & Eccleſiæ Ro. magis exiſtas obnoxius & devotus, & fortiùs & efficaciùs regimini commiſſi tibi monaſterij debeas imminere, uſum tibi annuli de benignitate ſedis apoſtolicæ indulgemus. Nulli ergo &c. Datum Laterani III. Kal. Ianuarij.

G. CONVENTREN. EPISCOPO.

Epist. 520. Vt à decessoribus alienata revocet.

SIcut nostro est apostolatui reseratum, nonnulli de prædecessoribus tuis, non attendentes quòd conditionem Ecclesiæ meliorem facere poterant, non pejorem, possessiones ad tuum episcopium pertinentes injustè alienare pro suæ voluntatis arbitrio præsumpserunt. unde ipsa Ecclesia grave dispendium proponitur incurrisse. Nos ergo nolentes quòd delictum personæ in damnum Ecclesiæ debeat redundare, fraternitati tuæ auctoritate præsentium indulgemus ut quæ à dictis prædecessoribus tuis minùs legitimè alienata fuerunt, ad jus & proprietatem Ecclesiæ tuæ tibi liceat appellatione remota legitimè revocare. Nulli ergo &c. Datum Laterani VI. Idus Ianuarij.

EIDEM.

Epist. 521. Vt patronis in præsentando clericum idoneum discordantibus, Episcopus Vicarium durante lite instituat. Cap. Cùm propter. De jure patronatus.

CVm propter laicorum discordias non debeat Ecclesiis præjudicium generari, grave gerimus & indignum quòd (sicut nostro est apostolatui reseratum) occasione dissensionis quæ de jure patronatus vertitur inter eos, Ecclesiæ plus debito remanent rectoribus viduatæ. quod in ipsarum grave dispendium noscitur redundare. Verùm quia secundùm Apostolum instantia nostra quotidiana est omnium Ecclesiarum solicitudo continua, volentes his quæ præmisimus ex debito pontificalis officij obviare, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus si de jure patronatus quæstio emerserit inter aliquos, & cui competit, infra quatuor menses non fuerit diffinitum, ex tunc Ecclesiam ipsam appellatione remota de persona non differas idonea ordinare: ita quòd illi ex hoc non debeat in posterum præjudicium generari, qui jus evicerit patronatus. Datum Laterani III. Idus Ianuarij.

ARELATEN. ARCHIEPISCOPO.

Epist. 522. Injungitur illi ut inquirat de statu Episcopi Regensis, qui episcopatui renuntiare cupiebat. Imbertus Episc. Regen. secessit in monasterium Lirinense.

HAnc inter spiritualia & corporalia constat existere differentiam, quòd corporalia faciliùs destruuntur quàm construantur; è contrario verò spiritualia facilius construuntur quàm destruantur. Vnde juxta canonicas sanctiones Episcopus solus honorem dare potest, solus autem auferre non potest. Nimirum venerab. frater noster Regen. Episcopus, sicut ex ipsius & ven. fratris nostri Aquen. Archiepiscopi literis, quas nostro apostolatui destinarunt, nobis innotuit evidenter, quoniam Ecclesiæ suæ propter manifesta impedimenta non sufficit providere, unde ipsi Ecclesiæ populóque sibi commisso non leve timet imminere periculum, omnino cedere ac deponere onus solicitudinis pontificalis affectat. super quo humiliter postulavit à nobis sibi licentiam indulgeri. Cùm igitur inter sacros ordines dignitas pontificalis excellat, de qua soli Petro reservatum est privilegium, volentes in hoc deliberatione provida & debita maturitate procedere, fraternitati tuæ per apost. scripta mandamus quatenus de statu Regen. Ecclesiæ ac personæ ipsius Episcopi veritatem indagatione solicita perscruteris, & utrum ejus persona propter impedimentum cordis vel corporis insufficiens sit ad gerendam solicitudinem pastoralem, veridica nobis relatione rescribas; ut per te certiores effecti, securiùs in negotio procedamus. Datum ut suprà.

BISVNTINO ARCHIEPISC. & suffraganeis ejus.

Epist. 523. Ne quis in Abbatem Luxovien. eligatur, nisi fuerit monachus istius cœnobij. Cap. Cùm ad nostram. De electione & electi potestate.

CVm ad nostram nuper notitiam deveniset quòd Hu. qui pro se pro Abbate Luxovien. gerebat, non antea fuerit monachus quàm electus, nos attendentes quòd contra regulares traditiones istud fuerit attentatum, cùm nullus spem vel promissionem habens ut Abbas fiat, debeat monachari, electionem de ipso factam de consilio fratrum nostrorum curavimus irritare. Quocirca fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus tam monachis quàm aliis fidelibus monasterij memorati studeatis ex parte nostra districtiùs inhibere ne præfato H. ullam obedientiam vel reverentiam propter jamdictam electionem audeant exhibere; & si quid in eodem monasterio disponendo jam perperam attentavit, nullius robur habere volumus firmitatis, sed penitùs irritari. Quòd si contra interdictum nostrum curam monasterij usurpare præsumserit, ipsum & qui ei faverint in hac parte, per censuram ecclesiasticam remoto appellationis obstaculo compescatis. Datum Laterani III. Idus Ianuarij.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ABBATI DE FLORE.

Epist. 524. Quòd professio alibique habitu edita obliget. Cap. Porrectũ. De regularibus.

POrrectum nobis ex parte tua petitorium continebat quòd I. Canonicus Acheruntinus infirmitate gravatus, votum, ut fieret monachus, se asseruit emisisse. Vnde metuens ne voto decederet non completo, junctis manibus tibi se reddidit in monachum & in fratrem. Alij quoque in absentia tua sese in sacerdotum manibus monachos fieri devoventes, sani facti, ad vomitum redierunt. Et cùm familiares monasterij tui antea extitissent, quia non fuerunt ad antiquam familiaritatem admissi, adversarij facti sunt pro amicis. Vtrum ergo talium facta dissimulare valeas, ne fiant deteriores, an compellendi sint ad complenda promissa, per nos postulas edoceri. Nos ergo inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd cùm monachum faciat non habitus, sed professio regularis, ex quo à convertendo emittitur, & recipitur ab Abbate, talis ut fiat monachus & reddat Domino quod promisit erit utique non immeritò compellendus. Datum ut suprà.

I. CAPELLANO & S. Subdiacono nostris, apostolicæ sedis Legatis.

Epist. 525. Illos ad Regem Dalmatiæ Legatos facit. Vide infrà epist. 551. & lib. 2. epist. 276. & seqq.

APostolicæ sedis auctoritas, quæ per diversas mundi partes plenitudinem obtinet potestatis, illius sequens vestigia qui beato Petro *Pasce oves meas* tertiò replicavit, in partem solicitudinis viros evocat providos & discretos qui gregem Domini & pabulo salutis reficiãt, & viam eis æternæ felicitatis ostendant. Ad quorum siquidem auxilium, & juvamen, ut ecclesiasticæ potestatis auctoritas in sua semper maneat firmitate, cùm requirit necessitas, aliquos à suo latere dirigit & transmittit, quibus legationis injungit officium exercendum. Hac itaque consideratione diligenter inducti, & carissimi in Christo filij V. illustris Regis Dalmatiæ & Diocliæ precibus inclinati, qui ut ad eum Legatos mittere deberemus instantissimè postulavit, vos, de quorum probitate nos & fratres nostri plenam fiduciam obtinemus, ad Dalmatiam & Diocliam provinciam duximus transmittendos, in provinciis ipsis vobis auctoritate præsentium legationis officium injungentes; ut quæ inveneritis corrigenda corrigatis, destruatis & evellatis superflua & nociva, ædificetis & plantetis utilia & honesta; quatenus cùm Domino dante reddetis talenta, vobis reddat is credita duplicata, & à nobis & fratribus nostris valeatis in Domino multipliciter commendari. Datum Laterani VI. Idus Ianuarij.

VVLCANO ILLVSTRI REGI Dalmatiæ & Diocliæ.

Epist. 526. Vt Legatos apostolicos reverenter accipiat, & officium suũ exequi permittat.

VT evidentiùs evangelica doctrina pateret, & in omnem terram, juxta verbum propheticum, sonus Apostolorum exiret, & in fines orbis terræ verba diffunderentur ipsorum, noster Dominus & magister, qui præbuit nobis exemplum ut sequamur vestigia ejus, discipulos suos per universas mundi partes ad prædicandum direxit, dicens eis juxta evangelicam veritatem: *Euntes in mundum universum, prædicate Evangelium omni creaturæ.* Quam siquidem observantes constitutionem providam & salubrem Rom. Pontifices, Vicarij Iesu Christi, qui in beato Petro Apostolorum principe ab ipso Domino receperunt plenitudinem potestatis, & constituti sunt super gentes & regna, ut juxta verbum propheticum evellant & destruant, ædificent & plantent, quia suam non possunt ubique præsentiam exhibere, per varia mundi climata à suo latere aliquos dirigunt & transmittunt, qui fideles in fide consolident, corrigenda corrigant, de agro Domini nociva destruant, & utilia plantare procurent. Intelligentes igitur per literas tuas nostro apostolatui præsentatas tuæ devotionis ardorem, quòd videlicet Rom. Ecclesiam matrem tuam super omnia post Deum diligere & honorare proponis, & mandatis nostris omnimodis inhærere, juxta quod à nobis tua nobilitas postulavit, dilectos filios Io. Capellanum & Simonem Subdiaconum nostros, de quorum scientia & probitate nos & fratres nostri plenam fiduciam obtinemus, de fratrum nostrorum consilio ad partes tuas duximus dirigendos, per apostolica tibi scripta mandantes quatenus eos tanquam apostolicæ sedis Legatos benignè recipias, & honestè pertractes, & quæ secundùm Deum in partibus ipsis duxerint statuenda suscipias humiliter, & sine refragatione conserves; ut cùm ad nos Domino dante redierint, nobis referre valeant tuæ de-

votionis affectum, & Rom. Ecclesia tuis efficaciùs possit intendere incrementis. Nos enim eis dedimus in mandatis ut apostolicam in te confirmantes doctrinam, reforment quidquid invenerint reformandum, & tanquam membra capiti apostolicæ sedi conforment, in ipsius devotione pariter & obedientia solidantes: per quos etiam Pallium, plenitudinem scilicet pontificalis officij, venerab. fratri nostro Dioclien. Archiepiscopo transmittimus, ut in partem nostræ solicitudinis evocatus, sine defectu valeat officij sui debitum adimplere. Datum ut suprà.

Scriptum est super hoc in eundem ferè modum uxori ejusdem Regis. In e. f. m. nobili viro S. magno Iupano. In e. f. m. uxori ejusdem S. magni Iupani.

Epist. 527. *In eundem ferè modum Dioclien. Archiepiscopo usque ad verbum* adimplere. Quibus etiam pro nobis & successoribus nostris fidelitatis juramentum, quod tibi sub Bulla nostra mittimus inclusum, devotè studeas & humiliter exhibere.

Epist. 528. *In eundem ferè modum Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Ecclesiarum Prælatis, & aliis Clericis per Dalmatiam & Dioclíam in regno carissimi in Christo filij nostri Vulcani illustris Regis Dioclíæ & Dalmatiæ constitutis, usque ad verbum* solidantes.

EPISCOPO ET CAPITVLO Tripolitan.

Epist. 529. Vt Raimundo primò vacaturum canonicatum & præbendam conferant.

CVm ex apostolatus officio, quod, licèt indigni, suscepimus, ad universos extendere curam provisionis apostolicæ teneamur, specialiùs illis adesse volumus & debemus qui clericali militię deputantur: inter quos illos duximus non immeritò præferendos, de quorum meritis laudabilis conversatio & contracta nobiscum familiaritas, dum essemus in minori officio constituti, nos efficit certiores. Hinc est quòd dilectum filium Raimundum Clericum Ecclesiæ vestræ, quondam familiarem nostrum, universitati vestræ solicitè commendantes, rogamus attentiùs, & per apostolica vobis scripta mandamus atque præcipimus quatenus eum pro reverentia beati Petri & nostra in Canonicum vestrum & fratrem tam libenter quàm liberaliter admittatis, cum præbenda stallum eidem in choro & locum in Capitulo tanquam uni de vestris Canonicis, occasione, contradictione, & appellatione cessantibus, assignantes. Sic autem has primitias precum nostrarum reverenter admittere studeatis, ut devotionem vestram debeamus proinde commendare, & vos in vestris petitionibus efficaciùs exaudire. Alioquin venerabili fratri nostro Patriarchæ Antiocheno dedimus in mandatis ut vobis cessantibus efficere quod mandamus, ipse id, remoto appellationis obstaculo, exequatur, contradictores quoslibet ecclesiastica censura percellens. Datum Laterani II. Kal. Ianuarij.

Scriptum est super hoc Patriarchæ Antiocheno.

VNIVERSO CLERO & populo Cremonensi.

Epist. 530. De S. Homoboni vita, miraculis, & canonizatione. *Vide Baronium ad diem 13. Novembr.*

QVia pietas promissionem habet vitæ quæ nunc est & futuræ, justus & misericors Dominus fideles suos, quos prædestinavit ad vitam, frequenter in hac vita glorificat, & semper in futura coronat; quibus & per Prophetam promittit: *Dabo vos in laudem, gloriam, & honorem in cunctis populis.* & per se pollicetur: *Fulgebunt justi sicut sol in regno patris eorum.* Mirabilis enim in se ipso Dominus, mirabilis in sanctis, mirabilis in omnibus operibus suis, verum nobis exhibet suæ virtutis indicium, & frigescentem jam in pluribus caritatis igniculum, mirabilium suorum signis accendit, assumptis in gloriam suam qui certaverunt legitimè in hoc mundo, ad memorias eorum innovat signa, & mirabilia juxta Prophetam immutat; ut qui sanctus est apud ipsum, sanctus etiam ab hominibus habeatur; & in hoc præsertim hæreticorum confundatur perversitas, cùm ad catholicorum tumulos viderint prodigia pullulare. Licèt autem, juxta testimonium Veritatis, sola finalis perseverantia exigatur ad sanctitatem animæ in Ecclesia triumphanti, quoniam qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit; duo tamen, virtus videlicet morum, & virtus signorum, opera scilicet pietatis in vita, & miraculorum signa post mortem, ut quis reputetur sanctus, in militanti Ecclesia requiruntur. Nam quia frequenter angelus Satanæ se in lucis angelum transfigurat, & quidam faciunt opera sua bona, ut videantur ab

Vide Notas ad Lupum Ferrar. pag. 481. & Notas ad Agobard. pag. 56. & segq.

hominibus, quidam etiam coruſcant miraculis, quorum tamen vita meritò reprobatur, (ſicut de Magis legitur Pharaonis) & etiam Antichriſtus, qui electos etiam, ſi fieri poteſt, inducet miraculis ſuis in errorem, ad id nec opera ſufficiunt ſola nec ſigna, ſed cùm illis præcedentibus iſta ſuccedunt, verum nobis præbent indicium ſanctitatis; nec immeritò nos ad ipſius venerationem inducunt quem Dominus ſuus oſtendit miraculis venerandum. Hæc autem duo ex verbis Evangeliſtæ pleniùs colliguntur, ubi de Apoſtolis loquens ait: *Illi autem profecti prædicabant ubique Domino cooperante, & ſermonem confirmante ſequentibus ſignis.* in eo namque quod ait *cooperante*, eos operatos eſſe demonſtrans; & in eo quod ſequitur *ſequentibus ſignis*, eos exponens immo Dominum in eis miraculis claruiſſe. Hoc etiam Dominus uſque hodie operatur in ſanctis, & potentiam ſuam ſignis evidentibus manifeſtat, dum vivorum curat ægritudines ad memoriam mortuorum, & eos plus poſſe poſt mortem, & feliciùs vivere mortuos, qui in Domino moriuntur, quàm qui vivunt in mundo demonſtrat. Sanè veniens ad præſentiam noſtram venerabilis frater noſter Epiſcopus veſter, multis viris religioſis & aliis honeſtis perſonis de ſua dioceſi comitatus, cujuſdam beati viri, & re & nomine Homoboni, vitam & actus necnon & modum tranſitus ejus humiliter nobis aperuit: in quibus & ſanctæ ipſius deguſtavimus converſationis odorem, Deúmque mirabilem & omnia opera ejus in fide cognovimus & prædicavimus glorioſa. Idem etenim ſanctus, tanquam lignum quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum, quod fructum ſuum dat in tempore ſuo, prout eorundem nobis aſſertio facta tam viva voce quàm aliorum plurium honeſtorum literis patefecit, adeo in lege Domini meditabatur die ac nocte, ut ei ſerviens in timore & ſecundùm Prophetam media nocte ſurgens ad confitendum ei, matutinis ſemper laudibus intereſſet. Miſſæ quoque officium & alias horas cum ſumma devotione frequentans, ita aſſiduis orationibus inſiſtebat, ut in certis horis aut inceſſanter oraret, aut horas ipſas aliquando præveniret; niſi fortè ipſum ſolicitudo, quam ſuper pace reformanda per civitatem tanquam pacificus vir gerebat, aut occaſio eleemoſynæ pro pauperibus acquirendæ, ſeu alia juſta cauſa in aliis operibus miſericordiæ detineret. Qui nimirum ante crucem dominicam ex aſſuetudine ſe proſternens, opus quodlibet faciendo, ſtando, ſedendo, jacendo, ad orationem labia movere continuò videbatur. Inter alia verò pietatis opera quæ tam circa pauperes, quos ſecum in domo propria tenebat, curabat, & pariter procurabat, quàm circa alios indigentes, quibus viventibus humanitatis officium, mortuis ſepulturæ beneficium conſueverat devotus impendere, diligentiùs exercebat, ipſe à ſecularium hominum conſortio ſegregatus, inter quos virebat quaſi lilium inter ſpinas, hæreticorum, quorum pernicies partes illas infecit, auſterus extitit aſpernator. Deducto autem ſic vitæ ſanctæ curriculo, cùm ad matutinale officiũ, prout dictum eſt, in feſtivitate ſancti Brictij ſurrexiſſet, circa Miſſæ primordia idem ſe ante crucem dominicam more ſolito in oratione proſternens, dum cantaretur hymnus angelicus, beato fine quievit. Quæ verò, quot, & quanta miracula fuerint ſubſecuta, & quot advenientibus ad ſepulchrũ ejus ſanitatis beneficia ſint impenſa, cùm longum ſit enumerare per ſingula, unum inter cetera ad aſſertionem catholicæ fidei duximus expreſſiùs annotandum. Cùm enim quædam dæmoniaca mulier ad ſepulchrum ejus deducta fuiſſet, ne aliqua fraus lateret, eadem primò fuit aquâ non benedictâ reſperſa: quæ ſe patienter aſpergi permittens, aquam ſecundò reſpuit benedictam. Et ut res evidentiori experimento pateret, oblatam non conſecratam abſque aliqua præſcientia ſibi recipiens præſentatam, euchariſtiam conſecratam ſubſequenter abhorruit, nec recepit: quæ & meritis ejuſdem ſancti liberata receſſit. Vt autem virtus morum, prout eſt ſuperiùs prælibatum, licèt omnis dubitatio amoveri ex ſubſecutione ſignorum per divinum judicium videretur, fide apud nos clareſceret pleniori, ne miraculorum etiam virtus aliqua fraude poſſet vel figmento juvari, veritatem rei ſolicitiùs duximus inquirendam. Fidem namque, quã ſuper converſatione ipſius abſque figmento hypocriſis fraudulento divinum judicium, ut dictum eſt, manifeſtè oſtendere videbatur, per teſtimonium dilecti filij Oſberti Preſbyteri ſancti Ægidij Cremonenſis præſentis cum Epiſcopo

memorato, recepto ab eo firmavimus juramento: sub cujus obtestatione videlicet juramenti ipse, qui patrinus ejus existens per XX. annos & ampliùs confessionem ejus sæpe receperat, quæ de illius sancti conversatione præmisimus, cum ipso Episcopo & aliis supradictis juratis similiter asseruit esse vera, & de obedientia quam in orationibus, vigiliis, & aliis pœnitentiæ fructibus, quæ sibi ab eo imposita erat, plus injuncto satisfaciens exhibebat, nos reddidit certiores. Ea etiam quæ de miraculis ipsis fuerant nobis exposita, per juramentum omnium prædictorum, qui propter hoc venerant, fide suscepimus pleniori; assertione ipsius Episcopi sub firmo verbo sacerdotis requisita in virtute obedientiæ concurrente: ut sic divinum & humanum secuti judicium, cum majori procedere securitate possemus. Cùm igitur hæc omnia, tam de probitate morum, quàm virtute signorum, ad favorem petitionis, pro qua Episcopus memoratus & alij supradicti ex parte vestra vehementer instabant, concurrere videremus, de fratrum nostrorum consilio, post multam deliberationem habitam cum eisdem Archiepiscopis & Episcopis, quos super hoc ad consilium nostrum admisimus, de divina misericordia & ejusdem sancti meritis confidentes, ipsum sanctorum catalogo duximus ascribendum; statuentes ut in die depositionis ipsius, ejusdem festivitas devotè à vobis & aliis Christi fidelibus annis singulis de cetero celebretur. Inde est quod universitatem vestram rogamus in Domino & monemus, per apostolica scripta præcipiendo mandantes, quatenus ejusdem sancti memoriam, prout dictum est, cum celebritate debita venerantes, ejus apud Deum suffragia humiliter imploretis; per cujus merita ad gaudia æterna pertingere valeatis. Datum Laterani II. Idus Ianuarij.

ARCHIEPISCOPO SIPONTINO.

Epist. 531. Habens literas falsas ignoranter, venia dignus est.

EX literis dilectorum filiorum I. Archipresbyteri, P. & L. Primicteriorum Ecclesiæ Sipontinæ, accepimus quòd cùm super accusatione quam contra Abbatem sancti Benedicti Sipont. falsò R. Clericus, Iohannes Sacerdos, & Bartholomæus Diaconus intendebant, ad eos mandatum apostolicum emanasset, licèt iidem eum nomine monachorum & oblatorum ipsius monasterij sancti Benedicti super multis criminibus, videlicet super dilapidatione, adulterio, perjurio, & falsitate, impeterent, proponentes quòd super his omnibus fuerat coram te convictus, & causa ipsa usque ad sententiam diffinitivam deducta, ipsos tamen Clericos mendaces & Abbatem innocentem in his omnibus invenerunt. Veruntamen idem Abbas fuit in tua præsentia proprio ore confessus quòd quasdam literas, quas à sede apostolica impetrarat, in manu tua resignavit: quas cùm falsas esse constaret, tu ipsum ab officio tamdiu decrevisti manere suspensum, donec nostro se conspectui præsentaret, mandato nostro per omnia pariturus. Vnde videlicet dicti Clerici eundem Abbatem, licèt nec monachi sint ejusdem monasterij nec oblati, sumpserunt materiam accusandi. Sed ipse Abbas illius falsitatis innoxium & inculpabilem se ostendit, constanter affirmans quòd nunquam ad conscientiam vel notitiam ejus de illarum literarum falsitate pervenerat, sed eas pro veris habuerat usque ad tempus quo ipsas, ut dictum est, resignavit. Quocirca fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus ab eodem Abbate cum tertia manu purgatione recepta quòd ei de falsitate literarum illarum non constitit, ipsum ab hujusmodi infamia denunties absolutum, & eidem officium auctoritate nostra restituere non omittas; prædictos Clericos per censuram ecclesiasticam, appellatione cessante, monitione præmissa, compellens ut ab ipsius Abbatis de cetero molestatione indebita conquiescant. Datum Laterani XIX. Kal. Februarij.

DECANO ET CAPITVLO Andegaven.

Epist. 532. Translatio Episcoporum ad solum Romani Pontificem jure pertinet. Cap. Inter corporalia. De transl. Epis.

INter corporalia & spiritualia eam cognovimus existere differentiam, quòd corporalia facilius destruuntur quàm construantur, spiritualia verò facilius construuntur quàm destruantur. Vnde juxta canonicas sanctiones Episcopus solus honorem dare potest, solus autem auferre non potest. Episcopi quoque à Metropolitanis suis munus consecrationis recipiunt, qui tamen non possunt nisi per Romani Pontificis sententiam condemnari. Cùm ergo fortius sit spirituale vinculum quàm carnale, dubi-

tari non debet quin omnipotens Deus spirituale conjugium, quod est inter Episcopum & Ecclesiam, suo tantùm judicio reservaverit dissolvendum, qui dissolutionem carnalis conjugij, quod est inter virum & feminam, suo tantùm judicio reservavit, præcipiens ut quod Deus conjunxit, homo non separet. Non enim humana sed divina potiùs potestate conjugium spirituale dissolvitur, cùm per trãslationem, vel depositionem, aut etiam cessionem, auctoritate Romani Pontificis, quem constat esse Vicarium Iesu Christi, Episcopus ab Ecclesia removetur. Et ideo tria hæc, quæ præmisimus, non tam constitutione canonica quàm institutione divina soli sunt Romano Pontifici reservata. Sicut autem Episcopus consecratus, sine licentia Romani Pontificis suam non debet Ecclesiam derelinquere; sic & electus confirmatus, præter ejus assensum suam deserere nequit Ecclesiam, cui est matrimonialiter alligatus; cùm non debeat in dubium revocari quin post electionem & confirmationem canonicam, inter personas eligentium & electi conjugium sit spirituale contractum. cui profectò episcopalis dignitas nihil addit, cùm quis episcopali præditus dignitate, nullius tamen Ecclesiæ possit Episcopus esse; quemadmodum de illo contingit qui oneri pontificali renuntiat, non honori. Vnde cùm non majus sit vinculum Episcopi ad Ecclesiam quàm electi, maximè cum fuerit confirmatus, immo idem penitùs, & non aliud, idem juris obtinet in utroque. Sicut ergo Episcoporum translatio, vel etiam depositio, sic & electorum cessio post confirmationem ratione spiritualis conjugij soli est Romano Pontifici reservata. Licèt usque ad tempora ista quod cautum fuerat de Episcopis, expressum non fuerit de electis; propter expressam tamen similitudinem vel identitatem potiùs, nemini poterat videri dubium subtiliter intuenti, cùm idem judicium de similibus sit habendum. Sed neque illud quod in canone legitur de electo, ut si ultra quinque menses per suam negligentiam retinuerit viduatam Ecclesiam, nec ibi nec alibi consecrationis donum percipiat, immo Metropolitani sui cedat judicio, aliter intelligentibus poterat suffragari, cùm non intelligatur Ecclesia viduata, quasi sponsum non habeat, sed quia cùm sponsus ejus nondum sit consecratus, adhuc, quoad quædam, quasi viri manet solatio destituta. sicut juxta communem modum loquendi illa dicitur Ecclesia viduata, quæ licèt Episcopum habeat, inutilem tamen perhibetur habere. Nec quod de cessione subsequitur, & statutum fuit ad pœnam, trahi debet ad gratiam; ut sicut Metropolitani judicio electus dejicitur, ita etiam ad aliam Ecclesiam possit transferri; præsertim cùm nec sine auctoritate Romani Pontificis fiat cessio vel dejectio memorata, qui, ut possent ex canone illo, Metropolitanis indulsit. Vnde si circa translationem idem fieri voluisset, quod de cessione dixerat & de translatione poterat expressisse. & quod non est sanctorum patrum decreto sancitum, superstitiosis non est adinventionibus præsumendum; præsertim cùm * nonnunquam intelligatur prohibitum quod non invenitur expressum. Sanè nos, qui sacra docente scriptura monemur ne nostrum alij demus honorem, quoniam apostolatui nostro multis referentibus innotuerat quòd venerabilis frater noster Turonen. Archiepiscopus magistrum W. de Chimeleio, qui electus fuerat in Episcopum Abrincensem & per Metropolitanum suum postea confirmatus, qui aliquandiu tam in spiritualibus quàm in temporalibus ministrarat, in Ecclesiam vestram præter apostolicæ sedis auctoritatem transferre præsumpsit, & Episcopum consecrare, quem & venerabilis frater noster Rothomagensis Archiepiscopus præter apostolicæ sedis mandatum absolvit, & ei tribuit licentiam transeundi, venerabili fratri nostro Bituricen. Archiepiscopo, de quo plenam fiduciam obtinemus, dedimus in mandatis ut inquisita super hoc pleniùs veritate, si rem gestam taliter inveniret, tam memoratum Turonensem quàm ipsum Rothomagensem Archiepiscopos, qui saltem apostolicam sedem super hoc, quod novum emerserat, præsertim cùm juxta traditiones canonicas majores ecclesiasticæ causæ ad sedem apostolicam sint referendæ, consulere debuerunt, à confirmatione pariter & consecratione Pontificum, memoratum verò W. ab executione pontificalis officij nostra fretus auctoritate suspenderet. Qui mandati nostri diligens executor, super quo devotionem ejus digna gratiarum prosequimur actione, cùm per

Vide Marcam lib. 7. De concordia cap. 26. §. 8.

Vide supra epist. 447.

** In Tertia Collect. nunquam*

Vide supra epist. 117.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

confessionem spontaneam eidem Bituricen. Archiepiscopo de veritate negotij constitisset, dictos Archiepiscopos & Episcopum juxta tenorem mandati nostri suspendit. Et quamvis iidem Archiepiscopi Turonen. & Rothomagen. tanquam majores plus excesserint in præmissis, præfatus verò Episcopus minùs, utpote illorum, tanquam majorum, errorem secutus; nos tamen intellecta per literas & per nuntios eorundem Archiepiscoporum confessione spontanea & supplicatione devota, veniam errori dedimus, quia non ex malignitate sed ex simplicitate peccarunt. Et quoniam præfatus Episcopus, qui & minùs peccaverat, &, sicut ex præmissis apparet, severiùs fuerat castigatus, ad apostolicam sedem licèt spontanea voluntate, non tamen sine multis laboribus & expensis accessit, reatum suum recognoscens, humiliter & devotè misericordiam postulans, & judicium non requirens; nos super facto ejus cum fratribus nostris communiter tractatum habentes, & subtiliter indagantes quòd licèt munus sibi consecrationis impensum nec prioris Ecclesiæ ipsum Pontificem fecerit nec secundæ, cùm ad primam non fuerit consecratus, & ad secundam, prioris vinculo perdurante, non potuerit canonicè consecrari, adhuc alteri alligatus conjugaliter; illud tamen providè attendentes, quòd & urgens necessitas & evidens utilitas Ecclesiæ vestræ, quoniam non poteratis in aliam personam idoneam convenire, dispensationis gratiam requirebant, eo de plenitudine potestatis tam à vinculo prioris Ecclesiæ quàm à pœna suspensionis penitùs absoluto, de benignitate sibi apost. sedis duximus concedendum ut priore consensu hactenus perdurante, sicut per literas personarum Ecclesiæ vestræ nobis est intimatum, Andegaven. Ecclesiam tanquam propriusPontifex ad laudem & gloriam nominis Dei, ad honorem & exaltationem ipsius, & ad salutem & utilitatem suam & tam Cleri quàm populi sibi commissi studeat gubernare; ut præveniente divina gratia & sequente plus prodesse velit & valeat quàm præesse; præsertim temporibus istis, quibus cùm abundet iniquitas, & peccatis exigentibus multorum caritas refrigescat, opus est non mercenario, sed pastore. Quocirca vobis per apost. scripta præcipiendo mandamus quatenus ipsum Episcopum tanquam patrem & pastorem animarum vestrarum recipientes humiliter & devotè, reverentiam ei debitam, honorem, & obedientiam impendatis; ut ipse in vobis filialem devotionem inveniat, & vos in eo paternum reperiatis affectum. Datum Laterani XII. Kal. Februarij.

*MONTANARIO SVBDIACONO nostro.

*In vet. cod. MS. Colbert. MONTANO. Epist. 33. Ipsi Priorem sancti Savini, ad quem electus erat, confirmat.

CVm super Prioratu sancti Savini de PlanoSpoleti inter te & Philippum Iohannis Pelagalli quæstio verteretur, & ob hoc ad sedem apostolicam venissetis, dilecto filio nostro G. sancti Adriani Diacono Cardinali causam ipsam commisimus fine debito terminandam; in cujus præsentia quòd Prioratus ipse ad te pertineret probare per electionem canonicam satagebas; cùm à Canonicis ipsius Ecclesiæ primò fuisses electus, qui ab annis quinquaginta Priores in dicta Ecclesia sine contradictione qualibet elegerunt. Verùm præfatus Philippus, quòd idem Prioratus sibi potiùs deberetur, ea nitebatur ostendere ratione, quia per venerab. fratr. nostrum Matthæum Spolet. Episcopum ibidem fuerat institutus, ad quem institutionem ipsam spectare firmiter asserebat. Ad hæc ergo probanda testibus utriusque patris receptis, & eorum depositionibus publicatis, cùm super eis sufficienter esset utrinque, prout jus expostulat, disputatum, antequam diffinitiva sententia proferretur, præfatus Cardinalis pro Ecclesiæ negotiis fuit à nobis in regnum Siciliæ destinatus. in cujus locum substituimus dilectos filios nostros Augonem sancti Eustachij & G. sancti Nicolai in carcere Diaconos Cardinales. Qui cùm, rationibus & allegationibus partium diligenter inspectis, & de causæ meritis habita notitia pleniore, quæ præmissa sunt nobis fideliter retulissent; quia constitit nobis, per confessionem etiam præfati Episcopi, quòd dictus Philippus in præscripta Ecclesia per eum non fuerat institutus, tibi adjudicavimus ipsius Ecclesiæ Prioratum, ab impetitione præfati Philippi, cui super quæstione præmissa silentium perpetuum imposuimus, te sententialiter absolventes. Nulli ergo &c. nostræ diffinitionis &c. Datum Laterani X. Kal. Februarij.

PETRO

PETRO COLIMBRIENSI Episcopo.

Epist. 534. Ea quæ decessores justè hactenus possederãs, ipsi confirmat.

SAcrosancta Romana Ecclesia &c. *usque ad verbum* inclinati, personam tuam & Colimbriensem Ecclesiam, cui auctore Deo præesse dignosceris, cum omnibus bonis &c. *usque ad verbum* suscipimus. Specialiter autem Ecclesias de Covilian. & de terminis ejus ad exemplar bonæ memoriæ C. Papæ prædecessoris nostri, & omnes possessiones laicales quas tam prædecessor tuus quàm tu in prædictis villis & ejus terminis acquisistis, sicut ea justè possidetis & quietè, tibi & per te præfatæ Colimbriensi Ecclesiæ auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti pagina communimus. Decernimus ergo &c. Datum Laterani VII. Idus Ianuarij.

I. CAPELLANO & S. Subdiacono, familiaribus nostris, apostolicæ sedis Legatis.

Epist. 535. Pallium non conceditur nisi Metropolitanis. *Vide supra epist. 525.*

POst dies aliquot ex quo à nostra præsentia recessistis, ex relatione quorundam & inspectione libri censualis cameræ nostræ nobis innotuit quòd Antibaren. Ecclesia inter suffraganeas Ragusan. metropol. numeretur. Vnde cùm tu fili I. librum illum inspexeris, miramur quòd facta tibi copia libri præmissi, nobis non aperuisti expressiùs veritatem. Quia verò non est nostræ intentionis statum Ecclesiarum evertere, devotioni vestræ auctoritate præsentium districtiùs inhibemus ne Antibaren. electo Palleum aliquatenus concedatis, nisi vobis constiterit ejus prædecessores fuisse Palleis decoratos, & dignitatem metropoliticam habuisse. Ne autem iter vestrum & legationis processus valeat aliquatenus impediri, eisdem personis, quibus per vos apostolica scripta dirigimus, sub eodem tenore literas nostras transmittimus, dempto capitulo quod faciebat de Palleo mentionem; ut utrasque penes vos habentes, vel primas vel secundas, prout opus fuerit, præsentetis. Datum Laterani VII. Kalend. Februarij.

ARCHIPRESBYTERO & Canonicis basilicæ principis Apost.

Epist. 536. Suam erga illos benevolentiã & munificentiam declarat.

DErivata in nos ab Apostolorum principe per ipsius merita potestatis ecclesiasticæ plenitudo & apostolatus successio, non ratione carnis per hominem legitimè procreata, sed per Deum ipsius gratia canonicè facta, inter ceteras solicitudines cordis nostri & occupationes, quibus quotidie premimur, utpote quibus solicitudo universarum Ecclesiarum incumbit, ad honorandam ejusdem principis Apostolorum basilicam specialiter nos inducunt, ut cum Propheta psallamus: *Domine, dilexi decorem domus tuæ & locum habitationis gloriæ tuæ.* Sanè cùm Dominus noster in beato Petro, cui nos licèt immeritos constituit successores, in spiritualibus prætulerit universis, & Ecclesiam in temporalibus etiam dilatarit, conveniens esse dignoscitur ut eidem beato Petro in vobis, immo Christo in eo qui nobis exhibuit universa, etsi modicum, tamen aliquid tribuere studeamus, affectum nostrum in effectum humiliter perducentes. Dignum est etenim ut quia variis pressi negotiis, dum circa lapsum religionis nobis propositum in melius reformandum intendimus, dum justitiæ consulimus oppressorum, dum singulorum consultationibus respondemus, dum ad reformandum inter discordantes pacis concordiam & pro diversis Ecclesiarum & provinciarum necessitatibus Legatos à latere nostro dirigimus, dum de terræ orientalis subventione pensamus, principis Apostolorum basilicam dignis obsequiis frequentare non possumus, aliquibus munusculis honoremus; nihil in hoc Apostolorum principi largientes de proprio, sed de suo potiùs rependentes. Verùm cùm decor Ecclesiarum & earum thesaurus præsertim pendeat ex personis quæ ipsis deserviunt & Domini laudes horis intonant constitutis, psallentes ei tam ore quàm corde; vos, qui ad honorem Apostolorum principis in ejus Ecclesia Domino jugiter deservitis, invocantes nomen ipsius, & voce consona modulantes laudes ejus, * immo beatum Petrum in vobis tenui devotionis nostræ munusculo decrevimus honorare; sperantes quòd qui minuta viduæ pauperis acceptavit, nostræ quoque humilitatis acceptabit affectum; non quid, sed ex quo potiùs tribuamus, attendens. Eapropter, dilecti in Domino filij, tam redditum, quem de signis plumbeis sive stagneis Apostolorum Petri & Pauli imaginem præferentibus, quibus eorum limina visitantes in augmentum propriæ de-

* *Deest hoc aliquid.*

votionis & testimonium itineris consummati seipsos insigniunt, prædecessores nostri & nos ipsi percipere consuevimus, quàm auctoritatem fundendi ea, vel quibus volueritis fusoribus concedendi, qui vobis tantùm de ipsis respondeant, vobis & per vos canonicæ vestræ præsentium auctoritate concedimus, & præsentis scripti pagina communimus. Ad hæc, sub pœna excommunicationis districtiùs inhibemus ne quis ea præter assensum & concessionem vestram aliquatenus formare præsumat. Decernimus ergo &c. nostræ confirmationis, concessionis, & inhibitionis &c. Datum Lateraní XV. Kal. Februarij.

PHAREN. EPISCOPO.

Epist. 537. Vt cum aliquot Canonicis Romam, causam suæ translationis dicturus, veniat.

MIrari cogimur & moveri quòd (sicut à multis accepimus) tu regimen Ecclesiæ Iadertin. sine mandato sedis apostolicæ irreverenter assumere præsumpsisti. Licèt enim Clerici Ecclesiæ Iadertinæ cum suæ civitatis nuntiis ad nostram præsentiam accessissent, & nobis tam ex relatione ipsorum quàm literarum inspectione, quas tulerant, patuisset quòd in Iadertin. Archiepiscopum electus fueras, immo veriùs postulatus; quia tamen etsi de modo postulationis possemus reddi per easdem literas certiores, de persona tua nobis non poterat fieri certa fides, nec examinare debebamus absentem, eis de consilio fratrum nostrorum decrevimus respondere ut aliqui de Canonicis ejusdem Ecclesiæ nostro se conspectui præsentarent; ut de studiis postulantium & de meritis postulati certiores effecti, securiùs in ipso negotio procedere valeremus. adjicientes, quòd licèt Episcoporum translatio ad solum pertineat Rom. Pontificem, quia tamen ad venerab. fratrem nostrum Patriarcham Graden. consecratio Iadertin. electi noscitur pertinere, cùm de beneplacito nostro procederet ut tibi Palleum conferremus, & tu nobis juramentum fidelitatis præstares, te proculdubio faceremus dicto Patriarchæ Graden. professionem canonicam & debitam obedientiam exhibere. Sed ipsi nuntij tales noluerunt literas reportare. quibus reversis, sine mandato nostro Ecclesiæ Iadertinæ diceris regimen assumpsisse, & in ea tam temporalia quàm spiritualia ministrare. Quia verò grave nimis est quod de tua præsumptione proponitur, nec subitò volumus damnationis sententiam jaculari, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus & districtè præcipimus quatenus infra duos menses post susceptionem præsentium cum competenti numero Canonicorum Ecclesiæ Iadertinæ iter arripias ad sedem apostolicam veniendi, redditurus nobis super excessu, quem prædiximus, rationem; ita quòd si culpabilis inventus non fueris, cùm nobis de postulatione canonica & personæ tuæ idoneitate constiterit, translationis gratiam & usum Pallei recipere merearis; postmodum debitam nobis fidelitatem, & dicto Patriarchæ professionem canonicam, impensurus. Alioquin ex tunc te noveris ab officio pontificali suspensum, & nos Canonicis Iadertinæ Ecclesiæ dedisse firmiter in mandatis ut aliam personam idoneam canonicè sibi eligant in pastorem. Datum Lateraní III. Nonas Decembris.

Vide infrà lib. 2. epist. 291. & seq.

Epist. 538.

Scriptum est Iadertinis Canonicis in eundem ferè modum usque ad verbum suspensum. Quocirca universitati vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus si prædictus Episcopus præceptum nostrum contempserit adimplere, vos aliam personam idoneam vobis eligatis canonicè in pastorem. Datum ut suprà.

DVCI ET POPVLO Venetorum.

Epist. 539. Ne Sarracenis arma & fabridium subministrent præcenta mercaturæ.

Concil. Later. sub Alex. 3. c. 24.

IN favorem orientalis provinciæ, præter peccatorum veniam quam in suis illuc expensis proficiscentibus pollicemur, & apostolicæ protectionis gratiam, quam eidem terræ subvenientibus indulgemus, illud etiam Lateranen. Concilij constitutum curavimus innovare, quod eos qui Sarracenis arma, ferrum, lignamina galearum ministrare præsumpserint, & in galeis & piraticis eorum navibus curam gubernatoris & regimen exercere, ab Ecclesiæ communione præcidi, & excommunicationi pro sua iniquitate subjectos rerum suarum per Principes seculi catholicos & Consules civitatum privatione multari, & capientium servos, si capti fuerint, fore decernit, ad exemplar felicis recordationis Gregorij Papæ prædecessoris nostri omnes illos excommunicationis sententiæ supposuimus qui cum eis de cetero habere consortium vel per se vel per alios, navibus seu alio quocunque ingenio aliqua re-

rum suarum subsidia impedere vel transmittere attentaverint, quandiu inter nos & ipsos guerra durarit. Verùm accedentes nuper ad apostolicam sedem dilecti filij nobiles viri Andreas Donatus & Benedictus Grilion nuntij vestri nobis exponere curaverunt quòd ex constitutione hujusmodi civitati vestræ proveniret non modicum detrimentum, quæ non agriculturis inservit, sed navigiis potiùs & mercimoniis est intenta. Nos igitur paterno dilectionis affectu, quem ad vos specialiter habemus, inducti, sub districtione anathematis prohibentes ne in ferro, stupa, pice, acutis pironibus, funibus, armis, galeis, navibus, & lignaminibus paratis, vel imparatis, vendendo, donando, vel commutando Sarracenis ministrare subsidium præsumatis, sustinemus ad tempus, donec super hoc aliud dederimus vobis in mandatis, ut in regnum Ægypti vel Babylonis alia inituri commercia, cùm necesse fuerit, transfretetis; sperantes quòd propter hanc gratiam in subsidium Hierosolymitanæ provinciæ debeatis fortiùs animari; provisuri ne quid in fraudem circa statutum apostolicum præsumatis: quia dubium esse non debet eum divina ligari sententia, qui contra propriam conscientiam in elusionem hujus mandati fraudulenter aliquid attentabit. Datum ut suprà.

EPISCOPO GEVRICENSI & Abbati de Boccan.

Epist. 540. De pœna eorũ qui crimen falsi commiserunt. *Vide infrà epist. 549.*

INauditum falsitatis genus tam novitate nocendi quàm præsumptionis audacia universa ferè hactenus inventa genera falsitatis excedens, perpetratum prædecessorum nostrorum temporibus, nostris est auribus revelatum. Sanè proposuerunt nobis dilecti filij magister R. Præpositus Colocen. & magister I. Archidiaconus Seghedien. quòd magister L. Tarvisinus olim ad apostolicam sedem accedens, de regesto felicis recor. Alexandri Papæ prædecessoris nostri quandam chartam dolosè surripuit, quam in ea parte dolosè abscidit, qua tribus aliis chartulis, quia fuerat in quaterno medio, jungebatur, filo integro remanente. Cùm autem idem Præpositus eandem nobis chartulam præsentasset, ex eo rem sic se habere cognovimus, quòd in proximò præcedenti chartula ejusdem regesti quarundam habebatur principium literarum, quas eadem pagina terminabat, & rursum circa finem ipsius paginæ quædam literæ fuerant inchoatæ, quæ finiebantur in folio subsequenti. Cùm igitur hujusmodi falsitatis vitium tanto ampliùs persequi debeamus, quanto majus posset scandalum generare, cùm pro literis de quibus dubium est an à sede apostolica emanarint, ad regestum de consuetudine recurratur, cùm etiam vix posset aliquis ampliùs Rom. Ecclesiam offendere quàm si ei regesta & alios libros surriperet in quibus tam ipsius quàm aliarum Ecclesiarum privilegia continentur, discretioni vestrę per apost. scripta mandamus atque præcipimus quatenus magistrum P. Strigonien. Præpositum & magistrum Robertum Anglicum & Azonem Presbyterum, quos hujus iniquitatis * consocios esse audivimus, ad vestram præsentiam evocantes, ab eis sub jurejurando veritatem diligentiùs exquiratis, quo mandante, cujus consilio, quo conscio, & quo procurante tantæ falsitatis crimen fuerit attentatum. Confessionem autem ipsius sub jurejurando factam, redactam in publicam manum, ac vestris sigillis signatam, ad nos sine dilatione aliqua transmittatis. Volumus autem, & sub eadem distrione mandamus, ut tam eos, quàm alios, qui hujus iniquitatis participes fuisse dicuntur, ad ueritatis assertionem, monitione prævia, per suspensionis & excommunicationis sententiam appellatione postposita compellatis. Datum Laterani III. Kalendas Februarij.

* conscios

Scriptum est super hoc ferè in eundem modum Patriarchæ Gradensi.

P. DE CASTRONOVO Archidiacono Magalonensi.

Epist. 541. Ipsi archidiaconatum confirmat. *Vide suprà epist. 267.*

CVm olim bonæ memoriæ Magalonensis Episcopus, habito dilectorum filiorum P. de Agrifolio Archidiaconi & B. Prioris claustralis assensu, te ad vacantem archidiaconatum ejusdem Ecclesiæ nominasset, Præposito ut nullus ibi, nisi priùs duplici voce sibi concessa, institueretur, per appellationem interpositam inhibente, Episcopus, tum quia contra antiquam Magalonen. Ecclesiæ consuetudinem & commune jus canonum esse dicebat aliquem sibi vocem duarum personarum in eadem Ecclesia vendicare, tum quia ex indulgen-

tia bonæ memoriæ Celestini Papæ prædecessoris nostri, quam in Capitulo præsente Præposito legi fecit, sibi probabat indultum ut vacantem archidiaconatum vel sacristiam, si contra personam ab ipso nominatam aliquid rationabile & canonicum non posset legitimè objici & probari, non obstante contradictione vel appellatione conferret, te de præfato archidiaconatu per annulum investivit, in locum ejusdem corporaliter te inducens. Vnde nominatus Præpositus invidiæ stimulis agitatus, alium ad eundem archidiaconatum præsumpsit postmodum nominare. Cujus facti occasione te & dicto Præposito ad sedem apostolicam accedentibus, nos in minori tunc officio constitutos & dilectum filium nostrum B. tituli sancti Petri ad vincula & bonæ memoriæ M. tituli sanctorum Iohannis & Pauli Presbyterum Cardinales habuistis in vestris quæstionibus auditores. Cùmque multa hinc inde allegata fuissent, tandem dictus prædecessor noster quod ab utraque parte factum fuerat, pro sua voluntate cassavit, sententiando pronuntians quòd aliquibus de provincia scriberet ut tam Episcopum quàm personas ad ordinandum concorditer archidiaconatum monerent, & eorum fortè monitis non admissis, hoc ipsi auctoritate apostolica exequi non differrent. Post hæc verò Geraldo Ioannino, qui nondum ad diaconatus erat promotus officium, præter conscientiam tuam, cùm tunc apud sedem apostolicam pro Episcopo morareris, ipsum archidiaconatum contra propriã pronuntiationem (sicut credimus) contulit circumventus. Nos igitur inhærentes vestigiis prædecessorum nostrorum dicentium sententiam Romani Pontificis posse in melius commutari, cùm aliquid fuerit subreptum, quod de prædicto G. factum fuerat, non obstante donatione quam à venerabili fratre nostro Magalonen. Episcopo in illusionem donationis apostolicæ dicitur recepisse, de communi fratrum consilio in irritum revocavimus, & ei, licèt absenti, cùm liquidò nobis de subreptione constaret, & in manifestis juxta canonicas sanctiones non sit rigor judiciarius observandus, super dicto archidiaconatu perpetuum silentium imponentes, prædicto Episcopo & dilectis filiis Archidiacono & sacristæ Magalonen. dedimus in mandatis ut nullius contradictione vel appellatione obstante, infra unius mensis spatium post literarum nostrarum susceptionem sæpedictum archidiaconatum de persona cui nihil obviaret de canonicis institutis, plena omnium qui præsentes essent interveniente concordia, ordinarent; ne, si fortè iterum suboriretur discordia, fierent noviſſima deteriora prioribus, & error noviſſimus esset pejor priore. Venerabili etiam fratri nostro Archiepiscopo & dilecto filio Decano Arelaten. dedimus in mandatis ut ipsis in executione mandati nostri cessantibus, iidem nullius contradictione vel appellatione obstante illud exequi non tardarent. Cùmque prædicti Episcopus, Archidiaconus, & Sacrista mandatum nostrum infra dictum terminum differrent & negligerent adimplere, prædictus Arelaten. Archiepiscopus attendens personam tuam ad hoc officium non indignam, tibi (sicut ex literis ejus accepimus) archidiaconatum ipsum auctoritate nostra canonicè contulit, & te de ipso per annulum investivit. Cùm igitur nobis de tuæ constet idoneitate personæ, quod de te per eundem Archiepiscopum auctoritate mandati nostri legitimè factum esse dignoscitur, ratum & firmum habentes, archidiaconatum ipsum tibi auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti pagina communimus. Decernimus ergo &c. Datum Laterani VI. Kal. Februarij.

Vide caput Cùm olim. *De sent. & re judicata.*

PRIORI ET FRATRIBVS de Grandimonte.

Epist. 142. Ipsos ad concordiam & mutuam caritatem hortatur.

CVm dilectus filius noster B. frater vester, ortâ olim inter fratres Grandismontis dissensione non modica, cum .. tunc Priore suo & aliis multis fratribus ad sedem apostolicam accessisset, quia tunc controversia ipsa non potuit plenè sopiri, idem B. se transferens ad partes Provinciæ, in Avinionensi diœcesi, in terra dilecti filij nobilis viri R. Comitis Tolosani, de concessione bonæ memoriæ R. Avinionen. Episcopi, ordinis vestri domum construxit, & in ea cum .. fratre vestro tunc & suo & aliis, quos de novo recepit, fratribus est moratus. quanquam à morte prædicti Prioris, & post substitutionem alterius, lite quoque per auctoritatem sedis apostolicæ jam sopita, non videatur posse rationabiliter excusari, quòd usque nunc ad

obedientiam vestram accedere non curavit. Volentes autem, sicut tenemur, matri filiam & membra capiti coünire, cùm & vos circa receptionem fratrum vestrorum vos non debeatis exhibere difficiles,sed benignos, ut eos Christo lucrifacere valeatis, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus atque præcipimus quatenus eundem B. ad vos humiliter redeuntem, & fratres, quos ipse recepit, suscipiatis humiliter,& fraterna caritate tractetis, & inter Ecclesias vestras suscipiatis Ecclesiam quam construxit. Verùm quia de voluntate venerabilis fratris nostri Avinionen. Episcopi & patroni ejusdem Ecclesiæ procedit affectu ut eidem Ecclesiæ in Priorem Clericus præferatur, cùm & vos quibusdam cellis vestris Clericos duxeritis præferendos, volumus nihilominus & mandamus ut vel eidem Ecclesiæ Clericum præferatis, per quem secundùm regularem observantiam vestri ordinis salubriter gubernetur, vel dictum B. & memoratum fratrem ipsius, qui ex facta vobis professione tenentur, à jugo obedientiæ absolvatis,ut ibi de cetero absque inobedientiæ culpa valeant Domino famulari. Quòd si neutrum facere volueritis, ne ipsis perditionis materiam præbeamus, aliter saluti eorum curabimus dante Domino providere. Datum Laterani III. Kal. Februarij.

CONSTANTIEN. EPISCOPO.

Epist.543. Nisi appellatio intra decē dies interponatur, sententia transit in rem judicatam,

QVid ad consultationem, quam nobis nuper fecisti de duabus partibus decimæ frugum feudalium, quas laici tanquam feudum suum religiosis domibus volunt conferre, Presbyteris reclamantibus & invitis & ad suas Ecclesias, unde laici percipiunt sacramenta, decimas ipsas asserentibus pertinere, debeat responderi, per decretalem epistolam ad aliorum postulationem in simili casu dudum à nobis emissam, cujus rescriptum fraternitati tuæ de verbo ad verbum duximus transmittendum, perpendere poteris evidenter. Ei autem quod à nobis similiter postulasti, utrum appellationi sit Clerici deferendum, qui purgationem indictam sibi per sententiam,& ad ipsius receptionem terminum competentem, puta viginti dies vel ampliùs, sine contradictione recipiens, & ad diem veniens, consequenter appellat, causam non exprimens appellandi, nec sit locus, nisi suscipiendæ purgationi, & executioni sententiæ, à cujus latione ac purgatione injuncta ultra * decennium dicitur effluxisse, taliter credimus respondendum, quòd cùm post decem dierum spatium sententia in auctoritatem rei transeat judicatæ,qui ad provocationis subsidium infra id temporis non recurrit, appellandi sibi aditum denegavit,cùm per hoc videatur per interpretationem juris latæ sententiæ paruisse; præsertim ubi causa non redditur appellandi. sed nec executionem ipsius sententiæ ideo convenit retardari, licèt ad hoc agendum quadrimestre tempus regulariter sit statutum; quia id arctari potest nonnunquam à sedente in medio, & etiam prorogari; & qui ab initio sponte recepit terminum breviorem, imputare sibi potest & debet, cùm ex hoc videatur amplioris beneficium contempsisse. unde talis non audietur appellans,nisi fortè adversùs eum modus executionis canonicus excedatur. Datum Laterani III. Idus Ianuarij.

* *f.* decem dies

VVACIEN. ET CENADIEN. Episcopis, & Abbati Siricen.

Epist.544. Committit cognitionem controversiæ inter Episcopum & Abbatem.

CVm dilecti filij S.Abbas de Felduar & magister Obertus nuntius venerabilis fratris nostri Quinqueccliesien. Episcopi pro quæstione quæ vertitur inter eundem Episcopum & ipsum Abbatem, ad nostram præsentiam accessissent, nos eis dilectum filium nostrum G. sancti Nicolai in carcere Tulliano Diaconum Card.concessimus auditorem. In cujus audientia Abbas proposuit memoratus, quòd cum esset in procinctu itineris ad Romanam Ecclesiam veniendi, & supradictus Quinqueccliesien. Episcopus ad monasterium suum hospitandi causa venisset, privilegium quod claræ memoriæ B. quondam Rex Vngariæ super Ecclesiæ suæ libertate concesserat, quam à jurisdictione prorsùs Episcopi exemptã esse proponit, & pecuniam, quam paraverat ad expensas itineris, illi abstulit violenter, ipsúmque in quodam claustro Cistercien. ordinis carceri mancipavit, ne posset vel ad Regem ire, vel Romanam Ecclesiam visitare. Subsequenter verò cùm ad abbatiam suam eum dictus Episcopus remisisset, & coram Rege proposita super hoc querimonia fuisset inficiatus se privilegium ejus & pecuniam accepisse,dictus Abbas,ut suis &Ecclesiæ

suæ gravaminibus provideret, vocem ad nos appellationis emisit, & festum sancti Lucæ proximè præteritum appellationi præfixit: quam appellationem licèt Episcopus ipse admiserit, & promiserit se venturum in termino constituto, post multos dies in eum excommunicationis sententiam promulgavit. E contrario præfatus magister Obertus respondit quòd memoratus Episcopus, pro eo quòd dictus Abbas super falsitate duorum privilegiorum apud eum accusatus fuerat & convictus, & crimen suum ore proprio manifestè confessus, eum non appellantem nec contradicentem deposuit, & misit ad monasterium de Sicodor ad pœnitentiam peragendam: de quo cùm fuisset egressus pœnitentia non peracta, monasterium de Felduar invasit per potentiam laicalem, & Ecclesiam quandam ad ipsum Episcopum pertinentem parochianis propriis spoliavit, Clericos ejus ejiciens domibus propriis verberando. super quibus cùm pluries citatus fuisset, quia contumax apparebat, Episcopus eum excommunicationi subjecit; sed ipse post excommunicationem divina officia celebrare, & bona monasterij violenter rapere, ac dilapidare præsumpsit. Cùm igitur prædictus Card. nobis hæc omnia retulisset, de consensu partis utriusque negotium ipsum vestro duximus examini committendum, & memoratum Abbatem ad majorem cautelam de benignitate sedis apostolicæ fecimus juxta formam Ecclesiæ à vinculo excommunicationis absolvi. Verùm quia idem Abbas ex duplici causa se proposuit injustè gravatum, quoniam & propter monasterij libertatem illius jurisdictioni non suberat, & propter appellationis remedium ab eo tutus esse debebat, cùm super his nobis plena fides facta non fuerit, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus inquisita super præmissis & aliis, si qua fortè alterutra partium duxerit proponenda, diligentius veritate, si legitimè vobis constiterit de libertate monasterij memorati, præfato Episcopo super hoc silentium imponatis, ad ablatorum restitutionem, & privilegij maximè, auctoritate ipsum apostolica per censuram ecclesiasticam, sublato appellationis obstaculo, compellentes, & reformantes in statum debitum quicquid post recessum Abbatis circa monasterium inveneritis immutatum. alioquin cùm dictum monasterium in Quinquecclesien. dioceſi sit constructum, ad exhibendam eidem Episcopo debitam reverentiam compellatis, & sententiam depositionis, quam idem Episcopus in præfatum Abbatem asseruit protulisse, nisi post appellationem ad nos legitimè interpositam vel ex alia causa constiterit iniquè prolatam, sicut rationabiliter lata est, appellatione remota faciatis inviolabiliter observari. Si verò post appellationem ad nos interpositam jamdictum Episcopum in memoratum Abbatem condemnationis & excommunicationis sententiam inveniritis in contemptum sedis apostolicæ dictavisse, ipsum tamdiu nuntietis ab officio pontificali suspensum, donec super hoc per nos aliud fuerit ordinatum. Nullis literis obstantibus, præter assensum partium, si quæ apparuerint à sede apostolica impetratæ. Quòd si omnes &c. duo vestrum &c. Datum Laterani III. Kal. Februarij.

CANONICIS S. LAVRENTII de Spello.

Epist. 145. Confirmat sententiam Cardinalis super Priorem S. Laurentij.

QVæstionem Prioratus inter vos & Albericum Priorem sancti Laurentij de Spello diutiùs agitatam dilectis filiis nostris C. tituli sancti Laurentij in Lucina & I. tituli sanctæ Priscæ Presbyteris Cardinalibus jamdudum commisimus terminandam: qui cùm eidem non possent intendere, majoribus occupati, duobus judicibus de Spello eam de consensu partium commiserunt: à quibus ad Cardinales ipsos eodem Abbate provocante, causa fuit venerabili fratri nostro Spoletano Episcopo & suo conjudici R. delegata. Sed cùm ab eis non fuerit in ipsa quæstione processum, à dilectis filiis nostris S. tituli sanctæ Praxedis Presbytero & G. sanctæ Mariæ in Aquiro Diacono Cardinalibus commissa fuit venerabili fratri nostro Perusino Episcopo. Quam nimirum commissionem ratam habentes, eidem dedimus in mandatis ut dictam causam deberet infra duorum mensium spatium diffinire. à cujus præsentia dictus Albericus sedem apostolicam appellavit. Ipso ergo & sindico vestro in nostra præsentia constitutis, dilecto filio nostro G. sancti Nicolai in carcere Tulliano Diacono Cardinali causam ipsam commisimus fine debito terminandam: in cujus præsentia contra ipsum Priorem dictus sindicus vester multa

propoſuit, quibus eum amovendum à Prioratu oſtendere conabatur. Dicebat enim electionem ipſius canonicam non fuiſſe; cùm & tunc temporis laicus fuerit, & Alexandro ejuſdem Eccleſiæ Priore vivente intruſus ſimoniacè ibidem fuerit per potentiam laicalem; electionis quoque tempore de ipſius Eccleſiæ gremio non extiterat; nec datus volentibus, ſed invitis; ad cujus electionem non omnes fuerunt Canonici convocati; quem etiam C. quondam Duci Spoleti, quòd ad mandatum ejus teneret Eccle-
*f. juraſſe ſiam, * vitaſſe firmiter proponebat; & quòd de genere illorum fuerat ac ſocietate qui Soperclum Priorem ejuſdem Eccleſiæ interficere præſumpſerunt. Præmiſſis itaque rationibus dictum Abba-
*f. deiciebat tem * dicebat Prioratu Eccleſiæ memoratæ. Verùm pars altera electionem ſuam multis nitebatur rationibus roborare; proponens quòd dictus Alexander promotionis ſuæ tempore laicus ſimiliter fuerat, filios habens, & etiam concubinam; & cùm Prioratum voluntate propria reſignaſſet, vos eum unanimiter elegiſtis, & per quinquennium tenuiſtis eum exinde pro Priore: cujus quidem electio non ſolùm à venerabili fratre noſtro Spoletano Epiſcopo, verùm etiam à bonæ memoriæ Celeſtino Papa prædeceſſore noſtro fuit poſtea confirmata. Intentionem itaque ſuam fundare jamdictis rationibus ſatagebat. Quibus fuit à præfato B. taliter obviatum, quòd cùm renuntiatio Alexandri præmiſſa, per vim extorta fuerit & obtenta, nullum vobis poterat præjudicium generare; præſertim cùm neque coram judice ſuo facta fuerit, & tempore illo dictus Alexander vobiſcum pariter poſſeſſione tam Eccleſiæ quàm rerum ipſius eſſet penitùs ſpoliatus. His ergo & ſimilibus coram dicto Cardinale prudenter à partibus allegatis, ipſe allegationibus & rationibus hinc inde productis auditis, & pleniùs intellectis, habito prudentum virorum conſilio, ſæpedictum Albericum à memorato Prioratu removendum ſententialiter diffinivit. Nos ergo ſententiam ejus, ſicut rationabiliter lata eſt, ratam habentes, auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Nulli ergo &c. Datum Kal. Februarij.

STRIGONIENSI ARCHIEPISC. Patavien. & Cenadien Epiſcopis.

Epiſt. 546. Vt cognoſcant de accuſatione Capituli Vvaradienſis contra ſuũ Epiſcopum.

CVm venerabilis frater noſter Epiſcopus & dilecti filij B. Præpoſitus, M. Cantor, S. & M. Canonici Waradien. eſſent in noſtra præſentia conſtituti, ex parte Canonicorum fuit propoſitum coram nobis, quòd conquerentibus eis in præſentia venerab. fratris noſtri Colocen. Archiepiſcopi ſuper quibuſdam injuriis ſibi ab ipſo Epiſcopo irrogatis, Epiſcopus in vocem appellationis erupit, & ipſi nihilominus eum de crimine ſimoniæ ad noſtram audientiã appellarunt. Vtraque verò parte poſt annum & dimidium ad ſedem apoſt. accedente, cùm in eodem propoſito memorati Canonici permanentes, perjurij & ſimoniæ ipſum Epiſcopum reum facere in noſtra & fratrum noſtrorum præſentia niterentur, ex parte ipſius Epiſcopi fuit propoſitum ex adverſo quòd cùm ſuper his citatus non fuerit, nec propter hoc venerit, & ideo jus remeandi domum haberet, non tenebatur ſuis adverſariis reſpondere. Cùmque ſuper his & aliis eſſet ab eis in auditorio noſtro diutiùs litigatum, nos habito cum fratribus noſtris conſilio, volentes parcere laboribus partium & expenſis, cùm & nos plus ſolito variis ſimus occupati negotiis, eas ad vos duximus remittendas, per apoſtolica ſcripta mandantes quatenus juris ordine per omnia conſervato cauſam ipſam diligenter examinantes, & uſque ad diffinitivam ſententiam procedentes, geſta omnia ſigillorum veſtrorum munimine roborata nobis fideliter tranſmittatis; diem aſſignantes partibus competentem, quo recepturæ ſententiam noſtro ſe conſpectui repræſentent. ad quem ſi qua earum venire contempſerit, nos nihilominus, quantum de jure poterimus, procedemus. Quia verò ſupradicti Canonici ſe queruntur à jamdicto Epiſcopo contra juſtitiam ſpoliatos, volumus & mandamus quatenus, ſi rem ita inveneritis ſe habere, ſecundùm quod eidem Epiſcopo dictus Colocen. Archiepiſcopus ſub debito juramenti dicitur præcepiſſe, ablata omnia eis, appellatione remota, reſtitui faciatis; providentes ut eidem Epiſcopo faciatis ab ipſis Canonicis obedientiam, reverentiam, & obſequium debitum exhiberi. Si verò idem Epiſcopus aliquid proponere voluerit contra Ca-

nonicos memoratos, audiatis illud, & appellatione remota fine debito terminetis. Nullis literis &c. Datum III. Kal. Februarij.

ABBATI MONASTERII Francarum Vallium, ejúsque fratribus tam præsentibus quàm futuris regularem vitam professis in perpetuum.

Epist. 547. De confirmatione privilegiorum & bonorum.

RElegiosam vitam eligentibus &c. In primis siquidem statuentes ut ordo monasticus, qui secundùm Deum & beati Benedicti regulam atque institutionem Cistercien. fratrum &c. *usque ad verbum* vocabulis. Locum ipsum in quo præfatum monasterium situm est, cum omnibus pertinentiis suis. grangiam de mala musca. grangiam de Argentia. grangiam de Campignola. grangiam de Rocetta. grangiam de Sornellis. quicquid habetis in Avinione. quidquid habetis in Cavellione. quicquid habetis in Bellicadro. quicquid habetis in Lunello. quicquid habetis in tenimento villæ sancti Ægidij. quicquid habetis in Cavomonte, & aliis locis. Sanè laborum vestrorum &c. Prohibemus insuper ut nulli fratrum &c. Ad hæc etiam prohibemus ne aliquis monachus &c. Insuper auctoritate apostolica inhibemus, ne ullus Episcopus &c. Si verò Episcopus, in cujus parochia &c. Pro consecrationibus verò altarium &c. Quòd si sedes &c. Quia verò interdum &c. Porrò si Episcopi &c. Paci quoque &c. Præterea omnes libertates &c. Decernimus ergo &c. Salva sedis apostolicæ auctoritate. Si qua igitur &c. *usque in finem.* Datum Laterani per manum Rainaldi Domini Papæ Notarij, Cancellarij vicem agentis, Kalen. Februarij, Indictione secunda, incarnationis dominicæ anno M CXCVIII. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno primo.

PRIORISSÆ COENOBII de Curto Rivo, ejúsque sororibus tam præsentibus quàm futuris regularem vitam professis in perpetuum.

Epist. 548. De eodem argumento.

PRudentibus virginibus &c. In primis si quidem statuentes ut ordo monasticus, qui secundùm Deum & beati Benedicti regulam atque institutionem Cistercien. fratrum in cœnobio vestro &c. *usque ad* vocabulis. Locum ipsum in quo præfatum cœnobium situm est, cum omnibus pertinentiis suis. Corvatam Don Garnier, quam Hu. de Illidio Miles dedit vobis laude & assensu heredum suorum in omni usu habendam. & campum Olrici cum integritate. & quicquid in molendino & batarino de Gunencort habetis. & terram quæ est juxta pratum sancti Martini. & illud quod habetis in molendino & batarino ex dono Ginardi Pohiers, ex dono Sybillæ, & filij ejus Arnulfi. tria jugera terræ sita inter campum Olrici & Hugonis, & pratum Daven. & sedem batarini, in quo molendinum ædificastis. & tertiam partem de cultura in territorio de Brenvilla ex dono Galteri de Solascort, & partem Everardi de Irrumceria in eisdem territoriis, tam in nummis, quàm in segetibus, & partem Alberti Corelli similiter vobis ab ipso concessam, & usum in territorio de Brenvilla. Ex dono Hugonis de Ambleio, unam falcatam de prato sub burgo sanctæ Mariæ, & tertias de Mannia, quas *vobis Rainerius de Pares de cultura suorum hominum dedit vobis. Et ex dono Humberti de Doncuria, unum pratum super ripam Mosæ. Sanè laborum vestrorum &c. Liceat quoque vobis &c. Prohibemus insuper ut nulli sororum &c. Paci quoque &c. Decernimus ergo &c. Salva sedis apostolicæ auctoritate. Si qua igitur &c. *usque in finem.* Datum Laterani per manum Rainaldi Domini Papæ Notarij, Cancellarij vicem agentis, III. Kalend. Februarij, Indictione secunda, incarnationis dominicæ anno M CXCVIII. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ tertij anno primo.

* f. nobilis

HEN. ILLVSTRI REGI Vngariæ.

Epist. 549. Ne testes super falsitate cujusdam examinandi impediantur verum dicere. *Vide supra epist. 540.*

INauditam hactenus speciem falsitatis, quam oculis nostris vidimus, serenitati tuæ, quia id expedire credimus, duximus referendam. Cùm enim dudum (sicut moris est apostolicæ sedis) regestum felicis record. Alexandri Papæ prædecessoris nostri cuidam fuisset exhibitum, tanquam rescriptum aliquod inspecturo, ut conceptam iniquitatem pareret, de medio quaterno duo folia est furatus, sicut indiciis deprehendimus manifestis, cujus facinoris testes & conscij perhibentur in regno Vngariæ permanere. Quia verò graviter peccat, & qui loquitur mendacium, & qui subticet veritatem, & publicè interest quòd maleficia non remaneant impunita, magnificentiam

ficentiam tuam rogamus attentiùs, per apostolica scripta mandantes, quatenus, ne testibus illis, qui super jamdicto facinore nominati fuerint, ut perhibeant testimonium veritati, quisquam de regno tuo noceat, aut impedimentum præstare præsumat, eos potenter protegas, & defendas. Datum Laterani II. Nonas Februarij.

LINCOLNIEN. ET VVINTON. Episcopis, & Abbati sancti Edmundi.

Epist. 550. Vt cognoscant causam Episcopi Conventrensis & monasterij.

EX insinuatione venerabilis fratris nostri Conventrensis Episcopi nostris est auribus intimatum, quòd cùm bonæ memoriæ W. prædecessor suus de claustro monachorum ad pontificalem assumptus fuerit dignitatem, voluntatibus Conventren. monachorum usque adeo condescendit, quòd ferè ab omni episcopali jure ipsos exemit in successorum suorum grave præjudicium & jacturam. Possessiones etiam & beneficia quædam Lachefeldensis Ecclesiæ ad sustentationem Clericorum ibidem Deo servientium deputata, & diutiùs in pace possessa, eis absentibus & irrequisitis sub prætextu cujusdam compositionis, quam tamen ipsi monachi non servarunt, alienare præsumpsit, in grave ipsius Lachefelden. Ecclesiæ læsionem. Exinde verò præfati monachi, tacito quòd in episcopalis dignitatis & Episcoporum Conventren. detrimentum esset factum præfati Episcopi attentatum, compositionem ipsam per subreptionem obtinuerunt à felicis memoriæ Alexandro Papa prædecessore nostro postea confirmari. De qua nimirum compositione successores Episcopi memorati videntes tam sibi quàm ipsi Ecclesiæ Lachefelden. enorme periculum imminere, ne adversùs eos præscriptio curreret, cùm non possent naturaliter, civiliter eam interrumpere curaverunt. Cùm ergo Ecclesiarum jura ex apostolatus officio teneamur propensiùs defensare, nec quibusdam velimus consulere cum injuriis aliarum, de voluntate nuntiorum utriusque partis causam ipsam vobis duximus committendam; per apostolica scripta mandantes quatenus vocatis ad vos qui fuerint evocandi, & tam super episcopali jure quàm alienatis possessionibus & beneficiis ecclesiasticis inquisita diligentiùs veritate, quod canonicum fuerit remoto appellationis obstaculo statuatis, facientes quod statueritis per censuram ecclesiasticam à partibus inviolabiliter observari. Nullis literis obstantibus, si quæ apparuerint, harum mentione non habita, à sede apostolica impetratæ. Quòd si omnes &c. duo vestrum &c. Datum Laterani III. Nonas Februarij.

GAVDEMARIO ABBATI Boscaudonen. monasterij, ejúsque fratribus tam præsentibus quàm futuris regularem vitam professis in perpetuum.

Epist. 551. De confirmatione privilegiorum.

RElegiosam vitam eligentibus &c. *usque ad verbum* statuentes ut ordo monasticus, qui secundùm Deum & beati Benedicti regulam atque institutionem Cistercien. fratrum in eodem monasterio &c. *usque ad verbum* vocabulis. Locum ipsum in quo præfatum monasterium situm est, cum omnibus pertinentiis suis. abbatiam de Pratis, abbatiam de Lura, quas ædificastis, cum possessionibus suis. Lavercum, cum possessionibus suis. domum sancti Mauricij, cum pertinentiis suis. vineas de Romonolo. vineas de Capdenaso. vineas de Moilatio. grangiam de Paillairols, cum omnibus quæ in illo territorio habetis. grangiam de Villario Roberti, & quicquid ibi habetis, & possidetis. grangiam de Cantalupa, & quicquid ibi possidetis. præterea, quicquid Ebreduni habetis, & possidetis. Sanè laborum vestrorum &c. Liceat quoque vobis &c. Prohibemus insuper ut nulli fratrum &c. Illud districtiùs inhibentes, ne terras &c. Si quæ verò donationes &c. Ad hæc etiam prohibemus, ne aliquis monachus &c. Licitum præterea sit vobis in causis propriis &c. Insuper auctoritate apostolica inhibemus, ne ullus Episcopus, in cujus parochia &c. Illud adjicientes, ut in recipiendis professionibus &c. Pro consecrationibus verò &c. Quòd si sedes diocesani, &c. Quia verò interdum &c. Porrò si Episcopi &c. Paci quoque &c. Præterea omnes libertates &c. Decernimus ergo &c. Salva sedis apostolicæ auctoritate. Si qua igitur &c. *usque in finem.* Datum Laterani per manum Rainaldi Domini Papæ Notarij, Cancellarij vicem agentis, III. Nonas Februarij, indictione secunda, incarnationis dominicæ anno M CXCVIII. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ tertij anno primo.

IOHANNI MINISTRO domus sanctæ Trinitatis Cervi frigidi, ejúsque fratribus tam præsentibus quàm futuris regularem vitam professis in perpetuum.

Epist. 552. Ipsos & ipsorũ domum recipit sub protectione apostolica. *Vide suprà epist. 252.*

OPerante patre luminum, à quo est bonum omne datum optimum & omne donum perfectum, qui solem suum oriri facit super bonos & malos, etiam diebus nostris, in quibus peccatis exigentibus abundat iniquitas & multorum caritas refrigescit, nonnulli faciente cum eis Domino signum in bonum, (unde inter alia beneficia, quæ nobis misericorditer impertitur, ad gratiarum actiones propensiùs invitamur) posteriorum obliti, ad anteriora cum Apostolo se extendunt, & exuentes veterem hominem cum actibus suis, & novum, qui secundùm Deum creatus est, induentes, in vitæ transeunt novitatem; cùm relictis pro Deo quæ possident, & non quæ sua sunt, sed quæ Iesu Christi quærentes, voluntariam eligunt paupertatem, & divinæ se subjiciunt servituti: quorum desideriis tanto est propensiùs annuendum, quanto per opera pietatis gratiorem præstant altissimo famulatum. Licèt autem secundùm Apostolum neque qui plantat, neque qui rigat, sit aliquid, sed qui incrementum dat Deus, plantationem tamen vestram nonnullo apostolicæ protectionis præsidio dispositimus irrigare; quatenus Deo præstante misericorditer incrementum, fructum proferat exoptatum. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris justis postulationibus clementer annuimus, & præfatam domum sanctæ Trinitatis Cervi frigidi, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus: statuentes ut quascunque possessiones &c. *usque ad verbum* vocabulis. Locum ipsum in quo eadem domus vestra sita est, cum omnibus pertinentiis suis. Ecclesiam de Planellis, cum omnibus pertinentiis suis. Domum Burgi Reginæ, cum omnibus pertinentiis suis. Sanè novalium vestrorum &c. Liceat quoque vobis Clericos vel laicos &c. Prohibemus insuper ut nulli fratrum &c. Chrisma verò &c. Cùm autem interdictum terræ &c. Obeunte verò &c. Paci quoque &c. Decernimus ergo &c. Salva sedis apostolicæ auctoritate, & diocesani Episcopi canonica justitia. Si qua igitur &c. *usque in finem.* Datum Laterani per manum Rainaldi Domini Papæ Notarij, Cancellarij vicem agentis, III. Nonas Februarij, Indictione secunda, incarnationis dominicæ anno M CXCVIII. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ tertij anno primo.

EPISCOPO ET MAGISTRO P. de Corbolio Canonico Parisien.

Epist. 553. Vt controversiam Capituli Lingonensis contra suum Episcopum pertractet.

CVm olim dilecti filij Decanus & Canonici Lingonen. contra Episcopum suum, ad citationem nostram ad petitionem ipsius Episcopi procuratam, ad sedem apostolicam accessissent, expectavimus si Episcopus idem, qui personaliter citatus fuerat, nostro se conspectui præsentaret. Qui cùm nec venisset, nec misisset idoneos responsales, habito cum fratribus nostris super negotio ipso consilio, ipsum pro contumacia manifesta & dilapidatione vulgata, quam non solùm ad aures nostras fama publica detulit, immo etiam Archiepiscoporum, Episcoporum, & aliorum religiosorum virorum testimoniales literæ demonstrarunt, ab administratione totius Lingonen. episcopatus tã in spiritualibus quàm temporalibus omnino suspendimus; ei literis apostolicis districtiùs injungentes, ut suspensionem ipsam curaret inviolabiliter observare. Volentes autem (nisi fortè cedere mallet. quod saluti suæ meliùs expediret) causam quæ inter ipsum Episcopum & dilectum filium Decanum Lingonen. pro Ecclesia vertebatur super dilapidatione & insufficientia & aliis multis injuriis & gravaminibus ipsi Ecclesiæ per eundem Episcopum irrogatis, examinari celeriùs, & canonico fine decidi, ne si prorogaretur diutiùs, caderet irreparabiliter Ecclesia Lingon. quæ jam videtur in parte maxima cecidisse, ipsam tibi, frater Episcope, duximus committendam, per apostolica scripta mandantes quatenus partibus convocatis, si de utriusque partis voluntate procederet quòd per te diffinitiva sententia proferretur, auditis hinc inde propositis, & assitis tibi viris prudentibus, quos tanto negotio cognosceres expedire, causam ipsam fine canonico terminares. Alioquin gesta utriusque partis redacta in scriptis, & sigilli tui munimine roborata, ad præsentiam nostram transmitteres; præfigens partibus terminum compe-

tentem, quo recepturæ sententiam nostro se conspectui præsentarent. Interim autem in procuratore idoneo Lingonensi Ecclesiæ præcepimus provideri. Cùm autem prædictus Decanus & socij ejus cum prædictæ commissionis literis recessissent, dilectus filius E. Archidiaconus Lingonen. advenit: ad cujus instantiam te fili magister P. duximus eidem negotio adjungendum; cùm in primis literis esset expressum, ut tu, frater Episcope, viros tibi prudentes ascires. Volentes igitur ut tenorem prædictæ commissionis inviolabiliter observetis, licèt ex abundanti, ad multam tamen instantiam Archidiaconi memorati, discretioni vestræ præsentium auctoritate mandamus quatenus si dictum Episcopum per judicium inveneritis innocentem, ipsum non solùm ab interdicti sententia, verùm etiam ab impetitione Decani & Capituli super objectis appellatione postposita penitùs absolvatis. Personales autem quæstiones, si quas idem Episcopus & tam prædictus quàm major Archidiaconus adversùs Decanum vel aliquos Canonicorum habuerint, audiatis, & sublato appellationis obstaculo curetis fine debito terminare; talem in procuratorem ipsius Ecclesiæ interim deputantes, qui neutri parti esse debeat de ratione suspectus. Datum Laterani IV. Idus Februarij.

COLIMBRIENSI ET ALIIS Episcopis in regno Portugalliæ constitutis.

Epist. 554. Differentiam inter edictum generale & particulare declarat. Cap. Cùm in partibus. De verborum significatione.

CVm in partibus vestris, peccatis exigentibus, sæpius contingat diversa loca interdicto supponi, quando generale vel particulare dici debeat interdictum, apud vos accepimus in dubium revocari; cùm illi qui ab Ecclesia Romana decorari privilegio meruerunt, videlicet, ut cùm generale interdictum terræ fuerit, liceat eis clausis januis, non pulsatis campanis, exclusis excommunicatis & interdictis, suppressa voce divina officia celebrare, interdicto particulari se asserant non arctari, asserentes illud interdictum generale duntaxat, quando regnum vel saltem provincia tota subjicitur interdicto. propter quod & justitia sæpius deperit, & Prælatorum sententiæ contemnuntur, cùm in aliis interdictis provinciis divina celebrent, & suspensis organis aliorum, ipsi pulsatis campanis, & apertis januis, quoslibet passim recipiant ad divina. Ne autem diversa interpretatio discordiæ causam inter vos ulteriùs & odij fomitem valeat ministrare, vel quòd interdictum dici debeat generale, amodo in dubium revocetur, significatione vobis præsentium intimamus, quòd cùm in privilegiis de regno vel provincia nihil expressè dicatur, nomine terræ non solùm regnum vel provinciam intelligi volumus, verùm etiam villam & castrum; ut & in his locum habeat quod de generali dicitur interdicto; videlicet, ut cùm villa vel castrum generali subjicitur interdicto, præscripta privilegij forma debeat observari. Datum Laterani VII. Idus Februarij.

ARCHIEPISC. ET CAPITVLO Pisano.

Epist. 555. Vt cives suos hortetur illam pacem atque concordiam servare, quam reliqui ordines Thusciæ servabant.

CVm apostolica sedes Ecclesiam & civitatem Pisanam multùm dilexerit hactenus, & in multis studuerit honorare, sicut operis exhibitio, quæ probatio est dilectionis, evidenter ostendit; nos, qui, licèt indigni, ad apostolatus officium sumus Domino faciente promoti, prædecessorum nostrorum & præcipuè sanctæ memoriæ Innocentij Papæ volentes vestigiis inhærere, si quãdo nobis occurrunt per quæ honori Ecclesiæ vestræ ac civitatis debeat derogari, ab eis vos & cives vestros curamus propensiùs revocare; quemadmodum vice versa vos & ipsos ad exequenda illa libentiùs intendimus adhortari, unde possit communis utilitas provenire. Sanè cùm bonæ memoriæ Celestini Papæ prædecessoris nostri temporibus Legati apostolicæ sedis civitatem Pisanam supposuerint interdicto, pro eo quòd cives Pisani à generalibus institutis patriæ deviabant; quia tamen forma tractatus illius nobis primitus oblata non placuit sub eo tenore, ad petitionem & instantiam Pisanorum interdictum duximus relaxandum; ut si, correctione adhibita, forma concordiæ nobis placeret in posterum, eam nobiscum pariter recipere tenerentur. alioquin civitas ipsa reduceretur in sententiam interdicti. Exinde verò dilecti filij Prior & alij civitatum rectores ad nostram præsentiam accedentes, tractatum concordiæ nobis & fratribus nostris pariter obtulerunt: in quo, post correctionem adhibitam, nihil invenimus quod in ecclesiastici juris vel cu-

Vide suprà epist. 56.

jusquam minoris vel majoris personæ præjudicium redundaret. Nec ista dicimus ideo quin concordia illa possint malè utentes abuti, cùm vix contingat in rebus humanis aliquid tam salutiferum inveniri, unde per culpam abutentium aliqua sinistra non valeant provenire: quoniam & Apostolus aliis fuit odor vitæ in vitam, aliis odor mortis in mortem; & ipse Christus lapis offensionis nonnullis extitit, & petra scandali, positus in ruinam & in destructionem multorum. Et licèt omnis potestas à Domino Deo sit, teste scriptura; ea tamen præminentes nonnunquam peccatis exigentibus abutuntur. Nos autem prædictos rectores solicitis exhortationibus curavimus admonere quatenus initam concordiam & firmatam ita providè administrent, quòd per eam & ipsi à gravaminibus liberentur, & aliis gravamina non infligant. Ne igitur in verbis nostris inveniremur mendaces, & in operibus inconstantes, dilectis filiis Potestati & populo Pisano per apostolica scripta meminimus injunxisse ut tractatum concordiæ receptum à nobis & ipsi reciperent, ne communem totius patriæ viderentur impedire profectum. Alioquin per dilectum filium nostrũ P. Basilicæ duodecim Apostolorum Presbyterum Cardinalem, apostolicæ sedis Legatum, civitatem Pisanam in interdicti sententiam mandavimus monitione præmissa reduci. Quod cùm idem Cardinalis effectui mancipasset, quia Pisanos ipsos audivimus fuisse conquestos quòd correcti capitularis eis copiam non exhibuit, & quòd eos præter formam mandati, non solùm interdicto, sed etiam maledicto subjecit, eidem per iterata scripta præcepimus ut competentes eis daret inducias, infra quas copia correcta capitularis exhibita deliberaretur, ut mandatum apostolicum adimplerent. Vos tamen positum interdictum pro reverentia sedis apostolicæ humiliter servavistis, & servatis. Consequenter verò rectores omnium civitatum Thusciæ ad sedem apostolicam venientes, de civibus vestris gravissimè sunt conquesti, quòd ipsi soli, omnibus aliis ad unitatem & concordiam jam inductis, tanquam hostes patriæ imminere omnium excidio viderentur; quòd cùm civitas ipsa maxima sit inter Thusciæ civitates, ex parte illa posset toti patriæ * provenire; & nisi mutato consilio reciperent quod tota Thuscia jam recepit, id non possent ulteriùs æquanimiter sustinere, quin potiùs ad gravamen civitatis illius totis viribus laborarent, quam satius esset perire duntaxat quàm patriã totam trahere in ruinam. Nos igitur affectione paterna volentes Pisanos ipsos, tanquam carissimos in Christo filios, ad quorum profectum Deo teste libenter intendimus, ad viam rectitudinis revocare, cùm turpis sit omnis pars suo non congruens universo, universitatem vestram monemus attentiùs, hortantes in Domino, & per apostolica scripta præcipiendo mandantes, quatenus ipsos monere pariter & inducere satagatis ut pacem & concordiam, inventam, non ad injuriam cujuslibet, vel jacturam, sed ad totius patriæ libertatem tuendam, & excutiendum jugum gravissimæ servitutis, quam ferè universi & singuli de Thuscia receperunt, humiliter recipiant, & observent; (in cujus tractatu, quem cautè eis præcipimus exhiberi, ne jurare ipsos oporteat quod ignorant, nihil, ut credimus, invenimus quod oporteat solicitiùs præcavere) ne dum in suo sensu nimis abundant, & reprobant quod alij approbarunt, & nos ipsi cognovimus approbandum, de nostro videantur judicio non sine culpa sacrilegij dubitare. Si autem (quod non credimus) monitis & præceptis nostris duxerint, sicut hactenus, contumaciter resistendum, nos, si quid eis & vobis pariter sinistrè contigerit, erimus de cetero apud Deum & homines excusati, qui quod ad nostrum officium pertinebat, opportunè & importunè non cessavimus exercere, animam nostram liberare volentes, & vobis ipsis à malis imminentibus præcavere. Quia verò multa sæpe beneficia præstantur invitis, cùm eorum non voluntati sed utilitati consulitur, ut juxta verbum dominicum compellantur intrare, manus nostras, non ex odio, sed ex amore, curabimus in eos duriùs aggravare. Vt autem eorum honori pariter & profectui consulatur, valde quidem expedire cognovimus ut ad id exequendum magis nostra quàm aliena districtione cogantur.

Scriptum est in eundem ferè modum Potestati & populo Pisano.

* damnum *vel* periculum

ILLVSTRI REGI NAVARRÆ.

Epist. 556. Quòd extortũ & inhonestum juramentum nõ sit servandum. Cap. Ad audientiam. De jurejurando in Tertia Collect.

AD audientiam nostram noveris perveniſſe quòd cùm Caſtellæ & Aragoniæ Reges illuſtres anno præterito regnum tuum cum ſuis exercitibus introiſſent, de illo capiendo & dividendo ad invicem tractaverunt. Cùmque ibidem duobus caſtris per violentiam occupatis, tam Eccleſias quàm privatorum terras multipliciter afflixiſſent, quòd deteriora in poſterum facerent minabantur, ſi ſuum poſſent propoſitum adimplere. Vnde totus populus metuens vehementer, quò ſe verteret neſciebat, vel qualiter imminentem poſſet effugere tempeſtatem. Interim autem dictus Rex Aragoniæ ſuos ad te nuntios deſtinavit, de componendis treugis tecum pariter tractaturos, ſecretò per eoſdem requirens ut ſororem tuam ſibi traderes in uxorem. Tu verò attendens quòd vel ſic ſaltem eorum poſſes inſtantiam evitare, tam de treugis quàm de contrahendo matrimonio reſpondiſti quòd ſuam perficeres volũtatem, priùs tamen quàm de regno tuo exirent, nihil horum duceres ad effectum. Poſt hæc autem ad Reges ipſos dicti nuntij redeuntes, reſponſum quod eis dederas, retulerunt. Præfatus autem Rex Caſtellæ metuens ne ſi à regno exirent, ab his quæ promiſeras reſilires, reſpondit ſe à terra tua nullatenus egreſſuros, niſi priùs jurares quæ nuntiis promiſeras te firmiter ſervaturum. Cùmque hoc tibi per eoſdem nuntios intimaſſent, tu conſiderans quòd in necem & exheredationem tuam, ſi fieri poſſet, præfati Reges intendere ſatagebant, juraſti coactus pariter & invitus quod à te fuerat de treugis & matrimonio poſtulatum, quamvis ſoror tua præfato Regi Aragoniæ conſanguinitatis gradu tertio conjungatur. Nos igitur attendentes quòd juramentum non ut eſſet iniquitatis vinculum fuerit inſtitutum, & quòd in malis promiſſis fides ſit * penitùs reſcindenda, ſerenitati tuæ diſtrictiùs inhibemus ne, ſi vera ſunt quæ præmiſimus, occaſione juramenti præmiſſi, quod perjurium eſt veriùs nominandum, procedas ad inceſtuoſam conjunctionem complendam. Datum Laterani III. Idus Februarij.

* In Tertia Collect. potiùs

PANORMITANO, REGINENSI, Capuano, Montis-Regalis Archiepiſcopis, & Epiſcopo Troiano, familiaribus regiis.

Epist. 557. Vt neceſſariam contra hoſtes regni pecuniam ſine mora trãsmittant. *Vide Geſta Innocentij III.*

SI diligenter attenditis, ut debetis, quot & quanta pro honore Regis & ſtatu regni Siciliæ ab obitu illuſtris memoriæ Conſtanciæ Imperatricis ſolicitè geſſimus, & agere non ceſſamus, per effectum operum poteſtis evidenter agnoſcere quòd tutelam Regis & regni balium nobis ab eadem Imperatrice relicta non tam verbo quàm facto recepimus, & ſtudioſiſſimè procuramus. Priùs enim quam dilecti filij magiſter B. Subdiac. noſter & L. judex ipſius Imperatricis & Regis ac veſtra nobis ſcripta tuliſſent, ad defenſionem regni accingebamur viriliter & potenter, & ad reſiſtendum Dei Eccleſiæ inimicis milites in expenſis Eccleſiæ miſeramus. Licèt autem ex puſillanimitate hominum de ſancto Germano, non ex potentia hoſtium, caſtrum ſancti Germani traditum fuerit in manu hoſtili, militibus noſtris ſe recipientibus in monaſterium Caſſinenſe, plus tamen in hoc vobis Dominus & toti regno conſuluit quàm fragilitas humana ſperaret. Nam Marcoualdo circa obſidionem Caſſinen. monaſterij inaniter occupato, Comites, Barones, cives, & alij Regis & regni fideles ex magna parte in ſingulis provinciis convenientes in unum ad reſiſtendum ei, ſibi mutuò ſubvenire juramento firmarunt, immunita munientes, & villas & caſalia reducentes ad civitates & loca munita, & contra eum etiam exercitum congregantes. Interim etiam non ceſſavit manus Domini flagellare tyrannum, cùm milites noſtri ſæpius in exercitum Marcoualdi facientes inſultum, multos ex eis occiderint, multos ceperint, plures etiam vulneraverint, & obſeſſi de obſidentibus frequenter victoriam reportarint. Nec ceſſavit etiam manus noſtra ſuper eum effundere vaſa iræ, non ſolùm ſpiritualiter, ſed etiã temporaliter noſtram ſuper eum immo divinam potiùs potentiam exercendo; cùm per dilectum filium noſtrum I. tituli ſanctæ Priſcæ Preſbyterum Cardinalem, apoſtolicæ ſedis Legatum, tota ferè terra quam idem Marcoualdus habuerat in Marchia, ſit divino munere in manu forti & brachio extento ad dominium Eccleſiæ revocata, munitionibus

ejus, in quibus spem suam posuerat, redactis in cinerem & favillam. Nos etiam thesauris nostris in nullo pepercimus; immo etiam non modicam pecuniæ quantitatem ab aliis mutuantes, dilectum filium I. tituli sanctæ Pudentianæ Presbyterum Cardinalem, apostolicæ sedis Legatum, & cum eo dilectum filium O. Subdiaconum consobrinum nostrum cum eadem pecunia in Marchiam ad Comites, Barones, & alios Regis & regni fideles duximus destinandos; qui jam validum cœperunt exercitum congregare. Fecimus quoque à multis Comitibus, Baronibus, civibus, & aliis multis carissimo in Christo filio nostro Friderico illustri Regi Siciliæ innovari fidelitatem, & nos super tutela ipsius & regni balio per eorum reddi juramenta securos. Licèt autem vobis per literas nostras dederimus in mandatis ut in custodia Regis & cura regni usque ad adventum Legati fungeremini vice nostra; ut meliùs tamen vobis benigna intentio nostra pateret, dilectum filium G. sanctæ Mariæ in porticu Diac. Cardinalem, apost. sedis Legatum, in Siciliam duximus destinandum, qui, sicut vir providus & discretus, vices nostras exerceat in utroque. Cùm igitur pium mentis nostrę propositum, quod circa tutelam Regis & regni quietem gerimus, per nos non debeat retardari, & prædicta Imperatrix ad resistendum turbatoribus regni de thesauro Regis & regni proventibus sufficientem nobis mandaverit pecuniam ministrari, &, juxta quod ex relatione nuntiorum vestrorum accepimus, vos id parati sitis implere, cùm meliùs sit simul & semel expendere quàm expensas amittere successivas, ut Rex & regnum ab ejus defendantur incursu qui non solùm rerum & bonorum excidium, verùm etiam personarum periculum meditatur, fraternitatem vestram rogamus, monemus, & per apostolica vobis scripta mandamus, & districtè præcipimus, quatenus cùm negotium dilationem non capiat, & tutiùs & faciliùs obvietur principiis, quantamcunque pecuniam poteritis tanto negotio necessariam per discretos, fideles, & providos nuntios transmittatis, in stipendia exercitus & alia quæ instantis necessitatis articulus postulat convertendam. Si enim soliciti procuratores existitis & cauti custodes, non debetis parcere rebus, ubi periculum vertitur personarum, nec causas dilationis innectere, ubi gladius non cessat hostilis. Nostis enim, non solùm per auditum, sed etiam per experientiam, tyrannidem Marcoualdi. Nostis qualiter eo procurante non solùm ejusdem regni Principes seculares, verùm etiam majores Ecclesiarum Prælati damnati fuerint exilio, & vinculis ferreis alligati. Nostis etiam, & notitiæ hujus memoria vestris oculis jugiter inculcatur, qualiter nobiles vestri facti sunt membrorum mutilatione deformes. Scitis quòd si Marcoualdus priori potentatu usque hodie potiretur, nec semen etiam nobilium in regno reliquisset, nec ætati, nec sexui, sicut inceperat, pepercisset. Scitis etiam qualiter viros ecclesiasticos & alios quosdam vivos fecerit flamma torreri, quosdam sagimine liquenti peruri, quosdam in maris præcipitari profundum; & ex præteritis qualiter futurus sit vobis & regno, si eam, quam credimus, discretionem habetis, intelligitis manifestè, qui justo Dei judicio in eos ampliùs & crudeliùs dæsevivit qui ei in regni proditione ampliùs servierunt. Experti estis astutiam ejus, & frequentiam pejerandi; & quòd fidem non servet, fideli testimonio didicistis. Providete igitur Regi & regno, immo etiam vobis ipsis, & juxta mandatum Imperatricis ejusdem, quæ talia futura quasi præscia mente prævidit, tantam pecuniam ministretis, quòd prædictus Mar. hostis Dei, Ecclesiæ inimicus, persecutor regni, qui cum omnibus familiaribus & participibus suis excommunicationis est vinculo innodatus, non solùm prævalere non possit, immo nec fugere valeat, & nunc taliter conteratur quòd de cetero regnum ab ejus sit vexatione securum. Oportet enim vos solicitos & studiosos existere, ut exacta diligentia procuretis quod homines regni ad resistendum ei potenter ac viriliter se accingant, & sano pariter ac concordi consilio dirigantur: ne si fortè vos & ipsi ex illa parte remissi aut otiosi fueritis, studium nostrum ex hac parte, quod circa multa versatur, minùs efficax habeatur; propter quod culpa non levis in caput vestrum debeat retorqueri. Speramus autem quòd hæc & alia, quæ imminent facienda, fideliter adimplebitis; tum ex debito fidelitatis, quo nobis & Ecclesiæ Rom. tenemini, & etiam ipsi Regi; tum ex officio quod vobis incumbit, ad quod utiliter exequen-

dum favor apostolicus vobis non deerit opportunus. quin etiam ad honorem & profectum vestrum, si solicitam fidem & fidelem solicitudinem in vobis experti fuerimus, ut speramus, efficaciter intendemus. Nos autem interim assiduè procuramus ut de Lombardis, Thuscis, Romanis, Campanis, & aliis adjacentibus provinciis validus exercitus congregetur, per quem dictus Marcoual. vel fugetur quàm citiùs, vel irreparabiliter conteratur. Ad quæ procuranda rectores Thusciæ apud Vrbem fecimus convenire: cum quibus ita procuravimus, quòd duo millia militum, vel ad minus mille quingentos, nobis sine solidis, in moderatis tamen expensis, similiter & pedites & archarios, quot necessarij fuerint, ad mandatum nostrum in regni subsidium destinabunt: per quos, dante Domino, nisi per vos steterit, reportabimus de inimicis regni triumphum. Volumus etiam nihilominus & mandamus ut nos super tutela * regni balio ante omnia vestro reddatis juramento securos, & juxta providum dicti Legati consilium, tam nostras quàm Regis per universum regnum literas per nuntios idoneos destinetis; ut omni dilatione & excusatione cessante, vestrum imitantes exemplum, id debeant adimplere. Datum Laterani VIII. Kal. Februarij.

* Leg. Regis &

CLERO, BARONIBVS, Iudicibus, Militibus, & universo populo Capuano.

Epist. 538. Vt pro patria contra hostes fortiter decertent.

LIcèt circa statum regni Siciliæ ex generali debito pastoralis officij solicitudinem gerere teneamur, ex eo tamen quòd regnum ipsum ad proprietatem Ecclesiæ pertinet, & nobis ex inclytæ recordationis Constanciæ Imperatricis legitimo testamento carissimi in Christo filij Friderici illustris Siciliæ Regis est cura commissa, tanto ampliùs ad quietem ipsius intendimus & augmentum, quanto ad id rationibus pluribus invitamur. Vnde cùm non sine magnis expensis Ecclesiæ ad ipsius defensionem intenderimus hactenus, & adhuc etiam intendamus, eos quos fideles fuerimus & constantes in articulo necessitatis instantis experti, curabimus, nec eis aut regno aliqua deerimus ratione. Illos verò qui regni meditantur excidium, & Marcouali dominationem affectant, redigemus dante Domino in perpetuam servitutem, ut pater proditor in filiis etiam perpetuò puniatur. Licèt autem castrum sancti Germani à Marcoualdo & sequacibus ejus potiùs ob pusillanimitatem hominum ipsius castri quàm ipsius Marc. potentiam fuerit occupatum, plus tamen nobis & toti regno divino munere castri amissio contulit quàm dicto M. & suis ejus occupatio profuisset; cùm ipso Mar. circa obsidionem monasterij Casinen. inaniter occupato, vos & alij regni fideles contra ejus incursum vos duxeritis fortiùs muniendos. Nos autem, ne quid ex contingentibus omittere videremur, dilectum filium G. sanctæ Mariæ in Porticu Diaconum Cardinalem, apostolicæ sedis Legatum, in Siciliam duximus destinandum, qui nobis in pecunia & aliis quæ necessaria fuerint, propter imminentem regni necessitatem curet liberaliter subvenire. Dilectum autem filium I. tt. sanctæ Pudentianæ Presb. Cardinalem, apostolicæ sedis Legatum, & cum eo dilectum filium Octavianum Subdiaconum & consobrinum nostrum, cum non modica pecuniæ quantitate ad dilectos filios P. Celanen. & R. Teatin. & alios Comites & Barones ejusdem provinciæ misimus, qui non solùm in regni subsidium & fidelium ejusdem Regis & devotorum Ecclesiæ Rom. succursum, sed in exterminium Marc. validum exercitum coadunent; & in proximo dante Domino convenient cum exercitu qui est in Apulia congregatus, & ad debellandum eundem Marc. & exercitum ejus in nomine Domini exercituum in manu forti & brachio extento procedent. Monemus igitur universitatem vestram & exhortamur in Domino, ac per apostolica scripta vobis mandamus, quatenus in fidelitate Regis ejusdem & devotione sedis apostolicæ firmiter persistentes, fortiter & viriliter resistatis inimicis Ecclesiæ, persecutoribus regni, qui vos, sicut hactenus, servituti supponere moliuntur, bona diripere, mutilare personas, & coram viris uxores, & patribus filias, & fratribus dehonestare sorores: quibus, cùm soli fideles nostri de Marchia ipsum & complices suos de terra fugaverint, & modicum quod sibi remanserat, jam penè penitùs occuparint, nisi homines regni mens effeminet muliebris, non solùm est leve resistere, immo etiam de ipsis vobis non est difficile triumphare, cùm eos spoliorum vestrorum cupiditas,

Vide Gesta Innocentij III.

vos autem justitia moveat ad pugnandum. Illi enim ut in servitutem vos redigant, vim vobis inferre nituntur : vos autem violentiam repellitis, ut vestram tueamini libertatem. Præterea, cùm ipsi nec occasionem etiam habeant Regem & regnum & vos ipsos taliter molestandi, defensioni vestræ justitia præstabit effectum, quos ad resistendum viriliter præteritarum injuriarum memoria debet fortiùs animare. Nostis enim qualiter quidam nobiles vestri fuerint macerati exilio, quidam membris honorabilioribus mutilati, quidam flammis traditi, quidam post liquentis adustionem sagiminis, vivētes in mari receperint sepulturam, facti cibus piscium, & marinarum esca modica beluarum. Nostis qualiter omnes in possessionibus fueritis & pecunia diminuti, qualiter Teutonicorum promissionibus defraudati; & ut comprehendamus breviter universa, vix est aliquis in toto regno, qui in se vel suis, persona, vel rebus, consanguineis, vel amicis, grave non incurrerit per Teutonicos detrimentum, quod ex majori parte procuratum est per astutiam Marcoualdi; quē nos jamdudum cum participibus & fautoribus suis excommunicationis vinculo innodavimus, & à vinculis juramenti, quo sibi tenentur, absolvimus universos. Nos igitur hujusmodi præcaventes, ad defensionem vestram potenter intendimus; &, si quid opus esset, eandem peccatorum remissionem concederemus omnibus qui Marcoualdi & suorum violentiam expugnarent, quam concedimus omnibus qui contra Sarracenorum perfidiam ad defensionem orientalis provinciæ accinguntur, *quin per eum impediatur terræ sanctæ succursus.

* *f.* quòd

ARCHIEPISCOPIS, Episcopis, Abbatibus, Prioribus, & universo clero per Calabriam & Apuliam constitutis.

Epist. 559. Ejusdem ferè argumenti cum epistola præcedenti.

IS qui beatum Petrum in fluctibus ambulantem, ne mergeretur, erexit, & pro eo rogavit ne deficeret fides ejus, ipsius naviculam, licèt magnis fluctibus jactetur interdum, non patitur naufragari; sed tempestatem in tranquillum convertens, & aquilonem in austrum, tunc eam mirabiliùs suæ potentiæ dextera gubernat, cùm penè mergi fluctibus, penè ventorum videtur impetu conquassari, juxta verbum Prophetæ dicentis: *In tribulatione dilatasti me.* Qui enim eidem Apostolorum principi potentiam calcandi super scorpiones indulsit, ipse ab Ecclesiæ facie prava in directa & aspera in vias planas immutans, omnia subjicit sub pedibus ejus, & eam de humili exaltat in altum. Sanè qualiter diebus nostris & vestris persecutio invaluerit contra eam, qualiter visa fuerit conculcari, & qualiter Domino faciente cum ea signum in bonum instantia fuerit persecutoris elusa, & ipsa in statum redierit felicitatis antiquæ, ac in eo augmentum susceperit in quo videbatur dispendium incurrisse, patet omnibus manifestè. Innovator etenim veterum & inveterator novorum Dominus Iesus Christus veterem Ecclesiæ Rom. ac regni Siciliæ unitatem, quæ quodammodo fuerat passa scissuram, innovare ac roborare disponens, & innovatam & roboratam in longævæ dirigere secula vetustatis, inclytæ recordationis Constanciæ Imperatrici pium inspiravit affectum, ut carissimum in Christo filium nostrum Fridericum Siciliæ Regem illustrem nostræ tutelæ committeret, & regni balium nobis relinqueret testamento; sicut & vos ipsi audistis, & nos certiores reddidit ipsius transmissi nobis inspectio testamenti. Vnde cùm de salute Regis ejusdem & regni statu sit à nobis solicitiùs cogitandum, & propter hoc regnum ingredi disponamus ut ad introitum nostrum pax ipsi reddatur, immo præveniat potiùs nostrum ingressum, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus & districtè præcipimus quatenus in fidelitate Regis ejusdem & devotione sedis apostolicæ firmiter persistatis, inimicis regni & Ecclesiæ juxta debitum pontificalis officij resistentes, & ad resistendum viriliter inducentes laicos vestræ jurisdictioni subjectos. Exponite singulis & per universam parochiam vestram faciatis exponi tyrannidem Marcoualdi : cujus consilio nobiles vestri passi exilium, & ferreis vinculis alligati, facti sunt membrorum mutilatione deformes : quo procurante magnates vestri, etiam Clerici, fuerunt ignis ardore consumpti, quidam adusti liquenti sagimine, quidam undis submersi: qualiter omnes & singuli vel in personis vel rebus plurimùm prægravati, & prægravandi ulteriùs, si (quod absit) in eis poterit prævalere. Vt enim urbes in villas redigat, nobiles & potentes subjiciat servituti,

servituti, personas rapiat & bona diripiat impotentum, patribus filias surripiat violenter, & maritis uxores, immo etiam ut indigenas universos ejiciat, & alienos in indigenarum labores inducat, ne ipsum denuo de regno contingat expelli, regnum denuo est ingressus, & prioribus pejora committit. Cùm autem jampridem propter suos excessus cum universis fautoribus & participibus suis à nobis excommunicationis vinculo fuerit innodatus, volumus nihilominus & sub eadem districtione mandamus ut ipsum & universos complices ejus singulis diebus dominicis & festivis, pulsatis campanis, & candelis extinctis, excommunicatos publicè nuntietis. Universos etiam qui ei vel in occupatione regni vel aliis favere præsumpserint, vel qui literas vel nuntios ejus in Regis & regni susceperint detrimentum, vel suas ei præsumpserint destinare, eadem sententia innodetis; universas civitates, castella, villas, & Ecclesias, ad quas fortè devenerit, eo præsente subjacere denuntietis sententiæ interdicti. Ad hæc, ea quæ venerabilis frater noster Tarentinus Archiepiscopus, vir utique providus & fidelis, qui tam Ecclesiæ quàm regni diligit incrementum, vobis ad commodum utriusque duxerit proponenda, indubitata fide credatis.

COMITIBVS, BARONIBVS, civibus, & universo populo in Apulia & Calabria constitutis.

Epist. 160. Ejusdem argumenti cum duabus præcedentibus.

SAtis hactenus manus Teutonica regnum turbaverat, satis attriverat opes ejus, satis ipsum viribus & viris exhausserat, ut non denuo moliretur excidium, nec quieti ejus & paci aliquatenus invideret. Verùm Marcoualdus Dei & Ecclesiæ inimicus, antiquus regni Siciliæ persecutor, qui quondam Imperatoris animum ad cædem nobilium, pauperum oppressionem, mutilationem potentum, & magnatum exilium iniquitatis suæ* inducebat, qui muros & munitiones civitatum, ne à se jugum possent excutere servitutis, redigebat in pulverem & favillam, ut quod tunc ejus proposito defuit, iniquè valeat consumere, ut videlicet urbes convertat in villas, & earum augeat servitutem, regnum iterum est ingressus, & prioribus pejora committit, pessima commissurus, si (quod absit) potuerit prævalere: contra quem universos habitatores regni præcedens ejus iniquitas, sicut credimus, sufficienter inducit; utpote cùm vix in regno vel unus etiam valeat inveniri, qui eo procurante in se vel in suos gravaminis causam non senserit, & adhuc etiam materiam habeat deplorandi. Debent enim homines regni ad memoriam revocare qualiter quidam eorum in exilium ducti, membrorum facti sunt mutilatione deformes, qualiter quidam igniti sagiminis liquore perusti, quidam flammis traditi, quidam in maris præcipitati profundum, ad colla eorum molari lapide alligato; qualiter civitates sint muris discinctæ, qualiter divites pauperes cum Ecclesiis spoliati, & ad tantæ crudelitatis memoriam non solùm ipsum persequi, sed & nomen ejus & contra eum unanimiter convenire. Scientes autem fidelitatis vestræ constantiam, quæ inter adversa semper magna eluxit, prædicto M. nullatenus consentire, universitatem vestram monemus, rogamus, & exhortamur attentiùs, ac per apostolica vobis scripta mandamus, quatenus in carissimi in Christo filij nostri F. Siciliæ Regis illustris fidelitate ac devotione sedis apostolicæ solita fortitudine persistentes, eidem Marcoualdo, qui cum omnibus fautoribus & participibus suis excommunicationis est vinculo innodatus, potenter & viriliter resistatis, nec residuum libertatis vestræ patiamini suffocari. Nos enim, si super hoc nostris parueritis monitis & mandatis, ad honorem & profectum *dante Domino intendemus. Illud autem vos nullo modo deterreat, quòd Burgum sancti Germani noscitur occupasse; cùm non suæ virtutis sed habitatorum ipsius timiditati sit penitùs ascribendum, qui eum deseruerant ex toto. Milites enim omnes abierunt illæsi, & apud Montem Casinum, locum utique munitissimum, & necessariis abundantem, intrepidi perseverant: contra quos cùm exercitus Marcoualdi fecisset insultum, sicut accepimus, turpiter est fugatus, multis occisis, & pluribus vulneratis; & fortè divina factum est providentia ut illic inaniter occupetur, ut interim vos & alij contra eum vires vestras fortiùs præparetis. Volumus igitur & mandamus ut, ne qui falsis rumoribus seducantur, hæc per regnũ faciatis publicè nuntiari. Nos autem licèt hactenus contra eum milites studuerimus congregare, nunc tamen de Imperatricis dispositione certiores effecti

* vestrum

Vide Gesta Innocentij III.

* *Deest hoc aliquid.*

per scriptum nobis à venerabilibus fratribus Panormitano, Capuano, Reginensi, Montis Regalis Archiepiscopis & Trojano Episcopo sub ejusdem Imperatricis bulla transmissum, ad defensionem regni tanto ampliùs aspiramus, quanto plus præter debitum officij pastoralis de statu & quiete ipsius tenemur specialiùs cogitare. Verùm ne quid ex contingentibus omittamus, dilectum filium nostrum I. tituli sanctæ Pudentianæ Presbyterum Cardinalem & apostolicæ sedis Legatum ad dilectos filios nobiles viros P. Celanen. & R. Teatin. Comites, quos verè fideles regni & Ecclesiæ Rom. devotos invenimus, cum non modica pecuniæ quantitate in stipendia militum eroganda dirigimus, ut per eos & militum nostrorum subventio & defensio regni celeriter & utiliter procuretur. Studete igitur omnes & singuli taliter præparari, ut pro regni defensione resistatis violentiæ Marcoaldi, qui perpetuæ vos nititur tradere servituti.

Vide supra epist. 557.

ARCHIEPISCOPIS, Episcopis, & universis Ecclesiarum Prælatis in Sicilia constitutis.

Epist. 561. De eodem argumento.

PRæter generale debitum &c. *usque ad verbum* mandavit. Licèt autem ad suscipiendam tutelam Regis ipsius & regni balium assumendum ad regni jugiter præparemur ingressum, quia tamen negotium dilationem non capit &c. *in eundem ferè modum usque ad verbum* assistatis, & nos ad honorem Regis ipsius super ejus tutela & regni balio assicuretis, sicut dicta disposuit Imperatrix; ut ex hoc fides, quam circa eundem Regem & nos ipsos habetis, manifestiùs elucescat, & nos ad honorem vestrum intendere non immeritò debeamus. Nos enim &c. *usque ad verbum* Attendentes igitur qualiter Regi teneamini memorato &c. *usque ad verbum* curetis adesse, quòd ex hoc nos vobis constituatis quodammodo debitores. Præcavete vobis &c. *usque in finem.*

G. *SANCTÆ MARIÆ in porticu Diacono Cardinali, apostolicæ sedis Legato.*

Epist. 562. Ipsi gubernationem Regis minoris & regni Siciliæ cõmittit.

COnstantiam tuæ mentis, prudentiam, dispositionem in arduis negotiis apostolicæ sedis experti, certi etiam de fortitudine quam in negotiis regni Siciliæ pro statu & honore ipsius manutenendo immo etiam promovendo in melius tam nostris quàm prædecessorum nostrorum temporibus habuisti, quod ad præsens circa tutelam carissimi in Christo filij nostri F. Siciliæ Regis illustris & regni dispositionem implere per nos ipsos personaliter non valemus, tibi fiducialiter duximus committendum; scientes quòd in his, sicut & aliis negotiis tuæ curæ commissis, honorem sedis apostolicæ * utiliter & efficaciter promovebis. Hac igitur consideratione inducti, auctoritate tibi præsentium indulgemus ut in negotiis solicitudini tuæ commissis, quæ vel ad tutelam Regis vel regni dispositionem pertinere cognoveris, vice nostra sublato appellationis impedimento, prout melius videris expedire, procedas.

* *f.* vitiliter

NOBILI VIRO L. de Aquila Comiti Fundano.

Epist. 563. Vt Legatus apostolicus obtemperet, & consilio atque auxilio sit.

QVòd in obsequio & fidelitate inclytæ recordationis Constantiæ Imperatricis fortiter perstitisti, quòd inimicis regni restitisti viriliter, & eos etiam expugnasti, gaudemus plurimùm, & ex hoc futuræ devotionis tuæ sumimus argumentum; sperantes, immo etiã pro certo tenentes, quòd jam nunc in regni tuitione fortiùs perseveres, cùm ad nos præter id quòd regnum Siciliæ ad jus & proprietatem Ecclesiæ pertinet, specialiùs ipsius defensio spectare noscatur. Siquidem Imperatrix prædicta legitimum condidit testamentum, quo nobis carissimi in Christo filij nostri F. Siciliæ Regis illustris tutelam & curam regni concessit; ac postmodum vigesimo septimo die mensis Novembris viam est universæ carnis ingressa. Vnde cùm de fratrum nostrorum consilio regnum dante Domino ingredi disposuerimus, ad ipsum solidandum in ejusdem Regis fidelitate ac obsequio, & tranquillitate, pace, ac justitia conservandum, dilectum filium nostrum I. tituli sancti Stephani in Cœlio Monte Presbyterum & G. sancti Adriani Diaconum Cardinales, quos inter fratres nostros syncero prosequimur dilectionis affectu & specialis benevolentiæ brachiis amplexamur, ante faciem nostram duximus præmittendos: qui & adventum nostrum prænuntient, & de benevolentia & gratia, quam ad eundem Regem & regnum gerimus, vos efficiant certiores. Ideóque nobilitatem tuam ro-

gamus, monemus, & per apostolica tibi scripta mandamus, quatenus Cardinales ipsos tanquam Legatos apost. sedis suscipiens humiliter & devotè, vel ad ipsos vocatus accedens, quæ tibi ex parte nostra duxerint proponenda, humiliter audias, & efficaciter prosequaris. Ad obsequium etiam nostrum & regni defensionem taliter accingaris, ut cùm mandatum nostrum ad te iterum emanarit, nihil te prorsùs detineat, quin, si necesse fuerit, nos sequaris, vel ad resistendum inimicis regni & Ecclesiæ juxta dispositionem nostram procedas.

PANORMITANO, CAPVANO, Regin. & Montis Regalis Archiepiscopis, & Episcopo Trojano.

Epist. 564. Ejusdem argumenti.

PRæter generale debitum officij pastoralis, per quod universis Christi fidelibus & singulis provinciis, in quibus nomen colitur Christianum, solicitè cogitare tenemur, illa prærogativa dilectionis & gratiæ, quam prædecessores nostri circa regnum Siciliæ præteritis temporibus habuerunt, & fidei ac devotionis synceritas, quam idem regnum & Principes ejus ferè semper exhibuerunt apostolicæ sedi, ad providendum eidem regno specialiter nos inducunt: quibus nunc causa potior & urgentior supervenit, cùm inclytæ recordationis Constancia Imperatrix carissimi in Christo filij nostri Friderici Siciliæ Regis illustris turelam & regni balium nobis testamento reliquit, & nos super utroque ab omnibus assecurari mandavit. Licèt autem testamentum Imperatricis ejusdem nobis expectemus per vestros nuntios destinari, quia negotium dilationem non capit, cùm Marcoaldus Dei & Ecclesiæ inimicus, persecutor regni, non dormiat, sed regnum perturbare immo etiam occupare cum suæ iniquitatis fautoribus moliatur, dilectum filium nostrum G. sanctæ Mariæ in porticu Diaconum Cardinalem, apostolicæ sedis Legatum, virum utique providum & discretum, verum & veterem regni Siciliæ amatorem, qui pro honore ipsius nullius erubuit faciem potestatis, quem inter fratres nostros speciali diligimus caritatis affectu, in Siciliam duximus destinandum, vices nostras ei tam super hoc quàm aliis negotiis cõmittentes. Credimus enim quòd per *dispositionem & providentiam ejus in fidelitate Regis ipsius & devotione nostra regnum solidabitur universum, & malignantium perfidia confundetur. Ideóque fraternitatem vestram rogamus, monemus, & exhortamur attentiùs, ac per apostolica vobis scripta præcipiendo mandamus, quatenus Legatum eundem tanquam personam nostram recipientes humiliter & devotè, taliter ei super nostris & ejusdem Regis negotiis assistatis, quòd in hoc manifestiùs appareat fides vestra, & ex eo tam piam Imperatricis dispositionem de vestro, sicut jam credimus, cognoscamus processisse consilio, quòd eam non patiamini effectu debito defraudari. Nos enim nec labor personæ nec ulla negligentia revocabit ab illis quæ nos facere deceat, & tanto videantur negotio expedire. Attendentes igitur qualiter nobis & Regi teneamini memorato, ad honorem & salutem ipsius & nostram utiliter & efficaciter eidem Legato curetis adesse, dispositionem & statuta ipsius velut nostra recipientes humiliter, & inviolabiliter observantes, cùm de synceritate ac industria vestra indubitatam fiduciam habeamus. Præcavete vobis & regno ab insidiis Marc. qui licèt aliud mentiatur, regnum tamen non Regi sed sibi usurpare contendit, & in vos & alios Teutonicorum cædes & suam & suorum injuriam vindicare: de quo non est aliquatenus diffidendum, cùm etsi contingeret eum in regnum procedere, non tamen proficeret immo potiùs deficeret labor ejus; præsertim si Sicilia fideliter in ejusdem Regis fidelitate ac Ecclesiæ Rom. devotione persistat. Nos autem contra eum validum exercitum destinamus.

*dispensationem

ILLVSTRI REGI Siciliæ.

Epist. 565. Consolatoria super morte patris & matris.

QVòd prima primi lactis pocula tibi Dominus ab initio miscuit, quòd vix bene balbutientem infantiam quasi continuata reddidit lamentatione disertam, & recenti pueritiæ non solùm recentem sed & repetitum amaritudinis calicem propinavit, tibi tanquam speciali apostolicæ sedis filio specialiter condolemus, & tecum pariter & in te propinatæ tibi amaritudinis violentiam experimur. Recepimus enim per dilectos filios magistrum G. Subdiaconum nostrum & L. judicem nuntios tuos, viros peritos, providos, & discretos, tuæ serenitatis literas, doloris & gemitus expres-

sivas: quibus & patris decessum, & matris obitum, ætas tenerrima deploravit, utpote quæ primùm utrumque flere didicit, quàm elementis plenè alterum nominare. Nondum enim regalis infantia super morte patris consolationem acceperat, & dolorem antiquum superveniens doloris novitas innovavit, & pueritiæ tuæ primitias eorum deputavit exequiis quorum obsequiis secundùm naturæ jura juvari debuerat & solicitiùs & diligentiùs enutriri. Verùm pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra, nobis & tibi super hoc consolationem obtulit salutarem, & in eo tibi consuluit in quo te visus fuerat aliquantulum asperè visitare. Sanè ne, si parceret virgæ, te secundùm Salomonem videretur odisse, aut si te non corriperet, à dilectione sua infantiam tuam ostenderet alienam, cùm juxta testimonium sacræ scripturæ, quos amat arguat & castiget, ut quòd te in primis infantiæ tuę annis in filium adoptaret ostenderet, ætatis tuę primitias misericorditer visitavit, qui castigat omnem filium quem recipit, & facit in tentatione proventum. Vt autem id evidentibus indiciis evidentiùs demonstraret, Vicarium suum ad tutelam tuam misericorditer deputavit, patris defectum patre tibi digniore secundùm miserationum suarum multitudinem recompensans, & matrem tibi meliorem restituens pro matre defuncta, eam scilicet sub cujus capite læva ejus, & dextera ejus, sicut in Canticis legitur, amplexatur: ut dum ipsa te sicut filium foverit, eum à quo castis confovetur amplexibus, ad tutelam tuam & protectionem inducat. Nos igitur, qui præter debitum officij pastoralis, quo sumus singulis & præsertim pupillis & orphanis debitores, te tam ea ratione quòd inclytæ recordationis Constancia Imperatrix mater tua nostræ te tutelæ commisit, quàm eò quòd regnum Siciliæ ad patrimonium Ecclesiæ pertinet, diligere volumus & fovere, ad honorem & incrementum regiæ celsitudinis, statum regni, & fidelium tuorum profectum dante Domino efficaciter intendemus, & circa te paternam curabimus solicitudinem exercere. Monemus igitur serenitatem tuam, & exhortamur in Domino, quatenus omni penitùs mœrore deposito, effugatis tristitiæ tenębris, exultes in Domino, & in eo consolationis suscipias medicinam qui pro temporali spiritualem tibi patrem providit, & in matris obitu matrem Ecclesiam materna solicitudine tuæ indoli deputavit; ut factus postmodum vir, & in regni solio solidatus, eam ampliùs venereris, per quam te cognoveris exaltatum. Dictos autem nuntios tuos serenitati tuæ propensiùs commendamus, quos magnificentiæ tuæ fideles & in commissis sibi negotiis exequendis solicitos sumus & diligentes experti; rogantes celsitudinem tuam, & monentes, ut eos intuitu benigno respicias &c.

PANORMITANO Archiepiscopo.

Epist. 566. Curam & instaurationem monasterij Panormitani committit.

CIrca statum Ecclesiarum, in quibus est ordo regularis statutus, in melius reformandum solicitum te credimus & attentum ut, in eis ordo deperditus restauretur. Sanè significavit nobis dilectus filius nobilis vir R. Comes de Agello, quòd bonæ memoriæ M. Cancellarius pater ipsius monasterium quoddam in civitate Panormitana fundavit, & in eo fratres Cistercien. induxit: quibus exinde recedentibus, Teutonici monasterium ipsum per laicalem potentiam occuparunt. Volentes igitur ut eidem monasterio tua solicitudine succurratur, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus, si res ita se habet, amotis inde Teutonicis memoratis, abolitum inde ordinem Cistercien. fratrum reformes. Quod si regula non patitur, pro eo quòd in civitate inter hominum frequentias est constructum, cum consilio & assensu ejusdem Comitis & fratrum suorum fratres alterius ordinis in eo nostra fretus auctoritate instituas, qui Domino in eo jugiter famulentur, & regularia servent in perpetuum instituta. Datum Laterani VI. Idus Februarij.

MAGISTRO ET FRATRIBVS Hierosolymitani Hospitalis.

Epist. 567. Vt caulam fil. contra fratres militiæ Templi juxta, non vi, prosequantur.

IN totius Christianitatis dispendium, apostolicæ sedis opprobrium, & animarum vestrarum periculum controversia quæ inter vos & dilectos filios nostros fratres militiæ Templi, super quibusdam possessionibus constitutis in tenimento Margati & Valeniæ, vertebatur, nocendi magnitudine ferè universas hujus

temporis controversias excedebat: utpote quæ toti erat Christianitati damnosa, injuriosa nobis, mortifera partibus, utilis inimicis fidei Christianæ, quibus & nocendi audaciam & detrahendi materiam ministrabat. Armaverat in se invicem Christianos, religiosos (si religiosi tamen dici debeant qui nimis injuriosè proprias injurias persequuntur) in gravem religiosorum perniciem excitarat, & manus contulerat in se ipsas, quæ in Christianorum defensionem acies consueverant Sarracenicas expugnare. Non enim sufficiebat partibus disceptare judicio, sed sibi in propria causa * dicentes, violentiam sibi mutuò irrogare & vim vi repellere, non solùm non servato moderamine inculpatæ tutelæ, sed etiam transgressæ ultionis excessu, temerè contendebant; & qui consueverant in hostes fidei Christianæ communes copias communiter congregare, terga vertentes hostibus, non solùm verbis, sed & factis, & scriptis, se invicem graviter offendebant. Cùm autem propter controversiam ipsam dilecti filij Disigius Prior Baroli & Og. Præceptor Italiæ fratres vestri, & ex parte adversa Petrus de Villaplana & Terricus fratres militiæ Templi, ad nostram præsentiam accessissent, præsentato nobis arbitrio quod inter partes protulerant peregrini cum ultramarinæ terræ Prælatis; licèt plenè nobis de jure liqueret, maluimus tamen etiam personaliter ad pacem intendere, ac causam ipsam amicabili compositione sopire, quàm judicio terminare. Fratres igitur tam eorum quàm vestros convocantes in unum, ac de compositione tractantes, de voluntate ipsorum, præsente ac consentiente Seguino Milite, dictas possessiones cum fructibus inde perceptis plenè restitui de fratrum nostrorum consilio fratribus militiæ Templi mandavimus: ita tamen ut postquam ipsi per mensem pacificam possessionem habuerint, eidem Militi, qui proponit ad se possessiones illas de jure spectare, vel filiis ejus post citationem vestram teneantur in vestra curia respondere; sic scilicet quòd vos de principatu Antiochen. & de Comitatu Tripolitano viros idoneos ad judicium convocetis, qui fratribus militiæ Templi esse non debeant de ratione suspecti. Quòd si forsitan eorum aliquos de jure suspectos habuerint, ipsos eis liceat sine malitia recusare, ut judicium penitùs sine suspicione procedat; præsertim cùm ipsis sub obtentu gratiæ nostræ dederimus in mandatis ut nullum sine certa ratione recusent. Quòd si, prout diximus, citati venire contempserint, ex tunc Militem ipsum vel filios ejus in possessionem causa rei servandæ mittatis. Viri autem vocati juramento firmabunt quòd odio, gratia, & timore postpositis, sine aliqua personarum acceptione, causam audient, & secundùm approbatam terræ consuetudinem terminabunt. Quòd si fortè noluerint, venerabilibus fratribus nostris Patriarchæ Antiocheno, Archiepiscopo Nazareno, & Valenienſi Episcopo dedimus in mandatis ut eos ad præstandum hujusmodi juramentum per censuram ecclesiasticam appellatione remota compellant, nec liceat partibus ab eis ante sententiam appellare. Si verò post sententiam alterutra partium duxerit appellandum, cùm appellationem fuerit interpositam prosecuta, nos, ut per eos causa eadem meliùs terminetur quibus meliùs poterunt ejus merita ex locorum vicinitate liquere, ipsam aliquibus de provincia, appellatione postposita, committemus; qui, pensata consuetudine, causam ipsam justitia mediante decident. quorum sententiam faciemus auctore Domino inviolabiliter observari. Per hoc autem quod pro bono pacis hac vice mandavimus, nullum alterutri partium volumus præjudicium generari. Ceteræ verò quas habetis vel habituri estis ad invicem quæstiones, secundùm compositionem inter vos & eos antiquitus initam, & à bonæ memoriæ Alexandro Papa prædecessore nostro & à nobis postmodum confirmatam, tractentur, concordia vel judicio terminandæ. Ideóque discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus, & sub obtentu gratię nostrę, excommunicationis interminatione, in virtute Spiritus sancti, & sub obtestatione divini judicij districtè præcipimus quatenus vos ad invicem diligentes, tam causam ipsam quàm alias honestè, sicut decet, pertractetis; non per violentiam, vel injuriam, contendentes; sed quæ pro utraque parte videtur facere, in judicium rationabiliter deducentes. Sciturí quòd si qua partium contra tam expressam inhibitionem venire præsumpserit, nos super eam durissimè manus nostras curabimus aggravare. Datum ut suprà.

* jus

PRIMICERIO ET CLERO Mediolanensi.

Epist. 568. Quòd Legatis & Nuntiis apostolicis ab omnibus justa procuratio debeatur. *Cap.* Cùm instantia. *De censibus.*

CVm instantia nostra quotidiana sit, secundùm debitum apostolicæ servitutis, omnium Ecclesiarum solicitudo continua, quoties ipsarum negotiis promovendis non possumus personaliter imminere, per fratres nostros ea expedire compellimur, quos à nostro latere destinamus; illius exemplum in hac parte secuti qui discipulis suis in mundum universum transmissis, ipse in medio terræ salutem fuit personaliter operatus. Hinc est quòd cùm nuper dilectum filium B. tituli sancti Petri ad vincula Presbyterum Cardinalem, apostolicæ sedis Legatum, pro negotiis Ecclesiæ in Lombardiam duxerimus destinandum, & is civitatem vestram ingressus procurationes à vobis exigeret, quæ consueverunt apostolicæ sedis Legatis & Nuntiis exhiberi; vos non attendentes quòd dicitur ab Apostolo, *Si vobis spiritualia seminavimus, non est magnum si carnalia vestra metamus,* ne vos ad onus procurationis arctaret, nisi à Canonicis majoris Ecclesiæ se faceret antea procurari, sedem apostolicam appellastis, &, sicut idem Cardinalis per suas nobis literas intimavit, in aliis etiam non modicùm injurioſi fuistis. Propter quod dilecti filij Præpositus sancti Nazarij & A. Canonicus sancti Stephani sindici & procuratores vestri cum dilecto filio Abbate sancti Vincentij ad sedem apostolicam venientes, ut super his statueremus ordinem & mensuram ex parte vestra suppliciter postulabant. Licèt autem pro eo quòd prædicto Cardinali vel potiùs nobis in ipso contumaciter resistentes, (juxta verbum dominicum: *Qui vos recipit, me recipit: & qui vos spernit, me spernit*) necessaria denegastis, non pro vobis sed contra vos potiùs meruerint exaudiri; quia tamen paternam affectionem, qua nobis est * proprium de Romanæ sedis clementia misereri semper & parcere, offensi etiam deponere non valemus, de consilio fratrum nostrorum taliter in hujusmodi duximus respondendum. Quòd cùm omnes Ecclesiæ Legatis & Nuntiis apostolicæ sedis procurationes impendere teneantur, ab earum præstatione nullam prorsùs volumus haberi excusatam, nisi fortè per speciale privilegium sedis apostolicæ (quod non credimus) sit exempta, etiamsi longissimo tempore procurationis obsequium non impenderit; cùm in talibus præscriptio sibi locum nequeat vendicare; cùm nos à provisione pastoralis solicitudinis circa omnes Ecclesias nunquam omnino cessemus. Sanè in his exigendis eum modum & ordinem volumus observari, ut nulla Ecclesia vel Prælatus se indebitè prægravari rationabiliter conqueratur. Si verò de communi collecta Legatorum & Nuntiorum nostrorum expensas duxeritis faciendas, quod vobis non duximus inhibendum, ex hoc nobis & nostris nullum præjudicium volumus generari quò minùs possint à quocunque maluerint procurationes sibi debitas postulare: ita quòd si exactus ultra suam gravatus fuerit facultatem, sibi ab aliis restauretur, nuntiis tamen nostris in necessariis exhibendis pareat quicunque fuerit requisitus humiliter & devotè: ita tamen quòd in fraudem nihil penitùs attententur, nec per communes ministros procurationis obsequium, si noluerint, recipere compellantur. Qui verò contumaciter eis duxerit resistendum, omni prorsùs appellatione remota per ecclesiasticæ districtionis sententiam compescatur. Super injuriis autem dicto Cardinali temerè irrogatis volumus & mandamus quatenus ei satisfactionem congruam impendatis; ad quam, si fortè contempseritis exhibere, ipse vos appell. remota compellat. Datum Laterani XII. Kal. Martij.

In Tertia Collect. perpetuum

Scriptum est super hoc B. tt. S. Petri ad vincula Presbyt. Cardin. apostol. sedis Legato.

*ABATI DE * CERRETO*

*In Tertia Collect. CERRECO.

ACcedentes ad præsentiam nostram dilecti filij Præpositus sancti Nazarij & A. Canonicus sancti Stephani sindici & procuratores dilectorum filiorum Primicerij & Cleri Mediolanensis, de ordinariis majoris Ecclesiæ nobis graviter sunt conquesti, quòd cùm ipsi Legatos & Nuntios apostolicæ sedis devotè recipiant & procurent, dicti ordinarij & procurare ipsos renuunt, & procurantibus ad expensas subsidium impertiri. unde Clericis Mediolanen. grave querebãtur præjudicium generari. Cùm enim per civitatem ipsam sæpe contin-

Epist. 569. Vt Mediolanenſium causam, quare procurationem Legatis negarint, cognoscat. *Cap.* Accedentes. *De præscriptionibus.*

gat transitum facere nostros Nuntios & Legatos, quanto in eorum procurationibus faciendis pauciores existunt, tanto facientes ampliùs prægravantur; & quanto per plures onus esset procurationis divisum, tanto à facientibus faciliùs portaretur. Qui siquidem ordinarij, cùm pro eis & aliis vigilare jugiter non cessemus, & spiritualia, sicut Dominus dederit, omnibus ministrare, cur in hujusmodi speciali se jure satagant tueri, non videtur; præsertim cùm & Apostolus dicat, *Si vobis spiritualia seminamus, non est magnum si carnalia vestra metamus*, & instantia nostra quotidiana sit omnium Ecclesiarum solicitudo continua, sicut plenius norunt præsentes pariter & remoti. Volentes autem ut quod omnibus imminet, ab omnibus comportetur, discretioni tuæ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus prædictis ordinariis ad tuam præsentiam convocatis, nisi per speciale privilegium apost. sedis à præstandis procurationibus ostenderint se immunes, etiamsi longissimo tempore procurationis obsequium non impenderint, cùm in talibus sibi præscriptio locum nequeat vendicare, ipsos ad procurationis sarcinam ordine debito subeundam appellatione remota teneri decernas. Si quid etiam aliud dicti sindici contra præfatos ordinarios habuerint quæstionis, audias illud, & remoto appell. obstaculo justitia mediante decidas; faciens quod decreveris per censuram ecclesiasticam firmiter observari. Datum Lat. VII. Kal. Martij.

MAGISTRO ET FRATRIBVS Hospitalis quod Theutonicum appellatur.

Epist. 570. Ordinationem novam ab illis factam confirmat.

SAcrosancta Romana Ecclesia &c. *usque ad verbum* suscipimus. Specialiter autem ordinationem factam in Ecclesia vestra juxta modum Templariorum in Clericis & Militibus, & ad exemplum Hospitalariorum in pauperibus & infirmis, sicut providè facta est, & à vobis recepta, & hactenus observata, devotioni vestræ auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti pagina communimus. Nulli ergo &c. nostræ protectionis & confirmationis &c. Datum Laterani XI. Kal. Martij.

**PATAVIENSI EPISCOPO.*

**In Tertia Collect.* PITAVIENSI

Epist. 571. Vt prava judicandi consuetudo rescindatur. Cap. 3. extra de consuetudine.

AD nostram noveris audientiam perveniſſe quòd in tua dioceſi etiam in cauſis eccleſiaſticis conſuetudo minùs rationabilis habeatur, quòd cùm aliqua cauſa tractatur ibidem, allegationibus & querelis utriuſque partis auditis, à præſentibus, literatis & illiteratis, ſapientibus & inſipientibus, quid juris ſit, quæritur; & quod illi dictaverint, vel aliquis eorum præſentium conſilio requiſito, pro ſententia teneatur. Nos igitur attendentes quòd conſuetudo quę canonicis obviat inſtitutis, nullius debeat eſſe momenti, cùm ſententia à non ſuo judice lata nullam obtineat firmitatem, ut in cauſis eccleſiaſticis ſubjectorum tuorum, poſtquam tibi de meritis earum conſtiterit, ſententiam proferre valeas, ſicut ordo poſtulat rationis, auctoritate tibi præſentium, præmiſſa conſuetudine non obſtante, concedimus facultatem. Nulli ergo &c. Datum Laterani XII. Kalendas Martij.

PATAVIENSI EPISCOPO.

Epist. 572. Datur illi potestas absolvendi incendiarios. In margine epistolæ 23. remisimus lectorem ad epist. 572. Sed erratum est in numero. Vide epist. 577.

SIcut ex parte tua noſtro fuit apoſtolatui reſeratum, prædeceſſores noſtri felicis recordationis Clemens & Celeſtinus & devotionem tuam & gentis tibi ſubjectæ duritiam attendentes, ut abſolvere ac judicare poſſes incendiarios in tua dioceſi conſtitutos fraternitati tuæ de benignitate ſedis apoſtolicæ indulſerunt. Nos igitur tibi, quem inter fratres & coëpiſcopos noſtros ſyncera diligimus in Domino caritate, abundantiorem deferre volentes honorem, & illud nihilominus attendentes, quòd ex hoc vita hominum faciliùs corrigatur, ad exemplar eorundem prædeceſſorum noſtrorum poteſtatem incendiarios tuæ dioceſis abſolvendi devotioni tuæ auctoritate præſentium indulgemus; niſi fortè tantus ſit aliquorum exceſſus, ut eos oporteat ad ſedem apoſtolicam deſtinari. Nulli ergo &c. Datum Laterani XI. Kal. Martij.

HENRICO DIACONO.

Epist. 573. Ipsi Ecclesiam litigiosam cōfert, adversatióque silentiū imponit.

CVm inter te & Albertum Clericum de Tetingin ſuper Eccleſia ſancti Calixti quæſtio verteretur, partibus in noſtra præſentia conſtitutis dilectum filium noſtrum G. ſancti Nicolai

Diaconum Card. deputavimus auditorem: coram quo cùm fuisset aliquandiu litigatum, & idem nobis quod invenerat fideliter retulisset, nos rationibus utriusque partis diligenter auditis & cognitis, tibi adjudicantes Ecclesiam nominatam, ad quem de jure spectabat, te ab impetitione prædicti adversarij tui prorsùs absolvimus, perpetuum super hoc sibi silentium imponentes. Nulli ergo &c. nostræ diffinitionis & absolutionis &c. Datum Laterani XIII. Kalendas Martij.

C. QVONDAM HILDESEMEN. *Episcopo.* [Sine salutatione.

Epist. 374. Ne quis propria auctoritate, sine consensu Papæ, ex una Ecclesia in aliâ migret. *Vide supra epist. 335.*

QVòd tibi apostolicæ salutationis alloquium denegamus, non ex malevolentia nostra procedit; sed cùm olim præter auctoritatem apostolicæ sedis, ad quam cessiones, depositiones, & translationes Episcoporum spectare noscuntur, ad Herbipolen. Ecclesiam ab Ecclesia præsumpsisses Hildesemen. trãsire, Archiepiscopis & Episcopis Alemanniæ ac tibi ipsi (si tamen ad te literæ nostræ pervenerunt) & tam Herbipolen. quam Hyldesemen. Capitulo contra te literas curavimus destinare: quas cùm ad eos ad quos mittebantur, sicut ex relatione cursorum nostrorum accepimus, noverimus perveniſſe, ab ipsis juxta tenorem ipsarum in te credimus fuisse processum. Sanè non erat nobis tutum in hoc articulo dissimulare apostolicæ sedis injuriam, aut privilegiorum nostrorum æquanimiter sustinere jacturam, ne dissimulatio in approbationem & taciturnitas in consensum posset ab aliquibus allegari. Vnde maluimus in te, licèt olim dilectum nobis, cùm in minori essemus officio constituti, aliquam exercere vindictam, quàm impunitus excessus traheretur à posteris in exemplum. Miramur autem non modicùm, & non sine ratione movemur, quòd contra nos ausus es ponere os in cœlum, asserens quòd contra te nec citatum nec convictum non fuerat sententia proferenda. Sed ecce, in quo alterum judicas, te ipsum condemnas, cùm tuum non fuerit de superiori temerè judicare, & in eo quod in excusationem tuam immo potiùs accusationem nostram allegas, tertium membrum omiseris, cùm in manifestis non sit ordo judiciarius requirendus. Verùm utrum excessus tuus fuerit manifestus, conscientiæ tuæ relinquimus discernendum, cùm non potuerit esse occultum quod tam publicè factum fuit & per totam Teutoniam publicatum. Tu etiam confessus videris de crimine, cùm in literis ad nos directis, quas adhuc apud nos in testimonium reservamvs, Herbipolen. te præsumpseris Episcopum appellare. Nec credere de facili debuisses quòd in odium tuum aut in exaltationem alicujus & depressionem alterius duximus procedendum, cùm te dilexerimus hactenus, & adhuc etiam (nisi forsan tu ipse impedias) diligimus; & non glorioſum, sed periculosum, nobis existeret, in favorem alicujus in te proferre sententiam, aut aliquem ex malevolentia condemnare. Omni ergo excusatione cessante, si apud nos desideras gratiam invenire, mandatum studeas apostolicum adimplere; non rediens ad Hildesemen. Ecclesiam, & ab Herbipolen. recedens; ut tunc tandem, quem circa te in hoc etiam geramus affectum, evidenter agnoscas.

NOBILI VIRO VV. COMITI Casertan.

Epist. 375. Vt capros Regis & regni Siciliæ hostes diligenter custodiat, séque modestè gerat.

LIcèt hactenus inter ceteros Principes regni Siciliæ specialem de nobilitate tua fiduciam haberemus, nunc tamen prudentiam tuam in opere manifestissimè sumus experti, quæ talia nuper per Dei gratiam procuravit ex quibus honor Regis & noster ac regni defensio ad tuum magnificè proveniet incrementum. Accepimus enim, & pro certo tenemus, quod Duibuldum, occultum olim nunc autem manifestum persecutorem Regis & regni, non sine magna discretione ac prudentia captum vinculis tradidisti, qui potentior erat in regno quàm Marcoualdus Dei & Ecclesiæ inimicus, immo etiam sine cujus favore dictus Mar. nec ingressum nec progressum in regnum aliquatenus habuisset. Cùm igitur te & posteritatem tuam secuturam in hoc Dominus præviderit exaltandam, nobilitatem tuam rogamus, monemus, & exhortamur in Domino, & sub obtentu gratiæ nostræ ac debito quo carissimo in Christo filio nostro F. illustri Regi Siciliæ teneris, districtè præcipimus quatenus facta tibi à Domino gratia prudenter utaris, nec des honorem tuum alij, nec gloriam tuam participes alienis. Nos enim tam in honoribus quàm terra & aliis quæ à nobis duxeris postulanda, nobilitatis tuæ potentiam dante Domino

Domino curabimus dilatare. Tu verò, ſicut caram habes gratiam noſtram & Regis, memoratum D. & alios quos cum ipſo cepiſti, tam cautè, tam diligenter, & arctè facias cuſtodiri, quòd nec fugere poſſint, nec circumvenire valeant tuæ induſtriam probitatis. Nec te Marcoualdi aut ſuorum minæ deterreant, nec preces demulceant, nec munera frangant, nec promiſſiones emolliant, aliquorum juramentis aut obligationibus quibuſcunque omnino non credens, donec de terris, perſonis, & rebus ita providè cum noſtro conſilio diſponatur, ut per hoc & Regis honos & regni tranquillitas & tuus profectus per nos magnificè procuretur; pro certo confidens quòd nos ultra fortè quàm credas tuum procurabimus incrementum. Quoniam ſi, quod abſit, ſemel tuas manus evaderet, in te ac terram tuam perpetuò deſæviret. Volumus autem ut ſuper hoc nobis conſilium tuum pleniùs & voluntatem exponas; ut cognita intentione quam habes, poſſimus expreſſiùs reſpondere.

PE. COLIMBRIENSI Epiſcopo.

Epiſt. 576. Vt omnes jura epiſcopalia ſuo Epiſcopo perſolvant.

FRatrum & coëpiſcoporum noſtrorum juſtitiæ conſulere volumus, & eorum gravaminibus præcavere; ne ſi noſtro fuerint ſubſidio deſtituti, gravem ſentiant læſionem. Sanè ſignificaſti nobis in noſtra præſentia conſtitutus, quòd quidam in tua dioceſi commorantes, eò quòd in Canonicorum ſanctæ Crucis vel aliorum privilegiatorum ſunt fraternitate recepti, jura tibi epiſcopalia non perſolvunt. Eapropter, venerabilis in Chriſto frater, tuis precibus annuentes, auctoritate tibi præſentium indulgemus, ut quandiu confratres hujuſmodi moram fecerint in domibus ſuis in habitu ſeculari, & ab Eccleſiis tuis eccleſiaſtica receperint ſacramenta, ſicut priùs, tibi jura epiſcopalia ſolvere teneantur. Nulli ergo &c. Datum Laterani XIII. Kal. Martij.

STEPHANI BALVZII TVTELENSIS

ADMONITIO AD LECTOREM.

SEquentes epiſtolæ non extant in ſuperioribus editionibus. Sed ex diverſis locis conquiſitas, cùm pertineant ad primum annum pontificatus Innocentij, heic vice appendicis edendas eſſe cenſuimus. Et fidelitates quidem Petri Præfecti & Comitis Ildebrandini editæ fuerant à Materno Cholino in fine libri ſecundi, loco non ſuo. Epiſtolam verò ad Oddonem Epiſcopum & Capitulum Pinnenſe ſuppeditavit tomus ſeptimus Italiæ ſacræ Ferdinandi Vghelli, reliquas Chronicon Gervaſij monachi Cantuarienſis.

IVRAMENTVM FIDELITATIS Innocentio III. præſtitum à Petro Præfecto Vrbis.

Epiſt. 577. *Vide ſuprà epiſt. 23. & Geſta Innocentij III.*

IN nomine Chriſti. Ego Petrus Vrbis Præfectus juro quòd terram quam mihi Dominus Papa procurandam commiſit, fideliter procurabo ad honorem & profectum Eccleſiæ, non vendam, nec locabo, nec infeudabo, nec impignorabo, nec aliquo modo alienabo quicquam ex ea. Iuſtitias & rationes Eccleſiæ Romanæ ſtudiosè requiram & recipiam, & jura ipſius recuperare ſtudebo, & recuperata & habita conſervabo & defendam, quandiu mihi procurationem dimiſerit. Stratam cuſtodiam, & juſtitiam exercebo. Ad cuſtodiam munitionum diligens ſtudium & operam efficacem impendam ut ad honorem & mandatum Eccleſiæ Romanæ bene cuſtodiantur. Caſtellanos & ſervientes nec mutabo nec alios introducam, nec mutari faciam nec alios introduci, præter mandatum Domini Papæ. Fideles & vaſſallos de patrimonio Eccleſiæ ſine ſpeciali mandato Romani Pontificis ad fidelitatem & dominium meum non recipiam, & ex ea non faciam mihi affidatos teneri, niſi procuratione durante. In terra meæ procurationi commiſſa munitiones ædificari non faciam ſine ſpeciali mando Domini Papæ. Quandocunque fuero requiſitus per Dominum Papam aut nuntium vel litteras ejus, reddam rationem de procuratione fideliter. Et quandocunque juſſus à Domino Papa vel ab Eccleſia Romana, integrè & liberè reſignabo. Hæc omnia juro me fideliter ſervaturum ſine fraude pro poſſe meo. Salvo in omnibus mandato Domini Papæ. Sic

me Deus adjuvet & hæc sancta Dei evangelia.

IVRAMENTVM COMITIS Ildebrandini.

Epist. 578. EGo Comes Ildebrandinus ab hac hora in antea fidelis ero beato Petro & Domino meo Papæ Innocentio ejúsque successoribus canonicè intrantibus & sanctæ Romanæ Ecclesiæ. Non ero in facto, neque in dicto, neque in consilio, aut in consensu, ut vitam perdant aut membrum, vel capiantur mala captione. Consilium quod per se vel per suum nuntium aut per suas literas mihi manifestaverint, ad eorum damnum me sciente nulli pandam. Si eorum certum damnum sciero, si possum, remanere faciam; sin autem, aut per me aut per meũ nuntium vel per talem personam, quam pro certo credam eis dicturam, significabo. Papatum Romanum & regalia beati Petri, & nominatim Montem altum, & quicquid aliud teneo de ipsis regalibus, adjutor ero ad retinendum, quæ non habet ad recuperandum, & recuperata ad retinendum & defendendum contra omnes homines. Cùm autem à Domino Papa fuero requisitus per litteras ejus aut per nuntium suum certum, ad præsentiam ejus accedam, ubi securus possum accedere, & in manibus ejus ligium hominium ei faciam. Hæc omnia bona fide sine fraude & malo ingenio observabo. Sic me Deus adjuvet & sancta hæc evangelia.

ODDONI EPISCOPO & Capitulo Pennens.

Epist. 579. Confirmat cõpositionem factam inter Episcopum Pennensem & monasterium S. Viti de Furca.

INnocentius Episcopus servus servorum Dei venerabili fratri Oddoni Episcopo & dilectis filiis Canonicis Pennensibus salutem & apostolicam benedictionem. Iustis petentium desideriis dignum est nos facilem præbere consensum, & vota quæ à rationis tramite non discordant effectu prosequente complere. Eapropter vestris justis postulationibus * impartientes assensum, quæ inter bonæ memoriæ Odorisium Pennensem Episcopum & Odolerium Priorem sancti Viti de Furca, super justitiis quas Pennensis Ecclesia in Ecclesia sancti Viti de Piscaria, quæ memoratæ Ecclesiæ sancti Viti de Furca noscitur esse subjecta, diocesana lege tanquam matrix Ecclesia vindicabat, amicabiliter intercessit, sicut legitimè facta est & ab utraque parte recepta, & hactenus observata, ut in scripto authentico confecto exinde continetur, auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat &c. Si quis autem &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum XIII. Kal. Maij, pontificatus nostri anno primo.

* benignum

REGI ANGLIÆ.

Epist. 580. Scribit pro monachis Cantuariensibus.

INnocentius Episcopus servus servorum Dei illustri Regi Angliæ salutem & apostolicam benedictionem. Quoniam de regia celsitudine spem certam & fiduciam obtinemus ut Ecclesias & ministros ecclesiasticos dignè satagat honorare, ipsósque suæ defensionis & protectionis munimine confovere, regalem magnitudinem ad hæc libenti animo apostolicis exhortationibus invitamus, & animum tuum ad ea volumus inducere per quæ Regi Regum, cujus propitiante gratia regni obtines dignitatem, dignis operibus valeas complacere, ipsiúsque tibi conciliare favorem. Nos itaque pro dilectis filiis nostris monachis Cantuariensis Ecclesiæ preces apostolicas porrigimus, magnificentiam tuam rogamus, monemus, & in Domino attentiùs exhortamur, quatenus ipsos & eorum Ecclesiam propensiùs habeas commendatos intuitu precum nostrarum, & ob reverentiam glorioſi martyris Christi Thomæ, qui sanguine martyrij Cantuariensem Ecclesiam illustravit, & à malignantium propulsione defendas, & eis sua jura illibata studeas & integra conservare. Datum Romę apud sanctum Petrum Non. Martij, pontificatus nostri anno primo.

SVFFRAGANEORVM Cantuariensis Ecclesiæ ad Innocentium Papam.

Epist. 581. Referunt in causa capellæ de Lambee. *Vide supra epist. 432.*

REverendo Patri & Domino Innocentio Summo Pontifici suffraganei Cantuariensis Ecclesiæ salutem. Gratias agimus gratiæ largitori, qui suam fundans Ecclesiam supra petram, in Petro & per eum in successoribus ejus fratres suos confirmandos esse prædixit. Vnde & cùm de beatæ recordationis Celestini Papæ III. obitu essemus perturba-

ti, superveniens nuntius electionis vestræ nubilum nostræ tristitiæ desiderabiliter serenavit. Non reliquit nos orphanos, qui pro patribus filios, qui loco sanctorum suscitat Nazareos. Congratulamur gratiæ Dei, qui vos à primitivis adolescentiæ motibus ita erudivit & informavit ad tantæ mysterium dignitatis, ut Ecclesiæ incolumitas tota post Deum de vestræ potestatis auctoritate pendeat, & quæ in aliquibus membris suis infirmata est, sub indulto nobis Innocentio ad justitiam & innocentiam convalescat. Noveritis igitur quòd susceptis paternitatis vestræ literis ad venerabilem patrem nostrum Cantuariensem Archiepiscopum & nos directis, quarum vobis transcripta transmisimus, ad mandatum prædicti patris & Metropolitani nostri Cantuariæ infra XXX. dies susceptionis illius cum omni devotione convenimus, carissimo fratri nostro Conventrensi Episcopo manum consecrationis una cum eodem Archiepiscopo imposituri, & super his quæ à vestra sanctitate in mandatis accepta fuerant communi deliberatione & consilio tractaturi. Nos autem ibidem pro his & ad hæc specialiter constituti, prædictum patrem & Archiepiscopum nostrum devotum invenimus, ut in his quæ injuncta fuerant, licèt gravia viderentur, vestræ dispositionis imperio juxta mandati formam & nostræ universitatis consilium obediret. Cùm autem satis exacta deliberatione super his invicem tractaremus, quibusdam nostrum scilicet, quibus rei gestæ series pleniùs quàm ipsi Archiepiscopo innotuerat, constanter asserentibus, multis etiam viris magnis & prudentibus & fide dignis id ipsum assertivè protestantibus, pariter advertimus religionem vestram ex suppressione veritatis multipliciter circumventam. Primò, quòd cum capella, de qua agitur, de speciali indulgentia piæ recordationis Vrbani Papæ in honore beatorum martyrum Stephani & Thomæ à bonæ memoriæ B. Archiepiscopo constructa fuerit, sicut eam beatus martyr Thomas plurimíque ipsius prædecessores in honorem Protomartyris Stephani præconceperant construendam, nec in litteris Vrbani Papæ, quæ de eadem capella demolienda dicuntur emanasse, nec in præscriptis vestræ sanctitatis apicibus, quæ ipsius Vrbani Papæ litteris maximè videntur inniti, de prædicta indulgentia mentio facta fuit. unde nec ipsius indulgentiæ vigor per has vel illas videbatur infirmari. Secundò, quòd inclitæ recordationis Gregorius Papa indulsit ut per literas Domini Vrbani prædecessoris sui à tribus mensibus ante obitum suum contra Archiepiscopum B. & Clericos suos directas, nisi de novo mandato, minimè procederetur. Vnde cùm litteræ ejusdem Vrbani per indulgentiam ejusdem Gregorij suspensæ fuerint, & nulla Clementis Papæ vel alterius post illum inhibitio super hoc innotuerit, nihil in apostolicæ prohibitionis contemptum circa præfatam capellam videtur attemptatum. Tertiò, quòd cùm monachis Cantuariensibus in causa dicta procedendi facultas non suppeteret, eò quòd Vrbani litteras Gregorij indulgentia suspendisset, interventu Domini R. illustris Regis Angliæ & venerabilis W. Rothomagensis Archiepiscopi, necnon & Dunelmensis, Wintoniensis, Saresberiensis, Conventrensis, Rossensis Episcoporum, & Cancellarij Angliæ tunc Eliensis electi, iisdem monachis instantibus in Capitulo Domino & illustri Regi Angliæ & Abbate Cistercienſi multísque aliis & magnis præsentibus recitata, super hæc ita convenit, ut capella quæ prope muros Cantuariæ fabricata fuit, in locum remotiorem, quemcumque delegisset Archiepiscopus, sine subsecutura reclamatione liberè transferretur. Sed & iidem monachi omnibus aliis querelis spontanea voluntate renuntiaverunt, séque dispositioni Archiepiscopi sui per omnia subjecerunt; &, sicut à quibusdam fratrum nostrorum audivimus, Archiepiscopus & monachi sui se invicem in pacis osculo receperunt. Quartò, quòd cùm bonæ memoriæ Celestino Papæ processus totius negotij innotuisset, præfato Archiepiscopo nostro de prædicta Capella & præbendis ejus ad indemnitatem Cantuariensis Ecclesiæ liberè disponendi facultatem indulsit, & sic statum capellæ confirmavit. Vnde postmodum memoratis Archiepiscopo & monachis super eadem dispositione tractatum habentibus, unanimi assensu complacuit per nuntios utriusque partis ad sedem

Vide cap. Quòniam ad Episcoporum. *De rescriptis in secunda Collectione.*

apostolicam destinandos sedis ipsius consilium super hoc expetere & expectare, Archiepiscopo id consilio Domini Papæ committente, ut in ejus esset dispositione sub quibus cautionibus, manente capella, Cantuariensis Ecclesiæ provideretur indempnitati. Nuntiorum autem prædictorum iter duo de monachis Cantuariensibus prævenientes, præter conscientiam vel Archiepiscopi vel Prioris & Conventus, sicut idem Conventus in Capitulo super hoc requisitus viva voce protestatus est, à claustro clanculò recedentes, & ob hoc ab Archiepiscopo non immeritò secundùm regularem disciplinam sententia sunt excommunicationis innodati; qui tacita veritate vel egressus eorum vel sententiæ quam justè super hoc exceperant, iidem eorum quæ suprà meminimus litteras prædictas ad ipsum Archiepiscopum & nos impetraverunt. His rationibus cùm universitati nostræ videretur esse juri consentaneum vestræque paternitati placiturum litterarum executioni supersederi, donec super rei veritate vestra instrueretur religio; dictus etiam Archiepiscopus, ne quid mansuetudinis & humilitatis omitteret, ex abundanti tam per se quàm per nos instanter obtulit ut de electis quos monachi Cantuarienses vellent Episcopis vel cujuscunque ordinis viris religiosis de omnibus quæ præcesserant, & de hujus mandati executione acceleranda vel differenda, eorum pareret arbitrio. Monachis autem hæc voluntariè magis quam justè recusantibus, præmissis moti rationibus ipsum Archiepiscopum ad hoc induximus, ut ipso interim subsistente, de solita sedis apostolicæ clementia confidentes, totum negotium ad vestram excellentiam referremus; supplicantes attentiùs ut ita super hoc vestra disponat prudentia, ne inter regnum & sacerdotium in Anglia jam orta dissensio invalescat. Turbati sunt enim vehementer ex hoc mandato Rex & regni magnates, eò quòd jure canonico videatur licitum, & hactenus consuetudine Anglicana obtentum, ut tam Archiepiscopi, quàm Episcopi, quàm etiam laici, auctoritate diocesani Episcopi possint Ecclesiam conventualem in suo construere fundo. Vos igitur, Pater in Christo carissime, quod super hoc expedire videritis, veritate cognita disponatis. scituri profectò quia quod statueritis Dominus Archiepiscopus & nos debito & devoto exequemur affectu. Quòd si sanctitati vestræ testimonium nostrum videatur minùs sufficere ad fidem, placeat vobis pleniorem hujus veritatis inquisitionem aliis quos elegeritis demandare, quorum relatione vestra sublimitas edocta, quod altissimo magis placere noverit, diffiniendo decernat.

ABBATVM CISTERCIENSIVM regni Angliæ ad Papam.

Epist. 182. De eodem argumento.

REverendo Domino & Patri Innocentio Dei gratia Summo Pontifici, suæ sanctitatis filij & servi devotissimi, E. Rievallis, R. de Boxeleia, I. de Forda, B. de Straford, W. de Ponte Roberti, H. de Stanlege, & W. de Basinguvas Abbates, totúsque Cistercienſium Abbatum de Anglia Conventus, salutem debitam, cum humili subjectione, reverentiam & obedientiam. Cùm sacrosancta Romana Ecclesia, cui Domino disponente præestis, mater sit omnium Ecclesiarum in Christo, in multiplicandis eis, enutriendis, ac defendendis materna caritate atque sedulitate uti consuevit, & sic de adulta jam sobole gratulari, ut novam quotidie procurare non desinat. Quòd si in tot filiis ejus duo aliqui se in utero ipsius aliquando collidunt, materna gravitate atque prudentia litem hanc dirimere novit, & in id ipsum reducere dissidentes, ne & ipsi ab invicem consumantur, & ipsa utroque orbetur filio una die. Hinc est quòd pro beati Thomæ martyris Ecclesia, quæ ac si recens purpura totam vestit & ornat Ecclesiam Dei, quanta possumus gemituum ac precum profusione paterna viscera pulsamus, ut convertamini aliquatenus, & clementius aliquid cogitetis super eam. Securis enim apostolica jam ad radicem plantationis hujus novellæ, quod gementes dicimus, posita est. Sed si terram non occupat, si fructum facit, si denique fructum plurimum, securim vestram vel ad modicum suspendi humiliter supplicamus. Sanè non sine nutu divinæ dispensationis beatus martyr in loco nativitatis suæ memoriam sibi elegisse videtur; præ-

sertim cùm diffinitione Regum ac Principum, cum consilio Episcoporum ac totius Cleri, cum denique exultatione universæ terræ fundata, ipsorum etiam monachorum Cantuariensium, quæcunque ipsi vestræ majestati suggesserint, solennem in audientia publica gratiam & assensum meruerit. Denique si monachis illis contra Prælatum suum talem tantúmque Prælatum ad tam pium opus demoliendum res ad vota cesserit, numquid nos deinceps tam pernicioſi virus exempli omnem cœtum Religiosorum inficiet, & cornua increscent omnibus inobedientiæ filiis, ut levi occasione insurgant & impingant in parentes suos? Omnis jam domus rupto pacis & obedientiæ vinculo desolabitur; & ubi tanti auctoritas mali convaluerit, unusquisque vorabit carnem brachij sui. Quidque ad loci hujus venerationem cum beati martyris illustri gloria præclara sui merita fundatoris accedunt, qui de nostro grege ad tanti officij cultum assumptus, magni illius mensuram gradus, ut mundus testis est, glorificè adimplevit, & in priori nihilominus humilitate & in multa omnium admiratione perseveravit. Et vir quidem ille, & vita venerabilis, & doctrina incomparabilis, & signis illustris, omnibus inter se & monachos suos illos solenniter consopitis, perægrè consummatus est, Christianæ fidei pietati tam pretiosa morte quàm vita eximia testimonium reddens. Non moveat, quæsumus, sanctitatem vestram livor istorum, nec post fata quiescens, quibus ignoscat Deus; quòd quem vivum inexorabiliter sunt persecuti, & veteres post mortem inimicitias in operum ejus reliquiis demoliendis dissimulare non possunt. Reverendo proinde successori ejus Domino nostro nunc Cantuariensi Archiepiscopo, contra quem præfati monachi suum levavere calcaneum, etiamsi ora humana tacuerint, opera ejus testimonium perhibent de illo, cùm luceant prorsùs omnibus qui in domo sunt. In viis ambulat gloriosorum prædecessorum suorum; qui, si veteres & novi revoluuntur annales, similia à suis monachis pertulisse invenientur. Iudicem eum esse incorruptissimum personarum prorsùs & munerum acceptione deducta nemo est in regno Anglicano qui dubitet. Benedictio proinde parvulorum pauperum, pusillorum, ac viduarum super eum continua ac copiosa descendit. Religiosi omnes non dominum eum vel judicem, sed patrem inveniunt & advocatum. In camera ejus non solùm ad colloquium, sed passim & indifferenter ad hospitij gratiam suscipit eos. De conscientia denique bona constans ei atque fidele testimonium perhibemus, quia ipse est unica ac potentissima Ecclesiæ Anglicanæ columna. Qui sicut in omnibus causis suis, ita & in hac tantam exhibuit patientiam, lenitatem, atque modestiam, quanta nec nos scripto ad præsens concipere possumus, & illi vobis pleniùs poterunt enarrare qui à latere ejus ad vos missi, ore ad os vobis loqui merebuntur. Sed de patientia ejus illi semper ad impatientiam crescunt; & lenitate ejus atque modestia abutentes, contumaciores atque immitiores efficiuntur in dies. Cadat ergo in conspectu vestro universitatis nostræ humilis supplicatio, ut respondeat ei hodie ante tribunal vestrum justitia sua, cui tot & tanta merita sua & gloriæ beati martyris pia æmulatio & totius Angliæ communia vota suffragantur. Vnum est quod precibus nostris adicimus, ut si nos in commendatione unius alteriúsve personæ timore seu gratia excessisse timetis, consulere dignemini testimonium universæ terræ, & eos, si placet, præcipuè qui de nigro sunt ordine, cùm in his utique non debeant esse de jure suspecti; & invenietis nos servos vestros fideles in omnibus partibus parciùs fuisse locutos. Valeat in Domino sancta paternitas vestra.

MONACHORVM ECCLESIÆ Cantuariensis ad Papam.

Epist. 583. Exponunt afflictiones suas. Huic epistolæ respondet Pontifex epistola 436.

INnocentio Dei gratia Summo Pontifici Conventus Cantuariensis Ecclesiæ salutem. Multa & diversa immo & quædam sibi adversa sanctitati vestræ quandoque significamus; quia talia sunt quæ nos premunt. Sed in hoc confundimur, quòd ea quæ verè fiunt & non scribuntur, dum loquimur, dum auditis, fortè in contrarium mutata sunt. adeo non simpliciter operantur qui nos affligunt, ut vel ita apud vos de men-

dacio non possint arguere, vel quòd uno aliquo non prævalent, multis nos possint vulneribus immutare. unde & modò feriunt, modò ictum suspendunt, & iterum, antequam scissa coëant, repercutiunt. Eapropter non levitati, quæsumus, imputetis quòd diversa vel sibi dissona nuntiamus, qui utique majestati vestræ decrevimus non mentiri, sed nec omnia suggerere quæ patimur in veritate. Nunc autem quia substantia spei nostræ apud vos est, & casus urget quem silere non possumus, sanctitati vestræ significandum duximus, quòd omnibus possessionibus nostris quasi de Regis mandato jam tertiò spoliati sumus postquam ad audientiam vestram confugimus jus nostrum sub judicio vestro postulare, nullius delicti nobis conscij, nisi quòd in causa ecclesiastica jus nobis dici petimus ab eo cui commissa est solicitudo omnium Ecclesiarum. Itaque, sanctissime Pater & Domine, si quid potestis, adjuvate nos. Omnia enim potestis pro justitia, sicut Apostolus de se ait. Nos autem pauperes Christi non rerum momenta sumus pro quibus debeat dignatio vestra cum Principibus dimicare. Sed officij vestri, si placet, memores estote; & sicut egregiè Deo inspirante cœpistis, ipso adjuvante specialis filiæ vestræ Cantuarienſis Ecclesiæ miserias lamovete. Valeat & vigeat in Christo semper sanctitas vestra, ut per eum nostra deleatur miseria. Amen.

FINIS LIBRI PRIMI.